

ဝိပဿနာရူပဉ္စကုန်း

ပဌမတွဲ

၂၀၂၃

မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိုဝင်ဘာ
အမြန် ဆိုက်ရောက်စေနိုင်သော

ဝိပဿနာရူပဉ္စကဗျမ်း

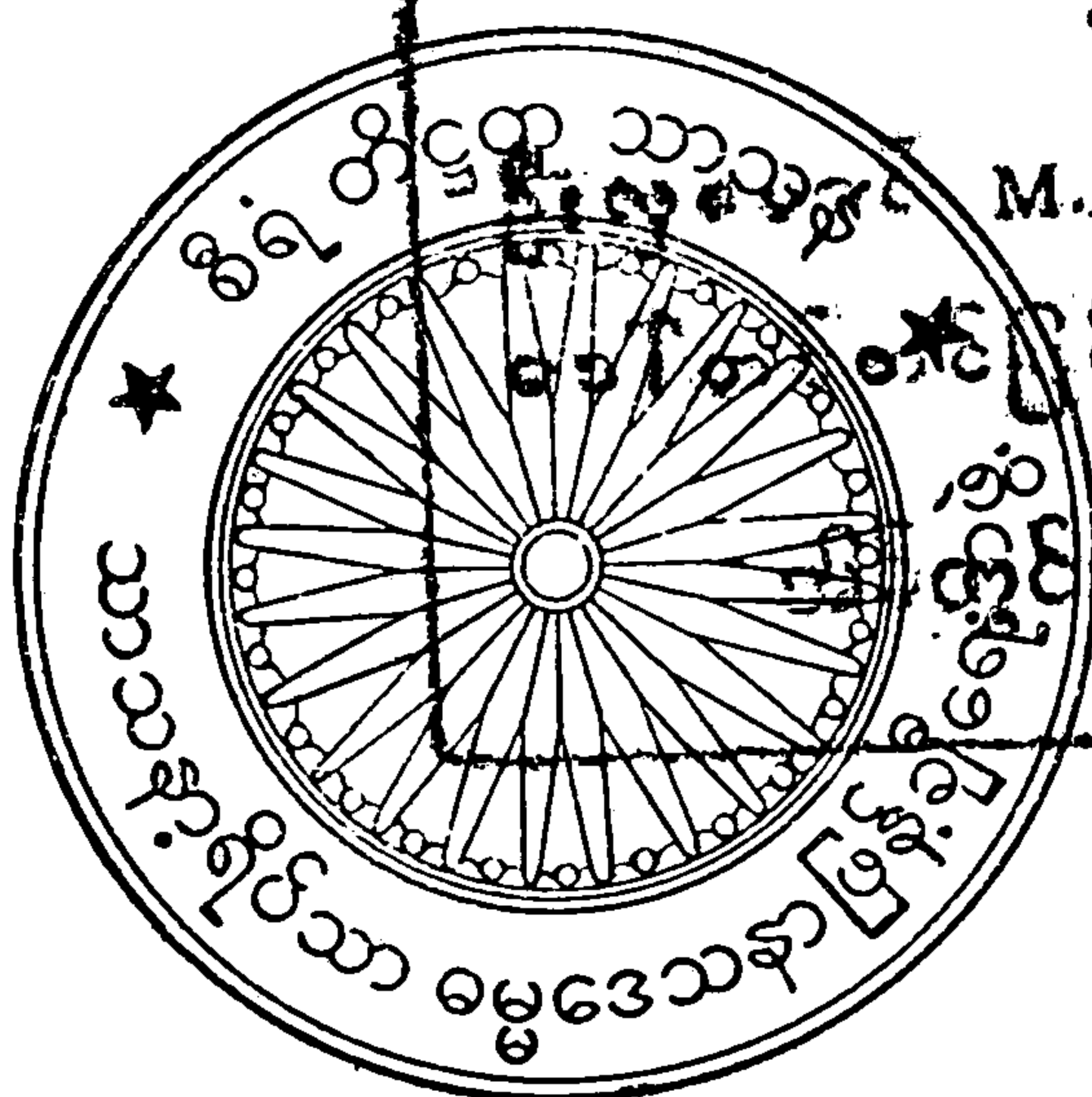
ပဌမတွဲ

အက္ခမဟာပဋ္ဌာတိတ မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရား
ရေးသားစီရင်အပ်သည်။

ရန်ကုန်မြို့ သာသနာ့ရိပ်သာ ဓမ္မဒေသနာပြန့်ချိရေး အဖွဲ့က
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

ပဌမ ပုံနှိပ်ခြင်း စာအုပ်ရေ ၃၀၀၀။

ဓမ္မဝတ်

M.A., M.S., B.E.

B.A. (Hons), B.Ed.

ဗုဒ္ဓဘာသာပြန့်ချိရေးအဖွဲ့

နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်
သီရိမင်္ဂလာကုန်းမြေ ကမ္ဘာအေး ရေကူး

သာသနာ ၂၅၀၆

ကောဇာ ၁၃၂၄

၁၉၆၂

မဟာစည်ဆရာတော်အရှင်သောဘနမထေရ်ပုံတော်

နိဒါန်း

အ.ပုမာဒေါ အမတ် ပဒံ၊ ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံ။

မမေ့ခြင်း=အမှတ်ရခြင်းသည် မသေရခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။

မေ့ခြင်း=အမှတ်မရခြင်းသည် သေရခြင်း၏ အကြောင်းပေတည်း။

ဤဘုရား မိန့်ခွန်းတော်ကို ယုံကြည်သောသူတိုင်းပင်၊ သေခြင်းကင်းလို့လျှင်= သေရမည်ကိုကြောက်လျှင်၊ မမေ့မှု=အမှတ်ရမှု=သတိတည်းဟူသော အပုမာဒ တရားကို အလေးအမြတ်ပြု၍ ပွားစေထိုက်လှပါပေ၏။

ဤအပုမာဒကို ပွားစေလျှင်.....

“ဟန္တု ! ဒါနိ ဘိက္ခဝေ ! အာမန္တယာမိ ဝေါ၊ ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ၊ အပုမာဒေန သမ္မာဒေထ^၁=ရဟန်းတို့ ! ဟော ! ယခု ဆရာဘုရားက သင်တို့အား မှာထား အမိန့်ရှိခဲ့မည်။ သင်္ခါရတို့သည် ပျက်ကြသည် ချည်းပင်၊ မမေ့မှု=အမှတ်ရမှု= သတိဖြင့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာကို ပြီးစေရန်ကြရမည်” ဟု....

နောက်ဆုံး မိန့်မှာခဲ့သော ဤအဆုံးအမတော်ကိုလည်း ရိုသေလိုက်နာရာ ရောက်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူခါနီး ဆဲဆဲ၌ ပိဋကတ်သုံးပုံ၏ လိုရင်း အတိုချုပ် အနေအားဖြင့် မှာထားတော်မူချက်ကို ရိုသေ လိုက်နာ လိုသော သူတိုင်းပင် ဤအပုမာဒတရားကို အလေးအမြတ်ပြု၍ ပွားစေထိုက်လှပါပေ၏။

ဤမျှသာ မကသေး.....

အပုမာဒ နှင့် သတိပဋ္ဌာန်သည်၊ အမှတ်ရမှု=သတိ၏ အမည်ချည်း ဖြစ်သော ကြောင့်၊ အနက်သဘောအားဖြင့် အတူတူသာတည်း။ ထို့ကြောင့်၊ အပုမာဒကို ပွားစေသောသူသည်....

“ယေသံ ကေသဉ္စိ ဘိက္ခဝေ ! စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ အာရဒ္ဓါ၊ အာရဒ္ဓေါ တေသံ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမီ^၂=ရဟန်းတို့ ! သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးကို ပွားများပြီးစီးစေသောသူသည်၊ ဆင်းရဲ အမှန် ကုန်ရာသို့ ဆိုက်ရောက်သော အဋ္ဌင်္ဂိက အရိယမဂ်ကို ပြီးစေအပ်ပြီ” ဟူသော....

ဤ မိန့်ခွန်းတော်နှင့်အညီ၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း ရနိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရလိုသောသူသည်၊ ဆုတောင်းရုံမျှဖြင့် အားရ ကျေနပ်၍ မနေသင့်၊ အပုမာဒ=သတိပဋ္ဌာန်လုပ်ငန်းကို ပြီးစီး အောင်သာ လျင်မြန်စွာ အားထုတ်သင့်ပေ၏။

^၁-ဓမ္မပဒ ၂-က၊ ထာ။

၂-ဒီ ၂-၁၂၈-မျက်နှာ။

၃-သံ ၃-၁၅၇-မျက်နှာ။

ဤမျှသာ မကသေး၊.....

“စတုန့် ခေါ် ပြာဟွဏ ! သတိပဋ္ဌာနာနံ ဘာဝိတတ္တာ ဗဟုလိကတတ္တာ တထာ ဂတေ ပရိနိဗ္ဗုတေ သဒ္ဓမ္မော ဖိရဋ္ဌိတိကော ဟောတိ” အို ပုဏ္ဏား ! သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးကို ဆရာတပည့် အဆက်ဆက် ပွားစေခြင်း၊ များစွာ လေ့လာခြင်းကြောင့် သူတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော သာသနာတော်သည် ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးသည့် နောက်ကာလ၌ ရှည်မြင့်စွာ တည်တံ့နိုင်ပေသည်” ဟူသော....

ဤ ဖြေဆိုတော် မူချက်နှင့် အညီ၊ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားစေသော သူသည် သာသနာတော်ကို အရှည်တည်အောင် ပြုစုနေရာလည်း ရောက်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ သာသနာတော် အရှည် တည်တံ့ခြင်းကို အလိုရှိသော သူတိုင်းပင် အပ္ပမာဒ=သတိ ပဋ္ဌာန်အလုပ်ကို အားထုတ်သင့်လှပါပေ၏။

အပ္ပမာဒကို မပွားစေသောသူသည်ကား.... “ပြောင်းပြန် ပြအပ်သော မိန့်ခွန်း တော်များနှင့်အညီ” အဖန်ဖန် သေ၍ သေ၍သာ နေရချေတော့မည်။ “သေခါနီး ဆဲဆဲတွင် အရေးတကြီး မှာခဲ့သော မိဘ၏စကားကို မနာယူသူကဲ့သို့” ဘုရားသခင် ၏ နောက်ဆုံးမိန့်မှာချက်ကို မနာခံရာလည်း ရောက်၏။ ရထိုက်သော မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်မှ ချော်လွဲအောင်ပြုရာလည်း ရောက်၏။ သာသနာကို တိုအောင် ပြုရာလည်း ရောက်၏။

ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည်မှ နောက်၌ အနှစ်တထောင်ကျော်တိုင်အောင် ဤ အပ္ပမာဒတရားကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူ၊ ရှင်၊ ရဟန်းတို့ အထူးလေ့လာ ပွားစေ ခဲ့ကြသည် ဟူ၍၎င်း၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏ နှလုံးဓာတ်တို့၌ ဤ အပ္ပမာဒတရား ကိန်းဝပ် ကွန့်မြူးခဲ့ပြီဟူ၍၎င်း၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ ဒီပဝင် မဟာဝင် သာသနာဝင် စသော ကျမ်းတို့ဖြင့် ထင်ရှား၏။ အကြောင်းကား....ထိုကာလအတွင်းက အရိယာ ဖြစ်သူတို့၏ အကြောင်းအရာကို ထိုကျမ်းတို့၌ ပြဆိုထားသောကြောင့်ပေတည်း။ ထိုအနှစ်တထောင်ကျော်မှ နောက်ကာလ၌ကား ထိုသို့သောပြဆိုချက်ကို များစွာ မတွေ့ရသောကြောင့်၊ အပ္ပမာဒ အလုပ်ကို အားထုတ်သူနည်းပါးခဲ့သည်ဟု ယူဆဖွယ် ရှိ၏။ ကြာမြင့်စွာသော ကာလမှစ၍ အစဉ်အဆက် လေ့လာပွားစေမှု နည်းပါးခဲ့ကြသည့်အတွက်၊ ဤ အပ္ပမာဒသတိပဋ္ဌာန်အားထုတ်နည်းကို ကျနစွာ သိရန်ပင် နောင်လာ နောက်သားတို့မှာ မလွယ်ကူဘဲ ရှိခဲ့လေပြီ။ ဝမ်းနည်းဖွယ် ကောင်းလေစွ....

သို့သော်လည်း၊ “ဤ အပ္ပမာဒတရား လုံးဝကွယ်သွားပြီ” ဟူ၍ကား မမှတ်အပ် ပေ။ အတ္တဟိတ အစစ်အမှန်ကို ရှာမှီးလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ကား

ဤ အပ္ပမာဒသည် တည်လျက်ပင် ရှိခဲ့ပေသည်။ တည်ရှိပုံကို အနီးကားလ အားဖြင့် ဖော်ပြရလျှင်၊ သီးလုံးတောရ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ဤအပ္ပမာဒ ပဋိပတ်အရာ၌ နေ-လ အလားကဲ့သို့ ထင်ရှားတော်မူခဲ့လေပြီ။

တဆင့်ကြားရသည်မှာ....ရှိမ်းမကားရွာ၌ သိမ်သမုတ်ကိစ္စအတွက် မန္တလေး စစ်ကိုင်း စသောဌာနများမှ ရာဇဂုရုတံဆိပ်ရ ဆရာတော်ကြီးများစွာတို့ ငှေ့မိ ကြရာတွင် လျှောက်ထား တောင်းပန်သောကြောင့်၊ သီးလုံး ဆရာတော်ဘုရား ကြီးက သံဃာ့ပရိသတ်အား တရားဟောပြ ဆုံးမတော်မူသတတ်၊ ဟောသော အခါမှာလည်း၊ “မိမိ သဘောကျ နှလုံးသွင်း အားထုတ်သည့်အတိုင်း ဟောပါ မည်”ဟု စကား ပလွင်ခံပြီးလျှင်၊ အနာဂါမိ မဂ် ဖိုလ် တိုင်အောင် ဝိပဿနာရူပံ၊ ဝိပဿနာ ဉာဏ်များဖြစ်ပုံ၊ မဂ် ဖိုလ်သို့ ရောက်ပုံ၊ ဖလသမာပတ်ဝင်စားပုံတို့ကို ကျနစွာ ဟောပြတော်မူသတတ်၊ ဟောအပ်သော ထိုတရားတော်သည် ကျမ်းဂန် တတ်ဖြစ်သော ထိုဆရာတော်ကြီးများပင် အံ့ဩလောက်အောင် နက်နဲ သိမ်မွေ့ သတတ်။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂဇာဆရာတော်က “ယခု အရှင်ဘုရား ဟောပြသည့် အတိုင်း ကျမ်း ပြုစုတော်မူပါက အလွန်ကောင်းပါလိမ့်မည်”ဟု လျှောက်သတတ်၊ ထိုအခါ၌ ဆရာတော်ဘုရားကြီးက အမိန့်တော်ရှိသည်မှာ.... “ဦးအဂ္ဂရေ ! ဟောမှု ကျင့်မှုကတော့ ကိုယ်သဘောကျသည့်အတိုင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ကျမ်းရေးသား လျှင်တော့ သူတပါး ကျမ်းများနှင့် တူညီစေရသည်၊ ငါတို့ရှိခိုက်မှာ နားလည် အောင် ဖြေပြနိုင်သော်လည်း ငါတို့က မကြာမီ သေသွားကြမည်၊ ထိုအခါမှာ ထူးသောအချက်၌ ငြင်းခုံမှု ဖြစ်ပွားနေရစေကြမည်ကို စိုးရိမ်ရသည်”ဟု မိန့်တော်မူ သတတ်။ ရှေးဟောင်း အဋ္ဌပုတ္တိများကို မြဲမြံစွာ မှတ်သားလေ့ရှိသော ဆိပ်ခွန်ရွာ အင်ကြင်းတော၊ တိုက်သစ် ဆရာတော်ထံမှ မှတ်သားရဘူးသော တဆင့်ကြား စကားပေတည်း။

မှတ်ချက်။ ။အထက်ပါ တဆင့်ကြား စကားကို ထောက်ဆသောအားဖြင့် “သီးလုံးဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် မိမိ၏ အားထုတ်ပုံ အတိုင်း ကျမ်းဂန် မရေး ခဲ့”ဟု ထင်ရှားသိရ၏။ ထိုသို့ မရေးခဲ့ခြင်းမှာလည်း “ထိုခေတ်ကာလက လိုက်နာ မည့်၊ ပုဂ္ဂိုလ်နည်းပါးသောကြောင့်”ဟု ယူဆဖွယ် ရှိပေ၏။ “အားထုတ်ပုံနှင့် ကျမ်းဂန် မတူ”ဟုရာ၌လည်း အမည်ဝေါဟာရမျှကိုသာ စွဲ၍ ဆိုသည် ဖြစ်ရာ၏။ သဘောအနက်အားဖြင့်ကား တူညီသည်ဟူ၍သာ ယူသင့်ပေသည်။

ဤသီးလုံးဆရာတော်ကြီး၏ တပည့်များစွာတို့တွင် တပါး အပါအဝင်ဖြစ်သော စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး၊ အလယ်တောရ ဆရာတော်ကြီးသည် တပါးသော ကိစ္စ၌ ကြောင့်ကြ မရှိမူ၍ အပ္ပမာဒပဋိပတ်၌သာ မွေ့လျော်တော်မူသတတ်။ ထို ဆရာတော်ကြီးထံမှ နည်းနိဿယကို မှတ်သားခံယူဘူးသော မင်းကုန်း၊ ဇေတဝန်

ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၃၀)ကျော် ကာလမှစ၍ အပ္ပမာဒ သတိပဋ္ဌာန် လုပ်ငန်းတရားကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ ဟောကြား ညွှန်ပြ ခဲ့ပေ၏။ ယခုထက်တိုင် သထုံမြို့၊ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်း သုံးလျက် ရှိတော်မူ၏။

ဤ ဇေတဝန် ဆရာတော်ဘုရားထံ၌ လေးလခန့် သီတင်းသုံးလျက် အပ္ပမာဒ ပဋိပတ်၏ နည်းနိဿယကို ခံယူဘူးသည် အားလျော်စွာ (ဤ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်) မော်လမြိုင်မြို့၊ တောင်ဝိုင်းကလေး၊ တိုက်ကျောင်း ဆရာတော်သည်လည်း အတ္တ ဟိတ အစစ်ကို ရှာမှီးလေ့ရှိသူတို့အား ဤအပ္ပမာဒဝိပဿနာလုပ်ငန်း တရားကို ဟောကြားတိုက်တွန်းခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း အတန်ကြာခဲ့ပေပြီ။ အထူးအားဖြင့် ကား....၁၃၀၀-ပြည့်နှစ်က သီတင်းသုံးမြဲ ဌာန မော်လမြိုင်မြို့မှ ရွှေဘိုမြို့ မိမိ၏ ဇာတိအရပ် ဆိပ်ခွန်ရွာသို့ ကြွလာပြီးလျှင် အင်ကြင်းတော တိုက်၊ မဟာစည် ကျောင်း ၌ ၇-လခန့် သီတင်းသုံးလျက် ဤအပ္ပမာဒ ဝိပဿနာတရားကို အကျယ် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေ၏။ ထိုအခါက သမ္မာဆန္ဒရှိသူ လူများစွာတို့သည် ဆရာ တော်၏ ညွှန်ပြချက်အတိုင်း လိုက်နာ၍ အားထုတ်စ ပြုခဲ့ကြရာ၊ တရားတော်၏ မှန်မြတ်သော အရသာကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ တွေ့မြင်ကြရသောကြောင့်၊ ဤအပ္ပမာဒလုပ်ငန်းကို လမ်းဟောင်း လမ်းမှန် အစစ်ဟု တထစ်ချ ယုံကြည်ကြ ပြီးလျှင်၊ တသက်ပတ်လုံး အားထုတ်ရန် ရည်သန် ဆုံးဖြတ်သူတို့ များစွာပင် ရှိခဲ့ကြလေပြီ။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုအခါမှစ၍ ဤအရပ်၌ နှစ်စဉ် နှစ်တိုင်း အခွင့်သာ သော အချိန်များ၌ အားထုတ်သူတို့သည် ပြတ်စဲခြင်း မရှိဘဲ တိုးတက် များပြား လျက်သာ ရှိခဲ့ပေ၏။ ထိုအားထုတ်သူတို့၏ ဉာဏ် အဆင့် တိုးမြင့်ခဲ့သည်မှာလည်း တရားကို သိမြင်သူတို့အား ယုံမှားဖွယ် မရှိ ဖြစ်ပေသည်။ ဆရာတော်သည် ယခု ၁၃၀၃-ခုနှစ်မှစ၍၊ စစ်ဘေးရန်ကြောင့်၊ ဇာတိအရပ် ဆိပ်ခွန်ရွာသို့ တဖန် ကြွလာကာ အင်ကြင်းတောတိုက်၊ မဟာစည်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးခိုက်တွင် “ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်ကို ရလိုသော သမ္မာဆန္ဒရှိကြပါလျက်၊ လမ်းမှန်ကို ကော် မသိကြသောကြောင့်၊ မိမိတို့၏ လိုလားချက်ကို မပြည့်စေနိုင်သူတို့လည်း များစွာ ရှိကြပါသည်။ ဤအရပ်၌၊ အားထုတ်သူတို့လည်း တနှစ်ထက် တနှစ် တိုးပွားလျက် ရှိကြပါသည်။ ထိုသူတို့အား နားလည်စေရန် ပြည့်စုံ ခိုင်ခံ့သော ကျမ်းတခု လိုနေ ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စီးပွားမှန်ကို လိုလားသူတို့အား ထိုစီးပွားမှန်ကို ရစေရန်၊ သာသနာတော်ကိုလည်း ကြီးပွားစေရန်၊ ဉာဏ် နှ လတ် ရင့် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းနှင့် သင့်သော ဝိပဿနာကျမ်းတခုကို ပြုစု စီရင်တော်မူပါ”ဟု တပည့် ဥပါသကာတို့ က တောင်းပန်သောကြောင့် ဆရာတော်သည် “အဆက်ဆက်သော ဟိတတ္ထိက ပုဂ္ဂိုလ်များစွာတို့အား ဝိပဿနာ မဂ် ဖိုလ် ဟူသော အကျိုး စီးပွား အစစ်ကို ရစေ လျက်၊ ပဋိပတ် ပဋိဝေဓ သာသနာတော်အားလည်း ကြီးပွားစေမည်ကို” မြှော်မြင်

တော်မူ၍ ဤဝိပဿနာ ရှုနည်းကျမ်းကိုရေးသားစီရင်တော်မူပေသည်။ နည်းမှန်
ကို ပြလျက်၊ နည်းမှားကိုပယ်ဖျောက်လေ့ရှိသော ဤဆရာတော်၏အစွမ်းကြောင့်
အသစ်သဖွယ်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာရှုနည်းနှင့်၊ ထိုနည်းကို ပြသော ဤ
ကျမ်းကြီးသည် သူတော်ကောင်းတို့၏ နှလုံး၌ အပ္ပမာဒ တရားကို ပေါ်လွင်
ထင်ရှားစေသည့်ပြင် မြဲမြံတည်တံ့သည်ကိုလည်း ပြပေပြီ။ စီးပွားအစစ်ကို လိုလား
သူတို့အဖို့ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ကြီးတခု ဖြစ်ပါကြောင်း။

ဧဇ္ဈနံ ဝုစ္ဆတိ ဂါထာရုစိကာန မဇ္ဈိမာယ ဝိညနံ

ယော အပ္ပမာဒေါ အမတဿ ဝေ ပဒံ၊
သမ္ပာဒနော သေဋ္ဌ သိက္ခတ္တယဿာပိ။
အရိယ မဂ္ဂဉ္စ အာရာဓယေ ဘာဝိတော၊
ကရောတိ သဒ္ဓမ္မ စိရဋ္ဌိတိမ္ပိ ဝေ။

သော နိဗ္ဗုတေ ပီ.ဓ ဇိနေ စိရံ မနေ၊
လလာသ ဝိညုန မနေက ကောဋ္ဌိနံ။
ပစ္ဆာတု.နာရာဓိတတာယ ပါယသော၊
ဒုဗ္ဗောဓော သွာ.သီ၊ ပစ္ဆိမာနံ ပုနာပိ။

တထာပိ သော တိဋ္ဌတိ ယေဝ ကေသုစိ၊
တသ္မိံဟိ သီးလုံးဝနိကော.သိ ဝိဿုတော။
တဿိဿ ဘူတော စ ဇေယျ.ဒ္ဓိ ဝေမဇ္ဈ၊
အာရညက ဝါသီ၊ တသ္မိံ ဝ ရရာမ။

လဒ္ဓညာယော စ.သွာ သန္တာဂါရေ ဇေတ-
ဝနေ ဝုတ္တ ပုဗ္ဗော ပကာသေတိ တေ။
သာမိကတ္ထိံ သ ဝဿာ ပဘုတျ.ဇူပိ၊
သုဓမ္မ နာမေ ဝသတေ ပုရမိံ သော။

ထေရဿ စေ.တဿ ဥပန္တိကေ အယံ၊
ဝသိယ သိက္ခိတ ဝိပဿနာ နယော။
ဣဒ.ပုဏ္ဏတာပိ ဟိတေသိ သာဓုနံ၊
နိယောဇကော တမ္ပိ စိရဿ ကာလတော။

ထေရဿိ.မဿာ.နယ ဝိပ္ပဟာယိနော၊
ပဘာဝ သမ္ဘူတ ဝိပဿနာ နယော။
တ.မပ္ပမာဒံ ဝိဒိတဉ္စ သုဋ္ဌိတံ၊
ပုနာ.ပျ.ကာသိ သာဓု မာနသေ အဟော။

သွာယဉ္စ နာသေတွံ.စိရ.သုတာ.နယံ၊
ဒုဗ္ဗောဓ ပေါရာဏ နယဉ္စ ဒီပယေ။
သာဓုနံ စိတ္တေ, စာ.ပပ္ပမာဒံ ဌပေန္တော၊
ပါပေတု သန္တိ တုဝဋ္ဌံ ဟိတေသကေတိ။

(ဂါထာများ၏ အနက်ကို ဒုတိယတွဲမာ ကြည့်ပါ)

ဦးသုန္ဒရ (ဂဏဝါစက)

သာသနာနှစ် ၂၄၇၇ } တပို့တွဲလ၊
မြန်မာနှစ် ၁၃၀၅ }

ပိဋကကျောင်း၊ အင်ကြင်းတောတိုက်၊
ဆိပ်ခွန်ရွာ၊ ရွှေဘိုခရိုင်။

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ				စာမျက်နှာ
နိဒါန်း	က မှ စ
မာတိကာ	ဆ မှ ဇ
သင်္ကေတ၏ ရည်ညွှန်းချက်	ဌ မှ ခ
ထုတ်မင်္ဂလာစကား	ဏ မှ ဓ
ဂန္ထာရမ္မ = ကျမ်းဦးစကား	၁
အကျဉ်းချုပ်အစီအစဉ်	၂
	အခန်း (၁)	၃ မှ ၆၈
သတိပေးစကားနှင့် သီလဝိသုဒ္ဓိ	၃
ရဟန်းတော်တို့၏သီလဝိသုဒ္ဓိ	၈ မှ ၂၉
ဣဏပရိဘောဂ အဓိပ္ပါယ်	၁၀
စူဠနာဂမထေရ်၏ ဝါဒ	၁၅
ရုမုတ်မှုဖြင့်လဲ ဆင်ခြင်မှု ပြီး၏	၁၈
ဣန္ဒြိယသံဝရ	၁၈
သံဝရ၏ သရုပ်အဓိပ္ပါယ်	၁၉
အားမထုတ်မီက စောင့်ရှောက်ပုံ	၂၂
လူတို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိ	၃၀ မှ ၆၈
အန္တရာယ် ငါးပါး	၃၃
အမတ်ကြီး ရဟန္တာဖြစ်ပုံ	၃၅
အရှင်ဥတ္တိယကို ဆုံးမပုံ	၃၈
သမထ၏ ကျေးဇူးများပုံ	၄၇
လူသတ်ဗိုလ်ကြီးနှင့် အနုလောမညာဏ်	၄၉
ကျင့်မှု၊ ဟောမှု လို၍ တရားထူးမရ	၅၃
ဘာဝနာဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပုံ	၅၄
ဘာဝနာဖြင့် ပြီးစီးပုံ	၆၀
သီလ၌ တည်၍ ပျိုးစေပုံ	၆၄
အထူးမှတ်ဖွယ်	၆၇

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အခန်း (၂)....

.... ၆၉မှ ၁၄၆

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ

....

....

....

....

၆၉

မင်္ဂလာ ပျားနည်း (၂) ပါး

....

....

....

၇၅

အမြတ်စား ဝိပဿနာနှင့် သမာဓိ

....

....

....

၈၀

ပဌမနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၈၈

ဒုတိယနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၉၄

တတိယနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၉၅

စတုတ္ထနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၉၆

ပဉ္စမနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၉၈

ဆဋ္ဌနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၁၀၂

သတ္တမနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၁၀၆

အဋ္ဌမနိယျာန နှင့် အာဝရဏ

....

....

....

၁၀၉

ကိုယ့်အကျိုးကိုသာ ကြည့်ပါ

....

....

....

၁၁၀

အမြတ်ဆုံး ပူဇော်ဖွယ်

....

....

....

၁၁၄

အလိုတော် မြင့်မြတ်ပုံ

....

....

....

၁၁၇

အထူးနှလုံးသွင်းပုံများ

....

....

....

၁၁၉

သမာဓိ၏ ဘေးရန်နှင့် ကုစားနည်းများ

....

....

....

၁၂၄

ဝိပဿနာစိတ်၏ ဧကတ္တဉ္စ တည်ပုံ

....

....

....

၁၄၂

အခန်း (၃)

.... ၁၄၇မှ ၂၂၉

ပရမတ်နှင့်ပညတ်

....

....

....

၁၄၇

ဝိပဿနာ၏ အာရုံ

....

....

....

၁၇၄

သာဝကတို့၏ သုံးသပ်ရိုး

....

....

....

၁၈၁

ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ ရှုမှတ်အပ်ကြောင်း

....

....

....

၁၈၃

ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ်

....

....

....

၁၈၇

အနုမာနဝိပဿနာ၏ အမည်များ....

....

....

....

၂၀၁

နည်းယူဖွယ်

....

....

....

....

၂၀၃

နာမ်ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းပုံ အဓိပ္ပါယ်

....

....

....

၂၀၆

အာနာပါနဉ္စ ဝိပဿနာဖြစ်ပုံ

....

....

....

၂၀၉

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဓာတ် ၄-ပါးကိုမျှ အကုန်မသိဘဲ ရဟန္တာ ဖြစ်နိုင်ပုံ ၂၁၂
ပဌမ ရဟန္တာကြီး၏ ဖြေဆိုပုံ ၂၁၃
အနုပဒသုတ်နှင့် အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိပဿနာ ၂၁၆

အခန်း (၄)

၂၃၀ မှ ၄၂၇

တဇ္ဇာပညတ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်	၂၃၁
၎င်းပညတ်ဖြင့် ရှုမှတ်အပ်ကြောင်း	၂၃၂
သုတမရှိဘဲ လက္ခဏာစသည်တို့ကို သိနိုင်ပုံ	၂၃၃
လက္ခဏာစသည်တို့တွင် တပါးပါးကိုသာ သိနိုင်သည်	၂၃၇
စက္ခုပသာဒကို သိပုံ	၂၃၉
သုတမယ, စိန္တာမယသည် ဝိပဿနာမဟုတ်	၂၄၃
ဝိပဿနာ နည်းပြ အမေး,အဖြေ	၂၄၇
ဝိပဿနာရှုနည်း အကျဉ်း	၂၅၀
နိဗ္ဗာန်နှင့် ဝေးသူ, နီးသူများကို ပြသော ဂါထာများ	၂၅၇
ကိလေသာကို မှတ်၍ ပယ်ပုံ	၂၆၀
ပဉ္စဒါရ၌ ဇောဆိတ်ပုံ	၂၆၂
ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာနှင့် ပြည့်စုံပုံ	၂၆၅
အရှင်ပေါဠိလဝတ္ထု	၂၆၆
မမြင်ရုံမျှဖြင့် ဘာဝနာမဖြစ်	၂၆၈
တိုက်ရိုက်ပြ သာဓကများ	၂၇၀
ကြားဆဲစသည်၌ မှတ်ပုံ	၂၇၉
ထိဆဲ၌ မှတ်ပုံ	၂၈၃
အာနာပါနကို မှတ်ပုံ	၂၈၇
ဓာတ် (၄) ပါးကို မှတ်ပုံ	၂၉၀
ကြံသိဆဲ၌ မှတ်ပုံ	၂၉၂
ဣရိယာပထ မှတ်ပုံ	၂၉၈
ခွေးသိ လူသာမန်သိ မဟုတ်	၂၉၉
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာ အရတူပုံ	၃၀၂
သမ္ပဇည မှတ်ပုံ	၃၁၀

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ			
ဗဟိဒ္ဓကို ရှုပုံ	၃၁၆
သမုဒယနှင့် ဝယကို ရှုပုံ	၃၁၇
မှန်ကန်စွာ သတိ ထင်ပုံ	၃၁၈
ဝေဒနာနုပဿနာ	၃၁၉
ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ	၃၂၂
သာမိသသုခ	၃၂၆
အရှင်မဟာသီဝ ဝတ္ထု	၃၂၉
သမုဒယနှင့် ဝယကို သိပုံ	၃၃၃
စိတ္တာနုပဿနာ	၃၃၄
စိတ်ကို လက္ခဏာစသည်ဖြင့် သိပုံ	၃၃၇
ဓမ္မာနုပဿနာ	၃၃၈
နိဝရဏကို သိပုံ	၃၃၈
ယောနိသော မနသိကာရ	၃၄၀
ခန္ဓာကို သိပုံ	၃၄၆
ရုပ်၏ သမုဒယ, ဝယကို သိပုံ	၃၄၈
အာယတန, ဓာတ်, နာမ်ရုပ်တို့ကို သိပုံ	၃၅၁
သံယောဇဉ်ကို သိပုံ	၃၅၄
မပေးတိုင်း မစ္ဆရိယ မဟုတ်	၃၅၆
ဗောဇ္ဈင်ကို သိပုံ	၃၅၇
အရိယသစ္စာ လေးပါး	၃၆၄
ဒုက္ခသစ္စာ	၃၆၄
ဒုက္ခ (၇) ပါး	၃၆၅
သမုဒယသစ္စာ	၃၆၉
နိရောဓ, မဂ္ဂသစ္စာ	၃၇၀
သစ္စာလေးပါးကို ရှုပုံ	၃၇၁
ဒုက္ခကို သိပုံ	၃၇၆
အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်သည် ဒုက္ခသစ္စာ မမည်	၃၇၇
ကိုယ်သစ္စာကိုသာ သိရန်လို၏	၃၇၈
သမုဒယကို သိပုံ	၃၈၂

			စာမျက်နှာ
အကြောင်းအရာ			
ပေါ်လွင်ပါလျက် အသိခက်၏	၃၈၄
နိရောဓ, မဂ္ဂ တို့ကို သိပုံ	၃၈၆
မှတ်တိုင်း သစ္စာ (၄)ပါးကို သိပုံ	၃၈၇
မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို သိပုံ	၃၉၀
ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာတို့၏ အသိ ထူးခြားကြောင်း	၃၉၁
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ပွားစေပုံ	၃၉၅
ဝိဝေကနိဿိတ စသည် ဖြစ်ပုံ	၃၉၉
ဝိပဿနာ၌ သီလမဂ္ဂင် ပါဝင်ကြောင်း	၄၀၅
သတိပဋ္ဌာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး	၄၁၆
စတုသစ္စ ကမ္မဋ္ဌာန်း	၄၁၇
ဝန်ခံတော်မူချက်	၄၂၀
ပဓာနိယဂံ ငါးပါး	၄၂၂
အထူးမှတ်တမ်းချက်	၄၂၃

ဝိပဿနာရှုနည်းကျမ်း အမှားပြင်ဆင်ချက်

စာမျက်နှာ နံပါတ်	စာကြောင်း ရေ	အမှား	အမှန်
၃	၂	နှင်	နှင့်
၂၆	၂၀	ကောင်းသည်ဟူ၍၎င်း၊	ကောင်းသည်ဟူ၍၎င်း၊
၄၂	၅	၎င်းသရဏာနိအား	၎င်းသရဏာနိသည်
၄၂	၁၃	သဗ္ဗေမိပရာယနော”တိ	သဗ္ဗေမိပရာယဏော”တိ
၅၇	၆	ဝိရတီ	ဝိရတီ
၆၂	၄	စသည်ဖြင့်၎င်း။	စသည်ဖြင့်၎င်း၊
၆၄	၁၀	ပြည်စုံ	ပြည်စုံ
၈၃	၂၇	ထားနိုင်ပါ၏ဟု ဆိုလို၏ အဘယ်	ထားနိုင်ပါ၏ဟု ဆိုလို၏။ အဘယ်
၁၃၄	၂၀	အားထုတ်၍ သာသွားပါလော့	အားထုတ်၍သာ သွားပါလော့
၁၃၈	၃	။ပ။ အို-ရဟန်းတို့ !	။ပ။ အို-ရဟန်း တို့ !
၁၈၄	၄	ဘယ်ဘက်ခြေ	ဗယ်ဘက်ခြေ
၁၉၃	၂၇	သံယုတ်အဋ္ဌထာ၌	သံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌
၂၀၀	၂၃	ခြင်ဆင်	ဆင်ခြင်
၂၁၀	၂၅	၂၅-ပါးတို့ပင်တည်း	၂၅-ပါးတို့ပင်တည်း။
၂၁၉	၂၁	ဥပ္ပါဒဋ္ဌန္တာရိယ၊	ဥပ္ပါဒဋ္ဌန္တာရိယ၊
၂၅၇	၂၀	ဝဋ်ဆင်းရဲတို့သည်။	ဝဋ်ဆင်းရဲသည်။
၂၆၁	၁၀	နစ်စေ၏။	နစ်စေ၍
၂၆၁	၁၁	ဖြစ်စေ၍။	ဖြစ်စေ၏။
၂၆၅	၁၅	ထိုဝိပဿနာကို	ထိုဝိပဿနာကို
၂၉၂	၁၃	အလိုအားဖြင့်လဲ	အလိုအားဖြင့်လဲ
၃၂၅	၂၈-၂၉	ဗလဝိပဿကမန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့ အား၎င်း ဥပေက္ခာသည်	ဗလဝိပဿကမန္တ ပုဂ္ဂိုလ်အား ၎င်းဥပေက္ခာသည်
၃၂၆	၇	ဂေဟသီတ သောမနဿ	ဂေဟသီတ သောမနဿ
၃၇၄	၉	မဂ္ဂသစ္စာကို	မဂ္ဂသစ္စာကို
၃၉၇	၁၅	လောကီယ သမာဓိ ပညာ	လောကီ သမာဓိ ပညာ

ဤကျမ်း၌ ဖော်ပြထားသော သင်္ကေတ လက္ခဏာများ၏

ရည်ညွှန်းချက်များ

=...ဤ ညီမျှခြင်း လက္ခဏာဖြင့် သူ၏ ရှေးပုဒ်နှင့် နောက်ပုဒ် သူ၏ ရှေးစကား နှင့် နောက်စကားများကို အဓိပ္ပါယ်တူသည်ဟု သိစေ၏။

ပုံကား.....ဒေသနာက္ကမ=ဒေသနာအစဉ်
ပိသုဏဝါစာ=ဂုံးတိုက်ခြင်း
ပိဋကသမ္ပဒါန=ကျမ်းဂန်နှင့် ညီညွတ်ခြင်း
ရုမ္မတ်မှု=ဝိပဿနာဇော

.....ဤကော်မာ လက္ခဏာဖြင့် သူ၏ ရှေးကပုဒ်၊ ရှေးက အပိုဒ် ကို ဝါကျကြီး၏ အစိတ်အပိုင်း စကားတရပ် ဟူ၍၎င်း၊ ထိုပုဒ်၊ ထိုအပိုဒ်များကို သူ၏ နောက်ရှိ အနီးကပ်ပုဒ်နှင့် မစပ်ရ၊ ခုန်ကျော်၍ ဆိုင်ရာ ပဓာနပုဒ်များနှင့် သာ စပ်ရသည် ဟူ၍၎င်း သိစေ၏။ ဤ ကော်မာ ပြရာ၌ စဉ်းငယ် ရပ်တန့်ပြီးမှ နောက်ပုဒ်များကို ဆက်၍ ဖတ်ပါလေ။

ပုံကား.....ထိုသို့သော နည်းကို ပယ်မြစ်မိလျှင် ဘုရားအဆုံးအမ တော်ကို ပယ်မြစ်ရာရောက်၏....ဤ၌ ကော်မာဖြင့် သူ၏ ရှေးက အပိုဒ်ကို ဝါကျကြီး၏ စကားတစိတ် ဟူ၍လဲ သိစေ၏။ ၎င်းအပိုဒ်ကိုဘုရားအဆုံးအမ ဟူသော သူ့ နောက်ရှိ အနီးကပ်ပုဒ်နှင့် မစပ်မှု၍ ပယ်မြစ်ရာရောက်၏ ဟူသော ပဓာနပုဒ်နှင့်သာ စပ်ရသည်ကိုလဲ သိစေ၏။ သို့ဖြစ်၍....လျှင်၊ သော်၊ သော်လဲ၊ ၎င်း၊ သော်၎င်း၊ ဖြစ်စေ၊ မူ၍-ဟူသော ဤဝိဘတ်တို့၏ နောက်၌ ကော်မာကို တွေ့လျှင် ဤ နည်းချည်းပင် မှတ်ပါလေ၊ စဉ်းငယ် ရပ်တန့်၍လဲ ဖတ်ပါလေ။

ထိုအခါ၊ ထိုမှတပါး၊ ထို့ပြင်၊ ထို့ကြောင့်၊ သို့ဖြစ်၍၊ သို့သော်လဲ- ဤသို့ စသော ပုဒ်တို့၏ နောက်၌၎င်း၊....ကြောင့်၊ ၍၊ ၌၊ ဖြင့်၊ နှင့်၊ ဘဲ၊ လျက်-ဤသို့စသော ဝိဘတ်တို့၏ နောက်၌၎င်း ကော်မာကို တွေ့ရလျှင်လဲ “၎င်းပုဒ်” ၎င်းဝိဘတ်များ သည် သူတို့၏ နောက်ရှိ အနီးကပ်ပုဒ်များနှင့်မဆိုင်၊ သူတို့၏ စပ်ဆိုင်ရာပုဒ် ဝေးသည်၊ ဆိုင်ရာ ပဓာန ပုဒ်များနှင့် ခုန်ကျော်၍ စပ်ရသည်”ဟု သိပါလေ၊ စဉ်းငယ်ရပ်တန့်၍လဲ ဖတ်ပါလေ။

ထို့ပြင်.....အင်တူ အားတူဖြစ်သော ဒွန်ပုဒ်များကိုလဲ ဤ ကော်မာဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ပြထား၏။

ပုံကား.....အဟိတ်၊ ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေသည်.....ဤ၌ အဟိတ်နှင့် ဒွိဟိတ်- ဤ ၂-ပုဒ်သည် အင်တူ အားတူ ဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေ ဟူသော ဆိုင်ရာပုဒ်နှင့် အင်တူ

အားတူ စပ်လျက် အဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ဟု ၂-နက်ခွဲခြား၍ ယူရန်၊ ကော်မာဖြင့် ပိုင်းခြားပြသည်။

ပုံစံ.....အံ့ချီးဘွယ်၊ ကြည်ညိုဖွယ် ကောင်းပါပေစွတကား....ဤ၌ အံ့ချီးဖွယ် ကောင်းပါပေသည်။ ကြည်ညိုဖွယ် ကောင်းပါပေသည် ဟု အင်တူ အားတူ ၂-ပုဒ် ဖြစ်သည်ကို သိစေ၏။

ပုံစံ.....ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်....ဤ၌ ပါဠိ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်၊ အဋ္ဌကထာ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်၊ ဋီကာ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ဟု အင်တူ အားတူ ၃-ပုဒ် ဖြစ်သည်ကို သိစေ၏။

ပုံစံ.....အမှတ်ပြု၍ သိသော၊ ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်၏....ဤ၌ အမှတ်ပြု၍ သိသောဉာဏ်၊ ထူးသောဉာဏ်- ဤသို့ ဉာဏ်ဟူသော ပုဒ်၏ ဝိသေသန ၂-ခု ဖြစ်ကြောင်းကို ကော်မာဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ပြသည်။

ပုံစံ.....ဥဋ္ဌဋီတညူအား သီလသမထတို့ကို၊ ဝိပဉ္စိတညူအား သီလကို၊ “အထူးကျေးဇူးများသည်၊ အထူးသင့်လျော်သည်” ဟု မဆိုအပ်ကုန်ပြီ....ဤ၌ သီလနှင့် သမထတို့ကို “ဥဋ္ဌဋီတညူအား အထူး ကျေးဇူးများသည်” ဟု မဆိုအပ်။ သီလကို “ဝိပဉ္စိတညူအား အထူးကျေးဇူးများသည်” ဟု မဆိုအပ်- ဤသို့ မဆိုအပ် ဟူသော ပဓာနပုဒ်နှင့် ၂-ပုဒ်လုံး အင်တူ အားတူ စပ်ရသည်ကို ကော်မာ ၂-ခုဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ပြ၏။

ပုံစံ.....ရုပ်အပေါင်း၊ ဝေဒနာ၊ စိတ်၊ သဘော၊ ဟူသော ဤ ၄-မျိုးထဲက.... ဤ၌ ၄-မျိုး၏ သရုပ်များကို သိလွယ်စေရန် ကော်မာ ၄-ခုဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ပြ၏။

ပုံစံ.....ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ်၊ သဘော၊ တို့တွင်....ဤ၌လဲ သရုပ် ၄-ပါးလုံး ရှင်းလင်းစေရန် နောက်ဆုံးသရုပ်ကိုလဲ ကော်မာဖြင့် ပိုင်းခြားထား၏။ သို့သော်လဲ၊ ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဤနောက်ဆုံးကော်မာ အရာမျိုး၌ကား ရပ်တန့်ရန် မလိုပြီ၊ တဆက်တည်းသာ ဖတ်သွားပါလေ။

ထို့ပြင်,.....လင်္ကာသွား အနက်စာပိုဒ်များကိုလဲ တပိုဒ်စီ ကွဲပြားစေရန် ဤ ကော်မာဖြင့်ပင် ပိုင်းခြားထားသည်။

ပုံစံကား.....တ္ထေ၊ ကျမ်းသစ်ထွန်းလင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏၊ ကြောင်းရင်းမူလ၊ ပဘဝကို၊ ဖော်ပြစဉ်လာ၊ ဤနိဒါန်းအရာ၌။

“.....” ဤ အဖွင့် အပိတ် ကော်မာများဖြင့်၊ သူတို့၏ အလယ်ကြား၌ ရှိသော စကားများသည် ၎င်းကော်မာတို့၏ ရှေးစကားများနှင့် မဆိုင်ဟု သိစေ၏။ ထို့ကြောင့်၊ ၎င်း အဖွင့် အပိတ် ကော်မာတို့၏ ရှေး၌ရှိသော စကားများကို ၎င်းတို့

၏အတွင်းကစကားများနှင့်ဆက်စပ်၍ အနက် အဓိပ္ပါယ်မယူရ၊ ဤ အဖွင့်အပိတ် ကော်မာများဖြင့်၊ နှလုံးသင်းပုံ၊ ရှုမှတ်ပုံ၊ သိမြင်ပုံ၊ ပြောဆိုပုံ၊ ဖွဲ့လမ်းပုံ အခြင်း အရာ တို့ကို အစအဆုံး ပိုင်းခြား၍ ပြသည်။ စကားတိုရာ၌ ဤ အဖွင့်အပိတ် ကော်မာများကို တခုစီဖြင့်သာ ‘....’ ဤသို့ပြထားသည်။ ထို့ပြင်၊ အခြံအရံများစွာ နှင့် တည်သော ဝိသေသနပုဒ်၊ ဟိတ်ပုဒ်၊ ကံပုဒ်၊ ကတ္တားပုဒ်၊ စသည်တို့ကိုလဲ ဤ အဖွင့်အပိတ် ကော်မာဖြင့်ပင် ပိုင်းခြား၍ ပြထားသော အရာလဲ ရှိသေး၏။

() ဤ ကွင်း လက္ခဏာဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော စကားများမှာ သူ့ ရွေးက ပုဒ်များ၊ အပိုဒ်များ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ် အဖွင့်များနှင့် မှာထားချက်များ ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ၎င်း ကွင်းကို ခန့်ကျော်ပြီးလျှင်၊ ကွင်း၏ ရှေးက စကားကို ကွင်း၏ နောက်က စကားနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖတ်ပါလေ။ ဆက်စပ်၍ အနက် အဓိပ္ပါယ် ယူပါလေ။

+ ဤ အပေါင်းလက္ခဏာဖြင့်၊ ပုဒ်ဖြတ် ပုဒ်စပ်ကို၎င်း၊ ပေါင်းစပ်၍ ရေတွက်ရမည့် တရားများကို၎င်း၊ ဉာဏ်အထူးမဖြစ်သေးမီက “တပေါင်းတည်း၊ တခုတည်း၊ တကောင်တည်း” ဟု ထင်မှတ်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်များသည် ဉာဏ်အထူး ဖြစ်ပေါ်သော အခါ၌ အသီးအသီး ကွဲပြား၍ ထင်ပေါ်သည်ကို၎င်း ဖော်ပြသည်။

! ဤ အံ့သြခြင်းလက္ခဏာဖြင့်၊ အံ့သြချီးမွမ်းဖွယ် ကြည်ညိုဖွယ်ကို၎င်း၊ အံ့အားသင့်ခြင်းကို၎င်း၊ ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်က အမည်ထုတ်ဖော်၍၊ အို အာနန္ဒာ! ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ပုံကို၎င်း ထင်ရှားသိစေ၏။

? ဤအမေးလက္ခဏာဖြင့်၊ မေးခွန်းဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေသည်။

ဤရည်ညွှန်းချက်များကို လေ့လာမှတ်သား နားလည်ထားပါလျှင်၊ ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုရာ၌ အထူးပင် သိလွယ်လိမ့်မည်ဟု မြော်လင့်ပါသတည်း။

ဂန္ထကာရဆရာတော်၊

အရှင်သောဘနမထေရ်၊

မဟာစည်ကျောင်း၊

ဆိပ်ခွန်ရွာ၊ ရွှေဘိုခရိုင်။

စစ်ကိုင်းခရိုင်၊ ရွာသစ်ကြီး၊ ရွှေစေတီတောရဆရာတော်၏ ထုခါ မင်္ဂလာ ဂါထာများ

ဘဒ္ဒန္တ သောဘနတ္ထရော၊ တိက္ခ ဂမ္ဘီရ ဉာဏိကော။
ဂန္ထံ ယံ ရစယီ သမ္မာ၊ ဂမ္ဘီရ နယ မဏ္ဍိတံ။

တိက္ခ ဂမ္ဘီရ ဉာဏိကော၊ ထက်မြက် နက်နဲ၊ ထူးကဲသော ဉာဏ်ပညာရှိတော်မူ
သော။ ဘဒ္ဒန္တသောဘနတ္ထရော၊ ပရိယတ်၊ ပဋိပတ်၊ နှံ့စပ်စုံညီ၊ အရှင်သောဘန
မထေရ်သည်။ ဂမ္ဘီရ နယ မဏ္ဍိတံ၊ သိနားလည်ရန်၊ အမှန် ခက်ခဲ၊ နက်နဲလှစွာ၊
ဘာဝနာနည်း၊ နိဿျည်းတို့ဖြင့်၊ သိပ်သည်းစုံလင်၊ တန်ဆာဆင်အပ်သော။ ယံ
ဂန္ထံ၊ ဝိပဿနာ ရှုနည်း၊ အကြင်ကျမ်းကြီးကို။ သမ္မာ၊ မဆုတ်မဆိုင်း၊ ဟုတ်တိုင်း
မှန်စွာ။ ရစယီ၊ ရေးသားတည်ထွင်၊ စီရင်တော်မူလေပြီ။

အဗ္ဘူတော ဝတ ဘော၊ လောကေ၊ သုန္ဒရော-ယံ သုဒ္ဓလ္လဘော။
ပဿသိ-မံ နယာ ကိဏ္ဍံ၊ ဒဠှံ ဒီပံ သုဒ္ဓဒ္ဓသံ။

ဘော၊ ဘဝသုံးသွယ်၊ ပင်လယ်စခန်းမှ၊ ထွက်လမ်းကိုရှာ၊ သမ္မာဆန္ဒ၊ သံဝေဂ
နှင့်၊ ပြည့်ဝရင့်ညောင်း၊ အို သူတော်ကောင်းတို့။ လောကေ၊ လူ့ ဘုံ ဌာန၊ လူ့
လောက၌။ သုဒ္ဓလ္လဘော၊ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကမ္ဘာကြွလဲ၊ အလွန်ပင် ရခဲလှစွာ
သော။ သုန္ဒရော၊ ကျမ်းဂန်အဆီ၊ ယောဂီအတွေ့ စွယ်စုံမွေ့လျက်၊ စေ့စေ့စပ်စပ်၊
စီရင်အပ်သဖြင့်၊ ကောင်းမြတ်လှစွာသော။ အယံ ဂန္ထော၊ ဝိပဿနာရှုနည်း
ဤကျမ်းကြီးသည်။ အဗ္ဘူတော ဝတ၊ သာသနာတော်နှင့်၊ နှစ်ထောင်ကျော်ဤ
ခေတ်ဘွင်မှ၊ မဖြစ်စဘူး၊ အဖြစ်ထူးစွာ၊ ဪ...ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်၍ လာခဲ့
လေပြီတကား။ တုမေ၊ ဘဝသုံးသွယ်၊ ပင်လယ်စခန်းမှ၊ ထွက်လမ်းကိုရှာ၊ သမ္မာ
ဆန္ဒ၊ သံဝေဂနှင့်၊ ပြည့်ဝရင့်ညောင်း၊ သင် သူတော်ကောင်းတို့သည်။ သုဒ္ဓဒ္ဓသံ၊
မြှင့်မိုရ်တောင်ဖုံး၊ မုန်ညင်းလုံးအသွင်၊ အလွန်ပင် မြင်နိုင်ခဲ့စွာသော။ ဒီပံ၊ ရေလယ်
မှာပေါ်ထွန်းသည့် ကျွန်းကြီးအလား၊ နိဗ္ဗာန်တရားကို။ ဒဠှံ၊ ဝိပဿနာအခြေခံ၊
မဂ်ဖိုလ် ဉာဏ်ဖြင့်၊ အမြန်တက်ရောက်၊ မျက်မှောက်ဒိဋ္ဌိ၊ ကောင်းစွာမြင်ရခြင်း
အကျိုးငှါ။ နယာကိဏ္ဍံ၊ ဝိပဿနာ၊ ဘာဝနာစခန်း၊ ရှုမှတ်ပုံ နည်းလမ်းတို့ဖြင့်၊
ပြုံးပြုံးရောယှက်၊ ပြည့်နှက်လျက်ရှိသော။ ဣမံ ဂန္ထံ၊ ဝိပဿနာရှုနည်း ဤကျမ်း
ကြီးကို။ ပဿထ၊ သဒ္ဓါ၊ ပညာ၊ ညီမျှစွာနှင့်၊ သေချာစေ့စပ်၊ သုံးသပ်ကြည့်ရှုပါ
ကုန်လော့။

ယေ စိမံ-နုကရေယံ၊ ဘော၊ ပုဗ္ဗာ.ပရ ဝိသေသိနော။
ဓံသေယံ၊ အတ္တဒိဋ္ဌိဉ္စ၊ အညာဏံ သစ္စဆာဒနံ။

စ၊ အကျိုးကျေးဇူး၊ ပြဆိုဦးအံ့။ ယေ၊ ကလျာဏဂိုဏ်းဝင်၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်
တို့သည်။ ဣမံ ဂန္ဓ၊ နည်းအသွယ်သွယ်၊ ရှုမှတ်ဖွယ်တို့ဖြင့်၊ တင့်တယ်လျောက်ပတ်
ဤကျမ်းမြတ်ကို။ အနုကရေယံ၊ လိုက်နာသဖြင့်၊ ပြုကျင့် အားထုတ်ကုန်ရာ၏။
တေ၊ ဤ ကျမ်းမြတ်က၊ ညွှန်ပြဆိုတိုင်း၊ မဆိုင်းမဆုတ်၊ လိုက်နာ၍ အားထုတ်ကုန်
သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ပုဗ္ဗာပရဝိသေသိနော၊ ရှေးကာလမှ၊ နောက်နောက်
ကျလေ၊ အခြေအနေထူးစွာ၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ပညာ သတိ၊ သမာဓိ တရားနှင့်၊
ထူးထူးခြားခြား ပြည့်စုံကုန်သည်ဖြစ်၍။ အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ ငါကောင်မဟုတ်၊ နာမ်ရုပ်
၂-ဖြာ၊ ငါး ခန္ဓာကို၊ ငါကောင်ထင်မဲ့၊ အမြင်လွဲသည့်၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ တရားဆိုးကြီးကို
၎င်း။ သစ္စဆာဒနံ၊ အမှန်လေးဖြာ၊ လေးသစ္စာကို၊ မှန်စွာမသိ၊ မှားယွင်းစွာ
သိလျက်၊ ဖုံးဝှက်ကာကွယ်တတ်သော။ အညာဏံ၊ အဝိဇ္ဇာ မှောင်လုံး၊ အမှိုက်
တုံး တရားဆိုးကြီးကို၎င်း။ ဓံသေယံ၊ တဖန်တခါ၊ မပြန်လာနိုင်အောင်၊ မှန်စွာ
အပြီး၊ ဖျက်ဆီးပယ်ဖျောက်နိုင်ကုန်ရာ၏။

အနေန နာဝါကရဏောပဒေသိနာ၊
ဝိဓာယ မဂ္ဂင်္ဂ မဟာတရီ လဟံ။
သမာရူပာပေါ တရိတုံ ဘဝဏ္ဏဝံ၊
သုဒ္ဓလ္လဘေ ဂေါတမ ဗုဒ္ဓသာသနေ။

တသ္မာ၊ ဝိပဿနာရှုနည်း၊ ဤ ကျမ်းကြီးက ညွှန်ပြသည့်အတိုင်း၊ မဆိုင်းမဆုတ်
အားထုတ်ပါက၊ အတ္တဒိဋ္ဌိနှင့် သူ၏ခေါင်းဆောင်၊ အဝိဇ္ဇာမှောင်ကို ကင်းအောင်
အပြီး၊ ဖျက်ဆီးနိုင်ကောင်းထိုအကြောင်းကြောင့်။ ဘောဇ္ဇော၊ ဘဝသုံးသွယ်၊
ပင်လယ်ခရီး၌၊ အနစ်ကြီး နစ်မြုပ်လျက်၊ ကူးတက်နိုင်ရန်၊ စိတ်သန်ရည်
ညောင်း၊ အို....သုတော်ကောင်းတို့။ တုမေ၊ ဘဝသုံးသွယ်၊ ပင်လယ်အတွင်းမှ၊
လွတ်ကင်းထွက်မြောက်၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ စိတ်ညစ်ပျောင်းသည့်၊ သင်
သုတော်ကောင်းတို့သည်။ သုဒ္ဓလ္လဘေ၊ ကမ္ဘာအသင်္ချေ၊ လွန်လေသော်လဲ၊
အလွန် ရခဲစွာ၊ ရအပ်ဆဲ ဖြစ်၍နေပါသော။ ဂေါတမ ဗုဒ္ဓသာသနေ၊ အရှင်ဂေါတမ
နာမထင်ရှားမြတ်ဘုရား၏၊ သုံးပါးသိက္ခာ၊ သာသနာတော် ထွန်းပေါ်ထင်လင်း၊
ဤ သာသနာခေတ်အတွင်း၌သာလျှင်။ ။ (ဝေတ္ထုဖော်၍ အနက်ပေးသည်) ။ ။
ဘဝဏ္ဏဝံ၊ မောဟ ဒိဋ္ဌိ၊ စရိုများစွာ၊ ကိလေသာ အမြစ်ဥတို့ကြောင့်၊ ဖြစ်မှုမတုံး၊
စ ဆုံးမထင်၊ အပြင်ကျယ်လျက်၊ အလွန်နက်သော ဘဝပင်လယ်ကြီးကို။ တရိတုံ၊
နိဗ္ဗာန်ကျွန်းရောက်၊ ထုတ်ချင်းပေါက်အောင်၊ ကူးမြောက်နိုင်ရန် အလို့ငှါ။
နာဝါကရဏောပဒေသိနာ၊ မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါး၊ မြတ်တရား တည်းဟူသော ဘဝကူး
သဘောကို၊ ချောမောစွာ ဆောက်လုပ်ရန်၊ လမ်းမှန်ညွှန်ပြ၊ နည်းဥပဒေသ

ပေးတတ်သော။ အနေန ဝိပဿနာ နယဂန္ဓေန၊ ဝိပဿနာရှုနည်း
 ဤ ကျမ်းကြီးဖြင့်။ မဂ္ဂင်္ဂမဟာတရိ၊ မဂ္ဂင်္ဂရစ်ပါး၊ မြတ်တရားအပေါင်းတည်းဟူ
 သော ဘဝကူးသဘောကြီးကို။ လဟုံ၊ လ-ရက် မဖင့်၊ မဆိုင်းလင့်ဘဲ၊ အသင့်
 လက်ငင်း၊ ချက်ချင်းလျင်မြန်စွာ။ ဝိဓာယ၊ ဖြစ်ခိုက် နာမ်ရုပ်၊ ဉာဏ်ဖြင့်အုပ်
 လျက်၊ ဆောက်လုပ် တည်ထောင်ကုန်ပြီး၍။ သမာရဟဓဓေါ၊ ဖြစ်ပျက်မစဲ၊
 ဘဝထဲ၌၊ မြုပ်မြဲမြုပ်နစ်၊ မကျန်ရစ်ရအောင်၊ သတိဆောင်ကာ၊ ကောင်းစွာအပြီး၊
 တက်စီးကြပါကုန်လော့။ (ဝံသတ္ထဝိလာ)

စီရဉ္စ ဌာတု လောကေယံ၊ ဇိနသာသန ဝုဒ္ဓိယာ။
 ပကာသေန္တောဝ ယောဂီနံ၊ ပေါရာဏံ ဘာဝနာနယံ။

စ၊ ပတ္တနာ အထူး၊ မြက်ဆီဦးအံ့။ အယံ ဝိပဿနာနယဂန္ဓော၊ ဝိပဿနာ
 ရှုနည်း၊ ဤ ကျမ်းကြီးသည်။ ယောဂီနံ၊ ကလျာဏ ဂိုဏ်းငင်၊ ယောဂီရှင်တို့အား။
 ပေါရာဏံ၊ လမ်းမှန် လမ်းကောင်း၊ ရှေးနည်းဟောင်းဖြစ်သော။ ဘာဝနာနယံ၊
 မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၊ ရရန် ဖြောင့်မတ်၊ ဝိပဿနာ၊ ဘာဝနာ နိဿယည်း၊ ရှုမှတ်နည်း
 ကို။ ပကာသေန္တောဝ၊ လက်ဝယ်တင်ထား၊ ပတ္တမြားသို့၊ ထင်ရှားညွှန်ပြလျက်
 သာလျှင်။ ဇိနသာသန ဝုဒ္ဓိယာ၊ ငါးမာရ်အောင်မြင်၊ ဘုရားရှင်၏၊ သွန်သင်
 ဆုံးမ၊ သုံးဝ သိက္ခာ၊ သာသနာတော်ကြီး၊ ပျိုးစီး တိုးတက်ခြင်း အကျိုးငှါ။
 လောကေ၊ လူ့ လောကဓာတ်၊ အနယ်နယ် အရပ်ရပ်၌။ ဇိရံ၊ ငါးထောင်သာသနာ၊
 ရှည်မြင့်ကြာအောင်။ ဌာတု၊ မယိမ်းမယိုင်၊ ကျောက်စာတိုင်သို့၊ ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့
 တည်တံ့ပါစေသတည်း။

ဂန္ထကာရော မဟာထေရော၊ တထေသကော ဗဟူဇနေ၊
 သကကိစ္စေ နိယောဇေန္တော၊ ဇောတေတု ဇိနသာသနံ။

ဂန္ထကာရော၊ ဝိပဿနာ ရှုနည်း၊ ဤ ကျမ်းကြီးကို၊ ဖွဲ့စည်း တည်ထွင်၊ စီရင်
 သမှု၊ ကျမ်းပြု ဆရာတော် ဖြစ်ပေသော။ တထေသကော၊ ပရမ္မရာဂတ၊ ရိုးရာ
 နည်းမျှဖြင့်၊ အားမရ မရောင့်ရဲ၊ ခိုင်မြဲကျမ်းဂန်၊ လမ်းမှန်ကို၊ ရှာမှီးလေ့ရှိသော။
 ဝါ၊ ယူသည်းကင်းကွာ၊ ရိုးရာမလိုက်၊ အမှန်ကိုသာ၊ ကြိုက်လေ့ရှိသော။ မဟာ
 ထေရော၊ မဟာစည်ဆရာတော်၊ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်၊ မထေရ်မြတ်သည်။ ဗဟူဇနေ၊
 များစွာထောင်သောင်း၊ လူရှင်အပေါင်းတို့ကို။ သကကိစ္စေ၊ ယခုဘဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်တွင်၊
 အရိယသစ္စာ၊ အမှန် ၄-ဖြာ ကို လျင်စွာသိကြောင်း၊ အလုပ်ကောင်းစင်စစ်၊
 ကိုယ့်ကိုစွဲ ဖြစ်သော ဝိပဿနာလုပ်ငန်း၌။ နိယောဇေန္တော၊ ညွှန်ပြဟောဖော်၊
 နှိုးဆော်တိုက်တွန်းလျက်။ ဇိနသာသနံ၊ ငါးမာရ်အောင်မြင်၊ ဘုရားရှင်၏၊ သွန်

[န]

ထုတိမင်္ဂလာ ဂါထာများ

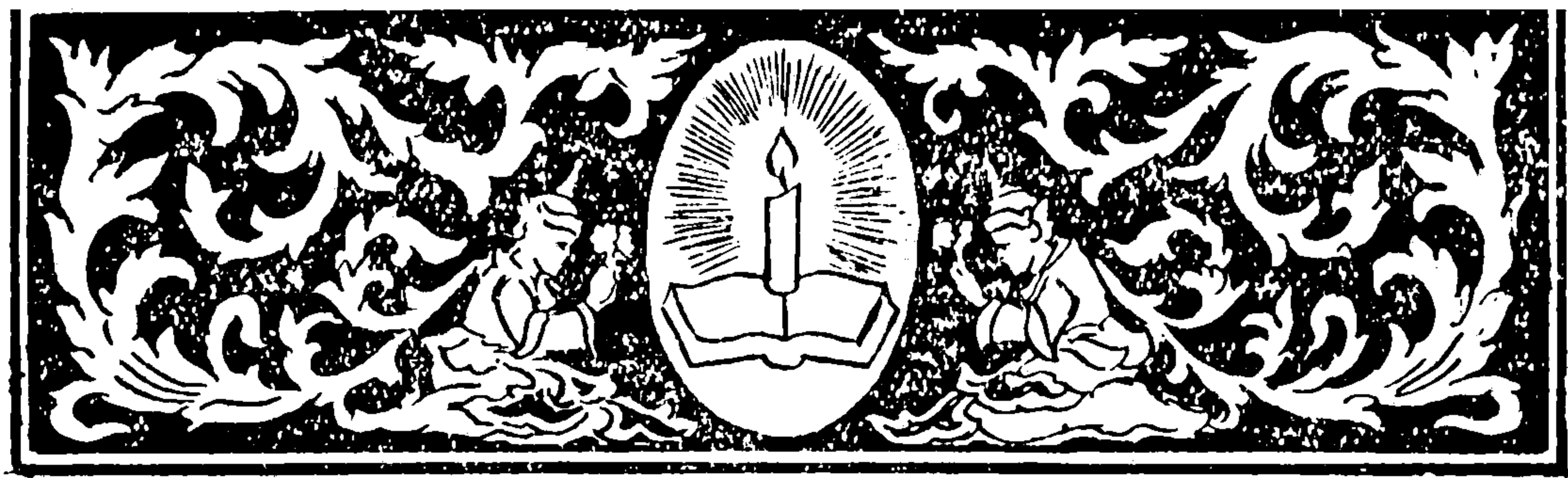
သင် ဆုံးမ၊ သုံးဝသိက္ခာ၊ သာသနာတော်မြတ်ကြီးကို။ ဇောတေတု၊ ရောင်ခြည်
တထောင်၊ ထွန်းလင်းပြောင်သည့်၊ နေရောင်မက၊ တောက်ပထိန်ဝင်း၊ လင်းထက်
လင်းအောင်၊ ရွက်ဆောင်တော်မူနိုင်ပါစေသတည်း။

အသျှင် သုန္ဒရီ၊

ရွှေစေတီတောရ၊

ရွာသစ်ကြီး၊

စစ်ကိုင်းခရိုင်၊

ဝိပဿနာရူနသုံးကျမ်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဂန္ဓာရမ္ဘ = ကျမ်းဦးစကား

အဟော ဗုဒ္ဓေါ! အဟော ဓမ္မော!
အဟော သံဃော အနုတ္တရော။
ဣတိ စိတ္တံ ပဟံသေတွာ၊
ဝိပဿိတွာ တဒါ ဂတေ။

ဝိပဿနာနယံ ကဿံ၊ သီဃံ မဂ္ဂါဒိပါပကံ။
ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေဝ သာရုနံ၊ ယထာဝုတ္တံ ဝိပဿတန္တိ။

အနုတ္တရော၊ အရဟတာ အစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ကြောင့်
အလွန် အကဲမရှိ၊ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူပေသော။ ဗုဒ္ဓေါ၊ တရား
အလုံးစုံကို အကုန်သိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ အဟော၊
ဪ... ပြောပြ၍ မပြီးအောင် အံ့ချီးဘွယ်၊ ကြည်ညိုဘွယ်
ကောင်းပါပေစွတကား။ အနုတ္တရော၊ သွာက္ခာတတာ အစ
ရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ကြောင့် အလွန် အကဲမရှိ၊ အမြတ်ဆုံး
ဖြစ်တော်မူပေသော။ ဓမ္မော၊ မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး၊
နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ်အားဖြင့် (၁၀)ပါးသော တရားတော်မြတ်သည်။
အဟော၊ ဪ... ပြောပြ၍ မပြီးအောင် အံ့ချီးဘွယ်၊ ကြည်ညို

ဘွယ် ကောင်းပါပေစွတကား။ အနုတ္တရော၊ သုပ္ပဋိပန္နတာ အစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ကြောင့် အလွန် အကဲမရှိ၊ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူပေသော။ သံဃော၊ မဂ်ပုဂ္ဂိုလ် လေးပါး၊ ဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ် လေးပါး အပေါင်းတည်းဟူသော သံဃာတော်သည်။ အဟော၊ ဪ...ပြောပြ၍ မပြီးအောင် အံ့ချီးဘွယ်၊ ကြည်ညိုဘွယ် ကောင်းပါပေစွတကား။ ဣတိ၊ ဤသို့ ဆင်ခြင်အောက်မေ့လျက်။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ ပဟံသေတွာ၊ အထူး ကြည်လင် ရှင်လန်းစေပြီး၍။ တဒါ ဂတေ၊ ထိုအခိုက်၌ ဖြစ်ကုန်သော အောက်မေ့ ဆင်ခြင် ကြည်လင်ရှင်လန်းသောစိတ်နှင့်တကွ ၎င်း၏မှီရာ ရုပ်တရားတို့ကို။ ဝိပဿိတွာ၊ ရှုမှတ်ပြီး၍။

ယထာဝုတ္တံ၊ ဤကျမ်း၌ ပြဆိုအပ်သည့် အတိုင်း။ ဝိပဿတံ၊ ရှုမှတ်ကြလျှင်။ ဝါ၊ ရှုမှတ်ကုန်သော။ သာဓုနံ၊ သူတော်ကောင်း တို့ကို။ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ၊ မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်။ သီဃံ၊ ၇-ရက်၊ ၁၅-ရက်၊ တလ စသည်အတွင်း လက်ငင်း လျင်မြန်စွာ။ မဂ္ဂါဒိ- ပါပကံ၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင်သော။ ဝိပဿနာနယံ၊ **ဝိပဿနာရှုနည်းကျမ်းကို**။ အဟံ၊ ငါသည်။ ကဿံ၊ ရေးသား စီရင်ပါအံ့သတည်း။ ။ ဣတိ၊ ကျမ်းဦးစကားပြီး၏။

အကျဉ်းချုပ် အစီအစဉ်

ဤကျမ်းကို အခဏ်း(၇)ခုတို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ရေးမည်။ အခဏ်း (၁) ၌ သတိပေးစကားနှင့် သီလဝိသုဒ္ဓိကိုပြမည်။ အခဏ်း(၂) ၌ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိကိုပြမည်။ အခဏ်း (၃) ၌ ပရမတ် ပညတ်ခွဲခြင်း၊ ဝိပဿနာ၏ အာရုံကို ပိုင်းခြားခြင်းနှင့်၊ သမထ ယာနိကတို့၏ ရှုမှတ်ပုံမှ နည်းယူဘွယ်တို့ကိုပြမည်။ အခဏ်း (၄) ၌ ရှုမှတ်ပုံနှင့် မှန်ကန်စွာ ထင်ပုံ သိပုံ တို့ကို ဒေသနာက္ကမ = ဒေသနာအစဉ် အားဖြင့်ပြမည်။ အခဏ်း (၅) ၌ ရှုမှတ်ပုံနှင့် ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်ပုံ တို့ကို ပဋိပတ္တိက္ကမ = ကျင့်စဉ်အားဖြင့်ပြမည်။ အခဏ်း (၆) ၌ ရှုမှတ်သူအား ဖြစ်ပေါ်သော ဉာဏ်တို့ကို ကျမ်းဂန်နှင့် နှိုင်းနှော ဆုံးဖြတ်၍ပြမည်။ အခဏ်း (၇) ၌ မဟာဝိပဿနာ (၁၈) ပါး တို့ကို ပြမည်။

အခန်း (၁)

သတိပေးစကားနှင့် သီလဝိသုဒ္ဓိ

သတိပေးစကား...နာမ်ရုပ် အစစ်, အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ
လက္ခဏာ အစစ်, သစ္စာ (၄)ပါး အစစ်
တို့ကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်စေနိုင်သော ဝိပဿနာ ရှုနည်း
များသည် ဘုရားအလိုတော်ကျဖြစ်၍, ဘုရား၏ အဆုံးအမတော်
ချည်း ဖြစ်ကြပေသည်။ ထိုသို့သော နည်းကို ပယ်မြစ်မိလျှင်, ဘုရား
အဆုံးအမတော်ကို ပယ်မြစ်ရာရောက်၏။ ယုံကြည် လိုလားသော
သူတို့၏ သဒ္ဓါ ဆန္ဒကို ဖျက်ဆီးရာရောက်၏။ အားထုတ်လိုသော
သူတို့အား ဖြစ်ထိုက်သည့် ဝိပဿနာ မဂ်, ဖိုလ်တို့မှ ဆုံးရှုံးချော်လွဲ
စေရာရောက်၏။ မည်မျှ အပြစ်ကြီးမားသည်ကို အောက်ပါ ဓမ္မပဒ
ဂါထာဖြင့် သိရ၏။

ယော သာသနံ အရဟတံ၊ အရိယာနံ ဓမ္မဇီဝိနံ။

ပဋိက္ခောသတိ ဒုဓမ္မဓော၊ ဒိဋ္ဌိ နိဿာယ ပါပိကံ။

ဖလာနိ ကဋ္ဌကဿဝ၊ အတ္တဃာတာယ ဖလ္လတိ။ (၁၆၄)

ယော ဒုဓမ္မဓော၊ အကြင် ပညာ မဲ့သော သူသည်။ ပါပိကံ
ဒိဋ္ဌိ၊ ယုတ်ညံ့သောအယူကို။ နိဿာယ၊ အမှီပြု၍။ အရိယာနံ၊
ကိလေသာကင်းကုန်သော။ ဓမ္မဇီဝိနံ၊ တရားဖြင့် အသက်မွေး
ကုန်သော။ အရဟတံ၊ ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်ကုန်သော
မြတ်စွာဘုရားတို့၏။ သာသနံ၊ အဆုံးအမတော်ကို။ ပဋိက္ခော-
သတိ၊ တားမြစ်၏။ တဿ၊ ထိုသူ၏။ တံ ပဋိက္ခောသနံ စ၊ ထို
တားမြစ်မှုသည်၎င်း။ သာ ဒိဋ္ဌိ စ၊ မှီခိုအားကိုးအပ်သော ထိုအယူ
သည်၎င်း။ ကဋ္ဌကဿ၊ ဝါးပင်၏။ ဖလာနိ ဣဝ၊ မှီရာအပင်ကို
သတ်တတ်သော ဝါးသီးတို့နှင့် တူကုန်၏။ သော၊ ထိုတားမြစ်
သောသူသည်။ တာဒိသံ ဖလံ၊ တားမြစ်မှုနှင့် ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော
ထိုအသီးမျိုးကို။ အတ္တဃာတာယ၊ မိမိကိုယ်ကို သတ်ခြင်းငှါ။
ဖလ္လတိ၊ သီးသည်*မည်၏။

* သေသီး သီးသည်၊ သေပန်းပွင့်သည်ဟု ဆိုလို၏။

အခွင့်ကောင်းနှင့် အဘိုးတန်တရား...ယခု အခါတွင် ဘုရား
၏ အဆုံး အမကို မှန်
ကန်စွာရသောလူတိုင်းပင် အလွန်ကောင်းသော အခါအခွင့်ကြီး
ကိုရနေသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်...ဤအခါ
အခွင့်ကောင်းကြီးထဲမှ ထုတ်ယူနိုင်ပါလျှင်၊ အဘိုးအတန်ဆုံး ဖြစ်
သော မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။

အမြဲတမ်းကား မဟုတ် ...သို့သော် ဤ အခါကောင်းကြီးမှာ
အမြဲတမ်း တည်နေ မည်ကား
မဟုတ်ချေ။ အကြောင်းမူကား...လူတို့၏ အသက်တမ်း ကာလ
သည် မကြာမီ ကုန်၍သွားတတ်၏။ အသက်တမ်းပင် မကုန်သေး
သော်လဲ၊ မည်သည့်အချိန်မှာ သေမည်ဟု အတတ် မသိနိုင်ချေ။
မသေသေးသော်လဲ၊ အိုမင်းမစွမ်း ဖြစ်သော အခါ၊ မကျန်းမာ
သောအခါ၊ ဘေးရန် အနှောင့်အယှက် တမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံနေ
သောအခါတို့၌ အလိုရှိတိုင်း ခရီးရောက်အောင် အားထုတ်နိုင်
မည်မဟုတ်ချေ။

အချိန်ကို အလွဲသုံးစား မပြုအပ်...ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုပြီးလျှင်
အဆိုပါအခွင့်ကောင်းကြီး
ကို ရဆဲဖြစ်ပါက သင်သည် ထိုအခွင့်ကောင်းကြီးကို ဘယ်လိုအသုံး
ပြုပါမည်နည်း? တတ်သိနားလည်သမျှကို ပြောဟော နေရုံမျှဖြင့်
ရောင့်ရဲနေရန် သင့်ပါမည်လော? သို့မဟုတ်...မပြီးဆုံးနိုင်သော
ကာမကိစ္စတို့၌ ကြောင့်ကြစိုက်မှုဖြင့်သာလျှင် အမှတ်မဲ့အချိန်ဖြုန်း
နေရန်လဲ သင့်ပါမည်လော? အမှန်အားဖြင့်ဆိုလျှင်၊ သေရမည့်
ညောင်စောင်း၌ တဖန် မထဘဲ လျောင်းရမည့်အခါတွင် တရား
လက်မဲ့ မဟုတ်မူ၍၊ အားကိုးလောက်သော လက်ကိုင်တရား
အသင့်ရှိစေရန် အားထုတ်ဖို့ အချိန်တန်နေမည် မဟုတ်ပါလော!
အချိန်မှီ ကြိုတင်၍ ထိထိ ရောက်ရောက် အားထုတ်ဖြစ်အောင်၊
အောက်ပါ ဘုရား အမိန့်တော်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မပြတ် နှိုးဆော်
ပေးပါ။

အဇ္ဇေဝ ကိစ္စမာတပွံ၊ ကော ဇညာ မရဏံ သုဝေ။
န ဟိ နော သင်္ဂရံ တေန၊ မဟာသေနေန မစ္စုနာ။

(ဥပရိပံ၊ ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ် ၂၂၆)

သုဝေ၊ နက်ဖန်ခါ၌။ ဇိဝိတံ ဝါ၊ အသက် ရှင်ဦးမည်ကို၎င်း။
မရဏံ ဝါ၊ သေရမည်ကို၎င်း။ ကော ဇညာ၊ အဘယ်သူ သိနိုင်ပါ
အံ့နည်း။ (ဇိဝိတံ ဝါ မရဏံ ဝါ ကော ဇာနာတိ-အဋ္ဌကထာ
ဖွင့်)။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ အာတပွံ၊ ကိလေသာတို့ကို
ပူလောင်စေတတ်သော ဝိပဿနာ အားထုတ်မှုကို။ အဇ္ဇ ဧဝ၊
နက်ဖန် သဘက် နေ့ရက်မရွေ့ ယနေ့ပင်လျှင်။ ကိစ္စံ၊ မဆိုင်း မရပ်
ပြုလုပ်အပ်၏။ ဟိ၊ နက်ဖန် သေမည် ရှင်မည်ဟု မသိနိုင်ခြင်း၏
အကြောင်းကား။ မဟာသေနေန၊ ရေ၊ မီး၊ အဆိပ်၊ လက်နက်၊
ရောဂါစသည်ဖြင့် သေစေနိုင်ကြောင်း စစ်သည်ပေါင်းများစွာ
ရှိသော။ တေန မစ္စုနာ၊ သေမင်းဟုခေါ်သော ထိုသေခြင်းတရား
နှင့်။ နော၊ ငါတို့အား။ သင်္ဂရံ၊ ရက်ချိန်းပေးထားခြင်း၊ တံစိုး
လက်ဆောင် ပေးထားခြင်း၊ ခုခံနိုင်အောင် စစ်သည်မိုလ်ပါ
စုဆောင်းထားခြင်းသည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိချေ။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။
သုဝေမရဏံ၊ နက်ဖန် ရှင်ဦးမည်၊ သေမည်ကို။ ကော ဇညာ၊
ဘယ်သူ သိနိုင်ပါအံ့နည်း။

မှားပြီးမှ မှားမှန်းသိ၍ အကျိုးမများ...အခွင့်သာစဉ်က
အားမထုတ်မိ

လျှင်၊ နောင်မကျန်းမာသောအခါ၊ အိုမင်း မစွမ်း ဖြစ်သောအခါ၊
သေရမည့်ညောင်စောင်း၌ လျောင်း၍ နေရသောအခါ၊ အပါယ်
၄-ပါး၌ ကျရောက်နေသည့် အခါများ၌၊ “ဟိုတုန်းက အားမထုတ်
ခဲ့မိသည်မှာ မှားလေစွ...မှားလေစွ”ဟု ကြီးစွာနောင်တရတတ်
၏။ မှားပြီးမှ၊ မှားမှန်းသိလျက် ပူပန်သော ဤနောင်တရခြင်းမျိုးနှင့်
မကြိုရလေအောင် အောက်ပါ အဆုံးမတော်ကို နာယူနိုင်ပါစေ။

ဈာယထ ဘိက္ခဝေ မာ ပမာဒတ္ထ၊

မာ ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရိနော အဟုဝတ္ထ၊

အယံ ဝေါ အမှာကံ အနုသာသနီ။ (မ ၁-၁၆၇)

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဈာယထ၊ ရှုကြကုန်လော့၊ မှတ်ကြကုန်လော့၊ သမထ ဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်ကြကုန်လော့။ မာ ပမာဒတ္ထ၊ မမေ့ကြကုန်လင့်၊ မရှုမှတ်ဘဲ မနေကြကုန်လင့်။ ပစ္ဆာ၊ အခွင့်ကောင်း လွန်ပြီးသော နောင်အခါ၌။ ဝိပ္ပဋိသာရိနော၊ မရှုမှတ်ခဲ့မိသည်မှာ မှားလေစွဟု နောင်တရကာ နှလုံးမသာ ကုန်သည်။ မာအဟုဝတ္ထ၊ မဖြစ်ကြပါကုန်လင့်။ အယံ၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသော စကားသည်။ ဝေါ၊ သင်တို့အား။ အမှာကံ၊ ငါဘုရားတို့၏။ အနုသာသနီ၊ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ပေးတော်မူအပ်သော အဆုံးအမတော် ပေတည်း။

ကိုယ်တိုင် သိပြီလား?....မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်သည် ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ ဟောထားအပ်သည့် သွာက္ခာတ ဂုဏ်နှင့်လဲ ပြည့်စုံပါပေသည်။ ကိုယ်တိုင် တွေ့မြင်နိုင်သည့် သန္တိဋ္ဌိက ဂုဏ်နှင့်လဲ ပြည့်စုံပါပေသည်။ အချိန်အခါ မဆိုင်းလင့်ဘဲ ချက်ခြင်းအကျိုးပေးတတ်သည့် အကာလိက ဂုဏ်နှင့်လဲ ပြည့်စုံပါပေသည်။ လာစမ်းပါ၊ အားထုတ်ကြည့်စမ်းပါ၊ ကောင်းမွန်း သိပါလိမ့်မည်ဟု တိုက်တွန်း ထိုက်သည့် ဧဟိပဿိက ဂုဏ် စသည်တို့နှင့်လဲ ပြည့်စုံပါပေသည်ဟူ၍ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါပြီလော?။

အားမငယ်နှင့်....တပါးသောနည်းတို့ဖြင့် အားထုတ်၍ ကျေနပ် လောက်အောင် မပေါက်ရောက်နိုင်သေးသော်လဲ စိတ်အားငယ်၍ မနေလင့်။ ဤကျမ်း၌ ပြအပ်သော နည်းဖြင့် ၇-ရက်ဖြစ်စေ၊ ၁၅-ရက်ဖြစ်စေ၊ တလဖြစ်စေ၊ ဆရာထံမှ နည်းခံ၍ ကျကျနန အားထုတ်ကြည့်ပါဦး။ ကျေနပ်လောက်အောင် ဉာဏ်အထူးများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို ဒိဋ္ဌ တွေ့မြင်ရပါလိမ့်မည်။ တရားတော်၏ ဆိုခဲ့ပြီးသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံကြောင်းကိုလဲ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

ပေါ့ပေါ့ကလေး သဘော မထားနှင့်....သို့ ဖြစ်၍ ကျမ်းဆရာ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်များနှင့် ထုတ်ပြအပ်သော သာကေ ပါဠိ၊ အဋ္ဌ

ကထာ၊ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်များကို ကျကျ နန သိနားလည်အောင် ယောနိသော မနသိကာရ ရှေ့ဆောင်လျက် ဤ **ဝိပဿနာရှုနည်းကျမ်း**ကို စ၊ လယ်၊ အဆုံး အကုန်လုံး ကြည့် ရှုရန် လေးနက်စွာ သတိပြုပါလေ။

စိတ်မပျက်လင့် ဤကျမ်းတွင် နားမလည်သော ပါဠိ၊ အနက်၊ အဓိပ္ပါယ်များကို တွေ့ရသည့်အတွက် စိတ် မပျက်ပါလင့်။ ၎င်းတို့ကို “မိမိထက် တတ်သိ နားလည်သော သုတရှင်တို့အတွက်သာ ပြထားသည်” ဟုမှတ်ပါလေ။ သိလိုပါက တတ်သိသော ပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ မေးမြန်း၍ မှတ်ယူပါလေ။

သိနိုင်၍ အနက်မပေး ကျမ်း ကျဉ်းစေလို၍ အနက် မပြန် အပ်သော ပါဠိတို့တွင် သုတရှင်များ အတွက်သာ ရည်ရွယ်အပ်သော ပါဠိတို့ကို သုတရှင်တို့ လွယ်ကူစွာ သိနိုင်ပါလိမ့်မည်။ သတိပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိများကိုကား ၎င်း၏ နိဿယ စာအုပ်မရှားသောကြောင့် အလိုရှိသူတိုင်း သိနိုင်ပါ လိမ့်မည်။

သတ်ပုံနှင့်ကျမ်းသုံးစကား အချို့အနည်းငယ်သော အရာ၌ ရှေးရိုးသတ်ပုံသို့ မလိုက်ဘဲ အ သံမှန်သို့လိုက်၍ ရေးအံ့၊ ပုံကား—မရှိပါဘဲလျက်၊ သို့သော်လည်း၊ လျစ်လျူ—ဤသို့စသော အရာတို့၌ မရှိပါဘဲလျက်၊ သို့သော်လဲ၊ လစ်လျူ—ဤသို့စသည်ဖြင့် ရေးအံ့။ ကျမ်းဂန်သုံးစကားသို့ မလိုက် မူ၍ ထင်ရှားသိလွယ်စေရန် အရပ်သုံးစကားသို့လဲ လိုက်၍ ရေးအံ့။ ဤသို့ ရေးသားချက်များသည် အထူးအားဖြင့် အခဏ်း (၅) ၌ များစွာပါဝင်လတံ့။ မြတ်စွာဘုရားသည် တရားတော်ကို ထိုစဉ် အခါက ကျမ်းသုံးစကားဖြစ်သော သက္ကတဘာသာဖြင့် မဟော ခဲ့ချေ။ တောရွာသူကလေးများအထိ အများပင် နားလည်၍ သုံးစွဲ ပြောဆိုနေသော မာဂဓဘာသာဖြင့်သာ ဟောတော်မူခဲ့ ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤအရပ်သုံးစကားကိုလဲ အလေးပြုသင့်သည် သာတည်း။ ဆန်းသည်၊ သေးနပ်သည် ဟူ၍ကား မအောက်မေ့ သင့်ပေ။

သုတနဲ့သူတို့ အတွက်....သုတ နဲ့သူဖြစ်လျှင် အခဏ်း (၄) နှင့် အခဏ်း (၅) ကို သာလျှင် အထူး အားထား၍ ကြည့်ရှုပါလေ။ ထိုအခဏ်း ၂-ခုတို့တွင်လဲ အခဏ်း (၅)သည်သာလျှင် လိုရင်းပေတည်း။ ၎င်းအခဏ်း(၅)ကို ကြည့်ရှု ခြင်းဖြင့်ပင်လျှင် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုနိုင်သည်တိုင် အောင် ဝိပဿနာအလုပ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာ အားထုတ်နိုင်ပါ လတုံ့သတည်း။

သတိပေးစကားပြီး၏။

ရဟန်းတော်တို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိ

သီလ၏စင်ကြယ်ခြင်း = စင်ကြယ်သော သီလ....သီလဝိသုဒ္ဓိ နာမ သုပရိ သုဒ္ဓိ ပါတိမောက္ခသံဝရာဒိ စတုဗ္ဗိဓံ သီလံ—ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့် အညီ ကောင်းစွာ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ပါတိမောက္ခ သံဝရာအစရှိသော သီလ ၄-ပါးသည် သီလဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။ ဤသို့ သာမညအားဖြင့်သာ ဆိုအပ်သော်လဲ ရဟန်းတော်တို့၏ သီလ ဝိသုဒ္ဓိ၊ လူတို့၏သီလဝိသုဒ္ဓိအားဖြင့် ၂-မျိုးခွဲခြား၍ သိအပ်၏။ ရဟန်းတော်တို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိသည် အလွန် ကျယ်ဝန်း၏။ ဤ ကျမ်း၌ ပြည့်စုံရုံ အကျဉ်းမျှသာ ပြပါအံ့။

ရဟန်းတော် တို့သည် ပါတိမောက္ခ သံဝရာ၊ ဣန္ဒြိယသံဝရာ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ၊ ပစ္စယသန္တိသိတ ဟူသော ဤသီလ ၄-ပါးကို ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင် ပြုအပ်၏။ ထို ၄-ပါးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရား၏ အာဏာပညတ်ဖြစ်သော ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ် တော်ကို ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မလွန်ကျူးမိအောင် စောင့်ရှောက်မှု သည် ပါတိမောက္ခ သံဝရာသီလမည်၏။ စောင့်ရှောက်သော သူကို ဘေးဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့မှ လွတ်စေတတ်သော စောင့်စည်းမှု သီလ ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤသီလကို စင်ကြယ်စေရန်မှာ... အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု
ဘယ ဒဿာဝီ သမာဒါယ

သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု-ဟူသည်နှင့်အညီ အလွန်သေးငယ်သော
ဒုက္ခဋ္ဌိ, ဒုဗ္ဘာသီ အာပတ်မျှပင် ဖြစ်သော်လဲ မဂ်ဖိုလ်ကို မရအောင်
အန္တရာယ်ပြုနိုင်သည့်ပြင် အပါယ်သို့လဲ ကျစေနိုင်သောကြောင့်
အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု အောက်မေ့လျက် သိက္ခာပုဒ်
ဟူသမျှကို မလွန်ကျူးမိအောင် စောင့်ရှောက်အပ်၏။ အာပတ်
မသင့်အောင် စောင့်ရှောက်ရမည်-ဟူလို။ သင့်ပြီးသော အာပတ်
ရှိလျှင်လဲ “မီးခဲကို ကိုင်မိသော သူငယ်သည် လျင်စွာ စွန့်လွှတ်
လိုက်သကဲ့သို့” ထိုအာပတ်ကို လျင်မြန်စွာ ကုစားအပ်၏။ ပရိဝတ်
မာနတ် ကျင့်ခြင်း၊ နိဿဂ္ဂိယပစ္စည်း-အဓမ္မိယပစ္စည်း ဟူသမျှကို
စွန့်၍ ဒေသနာပြောကြားခြင်းတို့ဖြင့် စင်ကြယ်စေရမည်-ဟူလို။
ဤသို့ သင့်ပြီးသော အာပတ်ကို ဝိနည်းနှင့်အညီ ကုစား၍ တဖန်
အာပတ်မသင့်ရအောင် စောင့်ရှောက်လျက်နေသော ရဟန်း၏
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်
မည်၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ကျယ်သောကြောင့် နောက်မှ ပြပါအံ့။
သင်္ကန်း, ဆွမ်းအစရှိသောပစ္စည်းတို့ကို မတရားသောနည်းဖြင့် မရှာ
မှီးမှု၍ တရားသောနည်းဖြင့်သာလျှင် ရှာမှီး သုံးဆောင်မှုသည်
အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော
အသက်မွေးကြောင်း သီလဟု ဆိုလိုသည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့်
သော်ကား... ပစ္စယပရိယေသနဝါယာမော-ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
နှင့်အညီ ပစ္စည်းတို့ကို တရားသော နည်းဖြင့်သာလျှင် ရှာကြံ
အားထုတ်မှု ဝီရိယပင်တည်း။ မတရားသော နည်းများမှာ ကျယ်
ဝန်း၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ကြည့်ရှုပါလေ။

ပစ္စည်းတို့ကို မတရားသောနည်းဖြင့် ရှာမှီးသောရဟန်းအား
ပါရာဇိက, သံဃာဒိသိသ်, ထုလ္လစဉ်း, ဒုက္ခဋ္ဌိတို့တွင် ထိုက်သည်အား
လျော်စွာ တပါးပါးသော အာပတ် သင့်တတ်၏။ များသော
အားဖြင့်ကား ဒုက္ခဋ္ဌိအာပတ် သင့်တတ်၏။ မတရားသဖြင့် ရှာမှီး

၍ရသော ပစ္စည်းတို့ကို သုံးစွဲသောအခါ၌လဲ ဒုက္ခ၌အာပတ် သင့်တတ်၏။ ဤအာပတ်များသင့်လျှင် ပါတိမောက်သီလပါ ပျက်လေ၏။ သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တရာယ် ၂-ပါးလုံးဖြစ်လေ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ကုစားပါမှ ပါတိမောက်သီလ တဖန် စင်ကြယ်နိုင်သည်။ သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တရာယ်မှ လွတ်ကင်းနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤအာဇီဝသီလကိုလဲ မုချ စင်ကြယ်စေအပ်၏။

ပစ္စယသန္နိသိတသီလ....ဟူသည်မှာ ချမ်းအေးမှု ပျောက်အောင်ဤသင်္ကန်းကိုဝတ်ရုံရသည်— ဤသို့စသည်ဖြင့် သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်သောအခါ၌ သုံးဆောင်ခြင်း၏အကျိုးကို နည်းလမ်းမှန်ကန်စွာ ဆင်ခြင် မြင်သိမှုပေတည်း။ ဤသီလ စင်ကြယ်စေရန် ပစ္စည်း ၄-ပါးကို မှီဝဲသုံးဆောင်တိုင်း အကျိုးကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဆွမ်းပစ္စည်း၌ ဆွမ်းလုပ်တိုင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။ ထိုသို့ မဆင်ခြင်နိုင်လျှင် နောက်တနေ့ အရုဏ်မတက်မီအတွင်း ပြန်၍ ဆင်ခြင်အပ်၏။ မဆင်ခြင်မိဘဲ အရုဏ်တက်သွားလျှင် ဣဏပရိဘောဂ = အကြွေး သုံးဆောင်မှုဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆို၏။

ဣဏပရိဘောဂအဓိပ္ပာယ်....ဣဏပရိဘောဂဟူရာ၌ ပစ္စည်းရှင် ဒါယကာတို့အား နောက်ဘဝ၌ အကြွေးဆပ်ရလိမ့်ဦးမည်ဟူ၍ကား ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပေ။ အမှန်အားဖြင့်ကား....အကြွေးယူ၍ သုံးဆောင်သည်နှင့်တူသော ကြောင့်သာလျှင် ဣဏပရိဘောဂဟု ဆိုပေသည်။ တူပုံကား.... သီလ အလုံးစုံ စင်ကြယ်သောရဟန်းအား လှူအပ်သောဒါနသည် “အလှူခံဘက်မှ ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိ = အလှူ စင်ကြယ်ကြောင်း သီလအင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့်” ပြည့်စုံစွာ အကျိုးပေးနိုင်၏။ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် ပစ္စယသန္နိသိတသီလချွတ်ယွင်းသောကြောင့် ထိုဒက္ခိဏာ ဝိသုဒ္ဓိ အင်္ဂါ မပြည့်စုံချေ။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော ရဟန်းအား လှူအပ်သော ဒါနသည် ပြည့်စုံစွာ အကျိုးမပေးနိုင်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ ပေးလှူသော ဒါယကာမှာ ဒါန၏အကျိုးကို ရသင့်သလောက် ပြည့်စုံစွာ မရ

သောကြောင့် အကြွေးရောင်းရ၊ ပေးရသည်နှင့် တူ၏။ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်သောရဟန်းသည်လည်း ဒါန၏ အကျိုးကို ပြည့်စုံစွာ မရစေသောကြောင့် အကြွေးဝယ်ယူ၍ သုံးဆောင်သည်နှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် ဣဏပရိဘောဂဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုလေသည်။ အောက်ပါ မဟာဋီကာအဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။

ဣဏဝသေန ပရိဘောဂေါ ဣဏပရိဘောဂေါ၊ ပဋိဂ္ဂါဟကတော ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယာ အဘာဝတော ဣဏံ ဂဟေတွာ ပရိဘောဂေါ ဝိယာတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ ၁-၇၂)

ဣဏဝသေန၊ အကြွေး အလိုအားဖြင့်။ ပရိဘောဂေါ၊ သုံးဆောင်ခြင်းတည်း။ ဣဏပရိဘောဂေါ၊ အကြွေး သုံးဆောင်ခြင်း။ ပဋိဂ္ဂါဟကတော၊ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်မှ။ ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယာ၊ အလှူစင်ကြယ်ကြောင်း သိလ၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်း၊ မပြည့်စုံခြင်းကြောင့်။ ဣဏံ ဂဟေတွာ၊ အကြွေးယူ၍။ ပရိဘောဂေါ ဝိယ၊ သုံးဆောင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား ဣဏပရိဘောဂပုဒ်၏ အနက်တည်း။

သို့ဖြစ်လျှင် “ယထာ ဣဏာယိကော အတ္တနော ရုစိယာ ဂန္တံ န လဘတိ၊ ဧဝံ ဣဏပရိဘောဂယုတ္တော လောကတော နိဿရိတုံ န လဘတိ” ဟူသော မဟာဋီကာ (၁-၇၄) ကို အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်းဟူမူ... မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်လေ့ရှိသဖြင့် ဣဏပရိဘောဂနှင့် အမြဲယှဉ်သော ရဟန်းအား ပစ္စည်းတို့၌ စွဲလန်းမှု ကိလေသာ မပြတ်ဖြစ်၏။ ထိုစွဲလန်းမှုကြောင့် သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်တတ်၏။ ဤသို့ ကျရောက်တတ်သည်ကိုရည်ရှယ်၍ “ဣဏပရိဘောဂနှင့် ယှဉ်သော ရဟန်းသည် လောကမှထွက်မြောက်ခြင်းငှါ မရ၊ ထွက်ခွင့်မရ” ဟု မဟာဋီကာ၌ ဆိုလေသည်ဟု မှတ်ရာ၏။ စွဲလန်းမှုကြောင့် ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်တတ်သည်ကို အရှင်တိဿ၏ ဝတ္ထုဖြင့် သိအပ်၏။

ရဟန်းနှင့် သန်းဝတ္ထု... သင်္ကန်းကို စွဲလန်း၍ သေလေသော အရှင်တိဿ ရဟန်းတော်သည် ထို သင်္ကန်း၌ပင် သန်းဖြစ်ရှာလေ၏။ မတသံဃိကဖြစ်သော ထို

သင်္ကန်းကို ရဟန်းတို့က ဝေဘန်မည် ပြုကြလေရာ ထိုတိဿ သန်းကြီးက ‘ငါ့ဥစ္စာကို လုယက်ကြသည်’ ဟု မြည်တမ်းလျက် နေလေ၏။ ထိုအသံကို မြတ်စွာဘုရားက အဘိညာဖြင့် ကြားတော်မူလေလျှင် ထိုသင်္ကန်းကို ဝေဘန်ပါက တိဿ သန်းကြီးမှာ ရဟန်းတို့၌ ပြစ်မှား၍ ငရဲသို့လားရှာရမည်ကို မြင်တော်မူသောကြောင့် ထိုသင်္ကန်းကို မဝေဘန်ဘဲ ဆိုင်းငံ့ထားစေ၏။ ၇-ရက်မြောက်နေ့၌ တိဿသန်းကြီးသည် စုတေ၍ တုသိတာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်လေ၏။ ထိုအခါကျမှ မြတ်စွာဘုရားက ထိုသင်္ကန်းကို ဝေဘန်စေသည်ဟု ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏။

ကြောက်ဖွယ်ကောင်းလေစွ... ဤဝတ္ထု၌ သန်းဘဝမှ စုတေသောအခါ တုသိတာနတ်ဘုံ၌ဖြစ်သည်ကို ထောက်ဆ၍ စွဲလန်းမှုမရှိခဲ့ပါလျှင် ရဟန်းဘဝက စုတေသည်၏ အခြားမဲ့၌ နတ်ပြည်သို့ ရောက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ သင်္ကန်းဝေဘန်မှုကို မြတ်စွာဘုရားက ဆိုင်းမထားပါလျှင် ငရဲသို့ပင် ကျရောက်ရှာဦးမည်၊ စွဲလန်းမှုသည် အပြစ်ကြီးမားလေစွ၊ ကြောက်ဖွယ်ကောင်းလေစွ။

ဤအကြောင်းအရာနှင့် စပ်၍ အောက်ပါ ဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

အယသာဝ မလံ သမုဋ္ဌိတံ၊ တတုဋ္ဌာယ တမေဝ ခါဒတိ။
ဧဝံ အတိဓောန စာရိနံ၊ သာနိ ကမ္မာနိ နယန္တိ ဒုဂ္ဂတိံ။

(ဓမ္မပဒ၊ ၂၄၀)

အယသာ၊ သံတုံး သံချောင်းမှ။ သမုဋ္ဌိတံ၊ ဖြစ်ပေါ်သော။ မလံ၊ သံချေးသည်။ တတော ဥဋ္ဌာယ၊ ထိုသံမှပင် ထ၍။ တံ ဧဝ၊ ထိုသံကိုပင်လျှင်။ ခါဒတိ ဣဝ၊ စားဘိသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဤအတူ။ အတိဓောန စာရိနံ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ ပညာကိုလွန်ကျူး၍ ကျင့်သောသူကို။ ဝါ၊ မဆင်ခြင်မူ၍ သုံးဆောင်သော သူကို။ သာနိ၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ စွဲလန်းခြင်းစသော အမှုတို့သည်။ ဒုဂ္ဂတိံ၊ အပါယ်ဘုံသို့။ နယန္တိ၊ ဆောင်တတ်ကုန်၏။

ဤ အရာ၌ အချို့က “ဣဏပရိဘောဂ ဖြစ်လျှင်၊ ပစ္စည်းရှင်တို့အား အကြွေး ဆပ်ရဦးမည် ဖြစ်၍ မဂ် ဖိုလ်ကို မရနိုင်” ဟူ၍ ယူဆ ပြောဆိုကြ၏။ ထိုသို့သော အဓိပ္ပါယ်မှာ၊ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌၊ အလျင်းပင်မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ဦးကာဆရာသည်၊ ဘုရား၏ အရာသာဖြစ်သော ထိုအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်မည်လဲမဟုတ်၊ သင့်လဲ မသင့်သည်သာတည်း။

မသင့် ပုံကား ...ထိုအချို့ဆရာတို့၏ ယူဆချက်အတိုင်း ဆိုလျှင်၊ ဣဏပရိဘောဂသည် ယေယျပရိဘောဂနှင့်၊ ပါရာဇိကအာပတ်တို့ထက်ပင် အပြစ် ကြီးမားလေရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ...ပါရာဇိကသို့ ရောက်ပြီး၍ ယေယျပရိဘောဂ ဖြစ်ပြီးသော သူတို့သည်ပင် လူ သာမဏေ အဖြစ်၌ တည်၍ မဂ် ဖိုလ်ကို ရနိုင်သောကြောင့် ပေတည်း။ အောက်ပါမှာ ကော်ဂုံတ္တရ အဋ္ဌကထာပေတည်း။

ဣမံ ပန ဒေသနံ သုတွာ ဇာတသံဝေဂါ ဌာနံ ဇဟိတွာ သာမဏေရဘူမိယံ ဌိတာ ဒသသီလာနိ ပူရေတွာ ယောနိသော-
မနသိကာရေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ ကေစိ သောတာပန္နာ၊ ကေစိ သကဒါဂါမိနော၊ ကေစိ အနာဂါမိနော အဟောသုံ၊ ကေစိ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိံ သု၊ ဧဝံ ပါရာဇိကာပန္နာနမ္ပိ သဖလာ အဟောသိ။ (အံ-ဋ္ဌ ၁-၅၂)

ပါရာဇိက အာပတ် သင့်ပြီးသော ရဟန်း (၆၀) တို့သည်၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမ သုတ်ကို ကြားနာရခြင်းကြောင့်၊ သာမဏေ အဖြစ်၌ တည်ကုန်လျက် အားထုတ်ကြ၍၊ အချို့ သောတာပန်၊ အချို့ သကဒါဂါမ်၊ အချို့ အနာဂါမ် ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အချို့ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြောင်းကို အထက်ပါ အဋ္ဌကထာဖြင့်ပြ၏။ ထို ရဟန်း (၆၀) တို့၏ ပါရာဇိက အာပတ် သင့်ခြင်းကို မြင်တော် မူ၍၊ ထိုသုတ်ကိုဟောရန် မြတ်စွာဘုရား ဒေသစာရီ ကြွတော်မူရ ကြောင်းနှင့်၊ လမ်းခရီး၌ ရပ်နား၍ ဟောတော်မူကြောင်းများကို အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုသောကြောင့်၊ ထိုရဟန်းတို့သည် အာပတ် သင့်ပြီးနောက် အတန်ကြာအောင်ပင် ရဟန်းအသွင်၌ တည်နေ

ကြသေးသည် ဟူ၍၎င်း၊ ထေယျပရိဘောဂမှ မကင်းကြ ဟူ၍၎င်း၊ သိသာ ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့်၊ ပါရာဇိကသို့ ရောက်ပြီး၍ ထေယျပရိဘောဂ ဖြစ်ပြီးသောသူတို့ပင် မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်ပါလျက်၊ ပါတိမောက်သီလ စင်ကြယ်သော ရဟန်းကို ဣဏပရိဘောဂ မျှဖြင့်၊ မဂ် ဖိုလ်ကို မရနိုင်ဟု အဘယ့်ကြောင့် ဆိုထိုက်ပါအံ့နည်း၊ မဆိုထိုက်သည်သာတည်း။

ထို့ပြင်……ပစ္စည်းတို့ကို ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲရန် ဟောသော ဒေသနာသည် ဝိနည်းပညတ် အာဏာဒေသနာ မဟုတ်၊ သုတ် ဒေသနာမျှသာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်မှုသည် အာဏာပညတ်ကို ကျူးလွန်မှုကဲ့သို့ အာဏာဝိတိက္ကမ အန္တရာယ် လဲ မဖြစ်၊ တပါးသော အန္တရာယ်တို့၌လဲ မဝင်ချေ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဣဏပရိဘောဂကို ဒုက္ကဋ္ဌ အာပတ်လောက်ပင် အပြစ် ကြီးလေး သည်ဟု မဆိုထိုက်သည်သာတည်း။

ဆေးပစ္စည်းကို သတိမပြုဘဲ သုံးဆောင်လျှင် အာပတ်သင့် သည်ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ဆိုသောကြောင့် ပစ္စယသန္နိဿိတ သီလ ပျက်ခြင်းသည်လည်း အာပတ်သင့်ကြောင်းပင် မဟုတ်ပါလော့? ဟူငြားအံ့။ မဟုတ်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်လျှင်၊ ထိုအဋ္ဌကထာ စကား၌ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း? ဟူမူ……ဆေးပစ္စည်းကို အနာရောဂါ အကြောင်းရှိလျှင်၊ သုံးဆောင်ရန် ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ သို့သော်လဲ အကြောင်းရှိသည်ကို သိမှသာလျှင် သုံးဆောင်အပ် ၏၊ အကြောင်း ရှိမှန်း မသိဘဲ သုံးဆောင်လျှင်၊ အကြောင်းမဲ့ သက်သက် အာဟာရအတွက် သုံးဆောင်ခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်—

ယာမကာလိကံ သတ္တာဟကာလိကံ ယာဝဇီဝိကံ
အာဟာရတ္ထာယ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။
အဇ္ဈောဟာရေ အဇ္ဈောဟာရေ အာပတ္တိ
ဒုက္ကဋ္ဌဿ……(ဝိ ၂-၁၁၆)

ဟူသော ဝိနည်းပညတ်ဖြင့် ဒုက္ကဋ္ဌ အာပတ် သင့်၏။
အကြောင်းရှိသည်ကို သိခြင်း၊ သတိပြုခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်းတို့မှာ

ဤအရာ၌ အတူတူပင်တည်း။ ဥပမာ....နံနက်ပိုင်း ကာလ၌ ဖြစ်သော်လဲ၊ အရုဏ် မတက်သေးဘူးဟု အထင်ရှိလျက်ဖြစ်စေ၊ နေလွဲပြီဟု အထင်ရှိလျက်ဖြစ်စေ၊ ယာဝ ကာလိက ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ကို စားသောက်လျှင်၊ သိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးမည်ဟု စေတနာ အမှတ်ရှိခြင်းကြောင့်၊ **ကာလေ ဝိကာလသညီ အာပတ္တိ ခုတ္တုသ** ဟူသည်နှင့်အညီ၊ အာပတ်သင့် သကဲ့သို့ပင်တည်း။

သို့ဖြစ်၍၊ “ဆေးပစ္စည်းကို သုံးဆောင်သောအခါ၌ သတိမပြု လျှင် အာပတ်သင့်သည်” ဟု ဆိုသော စကားမှာ ဝိနည်း သိက္ခာ ပုဒ်၌ ကျူးလွန်မှုကိုသာ ရည်၍ ဆိုအပ်သော စကားသာတည်း။ ပစ္စယသန္နိဿိတ သီလ ပျက်ခြင်းကို ရည်၍ ဆိုအပ် သည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်ပင် “သုံးဆောင်ပြီးနောက် အရုဏ်မတက်မီ အတွင်း၌ ပြန်၍ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်လဲ၊ ၎င်းသီလ စင်ကြယ်နိုင်သေး သည်” ဟူ၍ ဋီကာတို့၌ မိန့်ဆိုကြပေသည်။

ထို့ပြင်.... ဆိုခဲ့ပြီးသော အချို့ ဆရာတို့၏ ယူဆချက်သည် အဋ္ဌကထာတို့၌ လာသော အောက်ပါ ဝေရဝါဒနှင့်လဲ ဆန့်ကျင်၏။

စူဠနာဂ မထေရ်၏ ဝါဒ.... တိပိဋက စူဠနာဂတ္ထေရော ပနာဟ.... ပါတိမောက္ခသံဝ-
ရောဝ သီလံ၊ ဣတရာနိ တိဏိ သီလန္တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထိတိ ဝတွာ၊ တံ အနနုဇာနန္တော အာဟ.... ဣန္ဒြိယသံဝရောနာမ ဆဒ္ဓါရ ရက္ခဏမတ္တမေဝ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ဓမ္မေန သမေန ပစ္စယုပ္ပတ္တိ မတ္တံ ပစ္စယသန္နိဿိတံ ပဋိလဒ္ဓပစ္စယေ ဣဒမတ္ထိတံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဉ္ဇနမတ္တံ၊ နိပ္ပရိယာယေန ပါတိမောက္ခ- သံဝရောဝ သီလံ၊ ယဿ သော ဘိန္တော၊ အယံ ‘ဆိန္နသီသော ဝိယ ပုရိသော ဟတ္ထပါဒေ’ သေသာနိ ရက္ခိဿတိတိ န ဝတ္တဗ္ဗော။ ယဿ ပန အရောဂေါ၊ အယံ ‘အတ္ထိန္နသီသော ဝိယ ပုရိသော ဇီဝိတံ’ သေသာနိ ပုန ပါကတိကာနိ ကတွာ ရက္ခိတုံ သမတ္ထောတိ။ (သံ-ဋ္ဌ ၃-၂၆၂)

မြန်မာပြန်အံ့...အရှင် တိပိဋက စူဠနာဂ မထေရ်သည်ကား ဤသို့ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ပါတိမောက္ခသံဝရသည် သာလျှင် သီလ မည်၏။ အခြား ၃-မျိုးတို့ကိုကား ‘သီလ မည်၏’ဟု ဟောတော် မူသော အရာ ပါဠိတော် မည်သည် မရှိချေဟု မိန့်ဆိုပြီးလျှင်၊ ရှိ၏ ဟု ဆိုသော ထိုစကားကို ခွင့်မပြုလို၍ မိန့်ဆိုပြန်သည်မှာ... ဣန္ဒြိယသံဝရ ဟူသည်မှာ ဒွါရ (၆) ပါးကို စောင့်ရှောက်ရုံမျှသာ တည်း။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ဟူသည်မှာ တရားနှင့်အညီ ပစ္စည်းတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းမျှသာတည်း။ ပစ္စယသန္နိသိတ ဟူသည်မှာ ရပြီးသော ပစ္စည်းတို့ကို အအေးပျောက်ခြင်း စသော ဤအကျိုးရှိသည်ကို ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်းမျှသာတည်း။ မသွယ်မဝိုက် တိုက်ရိုက် မုချအားဖြင့် ဆိုလျှင်၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသည် သာလျှင် သီလ မည်၏။ အကြင်သူအား ထို ပါတိမောက်သီလပျက်ခဲ့ပြီ၊ ပါတိ မောက်သီလပျက်ပြီးသော ဤသူသည် ကြွင်းသောသီလ ၃-ပါးကို စောင့်ရှောက် နိုင်လိမ့် မည်ဟု မဆိုအပ်။ ဥပမာ...ဦးခေါင်း ပြတ်ပြီးသော ယောက်ျားသည် ကျန်သောလက်ခြေတို့ကို စောင့် ရှောက်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မဆိုအပ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ အကြင်သူအား မူကား ထိုပါတိမောက်သီလသည် အနာရောဂါမရှိ၊ စင်ကြယ်၏။ ပါတိမောက်သီလ စင်ကြယ်သော ဤသူသည် ကြွင်းသော သီလ တို့ကို တဖန် ပကတိအတိုင်း စင်ကြယ်အောင်ပြု၍ စောင့်ရှောက် ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ပါ၏။ ဥပမာ .. ဦးခေါင်း မပြတ်သေးသော ယောက်ျားသည် အသက်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သကဲ့ သို့ပင်တည်းဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဤတိပိဋက စူဠနာဂ မထေရ်ကြီးသည် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာထက်ပင် များစွာ ရှေးကျသေး၏။ ပိဋကတ် (၃) ပုံလုံးကို အာဂုံဆောင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ဖြစ်သည့်ပြင်...အဋ္ဌကထာ ဆရာ တို့ပင် အလေးပြုအပ်သော မထေရ်မြတ်လဲ ဖြစ်ပေ၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤမထေရ်ကြီး၏ဝါဒကို လေးနက်စွာ မှတ်သားအပ်၏။

ဤမထေရ်၏ ဝါဒ၌၊ ပါတိမောက်သီလ မပျက်စီးလျှင်၊ ကြွင်း သောသီလ ၃-ပါးတို့မှာ ဘယ်လိုပင် ပျက်စီးနေစေကာမူ ပကတိ

အတိုင်း စင်ကြယ်အောင် ပြုပြင်နိုင်သည်။ ကုစားနိုင်သည်ဟု ဆိုထား၏။ ပကတိအတိုင်း စင်ကြယ်သောအခါ၌ သီလဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်၍ မဂ် ဖိုလ်ကိုရနိုင်ကြောင်းမှာ ယုံမှားဘွယ်မရှိပြီ။ အချို့ ဆရာ တို့၏ ယူဆချက်အားဖြင့်ကား ... ဣဏပရိဘောဂ ဖြစ်လျှင်၊ မဂ် ဖိုလ်ကို မရနိုင်ဟု ယူဆသောကြောင့်၊ ပစ္စယသန္တိဿိတ သီလကို တကြိမ်မျှ ပျက်စေလျှင်ပင် စင်ကြယ်အောင် ပြုပြင် ကုစား၍ မရ ပြီဟု ဆိုရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါ ထေရဝါဒနှင့် ဆန့်ကျင်၏။

ပစ္စယသန္တိဿိတ သီလဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြအပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာကို၊ ဘောဇနေ မတ္တညူပုဒ်၊ ဘောဇနေ မတ္တညူတာ ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ဖြစ်သော သုတ် အဘိဓမ္မာတို့၌၎င်း၊ မူလပဏ်- သဗ္ဗာသဝ သုတ်၌၎င်း၊ ဆဋ္ဌင်္ဂတ္ထရ မဟာဝဂ်၌၎င်း ဟောတော် မူသည်။ သို့သော်လဲ၊ ထို သုတ် အဘိဓမ္မာတို့၌ သီလအဖြစ်ဖြင့် တိုက်ရိုက် ဟောတော်မမူချေ။ ဘောဇနေ မတ္တညူတာ ဟူသော အမည်ဖြင့်၎င်း၊ ပဋိသေဝနာ ပဟာတဗ္ဗ အာသဝေါတို့ကို ပယ် တတ်သော တရားအဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ ဤအမည်တို့ဖြင့်သာ ဟော တော်မူချေသည်။ ထို့ကြောင့်၊ အရှင် တိပိဋက စူဠနာဂမထေရ်က ၎င်းကို သီလဟုဟောသော ပါဠိတော်မရှိဟုဆိုတော်မူလေသည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့်လဲ ပစ္စဝေက္ခဏာသည် ဉာဏ် ပညာသာ ဖြစ်၍၊ ပညာသိက္ခာ၌သာ ဝင်၏။ မူချအားဖြင့် သီလသိက္ခာ၌ မဝင်သည်ကို သတိပြုရ၏။ **ထို့ပြင်**...ထိုထို သုတ် အဘိဓမ္မာ တို့၌ ဤပစ္စဝေက္ခဏာကို ဟောတော်မူသည်မှာ၊ မန္တန် မန်းမှုတ် သကဲ့သို့ ရွတ်ဖတ်ရုံမျှ အတွက်လဲ မဟုတ်။ အဓိဋ္ဌာန်၊ ဝိကပ္ပနာ စသော ဝိနည်း ပရိယာယ်များကဲ့သို့ သုံးဆောင် ကောင်းရုံမျှ အတွက်လဲ မဟုတ်။ အမှန်အားဖြင့် သော်ကား ... ပစ္စည်းလေးပါး နှင့်စပ်၍ အာသဝေါကိလေသာ မဖြစ်စေရန် အတွက်သာ ဖြစ်ပေ သည်။ ထို့ကြောင့်၊ ပစ္စည်းကို သုံးစွဲမှုနှင့်စပ်၍ ရထိုက်သော အကျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ထိထိရောက်ရောက် ဆင်ခြင်၍ သာလျှင် သင်္ကန်းစသည်ကို သုံးဆောင်အပ်၏။

ရှုမှတ်မှုဖြင့်လဲ ဆင်ခြင်မှု ပြီး၏...ပဋိလာဘကာလေပိ ဟိ
 ဓာတုဝသေန ဝါ ပဋိ-
 ကူလဝသေန ဝါ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဌပိတာနိ စိဝရာဒီနိ တတော
 ဥတ္တရိ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ အနဝဇ္ဇောဝ ပရိဘောဂေါ၊ တထာ ပရိ-
 ဘောဂကာလေပိ = ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိ မဂ် (၁-၄၁) နှင့် အညီ၊
 ဓာတ် ၄-ပါး၊ ရုပ် နာမ်တို့၏အလိုအားဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုမှတ်နေ
 သောပုဂ္ဂိုလ်အား ပစ္စည်းများကို ရစဉ်ကာလ၊ သုံးဆောင်စဉ်
 ကာလတို့၌ ရှုမှတ်မှုဖြင့်လဲ ပစ္စဝေက္ခဏာကိစ္စ ပြီးသေးသည်ဟူ၍
 မှတ်အပ်၏။ အကျယ်ကို လူတို့၏သီလအရာ၌ တွေ့မြင်ရပါလတ္တံ့။

သို့ဖြစ်၍၊ အကျိုးကို ဆင်ခြင်၍ဖြစ်စေ၊ ဘာဝနာတပါးပါးကို
 နှလုံးသွင်း၍ဖြစ်စေ၊ ပစ္စည်းလေးပါးကို သုံးဆောင်သောရဟန်း၏
 ပစ္စယသန္တိသိတ သီလသည် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်မည်၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရ...ဒွါရ ၆-ပါး၌ အာရုံ ၆-ပါး ထင်လာ၍
 ဝိညာဏ် ၆-ပါးဖြင့် သိမြင်ရသောအခါ၊
 ကိလေသာဖြစ်ခွင့်မရအောင် အမှတ်ပြုမှု သတိဖြင့် ပိတ်ဆို့စောင့်
 ရှောက်မှုသည် **ဣန္ဒြိယသံဝရသီလမည်၏။** ဤသီလ စင်ကြယ်
 စေရန် စောင့်ရှောက်ပုံကို စက္ခုဒွါရ၌သာ အပြည့်အစုံ ပြပါအံ့။
 ကြွင်းသောဒွါရတို့၌ နည်းတူပင် သိပါလေ။

စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ နာနုဗျဉ္ဇ-
 နဂ္ဂါဟီ = အစရှိသော ပါဠိတော်နှင့်အညီ၊ မျက်စိဖြင့် အဆင်းကို
 မြင်လျှင်၊ ကိလေသာ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော မိန်းမ ပုံသဏ္ဌာန်၊
 ယောက်ျား ပုံသဏ္ဌာန်ကို နှလုံးမသွင်းရ၊ ဒိဋ္ဌမတ္တေယေဝ
 သဏ္ဌာတိ-ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ၊ မြင်အပ်သော အဆင်း
 ရုပ်မျှ၌ သာလျှင် စိတ်ကို တန့်ရပ်စေရမည်။ ဦးကာ၌ ထပ်၍ ဖွင့်
 သည်မှာ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ = ဟူသော ပါဠိတော်နှင့်
 အညီ၊ မြင်ရသော အဆင်း၌ မြင်ရုံမျှ စိတ်ကိုသာ ဖြစ်စေရမည်။
 ထို့ထက် ပိုလွန်၍ တင့်တယ်သော အခြင်းအရာ၊ အိုဆိုးသော
 အခြင်းအရာ စသည်ကို နှလုံးမသွင်းရ-ဟူ၏။

ဝိသဘာဝ ဖြစ်သော မိန်းမ၊ ယောက်ျားတို့၏ မျက်နှာ၊ လက်၊
ခြေ စသည်ကိုမှတ်သား၍ အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းလျှင်၊ ရာဂ စသော
ကိလေသာတို့ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်ကုန်၏။ ရာဂ စသည်ကို
ထင်ရှား ဖြစ်စေနိုင်သော ထို မျက်နှာ၊ မျက်ခုံး၊ မျက်လုံး၊ နှာတံ
နှုတ်ခမ်း၊ ရင်၊ ဝမ်း၊ လက်၊ ခြေ၊ ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို နှလုံးမသွင်းရ။
ပြီးဟန်၊ ရယ်ဟန်၊ ပြောဆိုဟန်၊ နှုတ်ခမ်းစူဟန်၊ မျက်စောင်း
ထိုးဟန်စသော အမူအရာတို့ကိုလဲ နှလုံးမသွင်းရ။ ယံ တတ္ထ ဘူတံ
တဒေဝ ဂဏှာတိ = ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ၊ မြင်ရသော
သူ၏ သန္တာန်၌ အမှန်ထင်ရှားရှိသော ဆံပင်၊ အမွေး၊ ခြေသံ၊
လက်သံ၊ သွား၊ အရေ၊ အသား၊ အကြော၊ အရိုးအစရှိသော အဘို့
မျှကိုသာ နှလုံးသွင်းရမည်။ သို့မဟုတ်...ဘူတရုပ်၊ ဥပါဒါရုပ်မျှကို
သာ နှလုံးသွင်းရမည်။

စောင့်စည်းမှု ဖြစ်ပုံ ပျက်ပုံတို့ကို... အဋ္ဌကထာ၌ ပြသည့်
အတိုင်း ဝီရိယဖြင့် ပိုင်း

ခြား၍ ပြဦးအံ့။ စက္ခုဒွါရ၌ အဆင်းရုပ်ထင်သောအခါ ဘာလဲဟု
ဆင်ခြင်မှု = အာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင် ၎င်းအဆင်း
ကိုမြင်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၊ လက်ခံ၍ အာရုံပြုသော သမ္ပ-
ပိစ္ဆိန်စိတ်၊ စဉ်းစား စူးစမ်းသော သန္တရဏစိတ်၊ ပိုင်းခြား
ဆုံးဖြတ်သော ဝုဋ္ဌောစိတ်တို့သည် အစဉ်အတိုင်း တကြိမ်စီ ဖြစ်၍
ချုပ်ကုန်၏။ ထို့နောင် ဇောစိတ်များ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဇောစိတ်၌
သီလ၊ သတိ၊ ဉာဏ၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယဟူသော **သံဝရတရား** ငါးပါးတို့
ဖြစ်ပေါ်လျှင် စက္ခုန္ဓေ၌ စောင့်စည်းမှုဖြစ်၏။ စက္ခုန္ဓိယသံဝရသီလ
စင်ကြယ်၏။ ထိုသို့ မဟုတ်ပါဘဲ ဒုဿီလျှ၊ မုဋ္ဌဿစွ၊ အညာဏ၊
အက္ခန္တိ၊ ကောသဇ္ဇဟူသော **အသံဝရတရား** ငါးပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်
လျှင် စက္ခုန္ဓေ၌ စောင့်စည်းမှု ပျက်၏။ စက္ခုန္ဓိယ သံဝရသီလ
ပျက်၏။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌ ပြ၏။

သရုပ် အဓိပ္ပါယ် ...သံဝရ အသံဝရ တရားတို့၏ သရုပ်
အဓိပ္ပါယ်ကို ဤသို့ သိအပ်၏။ ဣဒိနာ
ပါတိမောက္ခေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတောတိ အယံ

သီလသံဝရော = ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ **သီလသံဝရ** ဟူသည်မှာ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလပင်တည်း။ **ဒုဿီလျ အသံဝရ** ဟူသည်မှာ ၎င်းပါတိမောက် သီလ၏ ပျက်ခြင်းပင်တည်း။ သိက္ခာပုဒ်ကို ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် ကျူးလွန်၍ အာပတ်သင့်ခြင်းပင်တည်း။ ဤအရာ၌ ဒုဿီလျ အသံဝရသည် “ဝိတိက္ကမ ကိလေသာဖြစ်သောကြောင့် ပဉ္စဒါရ၌မဖြစ်၊ မနောဒါရ၌သာ ဖြစ်သည်” ဟူ၍ ၎င်း “ကြွင်းသော အသံဝရ ၄-ပါးတို့သည် ဒွါရ ၆-ပါးလုံး၌ ဖြစ်ကြသည်” ဟူ၍ ၎င်း မူလဋီကာ၊ မဟာဋီကာတို့၌ မိန့်ဆိုသည့် အတိုင်း မှတ်သားရာ၏။

ရက္ခတိ စက္ခန္ဒိယံ စက္ခန္ဒိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိတိ အယံ သတိသံဝရော = ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ **သတိသံဝရ** ဟူသည်မှာ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ အစစ်ပေတည်း။ တရားကိုယ်အား ဖြင့်သော်ကား... ဒွါရ ၆-ပါး၌ ကိလေသာမဖြစ်ရအောင် စောင့်ရှောက်သော သတိ စေတသိက်ပင်တည်း။ မုဋ္ဌဿစ္စ အသံဝရ ဟူသည်မှာ အာရုံ ၆-ပါးနှင့်တွေ့ဆုံသောအခါ သတိလွတ်ခြင်း-သတိမေ့ခြင်း-အမှတ်မရခြင်း ပင်တည်း။ တရားကိုယ် အားဖြင့် သော်ကား... စက္ခန္ဒိယံ အသံဝရတံ ဝိဟရန္တံ အဘိဇ္ဈာ-ဒေါမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္တာဿဝေယျံ = ဟူသော ပါဠိတော်နှင့်အညီ အဘိဇ္ဈာဟု ခေါ်သော လောဘနှင့် ဒေါမနဿဖြင့်ပြုအပ်သော ဒေါသတို့ပင်တည်း။ ဋီကာတို့၌ မောဟကိုလဲ ထည့်သွင်း၍ ပြကြ၏။

သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ၊ ပညာယေတေ ဝိနိယရေတိ အယံ ဉာဏသံဝရော = ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ကိလေသာ၊ ဒုစရိုက်၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော အကုသိုလ် အယဉ်တို့ကို ပိတ်ဆို့ ပယ်ဖြတ်တတ်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် **ဉာဏသံဝရ** မည်၏။

(စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိတော်နှင့် သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာတို့ကိုလဲ မှီ၍ ဆိုသည်)

ပစ္စယသန္တိဿိတ သီလ သည်လည်း ဤဉာဏသံဝရ၌ ဝင်သည် ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဆို၏။ ဝိပဿနာဉာဏ် သည်လည်း ဤ ဉာဏ

သံဝရ၌ ဝင်သင့်သေး၏။ အကြောင်းမူကား…… ကိလေသာ အယဉ်တို့ကို ပစ္စဝေက္ခဏာဖြင့် ပိတ်ဆို့ခြင်းထက် “အာရမ္မဏာနုဿယမှစ၍ တဒင်္ဂပဟာန်အလိုအားဖြင့် ပယ်နိုင်သော ဝိပဿနာဖြင့်” ပိတ်ဆို့ခြင်းက သာ၍ပင် လုံခြုံစေနိုင်၏။ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ ဇာနတော ပဿတော ပညာ ယေတေ သောတာပိဓိယုန္တိ = စသည်ဖြင့် ဝေဘန်ဖွင့်ပြသော နိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌ ဝိပဿနာကိုလဲ ရည်ရွယ်သည်ဟု ဆိုထိုက်၏။ ဤသည်တို့ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ဉာဏသံဝရ မည်သင့်ကြောင်းတို့တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ပစ္စယသန္နိဿိတ သီလ, ဝိပဿနာဉာဏ်, မဂ်ဉာဏ်တို့ကို ဉာဏသံဝရဟု မှတ်ရာ၏။ **အညာဏ အသံဝရ**ဟူသည်မှာ ၎င်းဉာဏ် ၃-မျိုးတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟ တရားပင်တည်း။

ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥက္ကဿာတိ အယံ ခန္တိသံဝရော = ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ အအေး, အပူ စသည်တို့နှင့်တွေ့သောအခါ, အလွန်မခံသာသော ဝေဒနာတို့ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ, အလွန်ကြမ်းတမ်းယုတ်မာ၍ နားမခံသာသော ဆဲရေး ကျိန်ဆို စကားတို့ကို ကြားရသောအခါ စသည်တို့၌ ဒေါသကိုမဖြစ်စေဘဲ ချုပ်တည်း သည်းခံခြင်းသည် **ခန္တိသံဝရ** မည်၏။ တရားကိုယ်အားဖြင့် အဒေါသ စေတသိက်ပင်တည်း။ သည်းမခံလိုသော ဒေါသသည် အက္ခန္တိ အသံဝရမည်၏။

ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာမိဝါသေတိတိ အယံ ဝီရိယသံဝရော = ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ကာမဝိတက် စသည်ကို ပယ်ရန် အားထုတ်မှုသည် **ဝီရိယ သံဝရ**မည်၏။ တရားကိုယ်အားဖြင့်သော်ကား…… အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဆန္တံ ဇနေတိ ဝါယမတိ—စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော သမ္မပ္ပဓာန် ဝီရိယပင်တည်း။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလသည်လည်း ဤဝီရိယသံဝရ၌ ဝင်သည်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဆို၏။ ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို ပယ်ရန် အားမထုတ်လိုဘဲ ထိန် မိဒ္ဓ ပြဓာန်းလျက် ပျင်းရိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကောသဇ္ဇ အသံဝရ မည်၏။

ဆိုခဲ့ပြီးသော သံဝရ ငါးပါးတို့တွင် သီလ သံဝရသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ အသီးအခြားသာ ဖြစ်၏။ ဉာဏသံဝရ၌ ဝင်သော ပစ္စယသန္တိဿိတသီလနှင့် ဝီရိယသံဝရ၌ဝင်သော အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလတို့သည်လည်း အသီးအခြား သီလတို့ သာတည်း။ ထို့ကြောင့် သီလ ၄-မျိုးခွဲခြားသော ဤသီလ ဝိသုဒ္ဓိ အရာ၌ ထိုသီလ ၃-မျိုးတို့ကို ဣန္ဒြိယ သံဝရ သီလ၌ မထည့်သွင်းအပ်ကုန်၊ ထည့်သွင်းခဲ့လျှင် သီလ ၄-မျိုးမကွဲပြားဘဲ သီလတမျိုးတည်းသာ ဖြစ်လေရာ၏။

သို့ဖြစ်၍၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ စင်ကြယ်ပုံကို ကြွင်းသော သံဝရ ၄-ပါးတို့ဖြင့်သာလျှင် သိအပ်၏။ ထို ၄-ပါးတို့တွင်လဲ ဉာဏသံဝရမှာ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်များဖြစ်သောကြောင့်၊ ဘာဝနာကိုအားမထုတ်မီ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်နိုင်ခွင့်မရှိသေး၊ သတိ၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယဟူသော သံဝရ ၃-ပါးတို့သည်သာလျှင် ဖြစ်နိုင်ခွင့် ရှိကြပေသည်။

အားမထုတ်မီ စောင့်ရှောက်ပုံ... ထို့ကြောင့်၊ ဘာဝနာကို အားမထုတ်မီက ဣန္ဒြိယသံဝရကို စင်ကြယ်စေလိုလျှင် သတိ၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယဟူသော ၎င်းသံဝရ ၃-ပါးကိုဖြစ်စေလျက် စင်ကြယ်စေအပ်၏။ စင်ကြယ်အောင်အားထုတ်နည်းကိုကား...တဿ ဣမိနာ နိယမိတဝသေန၊ ပရိဏာမိတဝသေန၊ သမုဒါစာရ ဝသေန၊ အာဘုဇိတဝသေန စ ကုသလံ နာမ ဇာတံ ဟောတိ-ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီကို(၁၁၇)မှီ၍ သိအပ်၏။

စိတ်ကိုကန့်သတ်ထားပါ... ကုသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း အကြံမျိုးကို သာကြံမည်၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း အပြောမျိုး အလုပ်မျိုးကိုသာ ပြောဆိုမည်၊ လုပ်ကိုင်မည်။ ဒွါရ ၆-ပါး၌ ကုသိုလ်စိတ်ကိုသာ ဖြစ်စေမည်၊ ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် အမြဲသတိပြုမည်။ ဘယ်အရာကို မဆို စိတ်မဆိုးဘဲ သည်းခံမည်။ မကောင်းတဲ့ အကြံမျိုးကို မကြံ မိအောင် အားထုတ်မည်ဟု ဤသို့ **မိမိစိတ်ကို ကန့်သတ်၍ထားအပ်၏။** ဤသို့ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ကန့်သတ်ထားပြီးသောသူသည် မိမိ ကန့်သတ်ချက် အတိုင်း ပြည့်စုံစေရန်၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း

အာရုံကို များသောအားဖြင့် မမြော်လင့်ဘဲ ရှိတတ်၏။ ထိုအာရုံမျိုးနှင့်မရှောင်သာ၍ တွေ့ရသော်လဲ၊ ထိုအာရုံ၌ အကုသိုလ်ဖြစ်လောက်အောင် အလေးမပြုဘဲ ရှိတတ်၏။ ကုသိုလ်နှင့်စပ်၍ သာလျှင် စိတ်ကူးကြံစည်မိတတ်၏။ ဥပမာ……ဒါနပြုရန် စိတ်အား ထက်သန်စွာနှင့် ကြံစည်နေသောသူအား သင့်လျော်သော အဘိုးတန် ပစ္စည်းကိုရလျှင်၊ သုံးဆောင်ခံစားရန် စိတ်မကူးမိသေးဘဲ၊ လှူမည်ဟု ကြံသောစိတ်ကူးက ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ အနိဋ္ဌာရုံတို့နှင့် တွေ့ကြုံရသော်လဲ သည်းခံမည် ဟု ကန့်သတ်ထားသည့်အတိုင်း၊ စိတ်မဆိုးဘဲ သည်းခံနိုင်တတ်၏။ ဤကား နိယမိတဖြင့် စင်ကြယ်စေပုံ အကျဉ်းတည်း။

ပြောင်းလဲပေးပါ……အကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင်၊ ထိုစိတ်ကို ကုသိုလ်အဖြစ်သို့ပြောင်းလဲစေအပ်၏။ **ပုံကား……**မာတုဂါမကို မြင်၍ ကိလေသာစိတ်ဖြစ်လျှင်၊ အမိအရွယ်ရှိပါက အမိရင်းကဲ့သို့၊ အစ်မ နှစ်မအရွယ်ရှိပါက အစ်မ နှစ်မအရင်းကဲ့သို့၊ ဆွေမျိုးအရင်းကဲ့သို့၊ အောက်မေ့ပြီးလျှင် သူ၏ဆင်းရဲတို့ကို မြှော်တွေး၍ သနားခြင်းကရုဏာအစစ်၊ ချမ်းသာစေလိုခြင်း မေတ္တာအစစ်တို့ကို ဖြစ်စေရမည်။ **။ တနည်းကား …**ထိုမာတုဂါမ၏ သဏ္ဌာန်၌ ရှိသော မျက်ရည်၊ မျက်ချေး၊ နှပ်၊ တံထွေး၊ ခွဲ၊ သလိပ်၊ ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ် စသော စက်ဆုပ်ဖွယ်တို့ကိုသာ ကွက်၍ အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းလျက်၊ အသုဘသညာကို ဖြစ်စေအပ်၏။ **။ တနည်းကား……**ထိုမာတုဂါမအာရုံကို ပယ်ဖျောက်၍ စာပေကျမ်းဂန်ကို ကြံခြင်း၊ မေးခြင်း၊ ပြောဟောခြင်း၊ ကြည့်ခြင်း၊ ရွတ်ဖတ်ခြင်း၊ ဝေယျာဝစ္စဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်တို့ကိုပြုခြင်းစသည်ဖြင့်လဲ ကုသိုလ်စိတ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲစေအပ်၏။ ထို့ပြင်…… သတိပဋ္ဌာန် အဋ္ဌကထာတို့၌ လာသော မူလပရိညာနည်း၊ အာဂန္တုအဖြစ်အားဖြင့် ဆင်ခြင်နည်း၊ တာဝကာလိကအဖြစ်အားဖြင့် ဆင်ခြင်နည်း၊ ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ကို ခွဲ၍ ဆင်ခြင်နည်းဟူသော ဤ **ပဋိ သင်္ခါန နည်း**တို့ဖြင့်လဲ စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေအပ်၏။ **ပရိဏာမိတ**အကျဉ်းတည်း။

ကုသိုလ်မပြတ်ဖြစ်ပါစေ...ပရိယတ် ကျမ်းဂန်တို့ကို မပြတ်
သင်ယူခြင်း၊ ပို့ချခြင်း၊ ကျက်မှတ်
ခြင်း၊ ကြည့်ခြင်း၊ ကြံခြင်း၊ ရှုတ်ဖတ်ခြင်း၊ သေနာသနဝတ် စသည်ကို
မပြတ်ပြုခြင်း၊ တရားဟောခြင်း၊ ဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်း၊ တရား
စကားကိုသာ ပြောခြင်း၊ နာခံခြင်း၊ စုတင်ကျင့်ဝတ်ကို ဆောက်
တည်ခြင်း၊ ပြခဲ့ပြီးသော မူလပရိညာနည်းစသည်တို့ဖြင့် ဆင်ခြင်
ခြင်းစသော ကုသိုလ်အလုပ်တို့ကိုအမြဲမပြတ် ပြုလုပ်အပ်၏။ ဤသို့
မနေမနား အားထုတ်နေသော သူအား အကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ခွင့်
မရမူ၍၊ ဒွါရ ၆-ပါး၌ အများအားဖြင့် ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်ပေါ်
တတ်၏။ **သမုဒါစာရ** အကျဉ်းတည်း။

သင့်တော်အောင်နှလုံးသွင်းပါ... အာရုံ၆-ပါးနှင့်တွေ့တိုင်း
ယောနိသော မနသိကာရ
ကိုသာ ဖြစ်စေအပ်၏။ ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် သင့်လျော် ဖြောင့်မှန်
စွာ နှလုံးသွင်းရမည်ဟုဆိုလို၏။ ပုံကား... အပြစ်မရှိဘဲ အကဲ့ရဲ့
ခံရလျှင်၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ သူမသိရှာလို့ ကဲ့ရဲ့လေသည်။
ထင်တိုင်း ပြောဆိုတတ်ခြင်းမှာ မစောင့်စည်းသော သူတို့၏
ဓမ္မတာပင်တည်း။ အကယ်၍သာ အမှန်အတိုင်း သိသွားပါက၊
ကဲ့ရဲ့မှားမိတဲ့အတွက် သူ့မှာအများကြီး စိတ်မကောင်း ဖြစ်ရှာ
လိမ့်မည်။ ငါ့ယခုအကဲ့ရဲ့ခံရသည်မှာလဲ အပြစ်မရှိတဲ့သူကို ကဲ့ရဲ့
ခဲ့ဘူးလို့ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဝဋ်ကြွေးရှိတဲ့အတွက် ခံရသည်မှာ
စိတ်နာဘွယ်မရှိပေ။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သင့်တော်အောင် နှလုံး
သွင်းအပ်၏။

တနည်းကား... ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် လူတိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော
လောကဓံတရားပေတည်း။ မြတ်စွာဘုရားသော်မှ တွေ့ကြုံရသေး၏။
ငါ့မှာအဘယ့်ကြောင့် မတွေ့ကြုံဘဲ ရှိအံ့နည်း။ ဤလောကဓံနှင့်
တွေ့၍ စိတ်ဖောက်ပြန်ခြင်းမှာလဲ လူအများနှင့်ဆိုင်၏။ သည်းခံ
နိုင်ခြင်းသည်ကား မြင့်မြတ်သော သူတော်ကောင်းတို့နှင့်သာ
ဆိုင်၏။ ငါသည် မြင့်မြတ်သော သူတော်ကောင်းတို့၏လမ်းကိုသာ
လိုက်မည်။ မြတ်စွာဘုရားက ဆုံးမတော်မူသည်မှာ...လူဆိုး

များက မိမိကိုယ်ကို လွှဲဖြင့်တိုက်ဖြတ်သော်လဲ ထိုလူဆိုးတို့၌ စိတ်
မဆိုးရဘူးတဲ့၊ စိတ်ဆိုးခဲ့လျှင် ဘုရား၏အဆုံးအမကို နာခံသူ
မဟုတ်ဘူးတဲ့၊ ဤကဲ့ရဲ့မှုသည် လွှဲဖြင့်တိုက်ဖြတ်ခြင်းထက် များစွာ
ပင် ခံသာပါသေး၏၊ အဘယ့်ကြောင့်ဘုရား၏ အဆုံးအမကို မခံ
နိုင်ဘဲရှိအံ့နည်း။ ဤသို့စသည်ဖြင့်လဲ သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်း
အပ်၏။

တနည်းကား... ကဲ့ရဲ့သူဆိုသည်မှာ ဒေါသပြဓာန်းသော
စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်သာတည်း။ ခန္ဓာငါးပါး၊ ရုပ်နာမ် ၂-ပါး
မျှသာတည်း။ ကဲ့ရဲ့တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ အသီးအခြားမရှိချေ။
ထိုရုပ်နာမ်တို့မှာလဲ ကဲ့ရဲ့ဆဲမှာပင် ချုပ်ပျက်ကြလေပြီ။ ယခုစိတ်ဆိုး
စရာမရှိတော့ပြီ၊ ကဲ့ရဲ့သော ရုပ်နာမ်များ မရှိသည့် နောက်မှ
စိတ်ဆိုးနေလျှင်၊ ထိုရုပ်နာမ်တို့၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်
သစ်များ အပေါ်၌သာ ကျရောက်၏၊ သို့ဖြစ်၍ ယခုမှ စိတ်ဆိုး
နေလျှင်၊ မိဘများကို မုန်းသည့်အတွက် သူတို့ သေဆုံးသွားပြီးမှ
သူတို့၏ သား၊ မြေးများကို ရန်တုံ့မှုသည်နှင့်သာ တူချေတော့မည်။
ကဲ့ရဲ့ခံရသော သင်သည်လည်း ခန္ဓာငါးပါးမျှသာတည်း၊ ထိုခန္ဓာ
ရုပ်နာမ်တို့သည် ယခုပင် ချုပ်ပျက်ကြလေပြီ၊ ၎င်းရုပ်နာမ်တို့၏
အကျိုးဆက်ဖြစ်သော လက်ရှိ ရုပ်နာမ်များက စိတ်ဆိုးနေလျှင်၊
မိဘလက်ထက်က မတတ်နိုင်၍ သား၊ မြေး၊ မြစ်တို့၏ လက်ထက်
ကျမှ ရန်တုံ့မှုသည်နှင့်သာ တူချေတော့မည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်လဲ
သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်းအပ်၏၊ ဤသည်တို့ကား နည်းပြပုံစံ
တို့သာတည်း၊ နှလုံးသွင်းပုံကား များစွာ ကျယ်ဝန်း၏၊ ဤအရာ၌
ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် သင့်တော်သလို နှလုံးသွင်းမှု ဟူသမျှသည်
ယောနိသော မနသိကာရချည်း သာတည်း၊ ၎င်း၏ သရုပ်ကို
အခဏ်း(၄)နိဝရဏ ဓမ္မာနုပဿနာအရာ၌ပြအံ့၊ **အာဘုဇိတ**ဖြင့်
စင်ကြယ်စေပုံ အကျဉ်းတည်း။

ဤနိယမိတ စသည်တို့၏ အလိုအားဖြင့် ဒွါရ ၆-ပါး၌ ကုသိုလ်
စိတ်ကိုသာဖြစ်စေလျက်၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို စင်ကြယ်စေအပ်၏၊
ဤသို့ အားထုတ် နေသော သူအား အာရုံ ၆-ပါးနှင့် တွေ့တိုင်း၊

အများအားဖြင့် ကုသိုလ်သတိသာ ဖြစ်တတ်၏။ ဤ **သတိသည် သတိသံဝရ**မည်၏။ တရံတခါ၌ အကုသိုလ်ဖြစ်လျှင်လဲ၊ နောင် တဖန် ဤသို့ မကြံပါဘူးဟု စိတ်ကို ဆောက်တည်အပ်၏။ ဤ ဆောက်တည်မှုဖြင့်လဲ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ စင်ကြယ်သည် မည်၏။ ဥပမာ……ဒေသနာ ပြောကြားခြင်းဖြင့် အာပတ်မှ စင်ကြယ်သကဲ့ သို့တည်း။ အနိဋ္ဌာရုံများနှင့်တွေ့လျှင်လဲ၊ အများအားဖြင့် သည်းခံ နိုင်တတ်၏။ ဤ **သည်းခံမှုသည် ခန္တိသံဝရ**မည်၏။ ကာမဝိတက် စသည်မဖြစ်ရအောင်၊ ဖြစ်ပြီးသောဝိတက် ပျောက်ကင်းအောင်၊ အားထုတ်မှုများသည် **ဝီရိယသံဝရ** မည်၏။

အထက်ပါ နည်းများမှာ ကောင်းလှပါပေ၏။ သာမန် ကြည့် မည်ဆိုလျှင် လွယ်ကူမည်ကဲ့သို့ရှိ၏။ သို့သော်လဲ တကယ်တမ်း အားထုတ်ကြည့်လျှင်၊ ထင်သလောက်မလွယ်ဘဲ ခဲယဉ်းလှသည်ကို သိကြမည်သာတည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား……ဘာဝနာ ဖြင့် မဆုံးမရသေးသော စိတ်သည် အလွန်ရိုင်းစိုင်း၏။ စိတ်မကူး ပါဘူးဟု ဆုံးဖြတ်ထားသည့် အာရုံသို့လဲ အပြိုင်အဆိုင် ပြုသကဲ့သို့ အတင်း ထွက်၍ ထွက်၍ သွားတတ်၏။ ဤသို့ ထားရာတွင်မနေဘဲ မလိုရာသို့သွားတတ်ခြင်း၊ ရိုင်းစိုင်းခြင်းသည် ဘာဝနာဖြင့် မဆုံးမ ရသေးသော စိတ်၏ဓမ္မတာသဘော ဖြစ်သောကြောင့် ပေတည်း။

သီလ လေးပါးလုံး အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်ပြီးမှ ဘာဝနာကို အားထုတ် ကောင်းသည် ဟူ၍၎င်း၊ ဘာဝနာကင်းလျက် ဣန္ဒြိယ သံဝရသီလကို အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်စေနိုင်သည်ဟူ၍၎င်း၊ အချို့က မှတ်ထင်လျက်ရှိ၏။ ဤအထင်မျိုးရှိလျှင်၊ “မြင်ရုံမျှ စသည်၌သာ စိတ်ကိုတည်စေရမည်၊ ခွါရ ၆-ပါးလုံး၌ ကိလေသာတို့ကို အလျဉ်း မဖြစ်စေရ” ဟု ကြပ်တည်းစွာ မိန့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ တို့ကို လေးနက်စွာ ဆင်ခြင်ပါလေ။ ခွါရ ၆-ပါး၌ အာရုံ ၆-ပါး ထင်၍ ဝိညာဏ် ၆-ပါးဖြစ်တိုင်း ကိလေသာ မဖြစ်ရအောင်၊ ဘာဝနာမှ ကင်းလျက် မည်သူ စောင့်ရှောက် နိုင်ပါ အံ့နည်း?၊ **မလဝိပဿက ပုဂ္ဂိုလ်အား** သော်မှလဲ ဤကိလေသာတို့ ဖြစ်နိုင် သေးသည်ကို ထောက်ဆ၍၊ မည်သူမျှ မစောင့်ရှောက်နိုင်

ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် မစောင့်ရှောက်နိုင်သနည်း ဟူမူကား... ဣန္ဒြိယသံဝရဖြင့် ပယ်အပ်သော ကိလေသာတို့သည် ကိုယ်၊ နှုတ်တို့ဖြင့် လွန်ကျူးမှု = **ဝိတိက္ကမ** မဟုတ်ကုန်။ သမာဓိ ပညာတို့ဖြင့်သာ ပယ်နိုင်သော **ပရိယုဋ္ဌာန်, အနုသယ** တို့သာ တည်း။ ဣန္ဒြိယ သံဝရသည်လည်း ပရိယာယ်သီလသာ တည်း။ ပါတိမောက်သီလကဲ့သို့ မုချသီလ အစစ်မဟုတ်ချေ။ ၎င်းသီလ၏ တရားကိုယ် ဖြစ်သော သတိ, ဉာဏ, ခန္တိ, ဝီရိယ, တို့သည် မုချ အားဖြင့် သမာဓိ, ပညာ, သိက္ခာတို့၌သာ အတွင်း ဝင်ကြ သောကြောင့်, ဘာဝနာ၌သာ အတွင်းဝင်ပေသည်။ ဤအရာ၌, ဉာဏသံဝရ၏ အရကို **မဂ်ဉာဏ်**ဟု ဖွင့်ဆိုသော သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာနှင့် စူဠနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်တို့ကို အထူး သတိပြုပါလေ။ ဤအကြောင်းများကြောင့် ဣန္ဒြိယ သံဝရသီလကို ဘာဝနာနှင့် ကင်း၍ အပြည့်အစုံ စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပါသတည်း။

ဘာဝနာဖြင့် ဆုံးမအပ်ပြီးသော စိတ်သည်ကား အလွန်နူးညံ့ ယဉ်ကျေး၏။ ထားရာ၌သာ နေ၏။ လိုရာရာကို ဖြောင့်မတ်စွာ နှလုံးသွင်းနိုင်၏။ ဤသို့ ထားရာ၌သာ နေခြင်း နူးညံ့ယဉ်ကျေး ခြင်းသည် ဘာဝနာဖြင့် ဆုံးမအပ်ပြီးသော စိတ်၏ ဓမ္မတာသဘော ပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ဣန္ဒြိယသံဝရကို ဘာဝနာဖြင့်သာလျှင် အပြည့် အစုံ စင်ကြယ်စေနိုင်သည်။ ဘာဝနာ ရင့်သန်လေလေ ၎င်းသီလ အထူး စင်ကြယ်လေလေ ဖြစ်၏။ ဘာဝနာ အပြည့်အစုံ ရင့်သန် သောအခါမှာ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့၌ ဆိုသည့် အတိုင်း အပြည့် အစုံပင် စင်ကြယ်လေ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်, မဟာတိဿထေရ်ကဲ့သို့ နှလုံးသွင်းရမည်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မိန့်ဆိုလေသည်။ ၎င်းမထေရ်သည် အသုဘ ဘာဝနာ လက်ရှိဖြစ်၍, ပြင်းစွာရယ်သော မာတုဂါမကို ကြည့်မိသော်လဲ စိတ်ကို နိုင်နင်းစွာ ထားနိုင်သည့်အတွက် မြင်ရ သော သွားရိုး၌သာလျှင် အသုဘသညာကို ဖြစ်စေလျက် ပဌမဈာန် သို့ရောက်၏။ ထိုဈာန်ကိုပင် အခြေပြု၍ ဝိပဿနာရှုသဖြင့် အရဟတ္တ ဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့်, ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၁-၂၀)၌ အောက်ပါ ပေါရာဏ ဂါထာကို ထုတ်ပြတော်မူ၏။

တဿာ ဒန္တဋ္ဌိကံ ဒိသွာ၊ ပုဗ္ဗသညံ အနုဿရီ။

တတ္ထေဝ သော ဌိတော ထေရော၊ အရဟတ္တံ အပါပုဏိ။

ဤဂါထာ၌ **ပုဗ္ဗသညံ အနုဿရီ**—ဟူသော ပါဠိဖြင့် ထိုမထေရ်သည် အဋ္ဌိက ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ရှေးအခါကပင် နိုင်နင်းစွာ အားထုတ်ပြီးဖြစ်ကြောင်းကိုပြ၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုမထေရ်ကဲ့သို့ နှလုံးသွင်းရမည်ဆိုလျှင်၊ ထိုမထေရ်ကဲ့သို့ပင် နိုင်နင်းသော ဘာဝနာ လက်ရှိဖြစ်ဖို့လို၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော်....ဘာဝနာ လက်မဲ့ဖြစ်သောသူသည် ဘာဝနာ လက်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ နိုင်နင်းစွာ နှလုံး မသွင်းနိုင်ရာ သောကြောင့် ပေတည်း။ ဘာဝနာ လက်မဲ့ ဖြစ်သော်လဲ၊ ပါရမီထူးရှိလျှင် နှလုံးသွင်းနိုင် ရာ သေး၏ ဟူငြားအံ့။ ပါရမီထူးရှိ၍ နှလုံးသွင်းနိုင် သော်လဲ အသုဘ ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဘာဝနာသာဖြစ်သောကြောင့်၊ “ဣန္ဒြိယသံဝရကို ဘာဝနာနှင့်ကင်း၍ အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်စေနိုင်သည်” ဟူ၍ ကား မဆိုအပ်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ “ဒွါရ ၆-ပါးလုံး၌ ကိလေသာတို့ကို အလျင်း မဖြစ်စေရ” ဟု ကြပ်တည်းစွာမိန့်သော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့သည် ဘာဝနာဖြင့် စောင့်ရှောက်ရမည်ကို ရည်၍ဆိုသော စကားတို့သာတည်း။

သို့ဖြစ်၍ ဘာဝနာကို အားမထုတ်သေးမီကာလ၌ ဣန္ဒြိယသံဝရကို စင်ကြယ်စေလိုလျှင်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းတို့ဖြင့် စွမ်းနိုင်သမျှ စောင့်ရှောက်အပ်၏။ အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်စေလိုလျှင်ကား ဘာဝနာကိုသာလျှင် အားထုတ်အပ်၏။ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်သေးပါဘဲလျက်၊ အားထုတ် ကောင်းပါမည်လော” ဟု ယုံမှားတွေးတော၍ အချိန် မကုန်စေအပ်ပြီ။ အားထုတ်သော အခါမှာ ဘာဝနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ သံဝရတရားအလုံးစုံဖြစ်ပေါ်လျက် ၎င်းသီလသည်လည်း အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်မည်သာတည်း။

အကျဉ်းချုပ် မှတ်ဖွယ်.... ရဟန်းတော်တို့သည် **ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ** နှင့် အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိသီလတို့ကို ရှေးအဖို့ကပင် ထက်ဝန်းကျင် အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်

စေအပ်ကုန်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား…… ဤသီလ ၂-ပါး ပျက်လျှင်၊ အာပတ်သင့်၍ အာဏာဝီတိက္ကမ အန္တရာယ်ဖြစ်သော ကြောင့် တည်း။ ထို ၂-ပါးတွင်လဲ ပါတိမောက် သီလသည် သာလျှင် လိုရင်းပေတည်း။ အကြောင်းမူကား .. ၎င်းသီလ စင်ကြယ်လျှင်၊ အာဇီဝလဲ စင်ကြယ်သောကြောင့်တည်း။ စင်ကြယ် ပုံကား……အာဇီဝပျက်လျှင်၊ အာပတ်သင့်၍ ပါတိမောက်သီလပါ ပျက်၏။ ထို့ကြောင့် ပါတိမောက်သီလကို အပြည့်အစုံ စင်ကြယ် စေလိုလျှင်၊ အာပတ်သင့်ကြောင်းဖြစ်သော မိစ္ဆာဇီဝ ဟူသမျှမှလဲ ကြဉ်ရှောင်ရ၏။ တရားသော နည်းဖြင့်သာလျှင် ရှာမှီး၍ တရား သဖြင့် ရသော ပစ္စည်းတို့ကိုသာ သုံးဆောင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အာဇီဝသီလပါ စင်ကြယ်ပေသည်။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ နှင့် ပစ္စယသန္တိသီတသီလ……တို့ကိုလဲ စွမ်း နိုင်ပါလျှင် ရှေးအဖို့ကပင် အပြည့်အစုံ စင်ကြယ် စေအပ် ကုန်၏။ အကြောင်းမူကား……စင်ကြယ်သော ၎င်းသီလ ၂-ပါးသည်လည်း အဝိပုဋ္ဌိသာရ စသည်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့်တည်း။ သို့ သော်လဲ ရှေးအဖို့က ထိုသီလ ၂-ပါးမစင်ကြယ်မှုသည် မည်သည့် အန္တရာယ်မျှမဖြစ်ချေ။ ထို့ကြောင့်၊ ၎င်းသီလ ၂-ပါးမပြည့်စုံသေး မြင်းကို အကြောင်းပြု၍ အချိန် မဆိုင်းလင့်အပ်။ ရှေးသီလ ၂-ပါး စင်ကြယ်သော ကာလမှစ၍ ဘာဝနာအလုပ်ကို အားထုတ်အပ် အားထုတ် ကောင်းသည် သာ တည်း။ အားထုတ် ကြပါလေ။ အားထုတ်သောအခါမှာ ဘာဝနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပါဝင်လျက် သီလ ၄-ပါးလုံးပင် ထက်ဝန်းကျင် အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်ပါလတုံ။ ဤသို့ စင်ကြယ်ပုံသည် လူတို့၏ သီလခဏ်း အဆုံး၌ အထူး ထင်ရှားပါ လတုံ။ ဤသည်ကား ရဟန်းတော်တို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပုံတည်း။

ရဟန်းတော်တို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိပြီး၏။

လူတို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိ

လူတို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိသည်ကား ရဟန်းတော်တို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိကဲ့သို့ ကျယ်ဝန်း ခက်ခဲသည် မဟုတ်ပေ။ **ပဉ္စသီလ**ကို ဖြစ်စေ၊ **အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ**ကို ဖြစ်စေ၊ ဆောက်တည် စောင့်ရှောက်ရုံမျှဖြင့် သော်လည်း **သီလဝိသုဒ္ဓိ** ပြီးစီးသည်သာတည်း။ ငါးပါးသီလနှင့် အာဇီဝဋ္ဌမက သီလတို့သည် အချို့ သိက္ခာပုဒ်အားဖြင့် ကွဲပြားပါလျက်၊ သီလဝိသုဒ္ဓိပြီးခြင်းအားဖြင့် အဘယ့်ကြောင့် တူကြသနည်းဟူမူ ... စောင့် ထိန်းမှု ကြဉ်ရှောင်မှု တူသောကြောင့် တူကြပေသည်။

တူပုံကား .. ငါးပါးသီလကို ဆောက်တည်သောသူသည် အပြည့်အစုံ စောင့်ရှောက်လျှင်၊ တိုက်ရိုက် ဆောက်တည်မှုအားဖြင့် ထင်ရှားသော သိက္ခာပုဒ် ငါးပါးကိုသာ စောင့်ရှောက် အပ်သည် မဟုတ်သေး။ ဝစီကံ အဖြစ်ဖြင့်တူ၍ မုသာဝါဒ၌ ပါဝင်သော **ဝိသုဏဝါစာ** = ဂုံးတိုက်ခြင်း၊ **ဖရသဝါစာ** = ဆဲရေး ကျိန် ဆိုခြင်း၊ **သမ္ပပ္ပလာပ** = အမှန် ဖြစ်ပျက်သည့် အကြောင်းအရာ မရှိသော ပုံပြင်ဝတ္ထုစသည်ကို ပြောဆိုခြင်း၊ ဟူသော ဤဝစီကံ ၃-ပါးမှလဲ စောင့်ရှောက်အပ်သည်သာတည်း။ ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါးတို့မှ အပြည့်အစုံ စောင့်ရှောက်သော သူသည် **မိစ္ဆာဇီဝ** မှလဲ ကင်းသည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ငါးပါးသီလသည် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလနှင့် တူပေသည်။

အာဇီဝဋ္ဌမကသီလကို အပြည့်အစုံ စောင့်ရှောက်သော သူသည်လည်း ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းမှု အဖြစ်ဖြင့် တူ၍ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၌ပါဝင်သော **သုရာပါန**မှလဲ စောင့်ရှောက်အပ်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ အာဇီဝဋ္ဌမက သီလသည်လည်း ငါးပါးသီလနှင့် တူပေသည်။ ဤသို့ စောင့်ထိန်းမှု ကြဉ်ရှောင်မှု တူသောကြောင့်၊ ထိုသီလ ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးကို ဆောက်တည် စောင့်ထိန်းခြင်းဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိ ပြီးစီး ပြည့်စုံပေသည်။ ဤငါးပါးသီလ၊ အာဇီဝဋ္ဌမက သီလတို့၌ အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သော ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါးတို့မှ ရှောင်ကြဉ် မှသည်

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ပေတည်း။ အသက်မွေးမှုနှင့် ဆိုင်သော ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်မှုသည် အာဇီဝ-ပါရိသုဒ္ဓိသီလ ပေတည်း။

ဤအာဇီဝ အရာ၌ လူတို့၏ သီလကို ရဟန်းတို့၏ သီလကဲ့သို့ မမှတ်အပ်။ ရဟန်းတို့မှာ မိစ္ဆာဇီဝကို ပြုဆဲကာလ၌၎င်း၊ မိစ္ဆာဇီဝ ဖြင့် ရသောပစ္စည်းကို သုံးဆောင်ဆဲ ကာလ၌၎င်း၊ ဘုရား၏ အာဇာတော်ကို လွန်ကျူးခြင်းကြောင့် အာပတ်လဲ သင့်၏။ အာဇီဝလဲပျက်၏။ လူတို့မှာကား အသက်မွေးမှုအတွက် ကာယကံ ဝစီကံတို့ကို လွန်ကျူးဆဲ၌သာလျှင် အာဇီဝသီလ ပျက်၏။ မိစ္ဆာဇီဝဖြင့် ရသောပစ္စည်းကို သုံးဆောင်သောကာလ၌ကား အာဇီဝ သီလ မပျက်သည်သာတည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ ... သုံးဆောင်ဆဲကာလ၌ ပါဏာတိပါတစသော ကာယကံ ဝစီကံတို့ကို လွန်ကျူးခြင်းလဲမရှိ၊ ရဟန်းတို့ကဲ့သို့ ဘုရားအာဇာကို လွန်ကျူးမှုလဲ မဖြစ်သောကြောင့် ပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ လူတို့မှာ မိစ္ဆာဇီဝဖြင့် ရပြီးသော ပစ္စည်းများကို ရဟန်းတို့ကဲ့သို့ စွန့်ရန်မလိုပြီ။ မစွန့်သော်လည်း အသက်မွေးမှုအတွက် ကာယကံ ဝစီကံတို့ကို နောက်ထပ်မပြုလျှင် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ညှိုးနွမ်းပျက်စီးခြင်းမရှိ စင်ကြယ်သည်သာတည်း။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ရဟန်းတော်များပင် တရား အားမထုတ်မီက ပြည့်စုံစေရန် ခဲယဉ်းကြောင်းကိုပြခဲ့ပြီ။ လူများမှာကား ဆိုဘွယ်ပင်မရှိတော့ပြီ။ ပစ္စယသန္တိသီတသီလသည်လည်း “လူတို့မှာ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်သော်လည်း ဣဏပရိဘောဂမဖြစ်သောကြောင့်” ရဟန်းတို့ အတွက်သာတည်း။ သို့သော်လည်း သုတ်ဒေသနာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စည်းတို့ကို ဆင်ခြင်၍သုံးဆောင်လျှင် လူတို့မှာလဲ ကုသိုလ်ဖြစ်ပွား၍ အကုသိုလ် နည်းပါးမည်ကိုကား ယုံမှားဘွယ်မရှိပေ။ တရားအားထုတ်သော ကာလ၌ကား ဘာဝနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် သီလ ၄-မျိုးလုံး အပြည့်အစုံစင်ကြယ်၏။ ထင်ရှားလတုံ။

သီလကို ရက်-လ-နှစ်-ကြာမြင့်စွာ စင်ကြယ်စေပြီးမှ ဘာဝနာကို အားထုတ်ကောင်းသည်။ သို့မှ သမာဓိ ပညာ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု အချို့က မှတ်ထင်လျက်ရှိ၏။ ထိုသို့ ထင်မှတ်ခြင်းသည် ပိဋကတ် ၃-ပုံ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ “မည်မျှကြာအောင် သီလကို စင်ကြယ်စေပြီးမှ အားထုတ်ရမည်”ဟု မိန့်ဆိုခြင်း မရှိသောကြောင့်၊ ထိုသူတို့၏ ထင်မြင်ချက်မျှသာတည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့။ ရဟန်းများမှာ ပါတိမောက်သီလပျက်လျှင် အာဏာဝိတိက္ကမ အန္တရာယ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ၎င်းသီလကို ရှေးအဖို့က သုခသင်ရပေသည်။ သို့သော်လဲ “မည်မျှ ကြာရှည်စွာ စင်ကြယ်ပြီးမှ ဘာဝနာကို အားထုတ်ရသည်”ဟူ၍ကား ပါဠိ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ မဆိုသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပါတိမောက်သီလ စင်ကြယ်သော အချိန် နာရီမှစ၍ ရဟန်းတို့သည်ပင် အားထုတ်ကောင်းသေး၏။ လူတို့မှာ ဆိုဘွယ်မရှိပြီ။ ပါရမီပြည့်စုံလျှင်၊ ထိုအချိန်မှစ၍ သမာဓိ, ဝိပဿနာ, မဂ်ဖိုလ်များသို့ ရောက်နိုင်သည် ချည်းသာတည်း။

လူတို့ ကျင့်အပ်သော ငါးပါးသီလသည် သာသနာတွင်း၊ သာသနာပ, ဘယ်အခါမဆို ရှိ၏။ ၎င်းသီလချွတ်ယွင်းလျှင် အပြစ် ဖြစ်သည်ချည်းသာတည်း။ ပြည့်စုံလျှင်လဲ ကုသိုလ်ဖြစ်သည် ချည်းသာတည်း။

ဤငါးပါးသီလ ပျက်စီးရာ၊ ပြည့်စုံရာ၌ ဘုရား အမိန့်ကြောင့် အပြစ်, အကျိုးဖြစ်သည် မဟုတ်။ သဘာဝဓမ္မ အတိုင်းသာလျှင် အပြစ်, အကျိုးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ လူတို့၏ ရှေးအဖို့က သီလပျက်မှုသည် “ပဉ္စာနန္တရိယကံ, ဘိက္ခုနီဒူသနကံ, အရိယူပဝါဒကံ များ မဟုတ်လျှင်” မဂ်ဖိုလ်ကို တားမြစ်တတ်သော အန္တရာယ် မဖြစ်သည်သာတည်း။ ပဉ္စာနန္တရိယကံ, ဘိက္ခုနီဒူသနကံ, အရိယူပဝါဒကံဖြစ်လျှင်ကား လူဖြစ်စေ, ရဟန်း ဖြစ်စေ, ဤဘဝ၌ မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင်တော့ပြီ။ ဤအရာ၌ အန္တရာယ်ငါးပါးကို ထုတ်ပြဦးအံ့။

အန္တရာယ်ငါးပါး

(၁) **ကမ္မန္တရာယ်**....မာတုဃာတ- အဓိကို သတ်ခြင်း၊ ပိတုဃာတ-အဘကို သတ်ခြင်း၊ အရဟန္တဃာတ-လူဇာတ်ရှိသော ရဟန္တာကိုသတ်ခြင်း၊ လောဟိတုပ္ပါဒ-မြတ်စွာဘုရား၌ သွေးခဲအောင် ဒဏ်ရာရစေခြင်း၊ သံဃဘေဒ-သံဃာကို ကွဲပြားစေခြင်း၊ (ဤသံဃဘေဒသည်ကား ရဟန်းနှင့်သာ ဆိုင်၏။) ဤကံငါးပါးသည် သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ အပါယ်ငရဲသို့ ဧကန်ရောက်စေတတ်သောကြောင့် **အာနန္တရိယကံ** မည်၏။ ဤပဉ္စာနန္တရိယကံသည် သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တရာယ် ၂-ပါးလုံးဖြစ်၏။ သီလရှိသော ရဟန်းမိန်းမ၌ မေထုန် မှီဝဲခြင်း ဟူသော ဘိက္ခုနီဒုသနကံသည်လည်း မဂ္ဂန္တရာယ်ဖြစ်၏။ ဤကံ ၆-ပါးသည် ကမ္မန္တရာယ်မည်၏။

(၂) **ကိလေသန္တရာယ်**....“ကောင်းမှု၊မကောင်းမှုမည်သည် မရှိ၊ ပြုလုပ်သော်လဲ ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုမဖြစ်၊ ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးကို မပေးနိုင်”ဟု မြဲမြံစွာ ယူဆသော အ-ကိရိယဒိဋ္ဌိ၊ “သတ္တဝါသည် သေလျှင် ပြတ်၏ ဆုံး၏၊ ဘဝတပါး၌ မဖြစ်ပြီ၊ ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုတို့၏ ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးမည်သည် မရှိ”ဟု မြဲမြံစွာယူဆသော နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ “ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးဖြစ်ရန် ကောင်းမှု၊မကောင်းမှု ဟူသော ကံအကြောင်းမရှိ၊ အကြောင်း မရှိဘဲ အလိုလိုပင် ချမ်းသာကြသည်၊ အလိုလိုပင် ဆင်းရဲကြသည်”ဟု မြဲမြံစွာ ယူဆသော အ-ဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ ဤဒိဋ္ဌိကြီး ၃-မျိုးသည် မစွန့်လွှတ်နိုင်အောင် မြဲမြံစွာ ဖြစ်လျှင်၊ သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ အပါယ်ငရဲသို့ ဧကန် ရောက်စေတတ်သောကြောင့်နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမည်၏။ သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တရာယ် ၂-ပါးလုံးဖြစ်၏။ ကိလေသန္တရာယ်လဲ မည်၏။ ဤဒိဋ္ဌိ ၃-မျိုးတွင် ပဌမဒိဋ္ဌိဖြင့် အကြောင်းကို ပယ်၏၊ ဒုတိယဒိဋ္ဌိဖြင့် အကျိုးကို ပယ်၏၊ တတိယဒိဋ္ဌိဖြင့် အကြောင်း အကျိုး ၂-ပါး လုံးကို ပယ်၏။ သို့သော်လဲ အကြောင်းကိုပယ်လျှင်၊ အကျိုးကိုလဲ ပယ်ရာရောက်၏၊ အကျိုးကို ပယ်လျှင်လဲ၊ အကြောင်းကိုလဲ ပယ်ရာ

ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌကြီး ၃-မျိုးလုံးပင် အကျဉ်းအားဖြင့် “အကြောင်း— ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ မရှိ၊ ထိုကံတို့၏ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုးမရှိဟု ယူဆသည်”ဟူ၍ မှတ်ရာ၏။

(၃) **ဝိပါကန္တရာယ်**....အဟိတ်၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေသည် ဝိပါကန္တရာယ် မည်၏။ မဂ္ဂန္တရာယ် သာတည်း။ သဂ္ဂန္တရာယ်ကား မဖြစ်။ “ဤပဋိသန္ဓေ ရှိသော သူသည် ပဋိသန္ဓေဉာဏ် ကင်းသည့်အတွက် မဂ်ဖိုလ်ကိုသာ မရ နိုင်သည်။ ကုသိုလ်ကံရှိလျှင် လူ့အဖြစ် နတ်အဖြစ်သို့ကား ရောက် နိုင်ပါ၏”ဟူလို။

(၄) **အရိယူပဝါဒန္တရာယ်**....အရိယာဟု သိလျက် ဖြစ်စေ၊ မသိဘဲ ဖြစ်စေ၊ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဂုဏ်ပျက်အောင် ဖြစ်စေ၊ သီလပျက်အောင် ဖြစ်စေ၊ ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲခြင်းသည် အရိယူပဝါဒန္တရာယ် မည်၏။ သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တရာယ် ၂-ပါးလုံး ဖြစ်၏။ သို့သော် ကန်တော့ တောင်းပန် ပြီးသော အခါ ၎င်းအန္တရာယ်မှ လွတ်ကင်းလေ၏။

(၅) **အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ်** ...ရဟန်းမှာ သိလျက် လွန် ကျူးသော အာပတ် (၇) ပါးသည် အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ် မည်၏။ သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တ ရာယ် ၂-ပါးလုံးဖြစ်၏။ သို့သော် ဝိနည်းနှင့်အညီ ကုစားပြီးသော အခါ ၎င်းအန္တရာယ်မှ လွတ်ကင်းလေ၏။

တေပိ ယာဝ ဘိက္ခုဘာဝံ ဝါ ပဋိဇာနာတိ န ဝုဠာတိ ဝါ န ဒေသေတိ ဝါ၊ တာဝဒေဝ၊ န တတော ပရံ။ (မ-၈ ၂-၉)

ယာဝ၊ အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး။ ဘိက္ခုဘာဝံ ဝါ ပဋိဇာနာတိ၊ ပါရာဇိကသို့ရောက်လျက်၊ ရဟန်းအဖြစ်ကို ဝန်ခံ၍ သော်လဲနေငြားအံ့။ န ဝုဠာတိ ဝါ၊ ဂရုက အာပတ်မှ ထမြောက် အောင်သော်လဲ မပြုငြားအံ့။ န ဒေသေတိ ဝါ၊ လဟုက အာပတ်ကို သော်လဲ မပြောကြားငြားအံ့။ တာဝဒေဝ၊ ထိုကာလအတွင်း၌ သာလျှင်။ တေပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ၊ ထိုအာပတ်အဖို့ ၇-ပါးတို့

သည်လည်း။ အန္တရာယိကာ၊ နတ်ရွာ၊ မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယိကို ပြုတတ်ကုန်၏။ တတော၊ ထိုကာလမှ။ ပရံ၊ နောက်၌။ ဝါ၊ လူသာမဏေဟု ဝန်ခံသောကာလ၊ အဟ္မာန်သွင်းပြီးသောကာလ၊ ဒေသနာပြောကြားပြီးသော ကာလ၌။ န အန္တရာယိကာ၊ အန္တရာယိကို မပြုတတ်ကုန်ပြီ။

အထက်ပါ အန္တရာယိငါးပါးနှင့် တိုက်ဆိုင်၍ ကြည့်လျှင် လူတို့၏ သာမန်သီလပျက်မှုသည် မဂ်ဖိုလ်၏အန္တရာယိကို ပြုတတ်သော အန္တရာယိကဓမ္မတို့၌ မဝင်ကြောင်းထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ပင်လျှင်၊ ရှေးအဖို့က သီလမစင်ကြယ်ကြသော သန္တတိအမတ်ကြီး၊ အရိယမည်သော သူ၊ ခါးပိုက်နှိုက်သူခိုးတဦး၊ သာကီဝင်မျိုး ဖြစ်သော သရဏာနိ ဥပါသကာ ဤသို့ အစရှိသောသူတို့သည် မဂ်ဖိုလ်ကို ရကြပေသည်။

အမတ်ကြီး ရဟန္တာဖြစ်ပုံ...အောင်ပွဲရသည့်အတွက် သန္တတိ
အမတ်ကြီးအား ကောသလ

မင်းကြီးက ၇-ရက်ပတ်လုံး မင်းအဖြစ်ကို ပေး၏။ အမတ်ကြီးသည် ၇-ရက်ပတ်လုံး အရက်မူးလျက် မင်း၏စည်းစိမ်ကို ခံစားပျော်ပါး၍နေ၏။ ၇-ရက်မြောက်သော နေ့၌ အခြွေအရံတို့နှင့် တကွ ရေဆိပ်သို့ ထွက်သွားစဉ် မြတ်စွာဘုရားနှင့်တွေ့၍ ဆင်ပေါ်မှ ခေါင်းငြိမ့်လျက် အရိုအသေပေး၏။ ထိုအခါမှာ မြတ်စွာဘုရားက “ဤအမတ်ကြီးသည် ယနေ့ပင် ငါ၏ထံ၌ ဂါထာတပုဒ်ကို ကြားနာပြီးလျှင် ရဟန္တာဖြစ်လိမ့်မည်။ လူဝတ် လူစားနှင့်ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည်”ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုစကားကို ကြား၍ တိတ္ထိတို့က ဤသို့ ကဲ့ရဲ့ကြ၏ “ဤမျှလောက် အရက်မူးနေတဲ့သူဟာ ယနေ့ပင် တရားနာပြီး လူဝတ် လူစားနှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည်တဲ့၊ ဟုတ်နိုင်ပါမည်လော၊ ဂေါတမဘုရားကို ယနေ့ပင် မုသာဝါဒဖြင့် နှိမ်ရပေတော့မည်”ဟု ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုကြ၏။ ထိုနေ့ညနေခင်း၌ အမတ်ကြီး၏ ချစ်လှစွာသော မိန်းမငယ်သည် အမတ်ကြီးအား ဖျော်ဖြေစဉ်မှာပင် လတ်တလော သေဆုံးရှာလေ၏။ ထိုအခါ အမတ်ကြီးမှာ ဖြေမဆည်နိုင်အောင် အလွန်ပြင်းထန်သော

ပူပန်သောကဖြစ်၍ ထိုသောကကိုငြိမ်းစေရန် ဘုရားထံသို့ သွားရောက်လေ၏။ မြတ်စွာဘုရားက အောက်ပါဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

ယံ ပုဗ္ဗေ တံ ဝိသောသေဟိ၊ ပစ္ဆာ တေ မာဟု ကိဉ္ဇနံ။
မဇ္ဈေ စေ နော ဂဟေဿသိ၊ ဥပသန္တော စရိဿသိ။

(သုတ္တ-နိ ၄၂၅)

ပုဗ္ဗေ၊ ရှေးလွန်ခဲ့ပြီး-ချုပ်ခဲ့ပြီးသော ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့၌။ ယံ ယေ ကိလေသာ၊ အကြင် ကိလေသာတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ဖြစ်ထိုက်ကုန်၏။ တံ တေ ကိလေသေ၊ အတိတ် သင်္ခါရတို့ကိုစွဲ၍ ဖြစ်ထိုက်သော ထိုကိလေသာတို့ကို။ ဝိသောသေဟိ၊ ခြောက်သွေ့စေပါလော့...။ (ဝိသောသေဟိ ဟု ဒန္တဇ စတုတ္ထကွရာ နှင့်ရှိသော ပါဠိမှာ သုက္ခာပေဟိ ဝိသုက္ခာပေဟိ ဟု ဖွင့်သော နိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်နှင့် မညီ) ပစ္ဆာ၊ နောင် ဖြစ်လတ္တံ့သော ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့၌။ တေ၊ သင့်အား။ ကိဉ္ဇနံ၊ ရာဂစသော ကြောင့်ကြမှုသည်။ မာ အဟု၊ မဖြစ်စေလင့်။ မဇ္ဈေ၊ အလယ်ပိုင်း ရုပ်နာမ် ပစ္စုပ္ပန် သင်္ခါရတို့ကို။ စေ နော ဂဟေဿသိ၊ အကယ်၍ တဏှာ ဒိဋ္ဌိဖြင့် မစွဲယူငြားအံ့။ ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော်။ တံ၊ သင်သည်။ ဥပသန္တော၊ ကိလေသာအပူမီး ငြိမ်းအေးပြီးသည် ဖြစ်၍။ စရိဿသိ၊ နေထိုင်ရပေလတ္တံ့။ (နိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်နှင့် အညီပင်)။

သန္တတိအမတ်ကြီးသည် ဤဂါထာကို ကြားနာရ၍ ရဟန္တာ ဖြစ်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ အမိန့်တော်အတိုင်း လူတို့၏ယုံမှားကို ပယ်ဖျောက်ရန် ထန်း ခုနစ်ဆင့်ခန့် မြင့်သောအရပ်သို့ တန်ခိုးဖြင့် ပျံတက်ပြီးလျှင် လူဝတ် လူစားနှင့်ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလေသည် ဟု ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ ဆို၏။ ဂါထာကို ကြားနာပြီးလျှင် ရဟန္တာဖြစ်သည်ဟု ဆိုသော ဤအရာ၌၎င်း၊ အလားတူ ဖြစ်သော တပါးသော အရာတို့၌၎င်း၊ ရုပ်နာမ်တို့ကို မရှု မမှတ်ဘဲ တရားနာရုံမျှဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ကိုရသည်ဟူ၍ကား မမှတ်အပ်။ တရားနာစဉ်မှာ ရုပ်နာမ်တို့ကိုရှုမှတ်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ် အစဉ်အားဖြင့် သာလျှင် သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊

အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာဖြစ်သွားသည်ဟူ၍သာမှတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် သတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ အောက်ပါအတိုင်းမိန့်ဆိုတော်မူသည်။

ယသ္မာ ပန ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မေသု ကဉ္စိ ဓမ္မံ
အနာမသိတွာ ဘာဝနာ နာမ နတ္ထိ။ တသ္မာ တေပိ ဣမိနာဝ
မဂ္ဂေန သောက-ပရိဒေဝေ သမတိက္ကန္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ဒီ-ဋ္ဌ ၂-၃၃၉)

ပန၊ ဂါထာကို ကြားနာ၍ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ကုန်သော်လဲ။ ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မေသု၊ ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ်၊ သဘောတို့တွင်။ ကဉ္စိ ဓမ္မံ၊ တစုံတခုသော တရားကို။ အနာမသိတွာ၊ မသုံးသပ်၊ မရှုမှတ်မူ၍။ ဘာဝနာ နာမ၊ ပညာဘာဝနာမည်သည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ နတ္ထိ၊ မရှိချေ။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ တေပိ၊ ထိုသန္တတိအမတ်ကြီးနှင့်၊ ပဋ္ဌာစာရာတို့သည်လည်း။ ဣမိနာဝေ မဂ္ဂေန၊ ဤသတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးတည်းဟူသော ခရီးဖြင့်သာလျှင်။ သောက ပရိဒေဝေ၊ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းတို့ကို။ သမတိက္ကန္တာတိ၊ လွန်မြောက်ကြလေသည်ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်ကုန်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား... ဂါထာကို နာရ၍ သန္တတိ အမတ်ကြီး ရဟန္တာဖြစ်သည်။ ပဋ္ဌာစာရာလဲသောတာပန်ဖြစ်သည်ကား မှန်ပေ၏။ သို့သော်လဲ ရုပ်အပေါင်း ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ်၊ သဘောဟူသော ဤ ၄-မျိုးထဲက တခုခုကိုမျှ မရှုဘဲ ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာတို့ကို ပွားစေခြင်း ဘာဝနာ မည်သည် မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအမတ်ကြီးနှင့် ပဋ္ဌာစာရာတို့သည်လည်း ဤကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ်၊ သဘောတို့ကို မှတ်မူသတိတည်းဟူသော သတိပဋ္ဌာန် မဂ်ဖြင့်သာလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်၊ သောတာပတ္တိဖိုလ်တို့ကို ရောက်ပြီးလျှင် သောက ပရိဒေဝတို့ကို အပြီးတိုင် လွန်မြောက်သွားကြသည်ဟု သိရမည် ဟူလို။

အထက်ပါ ဝတ္ထု၌ “(၇) ရက်ပတ်လုံး တရားနာခါနီး အထိ အရက်မူးနေသည်” ဟု ဆိုသောကြောင့်၊ ရှေးအဖို့က သီလဝိသုဒ္ဓိ

မပြည့်စုံဘဲ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်သွားကြောင်း ထင်ရှား၏။ ပစ္စိမဘဝိကဖြစ်သောကြောင့်သာ ဤသို့ ရောက်နိုင်သည် ဟူ၍လဲ မဆိုအပ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ... ပစ္စိမဘဝိကပင်ဖြစ်သော်လဲ ရဟန်း ဖြစ်ပါမူ ကား... ရှေးအဖို့ က သီလမစင်ကြယ်မှုသည် မဂ္ဂန္တရာယ် ဖြစ်သည့်အတွက် မဂ်ဖိုလ်သို့ မရောက်နိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။ ဤအနက်ကို ပစ္စိမဘဝိက ဥတ္တိယ ရဟန်းအား ဆုံးမပုံဖြင့် သိအပ်၏။

အရှင်ဥတ္တိယကို ဆုံးမပုံ...တသ္မာ တိဟ တံ ဥတ္တိယ အာဒိ-

မေဝ ဝိသောဓေဟိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု၊ ကော စာဒိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ၊ သီလဉ္စ သုဝိသုဒ္ဓိံ ဒိဋ္ဌိစ ဥဇုကာ၊ ယတော ခေါတေ ဥတ္တိယ သီလဉ္စ သုဝိသုဒ္ဓိံ ဘဝိဿတိ ဒိဋ္ဌိ စ ဥဇုကာ၊ တတော တံ ဥတ္တိယ သီလံ နိဿာယ သီလေ ပတိဋ္ဌာယ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဘာဝေယျာသိ (ဤသို့ စသည် သတိပဋ္ဌာန သံယုတ် သံ ၃-၁၄၄)။

ဥတ္တိယ၊ ဥတ္တိယရဟန်း။ တသ္မာ၊ တရားအားထုတ်လိုပါသည် အကျဉ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူပါဟု သင်က ထိုသို့တောင်းပန်သောကြောင့်။ တံ၊ သင်သည်။ ကုသလေသု ဓမ္မေသု၊ ကုသိုလ်တရားတို့တွင်။ အာဒိမေဝ၊ အစကိုသာလျှင်။ ဝိသောဓေဟိ၊ သုခသင်လေဦး။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ်တရားတို့၏။ အာဒိ၊ ရှေးဦးစွာ သုခသင်ရမည့် အစဟူသည်။ ကောစ၊ အဘယ်ပါနည်းဟူမူ။ သုဝိသုဒ္ဓိံ၊ ကောင်းစွာစင်ကြယ်သော။ သီလဉ္စ၊ ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလသည်၎င်း။ ဥဇုကာ၊ ဖြောင့်မတ်သော။ ဒိဋ္ဌိစ၊ ကံနှင့်၊ ကံ၏အကျိုးရှိသည် ဟု ယုံကြည် ယူဆသော သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၎င်း။ အာဒိ၊ ရှေးဦးစွာ သုခသင်ရမည့် အစပေတည်း။ ဥတ္တိယ၊ ဥတ္တိယရဟန်း။ ယတောခေါ၊ အကြင်အခါ၌ကား။ တေ၊ သင်၏။ သီလဉ္စ၊ ပါတိမောက်သီလသည်လည်း။ သုဝိသုဒ္ဓိံ၊ ကောင်းစွာစင်ကြယ်သည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတုံ။ ဒိဋ္ဌိ စ၊ ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်လည်း။ ဥဇုကာ၊ ဖြောင့်မတ်သည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတုံ။ ဥတ္တိယ၊ ဥတ္တိယရဟန်း။ တတော၊ ထို

အခါ၌။ တုံ၊ သင်သည်။ သီလံ နိဿာယ၊ ပါတိမောက် သီလကို မှီ၍။ သီလေပတိဋ္ဌာယ၊ ပါတိမောက် သီလ၌တည်၍။ **စက္ကာရော သတိပဋ္ဌာနေ၊ လေးပါးသောသတိပဋ္ဌာန်တို့ကို။** ဘာဝေယျာသိ၊ ပွားစေလော့။

ဤပါဠိတော်၌ သီလံ ဟု သာမည ဟောသော်လဲ၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်နှင့် ကမ္မီဒီကာသစ်တို့၌ ဖွင့်ပြသည်နှင့်အညီ၊ ပါတိမောက်သီလဟု ဖော်၍ အနက်ပြန်လိုက်သည်။ ဤသြဝါဒ၌၊ ပါတိမောက်သီလ စင်ကြယ်သောအခါမှာ သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို ပွားလေဟူ၍သာ ဆုံးမ၏။ မည်မျှကြာမြင့်စွာ စင်ကြယ်စေနှင့် ရမည် ဟူ၍ကား မဆုံးမချေ။ ဤအချက်ကို လေးနက်စွာ သတိပြုမိပါစေ။ **ထို့ပြင်...** သတိပဋ္ဌာန်တပါးပါးကိုသာ ပွားစေရမည် ဟု မဟောမူ၍၊ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့ကို ပွားစေရန် ညွှန်ကြားတော်မူသောကြောင့်၊ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးလုံးကို ယောပြုမ်း၍ ပွားစေခြင်းကိုလဲ “ဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ပင်” ဟု သိအပ်၏။

အရှင်ဥတ္တိယ မထေရ်သည် အထက်ပါ အဆုံးအမအတိုင်း အားထုတ်၍ မကြာမီပင် ရဟန္တာဖြစ်သွားကြောင်း ထိုပါဠိတော်၌ လာ၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤမထေရ်သည် ပစ္ဆိမဘဝိကပင်တည်း။ သို့သော်လဲ ရဟန်း၏သီလ မစင်ကြယ်မှုသည် အန္တရာယ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ၎င်းကိုရှေးဦးစွာ သုခသင်စေရန် ဆုံးမတော်မူသည်။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအဖြစ်သို့ရောက်လျှင်၊ အန္တရာယ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိကိုလဲ ဖြောင့်မတ်စေရန် ဆုံးမတော်မူသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤမထေရ်အား ဆုံးမပုံနှင့် သန္တတိအမတ်ကြီး၏ ဝတ္ထုတို့ကိုစပ်၍ ကြည့်လျှင် “ပစ္ဆိမဘဝိကပင်ဖြစ်သော်လဲ ရဟန်း၏ သီလပျက်မှုသည် မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်၏။ လူ၏သီလပျက်မှုသည် ကား အန္တရာယ်ကို မပြုတတ်” ဟူသောအနက်သည် ထင်ရှားလှပေ၏။ ထို့ကြောင့်၊ “ပစ္ဆိမဘဝိက ဖြစ်၍သာ ရှေးအဖို့က သီလ မစင်ကြယ်ဘဲ မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်” ဟူ၍ကား မဆိုအပ်သည်သာတည်း။

ငါးမျှားနေသူ တရားထူးရပုံ……တနေ့သ၌ မြတ်စွာဘုရား
သည် အရိယမည်သော ငါး
မျှားသမား၏ ဥပနိဿယကို မြင်တော်မူ၍ သာဝတ္ထိမြို့၏ မြောက်
တံခါးအနီးရှာ၌ ဆွမ်းခံပြီးလျှင် ရဟန်းသံဃာနှင့်တကွ ပြန်ကြွ
လာတော်မူလေ၏။ ထိုအခါ၌ ငါးမျှားချိတ်ဖြင့် ငါးမျှားလျက်
နေသော အရိယသည် သံဃာတော်နှင့်တကွ ဘုရားကို မြင်၍
ငါးမျှားတံကို ချထားပြီးလျှင် ရပ်လျက်နေ၏။ သင်ဘယ်အမည်
ရှိသနည်းဟု မြတ်စွာဘုရားက မေးတော်မူလျှင်၊ အရိယ မည်ပါ
သည်ဟု လျှောက်လေ၏။ ထိုအခါ၊ “သင်ကဲ့သို့ ညည်းဆဲ
သတ်ဖြတ်တတ်သောသူသည် အရိယ မမည်။ အရိယာ ဟူသည်မှာ
မညည်းဆဲတတ်” ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် အောက်ပါ ဂါထာကို
ဟောတော်မူ၏။

န တေန အရိယော ဟောတိ၊ ယေန ပါဏာနိ ဟိံသတိ။
အဟိံသာ သဗ္ဗပါဏာနံ၊ အရိယောတိ ပဝုစ္စတိ။

(ဓမ္မပဒ-၂၇၀)

ယေန၊ အကြင်ဒေါသ စသော အကြောင်းကြောင့်။ ပါဏာနိ၊
သတ္တဝါတို့ကို။ ဟိံသတိ၊ ညည်းဆဲသတ်ဖြတ်၏။ တေန၊ ထိုဒေါသ
စသော အကြောင်းကြောင့်။ န အရိယော၊ အရိယာ မမည်သည်။
ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သဗ္ဗပါဏာနံ၊ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ကို။
အဟိံသာ၊ ညည်းဆဲမှုကင်းခြင်းကြောင့်။ အရိယောတိ၊ အရိယာ
ဟူ၍။ ပဝုစ္စတိ၊ ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဤဒေသနာ၏အဆုံး၌ ငါးမျှားသမားအရိယသည် သောတာ
ပန်ဖြစ်သည် ဟု ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌(၂-၂၅၁)ဆို၏။

ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရဝတ္ထု……တနေ့သ၌ ဇေတဝန်ကျောင်း
တော်တွင် မြတ်စွာဘုရား တရား
ဟောစဉ် ပရိသတ်ထဲ၌ ခါးပိုက်နှိုက် သူခိုး နှစ်ဦးလဲ ပါဝင်လျက်
ရှိလေ၏။ ထိုနှစ်ဦးတို့တွင် တယောက်သောသူသည် တရားကို
ရိုသေစွာနာ၍ သောတာပန် ဖြစ်လေ၏။ တခြား တယောက်မှာ

နှိုက်ကျွတ် ခိုးယူခဲ့၍ ငါးပဲမျှ ရခဲ့၏။ ထိုသူက အိမ်သို့ ရောက်သော အခါ သူ့မိတ်ဆွေကို ဤသို့ပြောလှောင်၏။ မိတ်ဆွေ သင့်မှာ အလွန်လိမ္မာတဲ့အတွက် ထမင်းဘိုးကိုမျှ မရခဲ့တာဘဲဟု ဆို၏။ ထိုအခါ၊ သောတာပန်ဖြစ်ပြီးသောသူက ဤသို့ သင့်တော်စွာ ဆင်ခြင်လေ၏။ “သူမသိရှာလို့ သူ့ကိုယ်ကိုသူ လူလိမ္မာပညာရှိဟု ထင်မှတ်နေရှာပေသည်” ဟူ၍ အောက်မေ့ပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်လေ၏။ ထိုအခါ၊ မြတ်စွာ ဘုရားက အောက်ပါဂါထာကို ဟောတော်မူလေသည်။

ယောဗာလော မညတိ ဗာလံ၊ ပဏ္ဍိတော ဝါ ပိ တေန သော။
ဗာလော ဝ ပဏ္ဍိတမာနိ၊ သ ဝေ ဗာလောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဓမ္မပဒ-၆၃)

ယော ဗာလော၊ မသိမလိမ္မာသော အကြင်သူသည်။ ဗာလံ၊ မိမိ၏မသိမလိမ္မာခြင်းကို။ မညတိ၊ သိ၏။ သော၊ ထိုသူသည်။ တေန၊ ထိုသို့မသိမလိမ္မာသေးသည်ကို သိခြင်းကြောင့်။ ပဏ္ဍိတော ဝါ ပိ၊ ပညာရှိသော်လဲဖြစ်နိုင်သေး၏။ ယောပန၊ အကြင်သူသည် ကား။ ဗာလော ဝေ၊ မသိမလိမ္မာသူသာဖြစ်ပါလျက်။ ပဏ္ဍိတမာနိ၊ ငါပညာရှိဟု ထင်မှတ်၏။ သော၊ ပညာရှိမဟုတ်ပါဘဲလျက်၊ ပညာရှိဟု အထင်ရောက်သောထိုသူကို။ ဝေ၊ စင်စစ်။ ဗာလောတိ၊ လူမိုက်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ခေါ်ဆိုအပ်၏။

အဓိပ္ပာယ်ကား.....မသိမလိမ္မာသော လူမိုက်ပင်ဖြစ်စေကာမူ၊ “ငါဟာ မသိတတ်ဘူး၊ မိုက်တယ်” ဟု သိလျှင် တော်သေး၏။ ကိုယ့်ထက် တတ်သိလိမ္မာသောသူတို့၏ အဆုံးအမကိုနာခံ၍ လူလိမ္မာပညာရှိတယောက် ဖြစ်နိုင်သေး၏။ မသိတတ်မလိမ္မာသော လူမိုက်ဖြစ်ပါလျက် “ငါဟာ၊ ပညာရှိဘဲ၊ ငါသိတတ်တယ် နားလည်တယ်” ဟု ထင်မှားလျက်နေသော သူသည်ကား လူမိုက်အစစ်ပေတည်း။ မိမိလောက် တတ်သိ နားလည်တဲ့လူမရှိဘူးဟု အောက်မေ့လျက် မည်သူ၏ ဩဝါဒကိုမျှ မနာခံသောကြောင့် ထိုသို့သောလူမှာ လူမိုက်ဘဝမှ တက်လမ်း

မရှိပြီ၊ လူလိမ္မာပညာရှိ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ထိုလူမျိုးကို “လူမိုက်အစစ်” ဟု ခေါ်ရမည် ဟူလို။

သရဏာနိဥပါသကာ .. သာကီဝင်မင်းမျိုး ဦးသရဏာနိ
သေဆုံးသွားသောအခါ မြတ်စွာ
ဘုရားက ၎င်းဦးသရဏာနိအား သောတာပန်ဖြစ်၍ အပါယ်မှ
လွတ်မြောက်ကြောင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။ ထိုအခါ၊ သာကီဝင်
မင်းမျိုးများက ဤသို့ ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုကြ၏။ ကဲ့ရဲ့ပုံ သံယုတ်ပါဠိ
တော်ကား—

အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော ! အပ္ပုတံ ဝတ ဘော ! ဧတ္ထ ဒါနိ
ကော န သောတာပန္နော ဘဝိဿတိ၊ ယတြ ဟိ နာမ သရဏာနိ
သက္ကော ကာလင်္ကတော၊ သော ဘဂဝတော ဗျာကတော
“သောတာပန္နော အဝိနိပါတ ဓမ္မော နိယတော သမ္မောဓိ-
ပရာယနော”တိ၊ သရဏာနိ သက္ကော သိက္ခာဒုဗ္ဗလျ မာပါဒိ၊
မဇ္ဇပါနံ အပါယိတိ။ [ရှေ့သုတ်]

သရဏာနိ သက္ကော သိက္ခာယ အပရိပူရကာရိတိ။

[နောက်သုတ်၌အထူး]။

အံ့စရာ ကောင်းပါပေရဲ့မောင်တို့! ထူးဆန်းပါပေရဲ့ မောင်တို့!
ယခု ဒီလူတွေထဲမှာ ဘယ်သူဟာ သောတာပန် မဖြစ်ဘဲ နေပါ
တော့မလဲ။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုလျှင်၊ သေဆုံးသွားလေတဲ့
ဦးသရဏာနိကို မြတ်စွာဘုရားက မိန့်ကြားတော် မူသည်မှာ ...
ဦးသရဏာနိဟာ သောတာပန်ကြီးတဲ့ အပါယ်မကျတော့ဘူးတဲ့
မဂ်ဖြင့် ခိုင်မြဲနေပြီတဲ့၊ အထက်မဂ်များကို ဧကန်ရောက်တော့မတဲ့
မောင်တို့၊ သာကီဝင်မင်းမျိုး ဦးသရဏာနိဟာ အကျင့်သိက္ခာ
ဘက်မှာ အားနည်း နေတာဘဲ၊ သေရည်အရက်ကို သောက်စား
နေတာဘဲ၊ သီလသိက္ခာကို ပြည့်စုံအောင် ကျင့်လေ့ မရှိဘူး၊
ဒါတောင်မှ သောတာပန် ဖြစ်သေးသတဲ့ မောင်တို့! ဟူ၍ ကဲ့ရဲ့
ပြောဆိုကြ၏။ ထိုအကြောင်းကို မဟာနာမ် မင်းက လျှောက်ထား
လေရာ မြတ်စွာဘုရားက ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး ရှိကြောင်းကို ကရုဏာ
တော်ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောတော်မူ၏။ ဟောပုံအကျယ်ကို အလိုရှိ

ပါလျှင် သောတာပတ္တိ သံယုတ် သရဏာနိဝဂ်မှာ (သံ ၃-၃၂၆၊ ၃၃၁) ကြည့်ရှုပါလေ။

ထို့ပြင်……ကျောက် စရစ်၊ သစ် ငုတ် ထူထပ်သော ကြပ်တီး ပြင်လယ် မြေညှိ၌ ပုပ်ဆွေးသော မျိုးစေ့၊ မအောင်သော မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးလျှင် ထိုမျိုးစေ့မှ အပင် မပေါက်နိုင်၊ မကြီးပွားနိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင်၊ မမှန်သော တရားနည်းလမ်းအတိုင်း ကျင့်မှု အားထုတ်မှုဖြင့် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်ဟူ၍၎င်း၊ အကောင်းဆုံး လယ်မြေ၌ အောင်မြင်သော မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးလျှင် ထိုမျိုးစေ့မှ ထွားကျိုင်းစွာ အပင်ပေါက်၍ စည်ပင် ကြီးပွားနိုင် သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားဟောအပ်သော တရားနည်းလမ်းမှန် အတိုင်း ကျင့်မှု အားထုတ်မှုဖြင့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ကေန ရနိုင် သည်ဟူ၍၎င်း ဟောတော်မူပြီးလျှင်၊ နည်းလမ်းမှန်အတိုင်း အား ထုတ်သော သရဏာနိ ဥပါသကာကို အဘယ့်ကြောင့် သောတာ ပန် မဖြစ်စေနိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်းဟု အောက်ပါအတိုင်း ဒေသနာကို အဆုံးသတ်တော်မူလေသည်။

ကိမင်္ဂံ ပန သရဏာနိံ သက္ကံ၊ သရဏာနိ မဟာနာမ
သက္ကော မရဏကာလေ သိက္ခာယ ပရိပူရကာရီတိ။

သရဏာနိံ သက္ကံ၊ သာကီဝင်မျိုး သရဏာနိ ဥပါသကာ ကို။ ကိမင်္ဂံ ပန၊ ဘယ်အကြောင်းကြောင့် သောတာပန် မဖြစ်စေ နိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်း။ မဟာနာမ၊ အိုမဟာနာမ်။ သရဏာနိ သက္ကော၊ သာကီဝင်မျိုး သရဏာနိ ဥပါသကာသည်။ မရဏ- ကာလေ၊ သေခါနီးကာလ၌။ သိက္ခာယ၊ သီလအကျင့်၌။ ပရိပူရ- ကာရီ၊ အပြည့်အစုံ ပြုကျင့်လေ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ဟောတော်မူ၏။

ဤသုတ်ဖြင့် “သရဏာနိ ဥပါသကာသည် ရှေးအဖို့က သီလ မစင်ကြယ်”ဟူ၍၎င်း၊ “သေခါနီးကာလကျမှ သောတာပန်ဖြစ်၍ သီလ သိက္ခာ ပြည့်စုံသွားသည်” ဟူ၍၎င်း ထင်ရှားသိရ၏။

ဆိုခဲ့ပြီးသော အရိယ မည်သောသူ၊ ခါးပိုက်နှိုက်သမား၊ သရဏာနိဥပါသကာတို့သည်ကား သောတာပန်မျှသာဖြစ်သော

ကြောင့် ပစ္ဆိမဘဝိက မဟုတ်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် “ပစ္ဆိမဘဝိက ဖြစ်၍ ရှေးအဖို့က သီလစင်ကြယ်ကြဘဲ မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည် ဟူ၍ ဆိုဘွယ်ကား မရှိတော့ပြီ။ သို့သော်လဲ အချို့က ဤသို့ဆိုပြန် သေး၏။ အရိယစသော ထိုသူတို့မှာ ဥဒ္ဓဋ္ဌိတည၊ ဝိပဋ္ဌိတည၊ ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သောကြောင့်သာ ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်ကြသည်။ နေယျ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာကား ရှေးအဖို့က ကြာမြင့်စွာ သီလ စင်ကြယ်မှသာ လျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်ဟု ဆိုကြပြန်သေး၏။ ထိုစကားသည် လည်း ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ မရှိသောကြောင့် ထင်မြင် ချက်မျှဖြင့် ပြောဆိုအပ်သောစကားမျှသာတည်း။ နေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ အားထုတ်စဉ်ကို အောက်မှာကြည့်ပါလော့။

ကတမော စ ပုဂ္ဂလော နေယျော၊ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥဒ္ဓေ-
သတော၊ ပရိပုစ္ဆတော၊ ယောနိသော မနသိကရောတော၊
ကလျာဏမိတ္တေ သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပါသတော၊
ဧဝံ အနုပုဗ္ဗေန ဓမ္မာဘိသမယော ဟောတိ အယံ ဝုစ္စတိ
ပုဂ္ဂလော နေယျော။ (ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိ ၁၄၇)။

နေယျော၊ နေယျ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကတမော စ ပုဂ္ဂလော၊
အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်ပါနည်းဟူမူ။ ဥဒ္ဓေသတော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ
ပါဠိကို သင်ယူလျက်။ ပရိပုစ္ဆတော၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးမြန်း
လျက်။ ယောနိသော မနသိကရောတော၊ သင့်လျော်စွာ နှလုံး
သွင်းလျက်။ ကလျာဏမိတ္တေ၊ ညွှန်ပြ ဆုံးမနိုင်သော မိတ်ဆွေ
ကောင်းတို့ကို။ သေဝတော၊ မှီဝဲလျက်။ ဘဇတော၊ ချဉ်းလျက်။
ပယိရုပါသတော၊ ဆည်းကပ်လျက်။ ဧဝံ အနုပုဗ္ဗေန၊ ဤသို့သော
အစဉ်ဖြင့်။ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဓမ္မာဘိသမယော၊
သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို သိခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ အယံ
ပုဂ္ဂလော၊ ဤ ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ နေယျော၊ နေယျ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊
ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဤ ပါဠိတော်၌ မည်သည့်ဘာသာနှင့်မဆို ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းကို
သင်ယူခြင်းသည် **ဥဒ္ဓေသ** မည်၏။ ၎င်းနည်း၌ နားမလည်သော
အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးခြင်းသည် **ပရိပုစ္ဆာ** မည်၏။ နည်းလမ်း

ကျကျ နှလုံးသွင်း အားထုတ်ခြင်းသည် ယောနိသော မနုဿိ-
ကာရ မည်၏။ အားထုတ်စဉ်၌ ယုံမှားမှုဖြစ်သောအခါ ထိုယုံမှား
ကို ပယ်ဖျောက်ရန်၊ ဝီရိယ သဒ္ဓါ၊ ဆန္ဒ ယုတ်လျော့သောအခါ
၎င်းတို့ကို တိုးတက်စေရန် ဤသို့ စသော အကျိုးအတွက် နည်း
ပေးလမ်းပြ ဆုံးမ ဟောပြောနိုင်သော ဆရာသမားထံသို့ သွား
ရောက် မေးမြန်းခြင်း၊ နည်းသစ် ခံယူခြင်း စသည်တို့သည်
ကလျာဏမိတ္တ သေဝန၊ ဘဇန၊ ပယိရုပါသန မည်ကုန်၏။ ဤ
အစဉ်ဖြင့် အားထုတ်၍ မဂ်ဖိုလ်ကိုရသောသူသည် နေယျ ပုဂ္ဂိုလ်
မည်၏။ ဤမျှသာ ဆိုချေသည်။ တရားအားမထုတ်မီက မည်ရွှေ
မည်မျှ ကြာအောင် သီလကို စင်ကြယ်စေနှင့် ရမည် ဟူ၍ကား
မဆိုချေ။

ဥဒ္ဓိတညဿ သမထပုဗ္ဗံမာ ဝိပဿနာ သပ္ပါယာ၊
နေယျဿ ဝိပဿနာပုဗ္ဗံမော သမထော၊ ဝိပဋ္ဌိတညဿ သမထ
ဝိပဿနာ ယုဂနဒ္ဓါ၊ ဥဒ္ဓိတညဿ အဓိပညာသိက္ခာ၊ ဝိပဋ္ဌိတ-
ညဿ အဓိစိတ္တ သိက္ခာ စ အဓိပညာသိက္ခာ စ၊ နေယျဿ
အဓိသီလ သိက္ခာ စ အဓိစိတ္တ သိက္ခာ စ အဓိပညာသိက္ခာ
စ။ (နေတ္ထိအဋ္ဌကထာ ၂၁၂-၂၁၃)

ဥဒ္ဓိတညဿ၊ ဥဒ္ဓိတညူအား။ သမထပုဗ္ဗံမာ၊ သမထ
ရှေ့သွားရှိသော။ ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာသည်။ သပ္ပါယာ၊
လျောက်ပတ်၏။ နေယျဿ၊ နေယျအား။ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗံမော၊
ဝိပဿနာ ရှေ့သွားရှိသော။ သမထော၊ သမထသည်။ သပ္ပိ-
ယော၊ လျောက်ပတ်၏။ ဝိပဋ္ဌိတညဿ၊ ဝိပဋ္ဌိတညူအား။ ယုဂ-
နဒ္ဓါ၊ အစုံဖွဲ့အပ်သော။ သမထဝိပဿနာ၊ သမထဝိပဿနာသည်။
သပ္ပါယာ၊ လျောက်ပတ်၏။ ဥဒ္ဓိတညဿ၊ ဥဒ္ဓိတညူအား။
အဓိပညာသိက္ခာ၊ အဓိပညာသိက္ခာသည်။ သပ္ပါယာ၊ လျောက်
ပတ်၏။ ဝိပဋ္ဌိတညဿ၊ ဝိပဋ္ဌိတညူအား။ အဓိစိတ္တသိက္ခာ စ၊
အဓိစိတ္တသိက္ခာသည်၎င်း။ အဓိပညာသိက္ခာ စ၊ အဓိပညာသိက္ခာ
သည်၎င်း။ သပ္ပါယာ၊ လျောက်ပတ်ကုန်၏။ နေယျဿ၊ နေယျ
အား။ အဓိသီလ သိက္ခာ စ၊ အဓိသီလ သိက္ခာသည်၎င်း။

အဓိစိတ္တသိက္ခာ ၈၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာသည်၎င်း။ အဓိပညာသိက္ခာ ၈၊ အဓိပညာသိက္ခာသည်၎င်း။ သပ္ပာယ်၊ လျောက်ပတ်ကုန်၏။

ဤအဋ္ဌကထာ၌လဲ သင့်လျော်သည်ကိုသာလျှင် ပြလို၏။ ထိုသင့်လျော်သော သိက္ခာတို့ကို မုချပြည့်စုံစေရမည်ဟု ပြလိုရင်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် “နေယျအား သိက္ခာ ၃-ပါးလုံးသင့်လျော်သည်”ဟုဆိုရာ၌ “နေယျပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း သီလနှင့်သမထဈာန်တို့ကို ရှေးအဖို့ကပင် မုချပြည့်စုံစေရမည်”ဟူ၍ကား မယူအပ်သည်သာတည်း။ ထိုသို့ယူခဲ့လျှင် ဝိပဋ္ဌိတညူနှင့် နေယျပုဂ္ဂိုလ် ဟူသမျှကိုလဲ “ရှေးအဖို့ကပင် ဈာန်ရချည်း”ဟူ၍ ဆိုရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ကား မဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း။ ထို့ပြင် ဥဒ္ဓဋ္ဌိတညူ၊ ဝိပဋ္ဌိတညူတို့၏ အရာ၌ သီလသိက္ခာကို လျောက်ပတ်သည်ဟု မဆိုသောကြောင့် ဥဒ္ဓဋ္ဌိတညူ၊ ဝိပဋ္ဌိတညူ ဖြစ်ထိုက်သော ရဟန်း၏ အာပတ်ကိုလဲ “အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ် မဖြစ်”ဟု ဆိုရလိမ့်ဦးမည်။ သို့သော် ရဟန်း၏ သစိတ္တက အာပတ်ဟူသမျှသည် အန္တရာယ်ပြုတတ်သည် ချည်းသာတည်း။ သို့ဖြစ်၍ “နေယျပုဂ္ဂိုလ်အား သီလ၊ သမထ ၂-ပါးလုံးပင် ရှေးအဖို့က ပြည့်စုံပါလျှင် ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာတို့အား အထူး ကျေးဇူး ပြုတတ်သောကြောင့် သာလျှင် သိက္ခာ ၃-ပါးလုံးသင့်လျော်သည်ဟု ပြဆိုတော်မူသည်”ဟူသော ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ မှတ်ယူအပ်၏။

သင့်လျော်ပုံကား... ဥဒ္ဓဋ္ဌိတညူအား အကျဉ်းချုပ် တရားကို နာကြားစဉ်အတွင်း၌ အလွန်လျင်မြန်စွာ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်များ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် သမထဈာန်ကို အကြိမ်ကြိမ် ဝင်စားခွင့်မရပြီ၊ အကြိမ်ကြိမ် ဝင်စား၍ အားပေးရန်လဲ မလိုပြီ၊ ဥဒ္ဓဋ္ဌိတညူ၊ ဝိပဋ္ဌိတညူ ၂-ဦးလုံးတို့အား တရားနာစဉ်တွင် ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသောကြောင့် မိမိသီလကို ဆင်ခြင်၍ အားပေးရန် မလိုပြီ၊ ဟောသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဟောအပ်သောတရား၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါဖြင့်ပင် ပါမောဇ္ဇ ဝီတိ စသည်ကို ဖြစ်စေလျက် အားတက်စေနိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ဥဒ္ဓဋ္ဌိတညူအား သီလသမထတို့ကို၊ ဝိပဋ္ဌိ

တညူအား သီလကို, “အထူးကျေးဇူးများသည်၊ အထူးသင့်လျော်သည်”ဟု မဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

နေယျသည်ကား ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်ရသောကြောင့် ရံခါ မိမိ၏သီလကို ဆင်ခြင်မိ၏။ ချွတ်ယွင်းသည်ကိုတွေ့လျှင် နှလုံးမသာ ဖြစ်၏။ ကုက္ကုစ္စ အားကြီးသော အချို့သူမှာ ထိုအခိုက်၌ စင်ကြယ်သော်လဲ ရှေးက လွန်ကျူးမိသည်ကို သတိရ၍ စိတ်ပူပန်တတ်သေး၏။ မပယ်ဖျောက်နိုင်လျှင် ထိုနှလုံးမသာမှု စိတ်ပူပန်မှုကြောင့် ဝိပဿနာ ပျက်တတ်၏။ ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးဖြစ်စေ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဝင်သည်မှစ၍ ဖြစ်စေ၊ သီလစင်ကြယ်သည်ကို တွေ့မြင်ရလျှင်ကား စိတ်နှလုံး ရှင်သာဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်တတ်၏။ အားရကျေနပ်ခြင်း ပါမောဇ္ဇာ ဝီတိတို့ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ စိတ် အေးချမ်းမှု ပဿဒ္ဓိဖြစ်တတ်၏။ စိတ်ချမ်းသာမှု သုခဖြစ်တတ်၏။ စိတ်ချမ်းသာခြင်းကြောင့် သမာဓိ၊ ပညာတို့ ထက်သန်စွာ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးအဖို့ ကြာမြင့်စွာက ဖြစ်စေ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဝင်သော ကာလမှဖြစ်စေ၊ အစပြု၍ စင်ကြယ်သော သီလသည် နေယျ ပုဂ္ဂိုလ်အား အထူးကျေးဇူးများပေ၏။

သမထ၏ကျေးဇူးများပုံ...ယဿ ဟိ သမာဓိပိ တရုဏော၊
ဝိပဿနာပိ၊ တဿ ဝိပဿနံ
ပဋ္ဌပေတွာ အတိစိရံ နိသိန္ဓဿ ကာယော ကိလမတိ၊ အန္တော
အဂ္ဂိ ဝိယ ဥဋ္ဌဟတိ၊ ကစ္ဆေဟိ သေဒါ မုစ္ဆန္တိ၊ မတ္ထကတော
ဥသုမဝဋ္ဋိ ဝိယ ဥဋ္ဌဟတိ၊ စိတ္တံ ဟညတိ ဝိဟညတိ ဝိပ္ပန္နတိ။
သော ပုန သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ တံ ပရိဒမေတွာ မုဒုကံ
ကတွာ သမဿာသေတွာ ပုန ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတိ၊ တဿ ပုန
အတိစိရံ နိသိန္ဓဿ တထေဝ ဟောတိ။ သော ပုန သမာပတ္တိံ
သမာပဇ္ဇိတွာ တထေဝ ကရေတိ။ ဝိပဿနာယ ဟိ ဗဟူပကာရာ
သမာပတ္တိ။ (မ-ဋ္ဌ ၁-၃၁၈)

မြန်မာပြန်...အကြင် ယောဂီအား ဝိပဿနာ သမာဓိလဲ
နုသေး၏။ ဝိပဿနာ ပညာလဲ နုသေး၏။
ထိုယောဂီအား ရှုမှတ်မှု ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေ၍ အလွန်ကြာမြင့်စွာ

ထိုင်နေလျှင် ကိုယ်ပင်ပန်း၏။ ကိုယ်တွင်း၌ မီးထသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ (မီးလောင်သကဲ့သို့ တကိုယ်လုံး ပူတတ်သည် ဟူလို)။ လက်ကတီးကြားတို့မှ ချွေးများထွက်တတ်ကုန်၏ (တကိုယ်လုံးမှလဲ ချွေးကျတတ်သည်ပင်)။ ဦးခေါင်းထက်မှ အခိုးအငွေ့ ထောင်းထောင်းထနေသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ စိတ်သည် မချုပ်တည်း နိုင်အောင် ပင်ပန်းတုန်လှုပ်တတ်၏။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီသည် တဖန် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ထိုကိုယ်စိတ် ပင်ပန်းမှုကို သိမ်မွေ့နူးညံ့စေလျက် သက်သာ ပြေငြိမ်းစေပြီးလျှင် ရှုမှတ်မှု ဝိပဿနာကို တဖန် ဖြစ်စေပြန်၏။ ထိုယောဂီအား တဖန် ကြာမြင့်စွာ ရှုမှတ်လျက် ထိုင်နေပြန်လျှင် နည်းတူပင် ကိုယ်စိတ် ပင်ပန်းပြန်၏။ ထိုအခါ၊ ထိုယောဂီသည် တဖန် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ နည်းတူပင် ပြုရပြန်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဈာန်သမာပတ်သည် ဝိပဿနာအား ကျေးဇူးများပေ၏။

ဤ အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုသည့် အတိုင်းပင်၊ ရှေးအဖို့က သမထဈာန်ကို ရပြီးသော နေယျပုဂ္ဂိုလ်သည် “ကြာမြင့်စွာ ရှုမှတ်လျက် နေခြင်းကြောင့် ကိုယ်စိတ် ပင်ပန်းမှု ဖြစ်ပေါ်တိုင်း” ဈာန်ကို ဝင်စား၍ အပန်းပြေစေပြီးလျှင် တဖန် ရှုမှတ်ရလေသည်။ ဤသို့ ရှုမှတ်၍ ဝိပဿနာ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို ရင့်ကျက်စေရ၏။ သမာဓိ၊ ပညာရင့်သော ကာလ၌ကား ကိုယ်စိတ်၏ ပင်ပန်းမှု မရှိပြီ။ တနေ့လုံး တည၌လုံးသော်လဲ အစဉ်မပြတ် တစပ်တည်း ရှုမှတ်နိုင်လေ၏။ ထို့ကြောင့် သမထဈာန်သည်လည်း နေယျပုဂ္ဂိုလ်အား အထူးပင် ကျေးဇူးများပေ၏။

ယခုကာလ ဝိပဿနာယာနိက ယောဂီတို့သည်လည်း အထက်ပါအတိုင်း ကိုယ်စိတ်၏ ပင်ပန်းမှုကို အများအားဖြင့် တွေ့ရတတ်၏။ ထိုအခါ ဈာန်မရှိသောကြောင့် ရှုမှတ်နေကျ နိုင်နင်းသော မှတ်စဉ်အတိုင်းသာ ရှုမှတ်လျက် အပန်းပြေစေပြီးလျှင် ဝိပဿနာ ရင့်သန်ခြင်းသို့ ရောက်စေကြရလေတော့သည်။

သို့ဖြစ်၍ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သီလ၊ သမထတို့သည် အထူးကျေးဇူးများကြသောကြောင့် သာလျှင် “နေယျအား သိက္ခာ

၃-ပါးလုံး သင့်လျော်သည်”ဟု နေတ္တိအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုလေသည်။
ရှေးအဖို့ ရှည်မြင့်စွာသော ကာလက မုချ ပြည့်စုံစေအပ်သော
ကြောင့် ဆိုသည်ကား မဟုတ်ဟူ၍ မြဲမြံစွာ မှတ်သားအပ်၏။

ထို့ပြင်၊ ပြခဲ့ပြီးသော သရဏာနိ ဥပါသကာကိုလဲ “သေခါ
နီး၌ နှလုံးသွင်း အားထုတ်၍ သောတာပန်ဖြစ်သွားသော နေယျ
ပုဂ္ဂိုလ်”ဟူ၍သာ ဆိုထိုက်၏။ မည်သူ ဟောအပ်သော မည်သည့်
တရားကို နာကြား၍ သောတာပန်ဖြစ်သည်ဟု ပါဠိ အဋ္ဌကထာ
တို့၌ မဆိုသောကြောင့် “ဥဒ္ဓိတညူ၊ ဝိပဇ္ဇိတညူ”ဟူ၍ကား
မဆိုနိုင်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် “နေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ
ရှေးအဖို့က ကြာမြင့်စွာ သီလစင်ကြယ်မှသာလျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို
ရနိုင်သည်”ဟုဆိုသောစကားမှာ ထင်မြင်ချက်မျှဖြင့် ဆိုအပ်သော
စကားသာတည်း။

ယခုဘဝတွင် မဂ်ဖိုလ်သို့ မရောက်နိုင်သောသူအားသော်လဲ
ရှေးအဖို့က သီလမစင်ကြယ်ဘဲ ဝိပဿနာဉာဏ် အလုံးစုံ ဖြစ်နိုင်
သေး၏။ ဖြစ်နိုင်ပုံကို တမ္ဗဒါဠိက၏ ဝတ္ထုဖြင့် သိအပ်၏။

လူသတ်ဗိုလ်ကြီးနှင့် အနုလောမဉာဏ်... ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ နှုတ်
ခမ်းမွေး နီသော

ကြောင့် တမ္ဗဒါဠိကဟု တွင်သောသူကို ဘုရင်မင်းမြတ်က ခိုးသူ
သတ် ဗိုလ်မှူးအဖြစ် ခန့်ထား၏။ ဖမ်းဆီး၍ရသော ဒမြ သူခိုး
လူဆိုး ဟူသမျှကို တမ္ဗဒါဠိကအား သတ်စေ၏။ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း
တယောက်၊ နှစ်ယောက်၊ သုံးယောက် စသည်ကို သတ်ဖြတ်လျက်
တမ္ဗဒါဠိကသည် ၅၅-နှစ်ပတ်လုံး မင်းမှုထမ်းနေ၏။ ၅၅-နှစ်
ကြာသောအခါ၊ ထိုရာထူးမှ နှုတ်ထွက်ရ၏။ နှုတ်ထွက်သော
နေ့မှာပင်၊ သူသတ်ဗိုလ်မှူး ဖြစ်စဉ်က သုံးဆောင်ခွင့် မရသော
အရာတို့ကို သုံးဆောင်လိုသောကြောင့် နွားနှို့နှင့် ရောသော
ယာဂုကို ကျိုစေ၏။ နို့သာဖြင့် လိမ်းကျံ၏။ မြတ်လေးပန်းကို
ပန်၏။ အသစ်စက်စက် အဝတ်များကို ဝတ်ဆင်၏။ ထိုသို့
ချယ်လယ်ပြုပြင်ပြီးလျှင်၊ နွားနှို့ယာဂုကို သောက်ရန် အဆင်သင့်

ထိုင်လျက်ရှိ၏။ ထိုအခါမှာ အရှင်သာရိပုတြာသည် သနားတော်
မူသောကြောင့် ဆွမ်းရပ်တော်မူလာ၏။ တမ္ဗဒါဠိကသည် မထေရ်
ကို မြင်လျှင် အလွန်ကြည်ရှင် ဝမ်းမြောက်လျက် ပင့်လျှောက်၍
ထိုင်နေစေပြီးလျှင် မိမိစားသောက်မည့် ယာဂုကို ဆက်ကပ်၏။
ယာဂု ဘုဉ်းပေးပြီးလျှင်၊ အရှင်သာရိပုတြာက အနုမောဒနာ
တရားဟော၏။ ၅၅-နှစ်ပတ်လုံး ပြုလုပ်ခဲ့သော မကောင်းမှုကို
သတိရ၍ တမ္ဗဒါဠိကမှာ စိတ်မငြိမ်သက်ဘဲ ရှိလေ၏။

ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတြာက သိတော်မူ၍ ဒါယကာ
ထိုမကောင်းမှုတွေကို သင့်အလိုအတိုင်းပြုသလော? သို့မဟုတ်, ...
သူတပါးက ခိုင်း၍ ပြုရသလော? ဟု မေး၏။ ဘုရင်မင်းမြတ်က
ခိုင်း၍ ပြုရပါသည်ဟု လျှောက်သောအခါ ဒါယကာ သို့ဖြစ်လျှင်၊
သင်၏ မကောင်းမှု ဟုတ်ပါမည်လောဟု မေးတော်မူ၏။ ထိုအခါ၊
တမ္ဗဒါဠိကသည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ မကောင်းမှု ချဉ်းသာတည်း။
ငါ့မှာ မကောင်းမှုမရှိဟု အောက်မေ့ပြီးလျှင် စိတ်အေးချမ်းစွာနှင့်
တရားနာနိုင်၊ နှလုံးသွင်းနိုင်၍ အနုလောမိကခန္တိ ခေါ်သော
သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သို့ ရောက်သွားလေ၏။

သော ယေရေ အနုမောဒနံ ကထေန္တေ ဧကဂ္ဂစိတ္တော ဟုတွာ
ဓမ္မံ သုဏန္တော သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဩရတော အနုလောမိကံ
ခန္တိ နိဗ္ဗတ္တေသိ။ (ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ၁-၄၀၇)

ထေရေ၊ အရှင် သာရိပုတြာ မထေရ်သည်။ အနုမောဒနံ
ကထေန္တေ၊ အနုမောဒနာတရားကို ဟောတော်မူစဉ်။ သော၊
ထိုတမ္ဗဒါဠိကသည်။ ဧကဂ္ဂစိတ္တော ဟုတွာ၊ တည်ကြည်သော
စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍။ ဓမ္မံ သုဏန္တော၊ တရားကိုနာလျက်။ သောတာ-
ပတ္တိမဂ္ဂဿဩရတော၊ သောတာပတ္တိမဂ်၏ ဤမှာဘက် အောက်
ဘက်၌။ အနုလောမိကံ၊ မဂ်ဉာဏ်အားလျော်သော။ ခန္တိ၊
သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ကို။ နိဗ္ဗတ္တေသိ၊ ဖြစ်စေပြီ။ ။ (ဝိပဿနာဉာဏ်
သာမန်ကိုလဲ အနုလောမိကခန္တိဟု ခေါ်နိုင်၏။ သို့သော်လဲ ဤ၌
သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဩရတော ဟု ဆိုသောကြောင့် မဂ်နှင့်
နီးကပ်သော သင်္ခါရပေက္ခာကိုသာ ယူသင့်ပေသည်။)

တရားဟောပြီး၍ ကြွသွားတော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာကို လိုက်၍ ပို့ပြီးနောက် အပြန်တွင် ရန်ငြိုးရှိသော ဘီလူးမက နွားမ ယောင်ဆောင်၍ ဝှေ့သတ်သောကြောင့် တမ္ဗဒါဠိကသည် သေ၍ တုသိတာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်လေ၏။ ထိုအခါ၊ တရားသဘင်၌ ရဟန်း တို့သည် ဤသို့ ဆွေးနွေး ပြောဆိုကြ၏။ “တမ္ဗဒါဠိကသည် ၅၅-နှစ် ပတ်လုံး အလွန် ကြမ်းကြုတ်သော အမှုကိုပြု၏၊ ယနေ့ပင် ထိုအမှုမှ လွတ်၏၊ ယနေ့ပင် အရှင်သာရိပုတြာအား ဆွမ်းလှူ၏၊ ယနေ့ပင် သေရှာလေပြီ၊ အဘယ်မှာ ဖြစ်ရှာလေသည်မသိ” ဟု ဆိုကြကုန်၏။ ထိုစကားနှင့် စပ်၍ မြတ်စွာဘုရားက အောက်ပါ ဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

သုဘာသိတံ သုဏီတွာန၊ နဂရေ စောရဃာတကော။
အနုလောမ ခန္တိံ လဒ္ဓါန၊ မောဒတိ တိဒိဝံဂတော။

(ဓမ္မပဒ-ဋ္ဌ ၁-၄၀၇)

နဂရေ၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌။ စောရဃာတကော၊ ခိုးသူသတ် ဗိုလ်ကြီး တမ္ဗဒါဠိကသည်။ သုဘာသိတံ၊ အရှင်သာရိပုတြာ ကောင်းစွာ ဟောအပ်သော တရားစကားကို။ သုဏီတွာန၊ ကြားနာရ၍။ အနုလောမ ခန္တိံ၊ မဂ်ဉာဏ်အား လျော်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် ကို။ လဒ္ဓါန၊ ရပြီး၍။ တိဒိဝံ ဂတော၊ နည်ပြည်သို့ ရောက်လျက်။ မောဒတိ၊ ဝမ်းမြောက်ရလေ၏။

ထိုအခါ၊ ရဟန်းတို့က မကျေနပ်၍.... “အရှင်ဘုရား ! သူ ပြုအပ်သော အကုသိုလ်က အလွန်ကြီးမားပါသည်၊ အနုမောဒနာ တရားက အားမကြီးလှပါ၊ ဤမျှလောက်ဖြင့် ဉာဏ်အထူးကို အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်စေနိုင်ပါသနည်း” ဟု မေးလျှောက်ကြပြန်၏။ ထိုအခါ၊ မြတ်စွာဘုရားက “ရဟန်းတို့ ! ငါဘုရား၏ တရား တော်ကို နည်းသည်၊ များသည်ဟု စံချိန်မထိုးကြလေနှင့်၊ တခွန်း ထည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆိုင်သော စကားသည် မြင့်မြတ်သည်သာ” ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် အောက်ပါ ဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

သဟဿ မပိ စေ ဝါစာ၊ အနတ္တပဒသံဟိတာ။
ဧကံ အတ္တပဒံ သေယျော၊ ယံ သုတွာ ဥပသမ္ပတိ။

(ဓမ္မပဒ-၁၀၀)

အနတ္တပဒသံဟိတာ၊ အကျိုးကို မပြုတတ်သော ပုဒ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်၍ဆိုအပ်သော။ ဝါစာ၊ စကားသည်။ သဟဿံ စေဝိ၊ တထောင် နှစ်ထောင် စသည် ထောင်သင်္ချာ အပိုင်းအခြား အားဖြင့် များပြားစေကာမူ။ ပါပိကာ ဧဝ၊ ယုတ်ညံ့သည်သာ တည်း။ ယံ၊ အကြင်ပုဒ်ကို။ သုတွာ၊ ကြားနာရ၍။ ဥပသမ္ပတိ၊ ကိလေသာငြိမ်း၏။ တာဒိသံ၊ ထိုသို့သဘောရှိသော။ အတ္တပဒံ၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ သတိပဋ္ဌာန်စသော အကျိုးကို ပြုတတ် သောပုဒ်သည်။ ဧကံပိ၊ တခွန်းတည်း တပုဒ်တည်းပင်ဖြစ်သော်လဲ။ သေယျော၊ မြင့်မြတ်ပေ၏။

ဤတမ္ဗဒါဠိကသည်ကား မျက်မှောက်ဘဝ၌ မဂ်ဖိုလ်ကို မရ သောကြောင့် နေယျပုဂ္ဂိုလ်မျှ မမည်သေး။ ဥဒ္ဓုဒ္ဓိတညူ၊ ဝိပဋ္ဌိတညူ ဟု ဆိုရန်ကား အလျဉ်းပင်မရှိပြီ။ သို့ဖြစ်ပါလျက် ရှေးအဖို့ ကြာမြင့် စွာက သီလစင်ကြယ်ခြင်းမရှိပါဘဲ တမ္ဗဒါဠိကအား ပဋိပဒါ- ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ၏ ဆုံးခါနီးဖြစ်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်သည်မှာ အဘယ်ကြောင့် နည်း? ဟု စဉ်းစားရာ ၏။ လူတို့၏ ရှေးအဖို့က သီလပျက်မှုသည် အန္တရာယ် မပြုတတ်သော ကြောင့်ပင် မဟုတ်ပါလော?။

မျက်မှောက်ဘဝတွင် မဂ်ဖိုလ်ကို မရခြင်းမှာကား အကြောင်း ၂-ပါးရှိ၏။ ထို ၂-ပါးတို့တွင်၊ ပါပမိတ္တတာ = ယုတ်ညံ့သော မိတ်ဆွေကို မှီဝဲခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် အဇာတ သတ်မင်း မဂ်ဖိုလ်ကို မရလေသည်။ “အရှင် ဒေဝဒတ် စကားကို နာခံ၍ ပြုမိသော ပိတုဃာတကမ္မန္တရာယ်ကြောင့် မဂ်ဖိုလ်ကိုမရ” ဟူလို။ အန္တရာယ်ရှိသောသူအား မဂ်ဖိုလ်သာ မဟုတ်သေး၊ ဥဒယဗ္ဗယ စသော ဝိပဿနာဉာဏ်များလဲ မဖြစ်ပေါ်တော့သည် သာတည်း။

ကျင့်မှု ဟောမှုလို၍ တရားထူး မရ... ကျင့်မှု ဟောမှု လိုခြင်း
 ဟူသော **ကိရိယပရိ-**
ဟာနိကြောင့် မဂ်ဖိုလ်ကို မရသည်လဲ ရှိ၏။ မဇ္ဈိမပုတ္တကသ
 ကန္တရကသုတ်၌လာသော ပေဿမည်သောသူသည် နှလုံးသွင်း
 အားထုတ်မှု လိုခြင်းကြောင့် မဂ်ဖိုလ်ကို မရလေသည်။ ထိုသူသည်
 အတ္တန္တပစ္စသော ပုဂ္ဂိုလ် ၄-မျိုးတို့ကို အကျယ် ဝေဘန်၍ ဟော
 သောတရားကို အဆုံးတိုင်အောင်နာလျှင် သောတာပန် ဖြစ်ထိုက်
 ပါလျက် တရားမဆုံးမီ ထသွားသောကြောင့် မဂ်ဖိုလ်မှ ဆုံးရှုံးရ
 ချေသည်။ ယခုကာလ၌ မဂ်ဖိုလ်ကို ရထိုက်သော သူတို့တွင်
 နည်းလမ်းမှန်ကို ရပါလျက် အလျင်းအားမထုတ်၍ ဖြစ်စေ၊ အား
 ထုတ်ချိန် မပြည့်စုံ၍ ဖြစ်စေ၊ မဂ်ဖိုလ်ကိုမရဘဲ တဘဝဆုံးသွားရ
 သောသူများမှာ ၎င်းပေဿမည်သော သူကဲ့သို့ပင် **ကိရိယပရိ-**
ဟာနိ = နှလုံးသွင်းအားထုတ်မှု လိုခြင်းကြောင့် အကျိုးစီးပွားမှ
 ဆုံးရှုံးကြရှာလေသည်။

ထို့ပြင်... ဓနဇ္ဇာနိပုတ္တကားကြီးအား သေခါနီး၌ အရှင်သာရိ
 ပုတြာက ဝိပဿနာကို မဟောမူ၍ သမထကိုသာ ဟော၏။
 ထို့ကြောင့် ပုတ္တကားကြီးသည် သမထဈာန်ကို ပွားစေ၍ သေလေ
 လျှင် မြဟွာပြည်သို့ ရောက်လေ၏။ အကယ်၍ ဝိပဿနာကို
 ဟောခဲ့ပါလျှင် ပုတ္တကားကြီးသည် လူ့ဘဝ၌ပင် မဂ်ဖိုလ်ကိုရလေ
 ရာ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤဓနဇ္ဇာနိ၏ မဂ်ဖိုလ်ကို မရခြင်းမှာ ဟောပြောမှု
 လိုခြင်းကြောင့်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် မြတ်စွာဘုရားက အရှင်
 သာရိပုတြာအား အပြစ်တင်ပြီးလျှင် မြဟွာပြည်သို့ လိုက်၍ တရား
 ဟောရန် မိန့်တော်မူလေသည်။ အရှင်သာရိပုတြာသည်လည်း
 ချက်ခြင်းကြွသွား၍ တရားဟောရပြန်လေသည်။ ထိုအခါမှ စ၍
 အရှင်သာရိပုတြာသည် တရားဟောလျှင် သစ္စာလေးပါးနှင့်
 မကင်းမူ၍သာ ဟောတော်မူသတတ်။ ယခုကာလ၌ မဂ်ဖိုလ်ကို
 ရထိုက်သူဖြစ်ပါလျက် ဝိပဿနာနည်းမှန်ကို မရသောကြောင့်
 မဂ်ဖိုလ်မမှီး အချည်းနှီး ဘဝဆုံးသွားရသော သူများမှာ ဤ

နန္ဒာနိ ကဲ့သို့ပင် **ကိရိယပရိဟာနိ** = ဟောပြောမှု လိုခြင်းကြောင့် အကျိုးစီးပွားမှ ဆုံးရှုံးကြရှာလေသည်။

တမ္ဗဒါဠိက၏ မဂ်ဖိုလ်ကို မရခြင်းမှာ နှလုံးသွင်း အားထုတ်မှု လိုခြင်းတည်းဟူသော **ကိရိယပရိဟာနိ**ကြောင့် သာလျှင်တည်း။ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် တိုင်အောင် ရောက်သည်ကို ထောက်ဆ၍ “ဟောပြောမှုလဲ မလို၊ ပါပမိတ္တနှင့်စပ်၍ဖြစ်သော အန္တရာယ်လဲ မရှိ” ဟု သိအပ်၏။

ဤမျှလောက်သော ဝတ္ထုသာဓကတို့ဖြင့် ပစ္စိမဘဝိက၊ ဥဒ္ဓ-
ဋ္ဌိတည၊ ဝိပဇ္ဇိတည၊ ပုဂ္ဂိုလ် ဟုတ်ခြင်း၊ မဟုတ်ခြင်းတို့သည် အကြောင်းမှန် မဟုတ်ကုန်။ ရှေးအဖို့က သီလမစင်ကြယ်ခြင်းမှာ ရဟန်းတို့အားသာလျှင် အန္တရာယ်ဖြစ်၍ လူတို့အား အန္တရာယ် မဖြစ်ဟူသော ဤအချက်သည်သာလျှင် အကြောင်းမှန်ဟု ဆုံးဖြတ် နိုင်လောက်ပေပြီ။ သို့သော်လဲ သီလဝိသုဒ္ဓိမရှိလျှင် ဝိပဿနာ ဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်တို့ မဖြစ်နိုင်ရာသောကြောင့် သန္တတိ အမတ်ကြီး စသည်တို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပုံကို ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

တရားနာခါနီးမှာ ဖြစ်စေ၊ တရားနာစဉ်မှာ ဖြစ်စေ မိမိတို့ ပြုလုပ်မြဲဖြစ်သော မကောင်းမှုမျိုးကို မပြုတော့ပါဘူးဟု ကြံစည် ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ခဲ့ပါမူ ထိုကြံစည်ဆုံးဖြတ်မှုဖြင့်ပင် သီလဝိသုဒ္ဓိ ပြီးသည်ဟု မှတ်အပ်၏။ ကြံစည်ဆုံးဖြတ်မှု မရှိခဲ့ပါမူကား ရှုမှတ်မှု ဘာဝနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိ ပြီးသည် ဟူ၍သာ ဆိုရန် ရှိတော့ပေသည်။

ဘာဝနာဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိ ပြီးပုံ... ဉာဏေန အဝိဇ္ဇာယ အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညာယ ပဟာနံ သီလံ၊ ဝေရမဏိ သီလံ၊ စေတနာ သီလံ၊ သံဝရော သီလံ၊ အ-ဝိတိက္ကမော သီလံ၊ ဝေရူပါနိ သီလာနိ စိတ္တဿ အ-ဝိပ္ပဋိသာရာယ သံဝတ္တန္တိ၊ ပါမုဇ္ဇာယ၊ ဝိတိယာ၊ ပဿဒ္ဓိယာ၊ သောမနဿာယ သံဝတ္တန္တိ။ ဧကန္တ နိဗ္ဗိဒါယ ဝိရာဂါယ နိရောဓာယ ဥပသမာယ အဘိ-
ညာယ သမ္မောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တန္တိ။ ယော တတ္ထ

သံဝရဋ္ဌော၊ အယံ အဓိသီလသိက္ခာ။ ယော တတ္ထ အ·ဝိက္ခေပဋ္ဌော၊
အယံ အဓိစိတ္တသိက္ခာ။ ယော တတ္ထ ဒဿနဋ္ဌော၊ အယံ အဓိပညာ
သိက္ခာ။ (ပဋိသန္တိဒါမင်္ဂ ပါဠိတော်အချို့ကို ချန်ထား၏။ အလို
ရှိလျှင် ကျမ်းရင်းနံပါတ် ၄၅-၄၆ ၌ ကြည့်၍ ယူပါလေ)။

ဉာဏေန၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြင့်။
အဝိဇ္ဇာယ၊ ၎င်းဉာဏ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော မောဟ
အဝိဇ္ဇာကို။ (မဟာဋီကာ ၁·၇၈ နှင့်အညီပင်တည်း)။ အနိစ္စာ-
နုပဿနာယ၊ သမ္မသန အခိုက်အတန့် စသည်တို့၌ ဖြစ်သော
အနိစ္စာနုပဿနာဖြင့်။ နိစ္စသညာယ၊ နိစ္စသညာကို။ ပဟာနံ၊
ပယ်ခြင်းသည်။ သီလံ၊ သီလမည်၏။ ဝေရမဏိ၊ ကြည်ခြင်းသည်။
သီလံ၊ သီလမည်၏။ စေတနာ၊ စေတနာသည်။ သီလံ၊ သီလ
မည်၏။ သံဝရော၊ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသည်။ သီလံ၊ သီလ
မည်၏။ အ-ဝိတိက္ကမော၊ မလွန်ကျူးခြင်းသည်။ သီလံ၊ သီလ
မည်၏။ ဧဝရူပါနိ သီလာနိ၊ ဤသို့သော သီလတို့သည်။ စိတ္တဿ
အ-ဝိပ္ပဋိသင်္ဘာယ၊ စိတ်နှလုံး၏ သာရွှင်ခြင်းငှါ။ သံဝတ္တန္တိ၊
ဖြစ်ကုန်၏။ ပါမုဇ္ဇာယ၊ အနည်းငယ် နှစ်သိမ့် အားရခြင်းငှါ။
ဝိတိယာ၊ များစွာ နှစ်သိမ့်အားရခြင်းငှါ။ ပဿဒ္ဓိယာ၊ ကိုယ် စိတ်
ငြိမ်းချမ်းခြင်းငှါ။ သောမနဿာယ၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်းငှါ။ သံဝတ္တန္တိ၊
ဖြစ်ကုန်၏။ ဧကန္တ နိဗ္ဗိဒါယ၊ ဧကန် ငြီးငွေ့ခြင်းငှါ။ ဝိရာဂါယ၊
ဧကန် တပ်မက်ကင်းခြင်းငှါ။ နိရောဓာယ၊ ဧကန် ချုပ်ခြင်းငှါ။
ဥပသမာယ၊ ဧကန် ငြိမ်းခြင်းငှါ။ အဘိညာယ၊ ဧကန် အထူး
သိခြင်းငှါ။ သမ္မောဓာယ၊ ဧကန် အမှန်အတိုင်း သိခြင်းငှါ။
နိဗ္ဗာနာယ၊ ဧကန် ချုပ်ငြိမ်းသော နိဗ္ဗာန်အလိုငှါ။ သံဝတ္တန္တိ၊
ဖြစ်ကုန်၏။ တတ္ထ၊ ထိုဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ယော သံဝရဋ္ဌော၊
အကြင် စောင့်စည်းခြင်း သဘောသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ အယံ၊
ဤ စောင့်စည်းခြင်း သဘောသည်။ အဓိသီလသိက္ခာ၊ အဓိသီလ
သိက္ခာပေတည်း။ တတ္ထ၊ ထိုဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ယော အ-
ဝိက္ခေပဋ္ဌော၊ အကြင် မပျံ့လွင့်ခြင်း သဘောသည်။ အတ္ထိ၊
ရှိ၏။ အယံ၊ ဤ မပျံ့လွင့်ခြင်း သဘောသည်။ အဓိစိတ္တသိက္ခာ၊

အဓိစိတ္တ သိက္ခာပေတည်း။ တတ္ထ၊ ထိုဝိပဿနာ စိတ္တပွါဒ်၌။
ယော ဒဿနဋ္ဌော၊ အကြင် မြင်ခြင်းသဘောသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။
အယံ၊ ဤ မြင်ခြင်းသဘောသည်။ အဓိပညာသိက္ခာ၊ အဓိပညာ
သိက္ခာပေတည်း။

ပဟာနံ သီလဟူရာ၌ အဓိပ္ပါယ်ကား...နာမ်ရပ်မျှသာ ရှိသည်
ဟု သိသော ဉာဏ်ဖြင့် “ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ”ဟု သိမှားသော
အဝိဇ္ဇာကို ပယ်၏။ အကြောင်းနှင့် အကျိုးမျှသာ ရှိသည်ဟု သိသော
ဉာဏ်ဖြင့် သတ္တဝါ အလိုလို ဖြစ်သည် ဟူ၍ ၎င်း၊ ဘုရားသခင်၊
ဗြဟ္မာ၊ သိကြားတို့က ဖန်ဆင်း၍ ဖြစ်သည်ဟူ၍ ၎င်း သိမှားသော
အဝိဇ္ဇာကို ပယ်၏။ မမြဲဟု သိသော ဉာဏ်ဖြင့် ထင်တိုင်းသော
ရုပ်နာမ်တို့၌ မြဲသည်ဟု ထင်မှတ်စွဲလမ်းသော ကိလေသာတို့ကို
ပယ်၏။ “**ပယ်**”ဟူသည်မှာလဲ အလင်းပေါ်လျှင် အမှောင်ပျောက်
သကဲ့သို့ အမှန်သိမှုပေါ်ခြင်းကြောင့် အမှားသိမှု ရှေ့ဆောင်
သော ကိလေသာတို့၏ ပျောက်ကွယ်ခြင်း၊ ဖြစ်ခွင့်မရခြင်း၊ မဖြစ်
ထိုက်ခြင်းပင်တည်း။ ဤသို့ ကိလေသာဖြစ်ခွင့် မရခြင်းကြောင့်
နောက်နောက် ကာလ၌ ဝိပဿနာစသော ကုသိုလ်တို့သည်သာ
ဆက်လက်၍ ဖြစ်မြဲ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်၏။

ဤသို့ဖြစ်ရာ၌ နောက်နောက် ကုသိုလ်တို့၏ ဖြစ်မှုသည် “ရှေး
ရှေး ဝိပဿနာကြောင့် ကိလေသာဖြစ်ခွင့်မရမှု တည်းဟူသော”
ပယ်ခြင်းလျှင် တည်ရာရှိ၏။ ထိုပယ်မှုကြောင့်ပင် နောက်နောက်
ကာလ၌ အကုသိုလ်နှင့် မရောဘဲ ကုသိုလ်ချည်းသာလျှင် မြဲမြံ
တည်တံ့စွာလဲ ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုပယ်မှုသည် နောက်နောက်
ကုသိုလ်တို့၏ တည်ရာ **ဥပဓာရဏ**လဲ ဖြစ်၏။ ၎င်းကုသိုလ်တို့ကို
မြဲမြံတည်တံ့စေသော **သမာဓာန**လဲ ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဥပဓာရဏ၊
သမာဓာန ၂-ပါးလုံး ဖြစ်သောကြောင့် **ထိုပယ်ခြင်း** ကိုပင်
ပဟာနံ သီလံဟု ဟောတော် မူသည်။ ဝိပဿနာကြောင့်
ကိလေသာ မဖြစ်ထိုက်ခြင်းသည်ပင် သီလ မည်၏ ဟုလိုသည်။
ဝေရမဏိ သီလစသည်တို့၌လဲ ဥပဓာရဏ သမာဓာန ၂-ပါးလုံး
ဖြစ်၍ **သီလမည်ပုံ** ကိုနည်းတူပင် သိပါလေ။

ဝေရမဏိသီလ....ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ဝိရတိစေတသိက်
 တို့ မဖြစ်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ
 အလုံးစုံတို့၌ မိန့်ဆိုကြ၏။ သို့သော်လဲ ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်
 ဒုစရိုက် ဒုရာဇိဝအလုံးစုံတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ တဒဂ်ပဟာန်
 အလိုအားဖြင့် ကြည်ရှောင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သည်သာတည်း။
 အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ....မဂ်ဝိရတိတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံ
 ပြုကုန်၏။ ထိုအခိုက်၌ ဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံပြုခြင်း၊ ကြည်ရှောင်
 မည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းများ မရှိချေ။ သို့သော်လဲ ဒုစရိုက် ဒုရာဇိဝ
 တို့ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်အလိုအားဖြင့် ပယ်တတ်သောကြောင့်
 ကြည်ရှောင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်ကုန်သကဲ့သို့ပင်တည်း။

ပြီးစေနိုင်ပုံကား....နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ် စသည်တို့ ဖြစ်
 လတ်သော် ထိုရှုမှတ်မိသော အာရုံတို့၌
 “ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ”ဟုစွဲလမ်းခြင်း၊ “သတ္တဝါ အလိုလိုဖြစ်သည်”
 ဤသို့စသည်ဖြင့် စွဲလမ်းခြင်း၊ “မြဲသည် ချမ်းသာသည် ငါ့ကောင်
 ဟုတ်သည်”ဟု စွဲလမ်းခြင်း တည်းဟူသော ကိလေသာတို့ မဖြစ်
 ထိုက်ကုန်ပြီ။ ဤသည်ကား **အာရမ္မဏာနုသယ ကင်းခြင်းပင်**
 တည်း။ ကိလေသာ မဖြစ်ထိုက်သောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ
 စသည်ဖြင့် ကြံစည်မှု **ပရိယုဋ္ဌာန် မဖြစ်ရပြီ။** မကြံစည်မိသော
 ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါစသည်ထင်မှတ်လျက် ပါဏာတိပါတ
 စသည်ကို **မကျူးလွန်ရပြီ။** ဤသို့ အာရမ္မဏာနုသယမှ ဝီတိက္ကမ
 အထိ ကိလေသာတို့ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ
 ဉာဏ်စသည်တို့ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ထိုကိလေသာတို့မှ ကြည်ရှောင်မှု
 ပြီး၏။ ထို့ကြောင့် **ဝေရမဏိ သီလံ** ဟု ဟောတော်မူသည်။

စေတနာသီလ....ရှုမှတ်မှု ပြီးအောင် လှုံ့ဆော် ထိုက်တွန်းမှု
 စေတနာသည် ရှုမှတ်တိုင်း ပါဝင်လျက်
 ဖြစ်၏။ စောင့်စည်းမှုကင်းသော ပကတိလူတို့အား ဤစေတနာ
 သည် မကောင်းမှုကို ပြုဖြစ်အောင် လျင်မြန်စွာ လှုံ့ဆော်ပေးတတ်
 ၏။ ယောဂီတို့အား သဒ္ဓါ ဆန္ဒ ဝီရိယ ညံ့သောအခါ ရှုမှတ်မှု၌
 လှုံ့ဆော်မှု အားနည်း၏။ များစွာ မထင်ရှားချေ။ သဒ္ဓါ ဆန္ဒ

ဝီရိယ ထက်သန်သော အခါ၌ကား ထက်သန် ထင်ရှား၏။ ဤ စေတနာ၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် ရှုမှတ်မှုကိစ္စ ပြီးစီးနိုင်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ စေတနာသည် ကုသိုလ် တရားတို့၏ ဥပဓာရဏ၊ သမာဓာန ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းကိုပင် **သီလ**ဟု ဟောတော်မူသည်။

သံဝရသီလ ... ဣန္ဒြိယသံဝရ အရာ၌ ပြခဲ့သော သံဝရငါးပါးသည် **သံဝရသီလ** မည်၏။ ဝိပဿနာရှုသောသူသည် ရှုတိုင်းရှုတိုင်း ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပါဝင်သော ၎င်းသံဝရငါးပါးဖြင့် အသံဝရတရားတို့ မဖြစ်ရအောင် ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်နေသည် မည်၏။ သီးသန့်အားဖြင့်သော်ကား သတိ၊ ဉာဏ၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယတို့ကိုသာ **သံဝရသီလ**ဟု ယူရာ၏။

အဝီတိက္ကမသီလ ... ရှုမှတ်၍ အမှန်အတိုင်း သိသောစိတ်သည် သိမှားမှု မောဟ စသည်တို့အား ဖြစ်ခွင့်မပေးသောကြောင့်၊ ထို မောဟ စသည်တို့ကို မလွန်ကျူးသည်၊ မရောက်သည်မည်၏။ ထင်ရှားစေအံ့... ပါဏာတိပါတ စေတနာ ဖြစ်လျှင် ထိုပါဏာတိပါတသို့ လွန်ကျူးသည်၊ ရောက်သည်မည်၏။ ပါဏာတိပါတမှ ကြဉ်လိုသောစိတ် ဖြစ်လျှင် မလွန်ကျူးသည်၊ မရောက်သည်မည်၏။ ဤအတူပင် မရှုသောစိတ်သည် အနုသယ၊ ပရိယုဋ္ဌာန်၊ ဝီတိက္ကမကိလေသာတို့အား ဖြစ်ခွင့် ပေးသောကြောင့် ထို ကိလေသာများသို့ လွန်ကျူးသည် မည်၏။ ရှုသော စိတ်သည်ကား ထို ကိလေသာတို့အား ဖြစ်ခွင့်မပေးသောကြောင့် ထို ကိလေသာတို့သို့ မလွန်ကျူးသည် မည်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ရှုသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုပင် **အဝီတိက္ကမသီလ**ဟု ဟောတော်မူသည်။

ဤသီလငါးမျိုးတို့တွင် စေတနာသီလ၊ သံဝရသီလတို့၌သာလျှင် တရားကိုယ် သီးသန့်ရ၏။ ပဟာနသီလမှာ ကိလေသာ တို့ကို ပယ်ခြင်း၊ ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ထိုက်ခြင်း၊ ဖြစ်ခွင့် မရခြင်း၊ ကင်းခြင်းမျှသာ တည်း။ ဝေရမဏိသီလ၊ အဝီတိက္ကမသီလတို့သည်ကား... ဝေရမဏိဝသေန အဝီတိက္ကမဝသေန စေတသော ပဝတ္တိသမ္ဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တာ-ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့်အညီ၊ ...

တရားကိုယ် အားဖြင့် ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ် သာလျှင်တည်း။ သို့သော်လဲ သီးခြား သီလများဖြစ်သော စေတနာနှင့်၊ သံဝရတို့မှ ကြွင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုသာ ဝေရမဏိသီလ၊ အဝီတိက္ကမသီလဟု မှတ်ရာ၏။

ဤသို့ ခွဲခြားရာ၌ ဝေရမဏိသီလနှင့် အဝီတိက္ကမ သီလတို့သည် အရ တရားကိုယ် တူကြသော်လဲ အနုသယ၊ ပရိယုဋ္ဌာန်၊ ဝီတိက္ကမ ကိလေသာတို့မှ ကြဉ်ရှောင်မှု ပြီးခြင်းကြောင့် ဝေရမဏိသီလဟု ဆိုသည်။ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ခွင့်မပေးသောအားဖြင့် ထိုကိလေသာတို့ကို မလွန်ကျူးခြင်း၊ မရောက်ခြင်းကြောင့် အဝီတိက္ကမ သီလဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ ထူးသေးသည်ဟု မှတ်အပ်၏။

ယော တတ္ထ သံဝရဋ္ဌာစသည်၌ အဓိပ္ပါယ်ကား... ပဟာန၊ ဝေရမဏိ၊ စေတနာ၊ အဝီတိက္ကမ ဟူသော ဤ သီလ ၄-မျိုးကို **သီလသံဝရ** ဟု မှတ်ရာ၏။ ရှုအပ်သော ရုပ်နာမ်အာရုံ၌ ပြေးဝင်သကဲ့သို့ ထင်သောသတိသည် **သတိသံဝရ** မည်၏။ သိသောဉာဏ်သည် **ဉာဏသံဝရ** မည်၏။ ထင်တိုင်းသောအာရုံ၌ မပြစ်မှားတတ်သော (ဝါ) ပြစ်မှားမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အဒေါသသည် **ခန္တိသံဝရ** မည်၏။ အားထုတ်မှု ဝီရိယသည် **ဝီရိယသံဝရ** မည်၏။ ဤသံဝရ ငါးပါးတည်းဟူသော စောင့်စည်းခြင်း သဘောသည် ရှုတိုင်း ရှုတိုင်းသော ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပြည့်စုံစွာဖြစ်၏။ ဤစောင့်စည်းမှု သံဝရငါးပါးသည် ဝိပဿနာစိတ် တချက်တချက်၌ ပြီးစီးသော **အဓိသီလသိက္ခာ** မည်၏။

ဤသို့ ဆိုရာ၌ ဉာဏ်၊ သတိ၊ ဝီရိယတို့ကို သီလဟု ဆိုခြင်းမှာ ပရိယာယ်မျှသာတည်း။ မုချ အားဖြင့် သော် ကား ဉာဏ်သည် ပညာက္ခန္ဓာ အစစ်ဖြစ်၏။ သတိ၊ ဝီရိယတို့သည်လည်း သမာဓိက္ခန္ဓာ၌သာ ဝင်ကုန်၏။

ထို့ပြင်... ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ သီလလေးပါးလုံး ပြည့်စုံပုံကိုလဲ ဤသို့သိအပ်၏။ သီလသံဝရဟုပြခဲ့သော ပဟာန၊ ဝေရမဏိ၊ စေတနာ၊ အဝီတိက္ကမ သီလတို့ဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရ **သီလ** နှင့်၊

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလတို့သည် ပြီးစီးပြည့်စုံကုန်၏။ **အကြောင်း**
မူကား... ပဟာနသီလ စသည်တို့ဖြင့် အနုသယ၊ ပရိယုဋ္ဌာန်၊
 ဝိတိက္ကမကိလေသာ အလုံးစုံပင် ဖြစ်ခွင့်မရှိပြီဖြစ်၍ ကိုယ်၊နှုတ်
 တို့ဖြင့် လွန်ကျူးမှု အလျဉ်းမဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

သတိ၊ ဉာဏ၊ ခန္တိ၊ ဝီရိယသံဝရတို့သည် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလတို့
 ပေတည်း။ ထိုသံဝရ ၄-ပါးတို့တွင် ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်သော
 ကာလ၌ ရှုမှတ်၍ သိသော ဉာဏသံဝရသည် ကား ပစ္စယသန္နိ-
 သိတသီလကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေ၏။ အကြောင်းမူကား... ဆင်ခြင်၍
 သုံးဆောင်ရမည်ဟု ဘုရားဟောတော် မူခဲ့သည်မှာ ပစ္စည်းနှင့်
 စပ်၍ ကိလေသာ မဖြစ်စေရန် အတွက်သာတည်း။ ဆင်ခြင်မှုဖြင့်
 ပရိယုဋ္ဌာန်၊ ဝိတိက္ကမတို့ကိုသာ ပယ်နိုင်၏။ အနုသယကိုကား
 မပယ်နိုင်။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်ကား ထိုပစ္စည်းတို့နှင့်စပ်၍ ဖြစ်
 ထိုက်သော အနုသယကိုပါ ပယ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဉာဏသံဝရ
 ဖြင့် ပစ္စယသန္နိသိတသီလ အပြည့်အစုံ စင်ကြယ်သည်ကို မြဲမြံစွာ
 မှတ်အပ်၏။

ဘာဝနာဖြင့် ပြီးစီးပုံ... ဘာဝနာ အရာ၌ အစဉ် အဆက်
 ချတ်ယွင်းခဲ့ကြ သောကြောင့် ပစ္စ-
 ဝေက္ခဏာကို “ဘာဝနာထက် ကြီးလေး မြင့်မြတ်သည်” ဟု ထင်
 တတ်ကြ၏။ ထိုသို့ ထင်သောကြောင့် ဘာဝနာဖြင့် ဆင်ခြင်မှု
 ပြီးကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီးသော အသင့်ယုတ္တိမျှဖြင့် အချို့က မယုံကြည်
 နိုင်ဘဲ ရှိရာသေး၏။ အမှန်အားဖြင့် ဆိုလျှင် ...သမထ၊ ဝိပဿနာ
 တို့သည် ပစ္စဝေက္ခဏာနှင့် မနှိုင်းယှဉ်သာအောင်ပင် ကြီးကျယ်
 မြင့်မြတ်ကုန်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဘာဝနာတပါးပါးကို
 လက်ဖျစ်တတွက်ခန့်မျှ နှလုံးသွင်းမှုဖြင့်သော်လည်း ပစ္စယသန္နိသိတ
 သီလ ပြီးစီးကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်ပင် ဟော
 တော်မူခဲ့ပေသည်။ ဧကင်္ဂတ္တရမှ ထိုပါဠိတော် အချို့ကို ထုတ်ပြ
 ပေအံ့။ ရဟန်းတော်တို့၏ အတွက်သာတည်း။

အစ္ဆရာသင်္ခါတမတ္တမ္ပိ စေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု မေတ္တာစိတ္တံ
 အာသေဝဘိ၊ ဘာဝေဘိ၊ မနသိကရောဘိ၊ အယံ ဝုစ္ဆတိ ဘိက္ခဝေ

ဘိက္ခု အရိတ္တဇ္ဈာနော ဝိဟရတိ၊ သတ္ထု သာသနကရော၊ ဩဝါဒ-
ပတိကရော၊ အမောဃံ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ ဘုဇ္ဇတိ၊ ကော ပန ဝါဒေါ၊ ယေ
နံ ဗဟုလီ ကရောန္တိ။ (အံ ၁-၉-အစ္ဆရာသဃံဘတဝဂ်)

အစ္ဆရာသဃံဘတမတ္တမ္ပိ စေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာ
နုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ၊ စိတ္တေ စိတ္တာ-
နုပဿီ၊ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ အတာပီ သမ္ပဇာနော
သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿံ။ အယံ ဝုစ္စတိ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရိတ္တဇ္ဈာနော ဝိဟရတိ၊ သတ္ထု သာသနကရော၊
ဩဝါဒပတိကရော၊ အမောဃံ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ ဘုဇ္ဇတိ၊ ကော ပန
ဝါဒေါ၊ ယေ နံ ဗဟုလီကရောန္တိ။ (အံ ၁-၄၁-အပရအစ္ဆရာသဃံဘတဝဂ်)

ပဌမသုတ်၏ အနက်.....ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း
သည်။ မေတ္တာစိတ္တံ၊ သတ္တဝါတို့အား
စီးပွားချမ်းသာဖြစ်စေလိုသော စိတ်ကို။ အစ္ဆရာသဃံဘတမတ္တမ္ပိ၊
လက်ဖျစ်တတွက်ခန့်မျှသော်လဲ။ စေ အာသေဝတိ၊ အကယ်၍ မှီဝဲ
ငြားအံ့။ စေ ဘာဝေတိ၊ အကယ်၍ဖြစ်စေငြားအံ့။ စေ မနသိ-
ကရောတိ၊ အကယ်၍နှလုံးသွင်းငြားအံ့။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။
အယံဘိက္ခု၊ ဤသို့သောရဟန်းကို။ အရိတ္တဇ္ဈာနော ဝိဟရတိ၊
ရှုမှုစွာန်မကင်းဘဲနေသူဟူ၍။ သတ္ထု သာသနကရော၊ ဘုရား၏
အဆုံးအမကို ပြုသူဟူ၍။ သတ္ထုဩဝါဒပတိကရော၊ ဘုရား၏
ဩဝါဒကို လိုက်နာသူဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ၊ တိုင်းသား
ပြည်သူတို့ ကြည်ဖြူ၍ လှူအပ်သောဆွမ်းကို။ အမောဃံ ဘုဇ္ဇတိ၊
အချည်းနှီးမဖြစ်စေဘဲ သုံးဆောင်သူဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။
ယေ၊ အကြင်ရဟန်းတို့သည်။ နံ၊ ထိုမေတ္တာစိတ်ကို။ ဗဟုလီ-
ကရောန္တိ၊ အကြိမ်များစွာပြုကုန်၏။ တေသု၊ ထိုရဟန်းတို့၌။
ဝါဒေါ၊ ရှုမှုမကင်းဘဲ နေသူ၊ ဘုရား အဆုံးအမကို လိုက်နာ၍
ကျင့်သူ၊ အကျိုးများစေလျက် ဆွမ်းကိုသုံးဆောင်သူဟူ၍ ပြောဆို
ဘွယ်သည်။ ကောပန၊ အဘယ်မှာရှိပါတော့အံ့နည်း။ ဝါ၊ မူချ
ဆိုအပ်တော့သည်သာတည်း။

ဒုတိယသုတ်၏ အနက်ကား လွယ်ပြီ။ ထိုတွင် ပဌမသုတ်၌ **မေတ္တာစိတ်**ဟူသည်မှာ…… “မေတ္တာယ သဗ္ဗပုဗ္ဗဘာဂေါ နာမ နေဝ အပ္ပနာ၊ န ဥပစာရော၊ သတ္တာနံ ဟိတဖရဏမတ္တမေဝ”— စသည်ဖြင့်၎င်း။ “ဣမ ပန မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေန ဟိတဖရဏ— ပွဝတ္တနမတ္တေနေဝ အာသေဝတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော” —ဟူ၍၎င်း၊ ဆိုသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ၊……ဥပစာရ၊အပ္ပနာဈာန်တို့မဟုတ် သေး၊ သူခပ်သိမ်းပင် နှလုံးသွင်းနိုင်ကောင်းသော မေတ္တာစိတ် သာမန်မျှသာတည်း။

သို့ဖြစ်၍ ဤသုတ်တို့ဖြင့် ပြဆိုလိုသည်မှာ ထိုသို့သော မေတ္တာ စိတ်ကို ဖြစ်စေ၊ ထိုမှတစ်ပါးသော သမထဘာဝနာကို ဖြစ်စေ၊ ကာယာနုပဿနာစသော ဝိပဿနာကိုဖြစ်စေ၊ လက်ဖျစ်တတွက် ခန့်မျှသော်လဲ နှလုံးသွင်းဖြစ်ပွားစေလျှင်၊ ထိုသို့သောရဟန်းသည် ဘုရား၏အဆုံးအမကိုလိုက်နာ၍ကျင့်သောကြောင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ်၌ ပါဝင်ပြီ ဖြစ်သည့်အတွက်၊ ဒါယကာတို့၏ ဆွမ်းကို ထိုသို့သောရဟန်း၏ သုံးဆောင်မှုသည် အကျိုးများလှပြီဟူ၍၎င်း၊ အာနဏှပရိဘောဂ၊ ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ၊ သာမိပရိဘောဂ မည်ပြီ ဟူ၍၎င်း ဆိုအပ် ဆိုထိုက်ချေသေး၏။ မပြတ်မစဲ အားထုတ်နေသူ မှာကား ဆိုဘွယ်ရာပင် မရှိတော့ပြီဟု ပြဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ဖွင့်ပြ၏။

ဘုဉ္ဇတီတိ စတ္တာရော ပရိဘောဂါ၊ ထေယျပရိဘောဂေါ၊ ဣဏ၊ ဒါယဇ္ဇ၊ သာမိပရိဘောဂေါ။ (ပေ။ ဝိတ္တာရ)တတ္ထ ဣမဿ ဘိက္ခုနော အယံ ရဋ္ဌပိဏ္ဍပရိဘောဂေါ ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ အ-မောဃော ဟောတိ။ အစ္ဆရာသဃံာတမတ္တမ္ပိ မေတ္တာစိတ္တံ အာသေဝန္တော ဘိက္ခု ရဋ္ဌပိဏ္ဍဿ **သာမိကော** ဟုတွာ **အနဇဏာ** ဟုတွာ **ဒါယာဒေါ** ဟုတွာ ပရိဘုဉ္ဇတီတိ ဝိဿ အမောဃော ရဋ္ဌပိဏ္ဍပရိဘောဂေါ၊ အစ္ဆရာသဃံာတမတ္တမ္ပိ မေတ္တံ အာသေဝန္တဿ ဘိက္ခုနော ဒိန္နဒါနံ မဟတ္ထိယံ ဟောတိ မဟပ္ပလံ မဟာနိသံသံ မဟာဇုတိကံ မဟာဝိပ္ပာရန္တိ ဝိဿ အ-မောဃော ရဋ္ဌပိဏ္ဍပရိဘောဂေါ။ ယေ ပန ဣမံ မေတ္တာစိတ္တံ

ဗဟုလံ အာသေဝန္တိ ဘာဝေန္တိ ပုနပ္ပုနံ ကရေန္တိ။ တေ
အမောဃံ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ ပရိဘုဉ္ဇန္တိတိ ဧတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ ကိံ။ ဝေရူပါ
ဟိ ဘိက္ခု ရဋ္ဌပိဏ္ဍဿ သာမိနော အနဏာ ခါယာခါ ဟုတွာ
ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ (အ-၈၁-၅၄)

အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းကား...လက်ဖျစ် ဟတွက် ခန့်မျှ သော်လဲ
မေတ္တာကို ပွားသော ရဟန်း၏
ဆွမ်းကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် မိမိ၏ အကျိုးများခြင်း၊ ဆွမ်းဒါယ
ကာတို့၏ အကျိုးများခြင်း၊ ဟူသော ဤအကြောင်း ၂-ပါးကြောင့်
အမောဃပရိဘောဂ = အချည်းနှီး မဖြစ်သော သုံးဆောင်ခြင်း
မည်၏။ မိမိ၏ အကျိုးများပုံကား...မေတ္တာကို ပွားစေ၍
သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် သာမိပရိဘောဂ = ဆွမ်း၏ ပိုင်ရှင် ဖြစ်
လျက် သုံးဆောင်ခြင်း၊ အနဏပရိဘောဂ = ကြွေးမြီကင်းလျက်
သုံးဆောင်ခြင်း၊ ခါယဇ္ဇပရိဘောဂ = အမွေခံ ဖြစ်လျက် သုံး
ဆောင်ခြင်း၊ များသာလျှင်ဖြစ်၏။ ပစ္စဝေက္ခဏာမဆင်ခြင်သော်လဲ
ဇုဏပရိဘောဂ မဖြစ်ပြီ (အနဏော ဟတွာ ကို အယူး သတိပြု
ပါလေ)။ ထို့ပြင်၊ သုံးဆောင်မှုနှင့် စပ်၍ မေတ္တာဘာဝနာ
ကုသိုလ်လဲ ဖြစ်ပွား၏။ ဤသည်ကား မိမိ၏ အကျိုးများမှုတို့
ပေတည်း။ ဆွမ်းဒါယကာ၏ အကျိုးများပုံကား... ဘာဝနာကို
ပွားစေသော ရဟန်းသည် သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို ရအောင် အား
ထုတ်သော အဋ္ဌမကဒက္ခိဏေယျ ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အလတ်စား
အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား လှူမိ
သော ဒါယကာသည် များပြားကြီးကျယ်စွာသော ဒါန၏အကျိုး
ကို ရနိုင်၏။ ဤသည်ကား ဒါယကာ၏ အကျိုးများပုံတည်း။
ဤသို့ နှစ်ဦး နှစ်ဘက်လုံး အကျိုး များစေနိုင်သောကြောင့်
အ-မောဃ ပရိဘောဂမည်၏။ မေတ္တာဘာဝနာကို မပြတ်
အားထုတ်နေသော ရဟန်းတို့၌ကား ဆိုဘွယ်မရှိပြီ။ ထိုသို့သော
ရဟန်းတို့သည်ကား ဆွမ်း၏ ပိုင်ရှင်အစစ်၊ ကြွေးမြီကင်းသူအစစ်၊
အမွေခံအစစ်ဖြစ်၍သာလျှင် သုံးဆောင်ကြသည်မည်ပါ၏ ဟူလို။

အဋ္ဌကထာ၌ မေတ္တာကိုသာ တိုက်ရိုက်ဖွင့်ပြသောကြောင့် “မေတ္တာတခုတည်းသာ ဤသို့ အကျိုးများစေနိုင်သည်” ဟူ၍ ကား မမှတ်အပ်၊ ပါဠိတော်၌ သမထဘာဝနာ အလုံးစုံ၊ ဈာန် သမာပတ် အလုံးစုံ၊ ကာယာနုပဿနာစသော ဝိပဿနာအလုံးစုံ တို့ကိုလဲ နည်းတူချည်းသာ ဟောတော်မူပေသည်။ ထို့ကြောင့်၊ ဘာဝနာ အလုံးစုံပင် ဤသို့ အကျိုးများစေနိုင်သည်ချည်းသာ ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ အခြား ဘာဝနာတို့ကို မဖွင့်ပြ ခြင်းမှာ အစဆုံးဖြစ်သော ဤမေတ္တာသုတ်၌ ဖွင့်ပြပြီးသော နည်းရှိခြင်းကြောင့်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ **ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပစ္စယသန္တိသီတသီလ ပြီးစီးပြည်စုံသည်ကို နိဿံသယ မှတ်ပါ လေ။**

ဤမျှသောစကားအစဉ်ဖြင့် လူတို့အား ရှေးအဖို့ ကြာမြင့်စွာက သီလစောင့်ခဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ မစောင့်ခဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် သီလ ၄-ပါးလုံး ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်လျက် သီလဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှား သိနိုင်ပြီ။ သို့သော်လဲ၊ ဘာဝနာဖြင့်သာ သီလဝိသုဒ္ဓိပြီးသောသူ၏ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို ပွားစေခြင်းသည် “သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ” ဟူသော ဒေသနာအရအားဖြင့် အဘယ်သီလ၌ အဘယ်သို့ တည်၍ ပွားစေခြင်းပါနည်းဟူငြားအံ့။

သီလ၌ တည်၍ ပွားစေပုံ……ခပ်သိမ်းသော ယောဂီတို့၏ သမာဓိ၊ ပညာကို ပွားစေခြင်း သည် ဥပနိဿယ ပစ္စည်းဖြစ်သော **ပုဗ္ဗဘာဂသီလ**နှင့်၊ နိဿယ ပစ္စည်းဖြစ်သော **သဟဇာတသီလ**တို့၌ ဥပနိဿယအလို၊ နိဿယ အလိုအားဖြင့် တည်မှီ၍ ပွားစေခြင်းချည်းသာတည်း။ ထင်ရှား စေဦးအံ့—

ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာ……ရှည်မြင့်စွာသော ကာလမှစ၍ ဖြစ်စေ၊ အားထုတ်ခါနီးမှဖြစ်စေ၊ စောင့်ရှောက် ဆောက်တည်အပ်သော သီလရှိသူအား ထိုသီလသည် ဖြစ်လတုံ သော ဝိပဿနာ သမာဓိ၊ ပညာ၊ မဂ် သမာဓိ၊ ပညာတို့၏

ပကတူပနိဿယပစ္စည်းဖြစ်သော တည်ရာ မှီရာ မည်၏။ စောင့်ရှောက် ဆောက်တည်အပ်သော သီလရှိသည် ဖြစ်စေ၊ မရှိသည် ဖြစ်စေ၊ ရှေးရှေးသော ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မဂ် ဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ ပါဝင်သော သီလသည်လည်း နောက်နောက်သော ဝိပဿနာ သမာဓိ၊ ပညာ၊ မဂ် သမာဓိ ပညာတို့၏ ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်းဖြစ်သော တည်ရာမှီရာ မည်၏။

နိဿယပတိဋ္ဌာ....အသီးအသီးသော ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ ပါဝင်သော သီလသည် ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ် အသီးအသီး၌ ပါဝင်သော သမာဓိ၊ ပညာတို့၏ သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းဖြစ်သော တည်ရာမှီရာမည်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ရှေးအဖို့ကပင် သီလဝိသုဒ္ဓိပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပနိဿယသီလ၊ နိဿယသီလ ၂-မျိုးလုံး၌ တည်၍ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို ပွားစေသည် မည်၏။

ဝိပဿနာဖြင့်သာလျှင် သီလဝိသုဒ္ဓိပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကား....ပဌမဆုံး ရှုမှတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ သဟဇာတနိဿယ ဖြစ်သော သီလ၌သာလျှင် တည်၍ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို ပွားစေသည် မည်၏။ ဒုတိယအကြိမ် ရှုမှတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ် စသည်တို့၌ ကား....ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာ၊ နိဿယပတိဋ္ဌာဖြစ်သော သီလ ၂-မျိုးလုံး၌ပင် တည်၍ ဝိပဿနာသမာဓိ၊ ပညာ၊ မဂ် သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို ပွားစေသည်မည်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာ၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ပြတော်မူလေသည်။

ပတိဋ္ဌာယာတိ ဒုဝိဓော ပတိဋ္ဌာ နိဿယူပနိဿယဘောဒတော။ တတ္ထ ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာ လောကိယာ၊ ဣတရာ လောကုတ္တရာ အဘိဋ္ဌိတွာ ဂဟဏေ။ ဘိဋ္ဌိတွာ ပန ဂဟဏေ “ယထာ လောကိယ စိတ္တုပ္ပါဒေသု သဟဇာတာနံ၊ ပုရိမပုစ္ဆိမာနဉ္စ ဝသေန နိဿယူပနိဿယပတိဋ္ဌာ သမ္ဘဝတိ”၊ ဧဝံ လောကုတ္တရေသု ဟေဋ္ဌိမ မဂ္ဂဖလ သီလဝသေန ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာပိ သမ္ဘဝတိ။ “ပတိဋ္ဌာယာ”တိ စ ပဒဿ ယဒါ

ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာ အဓိပ္ပေတာ၊ တဒါ “သဒ္ဓိံ ဥပနိဿယာ”တိ အာဒိသု ဝိယ ပုရိမကာလကိရိယာဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ “ပုဗ္ဗေဝ ခေါ ပနဿ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ အာဇီဝေါ သုပရိသုဒ္ဓေါ ဟောတိ”တိ။ ယဒါ ပန နိဿယပတိဋ္ဌာ အဓိပ္ပေတာ၊ တဒါ “စက္ခုပဋိစ္စာ”တိ အာဒိသု ဝိယ သမာနကာလကိရိယာ ဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ (၁-၁၃)

မြန်မာပြန်...ပတိဋ္ဌာယ ဟူရာ၌ တည်ရာသည် နိဿယ၊ ဥပနိဿယ အပြားအားဖြင့် ၂-မျိုး ပြား၏။
 ထို ၂-မျိုးတို့တွင် မဂ် သမာဓိ ပညာ ၄-မျိုးကိုမခွဲဘဲ ယူလျှင်၊ လောကီသီလသည် ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာတည်း။ လောကုတ္တရာ သီလသည် နိဿယပတိဋ္ဌာတည်း။ မဂ် ၄-ပါးကို ခွဲ၍ ယူလျှင် ကား “လောကီဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ တကွ ဖြစ်သော သီလနှင့်၊ သမာဓိ ပညာတို့၏ အလိုအားဖြင့်၎င်း၊ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော သီလနှင့်၊ နောက် အဖို့၌ဖြစ်သော သမာဓိ ပညာတို့၏ အလိုအားဖြင့်၎င်း၊ နိဿယပတိဋ္ဌာ၊ ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာ၊ ၂-မျိုးလုံး ဖြစ်သင့်သကဲ့သို့” ဤနည်းတူပင်၊ လောကုတ္တရာသီလတို့တွင် အောက်အောက် မဂ်သီလ၊ ဖိုလ်သီလတို့ အလိုအားဖြင့် ဥပနိဿယ ပတိဋ္ဌာသည်လည်း ဖြစ်သင့်သေး၏။ (အောက်အောက် မဂ်ဖိုလ် သီလသည် အထက်အထက် မဂ် သမာဓိ ပညာတို့၏ ဥပနိဿယ ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာလဲ ဖြစ်နိုင်ပါ၏ ဟူလို)။ သည်မျှ သာ မကသေး ဥပနိဿယပတိဋ္ဌာကိုဆိုလျှင်၊ သဒ္ဓိံ ဥပနိဿယာ စသည်တို့၌ကဲ့သို့ ပတိဋ္ဌာယပုဒ်၏ အနက်ကို ပုဗ္ဗကာလကိရိယာ အလိုအားဖြင့် သိအပ်၏။ (သီလေပတိဋ္ဌာယ-သီလ၌ တည်ပြီး၍ ဤသို့ အနက်ပေးရမည် ဟူလို)။ ထို့ကြောင့် “ဤရဟန်း၏ ကာယကံ ဝစီကံ အာဇီဝသည် ရှေးကပင် စင်ကြယ်သည်”ဟု ဟောတော်မူပြီ။ နိဿယပတိဋ္ဌာကို ဆိုလိုလျှင်ကား စက္ခုပဋိစ္စ စသည်တို့၌ကဲ့သို့ သမာနကာလကိရိယာ အလိုအားဖြင့် အနက်ကို သိအပ်၏။ ။ (သီလေ ပတိဋ္ဌာယ-သီလ၌ တည်ဆဲဖြစ်၍-ဤသို့ အနက်ပေးရမည် ဟူလို)။

အထူးမှတ်ဖွယ်....ဘာဝနာဖြင့်ပင် သီလဝိသုဒ္ဓိ ပြီးနိုင်ကြောင်းကို ကျယ်ဝန်းစွာ ပြဆိုခဲ့သည်မှာ “ဘာဝနာကို အားထုတ်လိုလျှင်၊ သီလကို စင်ကြယ်အောင် ကြာမြင့်စွာ စောင့်ထိန်းနေရဦးမည်။ ထို့နောင်မှသာလျှင် ဘာဝနာကို အားထုတ်ကောင်းသည်။ ယခုမှ သီလဆောက်တည်၍ ယခုချက်ခြင်း အားမထုတ်ကောင်း” ဟူ၍ ယူဆပြောဆိုသော သူတို့အား၎င်း၊ ထိုသို့သောစကားကို ယုံကြည်သော သူတို့အား၎င်း၊ ဘာဝနာ အလုပ်၏ အနှောက်အယှက် မဖြစ်ပါစေလင့်၊ မကွဲရဲအပ်သည်ကို ကွဲရဲပြစ်မှား၍ အကုသိုလ်အပြစ် မဖြစ်ပါစေလင့်ဟု မြှော်လင့်တောင့်တ၍သာလျှင် ပြဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သီလကို မရိုမသေ ပြုစေလို၍ ပြဆိုခြင်းကား မဟုတ်ပေ။

အမှန်အားဖြင့်သော်ကား....သီလသည် အလွန်ပင် အလေးပြုထိုက်သော အကျင့်ပေတည်း။

အပါယ် ၄-ပါး၌ အတိဒုက္ခ ရောက်လျက် နေကြသော သတ္တဝါတို့တွင် သီလပျက်မှုကြောင့် ကျရောက်ရသော သူတို့သည် တရာလျှင် ၉၉-ယောက်ထက်မနည်း ရှိကုန်ရာ၏။ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၌ ချမ်းသာလျက် ရှိသော သူတို့တွင်လဲ သီလ စင်ကြယ်မှုကြောင့် လူ နတ် ဖြစ်သော သူတို့သည် တရာလျှင် ၅၀-ထက်မနည်း ရှိကုန်ရာ၏။ မဂ်ဖိုလ်ကို ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်လဲ ရှေးအဖို့က သီလ စင်ကြယ်၍ မဂ်ဖိုလ်ကိုရသော သူတို့သည်သာလျှင် များကုန်ရာ၏။ သန္တတိ အမတ်ကြီး စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှေးအဖို့က သီလမစင်ကြယ်ဘဲ မဂ်ဖိုလ်ကိုရသောသူတို့မှာ အနည်းငယ်သာ ရှိကုန်ရာ၏။

သို့ဖြစ်၍၊ သီလကို မည်သူမဆို အသက်ပမာ အလေးပြု၍ စောင့်ထိန်းအပ်၊ စောင့်ထိန်းထိုက်သည်သာတည်း။ နောင်အခါမှ စောင့်ထိန်းမည်ဟု ပေါ့ပေါ့ဆဆ မပြုအပ်သည် သာတည်း။ အကြောင်းမူကား...ထိုသို့ ပေါ့ပေါ့ဆဆပြုလျက် သီလ ပျက်စီးနေခိုက်တွင် အမှတ်တမဲ့ ရုတ်တရက် သေဆုံးသွားပါလျှင် မျက်စိတမှိတ်ခန့် ကာလအတွင်းမှာပင် အပါယ်ဘုံသို့ ကျရောက်သွားမည်ကို စိုးရိမ်ရသောကြောင့်ပေတည်း။ ဘာဝနာကို အားထုတ်

လိုသော သူတို့၌ကား ဆိုဘွယ်ပင် မရှိတော့ပြီ။ ထိုသို့သော သူတို့သည်ကား အသက်ထက်ပင် အလေးအမြတ်ပြု၍ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင် စောင့် ထိန်းအပ်, စောင့် ထိန်းထိုက်သည် သာတည်း။

ထို့ကြောင့် ဘာဝနာကို အားထုတ်လိုသောသူသည် အမြဲတန်း သီလစင်ကြယ်နေသော်လဲ သမာဓိ, ပညာတို့အား ကျေးဇူးပြုနိုင်စေရန် ရည်သန်မြော်လင့်၍ ငါးပါးသီလကိုဖြစ်စေ, အာဇီဝဋ္ဌမကသီလကိုဖြစ်စေ ရှေးဦးစွာ ဆောက်တည် ကျင့်သုံးအပ်၏။ ပလိဗောဓအလုံးစုံကို ပယ်ဖြတ်၍ ၇-ရက်ဖြစ်စေ, ထို့ထက် အလွန်ဖြစ်စေ နေ့ညဉ့်မပြတ် အားထုတ်လိုလျှင်ကား ရှစ်ပါးသီလ, ဆယ်ပါးသီလတို့ကို ဆောက်တည် ကျင့်သုံးအပ်ကုန်၏။

အကျိုးကား...အမှတ်တရ ဆောက်တည် ကျင့်သုံးအပ်သော ထိုသီလကို အားထုတ်သော ကာလ၌ သတိရတိုင်း “သီလ စင်ကြယ်ပါပေသည်” ဟု စိတ်နှလုံး သာရှင်ခြင်း ဖြစ်ပါလတံ့။ အနည်းငယ် နှစ်သိမ့် အားရခြင်း ဖြစ်ပါလတံ့။ များစွာ နှစ်သိမ့် အားရခြင်း ဖြစ်ပါလတံ့။ ကိုယ် စိတ် ငြိမ်းအေးခြင်းဖြစ်ပါလတံ့။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာခြင်း ဖြစ်ပါလတံ့။ စိတ်၏ ငြိမ်သက် တည်ကြည်ခြင်း ဖြစ်ပါလတံ့။ ထင်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ရှုမှတ်နိုင်၍ အမှန်အတိုင်း သိသော ယထာဘူတဉာဏ် စသည် ဖြစ်ပါလတံ့သတည်း။ ဤသည်ကား လူတို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပုံတည်း။

လူတို့၏ သီလဝိသုဒ္ဓိ ပြီး၏။

အခန်း ၁ ပြီး၏။

အခန်း (၂)

စိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိ

စိတ်၏ စင်ကြယ်ခြင်း = စင်ကြယ်သော စိတ်....စိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိ-
ဟူသော အ

မည်သည် စိတ်ကို ခေါင်းတပ်၍ ခေါ်အပ်သော အမည်တည်း။
အမှန်အားဖြင့် သော် ကား ထက်သန်သော သမထသမာဓိ၊
ဝိပဿနာသမာဓိဖြစ်လတ်သော် ထိုထိုအာရုံကိုကြံစည်မှုဟူသော
နိဝရဏတို့သည် အကြားအကြား၌ဝင်၍ မဖြစ်နိုင်ကုန်ပြီ။ သမထ
အာရုံ၊ ဝိပဿနာအာရုံတို့၌ စူးစိုက်တည်ကြည်သော သမာဓိ
သည်သာလျှင် တစပ်ထည်း စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်၏။ ဤသို့သော
သမာဓိသည်သာလျှင် မုချအားဖြင့် **စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ** မည်၏။ ဤ
သမာဓိ၏ အစွမ်းကြောင့် ယှဉ်တွဲဘက်စိတ်သည်လည်း နိဝရဏ
တို့မှ စင်ကြယ်လေသည်။

သမာဓိ ၃-မျိုး....စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်သော ဤ သမာဓိသည်
“ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ၊ ခဏိကသမာဓိ” အားဖြင့်
၃-ပါး အပြား ရှိ၏။ ထို သုံးပါးတို့တွင် သမထ ဘာဝနာကို
အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရှုမှုတို့၏ အကြားအကြား၌ ဝင်၍
ဖြစ်တတ်သည့် ကြံစည်မှု နိဝရဏတို့မှ ကင်းစင်သော အခါ၌
ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကိုဖြစ်စေ၊ အထူးသန့်ရှင်းစွာ ဖြစ်သော ဘုရား
ဂုဏ်စသည်ကိုဖြစ်စေ အာရုံပြုလျက် တစပ်ထည်း ဖြစ်ပေါ်သော
ကာမာဝစရ သမာဓိသည် **ဥပစာရသမာဓိ** မည်၏။ အပ္ပနာ
ဈာန်၏အနီး၌ဖြစ်သော သမာဓိဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ သမာဓိတို့
တွင် ကသိုဏ်း၊ အသုဘ၊ ကာယဂတာသတိ၊ အာနာပါန၊ မြဟ္မ-
ဝိဟာရ၊ အာရပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ အလိုအားဖြင့် ဖြစ်သော သမာဓိ
သည်သာလျှင် မုချအားဖြင့် ဥပစာရ သမာဓိမည်၏။ အနုဿတိ
ဂ-ပါး၊ ပဋိကူလသညာ၊ ဓာတု ဝဝတ္ထာန်တို့ အလိုအားဖြင့်
ဖြစ်သော သမာဓိသည်ကား အပ္ပနာ၏ အနီး၌ မဖြစ်သော
ကြောင့် မုချအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိ မမည်။ နိဝရဏတို့မှ

စင်ကြယ်ပုံအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိ အစစ်နှင့် အလားတူသော
ကြောင့်သာလျှင် ဥပစာရသမာဓိ မည်ပေသည်။

စတုတ္ထနည်းအရ ၄-ပါး၊ ပဉ္စကနည်းအရ ၅-ပါးပြားသော
ရူပဈာန်နှင့် အရူပဈာန် ၄-ပါး တည်းဟူသော သမာပတ်
၈-ပါး၊ ၉-ပါးသည် **အပ္ပနာသမာဓိ** မည်၏။ ကသိုဏ်း စသော
အာရုံထဲ၌ ဝင်ရောက်နေသကဲ့သို့ မတုန်မလှုပ် တည်ကြည်သော
သမာဓိဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိပဿနာ ဘာဝနာကို အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သဒ္ဓါ၊
ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ ထက်သန် ညီမျှသောအခါ၌
ရှုမှတ်မှုချည်းသာ တစပ်ထည်းဆက်စပ်လျက် စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်၏။
ထိုထို အာရုံကို ကြံစည်မှု နီဝရဏတို့သည် အကြား အကြား၌
ဝင်၍ မဖြစ်ကုန်ပြီ။ ထိုသို့သောကာလ၌ ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်း
ရုပ်နာမ်အာရုံ၌ တည်ကြည် စူးစိုက်သော သမာဓိသည် ထက်သန်
ထင်ရှားစွာ ဖြစ်၏။ ဤ သမာဓိသည် **ခဏိကသမာဓိ** မည်၏။
ရှုမှတ်သောစိတ် အခိုက် အတန့်မျှ တည်ကြည် စူးစိုက်သော
သမာဓိဟု ဆိုလိုသည်။

သမထယာနိက၏ ဝိတ္တဝိသုဒ္ဓိ... ဤသမာဓိ ၃-မျိုးတို့တွင်
ဥပစာရ သမာဓိ၌ ဖြစ်စေ၊
အပ္ပနာ သမာဓိ၌ ဖြစ်စေ တည်၍ ဝိပဿနာရှုသော သူသည်
“**သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်**” မည်၏။ သမထလျှင် သွားကြောင်း
ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ သမထယာဉ်ဖြင့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားသော
ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုလိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ
၂-ပါးသည် **သမထယာနိက** ပုဂ္ဂိုလ်၏ မှီရာဖြစ်သော **ဝိတ္တဝိသုဒ္ဓိ**
ပေတည်း။

ဝိပဿနာ ယာနိက၏ ဝိတ္တဝိသုဒ္ဓိ... ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ
သမာဓိ ၂-ပါးကို
မမှီမူ၍ သက်သက် ဝိပဿနာရှုသောသူသည် **သုဒ္ဓဝိပဿနာ**
ယာနိကပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။ သမထမဘက်ဘဲ သက်သက် ဝိပဿနာ

သာလျှင် သွားကြောင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝိပဿနာယဉ်သက်သက်
ဖြင့်သာလျှင် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုလိုသည်။
သို့ဖြစ်၍ ခဏိကသမာဓိသည်သာလျှင် **သုဒ္ဓိဝိပဿနာယာနိက**
ပုဂ္ဂိုလ်၏ မှီရာဖြစ်သော စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ပေတည်း။

အထက်ပါ စကားအလုံးစုံသည် ပြုလတ်သော အဋ္ဌကထာ၊
ဋီကာ၊ ပါဠိတော်တို့နှင့် အညီပင်တည်း။

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ နာမ သ-ဥပစာရာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော =
ဥပစာ သမာဓိနှင့်တကွ သမာပတ် ရှစ်ပါးတို့သည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ
မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ၂-၂၂၂)

ဤအဋ္ဌကထာ၌ ခဏိကသမာဓိကို မဆိုသော်လဲ ပြုလတ်သော
ဋီကာ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ပါဠိတော်တို့၌ကား ထိုသမာဓိ ထင်ရှားသည်
သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤအရာ၌ ဤသို့ မှတ်ယူအပ်၏။ သမထ
ယာနိကတို့၏ အားထုတ်ပုံကို ပခာနပြု၍ ပြလိုသောကြောင့်၎င်း၊
ရှေးအဖို့က သီးသန့် အားထုတ်ရသော စိတ္တဝိသုဒ္ဓိကိုသာ ပြလို
သောကြောင့်၎င်း၊ ခဏိက သမာဓိသည် ရှေးအဖို့က မဖြစ်မူ၍
ဝိပဿနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌သာ ပါဝင်လျက် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊
နိဝရဏတို့မှ ကင်းစင်ခြင်းအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိနှင့် အလား
တူသော ဤ ဝိပဿနာ ခဏိကသမာဓိကို “သေသာနိ ဒွါဒသပိ
ဥပစာရ ကမ္မဋ္ဌာနာနေဝ-ဟူသော သတိပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာ
၌ကဲ့သို့” ဥပစာရသမာဓိ၌ ထည့်သွင်း၍ ပြလိုသောကြောင့်၎င်း၊
ဤအကြောင်းများကြောင့် ခဏိကသမာဓိကို ဤအရာ၌ သီးသန့်
မပြဘဲ ချင်းချန် ထားသည် ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ ဤသို့ ယူမှ
သာလျှင် ကျမ်းဂန် အလုံးစုံတို့နှင့် ညီညွတ်နိုင်မည်။ အောက်ပါ
သာဓကတို့ကို သေချာစွာကြည့်ရှုပါလေ။

သမထောဝ ယာနံ သမထယာနံ၊ တံ ဧတဿ အတ္ထိတိ
သမထယာနိကော၊ ဈာနေ ဈာနုပစာရေ ဝါပတိဋ္ဌာယ ဝိပဿနံ
အနုယုဉ္ဇန္တဿေတံ နာမံ။ ။ သမထယာနိကဿ သမထမုခေန
ဝိပဿနာဘိနိဝေသော။ ဝိပဿနာယာနိကဿ ပန သမထံ

အနိဿာယာတိအာဟ...သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကောတိ၊ သမထဘာဝနာယ အဓိဿိတဝိပဿနာ ယာနဝါတိ အတ္ထော။

(မဟာဋီကာ ၂-၃၅၀၊ ၃၅၁)

သမထောဝ၊ သမထသည်ပင်လျှင်။ ယာနံ၊ သွားကြောင်း ယာဉ်တည်း။ သမထယာနံ၊ သမထယာဉ်။ ဧတဿ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ် အား။ တံ၊ ထိုသမထယာဉ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သမထယာနိကော၊ သမထယာနိက မည်၏။ ဧတံ၊ ဤ သမထယာနိကဟူသော အမည်သည်။ ဈာနေ ဝါ ဈာနုပစာရေ ဝါ ပတိဋ္ဌာယ၊ ဈာန်၌ဖြစ်စေ၊ ဈာန်၏အနီး ဥပစာ သမာဓိ၌ ဖြစ်စေ တည်၍။ ဝိပဿနံ အနုယုဉ္ဇန္တဿ၊ ဝိပဿနာကို အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ နာမံ၊ အမည်တည်း။

သမထယာနိကဿ၊ သမထယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်အား။ သမထ မုခေန၊ သမထကို ရွှေသွား ပြုသဖြင့်။ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော၊ ဝိပဿနာကို စ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာ ယာနိကဿ ပန၊ ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်အား မူကား။ သမထံ အ-နိဿာယ၊ သမထကို မမှီမူ၍။ ဝိပဿနာ ဘိနိဝေသော၊ ဝိပဿနာကို စ၍နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ဖြစ်သောကြောင့်။ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကောတိ၊ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကောဟူ၍။ အာဟ၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာ ဆိုတော်မူ၏။ သမထဘာဝနာယ၊ သမထဘာဝနာနှင့်။ အ-ဓိဿိတဝိပဿနာ ယာနဝါ၊ မရောနှောသည့် ဝိပဿနာ ယာဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဣတိ၊ ဤသည်ကား။ အတ္ထော၊ သုဒ္ဓ ဝိပဿနာယာနိကော ဟူသောပုဒ်၏ အနက်တည်း။

ဥပစာသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိတို့၌တည်၍ (ဝါ) ၎င်းသမာဓိ တို့ကို အခြေခံရွှေသွားပြု၍ ဝိနဿနာရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သမထ ယာနိကမည်၏။ ၎င်းသမာဓိ ၂-ပါးကို မမှီမူ၍ (ဝါ) ၎င်းသမာဓိ ၂-မျိုးတည်းဟူသော အခြေခံအလျင်း(အယှင်း)မရှိဘဲ ဝိပဿနာ သက်သက်ကိုသာ စ၍ ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သုဒ္ဓဝိပဿနာ ယာနိက မည်၏။ ဤအနက်ကို အထက်ပါ ဋီကာစကားတို့ဖြင့်

တိုက်ရိုက်ထင်ရှားပြန်။ “ဒေဝဒတ်သည် နေ၌ မစား၊ ဝလံ ဝဖြိုးသည်” ဟု ဆိုလျှင် ‘ညဉ့်၌ စားနေသည်’ ဟု သိရသကဲ့သို့ သမာဓိ ၃-မျိုး ရှိရာတွင် “ဥပစာ၊ အပ္ပနာ၊ သမာဓိ ၂-မျိုးကို မမှီဝဲပဿနာလဲဖြစ်သည်” ဟုဆိုရာ၌ ‘ခဏိက သမာဓိကို မှီသည်’ ဟု သိနိုင်သောကြောင့် “ဝိပဿနာ ယာနိကသည် ခဏိကသမာဓိကိုသာ မှီ၍ ဝိပဿနာရှုသည်” ဟူသော ဤအနက်ကိုလဲ အတ္ထာပန္နနည်းဖြင့်ပြန်။ အောက်ပါ မဟာဋီကာ၌ကား ထိုအနက်ကိုလဲ တိုက်ရိုက်ပြန်။

သမထယာနိကဿ ဟိ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒံ သမာဓိံ၊ ဣတရဿ ခဏိကသမာဓိံ၊ ဥဘယေသမ္ဘိ ဝိမောက္ခ မုခတ္ထယံ၊ ဝိနာ န ကဒါဗိပိ လောကုတ္တရာ-မိဂမော သမ္ဘဝတိ။ တေနာဟ... သမာဓိဉ္စ ဝိပဿနဉ္စ ဘာဝယမာနောတိ။ (မဟာဋီကာ ၁-၁၅)

သမထယာနိကဿ၊ သမထယာနိကအား။ ဥပစာရ-ပ္ပနာ-ဘေဒံ သမာဓိံ၊ ဥပစာ၊ အပ္ပနာအားဖြင့် ကွဲပြားသော သမာဓိ ၂-မျိုးကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ ကဒါဗိပိ၊ တရံတခါမျှလဲ။ လောကုတ္တရာ-မိဂမော၊ လောကုတ္တရာ တရားကို ရခြင်းသည်။ န သမ္ဘဝတိ၊ မဖြစ်။ ဣတရဿ၊ ဝိပဿနာယာနိကအား။ ခဏိကသမာဓိံ၊ ခဏိကသမာဓိကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ ကဒါဗိပိ၊ တရံတခါမျှလဲ။ လောကုတ္တရာ-မိဂမော၊ လောကုတ္တရာ တရားကို ရခြင်းသည်။ န သမ္ဘဝတိ၊ မဖြစ်။ ဥဘယေသမ္ဘိ၊ သမထယာနိက ဝိပဿနာယာနိက ၂-ဦးလုံးတို့အားလဲ။ ဝိမောက္ခ မုခတ္ထယံ၊ အနိစ္စာနုပဿနာ၊ ဒုက္ခာနုပဿနာ၊ အနတ္တာနုပဿနာ ဟူသော ဝိမောက္ခမုခ ၃-မျိုးကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ ကဒါဗိပိ၊ တရံတခါမျှလဲ။ လောကုတ္တရာ-မိဂမော၊ လောကုတ္တရာ တရားကို ရခြင်းသည်။ န သမ္ဘဝတိ၊ မဖြစ်။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ သမာဓိဉ္စ ဝိပဿနဉ္စ ဘာဝယမာနောတိ၊ ဘာဝယမာနောဟူ၍။ အာဟ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။

ဤဋီကာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေအမြစ်နှင့်တကွ ရှင်းလင်းသိသာအောင် အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကို ရှေးဦးစွာ ရှင်းပြပေအံ့။

သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သ-ပညော၊ **စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ။**
အာတာပီ နိပကော ဘိက္ခု၊ **သော ဣမံ ဝိဇ္ဇယေ ဇဉ်။**

(သံ ၁-၁၃)

ဤ ဂါထာ၌ “စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ၊ သော ဣမံ ဝိဇ္ဇယေ ဇဉ်”
ဟူသော အပိုဒ် ၂-ခုကိုသာ ဆက်စပ်၍ကြည့်ပါ။ ထိုတွင် နောက်
အပိုဒ်ကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးကြည့်ပါ။

သော၊ ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဣမံ ဇဉ်၊ ဤတဏှာအရုပ်ကို။
ဝိဇ္ဇယေ၊ ဖြေရှင်းနိုင်၏။ “ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤတဏှာ
အရုပ်ကို ဖြေရှင်းနိုင်သည်” ဟု ဤမျှသာ ဆိုခဲ့လျှင်၊ “အဘယ်သို့
အားထုတ်၍ ဖြေရှင်းနိုင်သည်” ဟု မသိနိုင်ရာ။ ထို့ကြောင့် “ဤသို့
အားထုတ်၍ ဖြေရှင်းနိုင်သည်” ဟု အားထုတ်ပုံကို ပြတော်မူလို၍၊
“စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ” ဟူသော အပိုဒ်ကိုလဲ ဟောတော်မူပေ
သည်။ ထိုအပိုဒ်ကို အနက်ပြန်လျှင်—

စိတ္တဉ္စ၊ စိတ်ကို၎င်း။ ပညဉ္စ၊ ပညာကို၎င်း။ ဘာဝယံ၊ ပွားစေ
၏။ “စိတ်နှင့်၊ ပညာကို ပွားစေလျှင် ဖြေရှင်းနိုင်သည်” ဟု
အနက်ထွက်၏။ ဤပါဠိတွင် စိတ္တဟူရာ၌ စိတ်ကို ခေါင်းတပ်၍
ဆိုထားသည်။ ထိုပုဒ်ဖြင့် **သမာဓိ**ကိုသာ ယူရမည်ဟူ၍၎င်း၊ **ပညဉ္စ**
ဟူသောပုဒ်ဖြင့်လဲ တပါးသော ပညာကို မယူရ၊ **ဝိပဿနာပညာ**
ကိုသာ ယူရမည် ဟူ၍၎င်း၊ ပြတော်မူလို၍ အဋ္ဌကထာ၌
သမာဓိဉ္စေ ဝိပဿနဉ္စ ဘာဝယမာနောဟု ဖွင့်ဆိုလေသည်။
“သမာဓိနှင့်၊ ဝိပဿနာကို ပွားစေလျှင် တဏှာအရုပ်ကို ဖြေရှင်း
နိုင်သည်၊ တဏှာကင်းသော ရဟန္တာ ဖြစ်နိုင်သည်” ဟုဆိုလို၏။

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၌ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်သမာဓိ
ကို ပွားစေရမည်ဟူ၍လဲ မထင်ရှားသေး။ ဤ သမာဓိ ဝိပဿနာ
၂-မျိုးလုံးကို အဘယ်ကြောင့် ပွားစေရသည်ဟူ၍လဲ မထင်ရှား
သေး။ သို့ဖြစ်၍ ဤအချက်တို့ကို ထင်ရှားစေရန် ဦးကာ၌ **သမထ-**
ယာနိကဿ ဟိ စ သည်ကို မိန့်ဆိုရပြန်လေသည်။

၎င်းဒွိကာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား……သမထယာနိက ဖြစ်လျှင်၊ ဥပစာသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ ၂-မျိုးတို့တွင် တခုခုကို ပွားစေမှသာလျှင်၊ မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင်၊ ဘယ်အခါမျှ မရနိုင်။ ဝိပဿနာယာနိကဖြစ်လျှင်၊ ခဏိက သမာဓိကို ပွားစေမှသာလျှင်၊ မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင်၊ ဘယ်အခါမျှ မရနိုင်။ သမထယာနိက၊ ဝိပဿနာယာနိက ၂-ဦးလုံးပင် ဝိမောက္ခမုခမည်သော အနုပဿနာ ၃-ပါးကို ပွားစေမှသာလျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်။ သို့မဟုတ်လျှင်၊ ဘယ်အခါမျှ မရနိုင်။ ဤသို့ သမာဓိ ၃-မျိုးနှင့်၊ ဝိမောက္ခမုခဖြစ်သော ဝိပဿနာ ၃-မျိုးတို့ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပွားစေသော သူသည် သာလျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်၊ တဏှာ အရှုပ်ကို ရှင်းနိုင်၍၊ ၎င်း သမာဓိဝိပဿနာတို့ကို မပွားစေလျှင်၊ ဘယ်အခါမျှ မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင်၊ တဏှာ အရှုပ်ကို မရှင်းနိုင်ကောင်းသောကြောင့် “သမာဓိဉ္စေဝ ဝိပဿနဉ္စ ဘာဝယမာနော = သမာဓိနှင့်၊ ဝိပဿနာကို ပွားစေလျှင် တဏှာ အရှုပ်ကို ရှင်းနိုင်သည်” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၁-၃) အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြပါသည်ဟုလို။

ပြခဲ့ပြီးသော မဟာဒွိကာ စကားတို့ဖြင့် “ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်အား ဥပစာ သမာဓိ၊ အပ္ပနာ သမာဓိတို့ကို ပွားစေရန် မလိုပြီ၊ ခဏိကသမာဓိကိုသာလျှင် ပွားစေရန် လိုသည်။ ၎င်းခဏိက သမာဓိကို ပွားစေခြင်းဖြင့်သာလျှင် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြစ်၍ မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်” ဟူသောဤအနက်သည် ထင်ရှားလှလေပြီ။ သို့သော်လဲ အဋ္ဌကထာနှင့်ညီမှသာလျှင် ယုံကြည်မှတ်သားထိုက်သောကြောင့် ဆင်ခြင်နှိုးနှောရန် မူလပဏ္ဏာသ ဓမ္မဒါယာဒသုတ် အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌လာသော ဘာဝနာနည်း ၂-ပါးကို ထုတ်ပြပြီးအံ့။

မဂ်ကို ပွားနည်း ၂-ပါး……ဘာဝနာ နယောတိ ကောစိ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတိ၊ ကောစိ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ၊ ကထံ၊ ဣဓေကစ္စော ပဌမံ ဥပစာရသမာဓိံ ဝါ အပ္ပနာသမာဓိံ ဝါ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အယံ သမထော။ သော တဉ္စ တံသမ္ပယုတ္တေ စ ဓမ္မေ အနိစ္စာဒီဟိ

ဝိပဿတိ၊ အယံ ဝိပဿနာ။ ဣတိ ပဌမံ သမထော၊ ပစ္စာ
ဝိပဿနာ။ တေန ဝုစ္စတိ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတိတိ၊
တဿ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝယတော မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာ-
ယတိ။ (မ-ဋ္ဌ ၁-၁၁၂)

ဘာဝနာနယောတိ၊ အရိယာမဂ်ကို ပွားနည်း ဟူမူကား။
ကောစိ၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊ သမထရှေ့သွားရှိသော။
ဝိပဿနံ၊ ဝိပဿနာကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၊ ပွားစေ၏။ ကောစိ၊
အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊ ဝိပဿနာရှေ့သွားရှိသော။
သမထံ၊ သမထကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၊ ပွားစေ၏။ ဣတိ၊ အဘယ်သို့
ပွားစေသနည်းဟူမူကား။ ဣမ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဧကစ္စော၊
အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဥပစာရသမာဓိဝံ၊ ဥပစာရသမာဓိကိုဖြစ်စေ။
အပ္ပနာသမာဓိဝံ၊ အပ္ပနာသမာဓိကိုဖြစ်စေ။ ပဌမံ၊ ဝိပဿနာ
မရမီ ရှေးဦးစွာ။ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ အယံ၊ ဤဥပစာ၊ အပ္ပနာ
သမာဓိသည်။ သမထော၊ သမထပေတည်း။ သော၊ သမထကို
ဖြစ်စေပြီးသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တဉ္စ၊ ထိုသမာဓိကို၎င်း၊ တံသမ္ပ
ယုတ္တေ ဓမ္မေစ။ ထိုသမာဓိနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက် တရား
တို့ကို၎င်း။ အနိစ္စာဒိဟိ၊ အနိစ္စအစရှိသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။
ဝိပဿတိ၊ ရှု၏။ အယံ၊ ရှုသောဤပညာသည်။ ဝိပဿနာ၊
ဝိပဿနာပေတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပွားစေလတ်သော်။ ပဌမံ
သမထော၊ ရှေးဦးစွာ သမထဖြစ်၏။ ပစ္စာဝိပဿနာ၊ နောက်မှ
ဝိပဿနာ ဖြစ်၏။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ သော၊ ထိုသို့သော
သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတိတိ၊
သမထ ရှေ့သွားရှိသော ဝိပဿနာကို ပွားစေသည်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊
ခေါ်ဆိုအပ်၏။ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊ သမထရှေ့သွားရှိသော။ ဝိပဿနံ၊
ဝိပဿနာကို။ ဘာဝယတော၊ ပွားစေသော။ တဿ၊ ထိုသမထ-
ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အား။ မဂ္ဂေါ၊ အရိယာမဂ်သည်။ သဉ္ဇာယတိ၊
ဖြစ်၏။

ဤ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဘာဝနာနည်းသည် ပဌမော သမထ
ယာနိကဿ ဝသေန ဝုတ္တော ဟူသော ၎င်း၏ အဖွင့် ဋီကာနှင့်

အညီ၊ သမထယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာ နည်းပေ
တည်း။ ဤ အဋ္ဌကထာ စကားထဲမှ **သမာဓိနှင့် ၎င်း၏ သမ္ပယုတ်
တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုသည်** ဟု ဆိုသော စကားကို နှလုံးထဲ၌
မြဲစွာသိမှီးထားပါလေ။ သမထယာနိကဖြစ်လျှင်၊ အများအားဖြင့်
ဤအတိုင်းသာရှုသည်ဟူ၏။ ထို့ပြင်၊ ဤဆိုလတုံသော အဓိပ္ပါယ်
အထူးကိုလဲ သတိပြုအပ်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ “သမထကို ဖြစ်စေပြီး
နောက် အနိစ္စစသည်တို့ဖြင့် ရှုသည်”ဟူ၍သာ ဆိုချေသည်။
နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ် ၂-ပါးကို ဖြစ်စေသည်
ဟူ၍ကား မဆိုချေ။ သို့ဆိုရာ၌ “၎င်းဉာဏ် ၂-ပါးကို သမထမှ
ရှေးဦးစွာ ပွားစေခဲ့ပြီ”ဟူ၍လဲ မယူသင့်ပေ။ ၎င်းဉာဏ် ၂-ပါးနှင့်
ကင်း၍ အနိစ္စာနုပဿနာ စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကြသည် ဟူ၍လဲ
မယူသင့်ပေ။ ထို့ကြောင့် “သမထကို ဖြစ်စေပြီးနောက် ၎င်းဉာဏ်
၂-ပါးဖြင့် ရှုသည်။ ထို့နောင်မှ အနိစ္စစသည်တို့ဖြင့် ရှုသည်”ဟု
သော ဤ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုသာယူအပ်၏။ ဤသို့ ယူနိုင်ကြောင်း
ကား... အနိစ္စာဒိဟိ ဝိပဿတိ ဟူသောစကားသည် ပဓာနနည်း
ဖြင့်ဆိုသော စကား ဖြစ်ထိုက်သောကြောင့်တည်း။ ပြဇာန်းသည်
ကို တိုက်ရိုက်ဆိုသဖြင့် မပြဇာန်းသည်ကိုလဲ သိစေသော နည်း
သည်ပဓာနနည်းမည်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ပြဇာန်းသော အနိစ္စာဒိ-
ဝိပဿနာကို တိုက်ရိုက်ဆိုသဖြင့် မပြဇာန်းသော ၎င်းဉာဏ် ၂-ပါး
ကိုလဲ အဋ္ဌကထာဆရာသိစေသည်ဟူ၍သာမှတ်အပ်၏။ **ဥပမာ....**
ဘုရင်မင်းမြတ် ထွက်တော်မူသည်ဟု ဆိုလျှင် သူ၏အခြွေအရံများ
ပါ ထွက်သည်ဟု သိရသကဲ့သို့ပင်တည်း။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းမယူ
မူ၍ “အနိစ္စာဒိဝိပဿနာက စ၍ ဖြစ်သည်” ဟုယူလျှင်၊ ဝိပဿနာ
အစီအရင်ကို ပြသော ကျမ်းဂန် အလုံးစုံတို့နှင့် မညီမညွတ်ဘဲ
ရှိလေရာ၏။ ဤကား သတိပြုဘွယ် အဓိပ္ပါယ်အထူးတည်း။

ဣဓ ပနေကစ္စော ဝုတ္တပ္ပကာရံ သမထံ အနုပ္ပါဒေတွာဝ
ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနိစ္စာဒိဟိ ဝိပဿတိ၊ အယံ ဝိပဿနာ။
တဿ ဝိပဿနာ ပါရိပူရိယာ တတ္ထ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ ဝေါ-
သဂ္ဂါရမ္မဏတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ၊ အယံ သမထော။

ဣတိ ပဌမံ ဝိပဿနာ၊ ပစ္စာ သမထော၊ တေန ဝုစ္စတိ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝေတိတိ၊ တဿ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝယတော မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတိ။ သော တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလိကဧတိ။ တဿ တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတော ဘာဝယတော ဗဟုလိကဧတော သံယောဇနာနိ ပဟိယန္တိ၊ အနုသယာ ဗျန္တိ ဟောန္တိ။ (မ-ဋ္ဌ ၁-၁၁၃)

ပန၊ ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမ ဘာဝနာနည်းကား။ ဣဝ၊ ဤသာသနာ တော်၌။ ဧကစ္စော၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝုတ္တပ္ပကာရံ၊ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမ နည်း၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ဥပစာ၊ အပ္ပနာ အပြားရှိသော။ သမထံ၊ ၂-မျိုးသော သမထသမာဓိကို။ **အနုပ္ပါဒေတွာ ဧဝ၊ မဖြစ်စေ မူ၍ သာလျှင်။** ပဉ္စဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ငါးပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တို့ကို။ အနိစ္စာဒီဟိ၊ အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ ဝိပဿတိ၊ ရှု၏။ အယံ၊ ရှုသောဤပညာသည်။ ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာပေတည်း။ တဿ၊ ရှုသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား။ ဝိပဿနာ ပါရိပူရိယာ၊ ဝိပဿနာဉာဏ် ထက်သန်ပြည့်စုံလတ်သော်။ တတ္ထ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ဖြစ်ကုန်သော စိတ် စေတသိက်တရားတို့၏။ ဝေါသဂ္ဂါရမ္မဏတော၊ ဗဟိဒ္ဓအာရုံတို့ကို စွန့်လွှတ်သောကြောင့်။ ဝါ၊ ဂေါစရဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ဝိပဿနာ၏ အာရုံ၌သာလျှင် ပြေးဝင်သောကြောင့်။ စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ၊ စိတ်၏ တခုထည်းသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော စူးစိုက် တည်ကြည်မှုသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ အယံ၊ ဤဝိပဿနာ စိတ်၏ တည်ကြည်မှုသည်။ သမထော၊ သမထပေတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပွားစေလတ်သော်။ ပဌမံ ဝိပဿနာ၊ ရှေးဦးစွာ ဝိပဿနာ ဖြစ်၏။ ပစ္စာသ မထော၊ နောက်မှ သမထဖြစ်၏။ တေန၊ ထို့ ကြောင့်။ သော၊ ထိုသို့သော ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝေတိတိ၊ ဝိပဿနာရှေ့သွားရှိသော သမထကို ပွားစေသည်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊ ဝိပဿနာ ရှေ့သွားရှိသော။ သမထံ၊ ဝိပဿနာစိတ်၏ တည်ကြည်မှုတည်းဟူသောသမထကို။ (ဋီကာ၌ကား မဂ်သမာဓိကို

ဖွင့်၏။ ဘာဝယတော၊ ပွားစေသော။ တဿ၊ ထိုဝိပဿနာ ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အား၊ မဂ္ဂေါ၊ ပဌမအရိယာမဂ်သည်။ သဉ္ဇာယတိ၊ ကောင်းစွာဖြစ်၏။

(မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတိတိ ပဌမော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗတ္တတိ- ဟူသော အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာကို (၂-၃၄၆) မှီ၏။ ဋီကာ၌ကား ဝိပဿနာမဂ် ဟူ၍လဲဖွင့်၏။)

သော၊ ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကို ရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တံ မဂ္ဂံ၊ ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကို။ အာသေဝတိ၊ ဘာဝေတိ၊ ဗဟုလိ- ကရေတိ၊ သကဒါဂါမိ မဂ်စသည်ကို ဖြစ်စေသောအားဖြင့် မှီဝဲ ၏၊ ပွားစေ၏၊ အကြိမ်များစွာပြု၏။

(သော တံ မဂ္ဂန္တိ ကေစိတ္တက္ခဏိကမဂ္ဂဿ အာသေဝနာဒီနိ နာမ နတ္ထိ ဒုတိယ မဂ္ဂါဒယော ပန ဥပ္ပါဒေန္တော တမေဝ အာ- သေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလိကရေတိတိ ဝုစ္စတိ-ဟူသော အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာကိုမှီ၏။ (အံ-ဋ္ဌ ၂ ၃၄၆)

တံ မဂ္ဂံ၊ ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကို။ အာသေဝတော၊ ဘာဝယ- တော၊ ဗဟုလိကရေတော၊ မှီဝဲလျက်၊ ပွားစေလျက်၊ အကြိမ် များစွာပြုသော။ တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်အား။ သံယောဇနာနိ၊ သံယောဇဉ်တို့ကို။ ပဟိယန္တိ၊ ပယ်အပ်ကုန်၏။ အနုသယာ၊ အနုသယတို့သည်။ ဗျန္တိ၊ အစွန်းအစ ကင်းကုန်၊ ပျောက်ပျက်ကုန် သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ဤ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမ ဘာဝနာ နည်းသည် “**ဒုတိယော ဝိပဿနာယာနိကဿ (ဝသေန ဝုတ္တော)**” = ဟူသော ၎င်း၏ အဖွင့်ဋီကာနှင့်အညီ၊ ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရိယမဂ္ဂ ဘာဝနာနည်းပေတည်း။ ဤနည်း၌ ဝုတ္တပ္ပကာရံ သမထံ အနုပ္ပါ ဒေတွာ-ဝ-ဟူသော စကားဖြင့် ရှေးအဖို့က ဥပစာ၊ အပ္ပနာ သမာဓိ ၂-မျိုးလုံးကို မပွားစေဘဲ ဝိပဿနာကိုသာ စ၍ ဖြစ်စေ သည်ဟု ထင်ရှားပြီ၏။ အနိစ္စာဒီဟိ ဝိပဿတိ ဟူသော ပဓာန စကားဖြင့်လဲ မပြဓာန်းသော နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယ

ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ၂-ပါးကို ရှေးဦးစွာ ဖြစ်စေ၍ အနိစ္စ စသည်တို့ဖြင့် ရှုသည်ဟုပြန်။ တဿ ဝိပဿနာ ပါရိပူရိယာ ။ပ။ ဗိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသောစကားဖြင့် ဝိပဿနာ ထက်သန်ပြည့်စုံသော အခါ၌ သမာဓိဖြစ်သည်ကိုပြန်။ ပြည့်စုံသော ဝိပဿနာ အရကို ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာဟူ၍၎င်း၊ သမထအရကို မဂ်သမာဓိဟူ၍ ၎င်း၊ ဋီကာ၌ဆို၏။ ထိုသို့ပင် ဆိုသော်လဲ **“ဝိပဿနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပုဇေရစာရိကံ ကတွာ သမထံ ဘာဝေတိ၊ ပကတိယာ ဝိပဿနာ- လာဘီ ဝိပဿနာယ ဌတွာ သမာဓိံ ဥပ္ပါဒေတိတိ အတ္ထော”** ဟူသော အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိပဿနာ၌တည်၍ သမာဓိကို ဖြစ်စေသည်” ဟူ၍သာ ဆို၏။ မဂ်သမာဓိ ဟူ၍လဲ မဆို၊ ထိုမဂ် သမာဓိကို ရည်ရွယ်ဟန်လဲမရှိ၊ ထို့ပြင်၊ “၎င်းသမာဓိကို ပွားစေ သောသူအား ပဌမ လောကုတ္တရာ မဂ် ဖြစ်သည်” ဟု ထိုအဋ္ဌကထာ ၌ပင် ဖွင့်ပြန်၏။

ထိုသို့ ဖွင့်ရာ၌လဲ မဂ်သမာဓိကို ပွားစေသောသူအား မဂ်ဖြစ် သည်ဟု ယူခဲ့လျှင်၊ ‘ရွှေထိုးလျှင်၊ ရွှေဖြစ်သည်’ ဟူသော စကား ကဲ့သို့သာ ဖြစ်လေရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ... မဂ်သမာဓိ သည် မဂ္ဂင်တပါးဖြစ်၍ မဂ်ပင် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ပြင်၊ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမနည်း၌ ရွှေသွားသမထနှင့်၊ နောက်လိုက်ဝိပဿနာ ၂-မျိုးလုံးပင် လောကီတရားချည်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမ နည်း၌လဲ ရွှေသွား ဝိပဿနာနှင့်၊ နောက်လိုက် သမထ ၂-မျိုးလုံးပင် လောကီတရားချည်းသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ဤအကြောင်း များကြောင့်၊ သမထ၏အရကို “ဝိပဿနာနှင့်ယှဉ်သော ခဏိက သမာဓိ” ဟု ယူခြင်းသည်သာ သင့်လျော်၏။ ၎င်းသမာဓိ၏ ယှဉ်ရာ ထက်သန် ပြည့်စုံသော ဝိပဿနာကိုလဲ **အမြတ်စား၊ အလတ်စား၊ အညံ့စား**အားဖြင့် ၃-မျိုးခွဲခြား၍ သိအပ်၏။ ခွဲခြားပုံကား—

အမြတ်စား ဝိပဿနာနှင့် သမာဓိ... ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို

“ဘင်္ဂဉာဏ်မှစ၍ အ

မြတ်စားအားဖြင့် ထက်သန် ပြည့်စုံပြီ” ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ ထိုအခါမှ စ၍ အမြတ်စားဖြစ်သော ခဏိကသမာဓိသည် ဖြစ်၏။ ဤစကား

သည် “ဝယလက္ခဏပဋ္ဌာနေကတ္တ” နှင့် “ဘင်္ဂဉာဏ်ကို” ပြသော ပဋိသန္တိဒါမင်္ဂ၊ ဝိသုဒ္ဓိမင်္ဂ စသည်နှင့်ညီ၏။ ဤအခင်း၏ အဆုံး၌ ၎င်း၊ ဘင်္ဂဉာဏ် အရာ၌၎င်း ထင်ရှားလတံ့။

အလတ်စား ဝိပဿနာနှင့် သမာဓိ.... အလတ်စားအား

ဖြင့် ကား ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်မှစ၍ ဝိပဿနာ ပြည့်စုံပြီဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ ထိုအခါမှစ၍ အလတ်စား ခဏိက သမာဓိ ဖြစ်၏။ ဤ စကား သည်လည်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ပဌမတရုဏ ဝိပဿနာဟူ၍၎င်း၊ ဤဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသူကို “အာရဒ္ဓ-ဝိပဿက” ဟူ၍၎င်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုသော ဝိသုဒ္ဓိမင်္ဂနှင့်လဲ ညီ၏။ ဤဉာဏ်ကို “မင်္ဂလိယသို့ ရောက်အောင် ကေနအားထုတ်နိုင်ကြောင်း ပဓာနိယင်္ဂ”ဟူ၍ဟောသော ပါဠိ “ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿိ” အစရှိသော ပါဠိတို့နှင့်လဲ ညီ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ....ဤ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို “ထက်သန်ပြည့်စုံသော ဝိပဿနာတို့တွင် ပဌမဓိပဿနာ”ဟု ထိုထိုပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် သိအပ်သောကြောင့်ပေတည်း။

အညံ့စား ဝိပဿနာနှင့် သမာဓိ.... အညံ့စား အားဖြင့်ကား

နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ထက်သန်စွာ ဖြစ်သောကာလမှစ၍ ဝိပဿနာ ပြည့်စုံပြီဟု မှတ်အပ်၏။ ထိုအခါမှစ၍ အညံ့စား ခဏိကသမာဓိဖြစ်၏။ ၎င်း သမာဓိကြောင့် ကြံစည်မှုနိဝရဏတို့သည် ရှုမှတ်မှုတို့၏ အကြား အကြား၌ ဝင်၍မဖြစ်နိုင်ကုန်ပြီ။ ရှုမှတ်သောစိတ်သည် နိဝရဏတို့မှ စင်ကြယ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ရုပ်နာမ်တို့ကို သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ဖြင့် သိသော နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြလေသည်။ နိဝရဏတို့မှ စင်ကြယ်ပုံအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိနှင့် အလားတူသော ဤခဏိကသမာဓိသည် ထိုအခါမှစ၍ ကေနပင် ဖြစ်ပေါ်ရမည်သာတည်း။ မဖြစ်ခဲ့လျှင်၊ နာမ်ရုပ်မျှကိုပင် သဘောမှန်အတိုင်း မသိနိုင်လေရာ၊ ယခုကာလ၌ အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အားလုံး ထိုကာလမှစ၍ ထိုသို့သော သမာဓိသည် ဖြစ်၏။ ဤ

သို့သော ခဏိကသမာဓိသည်ပင် နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ် စသည်
တို့အား ကျေးဇူးပြုတတ်သော **စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ**မည်၏။

ဤ အညံ့စား သမာဓိကို ပြဆိုခြင်းသည်လည်း “ယော့ တတ္ထ
အ-ဝိက္ခေပဋ္ဌော၊ အယံ အဓိစိတ္တသိက္ခာ” ဟူသော **ပဋိသန္တိဒါမင်္ဂ**
ပါဠိတော်နှင့်ညီ၏။ ဉာဏေန အဝိဇ္ဇာယ ပဟာနံ သီလံစသည်နှင့်
စပ်သောအခါ၊ ဤပါဠိကို အောက်ပါအတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ၊ ထို နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် တို့နှင့်
ယှဉ်သော ဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ယော အဝိက္ခေပဋ္ဌော၊ အကြင်
မပျံ့လွင့်သော သဘောသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ အယံ၊ ဤ မပျံ့လွင့်
သောသဘောသည်။ အဓိစိတ္တသိက္ခာ၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာမည်၏။

နာမရူပပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟတို့ကို ဝိပဿနာဟု ခေါ်ဆို
အပ်ကြောင်းကား……

ယံ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒါဒိသု ဝိပဿနာ ဉာဏေသု ပဋိပက္ခ-
ဘာဝတော “ဒီပါလောကေနေဝ တမဿ” တေန တေန
ဝိပဿနာဉာဏေန တဿ တဿ အနတ္တဿ ပဟာနံ။ သေယျ-
ထိဒံ၊ နာမရူပ ဝဝတ္ထာနေန သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန
အဟေတု ဝိသမဟေတု ဒိဋ္ဌိနံ၊ ။ပ။ ဂေါတြဘုနာ သင်္ခါရနိမိတ္တ-
ဂ္ဂါဟဿ ပဟာနံ။ ဧတံ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ နာမ- ဟူသော အဋ္ဌ
သာလိနီ (၃၈၆)၊ ပဏ္ဍာသ (၄၁-၂၄)၊ သံယုတ် အဋ္ဌကထာ
(၂-၂၃၃) စသည်တို့ပင်တည်း။

ဤ ခဏိကသမာဓိ ထက်သန်သောအခါမှ စ၍၊ ရှုမှတ်အပ်
သောရုပ်နာမ်အာရုံများက၊ အသစ် အသစ်ပြောင်းသော်လဲ၊ ရှုမှတ်
သောစိတ်၏ စူးစိုက် တည်ကြည်ပုံသည်ကား တသားတည်းကဲ့သို့
သာဖြစ်၏။ ပဌမရှုမှတ်သော စိတ်၊ စူးစိုက် တည်ကြည် သကဲ့သို့
ဒုတိယ၊ တတိယ ရှုမှတ်သော စိတ် စသည်တို့သည်လည်း အလား
တူပင် စူးစိုက်တည်ကြည်ကုန်၏။ ထိုအခါမှာ သမထ ဈာန်များ
ကဲ့သို့လဲ ဖြစ်၍နေတတ်၏။ အထူးကား……သမထဈာန်၏ အာရုံမှာ
ပြောင်းလဲခြင်းမရှိ၊ တခုတည်းသာတည်း။ နာမ်ရုပ်မျှ အဖြစ်ဖြင့်လဲ

မထင်၊ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှုအားဖြင့်လဲ မထင်။ ဝိပဿနာ သမာဓိ၏ အာရုံသည်ကား အသစ် အသစ်ချည်းသာ ဖြစ်လျက် ပြောင်းလဲ၏။ နာမ်ရုပ်မျှ အဖြစ်ဖြင့်လဲ ထင်၏။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ ဖြစ်မှု ပျက်မှု အားဖြင့်လဲ ထင်၏။ ဤမျှသာထူး၏။ စူးစိုက် တည်ကြည်ပုံကား မထူးပြီ၊ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာ၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုပြီ။

ခဏိကစိတ္တေ ကဂ္ဂတာတိ ခဏမတ္တဋ္ဌိတိကော သမာဓိ၊
သောပိ ဟိ အာရမ္မဏေ နိရန္တရံ ဧကာကာရေန ပဝတ္ထ-
မာနော ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူတော အပ္ပိတော ဝိယ စိတ္တံ
နိစ္စလံ ဌပေတိ။ (၁-၃၄၂)။

ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာတိ၊ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ ဟူသည် ကား။ ခဏမတ္တဋ္ဌိတိကော၊ ဝိပဿနာ စိတ်၏ အခိုက် အတန်မျှ တည်ခြင်းရှိသော။ သမာဓိ၊ တည်ကြည်မှုပေတည်း။ ဟိ သစ္စံ၊ မှန်ပေ၏။ သောပိ၊ ထို ဝိပဿနာ ခဏိက သမာဓိသည်လည်း။ အာရမ္မဏေ၊ ရှုမှတ်အပ်သော ရုပ်နာမ်အာရုံ၌။ ဧကာကာရေန၊ တမျိုးတည်းသော တည်ကြည်ပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နိရန္တရံ၊ မခြား မပြတ် တစပ်တည်း။ ပဝတ္ထမာနော၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူတော၊ ဆန့်ကျင်ဘက် နှိပ်ရဏက မနှိပ်စက် မနှောင့်ယှက်အပ်သည်ဖြစ်၍။ အပ္ပိတော ဝိယ၊ အာရုံ၌ သက်ဝင် သော ဈာန်သမာဓိကဲ့သို့။ ဝါ၊ အပ္ပနာ သမာဓိကဲ့သို့။ စိတ္တံ၊ ဝိပဿနာစိတ်ကို။ နိစ္စလံ၊ မတုန်မလှုပ် တည်တံ့စွာ။ ဌပေတိ၊ ထားနိုင်၏။

ဤဋီကာသည် **သမာဒဟံ စိတ္တံ**-ဟူသော အာနာပါန ကထာ ၌ “ဝိပဿနာစိတ်ကို **ခဏိကသမာဓိဖြင့်** တည်တံ့စွာ ထားနိုင် သည်”ဟုဖွင့်သော အဋ္ဌကထာကို ထောက်ခံသော စကားပေ တည်း။ အဓိပ္ပါယ်ကား...ဥပစာ၊ အပ္ပနာ သမာဓိသည်သာလျှင် စိတ်ကို တည်တံ့စွာ ထားနိုင်သည်မဟုတ်သေး၊ ဝိပဿနာ ခဏိက သမာဓိသည်လည်း တည်တံ့စွာ ထားနိုင်ပါ၏ဟု ဆိုလို၏။ အဘယ် မျှ အင်အားရှိလျှင် ထားနိုင်ပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၍ “အာရမ္မဏေ နိရန္တရံ ဧကာကာရေန ပဝတ္ထမာနော”ဟု ဆို၏။ ဥပစာရသမာဓိ

နှင့် ညီမျှသောအခါ ရှုမှတ်မှုတို့၏ အကြားအကြား၌ စဉ်းစား ကြံစည်မှု နိဝရဏတို့သည် မဖြစ်လာကုန်ပြီ။ ရှုမှတ်မှုချည်းသာ လျှင် တစပ်တည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့သောကာလ၌ တည်တံ့စွာထား နိုင်သည် ဟုလို၊ ထို့ပြင် “ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူတော အပ္ပိတော ဝိယ” ဟူသောစကားဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၊ ဘင်္ဂဉာဏ် စသည်တို့ နှင့်ယှဉ်သော ခဏိကသမာဓိသည် ထို့ထက် ထက်သန်သည်ဖြစ် ၍ အပ္ပနာသမာဓိကဲ့သို့ပင် အင်အားရှိသည်ဟု ပြ၏။ ထိုသို့သော သမာဓိသည် ဆန့်ကျင်ဘက် တရားက မနှိပ်စက် မနှောင့်ယှက်နိုင် သည်ဖြစ်၍ အပ္ပနာသမာဓိကဲ့သို့ပင် စိတ်ကို တည်တံ့စွာထားနိုင် ပါ၏ဟု ဆိုလို၏။ ဤသည်ကား ဝိပဿနာသမာဓိ ၃-မျိုးကို ခွဲခြားပုံတည်း။

ဝေါသဂ္ဂါရမ္မဏတောပုဒ်၌ ဝေါသဂ္ဂ သဒ္ဓါသည် ဝေါသဂ္ဂ- ပရိဏာမိ’ ဟူသော ပုဒ်၌ ကဲ့သို့ ပရိစ္စာဂအနက်၊ ပက္ခန္ဓနအနက် ၂-မျိုးလုံး၌ သင့်၏။ ထို ၂-နက်တို့တွင် ပရိစ္စာဂတ္ထကို ဆိုလိုလျှင် အာရမ္မဏာနံ ဝေါသဂ္ဂေါ ပရိစ္စာဂေါဟု ဝစနတ္ထ ပြုရ၏။ အာရမ္မဏ၏ အရကိုလဲ ဗဟိဒ္ဓအာရုံကို ယူရ၏။ ဝိပဿနာအရာ၌ မရှုမှတ်ဘဲ ဆင်ခြင်စိတ်ကူးမိသော အာရုံဟူသမျှသည် “ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ စိတ္တံ ဝိက္ခိပတိ-ဟူသော သတိပဋ္ဌာန သံယုတ်ပါဠိ စသည်၌ ကဲ့သို့” **ဗဟိဒ္ဓအာရုံ** မည်၏။ ဝိပဿနာ၏ အာရုံအဖြစ်မှ အပြင်ကျ သော အာရုံဟု ဆိုလို၏။ ပက္ခန္ဓနတ္ထကို ဆိုလိုလျှင် အာရမ္မဏေ ဝေါသဂ္ဂေါ ပက္ခန္ဓနံ ဟု ဝစနတ္ထ ပြုရ၏။ အာရမ္မဏ၏ အရကိုလဲ ဂေါစရဇ္ဈတ္တအာရုံကို ယူရ၏။ ရှုမှတ်အပ်သော ရုပ်နာမ်အာရုံ ဟူသမျှသည် “အဇ္ဈတ္တံ သတိမာ သုခ မသျှိ-ဟူသော သတိပဋ္ဌာန သံယုတ်ပါဠိ စသည်၌ ကဲ့သို့” **အဇ္ဈတ္တအာရုံ** မည်၏။ ဝိပဿနာ၏ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် အတွင်းကျသော အာရုံဟု ဆိုလို၏။ **ဂေါစ- ရာဇ္ဈတ္တ** ဟူ၍လဲ ခေါ်၏။

ဤအရာ၌ အနက် နှစ်နည်းလုံးပင် သဒ္ဓါနက်မျှသာ ကွဲ၏။ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်ကား တူ၏။ တူပုံကား.... “ဗဟိဒ္ဓ အာရုံတို့ကို စွန့်လွှတ်သည် = မရှုမှတ်ဘဲ စဉ်းစား ဆင်ခြင်မှု-စိတ်ကူး ကြံစည်မှု

မရှိ”ဟုဆိုလျှင် “ဂေါစရဇ္ဈတ္တ အာရုံ၌သာ ပြေးဝင်နေသည် = ရှုမှတ်သင့်သော အာရုံကို မခြားမပြတ် တစပ်တည်း ရှုမှတ်လျက် သာ ရှိနေသည်”ဟူသော ဤအနက်သည်လည်း ကျရောက် ပြီးစီး ၏။ ထို့ပြင် “အဇ္ဈတ္တ အာရုံ၌သာ ပြေးဝင်နေသည် = တစပ်တည်း ရှုမှတ်လျက်သာ ရှိသည်”ဟုဆိုလျှင်လဲ ဗဟိဒ္ဓ အာရုံတို့ကို စွန့်လွှတ် သည် = မရှုမှတ်ဘဲ စဉ်းစား ဆင်ခြင်မှု-စိတ်ကူး ကြံစည်မှု မရှိ” ဟူသော ဤအနက်သည်လည်း ကျရောက် ပြီးစီး၏။ သို့ဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် တူပေသည်။

လိုရင်းမှတ်ရန်....ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပစာရ သမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိတို့ကို အလျှင်း မဖြစ်စေမူ၍ ဝိပဿနာကိုသာလျှင် စ၍ ပွားစေသည်။ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ် အား ဥပစာ၊ အပ္ပနာသမာဓိကင်းလျက် ဝိပဿနာဉာဏ်က ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာ ပြည့်စုံသော အခါကျမှ သမာဓိ ဖြစ်ပေါ်သည်ဟူသော ဤအနက်သည် ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမနည်းကို ပြသော အဋ္ဌကထာမှ ထုတ်၍ မြဲမြံစွာ မှတ်သားစေလိုရင်းပေ တည်း။

ဘာဝနာနည်း ၂-မျိုးကိုပြသော ဤ အဋ္ဌကထာသည်ကား ပါဠိတော်တို့မှ ယူ၍ဆိုသော စကားသာတည်း။ အချို့ အနည်းငယ် မျှကိုသာလျှင် ထင်ရှားစေရန် ဖြည့်စွက်ဆိုထားပေသည်။ အများ အားဖြင့် ပါဠိတော်နှင့် ထပ်တူကျနေသောကြောင့် “ပါဠိတော်မှ ကူး၍ ရေးထားသည်”ဟူ၍ပင် ဆိုနိုင်ပေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ထို အဋ္ဌ- ကထာစကားကို ‘ပါဠိတော်နှင့် ညီပါ၏လော’ဟု မေးဘွယ်၊ ယုံမှားဘွယ် မရှိပြီ။ အလိုရှိလျှင် စတုတ္ထဂုံတ္တရ ပဋိပဒါဝဂ်နှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ယုဂနန္ဒကထာတို့၌ ကြည့်ရှုပါလေ။ အလွယ်တကူ ကြည့်ရန် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်မှ အပိုင်တခုမျှကို ထုတ်ပြဦးအံ့။

ရူပံ အနိစ္စတော အနုပဿနဋ္ဌေန ဝိပဿနာ၊ ရူပံ ဒုက္ခတော၊ အနတ္တတော အနုပဿနဋ္ဌေန ဝိပဿနာ။ တတ္ထ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ စ ဝေါသဂ္ဂါရမ္မဏတာ စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ၊

အဝိက္ခေပေါသမာဓိ။ ဣတိ ပဌမံ ဝိပဿနာ၊ ပစ္စာ သမထော၊
တေန ဝုစ္ဆတိ ဝိပဿနာ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝေတိတိ။

(ပဋိသံ ၂၈၇)

ရူပံ၊ ရုပ်ကို။ အနိစ္စတော၊ မမြဲဟု။ အနုပဿနဌေန၊ ရှုသော
အနက်ကြောင့်။ ဝါ၊ ရှုသော သဘောသည်။ ဝိပဿနာ၊
ဝိပဿနာမည်၏။ ရူပံ၊ ရုပ်ကို။ ဒုက္ခတော၊ ဆင်းရဲဟု။ အနတ္တ-
တော၊ အစိုးပိုင်သော အတ္တ မဟုတ်၊ ငါ့ကောင်မဟုတ်ဟု။ အနု-
ပဿနဌေန၊ ရှုသောအနက်ကြောင့်။ ဝါ၊ ရှုသောသဘောသည်။
ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာမည်၏။ စ၊ ဝိပဿနာမျှသာ ဖြစ်သည်
မဟုတ်သေး။ (ဝါကျသမုစ္စည်း)။ တတ္ထ၊ ထိုဝိပဿနာ အခိုက်
အတန့်၌။ ဝါ၊ ထိုဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ၊
ဖြစ်ကုန်သော စိတ် စေတသိက် တရားတို့၏။ ဝေါသဂ္ဂါရမ္မဏတာ၊
စွန့်အပ်သော ဗဟိဒ္ဓ အာရုံ ရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော။ ဝါ၊ ပြေးဝင်
အပ်သော ဂေါစရဇ္ဈတ္တ အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော။ စိတ္တဿ
ဧကဂ္ဂတာ၊ ဝိပဿနာစိတ်၏ တခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏
အဖြစ်ဟူသော။ အဝိက္ခေပေါ၊ မပျံ့လွင့်ခြင်းသည်။ သမာဓိ၊
သမာဓိမည်၏။ ။(ဣတိ စသည်၌ အနက်တူပြီး ရှေး၌ ပြန်၍
ကြည့်ပါ။)

တတ္ထ ဇာတာနန္တိ တသ္မိံ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ ဇာတာနံ
သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိနံ၊ ဓမ္မာနံ နိဒ္ဓါရဏေ စေတံ သာမိဝစနံ။ ဝေါ-
သဂ္ဂါရမ္မဏတာတိ ဝေါသဂ္ဂဿ အာရမ္မဏတာယ။ ပ။ နိဗ္ဗာနဿ
အာရမ္မဏကရဏေနာတိ အတ္ထော စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာတိ
ဣမိနာ မဂ္ဂသမာဓိံ အာဟ—

ဟူသော မူလပဏ္ဍိကာနှင့် အညီ၊ တတ္ထ စသည်၌ အနက်
ကား……တတ္ထ၊ ထိုအရိယမဂ်ခဏ၌။ (နိယတ်သဗ္ဗနာမ်၏ စွဲရိုး
အနက် ၃-ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်၍ တသဒ္ဓါ၏အစွဲကို အသိခက်၏။)
ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိစသောတရားတို့တွင်။
ဝေါသဂ္ဂါရမ္မဏတာ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော။
စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ၊ မဂ်စိတ်၏ တခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏

အဖြစ်ဟူသော။ အဝိက္ခေပေါ၊ မပျံ့လွင့်ခြင်းသည်။ သမာဓိ၊ သမာဓိ မည်၏။ (အကြွင်း တူပြီ)။

ပါဠိတော်တို့၌ **ယုဂနန္ဒနည်း ဓမ္မဒ္ဓစ္စပဟာနနည်း**တို့နှင့် တကွ ဘာဝနာနည်း ၄-မျိုးလာ၏။ သို့သော်လဲ ဤအဋ္ဌကထာ၌ နည်း ၂-မျိုးကိုသာပြခြင်းမှာ ကြွင်းသော နည်း ၂-ပါးသည် လည်း အဋ္ဌကထာ၌ပြသော နည်း ၂-မျိုး၌ အတွင်းဝင်နိုင်သောကြောင့် ချုံး၍ ပြသည်ဖြစ်ရာ၏။ အတွင်းဝင်နိုင်ပုံကား……

ယုဂနန္ဒနည်း = ဈာန်ရသော ယောဂီသည် ပဌမ ဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်ကို ဝိပဿနာရှု၏။ တဖန် ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်ကို ဝိပဿနာ ရှုပြန်၏။ ဤသို့ သောနည်းဖြင့် ဈာန်ကို အစဉ်အတိုင်း တကြိမ်စီဝင်စား၍ တကြိမ်စီ ဝိပဿနာရှုလျက် သမထ၊ ဝိပဿနာ အစုံအစုံတွဲ၍ မဂ် ဖြစ်ပေါ်သည်တိုင်အောင် ပွားစေအပ်သော ဘာဝနာ နည်းသည် **ယုဂနန္ဒဘာဝနာနည်း** မည်၏။ ဤနည်းသည် သမထကို ရှေ့သွား ပြု၍ ပြု၍ ဝိပဿနာရှုသောကြောင့် **သမထပုဗ္ဗင်္ဂနည်း**၌ အတွင်းဝင်၏။

ဓမ္မဒ္ဓစ္စပဟာနနည်း……သမထယာနိကအား ဖြစ်စေ၊ ဝိပဿနာယာနိကအား ဖြစ်စေ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်စဉ် ဩဘာသ၊ ဉာဏ်၊ ဝီတိ၊ ပဿဒ္ဓိစသော ဝိပဿနပတ္တိလေသ တို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထိုအခါ ၎င်း ဩဘာသစသည်ကို “တရားထူး” ဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ “တရားထူး ရ၍ ဤသို့ ဖြစ်သည်” ဟူ၍ဖြစ်စေ ယူဆလျက် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှု ဖြစ်တတ်၏။ ဤနှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မှုသည် တရားနှင့်စပ်၍ပျံ့လွင့်မှု ဖြစ်သောကြောင့် **ဓမ္မဒ္ဓစ္စ** မည်၏။ ဤဓမ္မဒ္ဓစ္စ ဖြစ်ပေါ်နေသော သူအား ထင်မြီ ရုပ်နာမ်သည်လည်း ကောင်းစွာ မထင်ဘဲရှိ၏။ ရှုမှတ်မှုသည်လည်း တန့်၍လဲ နေတတ်၏။ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြား၍ လဲ သွားတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းဓမ္မဒ္ဓစ္စကို ပယ်အပ်၏။ ဩဘာသ စသည်ကို အလေးမပြုဘဲ ရှုမှတ်မှုကိုသာ အလေးပြု၍ ရှုမှတ်အပ်

၏။ ထိုသို့ရှုမှတ်လျှင် ဓမ္မဒွစသည် အလိုလိုပင် ကင်းပျောက်၏။ ပယ်ပြီး ဖြစ်လေ၏။ ထိုအခါ၌ ထင်မြဲ ရုပ်နာမ်သည် အထူး သန့်ရှင်းစွာ ထင်၏။ ရှုမှတ်မှုသည် ဂေါစရဇ္ဈတ္တ မည်သော ရုပ် နာမ်အာရုံ၌သာ တည်လေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ ဝိပဿနာဉာဏ် အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လျက် မဂ်ဉာဏ်သို့ ရောက်လေ၏။ ထိုသို့ ဓမ္မဒွစကိုပယ်၍ မဂ်ကို ဖြစ်စေသောနည်းသည် ဓမ္မဒွစပဟာန ဘာဝနာနည်း မည်၏။ ဤနည်းသည် သမထယာနိက၊ ဝိပဿနာယာနိက ၂-မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်သောကြောင့် သမထပုဗ္ဗင်္ဂမ၊ ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမ နည်း ၂-မျိုးလုံး၌ပင် အတွင်းဝင်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤအဋ္ဌကထာ၌ ဘာဝနာနည်း ၂-မျိုးမျှကိုသာ ပြဆိုသည် ဖြစ် ရာ၏။

“ဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြစ်စေရန် သမထ ကို တင်ကြို၍ မပွားစေရပြီ။ ဝိပဿနာကိုသာလျှင် စ၍ ဖြစ်ပွား စေရသည်။ ဝိပဿနာ ထက်သန်သောအခါ၌ ဖြစ်ပေါ်သော ခဏိက သမာဓိသည်ပင် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်” ဟူသော ဤအနက်သည် ပြခဲ့သော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ ဖြင့် ထင်ရှားလေပြီ။ ဤကျမ်းသည်လည်း ၎င်းဝိပဿနာယာနိက ၏ ရှုမှတ်အားထုတ်ပုံကို ပဓာနထား၍ ရေးအပ်သော ကျမ်းဖြစ် ၏။ သို့ဖြစ်၍ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိအတွက် ပွားနည်းကို ဤကျမ်း၌ အသီး အခြားပြရန် မလိုပြီ။ သို့သော်လဲ ဝိပဿနာနှင့်တွဲ၍ တပေါင်း တည်းဖြစ်ပေါ်လာသော ဤခဏိကသမာဓိကို ပွားစေသော သူ အား နိယျာန ၈-ပါး၊ နိယျာနာဝရဏ ၈-ပါး၊ သမာဓိ၏ ဘေးရန် ၆-ပါး ထိုဘေးရန်တို့မှ လွတ်ကင်းအောင် ကုစားနည်း ၆-ပါးနှင့် ဝိပဿနာစိတ်၏ ဧကတ္တဉ္စတည်ပုံတို့ကို သိလျှင် ကျေးဇူး များမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုနိယျာနစသည်တို့ကို ပဋိသန္တိဒါမဂ် အာနာပါနကထာ(၁၆၂-၃)မှ ထုတ်၍ ပြဦးအံ့—

ပဌမနိယျာနနှင့် အာဝရဏ ...နေက္ခမ္ဘံ အရိယာနံ နိယျာနံ၊
 တေန စ နေက္ခမ္မေန အရိယာ
 နိယျာနံ။ ကာမတ္တန္ဓော နိယျာနာဝရဏံ၊ တေန စ ကာမတ္တန္ဓေန

နိဂုတတ္တာ နေက္ခမ္မံ အရိယာနံ နိယျာနံ နပ္ပဇာနာတိတိ
ကာမတ္ထန္ဓော နိယျာနာဝရဏံ။

နေက္ခမ္မံ၊ ဝိပဿနာကုသိုလ်သည်။ အရိယာနံ နိယျာနံ၊
အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်းပေတည်း။ စ၊ နိယျာန
မည်ခြင်း၏ အကြောင်းကား။ တေန နေက္ခမ္မေန၊ ထိုဝိပဿနာ
ကုသိုလ်ဖြင့်။ အရိယာ၊ အရိယာတို့သည်။ နိယျန္တိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
ထွက်မြောက်တော်မူကုန်၏။ ကာမတ္ထန္ဓော၊ နှစ်သက် လိုချင်မှု
သည်။ နိယျာနာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာန၏ အဆီး
အတား အပိတ်အဆို့ပေတည်း။ စ၊ နိယျာနာဝရဏာ မည်ခြင်း၏
အကြောင်းကား။ တေန ကာမတ္ထန္ဓေန၊ ထိုနှစ်သက် လိုချင်မှုသည်။
နိဂုတတ္တာ၊ တားမြစ် ပိတ်ဆို့အပ်သောကြောင့်။ နေက္ခမ္မံ အရိ-
ယာနံ နိယျာနံ၊ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော
ဝိပဿနာကုသိုလ်ကို။ န ပဇာနာတိ၊ မသိရချေ။ ဣတိ၊ ဤ
အကြောင်းကြောင့်။ ကာမတ္ထန္ဓော၊ နှစ်သက်လိုချင်မှုသည်။ နိယျာ-
နာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း၏ အဆီးအတား အပိတ်အဆို့
မည်၏။

ပဗ္ဗဇ္ဇော ပဌမံ ဈာနံ၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ ဝိပဿနာ။

သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မော၊ နေက္ခမ္မန္တိ ပဝုစ္စရေ။ (ဣတိဝုတ္တဋ္ဌ ၃၃၁)

ဟူသော ဂါထာနှင့်အညီ ရဟန်းပြုခြင်း၊ ပဌမဈာန်၊ နိဗ္ဗာန်၊
ဝိပဿနာနှင့် ကုသိုလ်အလုံးစုံတို့သည် အရာ အားလျော်စွာ
နေက္ခမ္မမည်ကုန်၏။ မဟာဋီကာ၌ အလောဘ ပြောင်းသော
ကုသိုလ်ကို နေက္ခမ္မဟု ဖွင့်၏။ အရာအားလျော်စွာ ဖွင့်ခြင်းပင်
တည်း။ ဤ၌ကား ဝိပဿနာသမာဓိ၏ အရာဖြစ်၍ **ဝိပဿနာ**
ကုသိုလ်ကိုသာလျှင် နေက္ခမ္မ၏အရ ပြု၍ အဓိပ္ပါယ်ဆိုအံ့၊ နောက်
နောက်သော နိယျာနတို့၌လဲ နည်းတူပင် ဝိပဿနာ သမာဓိနှင့်
ဆိုင်ရာတို့ကိုသာ အရပြု၍ ပြအံ့။

ဒွါရ ၆-ပါး၌ ထင်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို မရှု
မှတ်လျှင် ရုပ်နာမ်မျှဟူ၍လဲ မသိ၊ အကြောင်းနှင့်အကျိုးမျှဟူ၍လဲ

မသိ၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟူ၍လဲ မသိ။ ဤသို့ မသိခြင်းကြောင့် မသိအပ်သော ထိုအာရုံ၌၎င်း၊ အလားတူ အာရုံဝတ္ထုတို့၌၎င်း နှစ်သက် သာယာမှု၊ လိုချင် တောင့်တမှုဖြစ်၏။ ထင်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်ကို ရှုမှတ်လျှင်ကား ရုပ်နာမ်မျှဟူ၍လဲ သိ၏၊ အကြောင်းနှင့်အကျိုးမျှ ဟူ၍လဲ သိ၏၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟူ၍လဲ သိ၏။ ဤသို့သိခြင်းကြောင့် သိအပ်သော ထိုအာရုံ၌၎င်း၊ အလားတူ အာရုံ ဝတ္ထုတို့၌၎င်း နှစ်သက် သာယာမှု၊ လိုချင် တောင့်တမှု ကင်း၏။ ဤသို့ နှစ်သက် လိုချင်မှုမှ ထွက်သွားစေ၊ ကင်းစေနိုင်သောကြောင့် ဝိပဿနာ ကုသိုလ်သည် **နေက္ခမ္မ** မည်၏။ နေက္ခမ္မမည်သော ဤဝိပဿနာဖြင့် အရိယာတို့သည် ထွက်မြောက်ကြကုန်၏။ “ဝိပဿနာကို အဆင့်ဆင့်ပွားစေလျက် မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြု၍ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြသည်”ဟု ဆိုလို၏။ ဤသို့ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိပဿနာကုသိုလ်သည် **အရိယာတို့၏နိဗ္ဗာန**မည်၏။ “အရိယာတို့၏ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း တရား”ဟု ဆိုလို၏။

နှစ်သက် ခင်မင် လိုချင် တောင့်တမှု **ကာမစ္ဆန္တ**သည်ကား ဟိုဝိပဿနာကို တားမြစ်ပိတ်ဆို့တတ်သောကြောင့် **နိဗ္ဗာနာဝရဏ** မည်၏။ တားမြစ်ပိတ်ဆို့ပုံကား... ယခုဘဝ၌ ချမ်းသာ ရန်အတွက် ကိုယ့်ကိစ္စ၊ သူ့ကိစ္စ၊ လင့်ကိစ္စ၊ မယားကိစ္စ၊ သားသမီး ကိစ္စ၊ ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေကိစ္စ၊ တပည့် ဒါယကာကိစ္စ၊ ဆရာသမား ကိစ္စစသည်ဖြင့် မရေတွက်နိုင်အောင် များစွာသော ပြုဘွယ်ကိစ္စ တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာ ရှိကြကုန်၏။ ဤကိစ္စအလုံးစုံကို ချမ်းသာ ချင်သော ကာမစ္ဆန္တက ဖွင့်လှစ်၏။ ဤကိစ္စတို့နှင့်စပ်၍ အမျိုးမျိုး အထွေထွေ ကြံစည် အားထုတ်ရ၏။ မရသေးသည်ကို ရှာရ၏၊ ရပြီးကို သာယာသိမ်းပိုက်လျက် စောင့်ရှောက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အားလပ်သောအချိန်ကိုပင် မရနိုင်ကြချေ။ ဝိပဿနာ အားထုတ် ရန် စိတ်ကူးပင် မတည့်နိုင်ကြချေ။ စိတ်ကူး မိသော်လဲ တကယ်တမ်း အားမထုတ်နိုင်ကြချေ။ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် စိတ်ကို

စောင့်ထိန်းခြင်း မရှိဘဲ စိတ်ကူးချင်တိုင်း လွတ်လပ်စွာ စိတ်ကူး နေရသည်ကိုလဲ သာယာနေတတ်ကြ၏။ အလိုရှိတိုင်း ပြောဆိုနိုင်၊ သွားလာ နေထိုင် နိုင်သည်တို့ကိုလဲ သာယာ နေတတ်ကြ၏။ ဤ သာယာမှု များကြောင့်၊ တရား အားထုတ်မည် ကြံလျှင် လက်ရှိ ကိုယ်ချမ်းသာ၊ စိတ်ချမ်းသာကလေးများ ပျက်သွားမည်ကို စိုးရိမ် ကြပြန်၏။ ထို့ကြောင့်၊ အားမထုတ်နိုင်ဘဲ ရှိကြ၏။ အားမထုတ်နိုင် ခြင်းကြောင့် မိမိတို့သန္တာန်၌ ဝိပဿနာ မဖြစ်။ ထို့ကြောင့်၊ “ဝိဿနာဟူသည်မှာ ဘယ်လိုတရားဘဲ” ဟု ကိုယ်ပိုင် ဉာဏ်ဖြင့် မသိနိုင်ကြကုန်။ ဝိပဿနာဟူသော နိဿယနတရားကို မရသော သူတိုင်းပင် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်မြောက်နိုင်ကြကုန်။

ဤသို့မထွက်မြောက်နိုင်ရာ၌ အကြောင်းရင်းကိုရှာလျှင် “ချမ်း သာကောင်းစားရန် သာယာတောင့်တမှု ကာမမစ္ဆန္တကြောင့်ပင်” ဟု ထင်ရှား တွေ့ရ၏။ သို့ဖြစ်၍ ကာမမစ္ဆန္တသည်ပင် ဝိပဿနာ ဖြစ်ခွင့်မရအောင် တားမြစ် ပိတ်ဆို့နေသည်၊ ဆင်းရဲမှ မထွက် နိုင်အောင် ဆီးတား ပိတ်ဆို့နေသည်ဟု သိအပ်၏။ နောင်ဘဝ သံသရာ၌ ချမ်းသာ ကောင်းစားလိုသော ကာမမစ္ဆန္တကြောင့် ဝိပဿနာကို အားမထုတ်နိုင်သည်လည်းရှိသေး၏။ ဤသည်ကား ဝိပဿနာနိဿယကို အလျှင်း မဖြစ်နိုင်အောင် တားမြစ် ပိတ်ဆို့ ပုံတည်း။

အားထုတ်ဆဲကာလ၌လဲ ရှုမှတ်မှုတို့၏အကြား၌ဖြစ်ပေါ်လျက် ဤကာမမစ္ဆန္တသည် ဝိပဿနာကို တားမြစ်တတ်သေး၏။ တားမြစ် ပုံကား……ကာမအာရုံတို့ကို ကြံစည်တောင့်တလျက်၊ အားမထုတ် မီကကဲ့သို့ ကြမ်းထမ်းစွာလဲ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ အားထုတ်မှုနှင့်စပ်၍ သိမ်မွေ့ နူးညံ့စွာလဲ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ…… ရှုမှတ်၍ကောင်းသည်ကို သာယာတတ်၏။ အာရုံအထူးထင်လာ သည်ကို သာယာတတ်၏။ သာယာ၍ အဖန်ဖန် စဉ်းစားဆင်ခြင် နေတတ်၏။ မှတ်၍ကောင်းသည်ကို ပြောချင်တတ်၏။ ရင်းနှီးသူကို အားထုတ် စေချင်တတ်၏။ မှတ်၍ကောင်းမည်ကို မြှော်တတ်၏။ ဉာဏ်အထူးများကို မြှော်တတ်၏။ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မြှော်တတ်၏။

ဤအရာ၌ “မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တသည်မှာ တဏှာမဟုတ်၊ ကုသိုလ်ဆန္ဒ သာတည်း။ တဏှာသည်ကား လောကုတ္တရာကို အာရုံ မပြုနိုင်” ဟု ဆိုကြသေး၏။ ဤသို့ ဆိုရာ၌၊ ပုထုဇဉ်တို့၏ ကုသိုလ်ဆန္ဒ သည်လည်း မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် အစစ်ကို အာရုံ ပြုနိုင် သလော မပြုနိုင်သလောဟု ဆင်ခြင်အပ်၏။ “ပုထုဇဉ်တို့၏စိတ် တို့တွင် သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေးအခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ဂေါတြဘူ စိတ်တခုသာလျှင် နိဗ္ဗာန်အစစ်ကို အာရုံပြုနိုင်သည်။ ကြွင်းသော စိတ်အလုံးစုံပင် အာရုံမပြုနိုင်။ မဂ်ဖိုလ် အစစ်ကိုကား ပုထုဇဉ်တို့၏ စိတ်သည် ဘယ်အခါမျှ အာရုံမပြုနိုင်” ဟု ဤသို့ ကျမ်းဂန် တို့၌ ဆိုသောကြောင့်၊ ဂေါတြဘူမဟုတ်သောဆန္ဒသည်လည်း မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်အစစ်ကို အာရုံမပြုနိုင်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ပုထုဇဉ်တို့ မြှော်လင့်တောင့်တအပ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ်အစစ် မဟုတ်သေး။ တဆင့်ကြား အနုမာန စသည်ဖြင့် ယူအပ်သော **အမည် ပညတ်မျှ၊ အာကာရပညတ်မျှ၊ သက္ကာနပညတ်မျှ** သာ ဟူ၍ သိအပ်၏။ ထို ပညတ်မျှ ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကိုကား ကုသိုလ်ဆန္ဒက အာရုံပြုနိုင်သကဲ့သို့ တဏှာကလဲ အာရုံ ပြုနိုင်၊ တောင့်တ နိုင်သည် သာတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဥပရိပဏ္ဏာသ သဠာယတန ဝိဘင်္ဂသုတ်၌ **“အနုတ္တရေသု ဝိမောက္ခေသု ဝိဟံ ဥပဋ္ဌာပေတိ** = အလွန်အကဲမရှိမြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်တရား တို့၌ တောင့်တခြင်းကို ဖြစ်စေသည်” ဟု ဟောတော် မူ၏။ “အနုဿုတိလဒ္ဓံ ပန ပရိကပ္ပသိဒ္ဓံ အရဟတ္တံ ဥဒ္ဓိဿ ပတ္ထနံ ဌပေတိ = တဆင့် ကြားဖြင့် ရ၍ တွေးဆ ကြံစည်မှုဖြင့် ပြီးစီးထင် ရှားသောအရဟတ္တဖိုလ်ကို ရည်၍ တောင့်တမှုကို ဖြစ်စေသည်” ဟု ၎င်းသုတ်၏ဋီကာ၌ ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ သက္ကပဋ္ဌာသုတ်ဋီကာ၌လဲ **“အနုဿုပလဒ္ဓေ ပန အနုတ္တရဝိမောက္ခေ ဥဒ္ဓိဿ ဝိဟံ ဥပ္ပါ- ဧန္တော တတ္ထ ဝိဟံ ဥပဋ္ဌာပေတိတိ ဝုတ္တော** = လောကုတ္တရာ အစစ်ကို အာရုံပြု၍ တဏှာ မဖြစ်နိုင်သော်လဲ တဆင့် ကြားဖြင့် ရအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ် တရားတို့ကို ရည်စူး၍ တောင့်တမှုကို ဖြစ်စေသည်ကိုပင် ‘ထို အရိယာဖိုလ်တို့၌ တောင့်တမှုကို ဖြစ်စေ သည်’ ဟု ဟောတော် မူအပ် ပေသည်ဟူ၍” ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။

ဤသာယာ တောင့်တ မှုများ မဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါလျှင်၊ ထိုအခိုက်၌ ဝိပဿနာချည်းသာ ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်နေရ၏။ သို့ဖြစ်၍၊ သာယာ တောင့်တမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် “ငါတို့ ဖြစ်ဦးမည်၊ မင်းတို့ ဝိပဿနာတွေ မဖြစ်ကြနှင့်ဦး” ဟု တားမြစ် ထားသည်နှင့် တူလှပေ၏။ ဤမျှသာ မဟုတ်သေး၊ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ သမာဓိ ပညာ ရင့်သန်နေဆဲတွင် ဤသို့သော သာယာတောင့်တမှု ဖြစ်လိုက်သည် နှင့်တပြိုင်နက် ရှုမှတ်မှုသည် သိသိသာသာကြီး ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး၍လဲ သွားတတ်သေး၏။ ထိုအခါမှာ နှလုံးမသာမှုများပင် ဖြစ်တတ်သေး၏။ ဤသည်ကား အားထုတ်ဆဲ၌ တားမြစ် ပိတ်ဆို့ပုံတည်း။

ဤသို့ တားမြစ် ပိတ်ဆို့တတ်သည်ကို ရည်၍ “ကာမစ္ဆန္တက တားမြစ် ပိတ်ဆို့ထားသောကြောင့်၊ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဝိပဿနာကုသိုလ်ကို မသိရ” ဟု ဆိုလေသည်။ **မသိရ** ဟူရာ၌ သုတမယဉာဏ်ဖြင့် မသိသည်ကို မဆိုလို၊ ဘာဝနာမယ အလိုအားဖြင့် မိမိသန္တာန်၌မဖြစ်ပေါ်၍ မသိရသည်ကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ အရိယာတို့၏ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာမဖြစ်ပေါ်ရအောင် တားမြစ်ပိတ်ဆို့တတ်သောကြောင့် ကာမစ္ဆန္တသည် နိယျာနာဝရဏမည်၏။ နိဝရဏဟူ၍လဲ ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ပဋိသန္တိဒါမဂ်၌ **ကေနဋ္ဌေန နိဝရဏာ နိယျာနာဝရဏဋ္ဌေန နိဝရဏာ** ဟု ဟောတော်မူ၏။

အကျဉ်းမှတ်ရန်ကား..... နေကွမ မည်သော ဝိပဿနာ ကုသိုလ်သည် အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်၍ နိယျာနမည်၏။ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်လိုသောသူသည် အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ထိုဝိပဿနာကိုသာလျှင် မှီအပ်၊ ဖြစ်ပွားစေအပ်၏။

သာယာ တောင့်တမှု ကာမစ္ဆန္တသည် ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ထိုဝိပဿနာကို တားမြစ် ပိတ်ဆို့တတ်သောကြောင့် နိယျာနာဝရဏမည်၏။ ထိုကာမစ္ဆန္တကိုကား ရှောင်ကြဉ်အပ်၏။ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် ၎င်းကို ရှုမှတ်၍ ပယ်ရမည်။

ဒုတိယနိဿယာန နှင့် အာဝရဏ....အဗျာပါဒေါ အရိယာနံ
 နိဿယာနံ၊ တေန စ အဗျာ-
 ပါဒေန အရိယာ နိဿန္တိ။ ဗျာပါဒေါ နိဿယာနာဝရဏံ၊ တေန စ
 ဗျာပါဒေန နိဝုတတ္တာ အဗျာပါဒံ အရိယာနံ နိဿယာနံ နပ္ပဇာနာ-
 တိတိ ဗျာပါဒေါ နိဿယာနာဝရဏံ။

အဗျာပါဒေါ၊ စိတ်မပျက်ခြင်း၊ စိတ်မဆိုးခြင်းသည်။ အရိယာနံ
 နိဿယာနံ၊ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်းပေတည်း။ ။ ဗျာ-
 ပါဒေါ၊ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်းသည်။ နိဿယာနာဝရဏံ၊
 ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဿယာန၏ အဆီးအတား အပိတ် အဆို့
 ပေတည်း။ (အကြွင်းကို ပဌမနိဿယာနမှ နည်းမှီး၍ အနက် ပြန်ဆို
 ပါလေ)။

ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာစိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်မပျက်မှု =
 အဒေါသသည် **အဗျာပါဒ** မည်၏။ မကောင်းသော အာရုံနှင့်
 တွေ့ဆုံစေကာမူ၊ မခံသာသော ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်စေကာမူ၊
 ရှုမှတ်၍ မကောင်းစေကာမူ စိတ်မပျက်ဘဲ ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့် အရိယာ
 တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို မုက်မှောက်ပြုလျက် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်
 လေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့သော စိတ်မပျက်မှုသည် အရိယာ
 တို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း **နိဿယာန** မည်၏။ **ရှုမှတ်မှု၌ စိတ်**
မပျက်ခြင်း ဟူသော ဤနိဿယာနကို မှီအပ် ဖြစ်ပွားစေအပ်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဖြစ်စေ၊ အာရုံဝတ္ထုတခုခုကိုဖြစ်စေ၊ မှတ်၍ မကောင်း
 သည်ကိုဖြစ်စေ စိတ်ဆိုးမှု စိတ်ပျက်မှုသည် **ဗျာပါဒ** မည်၏။ ဤ
 ဗျာပါဒဖြစ်ပေါ်လျှင် စိတ်မပျက်ဘဲ ရှုမှတ်ခြင်းဟူသော ထွက်
 မြောက်ကြောင်း တရားကို မသိနိုင်၊ မရနိုင်၊ မဖြစ်စေနိုင်ပြီ။
 ထို့ကြောင့် စိတ်ပျက်မှု၊ စိတ်ဆိုးမှုသည် ထွက်မြောက်ကြောင်းကို
 တားမြစ်တတ်သော **နိဿယာနာဝရဏ** မည်၏။ ၎င်းကို ရှောင်
 ကြဉ်အပ်၏။ လူတဦးတယောက်ကို စိတ်ဆိုးခြင်း၊ စိတ်ကူးထဲ၌
 တဦးတယောက်နှင့် တွေ့ဆုံ၍ ငြင်းခုံခြင်း၊ ရန်ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်
 လာသော ဒုက္ခဝေဒနာကို စိတ်ဆိုးခြင်း၊ မြင်နေသာ အဆင်း၊
 ကြားရသော အသံစသည်ကို စိတ်ဆိုးခြင်း၊ မှတ်၍ မကောင်း

သဖြင့် စိတ်ပျက်ခြင်းဟူသော ဤသို့သော ဗျာပါဒ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လျှင် ၎င်းတို့ကို မှတ်၍ ပယ်ရမည်။ ၎င်းတို့ကိုမှတ်ပြီးလျှင် မှတ်နေကြအာရုံကိုသာ စွဲမြဲစွာ မှတ်လေ။ ထိုသို့ တကြိမ် နှစ်ကြိမ် မှတ်ရုံမျှဖြင့် ဗျာပါဒ် မပျောက်လျှင် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း အထပ်ထပ် ဆင့်၍ မှတ်လေ။ နောက်ဆုံး၌ စိတ်ပျက်မှုသည် အလျင်းပင် ကွယ်ပျောက်သွားလိမ့်မည်။

တတိယ နိယျာနနှင့် အာဝရဏ ... အာလောကသညာ အရိယာနံ နိယျာနံ၊ တာယ စ အာလောကသညာယ အရိယာ နိယျန္တိ။ ထိနမိဒ္ဓံ နိယျာနာဝရဏံ၊ တေန စ ထိန မိဒ္ဓေန နိဂုတတ္တာ အာလောကသညံ အရိယာနံ နိယျာနံ နပ္ပဇာနာတိတိ ထိနမိဒ္ဓံ နိယျာနာဝရဏံ။

အာလောကသညာ၊ အလင်းရောင်ကို နှလုံးသွင်း မှတ်သားခြင်းသည်။ ဝါ၊ ထင်လင်းစွာပြု၍ မှတ်ခြင်းသည်။ အရိယာနံ နိယျာနံ၊ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်းပေတည်း။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ စိတ်၏ ထိုင်းမှိုင်း လေးလံမှု ပျင်းရိမှုသည်။ နိယျာနာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာန၏ အဆီးအတား အပိတ်အဆို့ ပေတည်း။ (အကြွင်းကို နည်းမှီး၍ အနက်ပြန်ဆိုလေ)။

နေရောင်၊ လရောင်၊ ကြယ်ရောင်၊ ဘာဝနာ အလင်းရောင်တို့ကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းသည် **အာလောကသညာ** မည်၏။ ၎င်းအရောင် အလင်းတို့ကို ဆင်ခြင်မှုဖြင့် အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ထိန မိဒ္ဓ = စိတ်ထိုင်းမှိုင်းမှုကို ပယ်ဖျောက်နိုင်၏။ စိတ်ထိုင်းမှိုင်း၍ အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းသော အခါ ၎င်းအာလောကသညာဖြင့် ပယ်ဖျောက်၍ ဝိပဿနာကို ပွားစေအပ်၏။ ဤသို့ ပွားစေခြင်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုလျက် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်နိုင်သောကြောင့် အာလောကသညာသည် အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း **နိယျာန** မည်၏။ ထို့ပြင်... ရုပ်နာမ်တို့ကို ပေါ်လွင် ထင်ရှားအောင်ပြု၍ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ မှတ်ခြင်းကိုလဲ ဝိပဿနာအရာ၌ **အာလောကသညာ** ဟူ၍ပင် ဆိုအပ်၏။ ပေါ်လွင် ထင်လင်းစွာ မှတ်နိုင်သောအခါ၌ အိပ်ချင်

ငိုက်မျဉ်းမှု၊ စိတ် ထိုင်းမှိုင်း လေးလံမှု၊ ပျင်းရိမှုတို့သည် ကင်းပျောက်ကုန်၏။ နေ့ရောညဉ့်ပါ အခါခပ်သိမ်းသော်လည်း အိပ်ချင်မှု၊ ထိုင်းမှိုင်းမှု မရှိဘဲ အမြဲစိတ်ကြည်လင်လျက် နေတတ်၏။ ရှုမှတ်မှုကို စွန့်လွှတ်၍ အိပ်ပါသော်လည်း အိပ်မပျော်နိုင်ဘဲ၊ ထင်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို အလိုလိုပင် ရှုမှတ်လျက်၊ သိလျက် သာဖြစ်၍ နေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့ကို ထင်လင်းစွာ နှလုံးသွင်းနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအာလောကသညာဖြင့်လဲ ထိနမိဒ္ဓကိုပယ်၍ ဝိပဿနာ၊ မဂ်ဉာဏ်အဆင့်ဆင့်တို့ကို ပွားစေလျက် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်နိုင်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ထင်လင်းစွာ ရှုမှတ်မှုကိုလဲ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း **နိယျာန** ဟု ဆိုအပ်၏။

အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ထိုင်းမှိုင်း ပျင်းရိမှုသည်လည်း **ထိနမိဒ္ဓ** မည်၏။ အိပ်ချင်မှု မရှိပါဘဲလျက်၊ ရှုမှတ်ရန် သက်သက် ပျင်းရိ ထိုင်းမှိုင်းမှု သည်လည်း **ထိနမိဒ္ဓ** မည်၏။ ဤထိနမိဒ္ဓသည် အာလောကသညာကို တားမြစ်တတ်သောကြောင့် **နိယျာနာဝရဏ** မည်၏။ ၎င်းကို ဖြစ်ပေါ်သော အခါ၌ အထူး ထင်လင်းအောင် ရှုမှတ်၍ ပယ်ရမည်။

စတုတ္ထနိယျာနနှင့် အာဝရဏ..... အ-ဝိက္ခေပေါ အရိယာနံ နိယျာနံ၊ တေန စ အဝိက္ခေပေန အရိယာ နိယျန္တိ။ ဥဒ္ဓစ္စံ နိယျာနာဝရဏံ၊ တေနစ ဥဒ္ဓစ္စေန နိဂုတတ္တာ အဝိက္ခေပံ အရိယာနံ နိယျာနံ နပ္ပဇာနာတိတိ ဥဒ္ဓစ္စံ နိယျာနာဝရဏံ။

အ-ဝိက္ခေပေါ၊ မပျံ့လွင့်ခြင်းသည်။ အရိယာနံ နိယျာနံ၊ အရိယာတို့၏ထွက်မြောက်ကြောင်းပေတည်း။ ။ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသည်။ နိယျာနာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာန၏ အဆီး အတား အပိတ်အဆို့ ပေတည်း။ (အကြွင်းကို နည်းမှီး၍ အနက်ပြန်လေ)

ရှုမှတ်အင်္ဂသော နာမ်ရုပ်တို့၌ စူးစိုက်တည်ကြည်သော **စဏိကသမာဓိ** သည် **အဝိက္ခေပ** မည်၏။ “ပျံ့လွင့်မှု၏ဆန့်ကျင်ဘက်တရား၊

မပျံ့လွင့်သောတရား” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသမာဓိ အားကောင်းသောအခါ၌ စိတ်သည် မှတ်တိုင်းသော အာရုံ၌ ဝင်၍ ဝင်၍သွားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ စိတ်နှင့် အာရုံတို့သည် ဖျတ်ကနဲ ဖျတ်ကနဲ ကပ်၍ ကပ်၍သွားကြသကဲ့သို့ဖြစ်ကုန်၏။ ဥပမာ...လေးလံသောဆန်အိတ်ကြီးများကို မြေပေါ်၌ပစ်ချလိုက်လျှင်၊ ကျရာ ကျရာ အရပ်တွင်သာ ငြိမ်၍ ငြိမ်၍ နေကုန်သကဲ့သို့၎င်း၊ အသွားထက်သော လှံတို့ဖြင့် ခပ်ပြော့ပြော့မြေ၌ ထိုးစိုက်လျှင်၊ ကျရာ ကျရာတွင်သာ စိုက်၍ စိုက်၍ နေကြသကဲ့သို့၎င်း၊ အလွန်စေးကပ်သော ဝတ္ထုများဖြင့် နံရံကိုပစ်ခတ်လျှင်၊ ထိရာ ထိရာတွင်သာ ကပ်၍ ကပ်၍နေကြသကဲ့သို့၎င်း ရုပ်နာမ်အာရုံ အမျိုးမျိုး ပြောင်းသော်လဲ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်းသော အာရုံ၌ စိတ်သည် ခဏိက သမာဓိဖြင့် စူးစိုက် တည်ကြည်လျက်သာရှိ၏။ ထိုခဏိကသမာဓိဖြင့် ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့ကို ဖြစ်စေလျက် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ အရိယာတို့ ထွက်မြောက်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မပျံ့ မလွင့် စူးစိုက် တည်ကြည်သော ဤခဏိကသမာဓိသည် အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဗ္ဗာနမည်၏။ ဤသမာဓိကို မှီအပ် ဖြစ်ပွားစေအပ်၏။

အာရုံတခုခုကို နှလုံးသွင်းစဉ် ထိုအာရုံမှ တခြားသို့သွားတော့မည်ကဲ့သို့ မစူးစိုက် မတည်ကြည်မှု = တက်ကြွပျံ့လွင့်မှုသည် ဥဒ္ဓစ္စမည်၏။ “ရောက်ရာရောက်ရာ အာရုံမှကြွနေဘိသကဲ့သို့ ပျံ့လွင့်သောသဘော” ဟု ဆိုလို၏။ ဤ ဥဒ္ဓစ္စကြောင့် စိတ်သည် တခုတည်းသောအာရုံ၌ မတည်တံ့နိုင်ဘဲ ထိုထို အာရုံသို့ ပြေးသွား၏။ ဥဒ္ဓစ္စ အားနည်းလျှင် နဲနဲသာ ပြေးသွား၏။ အားကြီးလျှင်ကား များစွာ ပြေးသွား၏။ ရှုမှတ်မှုနှင့် စပ်၍လဲ ပျံ့လွင့်တတ် သေး၏။ ပျံ့လွင့် ပုံ ကား... မှတ်မိသည်၊ မမှတ်မိသည်ကို ဆင်ခြင်၍လဲ ပျံ့လွင့်၏။ အစဉ်ကျ၊ မကျကို ဆင်ခြင်၍လဲ ပျံ့လွင့်၏။ ကောင်းစွာထင်၊ မထင်ကို ဆင်ခြင်၍လဲ ပျံ့လွင့်၏။ မည်သို့ မှတ်မည်ဟု ခဏခဏ ကြောင့်ကြစိုက်၍လဲ ပျံ့လွင့်၏။ ဤသို့ ပျံ့လွင့်ကြံစည်နေသော အခိုက်၌ ဝိပဿနာ သမာဓိသည် မဖြစ်နိုင်ပြီ။ ဖြစ်သော သမာဓိသည်လည်း ထိုပျံ့လွင့်မှုများကြောင့် အာရုံ၌ ကောင်းစွာ မစူးစိုက်

မတည်ကြည်နိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စသည် ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဿျာနကို တားမြစ်တတ်သော နိဿျာနာဝရဏမည်၏။ ၎င်းပျံ့လွင့်မှုကို ဖြစ်ပေါ်လျှင်၊ ရှုမှတ်၍ ပယ်အပ်၏။ ထိုသို့သော ကာလ၌ မှတ်မြဲအာရုံကို အထူး အလေးပြု၍ မှတ်လေ။

ပဉ္စမနိဿျာန နှင့်၊ အာဝရဏ ... ဓမ္မဝဝတ္ထာနံ အရိယာနံ နိဿျာနံ၊ တေန စ ဓမ္မဝဝတ္ထာနေန အရိယာ နိဿျန္တိ။ ဝိစိကိစ္ဆာ နိဿျာနာဝရဏံ၊ တာယ စ ဝိစိကိစ္ဆာယ နိဂုတတ္တာ ဓမ္မဝဝတ္ထာနံ အရိယာနံ နိဿျာနံ နပ္ပဇာနာတိတိ ဝိစိကိစ္ဆာ နိဿျာနာဝရဏံ။

ဓမ္မဝဝတ္ထာနံ၊ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် တရားတို့ကို ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဓမ္မဝဝတ္ထာန ဉာဏ်သည်။ အရိယာနံ နိဿျာနံ၊ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ပေတည်း။ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ကုသိုလ် ဟုတ်လေသလော၊ မဟုတ်လေသလော စသည်ဖြင့် ယုံမှားမှုသည်။ နိဿျာနာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဿျာန၏ အဆီးအတား အပိတ် အဆို့ ပေတည်း။ ။ (အကြွင်းကို နည်းမှီး၍ အနက်ပြန်ဆိုလေ။)

ဤသည်ကား အပြစ်ကင်းသော ကုသိုလ်တရား၊ ဤသည်ကား အပြစ်ရှိသော အကုသိုလ်တရားဟု ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဉာဏ်သည် ဓမ္မဝဝတ္ထာနမည်၏။ အရိယာတို့သည် ဤဉာဏ်ဖြင့် အမှန်အတိုင်း သိ၍ အကုသိုလ်ဟူသမျှကို ပယ်ပြီးလျှင်၊ ကုသိုလ်ဟူသမျှကို ပွားစေလျက်၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု၍ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဉာဏ်သည် အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဿျာနမည်၏။ ဤတရားသည် ကုသိုလ်လေလော၊ အကုသိုလ်လေလောဟု ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာသည်ကား ထိုဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဉာဏ်ကို တားမြစ်တတ်သောကြောင့် နိဿျာနာဝရဏမည်၏။ ယုံမှားမကင်းသောသူသည် အကုသိုလ်ကိုလဲ မပယ် ကုသိုလ်ကိုလဲ မပွားစေသောကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်မြောက်နိုင်သည်သာတည်း။

ဝိပဿနာအရာ၌ကား ဝိပဿနာကုသိုလ် ဟုတ်,မဟုတ်ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဉာဏ်နှင့် ဝိပဿနာအား ကျေးဇူး ပြုတတ်သောကုသိုလ် ဟုတ်,မဟုတ်ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဉာဏ်တို့သည်သာလျှင် လိုရင်းတို့ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဉာဏ် ၂-မျိုးကိုသာလျှင် ဝိပဿနာအရာ၌ **နိယျာနတရား**ဟု မှတ်ရာ၏။ ဝိပဿနာ ဟုတ်,မဟုတ်ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် **အခဏ်း(၃)** နှင့် **အခဏ်း (၄)** တို့၌ အထူးထင်ရှားပြအံ့။ အကျဉ်းအားဖြင့် ကား……သန္တတိ, ခဏ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ရှုမှတ်မှုသည် ပစ္စက္ခအားဖြင့်သိသော ဝိပဿနာမည်၏။ ပစ္စက္ခဉာဏ် ရင့်သန်သောအခါ၌ မျက်မှောက် မသိအပ်သော အတိတ်, အနာဂတ်, ဗဟိဒ္ဓ တရားအလုံးစုံတို့ကိုလဲ အနုမာန အားဖြင့် မှန်းဆဆုံးဖြတ်လျက်ရှိ၏။ ဤပစ္စက္ခ,အနုမာန ဝိပဿနာ ၂-မျိုးသည်သာလျှင် ဝိပဿနာကုသိုလ်မည်၏။ ထိုမှ တပါးသော စိတ်ကူးကြံစည်မှု အမျိုးမျိုးသည်ကား ဝိပဿနာကုသိုလ် မဟုတ် ဟု ပိုင်းခြား၍သိအပ်၏။ ဤသို့သိသောဉာဏ်ဖြင့် အရိယာတို့သည် ဝိပဿနာအစစ်ကို ဖြစ်ပွားစေ၍ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုကုန်လျက် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကုန်၏။ ထို့ပြင် သီလ,ဓူတင်္ဂ,သမဇာနှင့်, သင့်လျော်စွာ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှုတို့ကို “ဝိပဿနာအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော ကုသိုလ်”ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်သောဉာဏ်သည် လည်း အရိယာတို့၏ **နိယျာန**ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ဤနိယျာန ၂-မျိုးကို သင်ယူခြင်း, နာကြားခြင်း, မေးမြန်းခြင်းတို့ဖြင့် ဖြစ်စေ အပ်၏။

ဖြစ်ခိုက်ရုပ်နာမ်တို့ကို ရှုမှတ်ရုံမျှဖြင့် ဝိပဿနာကုသိုလ်ဖြစ်လေ သလော, မဖြစ်လေသလော စသည်ဖြင့် ယုံမှား တွေးတော ခြင်း သည် **ဝိစိကိစ္ဆာ**မည်၏။ ဤဝိစိကိစ္ဆာသည် အလွန်ဆိုးဝါးသော တရားပေတည်း။ မိမိအား ဖြစ်ပေါ်လာလျှင်, ဝိစိကိစ္ဆာဟုပင် မသိနိုင်ဘဲ ရှိတတ်၏။ ၂-ဘက်လုံး၌ မျှမျှတတ စုံစမ်းဆင်ခြင်သော အသိဉာဏ်ဟူ၍သာ ထင်မှတ်တတ်ကြ၏။ ယုံမှားမှုက ဉာဏ် ယောင်ဆောင်၍ လှည့်စားခြင်းပင်တည်း။ထို့ကြောင့် ပညာရှိတို့

သတိမူမိစေရန် နေတ္ထိ အဋ္ဌကထာ ယုတ္တိဟာရ အဖွင့် (၉၀)၌ ဥဘယ ပက္ခ သန္တိရဏ မုခေန ဝိစိကိစ္ဆာ ဝဇ္ဇေတိဟု မိန့်တော်မူ လေပြီ။

ဥဘယ ပက္ခ သန္တိရဏ မုခေန၊ ၂-ဘက်လုံး၌ ညီမျှစွာ ဆင်ခြင် ခြင်းကို ရှေ့သွားပြုသဖြင့်။ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ယုံမှားမှုသည်။ ဝဇ္ဇေတိ၊ လှည့်စားတတ်၏။

ဤယုံမှားမှုသည် သုတနည်းသောသူအား များစွာ မဖြစ်တတ် ပေ။ ဆရာကို ယုံကြည်အားထားသည့်အတွက် ညွှန်ပြသည့်အတိုင်း ဖြောင့်မတ်စွာ အားထုတ်နိုင်တတ်၏။ သို့သော်၊ ဆရာမရှိလျှင်ကား အားထုတ်ရန်ပင် မဖြစ်နိုင်ပေ။ သုတ များသော သူသည်ကား နည်းမှန်ကိုရလျှင်၊ ဆရာမရှိသော်လဲ အားထုတ်၍ ဖြစ်နိုင်သေး၏။ သို့သော်လဲ၊ မသွားဘူးသောခရီးကို သွားသောသူသည် ဟိုလမ်း က ဟုတ်နိုးနိုး၊ သည်လမ်းက ဟုတ်နိုးနိုးနှင့် ယုံမှားမကင်း၍ ခရီးမတွင်သကဲ့သို့ နည်းများစွာကို ကြားနာ မှတ်သားဘူးသည် အားလျော်စွာ ယုံမှားမှုများစွာဖြစ်လျက် ခရီးမရောက်ဘဲ ရှိတတ် ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဤဝိစိကိစ္ဆာကို “လမ်း ၂-ခုနှင့် တူသည်”ဟု ဝဇ္ဇကသုတ်၌ ဟောတော်မူပေသည်။ တူပုံကား ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် တကွ ခရီးသွားသောသူသည် လမ်း ၂-ခုကို တွေ့လေရာ မည်သည့် လမ်းသို့ သွားရမည်ဟု မဆုံးဖြတ်နိုင်သည့်အတွက် ရပ်ဆိုင်း၍ နေလေရာ၏။ ထိုအခိုက်၌ နောက်မှလိုက်လာသော ဒဗြ လူဆိုးတို့ မှီလာ၍ ထိုခရီးသည်ကို ဖမ်းဆီးလုယက် သတ်ဖြတ်လေကုန်ရာ၏။ ဤဥပမာတွင် လမ်း ၂-ခု၌ မဆုံးဖြတ်နိုင်၍ ရပ်ဆိုင်းနေခြင်းကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဝိပဿနာရှုသောသူသည်လည်း ယုံမှား တွေးတော နေလျှင်၊ ဆက်လက်၍ မရှုမှတ်နိုင်ပြီ။ ထိုအခါ၊ လူဆိုးတို့၏ လက်တွင်း၌ ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသကဲ့သို့ ကိလေသာ ရန်သူတို့၏ လက်တွင်းသို့ ကျရောက်၍ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်နိုင်ပြီ။ ထိုယုံမှား မှုကို ရှုမှတ်လျက် ပယ်၍ မရပ်မနား အားထုတ်သွားမှ သာလျှင် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်နိုင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ဝိစိကိစ္ဆာသည် လမ်း ၂-ခုနှင့် တူလှပါပေ၏။

ဤ ဝိစိကိစ္ဆာသည် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ သိက္ခာ ၃-ပါး၊ အတိတ်ခန္ဓာ၊ အနာဂတ်ခန္ဓာ၊ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ ဟူသော ဤဌာန (၈)ပါးတို့၌ ယုံမှားလျက်ဖြစ်၏။ ယခုကာလ၌ကား ဟောပြောသော ဆရာ၊ အားထုတ်နည်း၊ ထိုနည်းဖြင့် အားထုတ်၍ တရားထူးရသည်ဟု ဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိ၏အားထုတ်မှု၊ ဟူသော ဤဌာန (၄)ပါးတို့၌လဲ ယုံမှားလျက် ဖြစ်တတ်သေး၏။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုသို့သော ယုံမှားမှုများကို ပယ်ဖျောက်၍ ဝိပဿနာအလုပ်ကို ချောမောစွာ အားထုတ်နိုင်ကြပြီးလျှင် မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ လျင်မြန်စွာ ဆိုက်ရောက်ကြစေရန် ရည်သန် မြှော်လင့်လျက် ဤကျမ်း၌ သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပုံမှစ၍ များစွာပင် ရှင်းလင်းပြခဲ့ပေသည်။ နောက်၌လဲ ရှင်းလင်းပြရန် များစွာပင် ရှိသေး၏။ အထူးအားဖြင့် အခဏ်း (၃) အခဏ်း (၄) တို့၌ ရှင်းလင်းချက်များစွာတို့ကို တွေ့ရပေလိတံ့။

အခဏ်း (၅)၌ ပြုလတ်သော နည်းအတိုင်း သွားမှု၊ ရပ်မှု၊ ထိုင်မှု၊ အိပ်မှု၊ ကွေးမှု၊ ဆန့်မှု၊ စသည်တို့ကို မှတ်ခြင်းသည် ကုသိုလ်တရားချည်းသာဟု ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ကုသိုလ် ဟုတ်လေသလော၊ မဟုတ်လေသလောဟု မယုံမှားအပ်။ အကြောင်း မူကား……သွားမှု စသည်တို့ကို မှတ်ဆဲခဏ၌ သွားသော အခြင်းအရာ စသည်ဖြင့် ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို အမှန်အတိုင်းသိသော ဉာဏ် ဖြစ်၏။ အမှတ်ရသော သတိ ဖြစ်၏။ ကြည်လင်သော သဒ္ဓါ ဖြစ်၏။ မတပ်မက်သော အလောဘ ဖြစ်၏။ မပြစ်မှားသော အဒေါသစသည် ဖြစ်၏။ ဤဉာဏ်၊ သတိ၊ သဒ္ဓါ၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အစရှိသောတရား အလုံးစုံသည် အပြစ်ကင်းသော တရားချည်းသာတည်း။ ဤသို့ အပြစ်ကင်းသော တရားချည်းသာ မှတ်တိုင်း ဖြစ်ပေါ်သောကြောင့် **မှတ်လျှင် ဝိပဿနာကုသိုလ်** ဖြစ်၏။ **မမှတ်လျှင်ကားမဖြစ်** ဟု ယုံမှားမရှိ ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ဥပမာ……ပထဝီကသိုဏ်းကို ရှုသောသူအား “ပထဝီ ပထဝီ” ဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ “မြေ မြေ” ဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ မှတ်ဆဲခဏ၌ အပြစ်ကင်းသော တရားချည်းသာ ဖြစ်ပေါ်သောကြောင့် မှတ်တိုင်း မှတ်

တိုင်း သမထကုသိုလ်ဖြစ်သကဲ့သို့ပင် တည်း။ ဤသည်ကား မိမိ၏ အားထုတ်မှု၌ မယုံမှားရန် အကျဉ်းပြဆိုချက်ပေတည်း။ အကျယ် မှာ အခန်း(၄)၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဆိုခဲ့ပြီးသော ယုံမှားမှုဖြစ်ပေါ်လျှင် “ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို မှတ်မှုသည် ဝိပဿနာကုသိုလ်ပင်တည်း” ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဉာဏ်မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ။ ထိုဉာဏ်တည်းဟူသော နိဿျာနမှ ကင်း လျှင်၊ ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေလျက် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်မြောက် နိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသည် နိဿျာနာဝရဏ မည်၏။ ဘုရားစသည်တို့၌ ယုံမှားမှုသည်ကား ကုသိုလ်အလုံးစုံနှင့် စပ်၍ ဆုံးဖြတ်သောဉာဏ်ကိုလဲ တားမြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းယုံမှား မှုသည်လည်း နိဿျာနာဝရဏပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤသို့သော ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာကို စူးစမ်းသောဉာဏ်ဟု အထင်ရောက်လျက် လက်ခံ၍မထားမိကြစေလင့်။ ပေါ်တိုင်းပေါ်တိုင်းမှတ်၍ ပယ်သာ ပယ်ကြပါလေ။ မပယ်လျှင်၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှမထွက်နိုင်အောင် တား မြစ် ဝိတ်ဆို ထားပါလိမ့်မည်။ အထူး သတိပြုပါကုန်။

ဆဋ္ဌနိဿျာနနှင့် အာဝရဏ ... ဉာဏံ အရိယာနံ နိဿျာနံ၊
တေနစ ဉာဏေန အရိယာ
နိဿျန္တိ။ အဝိဇ္ဇာ နိဿျာနာဝရဏံ၊ တာယ စ အဝိဇ္ဇာယ နိဝုတတ္တာ
ဉာဏံ အရိယာနံ နိဿျာနံ နပ္ပဇာနာတီတိ အဝိဇ္ဇာ နိဿျာနာ-
ဝရဏံ။

ဉာဏံ၊ နာမ်ရုပ်မျှဟု ပိုင်းခြားနိုင်သော ဉာဏ်၊ အကြောင်း ကြောင့် ဖြစ်သောအကျိုး နာမ်ရုပ်မျှဟု ပိုင်းခြားနိုင်သောဉာဏ် သည်။ အရိယာနံ နိဿျာနံ၊ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း တရားပေတည်း။ စ၊ နိဿျာန မည်ခြင်း၏ အကြောင်းကား။ တေန ဉာဏေန၊ ထိုနာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြင့်။ အရိယာ၊ အရိယာတို့သည်။ နိဿျန္တိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက် တော် မူကုန်၏။ ။အဝိဇ္ဇာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ အကောင်အထည် ဟု တွေဝေသိမှားသော မောဟနှင့် ထာဝရဘုရား၊ သိကြား၊ မြဟွာ စသည်က ဖန်ဆင်း၍ သတ္တဝါဖြစ်သည် ဟူ၍၎င်း၊ အလိုလို

ဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း၊ တွေဝေသိမှားသော မောဟသည်။ နိယျာနာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာန၏ အဆီး အတား အပိတ်အဆို့ ပေတည်း။ စ၊ နိယျာနာဝရဏ မည်ခြင်း၏ အကြောင်းကား။ တာယ အဝိဇ္ဇာယ၊ ထို တွေဝေသော မောဟသည်။ နိဂုတတ္တာ၊ တားမြစ် ပိတ်ဆို့အပ်သောကြောင့်။ ဉာဏံ အရိယာနံ နိယျာနံ၊ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယ ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို။ န ပ္ပဇာနာတိ၊ မသိရချေ။ ဣတိ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ အဝိဇ္ဇာ၊ တွေဝေသော မောဟသည်။ နိယျာနာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း၏ အဆီးအတား အပိတ်အဆို့ မည်၏။

ဉာဏံ, အဝိဇ္ဇာ ဟူသော ပုဒ်တို့၌ မဟာဋီကာကို မှီ၍ အနက်ပေးသည်။ သို့သော်လဲ, ဉာဏံ၌ ဝိပဿနာဉာဏ် အလုံးစုံနှင့် မဂ်ဉာဏ်ကိုပါ ယူလျှင်လဲ သင့်၏။ အဝိဇ္ဇာ၌လဲ ထိုဉာဏ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟအလုံးစုံကို ယူလျှင်လဲ သင့်၏။ ဤ၌ကား ဝိပဿနာ၏အရာဖြစ်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်အလုံးစုံနှင့် ၎င်းတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟအလုံးစုံကို ကောက်ယူ၍ပြအံ့။

ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို မှတ်သောသူသည် မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း “အာရုံဆီသို့ သွားတတ်-သိတတ်သော နာမ်သဘောမျှ” ဟူ၍သော်၎င်း၊ “အာရုံဆီသို့ မသွားတတ်-မသိတတ်သော ရုပ်သဘောမျှ” ဟူ၍သော်၎င်း၊ အားထုတ်ခါစ၌ ဤသို့ မှန်ကန်စွာ သိ၏။ ထို့ထက် ရင့်သောအခါ, “ဤအကြောင်း ဤအကြောင်း များကြောင့် ဤနာမ် ဤရုပ်ဖြစ်ပေါ်သည်၊ ဤအကြောင်းများ ရှိနေခြင်းကြောင့် ဤနာမ် ဤရုပ်ဖြစ်ပေါ်သည်၊ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးတရားချည်းသာတည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်းနှင့်တကွ နာမ်-ရုပ်တို့ကို မှန်ကန်စွာ သိ၏။ ထို့ထက် ရင့်သန်သောအခါ မမြဲဟူ၍၎င်း၊ ဆင်းရဲဟူ၍၎င်း၊ အစိုးပိုင်သော အကောင် မဟုတ် ဟူ၍၎င်း သိ၏။ ထို့ထက် ရင့်သန်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် ချက်ခြင်း ပျက်၍ ပျက်၍ သွားသည်ဟု သိ၏။ ထို့ထက် ရင့်သန်သောအခါ တပျက်ထဲ

ပျက်၍ နေသည်ဟု မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း သိ၏။ ရှုမှတ်တိုင်း ဖြစ်ပေါ်သော ဤသိမှု အလုံးစုံသည် ဉာဏ်မည်၏။ ဤသိမှု ဝိပဿနာဉာဏ် အလုံးစုံကို ဖြစ်စေ၍ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု ကုန်လျက် အရိယာတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်လေကုန် ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသိမှု ဝိပဿနာဉာဏ် အလုံးစုံသည် အရိယာ တို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဗ္ဗာနမည်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ် ဟူသော ဤနိဗ္ဗာန်ကို မှီအပ် ဖြစ်ပွားစေအပ်၏။

ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို မရှုမှတ်ဘဲ မေ့လျော့၍နေသော သူသည် ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို ရုပ်နာမ်မျှ ဟူ၍လဲ မသိ။ အကြောင်း ကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးရုပ်နာမ်မျှ ဟူ၍လဲ မသိ။ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟူ၍လဲ မသိ။ ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် ချက်ခြင်းပျက်သွားကြသည် ဟူ၍လဲ မသိ။ တပျက်ထဲပျက်နေကြသည် ဟူ၍လဲ မသိ။ ဤသို့ မသိသောကြောင့် ထင်ရှားပါလျက် မရှုမှတ်မိသော ထိုရုပ်နာမ် တို့၌ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ အကောင်အထည် ဟူ၍လဲ သိမှား၏။ အလိုလို ဖြစ်ပေါ်သော သတ္တဝါဟူ၍သော်၎င်း၊ တစုံတယောက် က ဖန်ဆင်း၍ ဖြစ်ပေါ်သော သတ္တဝါဟူ၍သော်၎င်း ဤသို့လဲ သိမှား၏။ မြဲသည်၊ ချမ်းသာသည်၊ ငါကောင် ဟုတ်သည် ဟူ၍ လဲ သိမှား၏။ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း မရှိ၊ တသားတည်း၊ တခုတည်း၊ တကောင်တည်း ဟူ၍လဲ သိမှား၏။ ပျက်စီးခြင်းမရှိဘဲ မြဲနေ သည် ဟူ၍လဲ သိမှား၏။ ဤအရာ၌ ထိုခဏ လောလောဆယ်တွင် ထိုကဲ့သို့ မဆင်ခြင်မိသေးသော်လဲ နောင် ပြန်လည်စဉ်းစားလျှင် ထိုသိမှားသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ထင်မှတ် စွဲလမ်းမည် ဧကန်ဖြစ်သောကြောင့် “မရှုမှတ်မိသော ထိုရုပ်နာမ်တို့၌ သိမှားမှု ဖြစ်သည်” ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ သိ-ဟူသည်မှာ ဉာဏ်၊ ဝိဇ္ဇာ ပင်တည်း။ ၎င်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မသိ-ဟူသည်မှာ မောဟ၊ အဝိဇ္ဇာ ပင်တည်း။ သိ-မှ ပြောင်းပြန် ပြန်လျှင် မသိ ဖြစ်၏။ ထိုအတူ ဉာဏ်၊ ဝိဇ္ဇာ မှ ပြောင်းပြန် ပြန်လျှင် အဉာဏ်၊ အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော မသိမှု၊ သိမှားမှု အလုံးစုံသည် အဝိဇ္ဇာ မည်၏။ ဤအဝိဇ္ဇာသည် ရှုမှတ်မှု ကင်းသော သူအား

တစဉ် တတန်းတည်း ဆက်စပ်လျက် များစွာ ဖြစ်၏။ ရှုမှတ်နေသော သူအားလဲ ဉာဏ်နုစဉ်၌ အဝိဇ္ဇာကချည်း လက်ဦးစွာ သိမှားလျက် ရှိနှင့်၏။ သို့မဟုတ်လျှင်လဲ အဝိဇ္ဇာ၏ နောက်လိုက် ဖြစ်၍ အဝိဇ္ဇာ၏ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သော သာမန် ကုသိုလ်စိတ်က ‘အဝိဇ္ဇာကဲ့သို့ပင်’ ရှေးဦးစွာ သိမှားလျက် ရှိနှင့်၏။ အဝိဇ္ဇာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သိမှုဉာဏ်က နောက်ကျ၍ နောက်ကျ၍ နေတတ်၏။ သို့ဖြစ်၍ အားထုတ်ခါစ၌ ရှုမှတ်ပါသော်လဲ နာမ်ရုပ်မျှဟူ၍ မပိုင်းခြားနိုင်ဘဲ ပကတိ သိမြင်နေကျအတိုင်းသာ ထင်မြင်တတ်၏။ ပညတ်အာရုံ သင်္ခါရသနနိမိတ်ကို မဖျောက်နိုင်ဘဲ ရှိတတ်၏။ ပုံကား... မြင်ဆဲ ခဏ၌ မြင်မှုကို ဖြစ်စေ၊ အဆင်းကို ဖြစ်စေ၊ ရှုမှတ်မှု-အမှန်အတိုင်း သိမှုက မဖြစ်ပေါ်ရသေးမီ “ငါမြင်သည်” ဟု သော်၎င်း၊ “ဘာကိုမြင်သည်” ဟု သော်၎င်း သိမှားမှု အဝိဇ္ဇာက ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ အဝိဇ္ဇာကို **မသိတတ်သောတရား** ဟု ဆိုသည်မှာ ပရမတ် သဘောမှန်အတိုင်း မသိတတ်သည်ကို သာ ရည်၍ ဆိုပေသည်။ သင်္ခါရသနနိမိတ်ဟု ခေါ်သော ပကတိ သိနေကျ ပညတ်အတိုင်းအားဖြင့်ကား လျင်မြန်စွာ သိတတ်သည်သာတည်း။ ဤသို့ အဝိဇ္ဇာနှင့် သူ၏ နောက်လိုက်စိတ်က ရှေးဦးစွာ ဖြစ်လျက် သိမှား၍ သိမှား၍ နေသောကြောင့် “အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိရအောင် အဝိဇ္ဇာက ဖုံးလွှမ်းနေသည်” ဟု ကျမ်းဂန်တို့၌ ဆိုလေသည်။ ဋ္ဌါရ ၆-ပါး၊ အာရုံ ၆-ပါး၊ ဝိညာဏ် ၆-ပါး အစရှိသော ဝိပဿနာ၏ အာရုံရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်တိုင်း ဖြစ်ပေါ်တိုင်း အဝိဇ္ဇာကသာလျှင် လက်ဦး ဖြစ်ပေါ်လျက် သိမှား၍ချည်း နေလျှင် အမှန် အတိုင်း သိမှု ဝိပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော နိဿိယာန တရားသည် မဖြစ်နိုင်ချေပြီ။ သို့ဖြစ်၍ အဝိဇ္ဇာသည် နိဿိယာနာဝရဏ မည်၏။

အကျဉ်းမှတ်ရန်... ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ရှုမှတ်ခြင်းသည် ဉာဏ်နိဿိယာန မည်၏။ မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း ထိုနိဿိယာနကို ပွားစေသည် မည်၏။ မမှတ်မိဘဲ စဉ်းစားမိခြင်းသည် **အဝိဇ္ဇာနိဿိယာနာဝရဏ** မည်၏။ မမှတ်မိတိုင်း

မေ့သည်ဟူ၍ သော်၎င်း၊ စဉ်းစားသည်ဟူ၍ သော်၎င်း ရှုမှတ်၍
ထို အဝိဇ္ဇာကို ပယ်အပ်၏။ အဝိဇ္ဇာ၏ နောက်လိုက်စိတ်ကိုလဲ ဤ
အရာ၌ အဝိဇ္ဇာ ဟူ၍ပင် ယူလေ။

သတ္တမနိယျာနနှင့် အာဝရဏ... ပါမုဇ္ဇိ အရိယာနံ နိယျာနံ၊
တေန စ ပါမုဇ္ဇေန အရိယာ
နိယျန္တိ။ အရတိ နိယျာနာဝရဏံ၊ တာယ စ အရတိယာ
နိဝုတတ္တာ ပါမုဇ္ဇိ အရိယာနံ နိယျာနံ နပ္ပဇာနာတိတိ အရတိ
နိယျာနာဝရဏံ။

ပါမုဇ္ဇိ၊ နှစ်သိမ့် အားရမှုသည်။ အရိယာနံ နိယျာနံ၊ အရိယာ
တို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း တရားပေတည်း။ အရတိ၊ ဘာဝနာ
အလုပ်၌ မပျော်မွေ့ခြင်း ပျင်းရိခြင်းသည်။ နိယျာနာဝရဏံ၊
ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာန၏ အဆီးအတား အပိတ်အဆို့
ပေတည်း။ (အကြွင်းကို နည်းမှီး၍ အနက် ပြန်ဆိုလေ)။

မဟာဋီကာ၌ ဤပါမုဇ္ဇိကို ဈာန်ရကြောင်းဟု ဖွင့်ဆို၏။ အရာ
အားလျော်စွာ ဖွင့်ခြင်းပင်တည်း။ ဝိပဿနာသမာဓိကို ရကြောင်း
မဟုတ်ဟူ၍ကား မဆိုလိုပေ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ... ဤ
ပါမုဇ္ဇိမှ ဆက်လက်၍ ဝီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သုခ၊ သမာဓိ၊ ယထာဘူတ
ဉာဏ်တို့ဖြစ်ကြောင်းကို ပါဠိတော်တို့၌ပင် တိုက်ရိုက်ပြထားသော
ကြောင့်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ဝိပဿနာသမာဓိ အရာအားလျော်စွာ
ဤ၌ ပြပေအံ့။

ရှုမှတ်၍ ကောင်းသော အခါ၌ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း နှစ်သိမ့်
အားရမှု ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤ နှစ်သိမ့် အားရမှုသည် **ပါမုဇ္ဇိ** မည်၏။
ဤပါမုဇ္ဇိ၏ အလိုအားဖြင့် ရှုမှတ်မှု၌ ပျော်မွေ့၏။ ပျော်မွေ့မှု
ဘာဝနာရတိကြောင့် အစဉ်အတိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ပွားစေ
နိုင်၍ အရိယာတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်လေကုန်၏။
ထို့ကြောင့် ပါမုဇ္ဇိသည် အရိယာတို့၏ နိယျာန မည်၏။ ဤပါမုဇ္ဇိ
သည် စိတ်သဘောနုသုတို့အား ဖြစ်လွယ်၏။ စူးစမ်း ဆင်ခြင်မှု
များ၍ စိတ်သဘောရင့်သူတို့အား ဖြစ်ခဲ၏။ ဥပမာ... ကလေး

သူငယ်သည် ပိုက်ဆံ ၂-ပြားခန့် ၁-ပဲခန့် ရလျှင်ပင် အားရ ကျေနပ်တတ်သော်လဲ လူကြီးသည်ကား ထိုမျှလောက်နှင့် အား မရသေးဘဲ ၅-၁ဝ-၁၀ဝ-စသည်ကို ရမှ အားရ ကျေနပ်တတ် သကဲ့သို့ပင်တည်း။ သို့သော်လဲ မည်မျှ စိတ်သဘော ရင့်သူဖြစ် စေကာမူ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်သည်မှစ၍ မှတ်၍ ကောင်း သော ကာလ၌ ဤပါမုဇ္ဇာဖြစ်တတ်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒ၌ ဤသို့ ဟောတော်မူ၏—

ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။

လဘတေ ပီတိပါမုဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတံ။ (၃၇၄-ဂါထာ)

ယတော ယတော၊ အကြင်အကြင်ရုပ်အဖို့ နာမ်အဖို့မှ။ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို။ သမ္မသတိ၊ သုံးသပ်၏။ တတော တတော၊ ထိုထိုသုံးသပ်တိုင်းသော ရုပ်အဖို့ နာမ်အဖို့မှ။ ပီတိပါမုဇ္ဇံ၊ များစွာနှစ်သိမ့်အားရမှု = ပီတိ၊ အနည်း ငယ် နှစ်သိမ့်အားရမှု = ပါမုဇ္ဇာကို။ လဘတေ၊ ရလေ၏။ တံ၊ ထိုပီတိ ပါမုဇ္ဇာသည်။ ဝိဇာနတံ၊ အဖြစ်အပျက်ကိုသိသော ဝိပဿနာ ယောဂီတို့၏။ အမတံ၊ သေခြင်းကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ဧကန် ရောက်ကြောင်းဖြစ်၍ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကြီးပါပေတည်း။

သို့ဖြစ်၍၊ အခဏ်း(၅)၌ ပြုလုပ်သည့်အတိုင်း ရှုမှတ်သော သူအား သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ ရင့်သန်သောအခါ၌ ဤပါမုဇ္ဇာ သည် အလိုလိုပင် ထင်ရှားဖြစ်ပါလိတံ။ ထို့ကြောင့်၊ အသီး အခြား အားထုတ်ရန် မလိုပြီ။ သို့သော်လဲ၊ ရှုမှတ်၍ မကောင်း သော ကာလ၌ ပျင်းရိမှု ဖြစ်ခဲ့သော် ရတနာသုံးပါး၏ဂုဏ်၊ ဝိပဿနာအလုပ်၏ အကျိုး၊ အားထုတ်သည်မှစ၍ သီလ အထူး စင်ကြယ်ပုံ၊ ရှုမှတ်သောစိတ်၏ ကိလေသာ ကင်း၍ မြင့်မြတ် စင်ကြယ်ပုံစသည်တို့ကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်၍ ပါမုဇ္ဇာကို ဖြစ်စေအပ် သေး၏။

ဝိပဿနာအလုပ်၌ ပျင်းရိခြင်းသည် အ-ရတိ မည်၏။ ဤပျင်းရိ မှုက ဆီးတားပိတ်ဆို့ထားသောကြောင့် ဝိပဿနာအလုပ်ကို

အားမထုတ်နိုင်သောသူတို့သည်သာ များကုန်၏။ အားထုတ်နိုင်သော သူတို့သည်ကား မပြောပလောက်အောင် အလွန်ပင်နည်းပါးလှချေကုန်၏။ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် ရင်ဆိုင် တွေ့ကြုံနေကြသည်ကို အပြစ်တင်ဘွယ် ညည်းညူးဘွယ်မရှိပေ။ ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မပဒ၌ ဤသို့ဟောတော်မူ၏။

အန္တိဘူတော အယံ လောကော၊ တနုကေတ္ထ ဝိပဿတိ။
သကုဏော ဇာလမုတ္တော၊ အပ္ပေါ သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ။

(၁၇၄)

အယံ လောကော၊ ဤလူအပေါင်းသည်။ အန္တိဘူတော၊ သံသရာဘေးကို မြှော်မြင်သော ဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ တည်းဟူသော မျက်စိမှ ကင်းသည်ဖြစ်၍ ပကတိမျက်စိ မကန်းသော်လဲ အကန်းကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ၊ အကန်းသဖွယ်ဖြစ်သော ဤလူအများထဲ၌။ တနုကော၊ အနည်းငယ်သော သူသည်သာလျှင်။ ဝိပဿတိ၊ ဝိပဿနာရှုနိုင်၏။ ဇာလမုတ္တော၊ အုပ်မိပြီးသော ပိုက်အတွင်းမှ လွတ်မြောက်သော။ သကုဏော၊ ငှက်သည်။ အပ္ပေါ၊ နည်းပါးသကဲ့သို့။ အပ္ပေါ၊ မပြောပဘွယ် အနည်းငယ်သော သူသည်သာလျှင်။ သဂ္ဂါယ၊ သုဂတိ၊ နိဗ္ဗာန်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ သွားရောက်နိုင်၏။ (သုဂတိ° ဝါ နိဗ္ဗာန် ဝါ ပါပုဏ္ဏာတိ-အဖွင့်)

အားထုတ်သူ အနည်းငယ်တို့တွင်လဲ အချို့သော သူတို့အားမှတ်၍ မကောင်းသော ကာလ၊ ဉာဏ်အထူးများသို့ မရောက်နိုင်သော ကာလတို့၌ ဤပျင်းရိမှု ဖြစ်ပေါ်တတ်သေး၏။ ပျင်းရိသောအခါ အားထုတ်မှု၌ ပျော်မွေ့ခြင်းကင်းပျောက်သွားတတ်၏။ ဆက်လက်၍ အားမထုတ်နိုင်ဘဲလဲ ရှိတတ်၏။ အားမထုတ်နိုင်လျှင် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်မြောက်နိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာအလုပ်၌ ပျင်းရိမှုသည် နိယျာနာဝရဏ မည်၏။ ဤပျင်းရိမှု ဖြစ်ပေါ်လျှင် ပြဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း ရတနာ ၃-ပါး၏ ဂုဏ် စသည်ကို နှလုံးသွင်း၍လဲ ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ သံဝေဂဝတ္ထု (၈) ပါးကို ဆင်ခြင်၍လဲ ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ ဖြစ်ပေါ်တိုင်း ၎င်းကို ရှုမှတ်၍လဲ ပယ်ဖျောက်အပ်၏။

အဋ္ဌမနိယျာနနှင့်, အာဝရဏ...သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ
အရိယာနံ နိယျာနံ၊ တေဟိ

၈ ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရိယာ နိယျန္တိ။ သဗ္ဗေပိ အကုသလာ
ဓမ္မာ နိယျာနာဝရဏံ၊ တေဟိ ၈ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ
နိဂုတတ္တာ ကုသလေ ဓမ္မေ အရိယာနံ နိယျာနံ နပ္ပဇာနာတိတိ
သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ နိယျာနာဝရဏံ။

သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အလုံးစုံသောကုသိုလ်တရားတို့သည်
လည်း။ အရိယာနံ နိယျာနံ။ အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း
ပေတည်း။ ၈၊ နိယျာနမည်ခြင်း၏ အကြောင်းကား။ တေဟိ
ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ ထိုကုသိုလ်တရားတို့ဖြင့်။ အရိယာ၊ အရိယာ
တို့သည်။ နိယျန္တိ၊ ထွက်မြောက် တော် မူ ကုန်၏။ ။သဗ္ဗေပိ
အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း။
နိယျာနာဝရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်းနိယျာန၏ အဆီးအတား
အပိတ်အဆို့ ပေတည်း။ ၈၊ နိယျာနာဝရဏမည်ခြင်း၏အကြောင်း
ကား။ တေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ ထိုအကုသိုလ်တရား
တို့သည်။ နိဂုတတ္တာ၊ တားမြစ် ပိတ် ဆို့ အပ်သောကြောင့်။
ကုသလေ ဓမ္မေ အရိယာနံ နိယျာနံ၊ ကုသိုလ် တရား ဟူသော
အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်းကို။ နပ္ပဇာနာတိ၊ မသိရချေ။
ဇုတိ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အလုံး
စုံသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း။ နိယျာနာဝရဏံ၊ ထွက်
မြောက်ကြောင်း နိယျာန၏ အဆီးအတား အပိတ်အဆို့ မည်၏။

ဒါန, သီလ, ဘာဝနာ, ဝေယျာဝစ္စ အစရှိသော ကုသိုလ်တရား
ဟူသမျှသည် အရိယာတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း တရားချည်း
သာတည်း။ သဗ္ဗေပိ၌ **ဝိသဒ္ဓါ**ဖြင့် အစိတ် အစိတ်ကုသိုလ်ကို
ပေါင်း၏။ “မည်သည့် ကုသိုလ်တရားမျှ ထွက်မြောက်ကြောင်း
မဟုတ်သည် မရှိ။ **သမ္မာပဏိဟိတံ စိတ္တံ, သမ္မာပဏိဟိတာယ**
ဝိဇ္ဇိယာ ဟူသော ဒေသနာတို့နှင့်အညီ, ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်
နိုင်ရန် ရည်ညွှတ်၍ ဖြောင့်မတ်စွာ ထားအပ်ပါလျှင်, ထွက်
မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သည်ချည်းသာ” ဟု ဆိုလို၏။ အဘယ့်

ကြောင့်နည်းဟူမူ...မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်ပွားစေအပ်သောဤကုသိုလ် အလုံးစုံတို့ဖြင့်ပင်လျှင် အရိယာတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုလျက် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တော်မူကြသောကြောင့် ပေ တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်လိုသောသူသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှထွက်မြောက်နိုင်ရန် ရည်ညွတ်၍ ဒါန,သီလ,ဘာဝနာ, ဝေယျာဝစ္စ,စသော ကုသိုလ်ဟူသမျှကို စွမ်းနိုင်သမျှ ကြိုးစား၍ ပြုလုပ်အပ်, ဖြစ်ပွားစေအပ်၏။ မပြုကောင်း, မဖြစ်ပွားစေကောင်း သော ကုသိုလ် မည်သည်ကား မရှိပြီ။

သို့သော်လဲ ဝိပဿနာ အလုပ်ကို နေ့ရော ည၌ပါ မပြတ်မစဲ အားထုတ်ဆဲကာလ၌ကားဝိပဿနာကုသိုလ်ကိုသာလျှင်‘လိုရင်း ထွက်မြောက်ကြောင်းတရား’ဟု မှတ်အပ်၏။ သို့ဖြစ်၍,ဝိပဿနာ ကိုသာ အလေးအမြတ်ပြုအပ်၏။ မိနစ်, စက္ကန့်မျှပင် မပြတ်မခြား စေဘဲ ဖြစ်စေအပ်,ပွားစေအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ ... လောကီ ကုသိုလ်တို့တွင် ဝိပဿနာသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ် ဆုံးသည်နှင့် တပြိုင်နက် မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ထွက်မြောက်သွားသောကြောင့်ပေတည်း။သို့ဖြစ်၍ ထိုသို့ အပြင်းအထန် အားထုတ်ဆဲတွင် ဝိပဿနာအလုပ်ကိုဖျက်၍ တပါးသောကုသိုလ်အလုပ်ကို အားထုတ်ရန်မလိုပြီ။ အယုတ်ဆုံး အားဖြင့် သမထကုသိုလ်ကိုပင် အားထုတ်ရန်မလိုပြီ။ဝိပဿနာကို များစွာပျက်စေနိုင်၍ ပလိဗောဓဖြစ်သော ကုသိုလ်လုပ်ငန်းများ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်သင့်သည်မှာကား ဆိုဘွယ်ရာပင်မရှိပြီ။ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဓမ္မပဒ၌လာသော အတ္တဒတ္တမထေရ်၏ ဝတ္ထုဖြင့် သိအပ်၏။

ကိုယ့် အကျိုးကိုသာ ကြည့်ပါ ...မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်
စံ ခါးနီး၌ ရဟန်းတော်

တပါးသည် ဤသို့ကြံစည်လေ၏။ လေးလလွန်လျှင် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော့မည်၊ ငါ့မှာလဲ ရဟန်းကိစ္စမပြီးသေးပါတကား၊ ဘုရားရှိခဉ်မှာပင် ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်ရလျှင် ကောင်း မှာဘဲ”ဟု ကြံစည်ပြီးလျှင်, ကိုယ့် အကျိုး အစစ် ဖြစ်သော တရား

အလုပ်ကိုသာလျှင် အားထုတ်လျက် နေလေ၏။ သံဃာ့ အစည်း အဝေးသို့ပင် မကြွရောက်ဘဲ နေလေ၏။ ထို့ကြောင့် သူ့ကို အတ္တဒတ္တ ရဟန်းဟုခေါ်ကြ၏။ ကိုယ့်အကျိုးကိုသာ ကျင့်သူဟု ဆိုလို၏။ ထိုအခါ ပုထုဇဉ် ရဟန်း အချို့က မကျေနပ်၍ ဤသို့ လျှောက်ကြလေ၏။ မြတ်စွာဘုရား! အတ္တဒတ္တရဟန်းသည် အရှင် ဘုရားကို မကြည်ညိုပါ။ မေတ္တာ ကရုဏာ မရှိပါ။ သူဟာ အရှင် ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့်ကိစ္စအတွက် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးသည့် သံဃာ့ အစည်းအဝေးသို့ပင် မလာပါ။ အလွန် စိမ်းကားနေပါသည်” ဟု တိုင်တန်း လျှောက်ထားကြ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက ထို ရဟန်းကိုခေါ်၍ မေးတော်မူပြီးလျှင် အမှန်အတိုင်းကြားရ၍ သာဓု ခေါ်တော်မူ ပြီးလျှင် ရဟန်းတို့အား ဆုံးမတော် မူကြောင်းကို ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (၂-၁၀၂) ၌ ဤသို့ပြ၏။

သတ္တာ တဿ သာဓုကာရံ ကတွာ ဘိက္ခဝေ ယဿ မယိ သိနေဟော အတ္ထိ၊ တေန အတ္တဒတ္တတ္ထေရေန ဝိယ ဘဝိတုံ ဝဇ္ဇတိ။ န ဟိ ဘိက္ခဝေ ဂန္ဓာဒီဟိ ပူဇေန္တာ မံ ပူဇေန္တိ။ ဓမ္မာနု- ဓမ္မပဋိပတ္တိယာ ပန မံ ပူဇေန္တိ။ တသ္မာ အညေနပိ အတ္တဒတ္တ သဒိသေနော ဘဝိတဗ္ဗန္တိ။

မြန်မာပြန် ... မြတ်စွာဘုရားသည် ထို အတ္တဒတ္တ ရဟန်းအား သာဓုခေါ်ခြင်းကိုပြုတော်မူပြီး၍ အိုရဟန်းတို့! အကြင်သူအား ငါဘုရား၌ ချစ်ခင် ကြည်ညိုခြင်းရှိ၏။ ထိုသူသည် အတ္တဒတ္တထေရ်ကဲ့သို့ဖြစ်သင့်၏။ အိုရဟန်းတို့! အကြောင်းပြရလျှင် နံ့သာစသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်သောသူတို့သည် ငါဘုရားကို ပူဇော် သည်မမည်ကုန်။ လောကုတ္တရာ တရားအား လျော်သော အကျင့် ကို ကျင့်ခြင်းဖြင့် သာလျှင် ငါဘုရားကို ပူဇော်သည် မည်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍ တပါးသောသူသည်လည်း အတ္တဒတ္တရဟန်းနှင့် တူသည် သာလျှင်ဖြစ်ရာ၏ဟု ဆုံးမတော်မူလေ၏။ ထို့ပြင်... အောက်ပါ ဂါထာကိုလဲ ဟောတော်မူ၏။

အတ္တဒတ္တံ ပရတ္ထေန၊ ဗဟုနာပိ န ဟာပယေ။

အတ္တဒတ္တ မဘိညာယ၊ သဒတ္တ ပသုတော သိယာ။ (၁၆၆)

အတ္တဒတ္တံ၊ ကိုယ့်အကျိုး ကိုယ့်ကိစ္စကို။ ပရတ္တေန ဗဟုနာပိ၊ သူတပါး၏ အကျိုးများစွာဖြင့် သော်လဲ။ န ဟာပယေ၊ မဆုတ်ယုတ်စေရာ။ အတ္တဒတ္တံ အဘိညာယ၊ ကိုယ့်အကျိုး စီးပွားကို သိနားလည်ပြီး၍။ သဒတ္တ ပသုတော၊ ကိုယ့်ကိစ္စကိုသာ အားထုတ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။

အဓိပ္ပာယ်ကား ...လောကီ ဘက်က ဆိုလျှင် သူတပါးအား တရာတန်၊ တထောင်တန်၊ အကျိုးကို ဆောင်ရွက်ပေးစေနိုင်ကာမူ ကိုယ့်အကျိုးမှ တကျပ်တန် တပဲတန် မျှကိုသော်လဲ ဆုံးရှုံးစေ၍မဆောင်ရွက်အပ်။ တရားဘက်ကိုဆိုလျှင် သူတပါးအား အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် အကျိုးများစေနိုင်ကာမူ ကိုယ့်အကျိုးကိစ္စမှ သောတာပန် ဖြစ်စေနိုင်ရုံမျှ ကိစ္စကိုသော်လဲ မဆုံးရှုံးစေအပ်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ...သူတပါး၏အကျိုး များစွာသည် မိမိအား အနည်းငယ်မျှ ချမ်းသာစေနိုင်သည်မဟုတ်၊ မိမိ၏ အကျိုးသည်သာလျှင် သေးငယ်သော်လဲ မိမိအား အထိုက်အလျောက် ချမ်းသာ စေနိုင် သောကြောင့် ပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ကိုယ့်အကျိုးကိစ္စကို သိနားလည်ပြီးလျှင် ကိုယ့်ကိစ္စကိုသာ မပြတ်အားထုတ်ရမည်ဟူလို။ ကိုယ့်ကိစ္စချည်းပင် ဖြစ်သော်လဲ မြင့်မြတ်သောကိစ္စကိုအားထုတ်နေဆဲ၌ ၎င်းကိစ္စကိုဖျက်၍ ယုတ်ညံ့သောကိစ္စကို အားမထုတ်အပ်ပြီ၊ ဥပမာ...တနေ့လျှင်ငွေတရာရသော လုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်နေသောသူသည် ၎င်းအလုပ်ကို စွန့်လွှတ်၍ တနေ့လျှင် ငွေတကျပ်သာ ရသောအလုပ်ကို မလုပ်သင့် သကဲ့သို့ ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့မိန့်ဆို၏။

အတ္တဒတ္တံ န ဟာပယေတိ ဘိက္ခုနာ နာမ သံဃဿ ဥပ္ပန္နံ စေတိယ-ပ္ပဋိသင်္ခရဏာဒိ ကိစ္စံ ဝါ၊ ဥပဇ္ဈာယာဒိ ဝတ္ထံ ဝါ၊ န ဟာပေတဗ္ဗံ။ အဘိသမာစာရိကဝတ္တဉ္စိ ပူရေန္တောယေဝ အရိယဖလာဒိနိ သစ္စိ ကရေတိ။ တသ္မာ အယမ္ဗိ အတ္တဒတ္တောယေဝ။ ယော ပန အစ္စာရဒ္ဓ ဝိပဿကော အဇ္ဇ ဝါ၊ သုဝေ ဝါ၊ ပဋိဝေဓံ ပတ္တယမာနော ဝိစရတိ။ တေန ဥပဇ္ဈာယာဒိနိပိ ဟာပေတွာ အတ္တနော ကိစ္စမေဝ ကာတဗ္ဗံ။

မြန်မာပြန်...အတ္တဒတ္တံ န ဟာပယေဟူရာ၌ ရဟန်းမည်သည် မှာ သံဃာအား ဖြစ်ပေါ်လာသော စေတီ ပြင်ခြင်းစသော ကိစ္စကို၎င်း၊ ဥပဇ္ဈာယ် စသည်တို့၌ ပြုအပ်သော ကျင့်ဝတ်ကို၎င်း မယုတ်စေအပ်။ အကြောင်းမူကား... အဘိသမာစာရိကဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်လျက်သာလျှင် အရိယဖိုလ် စသည်တို့ကို မျက်မှောက် ပြုတတ်သောကြောင့် ပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ စေတီပြင်ခြင်းစသော သံဃာ့ကိစ္စနှင့်၊ ဥပဇ္ဈာယာဒိ ကျင့်ဝတ်ဟူသော ဤကိစ္စသည်လည်း မိမိ၏ကိစ္စပင်တည်း။ သို့သော်လဲ၊ အကြင်ရဟန်းသည် အလွန်ပြင်းထန်စွာ ဝိပဿနာအားထုတ်၏။ ယနေ့ ဖြစ်စေ၊ နက်ဖြန် ဖြစ်စေ၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို သိရမည်ဟု မြော်လင့်လျက်နေ၏။ ထိုသို့သောရဟန်းသည်ကား ဥပဇ္ဈာယ်ဝတ် စသည်တို့ကိုသော်လဲ ယုတ်စေ၍ မိမိ၏ကိစ္စဖြစ်သော ဝိပဿနာကိုသာလျှင် ပြုအပ်၏။

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာတွင် ဥပဇ္ဈာယာဒိနိပိ-၌ သမ္ဘာဝနာ-ဇောတက ဝိသဒ္ဓါဖြင့် ဤသို့သောအနက်ကိုပြ၏။ “ဥပဇ္ဈာယ်ဝတ် စသည်ကို သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ အစရှိသော ရဟန်းတို့သည် မချွတ်ပြုအပ်၏။ မပြုလျှင်၊ ဝတ္တဘောဒ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၏။ ပါတိမောက်သီလလဲ ပျက်၏။ သဂ္ဂန္တရာယ် မဂ္ဂန္တရာယ်တို့လဲ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤမျှလောက် ကြီးလေးသော ဥပဇ္ဈာယ်ဝတ် စသည်ကိုသော်လဲ မပြုဘဲ ဝိပဿနာကိုသာ အားထုတ်ကောင်းသေး၏။ အာပတ် မသင့်စေတတ်၍ ထိုမျှလောက် ကြီးလေးသော စေတီကို ပြုပြင်ခြင်း စသည့် သံဃာ့ ကိစ္စကို မပြုလုပ်ဘဲ ဝိပဿနာကိုသာ ပွားစေကောင်းသည်မှာကား ဆိုဘွယ် မရှိတော့ပြီ”ဟု ပြ၏။ ဤအရာ၌ ဥပဇ္ဈာယ်ဝတ် စသည်ကိုမပြုဘဲ အပြင်းအထန် ဝိပဿနာ ရှုလိုသော ရဟန်းသည် ဥပဇ္ဈာယ် စသည်တို့ထံမှ ခွင့်တောင်း၍ အားထုတ်အပ်၏။ သို့မှ အာပတ် လွတ်နိုင်မည်။

ပရိနိဗ္ဗာန် စံခါနီး အဆုံးအမတော်...မြတ်စွာဘုရား သခင်
သည် ကုသိနာရုံမြို့

မလ္လာမင်းတို့၏ အင်ကြင်းဥယျာဉ်တော်၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူ လတုံသော ညောင်စောင်းတော်မြတ်ဝယ် နောက်ဆုံး လျောင်းခြင်းဖြင့် လျောင်းစက် စံနေတော်မူစဉ်တွင် တသောင်းသော စကြဝဠာတို့မှ နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် လာရောက်ကြပြီးလျှင် ဤ စကြဝဠာ အတွင်း၌ နေရာလပ်မရှိအောင် အနံ့အပြည့် တည်နေ ကုန်လျက် မြတ်စွာဘုရားကို နောက်ဆုံး ဖူးမျှော်ခြင်းဖြင့် ဖူးမျှော် ကန်တော့ကြကုန်၏။ ပန်းနံ့သာမျိုးစုံ၊ တူရိယာမျိုးစုံတို့ဖြင့် ပူဇော် ကြကုန်၏။ ထိုပူဇော်မှုများကို အကြောင်းပြု၍ ဤသို့ မိန့်တော်မူ လေ၏။

အမြတ်ဆုံး ပူဇော်ဘွယ်...န ခေါ် အာနန္ဒ ဧတ္တာဝတာ တထာဂတော သက္ကတော ဝါ ဟောတိ ဂရုကတော ဝါ မာနိတော ဝါ ပူဇိတော ဝါ အပဇိ-
တောဝါ၊ ယော ခေါ် အာနန္ဒ ဘိက္ခု ဝါ ဘိက္ခုနီ ဝါ ဥပါသကော ဝါ ဥပါသိကာ ဝါ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပန္နော ဝိဟရတိ သာမိပိပဋိပန္နော အနုဓမ္မစာရီ၊ သော တထာဂတံ သက္ကဓရာတိ၊ ဂရုံ ကဓရာတိ၊ မာနေတိ၊ ပူဇေတိ၊ အပဇိယတိ ပရမာယ ပူဇာယ။ တသ္မာ တိဟာနန္ဒ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပန္နော ဝိဟရိဿာမ သာမိပိပဋိပန္နော အနုဓမ္မစာရိနောတိ၊ ဧဝံ ဝေါ အာနန္ဒ သိက္ခိတဗ္ဗံ။
(ဒီ ၂-၁၁၄)

မြန်မာပြန်...အို အာနန္ဒ ! ပန်းနံ့သာ၊ တူရိယာစသော ပူဇော်ဘွယ် မျိုးစုံတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း ဟူသော ဤမျှလောက်ဖြင့် လူနတ်တို့သည် ငါဘုရားကို အရိုအသေ ပြုအပ် သည် မမည်သေး။ အလေးပြုအပ်၊ မြတ်နိုးအပ်၊ ပူဇော်အပ်၊ ပ-သအပ်သည် မမည်သေး။ အို အာနန္ဒာ ! ရဟန်းယောက်ျား ဖြစ်စေ၊ ရဟန်းမိန်းမ ဖြစ်စေ၊ ဥပါသကာ ဖြစ်စေ၊ ဥပါသိကာမ ဖြစ်စေ၊ အကြင်တစုံတယောက်သောသူသည် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်နှင့် လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်လျက်နေ၏။ ထိုသို့သော သူသည် ငါဘုရားကို ရိုသေသည်မည်၏။ အလေးပြုသည်မည်၏။ မြတ်နိုး သည်မည်၏။ အမြတ်ဆုံး ပူဇော်ခြင်းဖြင့် ပူဇော်သည် မည်၏။

ပ-သသည် မည်၏။ အို အာနန္ဒာ ! သို့ဖြစ်၍ “မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်နှင့်
လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်ကုန်လျက် ငါတို့ နေထိုင်မည်”ဟု
သင်တို့ သည်လိုအားထုတ်ရမည် အာနန္ဒာ။ !

မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမျှော်ကန်တော့ခြင်း၊ ပန်းနံ့သာစသည်ဖြင့်
ပူဇော်ခြင်းများသည် ကုသိုလ်တရားချည်း ဖြစ်၍ အရိယာတို့၏
ထွက်မြောက် ကြောင်းပင် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်ပါလျက် ထိုသို့သော
ဖူးမျှော်ကန်တော့ခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းမျှဖြင့် ဘုရားကို ပူဇော်သည်
မမည်သေးဟု မိန့်တော်မူရာဝယ် ဘုရားသခင်၏ မြင့်မြတ်သော
အလိုတော်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ဖွင့်ပြ၏။ ကပ္ပပါပေါင်း လေး-
အသင်္ချေနှင့် တသိန်းကာလပတ်လုံး ပါရမီ၊ စရိယ၊ စာဂ တို့ကို
အလွန် ခဲယဉ်းပြုပြင်စွာ ဖြည့်ကျင့်၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူရခြင်းသည်
နတ်လူတို့အား မဂ်ဖိုလ်ကို လက်ငင်းရစေရန် အလို့ငှါသာ ဖြစ်၏။
ပန်းနံ့သာစသည်ဖြင့် အပူဇော်ခံရန်အလို့ငှါ ရည်ရွယ်တော်မူသည်
မဟုတ်ချေ။ ထိုသို့သော ပူဇော်မှုမျှဖြင့် ရောမ ကုသိုလ်ကြီးကို ပြုရ
ပေပြီဟု ရောင့်ရဲ အားရပြီးလျှင် မြတ်သည်ထက်မြတ်သော သီလ၊
သမထ၊ ဝိပဿနာ ကုသိုလ်ဟူသော နိယျာနတို့ကို အားမထုတ်ဘဲ
နေလျှင် ယခုဘဝ၌ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်သည် သာတည်း။
ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်မြောက်နိုင်သေးသည်သာတည်း။ သည်မျှသာ
မကသေး ထိုသို့သော ပူဇော်ခြင်းသည် ဘုရားသာသနာတော်ကို
တနေ့မျှ ယာဂုတကြိမ်သောက်မျှပင် တည်တံ့စေနိုင်သည် မဟုတ်
ချေ။ ကြီးစွာသော ကျောင်းတိုက်ကြီး တထောင်၊ စေတီကြီး
တထောင်တို့ကို ဆောက်လုပ်တည်ထားစေကာမူ ဒါယကာအား
ကြီးမားသောအကျိုးကို ပေးနိုင်သောကုသိုလ် ဖြစ်ရုံမျှသာတည်း။
သာသနာတော်ကို တည်တံ့စေနိုင်သော ပူဇော်မှုကား မဟုတ်
သေး။ သီလ၊ သမထ၊ ဝိပဿနာ၊ ဟူသော ပဋိပတ်ကို ကျင့်ခြင်း
သည်သာလျှင် ဘုရားနှင့် ထိုက်တန် သင့်လျော်သော ပူဇော်ခြင်း
မည်၏။ သာသနာတော်ကိုလဲ ရှည်မြင့်စွာ တည်တံ့ စေနိုင်၏။
ထို့ကြောင့် အကျင့်ဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကိုသာလျှင် အလေးအမြတ်
ပြုစေလို၍ အထက်ပါ မိန့်ခွန်းတော်ကို မိန့်တော်မူလေသည်။ ဤ

သည်ကား အဋ္ဌကထာ၌ဆိုလိုသောအဓိပ္ပါယ်တည်း။ (အတိအကျ ပြန်ဆိုချက်ကား မဟုတ်) မူလပဏ္ဏာသ ဓမ္မဒါယာဒသုတ်၌လဲ အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးမတော်မူ၏။

ဓမ္မဒါယာဒါ မေ ဘိက္ခဝေ ဘဝထ၊ မာ အာမိသဒါယာဒါ၊ အတ္ထိ မေ ဘိက္ခဝေ တုမှေသု အနုကမ္မာ “ကိန္တိ မေ သာဝကာ ဓမ္မဒါယာဒါ ဘဝေယျံ၊ နော အာမိသဒါယာဒါ”တိ။ (မ ၁-၁၅)

မြန်မာပြန်... ဒို့ ရဟန်းတို့ ! သင်တို့သည် ငါဘုရား၏ မြတ်သော တရား အမွေကို ခံယူသူတို့ ဖြစ်ကြပါလော့၊ ညံ့သော အာမိသ အမွေကို ခံယူသူတို့ မဖြစ်ကြပါလင့်။ “ငါဘုရား၏ တပည့်တို့သည် ဘယ်လိုနည်းဖြင့် တရားအမွေခံ ဖြစ်ကြပါမည်နည်း၊ အာမိသ အမွေခံ မဖြစ်ကြပါမည်နည်း”ဟု သင်တို့အပေါ်၌ ငါဘုရား၏ သည်လိုသနားတော်မူခြင်း ဖြစ်နေပါသည်ရဟန်းတို့!

အဓိပ္ပါယ်ကား...ဘုရား ခွင့်ပြုအပ်သော သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး၊-ဤပစ္စည်း လေးပါးသည် အာမိသ အမွေညံ့ အစစ် မည်၏၊ ၎င်းပစ္စည်းလေးပါးကို ခံယူသုံးဆောင်ရုံမျှဖြင့် အားရ၍နေသော ရဟန်းသည် အာမိသဒါယာဒ = အမွေခံညံ့ အစစ်မည်၏။ ဘဝချမ်းသာကို တောင့်တ၍ ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ဟူသမျှသည်လည်း အာမိသ အမွေညံ့ အတု မည်၏။ ထိုသို့သောကုသိုလ်ကို ပြုရုံမျှဖြင့် အားရ၍နေသော ရဟန်း ရှင် လူ သည်လည်း အာမိသဒါယာဒ အတု = အမွေခံညံ့ အတုမည်၏။ တွေ့ကြုံခဲ့သော ဘုရားသာသနာတော် ကြီးနှင့် ကံကောင်းတောက်မ၍ တွေ့ကြုံရပါလျက် ထိုအာမိသ အမွေညံ့ကိုသာ ခံယူသော သူတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်မြောက်နိုင်ကုန်၊ ကြီးစွာသော ဝဋ်ဆင်းရဲနှင့် တွေ့ကြုံမြိသာလျှင် ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံ၍ နေကြရလတုံ့ဟု မြင်တော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားမှာ သနားခြင်း ဖြစ်တော်မူလေသည်၊ ချစ်လှစွာသော သားသမီး၏ အတိဒုက္ခ ရောက်မည့်အရေးကို မြင်ရသောမိခင်မှာ နှလုံးတုန်ခြင်း သနားခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ အာမိသအမွေညံ့ကို ခံယူရုံမျှဖြင့် အားရတင်းတိမ်၍ မနေကြရန် ဆုံးမတော်မူပေသည်။

မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သည် တရားအမွေမြတ် အစစ်မည်၏။ ထိုမဂ်ဖိုလ်
 နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်း ပဋိပတ်နှင့် မကင်းသောကြောင့် ယခု
 ဘဝ၌ပင် မဂ်ဖိုလ်သို့ရောက်စေနိုင်သော သီလ, သမာဓိ, ဝိပဿနာ,
 တို့သည်လည်း **အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် တရားအမွေ**
အစစ်ပင် မည်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို ရည်၍ ပြုအပ်သော ဒါန, သီလ,
 စသော ကုသိုလ်ဟူသမျှသည်လည်း **တရားအမွေအတူ** မည်၏။
 အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ .. ထိုသို့သော ကုသိုလ်ဖြင့် နောင်ဘဝ
 တို့၌ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ရနိုင်သောကြောင့်တည်း။ ဤတရားအမွေ
 အစစ်, အတူ ၂-မျိုးကို ခံယူနိုင် ရနိုင်အောင် အားထုတ်ရမည်။
 ထို ၂-မျိုးတွင်လဲ တရားအမွေအစစ်ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို
 ယခုဘဝတွင် ရအောင်, အကြောင်းတရား အမွေအစစ် ဖြစ်သော
 သီလ, သမာဓိ, ဝိပဿနာတို့ကို ပွားများအားထုတ်ရမည် ဟူလို။
 ဤအရာ၌, ယခုဘဝတွင် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်
 အောင် အားထုတ်ခြင်းကို သာ၍ လိုလားတော်မူကြောင်းမှာ
အရှင်ပေါဠိလမထေရ်အား ဆုံးမပုံဖြင့် ထင်ရှား၏။ ဝတ္ထုအကျဉ်း
 ကို အခဏ်း (၄)၌ ထုတ်ပြပါအံ့။

အလိုတော် မြင့်မြတ်ပုံ...သည်မျှသာ မကသေး ဘုရား၏
 အလိုတော်မှာ အလွန်ပင် အထက်
 တန်းကျ၍ မြင့်မြတ်တော်မူပေ၏။ ယခုဘဝ၌ တမဂ် တဖိုလ်
 ရရှိမျှဖြင့်လဲ အားရတော်မမူသေး၊ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်အောင်
 အားထုတ်မှသာလျှင် အားရကျေနပ်တော်မူပေသည်။ ထို့ကြောင့်,
 ဓမ္မပဒ၌ ဤသို့ဆုံးမတော်မူခဲ့ပေသည်။

န သီလဗ္ဗတမတ္တေန၊ ဗာဟုဿစ္စေန ဝါ ပန။
 အထ ဝါ သမာဓိလာဘေန၊ ဝိဝိတ္တသယနေန ဝါ။ (၂၇၁)

ဗုဒ္ဓာမိ နေက္ခမံ သုခံ၊ အ-ပုထုဇ္ဇနသေဝိတံ။
 ဘိက္ခု ဝိဿာသ-မာပါဒိ၊ အ-ပ္ပတ္တော အာသဝက္ခယံ။

(၂၇၂)

ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ တံ၊ သင်သည်။ အာသဝက္ခယံ အပ္ပတ္တော၊ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်သေးပါဘဲလျက်။ သီလဗ္ဗတမတ္တေန၊ သီလစင်ကြယ်ရုံမျှ ဓုတင် ဆောင်နိုင်ရုံမျှဖြင့်။ ဝိဿာသံ န အာပါဒိ၊ စိတ်ချ လက်ချ သက်သာရာရခြင်းသို့ မရောက်လေလင့်။ ဗာဟုဿစ္စေန ဝါ ပန၊ ပိဋကတ် ၃-ပုံကို ဆောင်နိုင်သည် တိုင် အောင် အကြားအမြင် များရုံမျှဖြင့်လဲ။ ဝိဿာသံ န အာပါဒိ၊ စိတ်ချ၍ မနေလေလင့်။ အထဝါ သမာဓိလာဘေန၊ ဈာန် သမာပတ်ရှစ်ပါးကို ရရုံမျှဖြင့်လဲ။ ဝိဿာသံ န အာပါဒိ၊ စိတ်ချ၍ မနေလေလင့်။ ဝိဝိတ္တသယနေန ဝါ၊ ဆိတ်ငြိမ်သောတောကျောင်း၌ နေနိုင်ရုံမျှဖြင့်လဲ။ ဝိဿာသံ န အာပါဒိ၊ စိတ်ချ၍ မနေလေလင့်။ အ-ပုထုဇ္ဇနသေဝိတံ၊ ပုထုဇဉ်တို့ မမှီဝဲနိုင်သော။ နေက္ခမ္မံ သုခံ၊ အနာဂါမိဖိုလ် ချမ်းသာကို။ ဖုဿာမိ၊ တွေ့နိုင် ရောက်နိုင်သည် ဟူ၍လဲ။ ဝိဿာသံ န အာပါဒိ၊ စိတ်ချလက်ချ သက်သာရာ ရခြင်းသို့ မရောက်လေလင့်။ (ဤသို့သော အရာတို့၌ မာ ဘာယိ-စသည်ဖြင့် မာ-သဒ္ဓါနှင့်သာ ထားရိုးရှိသောကြောင့် မာ သီလဗ္ဗတမတ္တေန-ဟုရှိလျှင် သင်၍သင့်၏။)

သီလ စသည်နှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းများစွာတို့ကို ဆုံးမသော ဩဝါဒပေတည်း။ ထိုရဟန်းတို့တွင် အချို့က “ငါတို့မှာ သီလ စင်ကြယ်သည် ဘယ်အချိန် မဆို ရဟန္တာ ဖြစ်နိုင်သည်”ဟု အောက်မေ့ပြီးလျှင် တရားအားမထုတ်ဘဲ စိတ်ချ၍ နေကုန်၏။ အချို့က “ငါတို့မှာ ဓုတင်ကျင့်ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ငါတို့မှာ ဗဟုဿုတနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ငါတို့မှာ သမာပတ်ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ငါတို့မှာ မြို့ရွာနှင့်ဝေး၍ ဆိတ်ငြိမ်သော တောကျောင်း၌ နေနိုင်သည် ရဟန္တာဖြစ်ရန် မခဲယဉ်း”ဟု အောက်မေ့ပြီးလျှင် ဝိပဿနာကို အားမထုတ်ဘဲ စိတ်ချ၍ နေကုန်၏။ အနာဂါမိ ရဟန်းတို့ကလဲ “ငါတို့မှာ အနာဂါမိဖိုလ်ကိုပင် ရနေပြီ၊ ဘယ် အချိန်မဆို အရဟတ္တဖိုလ် ရောက်ရန် မခဲယဉ်းတော့ဘူး”ဟု အောက်မေ့ပြီးလျှင် အရဟတ္တ မဂ် ဖိုလ်အတွက် ဝိပဿနာကို အားမထုတ်ဘဲ စိတ်ချ၍ နေကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့ကို ဆုံးမသော ဂါထာတို့ပေတည်း။ ရဟန္တာ မဖြစ်မချင်း စိတ်ချ၍ မနေလင့်။

ရဟန္တာ ဖြစ်သည်တိုင်အောင် မနေမနား အားထုတ်ရမည်ဟု ဆိုလို၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ အဇ္ဈာသယ အလိုတော်သည် မြင့်မြတ် တော်မူပါပေစွ။

ပြခဲ့ပြီးသော ဘုရား စကားတော်များနှင့် အညီ ဝိပဿနာ အလုပ်သည် ကိုယ့် ကိစ္စတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ကိစ္စ ပေတည်း။ ဝိပဿနာကို ပွားနေသောသူသည် မြတ်စွာဘုရားကို အမြတ်ဆုံး အကျင့်ဖြင့် ရိုသေနေသည်၊ ပူဇော်နေသည် မည်၏။ မြတ်သော တရားအမွေကို ခံယူနေသော ဓမ္မဒါယာဒလဲ မည်၏။ သီလ စသည်မျှဖြင့် စိတ်မချဘဲ အားထုတ်နေသောကြောင့် ဘုရား၏ အလိုတော်ကို ကောင်းစွာ လိုက်နာနေသူလဲ မည်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဝိပဿနာကို မိနစ် စက္ကန့်မျှပင် မပြတ် မခြားစေဘဲ ပွားစေစဉ် ကာလ၌ ဝိပဿနာရှုမှုကိုသာလျှင် အလေးပြုအပ်၏။ အခြား တပါး ကုသိုလ်ကိုပြုရန် မလိုပြီ။ သို့သော်လဲ ကာမဝိတက်စသည် ကြောင့် ရှုမှတ်၍ မကောင်းသောကာလ၌ကား ထိုဝိတက်တို့ကို ပယ်ရန် တပါးသော အကြောင်းများကိုလဲ နှလုံးသွင်းအပ် ပြုလုပ် အပ်သေး၏။ “မူလပဏ် ဝိတက္ကသဏ္ဌာနသုတ် စသည်ကို မှီ၍ ထို နှလုံးသွင်းပုံ၊ ပြုလုပ်ပုံများကို အကျဉ်းမျှ ပြဦးအံ့။

အထူး နှလုံးသွင်းပုံများ

ပဌမ နှလုံးသွင်းပုံ...မိန်းမ၊ ယောက်ျားတို့၌ လောဘဖြစ် လျှင် အသုဘဘာဝနာကို ဖြစ်စေအပ် ၏။ ဒေါသဖြစ်လျှင် မေတ္တာဘာဝနာကို ဖြစ်စေအပ်၏။ သင်္ခါရ ဝတ္ထုတို့၌ လောဘဖြစ်လျှင် အဿာမိက = ပိုင်ရှင် မရှိခြင်း၊ တာဝကာလိက = အခိုက်အတန့်မျှ တည်ခြင်းတို့ကို နှလုံးသွင်း၍ အနိစ္စမနသိကာရကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ဒေါသဖြစ်လျှင် ဓာတုမနသိ- ကာရကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ဤနှလုံးသွင်းပုံများကို ဣန္ဒြိယသံဝရ အရာ၌လဲ ဆိုခဲ့ပြီ။ ပျံ့လွင့်မှု၊ ယုံမှားမှု စသည်နှင့် ယှဉ်သော မောဟဖြစ်လျှင်ကား မေးမြန်းခြင်း၊ တရားနာခြင်း စသည်ဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ တနည်းကား...မည်သည့် ကိလေသာမဆို

ဖြစ်ပေါ်လျှင် သမထတပါးပါးကို နှလုံးသွင်း၍ ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ ပယ်နိုင်သည်ချည်း သာတည်း။ ရှုမှတ်သော ကာလကြာမြင့်၍ ကိုယ်စိတ် ပင်ပန်းလျှင် နိုင်နင်းသော သမထရှိပါက ၎င်းသမထကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။ သမထမရှိသောသူမှာမူကား မှတ်နေကျ နိုင်နင်းသော မှတ်စဉ် အတိုင်းသာ မှတ်အပ်၏။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို လူတို့၏ သီလအရာ၌ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။ ရဟန်းတို့အား သီလနှင့်စပ်၍ ကုက္ကုစ္စဖြစ်လျှင် ဒေသနာပြောကြားခြင်း စသည်ဖြင့် ကုစား၍ ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ ဤ ပဌမနှလုံးသွင်းပုံသည် ဗဟုသုတရှိသူ၊ နိုင်နင်းသော သမထရှိသူတို့နှင့် သာ၍ သင့်လျော်ပေသည်။

ဒုတိယ နှလုံးသွင်းပုံ... ဖြစ်ပေါ်သော ကာမဝိတက် စသည်တို့၏ အပြစ်ကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဤဝိတက်တို့သည် အဆင့်ဆင့် ဖြစ်၍ ကြီးပွားလာလျှင် သီလကို ပျက်စေ၍ အပါယ် ၄-ပါးသို့ ရောက်စေတတ်ကုန်၏။ လူကောင်းနတ်ကောင်း ဘဝကို မရအောင်လဲ တားမြစ်တတ်ကုန်၏။ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်နိုင်အောင်လဲ တားမြစ်တတ်ကုန်၏။ သူတို့၏ အလိုသို့လိုက်၍ ခန္ဓာကိုယ်ကို အလိုက်သင့် မွေးမြူ စောင့်ရှောက် မိသောကြောင့် သံသရာတလျှောက်လုံး၌ ဆင်းရဲ အမျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရလှလေပြီ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အပြစ်ကို ဆင်ခြင်၍ ဖြစ်ပေါ်သော ဝိတက်တို့ကို ပယ်အပ်ကုန်၏။ အောက်ပါမှာ ဤသို့သော နှလုံးသွင်းပုံကိုပြုလျက် ရှေးဆရာတို့ စီကုံးအပ်သော ဂါထာပေတည်း။

နာဟံ ဒါသော ဘဠော တုယံ၊ နာဟံ ပေါသေမိ ဒါနိ ြံ။
တုမေဝ ပေါသေန္တော ဒုက္ခံ၊ ပတ္တော ဝနေ အနပ္ပကံ။

ဘော အတ္တဘာဝ၊ ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အို-ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကြီး။ အဟံ၊ ငါသည်။ တုယံ၊ သင်၏။ န ဒါသော၊ အပိုင်ကျွန်လဲ မဟုတ်။ န ဘဠော၊ နေ့စားလစား လုပ်ကိုင်သော အစေခံကူလီလဲ မဟုတ်။ ဣဒါနိ၊ ဘုရားအဆုံးအမတော်ကို ရသော ယခုအခါ၌။ အဟံ၊ ငါသည်။ တံ၊

သင်-ခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကြီးကို။ န ပေါသေမိ၊ အလိုလိုက်၍ အကြိုက် ပေးကာ မမွေးမြူနိုင်တော့ပါ။ တံ ဧဝ၊ သင်-ခန္ဓာ ကိုယ်ကောင် ကြီးကိုသာလျှင်။ ပေါသေန္တော၊ အလိုလိုက်၍ အကြိုက်ပေးကာ မွေးမြူခဲ့မိပါသောကြောင့်။ ဝဇ္ဇေ၊ သံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲ၌။ အနပ္ပကံ ဒုက္ခံ၊ များစွာသော ဆင်းရဲသို့။ ပတ္တော၊ ရောက်ခဲ့ရလှလေပြီ။

တတိယ နှလုံးသွင်းပုံ....တစုံတခုသော အာရုံနှင့်စပ်၍ ကာမ ဝိတက်စသည် ခဏခဏဖြစ်ပေါ်နေ လျှင် ထိုအာရုံကို အလေးမပြု သတိမမှတ် နေရာ၏။ ရှုတိုင်း မှတ်တိုင်း ထိုအကြံမျိုး ဖြစ်ပေါ်နေလျှင် ရှုမှတ်မှုကို သော်လဲ ရပ်ဆိုင်းထားအပ်သေး၏။ ဤသို့ ရပ်ဆိုင်းထားခြင်းသည်လည်း တောင့်တမှု လွန်ကဲနေသောအခါ ကြောင့်ကြစိုက်မှု ဝီရိယ လွန်ကဲနေသောအခါများ၌ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်အား အထူးကျေးဇူး များစေတတ်၏။ ထိုသို့သော ကာလ၌ ၂-နာရီ၊ ၃-နာရီခန့် ဖြစ်စေ၊ နေ့ဝက်ခန့်ဖြစ်စေ၊ တနေ့မျှ တညဉ့်မျှဖြစ်စေ ရှုမှတ်မှုကို အလျင်း ရပ်ဆိုင်း၍ အတူနေ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အလွတ်စကားကို မေ့မေ့ပျောက်ပျောက် ပြောဆို နေအပ်၏။ စေတီတော်များသို့လဲ သွားရောက် ဖူးမျှော်အပ်၏။ ရေချိုးခြင်း၊ အဝတ်လျော်ခြင်း စသည် ကိုလဲ ပြုအပ်၏။ အိပ်လိုက မရှု မမှတ်တော့ဘဲ စိတ်ချ လက်ချပင် အိပ်အပ်၏။ အချိန်စေ့သောအခါ တဖန် ပြန်၍ ရှုမှတ်လေ။ ဤ နည်းသည် ထက်သန်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်နေပါလျက် တောင့်တမှု၊ အားထုတ်မှု လွန်ကဲခြင်းကြောင့် မဂ်ဉာဏ်သို့ မကူးနိုင်သောသူတို့အား ကျေးဇူးများစေနိုင်သော နည်းပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “**အ-သတိ အ-မနသိ- ကာရော အာပန္နိတဗ္ဗော** = သတိမမူခြင်း၊ နှလုံး မသွင်းခြင်းသို့ ရောက်ရမည်” ဟု ဟောတော်မူသည်။ အဋ္ဌကထာ၌လဲ ဤသို့ ညွှန်ပြ၏။ ထို ဝိတက်တို့ကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ထားရုံမျှဖြင့် မပယ် နိုင်သေးလျှင် နှုတ်တက်ရသော စာကို ရှုတ်အံ့ရမည်။ စာဘတ် ရမည်။ အိတ်ထဲမှ ထုတ်၍ “ဒိဟာက မီးဆုံ၊ မီးခြစ်ဘူးဘဲ၊ ဒိဟာက မီးရိုက်တံ၊ မီးခြစ်ဆံဘဲ၊ ဒိဟာက စူး၊ ဒိဟာက သင်တုံးထား၊

ဒီဟာက လက်သည်းလှီး ထား၊ ဒီဟာက အပ်ဘဲ”....ဤသို့ စသည်ဖြင့် အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ရမည်ဟု ညွှန်ပြ ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း ဆောက်လုပ်ခြင်းစသော အလုပ်အကိုင် ဖြင့် ဝိတက်ကိုပယ်စေသော ရှေးဆရာတို့၏နည်းကိုလဲ ဝတ္ထုနှင့် တကွ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ ပြသေး၏။

စတုတ္ထ နှလုံးသွင်းပုံ....စိတ်ကူး ကြံစည်လျှင် ထိုစိတ်ကူး၏ အကြောင်းကို ရှာအပ်၏။ စိတ်ကူးမှ အောင်မြင်စွာ မဖြစ်သေးမီ အာရုံတခုခုနှင့် စပ်၍ မထင်ရှား သော နှလုံးသွင်းမှုကလေးက ရှေးဦးစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ထို နှလုံး သွင်းမှုကလေး စ၍ ဖြစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် မှတ်နိုင် သိနိုင်လျှင် စိတ်ကူးမှ အောင်မြင်စွာ မဖြစ်ပေါ်ဘဲ ကင်းငြိမ်း သွားတတ်၏။ ဤ ကြံစည်မှုသည် ကြံနေရသည်ကို နှစ်သက်လိုလားသောသူအား သာလျှင် ကြာရှည်စွာ ဖြစ်တတ်၏။ မလိုလားမှု၍ ပေါ်တိုင်း ပေါ်တိုင်း ရှုမှတ်နေသော သူအား ပေါ်ခါစဉ်လဲ ကင်းငြိမ်း သွားတတ်၏။ အတန်ကြာမှ သိသည်နှင့် တပြိုင်နက်လဲ ကင်းငြိမ်း သွားတတ်၏။ ထိုသို့ မငြိမ်းဘဲ ရှိနေလျှင်ကား နောက်ဆုံး ကြံမှု၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေ့စိတ်ကူးကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ၎င်း စိတ်ကူး ၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ရှေ့နှလုံးသွင်းမှုကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဤသို့သောနည်းဖြင့် အစဆုံး နှလုံးသွင်းမှု ကိုင်အောင် ရှာဖွေ အပ်၏။ ရှာဖွေ၍ အကြောင်းအစကိုတွေ့လျှင် ထိုသို့သော နှလုံး သွင်းမှုမျိုးကို မဖြစ်စေတော့ဘူးဟု ဆောက်တည်၍ တဖန် ရှုမှတ် အပ်၏။

ပဉ္စမ နှလုံးသွင်းပုံ....ဤနည်းသည်ကား တမျိုးတမည် နှလုံး သွင်းနည်း မဟုတ်ပေ။ ရှုမှတ်မြဲအတိုင်း သာလျှင် အတင်း ရှုမှတ်ရသော နည်းပေတည်း။ မည်သည့် ကိလေသာ ဖြစ်ပေါ်လာစေကာမူ၊ ပေါ်လာတိုင်း ရှုမှတ်ပြီးလျှင် စဉ်းစားခြင်း၊ ရပ်ဆိုင်းခြင်းမရှိဘဲ “နင်တို့ ကိလေသာတွေက ဘာတွေမို့လဲ၊ နင်တို့ကို နိုင်အောင် မှတ်မည်”ဟု ကြိမ်းဝါးဘိ သကဲ့သို့ အတင်းအားခဲ၍ မှတ်မြဲအတိုင်းသာလျှင် မပြတ်မစဲ

ရူမှတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “**တေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ဒန္တေဘိ ဒန္တ မာဓေယ ဇိဂ္ဂါယ တာလုံ အာဟစ္စ ဝေတဿ စိတ္တံ အဘိနိဂ္ဂဟိတဗ္ဗံ** = အို ရဟန်းတို့! အခြားနည်းတို့ဖြင့်၊ ဝိတက်ကို မပယ်နိုင်သေးလျှင် ထိုရဟန်းသည် အောက်သွားတို့ဖြင့် အထက်သွားကို ဆောင်ထား၍ (အံသွားကြိတ်၍) လျှာဖြင့် အာခေါင်ကို ထိဆိုက်၍၊ ရူမှတ်သောစိတ်ဖြင့် ကြံစည်ပြေးသွားသော စိတ်ကို နှိပ်ကွပ်ရမည် ရဟန်းတို့” ဟု ဟောတော်မူ၏။ ဤ ပဉ္စမနည်းအတိုင်း မဆုတ်မနစ်အားထုတ်လျှင် ပျံ့လွင့်သောစိတ်တို့ကို မုချ နိုင်နင်းမည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤပဉ္စမနည်းသည် ရက်ပိုင်း လပိုင်းမျှဖြင့် ခေတ္တ အားထုတ်သော သူ၊ သုတနည်းသောသူများနှင့် အထူး သင့်လျော်ပေ၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ဝိပဿနာယောဂီတို့သည် ဤပဉ္စမနည်းကိုအထူးအလေးပြုပါကုန်။ ဤနည်းဖြင့် ပွားစေအပ်သော ဘာဝနာသည် တခြားတပါး၌ စိတ်ကို မဆောင်မထားဘဲ၊ တစပ်ထည်း ရှု၍ချည်း သွားသောကြောင့် **အပ္ပဏီဓာယ ဘာဝနာ** မည်၏။ အခြားနည်း လေးမျိုးဖြင့် ဝိတက်ကို ပယ်၍ ပွားစေအပ်သော ဘာဝနာသည်ကား အာရုံတပါး၌ စိတ်ကိုဆောင်ထားပြီးမှ တဖန်ရူမှတ်သောကြောင့် **ပဏီဓာယ ဘာဝနာ**၌ အတွင်းဝင်၏။ ဤပဏီဓာယ ဘာဝနာသည်ကား လပိုင်း နှစ်ပိုင်းဖြင့် ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်သော သုတရှင် ပညာရှိတို့နှင့်သာလျှင် သာ၍ သင့်လျော်ပေသည်။ ဤပဏီဓာယ၊ အပ္ပဏီဓာယ ဘာဝနာ ၂-မျိုးသည် သတိပဋ္ဌာနသံယုတ်ပါဠိတော် (သံ ၃-၁၃၅)၌ လာ၏။ ထို့ပြင်...ဖြစ်ပေါ်သော နီဝရဏကို ပယ်ရန် နှလုံးသွင်းနည်းများနှင့်၊ ဗောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားစေရန် နှလုံးသွင်းနည်းများကိုလဲ သတိပဋ္ဌာန် အဋ္ဌကထာစသည်တို့၌ ပြဆိုသေး၏။ ထိုနည်းများသည်လည်း များသောအားဖြင့် ပဏီဓာယ ဘာဝနာ၌ အတွင်းဝင်သော နည်းများပေတည်း။

အဋ္ဌမ နိယျာန၌ အကျဉ်းမှတ်ရန်ကား... ကုသိုလ်ဟူသမျှ
သည် အရိယာ

တို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း တရားချည်းသာတည်း။ မည်သည့် ကုသိုလ်ကိုမဆို ပြုလုပ်အပ်၏။ သို့သော်လဲ ဝိပဿနာကို မပြတ် ပွားစေဆဲကာလ၌ကား ဝိပဿနာကိုသာ အလေးပြု၍ ပွားစေ အပ်၏။ အလွန် စိတ်ပျံ့လွင့်၍ မမှတ်နိုင်အောင် ရှိသော အခါ၌ သင့်လျော်သော နှလုံးသွင်းမှုဖြင့် ဝိတက်ကိုပယ်၍ တဖန် ရှုမှတ် အပ်၏။ သုတနည်းသောသူအား ဆရာဖြစ်သူက သင့်လျော်စွာ ဆုံးမညွှန်ကြား၍ ပြုပြင်ပေးအပ်၏။

အကုသိုလ်ဟူသမျှသည် ထွက်မြောက်ကြောင်းကို ဆီးတား ပိတ်ဆို့တတ်သော တရားချည်းသာတည်း။ ဝိပဿနာအရာ၌ ကား မရှုမှတ်ဘဲ၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်လျက် ပြေးသွားသော ကြံစည် စိတ်ကူးမှုဟူသမျှသည် ဝိပဿနာကို တားမြစ်တတ်သော တရား ချည်းသာတည်း။ ထိုသို့သော တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်တိုင်း ရှုမှတ်၍ ပယ်ဖျောက်ရမည်။

သမာဓိ၏ ဘေးရန်နှင့် ကုစားနည်းများ

၁-၂-ဘေးရန်နှင့် ကုစားနည်း…… (၁) အတိတာနုဓာဝနံ စိတ္တံ ဝိက္ခေပါန-
ပတိတံ၊ တံ ဝိဝဇ္ဇယိတွာ ဧကဋ္ဌာနေ သမာဒဟတိ၊ ဧဝမ္ပိ စိတ္တံ
န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။

(၂) အနာဂတပ္ပဋိကင်္ခနံ စိတ္တံ ဝိကမ္ပိတံ၊ တံ ဝိဝဇ္ဇယိတွာ
တတ္ထေဝ အဓိမောစေတိ၊ ဧဝမ္ပိ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။

(၁) အတိတာနုဓာဝနံ၊ အတိတ်အာရုံသို့ အစဉ်လိုက်ပြေး သွားသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဝိက္ခေပါနပတိတံ၊ ပျံ့လွင့်မှု အစဉ် လိုက်အပ်၏။ ဝါ၊ ပျံ့လွင့်မှု၌ ကျရောက်၏။ (သမာဓိဿ ပရိဗန္ဓော၊ သမာဓိ၏ အနှောင်အဖွဲ့ ဘေးရန်တည်း။) [ဤအပိုဒ်ကို ဥပတ္တိ- လေသကို ပြရာမှ ဆောင်၍ ပေါ်လွင်စေရန် ထည့်သည်]။ တံ၊ ထိုအတိတ်အာရုံကို။ ဝိဝဇ္ဇယိတွာ၊ ကြည့်၍။ ဧကဋ္ဌာနေ၊ တခုထည်း

သော ပစ္စုပ္ပန်အရာ၌။ သမာဒဟတိ၊ ကောင်းစွာထား၏။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့ထားအပ်လျှင်လဲ။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဝိက္ခေပံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။

(၂) အနာဂတပ္ပဋိကင်္ခနံ၊ အနာဂတ် အာရုံကို မြော်လင့်သော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဝိကမ္ပိတံ၊ တုန်လှုပ်၏။ (သမာဓိဿ ပရိဗန္ဓော၊ သမာဓိ၏ အနှောင်အဖွဲ့ ဘေးရန်တည်း။) တံ၊ ထိုအနာဂတ်အာရုံကို။ ဝိဝဇ္ဇယိတွာ၊ ကြည်၍။ တတ္ထေဝ၊ ထိုတခုတည်းသော ပစ္စုပ္ပန်အရာ၌သာလျှင်။ အဓိမောစေတိ၊ နှလုံးသွင်းစေ၏။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်းစေအပ်လျှင်လဲ။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဝိက္ခေပံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။

(၁) မြင်ပြီး၊ ကြားပြီး၊ နံပြီး၊ စားပြီး၊ တွေ့ထိပြီး၊ စိတ်ကူးကြံသိပြီး၊ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီးဟူသမျှသည် **အတိတ်အာရုံ**မည်၏။ ဤလွန်ပြီးသောအာရုံများကို ပြန်၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်သောစိတ်သည် ပျံ့လွင့်မှု၌ ကျရောက်၏။ ပျံ့လွင့်သောစိတ် မည်၏။ စဉ်းစားပုံကား ... ဝိပဿနာ ရှုမှတ်နေစဉ်တွင် လွန်ခဲ့သော အချိန်ကာလ၊ နေ့ရက်၊ လ၊ နှစ်များက မြင်ခဲ့ဘူး၊ ကြားခဲ့ဘူး၊ တွေ့ကြုံ ခံစားခဲ့ဘူး သိမှတ်ခဲ့ဘူးသော အာရုံဝတ္ထုတို့ကိုလဲ စဉ်းစား ကြံစည်မိတတ်၏။ မှတ်၍ကောင်းခဲ့သည်၊ မကောင်းခဲ့သည်ကိုလဲ ပြန်၍ ဆင်ခြင်တတ်၏။ မမှတ်မိဘဲ လွတ်သွားသည်ကိုလဲ အတန်ကြာမှ ပြန်၍ ဆင်ခြင်တတ်၏။ ပြီးခဲ့သောမှတ်ချက်၌ ဘယ်လိုနေသလဲ၊ ကောင်းကောင်းထင်လေသလား၊ မထင်ဘူးလား၊ ရုပ်လေလား၊ နာမ်လေလား- ဤသို့စသည်ဖြင့်လဲ ဆင်ခြင်တတ်၏။ ဤသို့သော စဉ်းစား ဆင်ခြင်မှု၊ စိတ်ကူး ကြံစည်မှု အလုံးစုံသည် အတိတ်သို့ ပြေးသွားလျက် ပျံ့လွင့်နေသော စိတ်မည်၏။ ဝိပဿနာ သမာဓိ၏ ဘေးရန်ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤသို့ ပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ရှုမှတ်ပြီးလျှင် တခုတည်းသော ပစ္စုပ္ပန် အာရုံ၌သာလျှင် စိတ်ကို ထားအပ်၏။ “ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက် အာရုံကိုသာ မှတ်ရမည်” ဟု ဆိုလို၏။ ဝိပဿနာ သမာဓိ၏ အရာဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌

“ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ” ဟူ၍ ဆိုသည်။ သမထ၏ အရာ ဖြစ်လျှင် ကား သမထ၏အာရုံ၌သာ ထားအပ်ပေသည်။ နောက်၌လဲ ဝိပဿနာ သမာဓိကိုငဲ့၍ အထူးဆိုသည်ကို နည်းတူပင် သိပါလေ။ ဤသို့ ဖြစ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ ရှုမှတ်၍နေလျှင် ၎င်းစိတ်သည် မပျံ့မလွင့် စူးစိုက် တည်ကြည်လေ၏။

(၂) မြင်ရလတုံ၊ ကြားရလတုံ၊ တွေ့ကြုံရလတုံ၊ ကြံသိရလတုံ၊ ဖြစ်ပေါ်လတုံသော အရာဟူသမျှသည် **အနာဂတ်အာရုံ** မည်၏။ ယခု မရှိသေးပါဘဲလျက် နောင်မှ ဖြစ်လတုံသော ဤအာရုံတို့ကို မြော်လင့် တောင့်တ၊ ကြံစည်သော စိတ်သည် တုန်လှုပ်သော သဘောရှိ၏။ မတည်တံ့။ မြော်ပုံကား .. နောင်အခါ၌ မြင်ရမည်၊ ကြားရမည်၊ စသည်ကို၎င်း၊ ကြီးပွား ချမ်းသာရမည်ကို၎င်း မြော်လင့်ကြံစည်မိတတ်၏။ တွေ့ချင်တဲ့လူနှင့် တွေ့ဆုံနေပုံ၊ မည်သို့ လုပ်ကိုင်၍ မည်သို့ကြီးပွားနေပုံ၊ နတ်ပြည်သို့ရောက်နေပုံ၊ စသည်ကို တကယ်ဖြစ်နေသကဲ့သို့ စိတ်ကူးထဲ၌ တွေ့မြင်လျက် နေတတ်၏။ မှတ်ရမည့် အာရုံကိုလဲ မြော်လင့်မိတတ်၏။ မှတ်၍ ကောင်းမည် ကိုလဲ မြော်မိတတ်၏။ ဉာဏ်ထူးတရားထူးဖြစ်ပေါ်မည်ကိုလဲ မြော်မိတတ်၏။ ဘယ်လိုများ ထူးခြားဦးမည်လဲ ဟူ၍လဲ စဉ်းစားမိတတ်၏။ သူများလို နေရာမှ ကျပါမည်လားဟူ၍လဲ စဉ်းစားမိတတ်၏။ ဤသို့ မရှိသေးသောအာရုံကို မြော်၍ စဉ်းစား ကြံစည်သော စိတ်သည် တုန်လှုပ်သော သဘောရှိ၏။ မတည်ကြည်။ ပျံ့လွင့်၏။ ဝိပဿနာသမာဓိ၏ ဘေးရန်ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ထိုသို့သော စိတ်ကိုလဲ ပေါ်တိုင်း ပေါ်တိုင်း မှတ်၍ ပစ္စုပ္ပန်၌သာ နှလုံးသွင်းစေရမည်။ “ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်ကိုသာ မှတ်စေရမည်” ဟု ဆိုလို၏။ ဤသို့ မှတ်စေလျှင်လဲ ၎င်းစိတ်သည် မပျံ့မလွင့် စူးစိုက် တည်ကြည်လေ၏။

အကျဉ်းမှတ်ရန်ကား ... အဟောင်းကိုလဲ မပြန်နှင့်၊ အသစ်ကိုလဲ မကြံနှင့်။ ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ မကျန် မလွတ်အောင် ရှုမှတ်ပါ။

၃-၄-ဘေးရန်နှင့် ကုစားနည်း

(၃) လီနံ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇာနုပတိတံ၊ တံ ပဂ္ဂဏိတွာ ကောသဇ္ဇံ ပဇဟတိ၊ ဧဝမ္ပိ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။

(၄) အတိပဂ္ဂဟိတံ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စာနုပတိတံ၊ တံ ဝိနိဂ္ဂဏိတွာ ဥဒ္ဓစ္စံ ပဇဟတိ၊ ဧဝမ္ပိ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။

(၃) လီနံ၊ တွန့်ဆုတ် လျော့လျည်းသော။ (ယော့ယဲသော) စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ကောသဇ္ဇာနုပတိတံ၊ ပျင်းရိမှု အစဉ်လိုက်အပ်၏။ ဝါ၊ ပျင်းရိမှု၌ ကျရောက်၏။ တံ၊ ထိုတွန့်ဆုတ် ယော့ယဲသောစိတ်ကို။ ပဂ္ဂဏိတွာ၊ ချီးမြှောက် အားပေး၍။ ကောသဇ္ဇံ၊ ပျင်းရိခြင်းကို။ ပဇဟတိ၊ ပယ်၏။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့ပယ်လျှင်လဲ။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဝိက္ခေပံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။

(၄) အတိပဂ္ဂဟိတံ၊ အလွန်ချီးမြှောက်အပ်သော။ ဝါ၊ လွန်စွာ အားထုတ်သော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဥဒ္ဓစ္စာနုပတိတံ၊ ပျံ့လွင့်မှု အစဉ်လိုက်အပ်၏။ ဝါ၊ ပျံ့လွင့်မှု၌ကျရောက်၏။ တံ၊ ထိုအားထုတ် လွန်းသောစိတ်ကို။ ဝိနိဂ္ဂဏိတွာ၊ နှိပ်၍၊ လျော့၍။ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းကို။ ပဇဟတိ၊ ပယ်၏။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့ ပယ်လျှင်လဲ။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဝိက္ခေပံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။

(၃) မှတ်၍ မကောင်းသော ကာလ၊ ဉာဏ်အထူးများ မဖြစ်ပေါ်သော ကာလ၊ မတိုးတက်နိုင်သော ကာလတို့၌ တွန့်ဆုတ် ယော့ယဲသောစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ အားမထုတ်လိုခြင်း ပျင်းရိခြင်းပင်တည်း။ ဝိပဿနာသမာဓိ၏ ဘေးရန်ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုပျင်းရိမှုကို ပေါ်တိုင်း ပေါ်တိုင်း မှတ်၍ ပယ်အပ်၏။ ထိုမျှဖြင့် မပယ်နိုင်သေးလျှင် စိတ်ကိုတက်ကြွလာအောင် အားပေး ချီးမြှောက်အပ်၏။ အားပေးပုံကို ဝိရိယဗောဇ္ဈင် ပူးကြောင်းဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ပြအပ်သောအကြောင်း(၁၁)ပါးတို့ဖြင့်သိအပ်၏။ အချို့ကို ထုတ်ပြဦးအံ့။

အပါယ်အေးကို ဆင်ခြင်ပါ... ငရဲ၌ ဖြစ်ရသော သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်သည် ၃-ဂါဝုတ် ပမာဏ ရှိ၏။ မြန်မာတိုင်အားဖြင့် ၄-တိုင်နှင့် တာ ၈၀၀-ရှိ၏။ ငရဲထိန်းတို့သည် ထိုမျှကိုယ်ခန္ဓာကြီးမားသော ငရဲသားကို အလျှံတပြောင် ပြောင် မီးစွဲလောင်သော သံမြေပြင်ပေါ်၌ ပက်လက် အိပ်စေကုန်၏။ ထိုနောက် ညာဘက်လက်ဝါး၌ ထန်းလုံးခန့်ရှိ ရဲရဲတောက်သော သံစွဲကြီးကို ရိုက်နှက်သွင်းကုန်၏။ ဗယ်ဘက် လက်ဝါး၌လဲ နည်းတူပင် ရိုက်နှက် သွင်းကုန်၏။ ညာဘက်ခြေ၊ ဗယ်ဘက်ခြေ၊ ခါးလယ်တို့၌လဲ နည်းတူပင် ရိုက်နှက် သွင်းကုန်၏။ ထို့အတူ မှောက်လျက် အိပ်စေ၍၎င်း၊ စောင်းလျက် အိပ်စေ၍၎င်း၊ ငါးပါးသောဌာနတို့၌ သံစွဲကြီးများကို ရိုက်နှက်၍ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကုန်၏။ အကုသိုလ်ကံ မကုန်သေးမချင်း ငရဲသားကား မသေနိုင်။ ဤသို့ အညှဉ်းဆဲခံရသော ငရဲသားသည် ရဲရဲတောက်သော သံမြေပြင်ကို မြင်ရုံမျှဖြင့်လဲ များစွာစိတ်ဆင်းရဲရ၏။ အလွန်ကြမ်းတန်းရက်စက်စွာ ကြိမ်းမောင်းပြောဆိုသော ငရဲထိန်းတို့၏အသံကို ကြားရ၍လဲ စိတ်ဆင်းရဲရ၏။ သံမြေပြင်ပေါ်၌ အတင်းတွန်းလှဲ၍ သိပ်ခြင်း၊ မီးလောင်ခြင်း၊ သံစွဲကြီးများဖြင့် ရိုက်နှက်မည်ကို မြင်ရခြင်း၊ ရက်စက်စွာ သံစွဲ ရိုက်နှက် ခံရခြင်းတို့ ကြောင့်လဲ အတိုင်းမသိကြီးစွာသောကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲတို့ကို ခံစားရ၏။ ထိုသို့သော ကာလ၌ ကယ်ပါ၊ သနားပါ၊ ချမ်းသာပေးပါစသည်ဖြင့် မျက်ရည်စီးယို ငိုကြွေးမြည်တမ်းလျက် တောင်းပန်သော်လဲ မည်သူမျှ မကယ်၊ မသနား၊ ချမ်းသာ မပေးချေ။ မိမ့်၊ ဘမ့်၊ ဆွေမျိုးမ့်၊ အဆွေခင်ပွန်းမ့်၍ တကိုယ်ထည်းသာဖြစ်လျက် ညှိုးငယ်စွာနှင့် အလွန်ကြီးမားသော ဆင်းရဲတွေကို အော်မြည် ယောင်ယမ်းလျက် မိနစ်၊ စက္ကန့်မျှမခြားဘဲ ခံစား၍ နေရရှာလေတော့၏။ ထိုသို့သော ကာလ၌ ဝိပဿနာကို အားထုတ်ခွင့် မရနိုင်တော့ချေ။

ထို့ပြင်... သံစွဲ ငါးချက်နှက်၍ မသေသေးသော ငရဲသားကို ငရဲထိန်းတို့သည် အိမ်မိုးတဘက်ခန့်ရှိသော တစည်း ပေါက်ပြားကြီးတို့ဖြင့် ရှစ်မြောင့်ပုံ၊ ခြောက်မြောင့်ပုံ စသည် ဖြစ်အောင်

မျဉ်းပစ်၍ ရွှေခုတ်ကြပြန်၏။ သွေးတို့သည် မြစ်ဖြစ်၍ စီးလေကုန်၏။
 ထိုသွေးတို့မှ မီးတောက် ထပြန်၍ ရွှေခုတ်ရာ ကိုယ်၌ စွဲလောင်
 လေ၏။ အတိုင်းမသိသော ဆင်းရဲကို ခံစားရလေ၏။ ထိုစဉ်အခါ၌
 ဝိပဿနာကို အားထုတ်ခွင့် မရနိုင်တော့ချေ။ ထိုမျှဖြင့် မသေ
 သေးလျှင်၊ စောက်ထိုး တွဲလဲ ဆွဲထား၍ ဗန်းကြီးခန့်ရှိ ပဲခွပ်တို့ဖြင့်
 ပါးပါး ပါးပါး လွှာလျက် ရွှေခုတ်ကြပြန်၏။ ထိုမျှဖြင့် မသေသေး
 လျှင်၊ မီးလျှံရဲရဲတောက်သောသံရထား၌ နွား၊ မြင်းတို့ကဲ့သို့တပ်၍
 မီးကျိုးခဲ တောင်ပေါ်သို့ တက်စေကုန်၏။ မတက်ဘဲနေလျှင်၊ ရဲရဲ
 တောက်သော သံတုတ်ကြီးများဖြင့် အပြင်းရိုက်၍ တက်စေကုန်
 ၏။ တောင်ထိပ်သို့ ရောက်လျှင်၊ တဖန် ဆင်းစေကုန်၏။ ဤသို့
 တက်ချည် ဆင်းချည် ပြုစေကုန်၏။ ထိုမျှဖြင့် မသေသေးလျှင်၊
 ကျိုက်ကျိုက် ဆူပွက်လျက် ရဲရဲတောက်သော **လောဟကုန္တိ** ခေါ်
 သံရည်ပွက် အိုးကြီးထဲသို့ ပစ်ချလိုက်ကုန်၏။ ထို ငရဲသားသည်
 သံရည်ပွက်ထဲ၌ ရှဲ့...ကနဲကျ၍ အမြှုပ် တစ်စီထဲလျက် နစ်မြုပ်
 သွားရှာလေ၏။ အနှစ်သုံးသောင်းကြာမှ ငရဲအိုး၏ အောက်စသို့
 ရောက်၏။ တဖန် အနှစ်သုံးသောင်းကြာမှ ငရဲအိုး၏ အထက်နမ်း
 ဝသို့ ရောက်လျက် ပေါ်လာ၏။ ဘေး အရပ်မျက်နှာသို့လဲ ဖီလာ
 သွား၏။ ထမင်းအိုးပွက်သောအခါ၌ ဆန်စေ့ကလေးများကဲ့သို့
 ပင်တည်း။ အတိုင်းမသိသောဆင်းရဲနှင့် ရင်ဆိုင်တွေ့နေရလေ၏။
 အားထုတ်ခွင့်ကိုကား ထိုအခါ၌ မရနိုင်တော့ချေ။

ကံမကုန်၍ ထိုမျှဖြင့် မသေပြန်လျှင်၊ သံရည်ပွက်ထဲမှ ငရဲသား
 ကိုယူ၍ ငရဲထိန်းတို့သည် မီးတဟုန်းဟုန်း အမြဲ တောက်လောင်
 လျက်ရှိသောငရဲကြီးထဲသို့ ပစ်သွင်းလိုက်ကြပြန်၏။ ထို ငရဲကြီး
 သည်ကား အလျား၊ အနံ၊ အမြင့် ယူဇနာ တရာစီရှိ၏။ လေးထောင့်
 ညီသော သံသေတ္တာကြီးနှင့် တူ၏။ အရှေ့ဘက်နံရံမှ မီးအလျှံသည်
 အနောက်နံရံကို ဖောက်ပြီးလျှင် အပြင်ဘက် ယူဇနာ တရာ
 တိုင်အောင် ပူလောင်၏။ အနောက်နံရံ၊ တောင်နံရံ၊ မြောက်နံရံ၊
 အထက်သံမိုး၊ အောက်သံမြေပြင်တို့မှ မီးလျှံတို့သည်လည်း နည်းတူ
 ချည်းသာတည်း။ ထိုငရဲကြီးအတွင်း၌ ထိုမှ ဤမှ ပြေးလွှားလူးလိမ့်

ဟစ်အော် မြည်တမ်းလျက် ဆင်းရဲကြီးစွာကို ခံစားရလေ၏။ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာသော် တရံတခါ၌ ထိုငရဲကြီး၏ တံခါး တခုခုသည် ပွင့်၏။ ထိုအခါ၌ ငရဲသားတို့သည် ထွက်ရန် ထိုတံခါးဆီသို့ အတင်းပြေးကြ၏။ အချို့မှာ လမ်းခရီးတွင်ပင် မောပန်း လူးလိမ့်လျက်ရှိကုန်၏။ အချို့မှာ တံခါးဝသို့ ရောက်ကုန်၏။ အချို့မှာ အပြင်သို့ ရောက်ကုန်၏။ အနှစ် သိန်းပေါင်းများစွာကြာလျှင် ထိုတံခါးကြီးသည် ပိတ်သွားလေ၏။ ထွက်နိုင်သော သူသည်လည်း အပြင်သို့ ရောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဘင်ပုပ်ငရဲထဲသို့ ကျသွားလေ၏။ မစင်ပုပ်ထဲ၌ နစ်မြုပ်နေစဉ် ဆင်၏ လည်ပင်းခန့်၊ လှေလုံးခန့်ရှိသော ပိုးလောက်တို့က ကိုက်စားကြလေ၏။

ထိုငရဲမှ လွတ်ပြန်လျှင် ပြာပူငရဲသို့ ကျရောက်သွားပြန်၏။ ထိုငရဲ၌ အိမ်ထွင်ခန့်ရှိသော မီးကျိုးခဲ၊ ရဲရဲတောက်သောပြာပူတို့ဖြင့် လောင်ကျွမ်း၍ ဆင်းရဲကြီးစွာကို ခံစားရပြန်၏။ ထိုငရဲမှ လွတ်ပြန်လျှင် **လက်ပံတောငရဲ**သို့ ရောက်ပြန်၏။ လက်ပံပင်တို့သည် (၁၆) လက်မရှည်သော ဆူးရှိကုန်၏။ မီးလျှံရဲရဲတောက်လျက်ရှိကုန်၏။ ငရဲထိန်းတို့က ရိုက်နှက်၍ ထိုလက်ပံပင်တို့၌ တက်ချည် ဆင်းချည် ပြုစေကုန်၏။ တက်သောအခါ၌ လက်ပံဆူးတို့သည် အောက်သို့ လှည့်၍ နေကုန်၏။ ဆင်းသောအခါ၌ အထက်သို့ လှည့်၍ နေကုန်၏။ ကြောက်လန့်တကြား လျင်စွာတက်ရ၊ ဆင်းရဲသော ငရဲသား၏ ကိုယ်သည် ထိုလက်ပံဆူးတို့ဖြင့် စုပ်ပြတ် ပေါက်ပြဲလျက်ရှိလေ၏။ ထိုငရဲမှ လွတ်ပြန်လျှင် **သန်လျက်ရွက်တောငရဲ**သို့ ရောက်ပြန်လေ၏။ ရောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် သန်လျက်နှင့်တူစွာ နှစ်ဘက်သွားရှိသော အရွက်တို့သည် ကြွေ၍ ငရဲသား၏ကိုယ်၌ ကျကုန်၏။ လက်၊ ခြေ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါတို့သည် အပိုင်းအပိုင်း ပြတ်လေကုန်၏။ ထ၍ပြေးလျှင် သံမြေပြင်၌ သင်ဓုန်းသွားတို့သည် ထွက်ပေါ်လျက် ရှိကုန်၏။ ရွှေမှသံတံတိုင်းလဲကာရံလျက် ရှိလေ၏။

ထိုငရဲမှ လွတ်ပြန်လျှင် **ဝေတ္တရဏီ** မည်သော ကြိမ်ချောင်းငရဲသို့ ကျရောက်ပြန်လေ၏။ ထိုငရဲသည် ကျိုက်ကျိုက်ဆူသော သံရည်

အတိ ပြည့်၏။ သင်ဓုန်းသွားနှင့်တူသော နွယ်များ၊ ကြာရွက်များ ရှိ၏။ အောက်မြေပြင်၌ သင်ဓုန်းသွားခင်းလျက် ရှိ၏။ ကမ်းပါး တို့၌ သင်ဓုန်းသွားကဲ့သို့ ထက်သော ကြိမ်နွယ်များ၊ သမန်းမြက်များ ရှိကြ၏။ ငရဲသားသည် ထိုချောင်းကို ဆင်းမိလျှင်၊ မြေပြင်မှ သင်ဓုန်းသွား ရှသောကြောင့်၎င်း၊ သံရည်ပူဖြင့် လောင်ခြင်း စပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း ဗိုင်းကနဲ လဲရှာလေ၏။ လဲလျှင်၊ ကျိုက်ကျိုက် ဆူလျက် ပူစပ်သော သံရည်ထဲ၌ စုန်ချည် ဆန်ချည် မျောသွား လေ၏။ ကမ်းပါး၌ရှိသော ကြိမ်၊ သမန်းမြက်တို့ဖြင့်လဲ ရှ၏။ ချောင်းတွင်း၌ရှိသော နွယ်၊ ကြာရွက်တို့ဖြင့်လဲ ရှ၏။ ငရဲသား၏ ကိုယ်သည် အစုတ်စုတ် အပြတ်ပြတ် ဖြစ်လေ၏။ ထိုစဉ်အခါ၌ တရားအားထုတ်ခွင့်ကို မရနိုင်တော့ချေ။

စုန်ချည် ဆန်ချည် မျောလျက် အတိဒုက္ခရောက်၍ နေသော ထို ငရဲသားကိုငရဲထိန်းတို့ တွေ့လျှင် သံငါးများချပ်ကြီးဖြင့် ဆယ်တင်၍ ‘ဘာအလိုရှိသလဲ’ဟု မေးကုန်၏။ ထမင်းဆာသည်ဟု ဆိုလျှင် ရဲရဲတောက်သော သံတုံးသံခဲတို့ဖြင့် ပြည့်သော သံခြင်းတောင်းကြီး ကို ယူလာကုန်၏။ ငရဲသားသည် ကြောက်လှသောကြောင့် ပစပ်ကို အတင်းပိတ်၍ ထားရှာလေ၏။ ထိုအခါ ငရဲထိန်း တယောက်က ပေါက်ချွန်းကြီးဖြင့် အတင်းပေါက်၍ ပစပ်ကို ဖွင့်၏။ အခြားတယောက်ကလဲ နည်းတူပင် တဘက်မှ ပေါက်၍ ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်၍ ပစပ်ဟင်းလင်း ပွင့်နေသော အခါ၌ ရဲရဲ တောက်သော ထိုသံတုံးသံခဲတို့ကို တခုပြီး တခု ပစ်ထည့်၍ ကျွေးကြလေ၏။ ထိုသံတုံးသံခဲတို့သည် နှုတ်ခမ်း၊ လျှာ၊ အာခေါင်၊ လည်ချောင်း၊ အူတို့ကို လောင်ကျွမ်းကြပြီးလျှင် အောက်ခွါရမှ ထွက်သွားကုန်၏။ ရေငတ်သည်ဟု ဆိုပြန်လျှင် ကျိုက် ကျိုက် ဆူပွက်သော သံရည်တို့ကို လောင်းထည့်၍ ပေးကုန်၏။ ထို သံရည်ပူတို့သည်လည်း နည်းတူပင် လောင်၍ အောက် ခွါရမှ ထွက်သွားကုန်၏။ ငရဲသားသည် မလှုပ်နိုင်ဘဲ ဆင်းရဲကြီးစွာကို ခံစားရရှာလေ၏။ ကံမကုန်၍ မသေသေးပြန်လျှင် ထိုငရဲသားကို ငရဲကြီးထဲသို့ တဖန် ပစ်သွင်းလိုက်ကြပြန်၏။ ဤ ငရဲဒုက္ခတို့သည်

မာလပဏ္ဍိတသုတ်, ဒေဝဒူတသုတ် စသည်တို့၌ ကျယ်ဝန်းစွာ လာကုန်၏။ ထိုသုတ်တို့မှယူ၍ ဤ၌ အကျဉ်းပြဆိုခြင်းပေတည်း။ ဤသို့ ငရဲ၌ဖြစ်၍ ဆင်းရဲကြီးစွာတို့နှင့် ရင်ဆိုင် တွေ့နေရသော သူသည် ဝိပဿနာ အားထုတ်ခွင့်ကို မရနိုင်ရှာချေ။ သို့ဖြစ်၍ ဤသို့ ဆုံးမ အားပေးအပ်၏။

ဝိပဿနာ ရှုမှတ်၍ နေသော အို-သူတော်ကောင်း! သင် မမေ့နဲ့၊ မပျင်းနဲ့၊ မေ့လျော့ပျင်းရိနေလျှင် သံသရာမှ သင် မထွက် မြောက်နိုင်၊ မထွက်မြောက်နိုင်လျှင် တရံတခါ၌ ငရဲသို့ ကျရောက် လိမ့်မည်။ ကြီးစွာသော ဆင်းရဲတွေကို သင် ခံစားရလိမ့်မည်။ ရှေးကလဲ ခံစားခဲ့ရလေပြီ၊ ငရဲဒုက္ခနှင့် ကြုံတွေ့နေစဉ်မှာ မျက်ရည် ကြီးငယ်ကျ၍ ဘယ်လိုပင် ငိုကြွေးတောင့်တနေသော်လဲ သင် သည် ဤဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်ခွင့် ရမည်မဟုတ်ပေ၊ ယခုလို အခါသည်သာလျှင် အားထုတ်ခွင့်ရသောအခါပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ သင်-မပျင်းပါနဲ့၊ မမေ့ပါနဲ့၊ ဝိပဿနာ အလုပ်ကို ထက်သန်စွာ အားထုတ်ပါလေ့-ဤသို့သော အဓိပ္ပါယ်ကိုပင် ရည်၍ ပေးတော်မူခဲ့သော အောက်ပါ ဘုရားအဆုံးအမတော်ကို ရိုသေစွာ လိုက်နာပါလေ့။

ဈာယ(တုဝံ)ဘိက္ခု မာ ပမာဒေါ၊
မာ တေ ကာမဂုဏေ ရမေဿု စိတ္တံ။
မာ လောဟဂုဋ် ဂိလီ ပမတ္တော၊
မာ ကန္တိ ဒုခ-မိဒန္တိ ဒယမာနော။

(ဓမ္မပဒ ၃၇၁-ဂါထာ၊ ဩပစ္ဆန္နသိကာ လက္ခဏာနှင့် ညီ၏။)

ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ တုဝံ၊ သင်သည်။ ဈာယ၊ မနား မဆုတ် အားထုတ်ညီညွှာ ရှုမှတ်ပါလေ့။ မာ ပမာဒေါ၊ မေ့၍ မနေလင့်။ တေ စိတ္တံ၊ သင်၏စိတ်ကို။ ကာမဂုဏေ၊ ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ် ထဲ၌။ မာ ရမေဿု၊ မွေ့လျော်နှစ်ခြိုက် ပျော်ပိုက်၍ မနေစေလင့်။ ပမတ္တော၊ မေ့မေ့လျော့လျော့ပေါ့တော့တော့နေမိသောကြောင့်။ နိရယံ ပတော၊ တရံတခါ ငရဲရှာသို့ ရောက်လတ်၍။ လောဟဂုဋ်၊ မီးလျှံတဟုန်းဟုန်းနှင့် သံတုံးသံခဲကို။ မာဂိလီ၊ အလိုမကျဘဲ မမျို

ရမိပါစေလင့်။ ဒယမာနော၊ ငရဲမီး တပြောင်ပြောင် အပူလောင် ခံရသည်ဖြစ်၍။ ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ၊ ဒီဟာက ဆင်းရဲလှပါတကားဟူ၍။ မာ ကန္တိ၊ ဟစ်အော်ယောင်ယမ်းလျက် မမြည်တမ်း မငိုကြွေးရ ပါစေလင့်။

တိရစ္ဆာန်ဘုံတွင် ပိုက် ကွန် မြူး စသည်၌ မိနေစဉ် ကာလ တွင်လဲ အားထုတ်ခွင့် မရနိုင်။ အဖျား၌ သံချွန်တပ်သော နှင်တံ၊ ရိုးရိုးနှင်တံတို့ဖြင့် ထိုးဆွ ရိုက်နှက် ခံရလျက် ရထားဝန်၊ လှည်းဝန် တို့ကို ရုန်းဆောင်နေရသော မြင်း၊ နွား၊ ကျွဲဖြစ်စဉ်၌လဲ အားထုတ် ခွင့် မရနိုင်။ ပြိတ္တာဘုံတွင် အနှစ် သိန်းပေါင်းများစွာ ကာလ ပတ်လုံး ဘုရား နှစ်ဆူ၊ သုံးဆူ၊ လေးဆူတို့၏ အကြား ကာလ ပတ်လုံး ဆာလောင်ငတ်မွတ်နေစဉ်၌လဲ အားထုတ်ခွင့် မရနိုင်။ ကာလကဋ္ဌိက အသူရကာယ်ဘုံတွင် အရိုးအရေမျှဖြင့် အတောင် ခုနစ်ဆယ် ရှစ်ဆယ် ပမာဏ ခန္ဓာကိုယ်ရှိလျက် မစားရ မသောက် ရဘဲ လေ၊ နေပူ စသည်တို့ဖြင့် ပင်ပန်း ဆင်းရဲ နေစဉ်၌လဲ အားထုတ်ခွင့် မရနိုင်။ ထိုတိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယ်တို့ သည် အားထုတ်သော်လဲ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်တို့ကို မရ နိုင်ကုန်။ အို-သူတော်ကောင်း! လူဖြစ်စဉ် ယခုအခါသည်သာ လျှင် ဝိပဿနာကို အားထုတ်နိုင်တဲ့ အခါပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ သင်-မပျင်းနဲ့၊ မမေ့နဲ့ အားထုတ်ပါလော့။ ဤကား အပါယ် ဘေးကို ဆင်ခြင်၍ အားပေးချီးမြှောက်ပုံတည်း။

အကျိုးကို ဆင်ခြင်ပါ... ဤဝိပဿနာ အလုပ်ဖြင့် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရ၏။ အပါယ်ဆင်းရဲ၊ သံသရာဆင်းရဲတို့မှ လွတ်ကင်း ထွက်မြောက်၏။ ဤမျှ ကြီးကျယ် သောအကျိုးကို ပေါ့လျော့ပျင်းရိစွာ အားထုတ်၍ ဘယ်မှာ ရနိုင် ပါမည်နည်း၊ လောက၌ ငွေတရာ၊ တထောင်၊ တသောင်း ရဘို့ ဆိုပင် ခဲယဉ်းစွာ အားထုတ်ရသည်မဟုတ်ပါလော့၊ ၇-ရက်၊ ၁၅-ရက်၊ တလစသည်ဖြင့် ပြည့်စုံစွာ အားထုတ်၍ ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းမည့် လုပ်ငန်းကို အဘယ့်ကြောင့် အားတက် သရော မလုပ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ တနေ့ အပန်းခံ၍ လုပ်သည့်အတွက် တနှစ်

လုံး ချမ်းသာမည်ဆိုလျှင် ထိုအလုပ်ကို စိတ်ပါလက်ပါ လုပ်ထိုက်၏။ တလ အပန်းခံ၍ တသက်လုံး ချမ်းသာမည်ဆိုလျှင် သာ၍ပင် စိတ်ပါလက်ပါ လုပ်ထိုက်၏။ ၁၅-ရက်၊ တလ၊ နှစ်လ စသည် အပန်းခံ၍ အားထုတ်ခြင်းဖြင့် သံသရာတလျှောက်လုံး တွေ့ကြုံသွားရမည့် ဆင်းရဲဟူသမျှမှ လွတ်ကင်း ထွက်မြောက်စေနိုင်သည့် ဝိပဿနာ အလုပ်ကို အဘယ့်ကြောင့် လောကီ အလုပ်ထက် အပန်းခံ၍ အားမထုတ်နိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်း၊ အို-သူတော်ကောင်း! မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အလွန်ကြီးမားတဲ့ အကျိုးကိုရစေနိုင်တဲ့ ဝိပဿနာအလုပ်ကို ပြင်းထန်စွာ အားထုတ်ပါလော့။ (အကျိုးကို ဆင်ခြင်၍ အားပေးပုံ)

အကျင့်လမ်းကို ဆင်ခြင်ပါ.... ဤ ဝိပဿနာသည် သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သွားနိုင်သော လမ်း

ခရီး မဟုတ်ပေ။ ခပ်သိမ်းသော ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အရိယာ သာဝကတို့သာ သွားအပ်သော လမ်းပေတည်း။ ပျင်းရိသော လူညံတို့သည် ဤလမ်းကို မသွားနိုင်ကုန်၊ ဤလမ်းကို သွားသော သူသည် ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အရိယာတို့၏ ဂုဏ်ထူး အကျင့်ထူး နှင့် တစိတ် တပိုင်းအားဖြင့် ပြည့်စုံ၍ နေပေ၏။ အို-သူတော်ကောင်း! ဘုရားစသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏ ဂုဏ် အကျင့်ကိုယူရာ၌ အဘယ့်ကြောင့် ပေါ့လျော့နေပါသနည်း။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်မွန်တို့၏ သွားရိုးလမ်းကို ခရီးဘွင်အောင် အားထုတ်၍ သာသွားပါလော့။ (သွားရိုးလမ်းဖြင့် အားပေးပုံ)

ဒါယကာတို့အား ကျေးဇူးတုံ့ပြန်ပါ.... (ဤ ဆင်ခြင်ပုံမှာ ရဟန်းတော်တို့နှင့်

သာ ဆိုင်၏။) ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမတို့သည် နေ့ည၌ မအားအောင် ပင်ပန်းကြီးစွာဖြင့် ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရှာကြံကြရ၏။ အသက်ကို စွန့်၍သော်လည်း လုပ်ငန်းတို့ကို လုပ်ကိုင်ကြရ၏။ သို့သော်လည်း ရသောဥစ္စာတို့မှ သူတို့ကိုယ်တိုင် တော်သင့်ရုံကိုသာ သုံးစွဲကြ၏။ အဦးအမြတ်တို့ကိုကား ရဟန်းတို့ အားလှူကြကုန်၏။ ထိုသို့လှူခြင်းသည် ဆွေမျိုးတော်၍လဲ မဟုတ်၊ ကျေးဇူးပြုဘူး၍လဲ မဟုတ်။

ရာထူး၊ အလုပ် အကိုင်ဖြင့်ကြီးပွားချမ်းသာအောင်ရွက်ဆောင်ပေးမည်ကို မြော်၍လဲ လှူသည်မဟုတ်။ အမှန်အားဖြင့်ကား... ရဟန်းတို့သည် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာနှင့် ပြည့်စုံကြပေသည်။ သို့ရဟန်းတို့အားလှူခြင်းသည် မရေတွက်နိုင်သော လူ၊ နတ်ချမ်းသာ၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရစေနိုင်၏။ ညောင်စေ့မျှ လှူလျှင်၊ ညောင်ပင်ကြီးမျှ မကကြီးမားသော အကျိုးကို ရစေနိုင်၏။ ဆွမ်းတစ်စွန်း၊ ဟင်းတစ်ခွက်၊ သစ်သီးတစ်လုံး၊ မုန့်တစ်ခု၊ သင်္ကန်းတစ်ထည်၊ ကျောင်းငယ်တစ်ဆောင်၊ ဆေးတစ်ခွက်စာမျှ လှူလျှင် မရေတွက်နိုင်သော ဘဝတို့၌ လူနတ်တို့၏စည်းစိမ်ကို ရစေနိုင်၏။ နိဗ္ဗာန်ကိုလဲ ရစေနိုင်၏။ ဤသို့သော အကျိုးများကို မြော်လင့်တောင့်တ၍ မိမိတို့ စားသုံးဘို့ထဲမှ ခွဲထုတ်၍ ပေးလှူခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ (စင်ကြယ်သော အလှူကိုသာ ရည်၍ ဆိုပါ၏)။ ဤသို့ စင်ကြယ်သောစိတ်ထားဖြင့် လှူပါသော်လဲ၊ အလှူခံ ရဟန်းတော်က သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာနှင့် မပြည့်စုံလျှင် ထိုဒါနသည် မြော်လင့်သည့်အတိုင်း ကြီးမားသော အကျိုးကို မပေးနိုင်သည်သာတည်း။ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာနှင့် ပြည့်စုံမှသာလျှင် ပြည့်စုံစွာ အကျိုးပေးနိုင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ မိမိ၏ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာကို ယုံကြည်အားကိုး၍ လှူသော ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့အား ဒါန၏ အကျိုးများကို ဘန်ဘိုး အပြည့်ရစေလိုသော ရဟန်းသည် သီလ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာ၊ စသော ပညာတို့နှင့် ပြည့်စုံအောင် အားထုတ် အပ်၏။ ပျင်းရိပေါ့လျော့၍ မနေအပ်၊ ပျင်းရိ ပေါ့လျော့ နေလျှင်၊ ယုံကြည် အားကိုးသော ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ကို မငဲ့မညှာရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် **အာကဇံယုသုတ် (မ ၁-၃၉)** ၌ အောက်ပါအတိုင်း ဟောတော်မူပေသည်။

အာကဇံယု စေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု “ယေသာဟံ စိဝရ ပိဏ္ဏပါတ သေနာသန ဂိလာန ပစ္စယ ဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရံ ပရိဘုဉ္ဇာမိ၊ တေသံ တေ ကာရာ မဟပ္ပလာ အဿု မဟာနိသံသာ”တိ။ သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ၊ အဇ္ဈတ္တံ စေတော သမထမနုယုတ္တော အနိရာကဘဇ္ဈာနော၊ ဝိပဿနာယ သမန္နာဂတော၊ မြူဟေတာ သုညဂါရာနံ။

မြန်မာပြန်……အို-ရဟန်းတို့ “ငါသည် အကြင် သူတို့၏ သက်န်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတို့ကို သုံးဆောင် ၏။ ထိုဒါယကာတို့၏ ထိုပစ္စည်း ပေးလှူမှုတို့သည် များပြား ကြီးကျယ်သော အကျိုးအာနိသင် ရှိကြပါစေ”ဟု အကယ်၍ ရဟန်းသည် လိုလားတောင့်တငြားအံ့။ ထိုရဟန်းသည် သီလတို့၌ သာလျှင် အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်ရာ၏။ မိမိ၏ စိတ်ငြိမ်းကြောင်း သမထကို အားထုတ် ရာ၏။ ရှုမှု ဈာန် မကင်းသည် ဖြစ် ရာ၏။ ဝိပဿနာနှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်ရာ၏။ ဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်း၌ နေ၍ သမထ၊ ဝိပဿနာတို့ကို ပွားစေသည်ဖြစ်ရာ၏။

သို့ဖြစ်၍ ဤသို့ဆင်ခြင်လျက် အားပေးအပ်၏။ “အိုရဟန်းမြတ် စဉ်းစားကြည့်ပါလော့။ သင့်ကို ယုံကြည်အားကိုး၍ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့က ဆွမ်း၊ သက်န်း စသည်ကို လှူကြပေသည်။ သင့်ထံမှ တစ်စုံတရာကို ရလို၍ လှူကြသည်ကား မဟုတ်ပေ။ လူနတ် နိဗ္ဗာန် သုံးတန်သောချမ်းသာကို တောင့်တ၍သာ လှူကြပေသည်။ ထိုပစ္စည်းများကို သုံးဆောင်ရသည့်အတွက် သင့်မှာ ဆာလောင် မှုကြောင့်လဲ မဆင်းရဲရချေ။ အချမ်းအပူ စသည်တို့ကြောင့်လဲ မဆင်းရဲရချေ။ ပစ္စည်းရမှု အတွက်လဲ ပင်ပမ်းစွာ ကြောင့်ကြ မစိုက်ရ၊ မစိုးရိမ် မပူပန် ရချေ။ ဘုရား၏ အဆုံးအမကိုလဲ လွတ်လပ်စွာ အားထုတ်ခွင့် ရပေ၏။ သို့အတွက် ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့သည် ကျေးဇူးများပေကုန်စွ။ သို့သော်လဲ သင်က ပျင်းရိပေါ့လျော့၍ သီလ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာနှင့် ပြည့်စုံအောင် အားမထုတ်လျှင် ယုံကြည်အားကိုးသော ထိုဒါယကာဒါယိကာမ တို့မှာ ဒါန၏အကျိုးကို တန်ဖိုးပြည့်ဝအောင် ရကြရှာတော့မည် မဟုတ်ချေ။ သို့ဖြစ်၍၊ ကျေးဇူးတုန့်ပြန်နိုင်ရန် ဝိပဿနာကို မပျင်း မရိပွားစေပါလော့။ (ကျေးဇူးတုန့်ပြန်ခြင်းဖြင့် အားပေးပုံ)။

အထက်ပါအတိုင်း အားပေး၍ စတုရင်္ဂ ဝီရိယဖြင့် အားထုတ် သောရဟန်းသည် အဋ္ဌကထာများစွာတို့၌ပြုအပ်သော **မဟာမိတ္တ မထေရ်** ကဲ့သို့၎င်း၊ **ကေရ်တ္တရ** အဋ္ဌကထာ၌ ပြုအပ်သော **ဝိဇ္ဇာ-ပါတိက တိဿမထေရ်** ကဲ့သို့၎င်း၊ အရဟတ္တဖိုလ် တိုင်အောင်

ဆိုက်ရောက်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် သံယုတ်ပါဠိတော်၌ ဤသို့ ဟောတော်မူ၏။

အလမေဝ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတေန ကုလပုတ္တေန ဝီရိယံ အာရဘိတုံ၊
 “ကာမံ တစောစ၊ နှာရု စ၊ အဋ္ဌိ စ၊ အဝသိဿတု သရီရေ
 ဥပသုဿတု မံသလောဟိတံ၊ ယံ တံ ပုရိသထာမေန ပုရိသ
 ဝီရိယေန ပုရိသပရက္ကမေန ပတ္တဗ္ဗံ၊ န တံ အပါပုဏိတွာ ဝီရိယဿ
 သဏ္ဌာနံ ဘဝိဿတိ”တိ။ပ။ န ဘိက္ခဝေ ဟိနေန အဂ္ဂဿ ပတ္တိ
 ဟောတိ၊ အဂ္ဂေန စ ဘိက္ခဝေ အဂ္ဂဿ ပတ္တိ ဟောတိ။ပ။ တသ္မာ
 တိဟ ဘိက္ခဝေ ဝီရိယံ အာရဘထ အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ အနဓိ-
 ဂတဿ အဓိဂမာယ အသစ္စိကတဿ သစ္စိကိရိယာယ၊ “ဧဝံ
 နော အယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အဝဉ္ဇျာ ဘဝိဿတိ သဖလာ သဥဒြိယာ၊
 ယေသဉ္စ မယံ ပရိဘုဉ္ဇာမ စိဝရ ပိဏ္ဏပါတ သေနာသန ဂီလာန
 ပစ္စယ ဘေသဇ္ဇ ပရိက္ခာရံ၊ တေသံ တေ ကာရာ အမှေသု
 မဟပ္ပလာ ဘဝိဿန္တိ မဟာနိသံသာ”တိ ဧဝံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ
 သိက္ခိတဗ္ဗံ၊ အတ္တတ္ထံ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ သမ္ပဿ မာနေန အလမေဝ
 အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေတုံ၊ ပရတ္ထံ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ သမ္ပဿမာနေန
 အလမေဝ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေတုံ၊ ဥဘယတ္ထံ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ
 သမ္ပဿမာနေန အလမေဝ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေတုံ။

(ကျယ်လွန်းမည်ကြောင့် အချို့ကို ချန်ထား၏။ စွမ်းနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နိဒါန
 သံယုတ် ဒသမလင်္က(၂၆၆)၌ အဋ္ဌကထာ(၄၆)နှင့်တကွ ကြည့်ရှု မှတ်သားကြပါလေ။)

မြန်မာပြန်...မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်အထိ ရလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်၍
 ရဟန်းပြုသော သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတ အမျိုးသားသည်
 အင်္ဂါ ၄-ပါးရှိသော စတုရင်္ဂဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်စေ
 ခြင်း ၄ပါး သင့် လှသည်သာ တည်း။ ဖြစ်စေ ပုံ ကား...ကိုယ် ထဲ၌
 အရေမျှ၊ အကြောမျှ၊ အရိုးမျှ၊ ကြွင်းလိုကကြွင်းစေတော့ (ဤကား
 အင်္ဂါ ၃-ပါးတည်း) အသား အသွေးသည် ခြောက်ခန်းလိုက
 ခြောက်ခန်းစေတော့၊ (ဤကား အင်္ဂါ ၁-ပါး) ယောက်ျားတို့၏
 အားစွမ်း၊ လုံ့လ၊ အဆင့်ဆင့် အားထုတ်မှုဖြင့် အကြင် မဂ်ဖိုလ်
 နိဗ္ဗာန်ကို ရောက်နိုင်ကောင်း၏။ ထိုမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ မရောက်

သေးပါဘဲ အားထုတ်မှု၏ ရပ်တန့် နားနေခြင်းသည် မဖြစ်ရလတုံ ဟူ၍ အင်္ဂါ-ပါးရှိသောဝီရိယကိုအားထုတ်ခြင်း = ဖြစ်စေခြင်းငှါ သင့်လှသည်သာတည်း။ပ အို-ရဟန်းတို့ ယုတ်ညံ့ ယေဘုယျသော သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ, ပညာဖြင့် မြတ်သော မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းမဖြစ်နိုင်ချေ၊ အို...ရဟန်းတို့ ! မြင့်မြတ်ထက်သန်သော သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ, ပညာဖြင့်သာလျှင် မြတ်သော မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။ပ။ အို... ရဟန်းတို့ ! သို့ဖြစ်၍, သင်တို့သည် မရောက်သေးသည်ကို ရောက်ရန်, မရသေးသည်ကို ရရန်, မျက်မှောက် မပြုရသေးသည်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် အလို့ငှါ လုံ့လပြုကုန်လော့။ “ဤသို့ အားထုတ်လျှင်, ငါတို့၏ ရဟန်းပြုမှု သည် မမြို့သည်, အကျိုးမဲ့မဟုတ်သည် ဖြစ်ပေလတံ့။ အကျိုးရှိသည်, အတိုး အမြတ်ရှိသည် ဖြစ်ပေလတံ့။ သည်မျှသာ မကသေး... အကြင်သူတို့၏ သင်္ကန်း, ဆွမ်း, ကျောင်း, ဆေးကို ငါတို့ သုံးစွဲ ကုန်၏။ ငါတို့၌ ထိုဒါယကာတို့၏ ထိုပေးလှူမှုတို့သည်လည်း များပြား ကြီးကျယ်သော အကျိုးအာနိသင် ရှိကုန်လတံ့”ဟု မြော်မြင်၍ လုံ့လပြုကုန်လော့။ အို...ရဟန်းတို့ ! သင်တို့သည် ဤ အတိုင်း ကျင့်ရမည်။ အို...ရဟန်းတို့ ! ကိုယ့်အကျိုးကို မြော်မြင်သော သူသည်လည်း မမေ့သောသတိဖြင့် သီလ, သမာဓိ, ပညာကို ပြီးစေရန် သင့်သည်သာတည်း။ အို...ရဟန်းတို့ ! သူတပါး၏ အကျိုးကို မြော်မြင်သော သူသည်လည်း မမေ့သော သတိဖြင့် သီလ, သမာဓိ, ပညာကို ပြီးစေရန် သင့်သည်သာတည်း။ အို...ရဟန်းတို့ ! ကိုယ့်အကျိုး သူ့အကျိုး ၂-မျိုးလုံးကို မြော်မြင်သော သူသည်လည်း မမေ့သောသတိဖြင့် သီလ, သမာဓိ, ပညာတို့ကို ပြီးစေရန် သင့်သည်သာတည်း။

ထို့ပြင်, လောကုတ္တရာ အမွေခံအဖြစ်၏ မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း, ဆရာဖြစ်တော်မူသော ဘုရားသခင်၏ မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့်လဲ စိတ်ကို အားပေး ချီးမြှောက်အပ် သေး၏။ ထို့ပြင်, ...ဝီတိ သမ္မောဇ္ဈင် အရာ၌လာသော ဘုရားဂုဏ်, တရားဂုဏ်, သံဃာ့ဂုဏ်,တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း, လွန်စွာ အားထုတ်သော

သောဏမထေရ်သည်တို့၏ အားထုတ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ မိမိ၏ သီလ စင်ကြယ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ကြည်ညိုဘွယ် ကောင်းသော သုတ်ဒေသနာကို ဆင်ခြင်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့်လဲ စိတ်ကို ရှင်လန်း အားတက်စေအပ်၏။ ဤသို့သောနည်း တခုခုဖြင့် ဖြစ်စေ၊ နည်း များစွာဖြင့်ဖြစ်စေ အားပေး၍တက်ကြွလာသောအခါ၌ စိတ်သည် မပျံ့မလွင့် စူးစိုက်တည်ကြည်၍နေလတံ့။ ကောင်းစွာရှုမှတ်နိုင်ပါ လတံ့။

(၄) တရံတခါ၌ အလွန်အားတက်လျက် ကြောင့်ကြစိုက်လွန်း အားထုတ်လွန်းသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဘယ်ပုံ ဘယ် နည်းဖြင့် မှတ်လိုက်မည် သိမ်သိမ် မွေ့မွေ့ ကလေးတွေပါ မကျန် ရအောင် မှတ်လိုက်မည်- ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခဏခဏ ကြောင့်ကြ စိုက်လျက် စိတ်ကူးမိတတ်၏။ “မှတ်မိရဲ့လေလား၊ မမှတ်မိဘူး လေလား” ဟူ၍လဲ ခဏ ခဏ စဉ်းစားမိတတ်၏။ “ဘယ်ဟာ ကတော့ ကျန်သွားသေးတာဘဲ၊ နောက်တခါ မကျန်အောင် မှတ်လိုက်မည်” ဟူ၍လဲ ခဏ ခဏ ကြံမိတတ်၏။ “အားထုတ်မှု မှာဖြင့် အစွမ်းကုန်ပါဘဲ၊ သည်ထက် အားထုတ်၍ မရှိတော့ ပါဘူး” ဟူ၍လဲ ခဏ ခဏ ကြံမိတတ်၏။ အံသွားကြိတ်လျက်၊ လက်ကိုတောင့်ထားလျက်၊ လက်သီးဆုပ်ထားလျက်လဲ ရှိတတ်၏။ ဤသို့ မကြာခဏ စဉ်းစားကြံစည်လျက် ကြောင့်ကြစိုက်လွန်းသော စိတ်သည် ပျံ့လွင့်နေသော စိတ်ပင်တည်း။ ဤပျံ့လွင့်မှုက အစဉ် လိုက်နေခြင်းကြောင့်၊ မှတ်သောစိတ်သည် အာရုံနှင့် ကောင်းစွာ မကပ်ဘဲရှိ၏။ မှတ်အပ်သောအာရုံမှ ကြွတက် နေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်၊ ကြောင့်ကြ စိုက်လွန်းသော စိတ်သည် ဝိပဿနာ သမာဓိ၏ ဘေးရန်ပင်တည်း။

ပဌမ ဘေးရန်အရာ၌ လာသော **ဝိက္ခေပ** နှင့် ဤ**ဥဒ္ဓစ္စ** တို့သည် ပျံ့လွင့်မှု အဖြစ်ဖြင့် တူကြ၏။ သို့သော်လဲ၊ လွန်ပြီးသော အာရုံ များနှင့်စပ်၍ ပျံ့လွင့်မှုသည် အဝေးသို့ စိတ်ကို ပစ်လွှင့်လိုက်သည် နှင့်တူသောကြောင့် **ဝိက္ခေပ**မည်၏။ ခဏ ခဏ ကြောင့်ကြစိုက် လျက်၊ မှတ်မှုနှင့်စပ်၍ အနီးတွင်သာ ပျံ့လွင့်မှုသည် မှတ်အပ်သော

အာရုံမှ ကြွတက်နေသကဲ့သို့၎င်း၊ အာရုံနှင့် ခပ်ခွါခွါ ဖြစ်နေသကဲ့သို့၎င်း ရှိသောကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စမည်၏။ ဤသို့ ထူးသေး သည်ကို မှတ်အပ်၏။

ကြောင့်ကြ စိုက်လွန်းသော အခါ၌၊ ကြောင့်ကြ စိုက်လျက် စဉ်းစားကြံစည်သော စိတ်များကိုလဲ မမှတ်နိုင်ဘဲရှိတတ်၏။ မှတ်မိသော အာရုံများသည်လည်း ကောင်းစွာမထင်ဘဲ ရှိတတ်၏။ ထို့ကြောင့် မှတ်၍မကောင်းဘဲရှိတတ်၏။ ထိုအခါ၊ လျှော့ပေးရ၏။ “အလိုရှိတိုင်း ပြီးစေနိုင်သော ငါကောင်ဟူ၍မရှိ၊ ဘယ်လိုပင် အားထုတ်သော်လဲ၊ မှတ်၍ကောင်းသောဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ချင်မှဖြစ်မည်။ သူဖြစ်ချင်သမျှဘဲ ဖြစ်ပါစေတော့၊ မမှတ်မိဘဲ ကျန်ချင်လဲ ကျန်သွားပါစေတော့၊ မှတ်မှုမပြတ်ရုံ ခပ်မှန်မှန်ဘဲ မှတ်ပါတော့မည်” ဟု စိတ်ကိုလျှော့၍မှတ်ရ၏။ ဤသို့လျှော့လိုက်ရုံမျှဖြင့် ကြောင့်ကြစိုက်လျက် ပျံ့လွင့်သော ဥဒ္ဓစ္စကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ ပြီး၏။ မပျံ့လွင့်တော့ပြီ။ အချို့မှာ လျှော့လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် စိတ်တည်ကြည်၍ အလွန်ပင် အမှတ်ကောင်းသွား၏။ ထို့ကြောင့်၊ “အားထုတ်လွန်းသည်ကို နှိပ်ခြင်း၊ လျှော့ခြင်းဖြင့်လဲ စိတ် မပျံ့မလွင့် တည်ကြည်သည်” ဟူ၍ ဟောတော်မူပေသည်။

အကျဉ်း မှတ်ရန်ကား…… အားထုတ်မှု လျှော့လွန်းလျှင်၊ အားပေးရမည်။ တင်းလွန်းလျှင်၊ လျှော့ပေးရမည်။ မလျော့ မတင်း မှတ်ခြင်း ညီမျှ အလယ်ကျမှ စိတ်က တည်ကြည်သည်။

၅-၆-ဘေးရန်နှင့် ကုစားနည်း

(၅) အဘိနတံ စိတ္တံ ရာဂါနုပတိတံ၊ တံ သမ္ပဇာနော ဟုတွာ ရာဂံ ပဇဟတိ၊ ဧဝမ္ပိ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။

(၆) အပနတံ စိတ္တံ ဗျာပါဒါနုပတိတံ၊ တံ သမ္ပဇာနော ဟုတွာ ဗျာပါဒံ ပဇဟတိ၊ ဧဝမ္ပိ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။

(၅) အဘိနတံ၊ ညွတ်လွန်းသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ရာဂါ-
နုပတိတံ၊ တပ်မက်မှု အစဉ် လိုက်အပ်၏။ ဝါ၊ တပ်မက်မှု၌
ကျရောက်၏။ တံ၊ ထိုညွတ်လွန်းသော စိတ်ကို။ သမ္ပဇာနော
ဟုတွာ၊ သိသည်ဖြစ်၍။ ရာဂံ၊ တပ်မက်တောင့်တသော ရာဂကို။
ပဇဟတိ၊ ပယ်၏။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့ပယ်လျှင်လဲ။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။
ဝိက္ခေပံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။

(၆) အပနတံ၊ ဖဲ့ခွါလွန်းသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဗျာပါဒါ-
နုပတိတံ၊ စိတ်ပျက်မှု အစဉ် လိုက်အပ်၏။ ဝါ၊ စိတ်ပျက်မှု၌
ကျရောက်၏။ တံ၊ ထို ဖဲ့ခွါလွန်းသော စိတ်ကို။ သမ္ပဇာနော
ဟုတွာ၊ သိသည်ဖြစ်၍။ ဗျာပါဒံ၊ စိတ်ပျက်မှုဗျာပါဒကို။ ပဇဟတိ၊
ပယ်၏။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့ ပယ်လျှင်လဲ။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဝိက္ခေပံ၊
ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။

(၅) မှတ်၍ကောင်းသည်ကို နှစ်သက်အားရလျက် ဝမ်းသာ
သောစိတ်သည်လည်း ညွတ်လွန်းသောစိတ်မည်၏။ ဖြစ်ပေါ်မည့်
ဝိပဿနာဉာဏ်ထူး၊ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးတို့ကို ခဏ ခဏ မြော်လင့်
တောင့်တသောစိတ်သည်လည်း ညွတ်လွန်းသောစိတ်မည်၏။ ဤ
ညွတ်လွန်းသောစိတ်သည် နှစ်သက် တောင့်တမှုနှင့် တွဲ၍ဖြစ်၏။
ဝိပဿနာ သမာဓိကို ပျက်စေတတ် သောကြောင့် ဘေးရန်ပင်
တည်း။ ပျက်စေပုံကို ပဌမနိယျာနာဝရဏအရာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။ သို့ဖြစ်၍၊
ထိုညွတ်လွန်းသောစိတ်ကို ဖြစ်ခိုက်၌ မိအောင်မှတ်အပ်၏။ မှတ်၍
ကောင်းစွာ သိမြင်ပါလျှင် ညွတ်လွန်းသောရာဂကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ
ပြီး၏။ ထိုစိတ်မျိုး နောက်ထပ်မဖြစ်ဘဲ ကင်းသွားလတံ့။ ဤသို့
သိရုံမျှဖြင့် ရာဂစသောကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်းသည် **အခဏ်း**
(၄) ၌ ပြုလတံ့သော သံယုတ်၊ ပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် အထူး
ထင်ရှားလတံ့။ ညွတ်လွန်းသောရာဂ မဖြစ်ပေါ်လာဘဲ မှတ်ရုံသာ
မှတ်၍ နေသောအခါ၌ စိတ်သည် မပျံ့မလွင့် တည်ကြည်သွား
လေ၏။

(၆) ရက်၊ လ ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်ပါသော်လဲ၊ မှတ်၍
မကောင်းသောသူအား “မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး ထင်ပါရဲ့” ဟု လက်

လျော့ချင်သောစိတ် ဖြစ်တတ်၏။ ထိုစိတ်သည် ဝိပဿနာအလုပ် နှင့် ဖြစ်ပေါ်မည့် ဉာဏ်ထူး တရားထူးတို့မှ အလွန် ဖွါထွက်ပြေး သောစိတ်မည်၏။ စိတ်ကူးမျှဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းမှ ထွက်၍ ထွက်၍လဲ ပြေးတတ်၏။ ထိုစိတ်သည် စိတ်ပျက်မှု ဗျာပါဒနှင့် ပူး တွဲလျက်ဖြစ်၏။ ဤစိတ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်နေလျှင်၊ စူးစိုက် တည်ကြည်မှု မှာ အလျင်းပင် မရှိတော့ပြီ။ ဘယ်မှာမှတ်၍ ကောင်းနိုင်တော့ အံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် ဤစိတ်ပျက် ဖွါမှုသည် ဝိပဿနာသမာဓိ၏ အလွန်ကြီးမားသော ဘေးရန်ကြီးပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ မမှတ် ချင်တဲ့စိတ်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း ထွက်ချင်တဲ့စိတ်နှင့် စိတ်ပျက်မှုတို့ကိုလဲ မှတ်၍မှတ်၍ပယ်အပ်၏။ တကြိမ်နှစ်ကြိမ်မှတ်၍ မငြိမ်သေးသော်လဲ မလျော့နဲ့။ ဖြစ်ပေါ်တိုင်းသာ မှတ်၍ မှတ်၍ တဖန် မှတ်နေကြ ကိုသာ ပြန်၍မှတ်ပါလေ။ နောက်ဆုံး၌၊ စိတ်ပျက်မှု အလျင်းမရှိ တော့ဘဲ အေးချမ်း ငြိမ်သက်စွာ မှတ်နိုင်ပါလိတံ့။ ထို့ကြောင့် “တံ သမ္ပဇာနော ဟုတ္တာ ဗျာပါဒံ ပဇဟတိ၊ ဧဝံ ဖိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ” ဟု ဟောတော်မူပေသည်။

အကျဉ်း မှတ်ရန်ကား..... နှစ်သက်၊ တောင့်တ၍လဲ မနေနဲ့။ စိတ်ပျက်၍လဲ မနေနဲ့။ နှစ်သက် သဘောကျတိုင်း မှတ်လေ။ မြှော်လင့် တောင့်တတိုင်း မှတ်လေ။ စိတ်ပျက်တိုင်း မှတ်လေ။

ဝိပဿနာစိတ်၏ ကေတ္တ၌ တည်ပုံ

ဣမေဟိ ဆဟိ ဌာနေဟိ ပရိသုဒ္ဓိ ဖိတ္တံ ပရိယောဒါတံ ကေတ္တ- ဂတံ ဟောတိ။ ကတမေ တေ ကေတ္တာ၊ ဒါနဝေါသဂ္ဂပဋ္ဌာနေ- ကတ္တံ၊ သမထနိမိတ္တပဋ္ဌာနေကတ္တံ၊ ဝယလက္ခဏပဋ္ဌာနေကတ္တံ၊ နိရောဓပဋ္ဌာနေကတ္တံ။ ဒါနဝေါသဂ္ဂပဋ္ဌာနေကတ္တံ စာဂါမိ- မုတ္တာနံ၊ သမထနိမိတ္တပဋ္ဌာနေကတ္တံ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တာနံ၊ ဝယလက္ခဏပဋ္ဌာနေကတ္တံ ဝိပဿကာနံ၊ နိရောဓပဋ္ဌာနေ- ကတ္တံ အရိယပုဂ္ဂလာနံ။ (ပဋိသံ ၁၆၆-၁၆၇)

ဣမေဟိ ဆဟိ ဌာနေဟိ၊ ဤ ၆-ပါးသော ဘေးရန်ကို ပယ်
 ကြောင်းတို့ဖြင့်။ ပရိသုဒ္ဓိ၊ ထက်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းသော။ ပရိယော-
 ဒါတံ၊ ထက်ဝန်းကျင်ဖြူစင်သော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဧကတ္တဂတံ၊
 ကိလေသာအဖော်ကင်းလျက် စိတ်တခုတည်း အဖြစ်၌တည်သည်။
 ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တေ ဧကတ္တာ၊ ထိုစိတ်တခုတည်း အဖြစ်တို့
 သည်။ ကတမေ၊ အဘယ်သည်တို့နည်းဟူမူ။ ဒါနဝေါသဂ္ဂပဋ္ဌာ-
 နေကတ္တံ၊ ပေးလှူ စွန့်လွှတ်မှု ထင်သော ဧကတ္တ တပါး။ သမထ-
 နိမိတ္တပဋ္ဌာနေကတ္တံ၊ သမထအာရုံနိမိတ်ထင်သောဧကတ္တတပါး။
 ဝယလက္ခဏပဋ္ဌာနေကတ္တံ၊ ပျက်ခြင်းလက္ခဏာထင်သော ဧကတ္တ
 တပါး။ နိရောဓပဋ္ဌာနေကတ္တံ၊ သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်
 ထင်သော ဧကတ္တ တပါး။ (ဣတိ၊ ဤလေးပါးတို့တည်း) ဒါန-
 ဝေါသဂ္ဂပဋ္ဌာနေကတ္တံ၊ ပေးလှူပုံ စွန့်လွှတ်ပုံ ထင်သော ဧကတ္တ
 သည်။ စာဂါမိမုတ္တာနံ၊ ပေးလှူ စွန့်ကြဲခြင်းကို နှလုံးသွင်းကုန်
 သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဧကတ္တံ၊ စိတ်တခုတည်း အဖြစ်ပေ
 တည်း။ သမထနိမိတ္တပဋ္ဌာနေကတ္တဉ္စ၊ သမထ အာရုံ နိမိတ်ထင်
 သော ဧကတ္တသည်ကား။ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တာနံ၊ သမထ ဘာဝနာ
 ကို အားထုတ်ကုန်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဧကတ္တံ၊ စိတ်တခု
 တည်း အဖြစ်ပေတည်း။ ဝယလက္ခဏပဋ္ဌာနေကတ္တဉ္စ၊ သင်္ခါရ
 တို့၏ အပျက်လက္ခဏာထင်သော ဧကတ္တသည်ကား။ ဝိပဿကာနံ၊
 ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဧကတ္တံ၊ စိတ်တခုတည်း
 အဖြစ်ပေတည်း။ နိရောဓပဋ္ဌာနေကတ္တဉ္စ၊ သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ
 နိဗ္ဗာန်ထင်သော ဧကတ္တသည်ကား။ အရိယပုဂ္ဂလာနံ၊ မဂ်ဖိုလ်သို့
 ရောက်ဆဲ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဧကတ္တံ၊ စိတ်တခုတည်း အဖြစ်
 ပေတည်း။

ဆိုခဲ့ပြီးသော ကုစားနည်း ၆-ပါးဖြင့် သမာဓိ၏ဘေးရန်တို့ကို
 ပယ်ပြီးသောသူ၏စိတ်သည် အတိတ်သို့လဲ မပြေး၊ အနာဂတ်ကိုလဲ
 မမြှော်၊ တွန့်ဆုတ် ယော့ယဲခြင်းလဲမရှိ၊ ကြောင့်ကြဲလဲ မစိုက်လွန်း၊
 အလွန်လဲမညွတ်၊ ဖဲခွါသည်လည်းမဟုတ်မှု၍ ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်
 ကိုသာ တစပ်တည်းရှုမှတ်လျက်ရှိလေ၏။ ထိုသို့သော ဝိပဿနာ

စိတ်သည် နီဝရဏတို့မှ အပြည့်အစုံ သန့်ရှင်း ဖြစ်သည် မည်၏။ စိတ်တခုတည်းအဖြစ် = **ဧကတ္တ** တည်သည် မည်၏။ သမာဓိ အားကောင်းလတ်သော် မှတ်မှုတို့၏ အကြား၌ ကိလေသာတို့ ဝင်၍ မဖြစ်ကြပြီ။ မှတ်သော ဘာဝနာ စိတ်သည် ကိလေသာ အဖော်တို့နှင့် မယောဇောပြီ။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုသို့ အားကောင်း သော သမာဓိသည် **ဧကတ္တ** မည်၏။ ကိလေသာ အဖော်တို့နှင့် မယောဇောမူ၍၊ ဘာဝနာစိတ္တုပ္ပါဒ် တမျိုးတည်း ဖြစ်ကြောင်း တရားဟု ဆိုလို၏။ ထိုသမာဓိနှင့်ယှဉ်တွဲလျက်ဖြစ်သော ဘာဝနာ စိတ်သည် **ဧကတ္တဝတ** မည်၏။ ကိလေသာအဖော်မမှီးဘဲ တမျိုး တည်းဖြစ်ကြောင်း သမာဓိ၌ တည်သည်ဟုဆိုလို၏။

ဧကတ္တ ၄-ပါးတို့တွင် စာဂါနုဿတိကို ပွားစေသောသူအား သမာဓိရင့်သန်လတ်သော်၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းနေပုံ အခြင်း အရာသည်သာ ထင်၏။ တခြားတပါး အာရုံမထင်ပြီ။ ထိုအခါ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ကိလေသာ အဖော်တို့နှင့် မရောနှောဘဲ တမျိုးတည်းသာဖြစ်သောကြောင့် **ခါနဝေါသဂ္ဂုပ္ပဋ္ဌာနေကတ္တ** တည်သည်မည်၏။ “စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းပုံသာ ထင်လျက်၊ ဘာဝနာ စိတ် တမျိုးတည်းဖြစ်ကြောင်း သမာဓိ၌တည်သည်” ဟု ဆိုလို၏။ တပါးသော သမထ ဘာဝနာကို ပွားစေသောသူအား သမာဓိ ရင့်သန်လတ်သော်၊ မိမိ နှလုံးသွင်းအပ်သော သမထအာရုံ နိမိတ် သည်သာ ထင်၏။ တခြားတပါးအာရုံ မထင်ပြီ။ ထိုအခါ၌ ဘာဝနာ စိတ်သည် ကိလေသာ အဖော်တို့နှင့် မရောဘဲ တမျိုးတည်း သာဖြစ်သောကြောင့် **သမထနိမိတ္တုပ္ပဋ္ဌာနေကတ္တ** တည်သည် မည်၏။ မိမိ နှလုံးသွင်းအပ်သော သမထ အာရုံ နိမိတ်သာ ထင် လျက်၊ ဘာဝနာစိတ် တမျိုးတည်းဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ဥပစာရ သမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ၌ တည်သည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤ ပဋိသန္တိဒါ မှန်နှင့်အညီ၊ မိမိ နှလုံးသွင်းအပ်သော သမထ အာရုံ နိမိတ်သာ ထင်လျက် ဘာဝနာစိတ် တမျိုးတည်းသာ ဖြစ်သောကာလမှစ၍၊ သမထယာနိကတို့အား **စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ** ဖြစ်သည် စိတ်စင်ကြယ်သည် ဟု မှတ်အပ်၏။ အချို့က ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားစေသော သူအား

ဘုရား အာရုံထင်လျှင် အမြတ်စား ဘာဝနာ၊ အရိုးစု ထင်လျှင် အလတ်စား ဘာဝနာ၊ မိန်းမစသည်ထင်လျှင် အညံ့စား ဘာဝနာ၊ ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြ၏။ ထိုစကားကို ဤပဋိသန္တိဒါမဂ်နှင့် တိုက်ဆိုင် နှိုးနှောကြည့်ရာ၏။

ဝိပဿနာ ယောဂီတို့အား နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်မှ စ၍ သမာဓိရင့်သန်သောအခါ၌ မှတ်အပ်သော နာမ်ရုပ်မျှစသည်သာ ထင်၏။ တခြား တပါး အာရုံမထင်ပြီ။ ထိုသို့သောကာလ၌၊ ထိုထို အာရုံကို စဉ်းစား ကြံစည်လျက် ဖြစ်သော နိဝရဏတို့နှင့် မရော နှောမှု၍၊ ရှုမှတ်သောစိတ် တမျိုးတည်းသာလျှင် တစပ်တည်းဖြစ် ၏။ ထိုအခါမှစ၍၊ ရှုမှတ်သောစိတ်ကို “**ဧကတ္တဉ္စ** တည်သည်၊ နိဝရဏတို့မှ စင်ကြယ်သည်” ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ အထူးအား ဖြင့် ကား……ဘင်္ဂဉာဏ်မှစ၍၊ အနုလောမဉာဏ် တိုင်အောင်၊ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ရုပ်နာမ်တို့၏ အပျက်လက္ခဏာသာ ထင်၏။ ထိုအခါ၌၊ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်းသော ဝိပဿနာစိတ်သည် ကိလေသာ အဖော်တို့နှင့် မရောသောကြောင့် **ဝယလက္ခဏ- ပဋ္ဌာနေဧကတ္တဉ္စ** တည်သည်မည်၏။ ရုပ်နာမ်တို့၏ အပျက်လက္ခဏာ သာထင်လျက်၊ ဝိပဿနာစိတ် တမျိုးတည်းဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော **ခဏိကသမာဓိ**၌ တည်သည်ဟုဆိုလို၏။ ဤပုဒ်ကိုမှီ၍ “ဝိပဿနာ ယောဂီတို့အား ဘင်္ဂဉာဏ်မှစ၍ အမြတ်စား ခဏိကသမာဓိ ဖြစ်သည်”ဟု ရှေး၌ဆိုခဲ့ပေသည်။ အပျက်လက္ခဏာသာထင်လျက်၊ မှတ်သောစိတ်၏ ဧကတ္တဉ္စ တည်ပုံသည် ဘင်္ဂဉာဏ် စသည်သို့ ရောက်ဘူးသောသူအား ထင်ရှားလှပေ၏။ ဝိပဿနာဆုံးလျှင် မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်၏။ ထိုမဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ဆဲ အရိယာတို့အား ရှုမှတ်အပ်သည့် ရုပ်နာမ် သင်္ခါရ အလုံးစုံ ချုပ်ငြိမ်းသော နိဗ္ဗာန်သာ ထင်၏။ တခြား တပါး အာရုံ မထင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် မဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်စိတ်သည် **နိရောရပဋ္ဌာနေဧကတ္တဉ္စ** တည်သည် မည်၏။ “ရုပ် နာမ် သင်္ခါရ အလုံးစုံ ချုပ်ငြိမ်းသော နိဗ္ဗာန်သာထင်လျက် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ် တမျိုးတည်းဖြစ်ကြောင်း သမာဓိ၌ တည်သည်”ဟု ဆိုလို ၏။ ဤဧကတ္တဉ္စ တည်ပုံသည်လည်း ရောက်ဘူးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား

ထင်ရှားသည် သာတည်း။ ဤ မျှလောက်သော စကား အစဉ်ဖြင့်
 ဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်အောင် အားထုတ်
 ပုံနှင့်၊ ၎င်းဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပုံတို့ကို ကောင်းစွာ သိနိုင်လောက်ပြီ။

အခန်း (၂) ပြီး၏ ။

အခဏ်း (၃)

ရှုမှတ်သင့်သောတရား

ဤ အခဏ်း၌ ပရမတ်နှင့် ပညတ်ကို ခွဲပြဲအံ့၊ ဝိပဿနာရှုအပ်သော တရားတို့ကို ပိုင်းခြားပြအံ့။ သမထယာနိကတို့၏ ရှုမှတ်ပုံမှ နည်းယူဘွယ်တို့ကို ထုတ်ပြအံ့။

ပရမတ် နှင့် ပညတ်

ပရမော ဥတ္တမော အဝိပရိတော အတ္ထော ပရမတ္ထော။

(ဇိကာကျော်)

ပရမော ဥတ္တမော၊ မြတ်သော။ အဝိပရိတော၊ မဖောက်မပြန်မှန်ကန်သော။ အတ္ထော၊ အနက်သဘောတည်း။ ပရမတ္ထော၊ မြတ်သော အနက်သဘော၊ မှန်ကန်သော အနက်သဘော။

အဓိပ္ပါယ်ကား.....မှားယွင်းသောအနက်သဘောကိုကောင်းမြတ်သည်ဟု မဆိုနိုင်ချေ။ မှန်ကန်သော အနက် သဘောကိုသာလျှင် ကောင်းမြတ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသော အနက်သဘော ၄-ပါးသည် မချွတ်မယွင်း၊ မဖောက်မပြန် အမှန်ချည်းသာဖြစ်၍ မြတ်သော အနက်သဘော = ပရမတ်တရား မည်၏ဟူလို။

ပရမော ဥတ္တမော အတ္တပစ္စက္ခော အတ္ထော ပရမတ္ထော။

(အဋ္ဌကထာ နှင့် အညီ)

ပရမော ဥတ္တမော၊ မြတ်သော။ အတ္တပစ္စက္ခော၊ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် သိအပ်သော။ အတ္ထော၊ အနက်သဘောတည်း။ ပရမတ္ထော၊ မြတ်သော အနက်သဘော = ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် သိအပ်သော အနက်သဘော။

အဓိပ္ပါယ်ကား...တဆင့်ကြား စသည်ဖြင့် သိအပ်သော အနက်သဘောသည် မှန်သည်လည်း ရှိရာ၏။ မှားသည်လည်း ရှိရာ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော အနက်သဘောကို ပရမတ္ထ = မြတ်သော အနက်သဘောဟု မဆိုနိုင်ချေ။ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် သိအပ်သော အနက်သဘောသည်ကား အမှားဟူ၍ မရှိ၊ အမှန် ချည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်တိုင်တွေ့၍ မျက်မှောက် သိအပ်သော စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဟူသော သဘော ၄-ပါး သည် မြတ်သော အနက်သဘော = **ပရမတ်တရား** မည်၏ဟူလို။ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဍဝတ္ထု၊ အဋ္ဌကထာ၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆို တော်မူ၏။

သစ္စိကဋ္ဌောတိ မာယာ မရိစိ အာဒယော ဝိယ အ-ဘူတာ-
ကာရေန အဂ္ဂဟေတုဗ္ဗော ဘူတတ္ထော၊ ပရမတ္ထောတိ အနုဿ-
ဝါဒိဝသေန အဂ္ဂဟေတုဗ္ဗော ဥတ္တမတ္ထော။ (အဘိ-ဋ္ဌ ၃-၁၁၂)

အတ္တနော ပန ဘူတတာယ ဧဝ သစ္စိကဋ္ဌော၊ အတ္တပစ္စက္ခ-
တာယ စ ပရမတ္ထော၊ တံ သန္ဓာယာဟ။ (အဘိ-ဋ္ဌ ၃-၁၁၃)

သစ္စိကဋ္ဌောတိ၊ **သစ္စိကဋ္ဌ**ဟူသည်ကား။ မာယာ မရိစိ အာဒ-
ယော ဝိယ၊ မျက်လှည့်ပြအပ်သော ဝတ္ထု၊ တံလျှပ်၊ စသည်တို့ကဲ့သို့။
အ-ဘူတာကာရေန အဂ္ဂဟေတုဗ္ဗော၊ မမှန်သော အခြင်းအရာ
အားဖြင့် မယူအပ်သော။ ဘူတတ္ထော၊ **မှန်သော အနက်သဘော**
တည်း။ ပရမတ္ထောတိ၊ **ပရမတ္ထ**ဟူသည်ကား။ အနုဿဝါဒိဝသေန၊
တဆင့်ကြား စသည်တို့၏ အလိုအားဖြင့်။ အဂ္ဂဟေတုဗ္ဗော၊ မယူ
အပ်သော။ ဥတ္တမတ္ထော၊ **မြတ်သောအနက်သဘော**တည်း။

ပန၊ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား။ သော၊ ထို (၅၇) ပါးသော
တရားသည်။ အတ္တနော ဘူတတာယ ဧဝ၊ မိမိ၏ **မှန်ကန်သည်၏**
အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်။ သစ္စိကဋ္ဌော၊ **သစ္စိကဋ္ဌ**မည်၏။ အတ္တ-
ပစ္စက္ခတာယ၊ မိမိအား **မျက်မှောက်ဖြစ်သောကြောင့်**။ ပရမတ္ထော
စ၊ **ပရမတ္ထ**လည်း မည်၏။ တံ၊ ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန ၁၂-ပါး

ဓာတ် ၁၈-ပါး၊ ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါးဟူသော ထို (၅၇) ပါးသော တရားကို။ သန္ဓာယ၊ရည်၍။ အာဟ၊ဟောတော်မူ၏။

ဤအဋ္ဌကထာ၌ သစ္စိကဋ္ဌ၏ အရလဲ ၅၇-ပါးသော တရား ဖြစ်၏။ပရမတ္ထ၏ အရလဲ ၎င်း ၅၇-ပါးပင်ဖြစ်၏။အကျဉ်းအားဖြင့် ကား စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်၊-ဤ ၄-ပါးသာတည်း။ ထို့ထက် အကျဉ်းအားဖြင့်ကား ရုပ်၊နာမ်၊ ၂-ပါးမျှသာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ သိလ္လယ်စေရန် ဤ၌ ရုပ်နာမ် ၂-ပါးကိုသာ ဖော်ပြ ပေအံ့။

မျက်လှည့်ဆရာက အုဋ္ဌခဲ၊ စက္က၊ ကျောက်ခဲတို့ကို မန္တန်၊ ဆေးတို့ဖြင့် ရွှေ၊ငွေ၊ ပဒမြားစစ် ပြု၍ပြုလျှင်၊ ကြည့်ရှုသူတို့က တကယ် ရွှေစစ်၊ ငွေစစ်၊ ပဒမြားစစ်၊ဟု ထင်မှတ်ကုန်ရာ၏။ သို့ဖြစ်ရာ၌ ရွှေငွေ ပဒမြားဟု ထင်မှတ်အပ်သော အနက်သည် မမှန်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ယူအပ်သောကြောင့် အဘူ-တတ္ထ = အသစ္စိကဋ္ဌ = မမှန်သော အနက်မည်၏။ နွေအခါ၌ ရေရှာသော သမင်တို့သည် အဝေး၌မြင်ရသော တံလျှပ်ကို ရေဟု ထင်မှတ်ကုန်ရာ၏။ ဤသို့ ထင်ရာ၌လဲ ရေဟု ထင်မှတ်အပ်သော အနက်သည် မမှန်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ယူအပ်သောကြောင့် အဘူတတ္ထ = အသစ္စိကဋ္ဌပင်တည်း။ ထို့အတူပင် အမှန်အားဖြင့် မရှိပါဘဲလျက် အဟုတ်ရှိသည့် အနေအားဖြင့် ယူအပ်၊ ထင်မှတ် အပ်သော အမည်ပညတ်၊ မိန်းမ၊ယောက်ျား၊ လက်၊ခြေ၊စသော အနက် ပညတ်အမျိုးမျိုးတို့သည် အဘူတတ္ထ = အသစ္စိကဋ္ဌ = မမှန်သော အနက်တို့သာတည်း။ ရုပ် နာမ် အစစ်တို့သည်ကား ထိုကဲ့သို့ မရှိပါဘဲလျက် ရှိသည်ဟု ယူအပ်သော တရားတို့ မဟုတ် ကုန်၊ အမှန်စင်စစ်ရှိ၍ ရှိသည့်အတိုင်း၊ ဖြစ်ပျက်သည့် အတိုင်း သာလျှင် ယူအပ် သိအပ်သော အနည်သဘောတို့ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ၎င်းရုပ် နာမ် အစစ်တို့သည် **ဘူတတ္ထ = သစ္စိကဋ္ဌ** မည်ကုန်၏။ “**မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော သဘောများ**”ဟု ဆိုလိုသည်။

အမှန်ရှိပုံကား .. မျက်စိဖြင့် အဆင်းရုပ်ကို မြင်ရသော သူတို့သည် “အဆင်းကို မြင်ရသည်” ဟူ၍၎င်း၊ “မြင်ရသော အဆင်းရှိသည်” ဟူ၍၎င်း သိကြ၏။ ဤသို့သိအပ်သော အဆင်းရုပ်သည် ရွှေ၊ ငွေ၊ ပဒမြား၊ ဟု ထင်မှတ်အပ်သော မျက်လှည့်ဝတ္ထု၊ ရေဟု ထင်မှတ်အပ်သော တံလျှပ်တို့ကဲ့သို့ မမှန်သည် မဟုတ်ပေ။ သိသည့်အတိုင်းပင် မှန်လဲမှန်၏။ တကယ်လဲရှိ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ... မြင်စရာ မရှိပါလျှင်၊ မြင်မှုပင် မဖြစ်နိုင်ရာ သောကြောင့်တည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ မျက်စိဖြင့် မြင်ရသော အဆင်းရုပ်သည် ဘူတတ္ထ = သစ္စိကဋ္ဌမည်၏။ သစ္စိကဋ္ဌမည်လျှင်၊ ဗရမတ္ထလဲမည်၏။ မြင်ပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ပုံသဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် မနောဒွါရဖြင့် ကြံစည်ဆုံးဖြတ်၏။ အရှည်ကို မြင်သည်။ အတိုကို မြင်သည်။ အလုံးကို မြင်သည်။ အပြားကို မြင်သည်။ လေးမျှောင့်ကို မြင်သည်။ အဝိုင်းကို မြင်သည်။ မိန်းမကို မြင်သည်။ ယောက်ျားကို မြင်သည်။ မျက်နှာကို မြင်သည်။ လက်ကို မြင်သည် - ဤသို့စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကြံစည်စဉ်းစား၍ ဆုံးဖြတ်၏။ ဤအရာ၌ ကြံစည်စဉ်းစားမှုမှာ ရှေးက မတွေ့ဘူး၊ မမှတ်သားဘူးသော အာရုံဝတ္ထု၌သာ ကြာမြင့်စွာ စဉ်းစားရသောကြောင့် ထင်ရှားပေသည်။ တွေ့ဘူးမှတ်သားဘူးသော အာရုံဝတ္ထု၌ကား ကြာမြင့်စွာ မစဉ်းစားရသောကြောင့် ထိုစဉ်းစားမှု မထင်ရှားပြီ။ မထင်ရှားသောကြောင့် “ထိုပုံသဏ္ဌာန်ကိုပင် မြင်သည်” ဟု ထင်မှတ်ကြပေသည်။ ရှေးစိတ်နောက်စိတ်တို့၏အကွဲအပြားကို မသိသော သာမန်ပုထုဇဉ်တို့၏ ဓမ္မတာသဘောပေတည်း။ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

စက္ခုဝိညာဏဿ ဟိ ရူပေ အဘိနိပါတမတ္တံ ကိစ္စံ၊ န အဓိပ္ပါယ် သဟဘုနော စလနဝိကာရဿ ဂဟဏံ၊ စိတ္တဿ ပန လဟုပရိဝတ္တိတာယ စက္ခုဝိညာဏဝိထိယာ အနန္တရံ မနော-
ဝိညာဏေန ဝိညာတမ္ပိ စလနံ စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ မညန္တိ
အဝိသေသ ဝိဒုနော။ (မူလ-ဋီ ၁-၇၂)

ရူပေ အဘိနိပါတမတ္တံ၊ အဆင်း၌ ရှေးရှုကျရုံမျှသည်။ ဝါ၊ အဆင်းကို မြင်ရုံမျှသည်။ စက္ခုဝိညာဏဿကိစ္စံ၊ မြင်သောစိတ်၏ ကိစ္စတည်း။ အဓိပ္ပါယ်သဟဘုနော စလနဝိကာရဿ၊ အလိုနှင့် တကွဖြစ်သော လှုပ်ရှားမှု အမှုအရာအထူးကို။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်း သိခြင်းသည်။ န၊ မြင်သောစိတ်၏ကိစ္စမဟုတ်ပေ။ ပန၊ သို့သော်လဲ။ စိတ္တဿ လဟုပရိဝတ္တိတာယ၊ စိတ်၏ လျင်သော အပြန်ရှိခြင်း ကြောင့်။ စက္ခုဝိညာဏဝိထိယာ အနန္တရံ၊ မြင်သောစိတ်အစဉ်၏ အခြားမဲ့၌။ မနောဝိညာဏေန ဝိညာတမ္ပိစလနံ၊ ကြံစည်သော မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော လှုပ်ရှားမှုကိုလဲ။ စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌိ ဝိယ၊ မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့။ အဝိသေသ ဝိဒုနော၊ ရှေးစိတ် နောက်စိတ် အထူးကို မသိသော သာမန်ပုထုဇဉ်တို့သည်။ မညန္တိ ထင်ကုန်၏။

လက်လှုပ်ခြင်းစသည်ကို မြင်သောအခါ၌ မြင်သော စိတ်ဖြင့် အဆင်းကိုသာ မြင်၏။ လက်ဟူ၍၎င်း၊ လှုပ်သည်ဟူ၍၎င်း၊ မသိ နိုင်ပေ။ သို့သော်လဲ စိတ်သည် အလွန်လျင်မြန်၏။ ထို့ကြောင့် မြင်သောစိတ် ဖြစ်ပြီးသည့်နောက်၌ စဉ်းစားကြံစည်၍ သိအပ် သော လှုပ်ရှားမှုကိုလဲ ‘မျက်စိဖြင့်ပင် တခါတည်း မြင်သည်’ဟူ၍ ရှေးစိတ် နောက်စိတ်ကို မခွဲနိုင်သော သာမန် ပုထုဇဉ်တို့က ထင်မှတ်ကြသည်ဟုလို။ ဝိပဿနာ၌ နိုင်နင်းစွာ လေ့လာပြီးသော သူတို့သည်ကား အဆင်းကိုမြင်သော စိတ်ကတခြား၊ လက်ဟု သိသော စိတ်ကတခြား၊ လှုပ်သည်ဟုသိသော စိတ်ကတခြား ဖြစ်ကြောင်းကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ပင် သိနိုင်ကြ၏။

သို့သော်လဲ ဤအရာ၌ သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့လဲ ယုံကြည်စွာ မှတ် သားနိုင်ရန် ဥပမာဖြင့် ပြဦးအံ့။ ညဉ့်မှောင်ထဲ၌ မီးစကို ဝိုင်း၍ ပြလျှင် ကြည့်သူတို့က “မီးဝိုင်းကို မြင်သည်”ဟု ထင်ကြ၏။ အရှည်၊ သုံးထောင့် စသည်လုပ်၍ပြလျှင် “မီးရှည်ကို မြင်သည်၊ မီးသုံး ထောင့်ကို မြင်သည် ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထင်ကြ၏။ အမှန်အားဖြင့် ကား……မီးဝိုင်းသဏ္ဌာန် စသည် တပြိုင်နက် မရှိသောကြောင့် ထိုသဏ္ဌာန်တို့ကို တပြိုင်နက် မမြင်နိုင်သည်သာတည်း။ မီး၏

ရဲ့အဆင်းများသာလျှင် နေရာပေါင်းများစွာ၌ ရှိ၏။ ထိုအဆင်းများကိုသာလျှင် နေရာပေါင်းများစွာ၌ အစဉ်အတိုင်း မြင်၏။ ထိုအမြင်များကို ပေါင်းစပ်၍ ကြံစည်သော နောက်စိတ်များဖြင့် သာလျှင် ထိုထိုပုံသဏ္ဌာန် ထင်ရှားလေသည်။ ဤဥပမာသည် တိုက်ရိုက်ပြသော ဥပမာပေတည်း။

တနည်းကား ...စာကို ကောင်းစွာ မဖတ်တတ်သေးသော သူသည် စာလုံးတို့ကို မြင်ပြီးသည့်နောက်၌ တလုံးနှင့် တလုံး၊ တပိုဒ်နှင့်တပိုဒ်ကို ကြာမြင့်စွာ စဉ်းစားပြီးမှ ပေါင်းစပ်၍ ဖတ်နိုင်လေသည်။ ထိုသူမှာ ကြာမြင့်စွာ စဉ်းစားရသောကြောင့် စဉ်းစားမှု ထင်ရှား၏။ ကောင်းစွာ စာဖတ်တတ်သော သူမှာမူကား စဉ်းစားမှု မထင်ရှားပြီ။ မြင်ရုံမျှဖြင့်ပင် ဖတ်သွားနိုင်သည်ဟု ထင်ရ၏။ သို့သော်၊ လျင်မြန်စွာ စဉ်းစားမှုကားရှိသည်သာတည်း။ ဤနည်းတူပင် မတွေ့ဘူးသော အာရုံဝတ္ထုတို့၌ မြင်မှုနှင့် စဉ်းစားမှု ကွဲပြားလျက် ထင်ရှား၏။ တွေ့ဘူးသော အာရုံ ဝတ္ထု၌ကား ကြာမြင့်စွာ မစဉ်းစားရသောကြောင့် စဉ်းစားမှု မထင်ရှားပြီ။ ထို့ကြောင့် “မြင်ရုံမျှဖြင့် မိန်းမ ယောက်ျားစသည် အလုံးစုံကို တခါတည်း သိသည်။ မိန်းမ ယောက်ျားစသည်ကိုပင် မြင်သည်” ဟု ထင်မှတ်ကြပေသည်။ သို့သော်၊ မြင်ပြီးသည့်နောက်၌ လျင်မြန်စွာ စဉ်းစားမှုကား ရှိသည်သာတည်း။ ထိုစဉ်းစားမှုဖြင့်သာလျှင် မိန်းမ ယောက်ျားစသော အနက်တို့ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်လေသည်။ ဤသို့ မြင်စဉ်ကာလက မသိရပါဘဲလျက် ကြံဆ၍သာယူအပ်သော မိန်းမ ယောက်ျားစသော အနက်တို့သည်ကား မီးစပိုင်းသဏ္ဌာန် ကဲ့သို့ပင် အမှန်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိကုန်။ ထို့ကြောင့် ဘူတတ္ထ၊ သမ္ဘိကတ္ထ၊ ပရမတ္ထ မမည်ကုန်။ အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်၊ သမုတ်အပ်သောကြောင့် သမုတိပညတ်သာ မည်ကုန်၏။ ဤပညတ်တရားတို့၏ ထင်ရှားမရှိပုံကို ဤသို့ ဆင်ခြင်၍ ကြည့်လျှင်လဲ သိနိုင်၏။ ဆင်ခြင်ပုံကား... မိန်းမ ယောက်ျားစသည်ဟု ထင်မှတ်ရသော အထည်ခြပ်မှ မြင်နိုင်ကောင်းသော အဆင်းဟူသမျှကို အကုန်နုတ်ပယ်လိုက်လျှင် မြင်ရသော မိန်းမ ယောက်ျားစသည်

မရှိနိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် မြင်ရသောသဘောမှာ အဆင်းရပ်သာ ဟုတ်၏။ မိန်းမ ယောက်ျား စသည်မဟုတ်။ ထိုအဆင်းရပ် အပေါင်းကိုသာ မြင်ရ၏။ မိန်းမ ယောက်ျား စသည်ကိုကား မမြင်ရ။ ‘မြင်ရသည်’ဟု ထင်မှတ်အပ်သော မိန်းမ ယောက်ျား စသော ပညတ်တရားကား ‘မြင်ရသည်’ဟု ထင်မှတ်သည့်အတိုင်း ထင်ရှားမရှိသည်သာဟူ၍ သိအပ်၏။ ဤအရာ၌ မမြင်ရသော်လဲ တွေ့ထိရသော မိန်းမ ယောက်ျားစသည်ကား ရှိရာသေး၏ဟု ဆိုခြားအံ့။ ထိုတွေ့ထိရသော သဘောမှာလဲ မိန်းမ ယောက်ျား စသည် မဟုတ်ပေ။ မြင်ရသော အဆင်းရပ်ကဲ့သို့ပင် တွေ့ထိရသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်တရားသာလျှင်တည်း။ ထိုဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်ကိုသာလျှင် တွေ့ထိနိုင်၏။ မိန်းမ ယောက်ျားစသည်ကိုကား မတွေ့ထိနိုင်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ .. တွေ့ထိ နိုင်ကောင်းသော ထိုဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ် ဟူသမျှကို အကုန် နုတ်ပယ်လိုက်လျှင် တွေ့ထိရသော မိန်းမ ယောက်ျားစသည် မရှိနိုင်ရာသောကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် မိန်းမ ယောက်ျား အစရှိသော ပညတ်တို့သည် **အဘူတတ္ထ၊ အသစ္စိကဋ္ဌ**သာ မည်ကုန်၏။ “မိန်းမ ယောက်ျားတို့ကို မြင်ရသည်၊ တွေ့ထိရသည်” ဤသို့စသည်ဖြင့် ထင်မှတ်သည့်အတိုင်း မမှန်သော တရားများဟု ဆိုလိုသည်။ အသစ္စိကဋ္ဌဖြစ်သောကြောင့် **အပရမတ္တ**တို့သာတည်း။ “**ပရမတ်တရား** မဟုတ်ကုန်” ဟုလို။

စက္ခုပသာဒဟု ခေါ်သော မျက်စိ ကြည်လင်မှု သည်လည်း အမှန်ပင်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ၎င်းမျက်စိ အကြည်၌ အဆင်းရပ်ထင်၍ မြင်မှု ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပေသည်။ မျက်စိကြည်မှု မရှိလျှင်ကား အဆင်းရပ်ပင် မထင်နိုင်ရာ၊ ဘယ်မှာ မြင်နိုင်တော့အံ့နည်း။ ဥပမာ .. ကြည်သောမှန်ရှိလျှင် ထိုမှန်၌ ထင်သော အဆင်းရိပ်ကို မြင်နိုင်၏။ ကြည်သော မှန်မရှိလျှင်ကား အဆင်းရိပ်ပင် မထင်နိုင်သောကြောင့် မှန်ထဲက အဆင်းကို မမြင်နိုင်သကဲ့သို့ ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ “မြင်နိုင်အောင် ကြည်လင်သော မျက်စိ ရှိသည်”ဟု ထင်မှတ်သိမြင်အပ်သော စက္ခုပသာဒရုပ်သည်လည်း **ဘူတတ္ထ**၊

သန္တိကဋ္ဌ, ပရမတ္ထ မည်၏။ မြင်မှုသည်လည်း အမှန်ပင်ရှိ၏။ ရှိသောကြောင့်ပင်လျှင် အဆင်းအမျိုးမျိုးကို သိနိုင်ကြပေသည်။ မရှိလျှင်ကား ‘ဘာကိုမြင်သည်’ဟု သိလဲ မသိနိုင်ရာ၊ ပြောလဲ မပြောနိုင်ရာ။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်ဟုခေါ်သော မြင်မှု သဘောသည်လည်း ဘူတတ္ထ, သန္တိကဋ္ဌ, ပရမတ္ထမည်၏။ ကြားအပ်သော အသံရုပ်, ကြားနိုင်အောင် ကြည်လင်သော နားရုပ်, ကြားမှု သောတဝိညာဏ် စသည်တို့၌လဲ ထင်မှတ် သိမြင်သည့် အတိုင်းပင် အမှန်ရှိသောကြောင့် ဘူတတ္ထ, သန္တိကဋ္ဌ, ပရမတ္ထ မည်ပုံကို နည်းတူ ချဲ့၍သိပါလေ။

မျက်မှောက်သိမှ ပရမတ်...တဆင့်ကြား စကားမျှဖြင့် ယုံကြည်မှတ်သား အပ်သော အနက်သည် အမှန်လဲရှိရာ၏။ အမှားလဲ ရှိရာ၏။ အမှန်ချည်းကား မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော အနက်သည် ဥတ္တမတ္ထ ပရမတ္ထ မမည်။ “ကောင်းမြတ်သော အနက် မဟုတ်”ဟု ဆိုလို၏။ ကိုယ်တိုင် ဒိဋ္ဌတွေ့၍ မျက်မှောက်သိအပ်သော အနက်သည်ကား သိမြင်ရသည့်အတိုင်း အမှန်ချည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်သိအပ်သော အနက်သည်သာလျှင် ဥတ္တမတ္ထ, ပရမတ္ထ မည်၏။ “မြင့်မြတ်သော အနက်သဘော”ဟုဆိုလို၏။

အနုဿဝါဒီဝသေန-ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အာဒိ သဒ္ဓါဖြင့် “ပရံ ပရာ, ဣတိကိရာ, ပိဋကသမ္ပဒါန, တက္ကဟေတု, နယဟေတု, အာကာရပရိဝိတက္က, ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနခန္တိ-စသည်တို့ အလိုအားဖြင့် ယူအပ်သောအနက်သည် ပရမတ္ထမမည်။ မျက်မှောက်သိအပ်သော အနက်သည်သာလျှင် ပရမတ္ထမည်သည်”ဟု ပြ၏။

ပရံပရာ ...ဆရာသမား ဘိုးဘွား မိဘ အဆက်ဆက်မှ လာသော ရိုးရာစကား ဣတိကိရာ သည်လိုတဲ့ဟု ကိုယ်တိုင်မသိဘဲ ပြောသောစကား ဤစကား ၂-မျိုးဖြင့် ယုံကြည်အပ်သော အနက်သည်လည်း အမှား အမှန် ၂-မျိုးလုံးပင် ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထ မမည်။

ဝိဇ္ဇကသမ္ပဒါန....မိမိတို့၏ လက်သုံးဖြစ်သော ကျမ်းဂန်နှင့် ညီညွတ်သဖြင့် ယူအပ်သော အနက်သည် လည်း ထိုကျမ်းက မှန်ပါမှ မှန်နိုင်သည်။ ကျမ်းဂန်ကပင် မှန်သော်လဲ ယူဆပုံနည်း မှန်ပါမှ မှန်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုသို့ သော အနက်သည်လည်း ပရမတ္ထ မမည်သေး။

တက္ကဗေတု....ကြံစည်တွေးဆ၍ ယူအပ်သော အနက်သည် လည်း အမှား၊အမှန် ၂-မျိုးပင် ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့် ပရမတ္ထ မမည်သေး။

နယဗေတု ...နည်းမှီး၍ ယူအပ်သော အနက်သည်လည်း နည်းမှီးသင့်ရာ၌သာ မှန်၏။ နည်းမမှီးသင့် ရာ၌ကား မှား၏။ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထ မမည်သေး။

အာကာရ ပရိဝိတက္က....သင့်လျော်သော အကြောင်း ယုတ္တိ ဖြင့် ကြံစည်၍ ယူအပ်သော အနက်၊ **ဒိဋ္ဌနိဇ္ဈာနဓန္တိ** = ကြံစည်၍ သဘောကျထားသော မိမိအယူနှင့် ညီသောကြောင့် မှန်ပြီဟု ယူအပ်သောအနက်၊ ဤအနက် ၂-မျိုး သည်လည်း အမှန်ချည်း မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထ မမည် သေး။

ဤတဆင့်ကြား စကား၊ အဆက်ဆက်စကား စသည်တို့ဖြင့် ယူအပ်သောအနက်သည် အမှန်ချည်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ပင် **ကာလာမသုတ်**စသည်တို့၌ “တဆင့်ကြားစသည်တို့ဖြင့် မယူမှတ် ကြလင့်”ဟု မြစ်တော်မူပြီးလျှင် ကိုယ်တိုင်သိအောင် အားထုတ်၍၊ ကိုယ်တိုင် သိအပ်သော အနက်သဘောကိုသာလျှင် အမှန်ဟု ယူအပ်ကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူလေသည်။

ရုပ်အစစ်၊နာမ်အစစ်တို့သည်ကား တဆင့်ကြားရသောစကား စသည်မျှဖြင့် ယူအပ်၊ သိအပ် = ယူနိုင်ကောင်း၊ သိနိုင်ကောင်း သော တရားတို့ မဟုတ်ကုန်၊ ကိုယ်တိုင် ဒိဋ္ဌတွေ့၍ မျက်မှောက် အားဖြင့်သာလျှင် ယူအပ်၊ သိအပ် = ယူနိုင်ကောင်း၊ သိနိုင် ကောင်းသော တရားတို့ ပေတည်း။ **အနုဿဝါဒိဝသေန**

အဂ္ဂဟေတုဗ္ဗော ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အရဟတ သက္က အနက်ကို ထွန်းပြသော တဗ္ဗပစ္စည်းနှင့်တကွ မိန့်ဆိုသည်ကို အထူး သတိ ရှိပါစေ။ ဤအနက်သည် ထုတ်ပြုလတံ့သော အနုဋီကာဖြင့် ထင်ရှားပါလတံ့။

တဆင့်ကြား စသည်မျှဖြင့် ပရမတ်ကို မသိနိုင်ပုံ

အမိဝမ်းတွင်းမှ မျက်စိကွယ်ခဲ့သော သူအား အဖြူ၊ အနီ၊ အဝါ အပြာစသော အဆင်းအကြောင်းကို သူတပါးက ဘယ်လိုပင် ပြောပြသော်လဲ အမှန် အတိုင်း မသိနိုင်။ မြင်သော သဘော အကြောင်းကို ဘယ်လိုပင် ပြောပြသော်လဲ အမှန်အတိုင်း မသိနိုင်။ သာဓု ချိုသော သူသည် အမွှေးနံ့၊ အပုပ်နံ့နှင့် နံသော သဘော အကြောင်းကို ဘယ်လိုပင်ကြားရသော်လဲ အမှန်အတိုင်း မသိနိုင်။ မစားဘူး သေးသော မှုံ့၊ သစ်သီးတို့၏ ထူးသော အရသာကို သူတပါးက ဘယ်လိုပင် ပြောပြသော်လဲ အမှန်အတိုင်း မသိနိုင်။ ခေါင်းကိုက်၊ သွားနာ၊ လေထိုးခြင်း စသည်တို့နှင့် ကိုယ်တိုင်မကြုံ ဘူးသေးလျှင် သူတပါးက ဘယ်လိုပင် ပြောပြသော်လဲ ထိုရောဂါ တို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကို အမှန် အတိုင်း မသိနိုင်။ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့ကို မရောက်ဘူး သေးသော သူသည် ကျမ်းဂန်တို့က ဘယ်လိုပင် ပြသော်လဲ အမှန် အတိုင်း မသိနိုင်။ ဤအရာ၌ အနုဿဝ၊ အနုမာနမျှဖြင့် သိသည်ကို အမှန်သိဟု မဆိုလို။ ဝိပဿနာယောဂီ၊ ဈာနလာဘီ အရိယာတို့၏ အသိမျိုး ကိုသာလျှင် အမှန်သိဟု ဆိုလို၏။ သို့ဖြစ်၍ တဆင့်ကြား စသည် မျှဖြင့် ဆ၍ သိအပ်သော အနက်သဘော ဟူသမျှကို “ပရမတ် ရုပ် နာမ် အစစ် မဟုတ်၊ ပညတ်ချည်းသာ” ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။

ပရမတ်ကို မျက်မှောက် သိပုံ

အဆင်းရုပ်ကို ကိုယ်တိုင်မြင်ရ၍၊ မျက်မှောက် သိနိုင်၏။ မြင်နိုင် အောင် ကြည်လင်သော မျက်စိရုပ်နှင့် မြင်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် စသည်တို့ကို မိမိသန္တာန်၌ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်သောကြောင့် မျက် မှောက် သိနိုင်၏။ အသံရုပ်၊ ကြည်လင်သော နားရုပ်၊ သောတ

ဝိညာဏ်စသော ရုပ်နာမ်တို့၌လဲ မျက်မှောက်သိနိုင်ပုံကို နည်းတူ ချဲ့ပါလေ။ ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်၍လဲ မျက်မှောက် သိနိုင်၏။ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် စသည်တို့ဖြင့်လဲ မျက်မှောက်ဒိဋ္ဌ တွေ့၍ သိနိုင်၏။ ဤသို့ မျက်မှောက်ဒိဋ္ဌ သိမြင်အပ် သိမြင်နိုင်ကောင်းသောကြောင့် ထို ရုပ်နာမ်အစစ်ဖြစ်သော တရားတို့သည် **ပစ္စက္ခတ္ထ၊ ဥတ္တမတ္ထ၊ ပရမတ္ထ**၊ မည်ကုန်၏။ ကိုယ်တိုင် ဒိဋ္ဌ တွေ့၍ မျက်မှောက် သိအပ်သော ထိုတရားတို့သည် အဟုတ်တကယ် ရှိသည့်အတိုင်းပင် သိအပ်သောကြောင့် မှန်သော သဘောတို့သာတည်း။ တဆင့်ကြား၊ ကျမ်းဂန်အရ စသည်မျှဖြင့် ကြံ၍ယူအပ်သော အနက်သဘော မဟုတ်ခြင်းကြောင့် မမှားယွင်းသော သဘောတို့ သာတည်း။ ထို့ကြောင့် **ဘူထတ္ထ၊ သန္တိကဋ္ဌလဲ** မည်ကုန်၏။ အောက်ပါမှာ မူလဋီကာ (၃-၅၀) အဖွင့်ပေတည်း။

အနုဿဝါဒိဝသေန ဂယုမာနော တထာပိ ဟောတိ အညုထာပိတိ တာဒိသော ဥပယျော န ပရမတ္ထော၊ အတ္တပစ္စက္ခော ပန ပရမတ္ထောတိ ဒဿန္တော အာဟ “အနုဿဝါဒိဝသေန အဂ္ဂဟေတဗ္ဗော ဥတ္တမတ္ထော”တိ။

အနုဿဝါဒိဝသေန၊ တဆင့်ကြားစသည်တို့၏အလိုအားဖြင့်။ ဂယုမာနော၊ ယူအပ်၊ သိအပ်သော အနက်သဘောသည်။ တထာပိ ဟောတိ၊ ထိုသိမှတ်သည့် အတိုင်းလဲ ဖြစ်တတ်၏။ အညုထာပိ၊ တပါးသော အပြားအားဖြင့်လဲ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ အမှန်၊ အမှား ၂-မျိုး ၂-စား ဖြစ်တတ်သောကြောင့်။ တာဒိသော၊ ထိုသို့သော။ ဥပယျော၊ သိအပ်သောသဘောသည်။ န ပရမတ္ထော၊ ပရမတ် မမည်။ ပန၊ အမှန်အားဖြင့် သော်ကား။ အတ္တပစ္စက္ခော၊ မိမိအား မျက်မှောက်ဖြစ်သော သဘောသည် သာလျှင်။ ပရမတ္ထော၊ ပရမတ်မည်၏။ ဣတိဒဿန္တော၊ ဤသို့ ပြလိုသည်ဖြစ်၍။ အနုဿဝါဒိဝသေန အဂ္ဂဟေတဗ္ဗော ဥတ္တမတ္ထောတိ၊ ဥတ္တမတ္ထော-ဟူ၍။ အာဟ၊ အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

အဝိပရိတဘာဝတော ဧဝ ပရမော ပဓာနော အတ္ထောတိ ပရမတ္ထော၊ ဉာဏဿ ပစ္စက္ခဘူတော ဓမ္မာနံ အ-နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗသဘာဝေါ၊ တေန ဝုတ္တံ “ဥတ္တမတ္ထော”တိ။ (အနုဒ္ဓိကာ ၃-၆၀)

အ-ဝိပရိတဘာဝတော ဧဝ၊ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သာလျှင်။ ပရမော ပဓာနော၊ မြင့်မြတ် ပြဇာနီးသော။ အတ္ထော၊ အနက်သဘောတည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ပရမတ္ထော၊ ပရမတ္ထမည်၏။ ဉာဏဿ၊ ဉာဏ်အား။ ပစ္စက္ခဘူတော၊ မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဓမ္မာနံ၊ ရုပ် နာမ် တရားတို့၏။ အ-နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗသဘာဝေါ၊ ဤသို့ ဤနယ်ဟု မညွှန်ပြအပ် မညွှန်ပြနိုင်ကောင်းသော သဘောပင်တည်း။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ ဥတ္တမတ္ထောတိ၊ ဥတ္တမတ္ထောဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား……ရုပ်နာမ် အစစ်ဖြစ်သော သဘောသည် မှတ်အပ်၊ သိအပ်သည့် အတိုင်းပင် မချွတ် မယွင်း မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောကြောင့် မြင့်မြတ် ပြဇာနီးသော အနက်သဘော ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် **ပရမတ္ထ** မည်၏။ ထို ပရမတ်တရားဟူသည်မှာ ပဋိသန္ဓိနဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ စသည်အား မျက်မှောက် ထင်ရှားသော တရားပေတည်း။ တဆင့်ပြောခြင်းစသည်ဖြင့် “ဤသို့သောတရား”ဟု ညွှန်ပြ၍ မဖြစ်နိုင်ကောင်းသော ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘောပင်တည်း။ “ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာပင်တည်း”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤဒီကာ၌ **အ-နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ သဘာဝေါ** ဟူသော ပုဒ်သည် **အနုဿဝါဒိဝသေန အဂ္ဂဟေတဗ္ဗော** ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်တူ၏။ ကိုယ်တိုင်မတွေ့ရဘဲ၊ တဆင့်ကြားစသည်မျှဖြင့် ပရမတ်အစစ်ကို မသိနိုင်ဟု အဋ္ဌကထာဖြင့် ပြ၏။ သူတပါးအား သိနားလည်အောင် မပြောပြနိုင်ဟု ဒီကာဖြင့်ပြ၏။ ဤသို့ ပြဆိုပုံမျှသာ ထူး၏။ **ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် တွေ့၍သာ သိနိုင်သည်**ဟူသော အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်ကား တူမျှသည် သာတည်း။ သို့သော်လဲ အ-နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ သဘာဝေါ ဟူသော ဤပုဒ်၏ အနက်သည် သိနိုင်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် စောဒနာထုတ်၍ ရှင်းလင်းပြဦးအံ့။

“ပထဝီသည် ခက်မာ ကြမ်းတန်းသော သဘောပင်တည်း၊ စိတ်သည် အာရုံကိုသိတတ်သော သဘောပင်တည်း၊ ဖဿသည် အာရုံကို တွေ့ထိသော သဘောပင်တည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ညွှန်ပြနိုင် ကောင်းသည်ပင် မဟုတ်ပါလော့? သို့ဖြစ်ပါလျက်, “အ-နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗသဘာဝေါ = မညွှန်ပြနိုင်သောသဘော, ညွှန်ပြ၍ မဖြစ်နိုင်သောသဘော” ဟု အဘယ့်ကြောင့်ဆိုပါသနည်း? ဟူငြားအံ့။ ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘော ကို ညွှန်ပြနိုင်သည်ကား မှန်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ပင်လျှင်, ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဦးကာတို့၌ ဟောကြား ညွှန်ပြလျက် ရှိပေသည်။ သို့သော်လဲ ထိုသို့ ညွှန်ပြရုံမျှဖြင့် သိအပ်သော သဘောများသည် ပစ္စက္ခ = မျက်မှောက်အားဖြင့်သိအပ်သော ပရမတ္ထအစစ် မဟုတ် ကုန်သေး၊ ပထဝီ, စိတ်, ဖဿစသော အမည်မျှကိုသာသိလျှင် “ဝိဇ္ဇာ မာနပညတ်, တဇ္ဇာပညတ်” ဟု ခေါ်သော **အမည်နာမ ပညတ်** တို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ခက်မာမှု အခြင်းအရာ, အာရုံကို သိမှု အခြင်း အရာ, တွေ့ထိမှု အခြင်းအရာ-ဤသို့စသော အမှုအရာမျှကိုသိလျှင်, **အာကာရပညတ်**တို့သာဖြစ်ကုန်၏။ အမှုန့်အမှုန့်ကဲ့သို့၎င်း, အလုံး အခဲကဲ့သို့၎င်း, ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသည့်အနေအားဖြင့်သိလျှင်, **သဏ္ဌာန် ပညတ်**မျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဥပမာ .. သုတရှိသော သူတို့သည် ကျမ်းဂန်တို့၌ ညွှန်ပြသည်အားလျော်စွာ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့ကို မည်သို့ သဘောရှိသည်” ဟု သိလဲ သိကြ၏၊ ပြောလဲ ပြောဟော နိုင်ကြ၏။ သို့သော်လဲ ပုထုဇဉ်တို့သည် မဂ် ဖိုလ်အစစ်ကို ဘယ် အခါမျှ အာရုံမပြုနိုင်, မသိနိုင်ကြသည်သာတည်း၊ နိဗ္ဗာန်အစစ် ကိုလဲ ဂေါတြဘူသို့ မရောက်သေးမီ ဘယ်အခါမျှ အာရုံမပြုနိုင်, မသိနိုင် ကြသည် သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပုထုဇဉ်တို့ သိနား လည်နေပြီဟု ထင်မှတ်အပ်သော မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သည် မျက် မှောက်သိမဟုတ်၍ ပရမတ်အစစ် မဟုတ်သေး။ **အနုဿဝ =** တဆင့်ကြား, **ပရိပရာ =** အဆက်ဆက်စကား, **ဝိဋ္ဌကသမ္ပဒါန =** ကျမ်းဂန်နှင့်ညီညွတ်ခြင်း, **နယဟေတု =** နည်းမှီးယူဆခြင်းစသည် တို့အလိုအားဖြင့်သာလျှင် သိအပ်သော အနက်ဖြစ်၍ ဆိုခဲ့သည့် အတိုင်းပင် **နာမပညတ်, အာကာရပညတ်, သဏ္ဌာန်ပညတ်,**

များသာဖြစ်လေသည်။ တိုက်ရိုက် ထင်ရှားစေသော ဤသာဓက ဥပမာကဲ့သို့ပင် လောကီနာမ်ရုပ်တို့တွင်လဲ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် မတွေ့ရပါဘဲလျက် ညွှန်ပြရုံမျှဖြင့် သိအပ်သော သဘောဟူသမျှကို “ပရမတ်အစစ်မဟုတ်၊ နာမပညတ်၊ အာကာရပညတ်၊ သဏ္ဌာနပညတ်သာ” ဟု မှတ်ရာ၏။

မျက်မှောက်နှင့် သုတ စပ်၍ သိပုံ... ပုထုဇဉ်တို့သည် ကာမာ

ဝစရ ရုပ်နာမ်တို့ကို မိမိ

တို့သန္တာန်၌ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်သောကြောင့် မျက်မှောက် သိနိုင်ကုန်၏။ ဒွါရ ၆-ပါး၌ ထင်သောကြောင့်လဲ မျက်မှောက် သိနိုင်ကုန်၏။ ဝိပဿနာရူမှတ်၍လဲ မျက်မှောက် သိနိုင်ကုန်၏။ ဈာန်ရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား မဟဂ္ဂုတ် တရားတို့ကိုလဲ မျက်မှောက် သိနိုင်ကုန်၏။ ထိုသို့ သိရသောအခါ၌ ကျမ်းဂန်တို့တွင် ညွှန်ပြအပ်သော ပထဝီ၊ စိတ်၊ ဖဿ စသည်တို့မှာ ဤသဘော၊ ဤသဘောများ ပင်တည်း ဟူ၍၎င်း၊ ဓမ္မကထိကတို့ဟောအပ်သော ပထဝီ၊ စိတ်၊ ဖဿစသည်တို့မှာ ဤသဘော၊ ဤသဘောများ ပင်တည်း ဟူ၍၎င်း၊ သုတနှင့်စပ်၍ အမှန်အတိုင်း သိကုန်၏။ ဥပမာ... သပြက်သီးကို မစားဘူးသေးသောသူသည် သူတပါး ပြောသည်ကို ကြားရုံမျှဖြင့် သပြက်သီး၏အရသာကို အမှန်အတိုင်းမသိနိုင်သေး၊ ကိုယ်တိုင်စားရမှသာလျှင်မျက်မှောက်တွေ့၍ “သူတပါးပြောသော သပြက်သီး၏အရသာမှာ ဤသို့သဘောရှိသည်” ဟု အမှန်အတိုင်း သိရသကဲ့သို့ပင်တည်း။ ဤအရာ၌ “လောကုတ္တရာကိုသာ နက်နဲသောကြောင့် ပုထုဇဉ်တို့မသိနိုင်ကြသည်။ လောကီတရား ဟူသမျှကိုကား မည်သူမဆိုသိနိုင်သည်” ဟု ထင်မှတ်တတ်ကြ၏။ ထိုသို့ မထင်မှတ် အပ်ကြောင်းကို နားလည်စေရန် ဤသပြက်သီး ဥပမာကို ထုတ်ပြပေသည်။ ပဋိသန္ဓေက မျက်စိကွယ်ခဲ့သောသူမှာ အဆင်းနှင့်စပ်၍ အမှန်အတိုင်း မသိနိုင်ပုံ စသည်ကိုလဲ ရှေး၌ပြခဲ့ပေသည်။

ဤသို့ မျက်မှောက် မသိနိုင်သောသူအား ရုပ်-နာမ် တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုအမှန်အတိုင်းသိအောင် ညွှန်ပြဟောပြော၍

မဖြစ်နိုင်သည်ကို ရည်၍၊ အနုဋီကာဆရာသည် **ဓမ္မာနံ အနိဒ္ဓိ**
'သိတဗ္ဗ သဘာဝေါ ဟု မိန့်ဆိုတော်မူပေသည်။ “ရုပ် နာမ်တို့၏
 သဘာဝ လက္ခဏာ အစစ်ကို ညွှန်ပြ၍မဖြစ် = ညွှန်ပြရုံမျှဖြင့် မသိ
 စေနိုင်။ မျက်မှောက်ဒိဋ္ဌ တွေမှသာလျှင် အမှန်အတိုင်းသိနိုင်သည်၊
 ထိုသို့ သိအပ်သော သဘောသည်သာလျှင် **ပရမတ် တရားအစစ်**
 မည်သည်” ဟုဆိုလို၏။ **ခက်ခဲ နက်နဲပေစွ။** အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်
 ကြံစည်အပ်၏။

ပြခဲ့ပြီးသော **ပရမော ဥတ္တမော အဝိပရီတော အတ္ထော**
 ဟူသော ဋီကာကျော် ဝစနတ္ထသည် ဤကထာဝတ္ထု ပါဠိ၊ အဋ္ဌ
 ကထာ၊ ဋီကာတို့နှင့် အညီဆိုအပ်သော ဝစနတ္ထပေတည်း။

ညီညွတ်ပုံကား……ပရမော ပုဒ်ကို၊ ဥတ္တမော ဟု ဖွင့်ခြင်းသည်
 သဒ္ဓါနက် တူ၍ ဖွင့်ခြင်းပေတည်း။ ဥတ္တ-
 မတ္ထော ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် ညီ၏။ **အ-ဝိပရီတော** ဟု ဖွင့်ပြန်
 ခြင်းသည်ကား “အဝိပရီတဘာဝတော ဧဝ ပရမော ပဓာနော
 အတ္ထော” ဟူသော အနုဋီကာနှင့် တိုက်ရိုက်ညီညွတ်၏။ **ပရမော**
 ဟူသောပုဒ်နှင့် အဘိဓမ္မေယျတ္ထ အားဖြင့် တူသောကြောင့် ထိုသို့
 ဖွင့်သည်ဟူ၍လဲ မှတ်အပ်၏။ တူပုံကား……သစ္စိကဋ္ဌပုဒ်နှင့်ပရမတ္ထ
 ပုဒ်တို့သည် သဒ္ဓါနက်မျှသာ ကွဲကုန်၏။ အဘိဓမ္မေယျတ္ထ ဟောအပ်
 သောတရားကိုယ်အနက်အားဖြင့်ကား တူကုန်၏။ ထို၂-ပုဒ်လုံးပင်
 ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ဣန္ဒြေဟူသော ၅၇-ပါး တို့ကိုသာ
 ဟောကုန်၏။ ၎င်းတို့ကို သစ္စိက+အတ္ထ၊ ပရမ+အတ္ထဟု ပုဒ်ခွဲ၍
 ကြည့်လျှင်၊ အတ္ထသဒ္ဓါ ၂-ခုမှာ အချင်းခပ်သိမ်း တူနေ၍ အထူး
 ပြရန်မလိုပြီ။ **သစ္စိက** နှင့် **ပရမ** ပုဒ်တို့ကိုသာ အဘိဓမ္မေယျတ္ထအားဖြင့်
 တူသည်ဟု ပြလိုရင်းပေတည်း။ မှန်သောတရား ဟူသည်မှာလဲ
 ၅၇-ပါးပင်ဖြစ်၏။ မြတ်သောတရားဟူသည်မှာလဲထို ၅၇-ပါးပင်
 ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့် ထို၂-ပုဒ်တို့
 တူကြပေသည်။

ဤသို့ အဘိဓမ္မေယျတ္ထအားဖြင့် တူသောကြောင့် **ပရမောပုဒ်ကို**
သစ္စိကော ဟူ၍လဲ ဖွင့်နိုင်ပေ၏။ သစ္စမေဝ သစ္စိကံ ဟူသော အနု

ဦးကာနှင့်အညီ၊ သစ္စိကပုဒ်နှင့် သစ္စပုဒ်တို့အနက်တူသောကြောင့်၊
သစ္စော ဟူ၍လဲဖွင့်နိုင်ပေ၏။ ထို့ပြင်……မှန်သည်ဟူသော အနက်
 ကို ဟောသောအားဖြင့် သစ္စိက၊ သစ္စပုဒ်တို့နှင့် အနက် တူသော
ဘူတ၊ ယထာဘူတ၊ တထ၊ တစ္ဆ၊ အဝိတထ၊ အဝိပရီတ၊ အစရှိသော
 ပုဒ်တို့ဖြင့်လဲ ဖွင့်ပြနိုင်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ သစ္စိက သဒ္ဒါနှင့်
 အနက်တူသော **အဝိပရီတ** သဒ္ဒါဖြင့် **ပရမော** ပုဒ်ကို **အ-ဝိပရီတော**
 ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဦးကာကျော်ဆရာဖွင့် ပြတော်မူပေသည်။

ပရမတ္ထပုဒ်၌ အနက်မှန် …ပြခဲ့ပြီးသောအဋ္ဌကထာ၊ ဦးကာဖွင့်
 အလုံးစုံကို ပေါင်းစပ်၍ **ပရမတ္ထ**
 ပုဒ်၏ အနက်အမှန်ကို ဤသို့သိအပ်၏။ မျက်မှောက် သိအပ်သော
 စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသော အနက်သဘော ၄-ပါးသည်
 မဖောက်မပြန် **မူလရှိရင်း အတိုင်း မှန်ကန်သောကြောင့်**
မြတ်သော သဘော မည်၏။ **ပရမတ္ထ** မည်၏။ ဤအနက်မှန်ကို
 နှလုံးထဲ၌ မြဲမြံစွာ သိမှီးထားကြပါကုန်။

ဤ ပရမတ္ထပုဒ် အရာ၌ “ပရမတ်ဟူသည်မှာ မဖောက်ပြန်
 မပြောင်းလဲ မပျက်စီးကောင်း၊ ပညတ်သာလျှင် ဖောက်ပြန်
 ပြောင်းလဲပျက်စီးသည်”ဟု အခြေတည်ပြီးလျှင် ပရမတ် ဟူက
 လက္ခဏာအားဖြင့် မဖောက်ပြန်ဟူ၍၎င်း၊ အကျိုးပေးအားဖြင့်
 မဖောက်ပြန်ဟူ၍၎င်း၊ ရုပ်ကို ဖောက်ပြန်သည် ဟု ဆိုသော်လဲ၊
 လက္ခဏာအားဖြင့် မဖောက်ပြန်ဟူ၍၎င်း ဤသို့စသည်ဖြင့် များစွာ
 သောဆရာမြတ်တို့သည် အမျိုးမျိုးအထွေထွေ ကြံစည်၍ ပြောဆို
 ရေးသားကြ လေကုန်၏။ ထိုပြောဆိုရေးသားချက်များသည်
 ကထာဝတ္ထု၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဦးကာတို့နှင့် မနီးနှောမိခြင်း၊ အ-ဝိပရီတ
 ပုဒ်နှင့် အဝိပရီဏတပုဒ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ် ထူးပုံကို သတိမမူ
 မိခြင်း၊ ဖောက်ပြန်ဟူသော မြန်မာစကား၌ မှားယွင်း၊ ပြောင်းလဲ
 ဟူသော အဓိပ္ပါယ် ၂-မျိုး ရနိုင်သည်ကို မစဉ်းစားမိခြင်း
 များကြောင့် ဦးကာကျော်၏ အာဘော်ကို မမိသည့် အတွက်
 သင့်လျော်အောင်ကြံစည်၍ ပြောဆိုရေးသားချက်တို့မျှသာတည်း။

အနည်းငယ်ဖော်ပြဦးအံ့၊ **ဖောက်ပြန်**ဟူသော မြန်မာစကား၌ ပြောင်းလဲ ပျက်စီးသည်ဟူ၍၎င်း၊ မှားယွင်းသည်ဟူ၍၎င်း၊ အနက် အဓိပ္ပါယ် ၂-မျိုး ရှိ၏။ ထို့အတူပင်၊ **မဖောက်ပြန်** ဟူသော စကား၌လဲ မပြောင်းလဲ မပျက်စီးဟူ၍၎င်း၊ မမှားယွင်း မှန်ကန် သည်ဟူ၍၎င်း၊ အနက်အဓိပ္ပါယ် ၂-မျိုးရှိ၏။ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ ပုဒ်ကို မြန်မာပြန်ဆိုကြည့်ပါ။ **သမ္မာ-မဖောက်မပြန် + သံ- ကိုယ်တိုင်+ဗုဒ္ဓေါ-သိသောဘုရား၊ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တိုင်သိသောဘုရား။** ဤ၌ အသီးသီးစပ်၍ကြည့်လျှင်၊ **မဖောက် မပြန်သိသော** ဘုရား၊ ကိုယ်တိုင်သိသော ဘုရား-ဤသို့ ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်ရာတွင် **မဖောက်မပြန် သိသည်** ဟူရာ၌ ဘာကို ဆိုလိုပါ သနည်း? ဆရာ့နည်းမခံဘဲ ကိုယ်တိုင်ပင် သိငြားသော်လဲ၊ မှားယွင်းလျက် သိသည်မဟုတ်၊ မမှားမယွင်း အမှန်အတိုင်းပင် သိသည်ဟု ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါလော၊ ထို့ကြောင့်၊ ဤသို့သော အရာ၌ **မဖောက်မပြန်**ဟူသည်မှာ **မှားမယွင်း မှန်ကန်သည် ကိုသာ** ဆိုလိုသည်ဟု သိအပ်၏။

ပါဠိဘာသာ၌....

ဝိ+ပရိ+နမု ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော **ဝိပရိဏတ** ပုဒ်နှင့်၊

ဝိ+ပရိ+ဇ္ဈ ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော **ဝိပရိတ** ပုဒ်တို့သည် ခပ်ဆင်ဆင် ရှိကြ၏။ ထို ၂-ပုဒ်လုံးကိုပင် **ဖောက်ပြန်သည်** ဟူ၍ချည်း ပြန်ဆိုကြ၏။ သို့သော်လဲ၊ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်ကား....

ဝိပရိဏတ-ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲ ပျက်စီးသည်၊

ဝိပရိတ-ဖောက်ပြန် မှားယွင်းသည် = မူလ ရှိရင်းမှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သည်၊ ဤသို့ ကွဲပြား ထူးခြား၏။ ထို ၂-ပုဒ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော **အဝိပရိဏတ**၊ **အဝိပရိတ** ပုဒ်တို့ကိုလဲ **မဖောက်မပြန်** ဟူ၍ချည်း မြန်မာပြန်ဆိုကြ၏။ သို့သော်လဲ၊ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်မူကား....

အဝိပရိဏတ-မဖောက်ပြန် မပြောင်းလဲ ပင်ကိုယ်အတိုင်း မြဲသည်။

အဝိပရိတ-မဖောက်ပြန်မှားယွင်းမှုလရှိရင်းအတိုင်းမှန်ကန်သည် = ပြောင်းပြန်မဟုတ် = ဤသို့ ကွဲပြား ထူးခြားသည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ဋီကာကျော်၌... **အဝိပရိတော** = **မဖောက်မပြန်မှန်ကန်သော** = ဟူသော ဤအနက်မှန်ကို မြဲမြံစွာမှတ်သားကြပါလေ။

ဤမျှဖြင့် မကျေနပ်သေးလျှင်၊ သညာဝိပလ္လာသ စသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို၎င်း၊ ဋီကာကျော် သမုစ္စည်းပိုင်း၌ သမ္မာ အဝိပရိတတော ပဿတိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟုဆိုရာတွင် သမ္မာ ပုဒ်ကို **အ-ဝိပရိတတော** ဟု ဖွင့်သည်ကို၎င်း၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ ဌာနပေါင်း များစွာတို့၌ ဤ **အဝိပရိတ** ပုဒ်သုံးထားပုံကို၎င်း ကြည့်ရှု စဉ်းစားကြပါလေ။

ပြဲခဲ့ပြီးသော ဆရာမြတ်တို့၏ စကားထဲ၌ “ပညတ်သာလျှင် ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲပျက်စီးသည်” ဟုဆိုသော စကားသည်လည်း ပြောင်းပြန်မှားယွင်းသောစကားသာတည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ... ပညတ် ဟူသည်မှာ ဥပါဒ် ဌီ ဘင်လဲ မရှိ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့်လဲ ထင်ရှား မရှိသည်သာဖြစ်၍၊ မဖောက်ပြန် မပျက်စီးတတ်သောကြောင့်ပေတည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့... အမည်ပညတ်၊ အနက်ပညတ် ဟူသမျှသည် ဖြစ်လဲ မဖြစ်၊ တည်တံ့နေသည်လဲ မဟုတ်၊ ပျက်လဲမပျက်၊ အမှန်အားဖြင့်ထင်ရှားရှိသည်လဲမဟုတ်ချေ။ ထိုသို့မရှိပါဘဲလျက်၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်သောစိတ်ကူးထဲ၌ ထင်ပေါ်ကာမျှ ဖြစ်သောအာရုံသာတည်း။ လူတယောက်ယောက်၏ အမည်ကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ထိုအမည်သည် ဘယ်အခါ၌ ဖြစ်ပါသနည်း? ခေါင်းပေါ်၌ တည်ရှိနေပါသလော? ကိုယ်ထဲ၌ တည်ရှိနေပါသလော? ဘယ်အရပ်၌ တည်ရှိနေပါသနည်း? ဘယ်အချိန်မှာ ပျောက်ပျက် သွားပါသနည်း?။ အမှန်အားဖြင့် ထိုအမည်သည် ဖြစ်လဲမဖြစ်၊ ဘယ်နေရာမှာမျှ တည်ရှိနေသည်လဲ မဟုတ်၊ ပျက်လဲမပျက်၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်တိုင်း၊ စိတ်ကူးထဲ၌ ထင်ပေါ်ကာမျှ အာရုံပင် မဟုတ်ပါလော၊ လူအားလုံးတို့က အသိအမှတ်မပြုဘဲ မေ့ပျောက်လိုက်လျှင် ထိုအမည်သည် ပျောက်ကွယ် သွားသကဲ့သို့ ရှိ၏။ သို့သော်လဲ၊ ပျက်စီးသွားသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်

ပင်, ကပ္ပါပေါင်းလေးအသင်္ချေနှင့်, တသိန်းထက်က ထင်ရှားခဲ့သော သုမေဓာရသေ့ဟူသော အမည်ပညတ်သည် ယခုကာလ လူတို့၏စိတ်ကူးထဲ၌ ထင်ရှားပေါ်နိုင်ပေသည်။ မိန်းမ, ယောက်ျား, အို, ပုဆိုးစသော အမည်ပညတ် ဟူသမျှတို့လဲ လူ့နာမည်နှင့် အတူတူချည်းသာတည်း။

မိန်းမ, ယောက်ျား, အို, ပုဆိုး စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပညတ်, သဏ္ဌာန်ပညတ်တို့လဲ လူ့နာမည်ကဲ့သို့ပင်၊ ဖြစ်ခြင်း, တည်ခြင်း, ပျက်ခြင်း, မရှိကြသည်ချည်းသာတည်း။ အမှန်အားဖြင့် ဘယ်နေရာမှာမျှ ထင်ရှားမရှိကြသည်ချည်းသာတည်း။ သို့သော်လဲ မြင်ရသော အဆင်းရုပ်အပေါင်း၊ ကြားရသော အသံရုပ်အပေါင်း၊ တွေ့ထိရသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်အပေါင်း စသည်တို့ကို ထောက်ဆ၍ မိန်းမ ယောက်ျား စသည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သော အထည်ဝတ္ထုကြီးတွေ တကယ်ပင် ရှိနေသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ မြင်သောစိတ်, ကြားသောစိတ်, တွေ့ထိသောစိတ် စသည်နှင့် ထိုထိုပုံသဏ္ဌာန်ဖြစ်အောင် ကြံစည်သော နောက်စိတ်တို့ကို မခွဲခြားနိုင်သောကြောင့် ထိုသို့ ထင်မြင်ကြောင်းကို ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ထင်ရှားမရှိပုံကိုလဲ အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ဤအရာ၌ ဥပမာဖြင့် ပြဦးအံ့။

လှည်းဟု ခေါ်အပ်သော အထည်ဝတ္ထုမှ ဘီး, ဝင်ရိုး, လှည်းသံ, လှည်းထုတ်, အခင်း, ရံတိုင်, ထမ်းပိုး, စသော အစိတ်အပိုင်း ဟူသမျှကို အသီးအသီး အကုန်နုတ်ပယ်လိုက်လျှင် လှည်းဟု ခေါ်အပ်သော အထည်ဝတ္ထုကြီး တခုလုံးပင် အလျှင်းမရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူပင်, မိန်းမ ယောက်ျား စသည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သော ရုပ်နာမ် အစဉ်မှ ရှိရှိသမျှ ရုပ် နာမ် အလုံးစုံကို နုတ်ပယ်လိုက်လျှင် မိန်းမ ယောက်ျား စသော ပုဂ္ဂိုလ်ပညတ်, သဏ္ဌာန်ပညတ်တို့ကို အလျှင်းပင် မတွေ့နိုင်တော့ပြီ။ ဘယ်နေရာ၌ ရှိနေသည်ဟု မဆိုနိုင်တော့ပြီ။ ထို့အတူ ခြတန်း, သဲကြောင်း, အုန်းဆံကြိုး, မြစ်ရေ ယဉ်, သစ်ပင် စသော ဥပမာတို့နှင့်လဲ နှိုင်းယှဉ်၍ ဆင်ခြင်အပ်၏။

ခြတန်းကြီးဟု ထင်ရာ၌ ခြကောင်ကလေးများသာ ရှိကြ၏။ အတန်းကြီး ပုံသဏ္ဌာန်ကား မရှိ၊ ခြကောင်များကို နုတ်ပယ်

လိုက်လျှင်၊ အတန်းကြီးကို မတွေ့နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ဤအတူပင် ရုပ် နာမ် အပေါင်း အစဉ်မျှသာရှိ၏။ ပုဂ္ဂိုလ် အထည် ခြံသဏ္ဌာန်ကား မရှိ၊ ရုပ် နာမ် ဟူသမျှကို နုတ်ပယ်လိုက်လျှင်၊ ထိုထိုပုံသဏ္ဌာန်ကို မတွေ့နိုင်သောကြောင့်တည်း။ နောက်ဥပမာတို့၌လဲ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ နှိုင်းယှဉ်ပါလေ။

သဲအိတ်ကြီး တခုကို အမြင့်၌ဆွဲထား၍ အောက်စမှ အပေါက်တခုကို ဖောက်လိုက်လျှင် ‘သဲတန်းကြီး ကျနေသည်’ ဟု ထင်ရ၏။ သဲအိတ်ကြီးကို အရှေ့ဘက်သို့ တွန်းလိုက်လျှင် “သဲတန်းကြီးက အရှေ့ဘက်သို့ ရွှေ့သွားသည်” ဟု ထင်ရ၏။ သို့ဖြစ်ရာ၌ သဲတန်းကြီးကား စင်စစ် ရှိနေသည် မဟုတ်၊ သဲလုံးကလေးများသာ ရှိကြ၏။ သဲတန်းကြီးက အရှေ့ဘက်သို့ စင်စစ် ရွှေ့သွားသည် မဟုတ်၊ အရှေ့ဘက်သို့ ရွှေ့၍ရွှေ့၍ သဲလုံး အသစ် အသစ်တို့၏ ကျခြင်းမျှသာတည်း။ သဲကုန်၍ဖြစ်စေ၊ အပေါက်ကို ပိတ်လိုက်၍ ဖြစ်စေ၊ သဲတန်းကြီးကို မတွေ့ရသော်လဲ “၎င်းသဲတန်းကြီး ပျက်သွားသည်” ဟူ၍ကား မဆိုအပ်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ…… ကျနေသော သဲလုံးများမှ တပါး၊ အသီး အခြား မရှိသော ထိုသဲတန်းကြီးသည် မပျက်မစီးနိုင်ကောင်း သောကြောင့် ပေတည်း။ အမှန်အားဖြင့်ကား ထိုသဲတန်းကြီး ပျောက်ကွယ်ခြင်းမှာ သဲလုံးအသစ်များ မကျလာခြင်းမျှသာတည်း။ ဤဥပမာဖြင့်၊ ရုပ် နာမ် အပေါင်းမှတပါး၊ ပုဂ္ဂိုလ်စသည် အသီးအခြားမရှိပုံ၊ ရွှေ့၍ ရွှေ့၍ အသစ်အသစ်ဖြစ်သော ရုပ်တို့မှတပါး လှုပ်ရှားသော လက်ခြေစသည် အသီးအခြားမရှိပုံ၊ ရုပ်နာမ်အသစ်တို့ မဖြစ်လာခြင်းမှတပါး သေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ် အသီးအခြား မရှိပုံတို့ကို နှိုင်းယှဉ်၍ ကြည့်လေ။

အုန်းဆံကြီးကြီးဟူရာ၌ အုန်းဆံမျှင် ကလေးများသာ ရှိ၏။ ကြီးကြီးပုံသဏ္ဌာန်ကား အသီးအခြား မရှိပြီ။ အမျှင်ကလေးများကို နုတ်ပယ်လိုက်လျှင် ၎င်းကြီးသဏ္ဌာန်ကို မတွေ့နိုင်သောကြောင့်တည်း။ သို့သော် အမျှင်အပေါင်းကိုစွဲ၍ “လက်မခန့်၊ ခြေမခန့်၊ တုတ်သည်” စသည်ဖြင့် ထင်ရ၏။ “ဆယ်တောင်ခန့်၊ အတောင်

နှစ်ဆယ်ခန့် ရှည်သည်”စသည်ဖြင့်လဲ ထင်ရ၏။ အမှန်အားဖြင့် ကား……အလွန်သေးငယ် တိုတောင်းသော အမျှင်ကလေး များသာ ရှိ၏။ ထိုမျှလောက် တုတ်၍ ရှည်သော ကြိုးကြီးသဏ္ဌာန် ကား အသီးအခြား မရှိချေ။ ဤဥပမာဖြင့် အသည် ခြစ်ကင်းသော ရုပ်နာမ်အပေါင်းမှ တပါး၊ ကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ်သဏ္ဌာန် အသီး အခြား မရှိပုံ၊ မျက်စိ တမှိတ်ခန့်မျှ ကြာမြင့်စွာမတည်သော ရုပ်နာမ်တို့မှတပါး တနာရီ၊ တရက်၊ တလ၊ တနှစ် စသည်ဖြင့် ကြာမြင့်စွာ အသက်ရှင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်အသီးအခြား မရှိပုံတို့ကို နှိုင်းယှဉ်၍ ကြည့်လေ။

မြစ်ရေယဉ်၌ ရေဟောင်းတို့သည် အောက်သို့ စီးသွားကြ လေပြီ။ ၎င်းတို့၏နေရာ၌ အသစ် အသစ် ရေတို့သည် ရောက်၍ ရောက်၍ လာကြ၏။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုမြစ်ရေတို့ကို အမြဲ တည်နေ သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့သော် တနေရာရာ၌ စူးစိုက်၍ကြည့်နေမည် ဆိုလျှင် ပဌမမြင်ရသောရေက တခြား၊ ဒုတိယမြင်ရသော ရေက တခြား—ဤသို့စသည်ဖြင့် ကွဲပြားသည်သာတည်း။ ဤဥပမာဖြင့် “တဦးတည်းသော မိန်းမ၊ ယောက်ျားကိုပင် အမြဲမြင်နေသည်၊ အမြဲတွေ့သိနေသည်” ဟု ထင်မှတ်အပ်သော သန္တတိပညတ်မျိုး၏ ထင်ရှားမရှိပုံကို နှိုင်းယှဉ်၍ကြည့်လေ။

သစ်ပင်ဥပမာ၌ ပင်လုံး၊ ကိုင်းကြီး၊ ကိုင်းငယ်၊ အခက်၊ အရွက်၊ တို့သာ ထင်ရှားရှိ၏။ အပင် ပုံသဏ္ဌာန်ကြီးကား ထင်ရှားမရှိပြီ။ ပင်လုံးစသော အစိတ်အပိုင်းတို့ကို နှုတ်ပယ်လိုက်လျှင် အပင် ပုံသဏ္ဌာန်ကြီးကို အသီးအခြား မတွေ့နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ပြင်……မရမ်း၊ ဥနှံ စသော အချိုသစ်ပင်တို့၌ ရွက်သစ် ရွက် ဟောင်း ပြောင်းလဲပုံသည် မထင်ရှားလှချေ။ မပြတ် ရွက်ဟောင်း ကြွေ၍ ရွက်သစ်လဲလေ့ရှိ၏။ ထိုသို့သော သစ်ပင်တို့၌ စိမ်းစိမ်း ညိုညို အရွက် အစု အခဲ အမြဲတည်နေသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့သော် ရွက်ဟောင်းကြွေသည်ကို၎င်း၊ ရွက်သစ်ထွက်သည်ကို၎င်း ထောက် ဆ၍ “ထိုအရွက် အစုအခဲသည်ပင် အမြဲတည်နေသည်မဟုတ်” ဟု

သိရ၏။ ဤဥပမာဖြင့် သမူဟ၊ သဏ္ဌာန၊ သန္တတိ ပညတ်တို့၏ ထင်ရှားမရှိပုံကို နှိုင်းယှဉ်၍ကြည့်လေ။

ဆိုခဲ့ပြီးသော ဥပမာတို့ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် စေ့စပ် သေချာစွာ နှိုင်းယှဉ်၍ ကြည့်လျှင် “မိန်းမ၊ ယောက်ျား စသော အနက်ခြံ ပညတ်တို့သည်လည်း လူ့နာမည်ကဲ့သို့ပင် ဘယ်ခါ တွင်မှ ဖြစ်လဲ မဖြစ်ကုန်၊ ပျက်လဲ မပျက်ကုန်၊ ဘယ်နေရာတွင်မှ ထင်ရှားတည်ရှိနေသည်လဲ မဟုတ်ကုန်၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်တိုင်း စိတ်ကူးထဲ၌ ပေါ်ကာမျှ အာရုံတို့သာ” ဟူ၍ မည်သူမဆို သိနိုင် ကောင်းသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ပညတ်ဟူက ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်းမရှိ ထင်ရှားလဲမရှိ” ဟူ၍ မြဲမြံစွာ မှတ်သားအပ်၏။

အကျဉ်းမှတ်ရန်ကား……ရုပ်နာမ် အစစ် ဖြစ်သော ပရမတ်
တရားတို့တွင် နိဗ္ဗာန်သည် အ-သန္တ

တ ပရမတ်မည်၏။ အကြောင်းတစုံတခုက မပြုအပ်သောတရားဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းမရှိဘဲ အစဉ်ထာဝရ မြဲ သော နိစ္စ၊ ဓုဝ တရားလဲမည်၏။ ကြွင်းသောပရမတ်တရား ဟူသမျှ တို့သည်ကား သန္တပရမတ်တို့ ချဉ်းသာတည်း။ “ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့က ပြုအပ်၊ ဖြစ်စေအပ်သော တရားများ” ဟုဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့်ပင် တကယ်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းရှိ၍ အနိစ္စ၊ အဓုဝ တရားလဲ မည်ကုန်၏။ ထိုသန္တပရမတ်တို့သည် အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် ၂-ပါး၌ ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် တကယ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး သော်လဲ ဖြစ်ကြ၏၊ တကယ် ဖြစ်ပေါ်ဆဲ သော်လဲ ဖြစ်ကြ၏၊ တကယ်ဖြစ်ပေါ်လတံ့သော်လဲ ဖြစ်ကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် ၂-ပါး၌ တကယ် ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ၊ ဖြစ်လတံ့လဲ မဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်လဲ မဟုတ်ပါဘဲလျက် စိတ်ကူးထဲ၌ ထင်ရုံမျှသာဖြစ်သော အာရုံဟူသမျှသည် ပညတ်တရား ချဉ်းသာတည်း။ အမည်ပညတ်၊ အနက်ပညတ် ၂-မျိုး တို့တွင် တခုခုသော ပညတ်သာတည်း။ လူအမျိုးမျိုးတို့ ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုသော အမည် သဒ္ဒါ အမျိုးမျိုး သည် အမည်ပညတ် မည်၏။ ထိုသဒ္ဒါတို့ဖြင့် သိစေအပ်သော အနက်ခြံ အထည်ဝတ္ထုအမျိုးမျိုးသည် အနက်ပညတ်မည်၏။

ထင်ရှားစေဦးအံ့……**ရူပါရမ္မဏ**ဟူသော ပါဠိအမည်၊ **ရူပါရုံ** ဟူသော ပါဠိပျက် မြန်မာအမည်၊ **အဆင်း**ဟူသော မြန်မာ အမည်စစ်—ဤသို့သော **အမည် ဟူသမျှသည်** စဉ်းစားဆင်ခြင်သော စိတ်ကူးထဲ၌ ထင်ကာမျှအာရုံသာတည်း။ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်တို့၌ ဖြစ်ဘူးသည်လဲ မဟုတ်၊ ဖြစ်ဆဲလဲ မဟုတ်၊ ဖြစ်လတုံလဲ မဟုတ်သည်သာတည်း။ ထို့ပြင် “မည်သည့်နေရာ၌ ထင်ရှားတည်နေသည်” ဟူ၍ မျက်မှောက် အားဖြင့်လဲ မသိအပ်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်၊ အမည်ပညတ်သာ မည်၏၊ ပရမတ်မမည်။

ထိုအမည်တို့ဖြင့် သိစေအပ်သောအနက်သည်ကား မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်ကောင်းသော သဘောပေတည်း။ ထိုသဘောကို မြင်ဆဲကာလ၊ မြင်ပြီးသည်ကို ဝိပဿနာရှုမှတ်သော ကာလ၊ မြင်ခဲ့ဘူးသည့် အနေအားဖြင့် ဆင်ခြင်သောကာလ—ဤသို့သော ကာလတို့၌ မျက်မှောက်အားဖြင့် သိအပ်၏။ ဤသို့ မျက်မှောက် သိအပ်သော ထိုအဆင်းသည် ပရမတ်တရား အစစ်ပေတည်း။ ဤကဲ့သို့ တကယ်မြင်ပြီး၊ မြင်ဆဲကို အာရုံမပြုမိပါဘဲ အလွတ်သက်သက် စဉ်းစားဆင်ခြင်သော စိတ်ကူးထဲ၌ ထင်လာသော အဆင်းသည်ကား အမည်ပညတ်၊ အာကာရပညတ်၊ သဏ္ဌာနပညတ်တို့တွင် တမျိုးမျိုးသော ပညတ်သာတည်း။ ပရမတ်အစစ်ကား မဟုတ်ပေ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ…… ထိုသို့သော အာရုံသည် အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် ၂-ပါး၌ တကယ်ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ၊ ဖြစ်လတုံမဟုတ်၍ “မည်သည့် နေရာတွင် ထင်ရှားရှိသည်”ဟု မျက်မှောက် မသိအပ်သောကြောင့် ပေတည်း။ ဥပမာ……တစ္ဆေ ကြောက်တတ်သောသူအား တစ္ဆေ မချောက်ပါဘဲလျက် အနီးအပါးတွင် ကြောက်ဖွယ် ကောင်းသော အကောင်အထည်ကြီး ရှိနေသကဲ့သို့ ထင်တတ်၏။ အိပ်မက်ကို မြင်မက်သောသူအား မကြုံဘူးသောအာရုံတို့ကို တကယ်တွေ့နေသကဲ့သို့ ထင်တတ်၏။ သို့သော်လဲ၊ ထိုသူတို့အား ထင်ပေါ်သော ထိုအာရုံတို့သည် ဘာမျှအလျှင်းမရှိဘဲ စိတ်ကူးထဲ၌ ပေါ်ရုံမျှသာ

ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် စိတ်ဖြင့် ဖန်တီး၍ပေါ်လာသော အာရုံဟူသမျှကို **ပညတ်ဟူ၍သာ** မှတ်ရာ၏။

စက္ခုပဿာဒ = မျက်စိကြည်လင်မှု၊ စက္ခုဝိညာဏ် = မြင်မှု၊ သဒ္ဓါရုံ = အသိ၊ သောတပဿာဒ = နားကြည်လင်မှု၊ သောတဝိညာဏ် = ကြားမှု ဤသို့စသည်တို့၌လဲ အမည်ဟူသမျှကို ပညတ်၊ မျက်မှောက်သိအပ်သော သဘောဟူသမျှကို **နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထ** = ပရမတ်အစစ်၊ စိတ်ကူးထဲ၌ ထင်ရုံမျှကို တပါးပါးသော ပညတ်ဟူ၍ နည်းတူပင် ချွဲ၍ ကြည့်ပါလေ။

သွားခြင်း- ရပ်ခြင်း- ထိုင်ခြင်း- အိပ်ခြင်း- ကွေးခြင်း- ဆန့်ခြင်း စသော အမူအရာ ကြိယာတို့၏ အမည်များသည်လည်း ပညတ်တို့သာတည်း။ ထိုအမည်တို့သည် သွားလိုသောစိတ် စသည်နှင့် ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်တို့ကို ပြတတ်သောကြောင့် **ဝိဇ္ဇမာနပညတ်**၊ **တဇ္ဇာပညတ်** မည်ကုန်၏။ ဤအရာ၌ ဓာတုတ္ထကြိယာဟူသည်မှာ ဉာဏ်ကောက်နည်းအားဖြင့် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်တရားတို့သာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပညာရှိတို့ သတိမူမိကြပါစေ။ သို့သော်လဲ၊ ထိုပညတ်တို့ဖြင့် သိအပ်သော အနက်တို့သည်ကား သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သိအပ်သောအနက် ဝိပဿနာယောဂီတို့သိအပ်သောအနက်အားဖြင့် ၂-မျိုး ပြားကုန်၏။

သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သိပုံ... သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ “ငါသွားသည်၊ ငါရပ်သည်၊ ငါထိုင်သည်၊ ငါအိပ်သည်၊ ငါကွေးသည်၊ လက်ခြေကွေးသည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ငါကောင်၊ လက်၊ ခြေ၊ ပုံသဏ္ဌာန်တို့နှင့်တကွ သိကြ၏။ ဤသို့သိအပ်သော အနက်သည်ကား ပုဂ္ဂိုလ်ပညတ်၊ သဏ္ဌာန်ပညတ်သာတည်း။ ပရမတ်မဟုတ်။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ... သွားလိုသောစိတ်စသည်နှင့် သွားသော ရုပ် စသည်တို့မှ တပါး အကောင်အထည် ပုံသဏ္ဌာန်များ အသီးအခြားမရှိသောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်စသည်ဖြင့် မျက်မှောက်မတွေ့ရချေ။ ဤသို့ ထင်ရှား

မရှိ၍ မျက်မှောက် မသိအပ်သောအနက် ဖြစ်သောကြောင့်ပေ
တည်း။ ဤအရာ၌ ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ တဇ္ဇာပညတ်ဖြင့် သိအပ်သော
အနက်သည် ပရမတ်သာဖြစ်သင့်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပညတ်
ဖြစ်ပါသနည်းဟူမူ...သိမှုသည် နှလုံးသွင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်
သောကြောင့်ပေတည်း။ ရူပ၊ ဝေဒနာ၊ ပထဝီ၊ စသော ဝိဇ္ဇမာန
ပညတ်များကို ဘုရားမပွင့်မီကပင် သုံးစွဲလျက်ရှိ၏။ ထိုအခါက
၎င်းပညတ်များဖြင့် ပရမတ်အစစ်ကို သိနိုင်ကြမည်မဟုတ်၊ အများ
အားဖြင့် သဏ္ဌာန်ပညတ်စသည်ကိုသာ သိနိုင်ကြပေမည်။ ယခု
အခါ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပညာရှင်တို့သည်လည်း ၎င်းပညတ်
များဖြင့် နှလုံးသွင်းအားလျော်စွာ သဏ္ဌာန်ပညတ်စသည်တို့ကိုလဲ
သိကြသေးသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိဇ္ဇမာနပညတ်ဖြင့်
ပရမတ်ကိုသာ သိနိုင်သည်”ဟု မုချကိန်းသေ မမှတ်အပ်သည်
သာတည်း။

ဝိပဿနာယောဂီတို့၏သိပုံ......ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်တို့ကို မပြတ်
ရှုမှတ်သော သူတို့သည်ကား

ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ သွားလိုသောစိတ်ကိုလဲ သိကြ၏။ ထိုစိတ်
ကြောင့် တရွှေတရွှေခြင်း ရွှေရှားသောရုပ်ကိုလဲ သိကြ၏။ ရှေးရှေး
ရွှေရှားမှုတို့သည် နောက်နောက်ရွှေရှားမှုသို့ မရောက်ဘဲ ကုန်ဆုံး
သွားကြသည်ဟူ၍လဲ အစဉ်အတိုင်းသိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ငါသွား
သည်ဟူသောစကားမှာ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှသာတည်း။ သွားတတ်သော
ငါကောင်ကား မရှိပြီ၊ သွားလိုသောစိတ်နှင့်၊ ရွှေရှားမှုရုပ်အဆင့်
ဆင့်သာ ရှိကြသည်”ဟု ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ပင် ဆုံးဖြတ်လျက်
သိကြ၏။ **ရပ်ခိုက်၌** ရပ်လိုသောစိတ်ကိုလဲ သိကြ၏။ ထိုစိတ်ကြောင့်
တောင့်၍ တောင့်၍ခံသော ရုပ်အဆင့်ဆင့်ကိုလဲ သိကြ၏။ တကြိမ်မှ
တကြိမ်သို့မရောက်ဘဲ ထိုရုပ် အဆင့်ဆင့် ကုန်ဆုံး သွားကြသည်
ကိုလဲသိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ငါရပ်သည် ဟူသော စကားမှာ
ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှသာတည်း။ ရပ်တတ်သော ငါကောင်ကား မရှိပြီ၊
ရပ်လိုမှုနှင့်၊ တောင့်နေမှု အဆင့်ဆင့်များသာ ရှိကြသည်”ဟု
ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ပင် ဆုံးဖြတ်လျက်သိကြ၏။ **ကွေးခိုက်၌** ကွေးချင်

သောစိတ်ကိုလဲ သိကြ၏။ ထိုစိတ်ကြောင့်၊ အတွင်းဘက်သို့ တရွှေ့ တရွှေ့နှင့် ရွှေ့ရှားဖောက်ပြန်သည်ကိုလဲ သိကြ၏။ တရွှေ့မှတရွှေ့သို့ မရောက်ဘဲ ကုန်ဆုံး သွားကြသည်ကိုလဲ သိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “လက်ကွေးသည်၊ ခြေကွေးသည်၊ ငါးကွေးသည်၊ ဟူသောစကား များမှာ ခေါ်ဝေါ်ရုံ မျှသာတည်း။ ကွေးတတ်သော လက်၊ ခြေ၊ ငါးကောင်တို့ကား မရှိကြပြီ။ ကွေးချင်မှုနှင့်၊ တရွှေ့တရွှေ့လှုပ်ရှားမှု အဆင့်ဆင့်များသာ ရှိကြသည်” ဟု ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ပင် ဆုံးဖြတ် လျက်သိကြ၏။

ထိုင်ခိုက်၊ အိပ်ခိုက်၊ ဆန့်ခိုက် စသည်၌ သိပုံကိုလဲ ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ နည်းမှီး၍ ချဲ့ပါလေ။ ဤသို့ သိအပ်သော အနက် သည်ကား ရုပ်အစစ်၊ နာမ်အစစ်၊ **နိဗ္ဗတ္တိတ ပရမတ္ထ** ပရမတ် အစစ် ချည်းသာတည်း။ အဘယ့်ကြောင့် နည်းဟူမူ...ပစ္စက္ခ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အမှန်ရှိသည့်အတိုင်း မျက်မှောက် သိအပ် သော အနက်သဘောများသာ ဖြစ်သောကြောင့် ပေတည်း။ ဤသည်ကား **တဇ္ဇာပညတ်** အရာ၌ ပရမတ် ပညတ်ခွဲပုံတည်း။

ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ၊ ဟတ္ထ၊ ပါဒ၊ ဃဋ၊ ပဋ စသော ပါဠိအမည်၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ လက်၊ ခြေ၊ အိုး၊ ပုဆိုးစသော မြန်မာအမည် ဤသို့သော အမည်ဟူသမျှသည် အမည်ပညတ်ချည်းသာတည်း။ အမှန်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော မိန်းမပုံသဏ္ဌာန် စသည်ကိုသာ ပြတတ်သော ကြောင့် အဝိဇ္ဇာမာနပညတ်လဲမည်၏။ ၎င်းပညတ်တို့ဖြင့် သိအပ် သော မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ အကောင်အထည်ခြမ်း၊ လက်၊ ခြေ၊ အိုး၊ ပုဆိုး၊ ပုံသဏ္ဌာန်ခြမ်းစသည်တို့သည်လည်း အမှန်အားဖြင့် ထင်ရှား မရှိသောကြောင့် မျက်မှောက် မတွေ့အပ် မသိအပ်သော အနက်တို့ သာတည်း။ ထို့ကြောင့် အနက်ပညတ် သဘောတို့သာတည်း။ မျက်မှောက်မသိနိုင်ပုံကား ...မိန်းမယောက်ျားစသည်ဟုထင်မှတ် အပ်သော ထိုဝတ္ထုတို့သည် ရုပ်၊ နာမ် အစစ်တို့၏ အစဉ်အပေါင်း အစုမျှသာတည်း။ ထိုရုပ်နာမ်တို့တွင် မြင်သောအခါ၌ အဆင်း ရုပ်ကိုသာ မြင်၍ မျက်မှောက်သိနိုင်၏။ မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ စသည်

ကိုကား မျက်မှောက် မသိနိုင်ချေ။ ထို့အတူ ကြားသောအခါ စသည်၍၊ အသံရုပ်ကိုသာ ကြား၍၊ အနံ့ရုပ်ကိုသာ နံ၍၊ အရသာ ရုပ်ကိုသာ စားသိ၍ မျက်မှောက်သိနိုင်၏။ တွေ့ထိသော အခါ၌ ကြမ်းတန်းနူးညံ့သော ပထဝီရုပ်၊ ပူ နွေး အေးသော တေဇောရုပ်၊ တောင့်တင်း ပြော့လျော့သော ဝါယောရုပ် တို့ကိုသာ တွေ့သိ၍ မျက်မှောက် သိနိုင်၏။ မိန်းမ၊ ယောက်ျား စသော ပုံသဏ္ဌာန် အထည်ခြံ တို့ကိုကား မျက်မှောက်မသိနိုင်ချေ။ ၎င်းမိန်းမစသည် တို့ကိုကား မြင်မှု စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် စဉ်းစား ဆင်ခြင် သော တတိယဝိထိသို့ရောက်မှ သိနိုင်ပေသည်။ ထိုသို့ သိသော်လဲ မျက်မှောက်သိကား မဟုတ်ပြီ။ တွေ့ဘူး မှတ်ဘူးသည်အားလျော် စွာ ဆ၍ သိခြင်းမျှသာတည်း။ ထို့ပြင် · မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပါမှု၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်ခဲ့သည့်အနေအားဖြင့်ဆင်ခြင် သော ပဋိသန္ဓိနဉာဏ်ဖြင့်လဲ မျက်မှောက်သိနိုင်၏။ ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်လဲ မျက်မှောက်သိနိုင်၏။ ထိုပဋိသန္ဓိနဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့်ကား မိန်းမ စသော အနက်ကိုမျက်မှောက် မတွေ့ရသောကြောင့် ထိုအနက် ပညတ်များကို ထင်ရှား မရှိဟူ၍ ဆုံးဖြတ်နိုင်လေ၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ထက်သန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ‘**ပရမတ်ပေါ်လျှင်၊ ပညတ်ငုတ်သည်**’ ဟူသော ပညာရှိတို့၏ စကားနှင့်အညီ၊ ပရမတ် ရုပ်နာမ် အစစ် တို့ကိုသာလျှင် ပေါ်လွင် ထင်ရှားစွာ သိမြင်ကြ၏။ ပညတ်တို့ ကိုကား ထင်ရှားမရှိသော တရားအနေအားဖြင့်သာ သိမြင်ကြ လေသည်။ ထိုသို့သော ဝိပဿနာဉာဏ် မဖြစ်ဘူးသေးသော သူတို့မှာကား ‘**ပညတ် ပေါ်လျှင်၊ ပရမတ် ငုတ်သည်**’ ဟူသော ထိုပညာရှိတို့၏စကားနှင့်အညီ၊ ပညတ်တို့သည်သာလျှင် ပေါ်လွင် ထင်ရှားကုန်၏။ ပရမတ် ရုပ်နာမ် အစစ်တို့သည်ကား မြုပ်ကွယ် လျက်သာရှိလေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် “မိန်းမ ယောက်ျား စသော အထည်ခြံ ဝတ္ထု တို့ကိုသာ ထင်ရှားရှိ၍ မျက်မှောက် သိရသကဲ့သို့၎င်း၊ အဆင်း မြင်မှု စသော ရုပ် နာမ် တို့ကိုကား တမင်ကြံစည်၍ ယူမှသိရသကဲ့သို့၎င်း ထင်မှတ်ကြ ပေကုန်သည်။ ရှေးစိတ်၊ နောက်စိတ်တို့၏ အထူးကို မသိသေး

သောကြောင့် ထိုသို့ ထင်မှတ်ကြောင်းကို ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့လေပြီ။
ဤသည်ကား အဓိဇ္ဇမာန ပညတ် အရာ၌ ပညတ်နှင့် ပရမတ်
တို့ကိုခွဲပုံတည်း။

ပရမတ်နှင့် ပညတ်ခွဲပုံပြီး၏။

ဝိပဿနာ၏ အာရုံ

ယခုအခါ ဝိပဿနာရှုအပ်သော တရားတို့ကို ပိုင်းခြား၍
ပြပေအံ့။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ စသောဝိပဿနာဉာဏ်အစစ်ကိုဖြစ်စေ
လိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆိုခဲ့ပြီးသော ပရမတ်၊ ပညတ် ၂-မျိုးတို့တွင်
ပရမတ် ရုပ်နာမ်အစစ်တို့ကိုသာလျှင် ရှုအပ်ကုန်၏။ ပညတ်ဟူသမျှ
ကိုကား မရှုအပ်။ ပရမတ် ရုပ်နာမ်တို့တွင်လဲ လောကီတရားတို့ကို
သာလျှင် ရှုအပ်ကုန်၏။ လောကုတ္တရာကိုကား မရှုအပ်။ အကြောင်း
မူကား... မရဘူး၊ မသိဘူးသေးသောကြောင့် ထို လောကုတ္တရာ
တရားတို့သည် ပုထုဇဉ်တို့အား သဘာဝလက္ခဏာစသည်အားဖြင့်
အမှန်အတိုင်း မထင်ကုန်၊ အရိယာတို့မှာ အမှန်အတိုင်း သိနိုင်
သော်လဲ ထိုလောကုတ္တရာကိုရှုခြင်းသည် အကျိုးမရှိချေ။ ထင်ရှား
စေဦးအံ့။ လောကီတရားတို့ကိုရှုခြင်းသည် ထိုတရားတို့၌ နိစ္စ၊ သုခ၊
အတ္တဟု စွဲလမ်းသော ကိလေသာတို့ကို ကင်းစေနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိ
၏။ လောကုတ္တရာတို့၌ကား ထိုသို့စွဲလမ်းသော ကိလေသာပင်မရှိ
ချေ။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုတရားတို့ကိုရှုသော်လဲ ကိလေသာကို ပယ်နိုင်
ခြင်းဟူသောအကျိုးမရှိသည်သာတည်း။ ဥပမာ... မြေတလင်းကို
ညီညွတ်စေလိုသောသူမှာ မြင့်ရာကို တူးဖျိခြင်း၊ နိမ့်ရာကို ဖို့ခြင်း
သည်သာလျှင် ညီညွတ်စေနိုင်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ အလိုလိုပင် ညီညာ
သောနေရာ၌ တူးဖျိခြင်း၊ ဖို့ခြင်းသည်ကား အကျိုးမရှိသကဲ့သို့ပင်
တည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၂-၂၂၃)၌ အနဓိဂတတ္တာဟု
အကြောင်းပြလေသည်။ မရဘူးသေးသောကြောင့် လောကုတ္တရာ
ကို မရှုအပ်ဟူလို။ ပုထုဇဉ်ကိုသာ ရည်၍ ဆိုအပ်သော စကားပေ

တည်း။ သုတ်မဟာဝါဒီကာ(၃၄၃)၌ကား၊ **အဝိသယတ္တာ, ဝိသယတ္တေဝိ စ ပယောဇနာဘာဝတော**ဟု အရိယာတို့ကိုပါ ရည်၍ ပြည့်စုံစွာအကြောင်းပြပေသည်။ လောကုတ္တရာကိုအာရုံပြုနိုင်သည့် အရာမဟုတ်သောကြောင့် ပုထုဇဉ်တို့ မရှုအပ်။ အရိယာတို့မှာ အာရုံပြုနိုင်သောအရာ ဖြစ်ငြားသော်လဲ အကျိုးမရှိသောကြောင့် မရှုအပ်ဟူလို။

ဝိပဿနာသည် ပစ္စက္ခ, အနုမာနအားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဖြစ်ပေါ်သောရုပ်နာမ်တို့ကို လက်ဖြင့်ကိုင်၍ကြည့်သကဲ့သို့ မျက်မှောက်အားဖြင့် မှတ်သိသောဉာဏ်သည် **ပစ္စက္ခ ဝိပဿနာ** မည်၏။ ဤ ပစ္စက္ခ ဝိပဿနာဖြင့် တကယ်ဖြစ်ပျက်သော ရုပ်နာမ် အစစ်တို့၏ သဘာဝ လက္ခဏာ စသည်ကိုလဲ မှန်ကန်စွာ သိ၏။ ဖြစ်မှု, ပျက်မှု, အနိစ္စ လက္ခဏာ စသည်ကိုလဲ မှန်ကန်စွာ သိ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာ ယောဂီတို့သည် အားထုတ်စမှ အစပြု၍ အနုလောမဉာဏ် တိုင်အောင် ဤ ပစ္စက္ခ ဝိပဿနာကို သာလျှင် မပြတ်မစဲ ဖြစ်ပွားစေအပ်၏။ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ စသောဉာဏ် အဆင့်တိုင်း အဆင့်တိုင်း ပစ္စက္ခဝိပဿနာ ထက်သန်ပြည့်စုံသော အခါ၌ မျက်မှောက်မသိအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကိုလဲ မျက်မှောက် သိအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့နှင့်နှိုင်းဆ၍ ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်သောဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤဉာဏ်သည် **အနုမာနဝိပဿနာ** မည်၏။ ဤ အနုမာန ဝိပဿနာသည် အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ, အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော လောကီတရား အလုံးစုံကိုပင် အာရုံပြု၏။ သို့သော်လဲ ပစ္စက္ခဝိပဿနာကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကို တကယ်ဖြစ်ပျက်သည့်အတိုင်း အာရုံပြုလျက် သိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ အထူး ကြောင့်ကြစိုက်၍ ဖြစ်ပွားစေအပ်သော ဉာဏ်လဲ မဟုတ်ပေ။ ပစ္စက္ခဉာဏ် ထက်သန်သောအခါ၌ အလိုလို ဖြစ်ပေါ်သော ဉာဏ်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍, ဤမှ နောက်၌ ပစ္စက္ခဝိပဿနာ၏ အာရုံကိုသာ ပိုင်းခြား၍ပြပါအံ့။

လောကီတရားတို့တွင် နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်ကို အားထုတ်စပုဂ္ဂိုလ်သည် မရှုမှတ်နိုင်၊ ၎င်းဈာန်သည် အလွန်သိမ်မွေ့

သောကြောင့် အရှင်သာရိပုတြာအားသော်လဲ ကောင်းစွာ မထင်ရှားကြောင်းကို အနုပဒသုတ်၌ တွေ့လတံ့။ မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့ကို ဈာန်ရသောသူသည်သာလျှင် မျက်မှောက် ရှုမှတ်နိုင်၏။ ဈာန်မရသောသူသည်ကား မရှုမှတ်နိုင်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ... မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်ဘူးသော တရားသည် သဘာဝ လက္ခဏာ စသည်ဖြင့် ကောင်းစွာ မထင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ဤအရာ၌ “**အနိဂတတ္တာ** = မရဘူးသောကြောင့် လောကုတ္တရာကို မရှုအပ်” ဟုဆိုသော အဋ္ဌကထာကိုလဲ နည်းမှီး၍ ယူအပ်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာ (၂-၃၅၃) ၌... **လာဘိနော ဧဝ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သုပါကဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ** ဟု မိန့်ဆိုလေပြီ။

မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့သည်။ လာဘိနော ဧဝ၊ ရသော သူအား သာလျှင်။ သုပါကဋ္ဌာနိ၊ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုနိုင်အောင် ကောင်းစွာထင်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ဤဋီကာ၌ အဝဓာရဏ အနက်ရှိသော ဧဝ သဒ္ဒါနှင့် သုပါ-ကဋ္ဌာနိဟူသောပုဒ်တို့ဖြင့် “ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့ ကောင်းစွာ ထင်ကြသည်၊ ဈာန်မရသူအား ကောင်းစွာ မထင်ကြ” ဟူသော ဤအနက်ကိုပြ၏။ ဤသို့ပြရာ၌ **ကောင်းစွာ** ထင် ဟူသည်မှာ ဈာန်တရားတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကို တကယ်ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်း ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိနိုင်အောင် ထင်ရှားခြင်းပင်တည်း။ **ကောင်းစွာမထင်** ဟူသည်မှာလဲ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိနိုင်အောင် မထင်မူ၍၊ အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် သိနိုင်ရုံမျှသာ ထင်ခြင်းပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ဈာန်မရသောသူသည် မဟဂ္ဂုတ်တရားကို မရှုအပ်ပြီ။ ကာမာဝစရ တရားကိုသာ ရှုမှတ်အပ်၏။ သို့သော်လဲ ကာမာဝစရတရား၌ ပစ္စက္ခဉာဏ် ရင့်သန်သောအခါ မဟဂ္ဂုတ်တရား၌လဲ အနုမာနဉာဏ် ဖြစ်ပါသေး၏။ ထို့ကြောင့် “ရှုအပ်သော သင်္ခါရကြွင်းသေးသည်” ဟူ၍ကား မထင်မှတ်အပ်သည်သာတည်း။ ကာမာဝစရ တရားတို့တွင်လဲ ထင်ရှားသော ရုပ်နာမ်တို့ကိုသာလျှင် ရှုအပ်ကုန်၏။ မထင်ရှားသော အချို့ရုပ်နာမ်

များကိုကား ကျမ်းဂန်သုတဖြင့် ဆင်ခြင် မှန်းဆ၍ မရှုအပ်ပြီ။
အောက်ပါမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၂-၂၄၄) စကားပင်တည်း။

ယေဝိ စသမ္ဗသနပဂါ၊ တေသု ယေ ယဿ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ၊
သုခေန ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေသု တေန သမ္ဗသနံ အာရတိတဗ္ဗံ။

စ၊ လောကုတ္တရာကိုသာ မရှုအပ်သည် မဟုတ်သေး။ ယေ
သမ္ဗသနပဂါ၊ အကြင်သုံးသပ်ထိုက်သော လောကီတရားတို့သည်။
သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တေသုပိ၊ ထိုလောကီ တရားတို့တွင်လဲ။ ယေ၊
အကြင် ရုပ်နာမ် တို့သည်၊ ယဿ၊ အကြင်သူအား။ ပါကဋ္ဌာ
ဟောန္တိ၊ ထင်ရှားကုန်၏။ သုခေန ပရိဂ္ဂဟံ၊ မစဉ်းစားရဘဲ လွယ်
ကူစွာရှုအပ်ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ တေသု၊ ထင်ရှား၍
လွယ်ကူစွာ ရှုနိုင်သော ထို ရုပ်နာမ်တို့၌။ တေန၊ ထိုသူသည်။
သမ္ဗသနံ၊ သုံးသပ်ခြင်းကို။ အာရတိတဗ္ဗံ၊ အားထုတ်အပ်၊ ဖြစ်စေ
အပ်၏။

ရုပ် ၂၀-ပါးတို့တွင် ပရမတ်ရုပ်အစစ်ဖြစ်သောကြောင့် ရူပရုပ်
ဟူ၍၎င်း၊ ကံစိတ် ဥတု အာဟာရတို့က ထိုက်ရိုက်ပြီးစေအပ်သော
ကြောင့် နိပ္ပန္နရုပ်ဟူ၍၎င်း၊ ဥပါဒ် ဌီဘင်ဟူသော သင်္ခတလက္ခဏာ
ရှိသောကြောင့် သလက္ခဏရုပ် ဟူ၍၎င်း၊ ဝိပဿနာ ရှုမှတ်ထိုက်
သောကြောင့် သမ္ဗသနရုပ်ဟူ၍၎င်း ခေါ်အပ်သော ရုပ် ၁၀-ပါး
တို့ကိုသာလျှင် ရှုအပ်ကုန်၏။ ထိုမှတစ်ပါးသော အနိပ္ပန္နရုပ် ၁၀-
ပါးတို့ကိုကား ပဓာနပြု၍ ရှုရန် မလိုပြီ။ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာ၌-

“ရူပရူပါနေဝ ဟိ ဣဓ ပရိဂ္ဂယန္တိ၊ န ရူပပရိစ္ဆေဒံ ဝိကာရ-
လက္ခဏာနိ” ဟု မိန့်ဆိုလေပြီ။ (မဟာဋီ ၂-၃၅၃)

ဣဓ၊ ဤအရာ၌။ ရူပရူပါနိဓေ၊ နိပ္ပန္န၊ သလက္ခဏ၊ သမ္ဗသန
ရုပ်ဟုခေါ်သော ရူပရုပ် ၁၀-ပါးတို့ကိုသာလျှင်။ ပရိဂ္ဂယန္တိ၊
သိမ်းဆည်း ရှုမှတ်အပ်ကုန်၏။ ရူပပရိစ္ဆေဒံဝိကာရလက္ခဏာနိ၊
ရုပ်တို့၏အပိုင်းအခြားမျှဖြစ်သော အာကာသဓာတ်၊ ကာယ
ဝိညတ် ဝစီဝိညတ် ရူပလဟုတာ ရူပမုဒုတာ ရူပကမ္မညတာ
ဟူသော ဝိကာရရုပ် ၅-ခု၊ ဥပစယ သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာ

ဟူသော လက္ခဏာရုပ် ၄-ခုတို့ကို။ န ပရိဂ္ဂယန္တိ၊ မသိမ်းဆည်း မရှုမှတ်အပ်ကုန်။

စိတ် စေတသိက်တို့တွင်လဲ ရဟန္တာတို့၏သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော ကိရိယာဇောတို့ကို ပုထုဇဉ်၊ သေက္ခတို့ မရှုနိုင်ကုန်။ သို့ဖြစ်၍၊ **ဝိပဿနာယာနိက** ဖြစ်သော ပုထုဇဉ်၊ သေက္ခတို့၏ ပစ္စက္ခဝိပဿနာနှင့် ဆိုင်သော အာရုံတရားတို့ကို အောက်ပါ အတိုင်း ပိုင်းခြား၍ မှတ်သားရာ၏။

ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ဝိသယရုပ် ၇-ပါး၊ ဘာဝရုပ် ၂-ပါး၊ အာပေါဓာတ် ၁-ပါး၊ ဟဒယရုပ် ၁-ပါး၊ အာဟာရရုပ် ၁-ပါး၊ ဇီဝိတရုပ် ၁-ပါးဟူသော ဤနိဗ္ဗန္ဓရုပ် ၁၈-ပါး၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် ကြဉ်သော အဟိတ်စိတ် ၁၇-ပါး၊ မဟာကုသိုလ် မဟာဝိပါက်စိတ် ၁၆-ပါးဟူသော ဤကာမစိတ် ၄၅-ပါး၊ ၎င်းစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် ၅၂-ပါး— ဤ ရုပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်တို့တွင် မျက်မှောက်ထင်ရှားသော တရားတခုခုကိုသာ ပဓာနပြု၍ ရှုမှတ်အပ်၏။

ရုပ်နာမ်တို့၏ ထင်ရှားပုံ……စက္ခုပသာဒခေါ် ကြည်လင်သော မျက်စိရုပ်၊ ရူပါရုံခေါ် မြင်ရသော အဆင်းရုပ်၊ စက္ခုဝိညာဏ်ခေါ် မြင်သော စိတ်နှင့် တကွ တစဉ်တတန်းတည်းဖြစ်သော စိတ်များ၊ ၎င်းတို့နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်များ—ဤ ရုပ်နာမ်တို့သည် မြင်သောကာလ၌ မျက်မှောက် ထင်ရှားကုန်၏။ သို့သော်လဲ ဤရုပ်နာမ်တို့တွင် တပါးပါးသည်သာလျှင် သဘာဝလက္ခဏာစသည်ကို မှတ်သိနိုင်အောင် လွန်ကဲစွာ ထင်ရှားတတ်၏။ တစဉ်တတန်းတည်း ဖြစ်သောစိတ်များဟူသည်မှာ……ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ သမ္ပင်္ဂါနိ ၂၊ သန္တရဏ ၃၊ ဝုဠော ၁၊ ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇော ၂၀၊ တဒါရုံ ၁၁၊ စက္ခုဒ္ဓါရကိုအကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ဤစိတ် ၃၈-ပါးတို့ပေတည်း။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းအားဖြင့်ကား ၃၅-ပါးတို့သာတည်း။ ကြားသောကာလစသည်တို့၌ အကျဉ်းမျှသာ ပြအံ့။ ဤမြင်သောကာလ၌ကဲ့သို့ အပြည့်အစုံသိပါလေ။

သောတပသာဒ = ကြည်လင်သော နားရုပ်, သဒ္ဓါရုံ = ကြားရသောအသံ, သောတဝိညာဏ် = ကြားသော စိတ်နှင့် တကွ တစဉ်တည်း စိတ် စေတသိက်များ, - ဤ ရုပ် နာမ်တို့သည် ကြားဆဲ၌ ထင်ရှားကုန်၏။

ဃာနပသာဒ = ကြည်လင်သော နှာခေါင်းရုပ်, ဂန္ဓာရုံ = အနံ့ရုပ်, ဃာနဝိညာဏ် = နံသော စိတ်နှင့်တကွ တစဉ်တည်း စိတ် စေတသိက်များ ဤရုပ်နာမ်တို့သည် နံဆဲ၌ ထင်ရှားကုန်၏။

ဇိဌာပသာဒ = ကြည်လင်သော လျှာရုပ်, ရသာရုံ = အရသာ ရုပ်, ဇိဌာဝိညာဏ် = စားသိသောစိတ်နှင့်တကွ တစဉ်တည်းစိတ် စေတသိက်များ, - ဤရုပ်နာမ်တို့သည် စားသိဆဲ၌ ထင်ရှားကုန်၏။

ကာယပသာဒ = ကြည်လင်သော ကိုယ်ရုပ်, ဖောဠဗ္ဗာရုံ = ခက်မာကြမ်းတန်း နူးညံ့ချောညက်သော ပယဝီရုပ်, ပူ နွေး အေး သော တေဇောရုပ်, လှုပ်ရှားတောင့်တင်း ပြောလျော့သော ဝါယောရုပ်, ကာယဝိညာဏ် = ထိသိသော စိတ်နှင့်တကွ တစဉ်တည်း စိတ် စေတသိက်များ, - ဤရုပ်နာမ်တို့သည် တွေ့ထိဆဲ၌ ထင်ရှားကုန်၏။

မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏ စိတ်မာန်ဖြစ်သောကာလ၌ ဣတ္ထိဘာဝ = မိန်းမ ဖြစ်ကြောင်း မျိုးစေ့ရုပ်, ပုမ္ဘာဝ = ယောက်ျား ဖြစ်ကြောင်း မျိုးစေ့ရုပ်တို့သည် မျက်မှောက် ထင်ရှားကုန်၏။ တံထွေး မျိုသောအခါ၊ ထွေးသောအခါ မျက်ရည် နှပ် ချွေး ယိုစီးသောအခါ စသည်၌ ယိုစီးသောအာပေါဓာတ်သည် မျက်မှောက် ထင်ရှား၏။

စဉ်းစား ကြံစည်သော ကာလ၊ ရှုမှတ်သော ကာလတို့၌ ကြံသောစိတ်, မှတ်သောစိတ်တို့နှင့်တကွ ဟဒယဝတ္ထုခေါ်သော ၎င်းစိတ်တို့၏မှီရာ နှလုံးရုပ်သည်လည်း မျက်မှောက် ထင်ရှား၏။ ကြံသောစိတ် 'ဟူသည်မှာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ်စော ၂၀၊ တဒါရုံ ၁၁၊ ဤ ၃၂-ပါးတို့ပင်တည်း။

ရှုမှတ်သောစိတ်ဟူသည်မှာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ မဟာကုသိုလ်
ဇော ၈၊ တဒါရုံ ၁၁၊ ဤစိတ် ၂၀-တို့ပင်တည်း။

ဤအရာ၌ “ဘာဝေန္တောပိ တေသံယေဝ အညတရေန
ဘာဝေတိ”ဟူသော **အဋ္ဌသာလိနီ** (၂၀၄)၊ “ကဒါစိ ပရိစယ-
ဗလေန ဣဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေဟိပိ သမ္ပသနံ”ဟူသော **ဋီကာကျော်**
(စေတသိကပရိစ္ဆေဒ အပ္ပမညာ သမ္ပယောဂအဖွင့် ၁၀၂) “ပဂုဏံ
သမထဝိပဿနာဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တဿ အန္တရန္တရာ ဣဏ-
ဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေနာပိ မနသိကာရော ပဝတ္တတိ”ဟူသော ဣတိဝုတ်
အဋ္ဌကထာ (၁၉၆)တို့နှင့် အညီ၊ တရံတခါ၌ ဣဏဝိပ္ပယုတ်
ဝိပဿနာဇောများလဲ ဖြစ်သေးသည်ဟု မှတ်အပ်၏။ ထို့ပြင်၊
“အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ ကုသလေ
နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူသော **ပဋ္ဌာန်း**
ပါဠိ (၁-၁၃၃)နှင့် အညီ၊ တရုဏ ဝိပဿနာဇော နောင်
တဒါရုံကျသေးသည်ဟူ၍လဲ မှတ်အပ်၏။

စားသောက်၍အားအင်တိုးသောကာလ၊ မစားရ၍ အားအင်
ယုတ်သော ကာလတို့၌ အာဟာရဟု ခေါ်သော အဆီ အစေး
ဩဇာရုပ်သည် မျက်မှောက်ထင်ရှား၏။ ပသာဒ၊ ဘာဝ၊ ဟဒယ
ရုပ်တို့၏ မပြတ်မစဲ ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်မှု ထင်ရှားသော ကာလ၌
ထိုရုပ်တို့၏ အားအင်မပျက်၊ မညှိုးနွမ်းကြောင်းသဘောဖြစ်သော
ဇီဝိတ = အသက်ရုပ်သည် မျက်မှောက် ထင်ရှား၏။ ပြခဲ့သည့်
အတိုင်း ထိုထိုကာလ၌ မျက်မှောက်ထင်ရှားသော တရားတို့တွင်
အထူးထင်ရှားသော တရားတခုခုကိုသာ ပဓာနပြု၍ရှုမှတ်အပ်၏။

အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ ၂-ပါးတို့တွင် အဘယ်တရားကိုရှုမှတ်အပ်ပါ
သနည်းဟူမူ... ၂-ပါးလုံးကိုပင် ရှုအပ်ပေ၏။ သို့သော်လဲ အဇ္ဈတ္တ
တရားတို့ကို ပါရမီဉာဏ်အားလျော်စွာ၊ ဖြစ်စဉ်အတိုင်း ပစ္စက္ခ
ဉာဏ်ဖြင့် ရှုခြင်း၊ ၎င်းဉာဏ် ရင့်သောအခါ၌ ဗဟိဒ္ဓတရားတို့ကို
သန္တာန်ဖြင့်မပိုင်းခြားမှု၍ ဗဟိဒ္ဓတရားအဖြစ်ဖြင့် တပေါင်းတည်း
ပြုလျက် အနုမာနအားဖြင့် ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်၍ ရှုခြင်းဟူသော

ဤရှုပုံနှစ်မျိုးသည်သာလျှင် သာဝကတို့၏အရာတည်း။ ထို့ကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တတရားတို့ကိုသာလျှင် ပဓာနထား၍ ရှုမှတ်ရာ၏။ အောက်ပါမှာ သာဝကတို့၏ သုံးသပ်ရိုး တရားကို တစိတ်တပိုင်းမျှသာရှုလျက် အရှင်မောဂ္ဂလာန် ရဟန္တာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသော အနုပဒသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်သော ဋီကာ စကားပေတည်း။

သာဝကတို့၏ သုံးသပ်ရိုး

ဧကဒေသမေဝါတိ သကအတ္တဘာဝေ သင်္ခါရေ အနဝသေ-
သတော ပရိဂ္ဂဟေတုဉ္စ သမ္ပသိတုဉ္စ အသက္ကောန္တော အတ္တနော
အဘိနိဟာရသမုဒါဂတဉ္စဏဗလာနုရူပံ ဧကဒေသမေဝ ပရိဂ္ဂ-
ဟေတွာ သမ္ပသန္တော။ ပ။ တသ္မာ သသန္တာနဂတေ သဗ္ဗဓမ္မေ၊
ပရသန္တာနဂတေ စ တေသံ သန္တာနဝိဘာဝံ အကတွာ ဗဟိဒ္ဓါ-
ဘာဝ သာမညတော သမ္ပသတိ။ အယံ သာဝကာနံ သမ္ပသန-
စာရော။ (မ ဇီ ၃-၂၇၄)

ဧကဒေသမေဝါတိ၊ ဟူသည်ကား။ သကအတ္တဘာဝေ၊ မိမိ၏
အတ္တဘော၌။ သင်္ခါရေ၊ သင်္ခါရတို့ကို။ အနဝသေသတော ပရိဂ္ဂ-
ဟေတုံ၊ အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် သိမ်းဆည်းခြင်းငှါ။ အသက္ကောန္တော၊
မစွမ်းနိုင်သော အရှင်မောဂ္ဂလာန်သည်။ အတ္တနော အဘိနိဟာရ-
သမုဒါဂတဉ္စဏဗလာနုရူပံ၊ မိမိပါရမီကြောင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်စွမ်း
အားလျော်စွာ။ ဧကဒေသမေဝ၊ တစိတ်မျှကို သာလျှင်။ ပရိဂ္ဂ-
ဟေတွာ၊ သိမ်းဆည်း၍။ သမ္ပသန္တော၊ သုံးသပ်လျက်။ ပ။ တသ္မာ၊
ထို့ကြောင့်။ သသန္တာနဂတေ၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော။
သဗ္ဗဓမ္မေ၊ အလုံးစုံသော တရားတို့ကို။ သမ္ပသတိ၊ သုံးသပ်၏။
ပရသန္တာနဂတေ စ၊ သူတပါးသန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားတို့ကို
ကား။ တေသံ၊ ထိုသူတပါးတို့၏။ သန္တာနဝိဘာဝံ၊ သန္တာန်ဖြင့်
ခွဲခြားခြင်းကို။ အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝသာမညတော၊
ဗဟိဒ္ဓအဖြစ် တူသောအားဖြင့်။ သမ္ပသတိ၊ တပေါင်းတည်း
သုံးသပ်၏။ အယံ၊ ဤသို့သော အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ တရားသည်။

သာဝကနံ၊ သာဝကတို့၏။ သမ္မသနစာရော၊ သုံးသပ်မှု၏ ကျက်စားရာတည်း။

သို့ဖြစ်၍၊ ဗဟိဒ္ဓတရားတို့ကို ရှာကြံ၍ဖြစ်စေ၊ စဉ်းစား ဆင်ခြင်၍ဖြစ်စေ၊ မရူအပ်ကုန်ပြီ။ ဗဟိဒ္ဓ အဆင်း အသံ စသည်ကို တမင်ရှာကြံ၍ ရှုမှတ်သော သူအား စိတ်ပျံ့လွင့်မှု များ၏။ ထိုပျံ့လွင့်မှုတို့ကို မမှတ်နိုင်သောကြောင့်၊ သမာဓိ ပညာတို့သည် လျင်စွာ မရင့်ကျက်ကုန်။ ထို့ကြောင့် ၁၅-ရက်၊ တလစသည် ကြာသော်လဲ ဘာမျှ မထူးခြားဘဲ ရှိတတ်၏။ သုတအားလျော်စွာ စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ရှုသော သူအားလဲ ပဇ္ဇက္ခဏာ မဖြစ်သောကြောင့်၊ သမာဓိပညာတို့သည် မရင့်နိုင်ကုန်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်၊ ဗဟိဒ္ဓတရားကို ဒွါရ ၆-ပါး၌ အလိုလို ထင်ပေါ်လာသော်သာလျှင် ရှုမှတ်အပ်၏။ အခါခပ်သိမ်း အဇ္ဈတ္တတရားကိုသာလျှင် ရှုမှတ်နိုင်ရန် ကြိုးစားအပ်၏။ ထိုအဇ္ဈတ္တကို ရှုရုံမျှဖြင့် နာမ်ရပ်အလုံးစုံ၌ ရှုခြင်းကိစ္စပြီးကြောင်းကို အောက်ပါမဟာဋီကာဖြင့်လဲ သိအပ်၏။

အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဟိ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ဟောတု ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ၊ အဇ္ဈတ္တသိဒ္ဓိယံ ပန လက္ခဏတော သဗ္ဗမ္ဘိနာမရူပံ အနဝသေသတော ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ ဟောတိ။ (မဟာဋီ ၂-၃၆၈)

ဝိပဿနာဘိနိဝေသော၊ ဝိပဿနာကို စ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဟောတု၊ မိမိသန္တာန်၌ မူလည်းဖြစ်စေ။ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ၊ အပြင်ပသူတပါးသန္တာန်၌ မူလည်းဖြစ်စေ။ ပန၊ လိုရင်းအထူးကား။ အဇ္ဈတ္တသိဒ္ဓိယံ၊ မိမိသန္တာန်၌ရမှု ပြီးစီးလတ်သော်။ လက္ခဏတော၊ သဘာဝလက္ခဏာ၊ သာမညလက္ခဏာ အားဖြင့်။ သဗ္ဗမ္ဘိနာမရူပံ၊ နာမ်ရပ်အလုံးစုံကိုလည်း။ အနဝသေသတော ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ၊ အကြွင်းမဲ့ သိမ်းဆည်းအပ်ပြီး၊ ရှုမှတ်အပ်ပြီးသည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဝိပဿနာ ရှုခါစတွင်၊ အဇ္ဈတ္တ၌ ရှုသည်ဖြစ်စေ၊ ဗဟိဒ္ဓ၌ ရှုသည်ဖြစ်စေ၊ အဇ္ဈတ္တ ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းမလစ်

လပ်အောင် မှတ်နိုင်လျှင်၊ ရုပ်နာမ် အလုံးစုံကို လက္ခဏာအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ သိမ်းဆည်းပြီးသည်သာ မည်၏။ အကြွင်းမဲ့ ရှုမှတ်ပြီး သည်သာမည်၏ဟူလို။

ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ ရှုမှတ်အပ်ကြောင်း

အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်တရားတို့တွင် အဘယ်ကို ရှုမှတ် အပ်ပါသနည်းဟူမူ... **အဒ္ဓါ၊ သန္တတိ၊ ခဏ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော** တရားတို့ကိုသာလျှင် ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်အပ်ကုန်၏။ ပစ္စုပ္ပန် ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ တရားတို့ကိုလဲ ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်လျက် ရှုသော အနုမာနဉာဏ်သည် အလိုလိုပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ်၊ အနာဂတ်တရားတို့ကို ကြောင့်ကြ စိုက်၍ မရှုအပ်ကုန်ပြီ။ အကြောင်းမူကား... ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိတ်၊ အနာဂတ်တရားတို့ကို သဘာဝလက္ခဏာ စသည်အား ဖြင့် မှန်ကန်စွာ မသိနိုင်ချေ။ စဉ်းစားကြည့်ပါလော့။ လွန်ခဲ့သော ဘဝများက ရုပ်နာမ်ကို ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း အမှန်သိနိုင်ပါမည် လော? မသော အဆင်းရှိခဲ့သည်၊ ဖြူသောအဆင်း ရှိခဲ့သည်၊ စက္ခုပသာဒ သောတပသာဒတို့နှင့် ပြည့်စုံခဲ့သည်၊ မပြည့်စုံခဲ့ သည်၊ ဣတ္ထိဘာဝနှင့်ပြည့်စုံခဲ့သည်၊ ပုပ္ဖာဝနှင့် ပြည့်စုံခဲ့သည်-ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ရုပ်တို့ကို အမှန်အတိုင်း သိနိုင်ပါမည် လော? မည်သို့သော စိတ် စေတသိက်များ ဖြစ်ခဲ့သည်၊ မည် သည့် မည်သည့် စိတ်နောင်၊ မည်သည့် မည်သည့်စိတ်များ ဖြစ်ခဲ့ သည်-ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော နာမ်တို့ကိုလဲ အမှန် အတိုင်းသိနိုင်ပါမည်လော? ။ လွန်ခဲ့သော ဘဝများမှာ ဝေးလွန်း ပါသေး၏။ ယခုဘဝတွင် စဉ်းစားကြည့်ပါဦး။ လွန်ခဲ့ပြီးသော နှစ်၊ လ၊ ရက်များအတွင်းက ဖြစ်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်တို့ကို ယခု ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင်၊ ဖြစ်ဘူးသည့်အတိုင်း မှန်ကန်စွာ သိနိုင်ပါမည် လော? လွန်ခဲ့ပြီးသော နာရီပိုင်းအတွင်း၊ ၁၀-မိနစ်၊ ၁၀-မိနစ်၊ အတွင်းက ရုပ်နာမ်များကိုပင် အလုံးစုံစေ့ငှအောင် သဘာဝ လက္ခဏာ စသည်အားဖြင့် မှန်ကန်စွာ မသိနိုင်သည်သာတည်း။ ဤသို့ မသိနိုင်သည်ကို ယခုမယုံကြည်နိုင်သေးသော်လဲ ဖြစ်ခိုက်

ရုပ်နာမ်ကို မပြတ်မစဲမှတ်၍ တကယ် အားထုတ်ကြည့်သောအခါ၌ ဟုတ်မှန်ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်ဝန်ခံနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ထို့ပြင်....အနာဂတ် တရားကိုကား အလျင်းပင် မသိနိုင်ချေ။ ညာဘက်ခြေ ကြွလှမ်းစဉ်၌ “ဘယ်ဘက်ခြေ ကြွလှမ်းသောအခါ၊ ဘယ်လို ရုပ်နာမ် ဖြစ်လိမ့်မည်”ဟု အတပ်မသိနိုင်ချေ။ ကုသိုလ် ဖြစ်မည်ဟု ထင်သော်လဲ ထိုအခိုက်တွင် အကုသိုလ်လဲ ဖြစ်တတ် ချေ၏။ ဝမ်းမြောက်မှု ဖြစ်မည်ဟု ထင်သော်လဲ နှလုံးမသာမှု စသည်လဲ ဖြစ်တတ်ချေ၏။ ထို့ကြောင့်၊ အနာဂတ်ကို အလျင်းပင် မသိနိုင်ဟု ဆိုပေသည်။ မသိနိုင်သောကြောင့်ပင်လျှင် လက်နက် ထိမှန်ခြင်း၊ အိမ်တိုက်စသည်ဖြင့် ဖိမိခြင်း၊ အမြင့်မှ လိမ့်ကျခြင်း၊ မီးလောင်ခြင်း၊ ရေနစ်ခြင်း၊ မြွေ ကင်း ကိုက်ခြင်း၊ ဆူး ငြောင့် ခလုတ်နှင့် ထိခိုက်ခြင်း စသည်တို့နှင့် ရုတ်တရက် တွေ့ကြုံ ရသော သူတို့သည်၊ ဒုက္ခရောက်တော့မည့် ဆဲဆဲအထိ၊ ကောင်းစား ချမ်းသာမည်ကိုသာ စိတ်ကူးထဲ၌ မြင်မက်လျက် ရှိလေကုန်၏။ အချို့မှာ သေခါနီးအထိ “ကြာရှည်စွာ အသက်ရှင်လျက် ချမ်းသာ နေဦးမည်”ဟု မြော်လင့်လျက် ရှိကုန်၏။ အကယ်၍ အနာဂတ်ကို အမှန်အတိုင်း သိနိုင်ကြငြားအံ့၊ ဗေဒင်ဆရာနှင့်၊ နတ်ကတော်တို့ သည် အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ သို့သော်လဲ အနာဂတ်တရား သည် ထင်မြင် မှန်းဆသည့်အတိုင်း မှန်ကန်စွာ ဖြစ်သည်လည်း ရှိပေသေး၏။ ထိုမှန်ကန်ခြင်းသည်လည်း စုံ၊မ ဖော်ရာ၌ကဲ့သို့ အဆင်သင့်၍ မှန်ခြင်း သာတည်း၊ အတပ်သိ၍ မှန်ခြင်းကား မဟုတ်ပေ။

ပစ္စုပ္ပန်တရားသည်ကား မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ဆဲသော်လဲ ဖြစ်၏၊ ခွါရ ၆-ပါး၌ ထင်ဆဲသော်လဲဖြစ်၏။ထို့ကြောင့်၊ သတိ ပညာဖြင့် ရှုမှတ်ပါလျှင်၊ လွန်ကဲ ထင်ရှားသော ရုပ်နာမ် တခုခုကို သဘာဝ လက္ခဏာ စသည်ဖြင့် မှန် ကန် စွာ မျက်မှောက် သိနိုင်သည်သာ တည်း။

ဥပမာ....လျှပ်စီးလက်ဆဲ၌ သေချာစွာ ကြည့်ရှုမိပါလျှင် ၎င်း လျှပ်စီးကို လက်ရာ ဌာန ပုံသဏ္ဌာန်နှင့်တကွ မှန်ကန်စွာသိနိုင်၏။

ထိုသို့မဟုတ်ပါဘဲ၊ လျှပ်စီးပျက်ပြီးသည့်နောက်မှ ကြည့်ရှုလျှင်ကား လက်ရာ ဌာနကိုပင် မသိနိုင်ပြီ။ လျှပ်စီးလက်ပုံကို မသိနိုင်သည်မှာ ဆိုဘွယ်မရှိပြီ။ ထို့အတူပင်၊ လျှပ်စီးမလက်မီက ကြိုတင်၍၊ မည်သည့်နေရာက မည်သို့လက်လိမ့်မည်ဟု မှန်းဆလျှင်လဲ မှန်းဆတိုင်း မမှန်နိုင်ချေ။ ဤဥပမာအတိုင်းပင်၊ အတိတ် အနာဂတ်ကို မှန်ကန်စွာမသိနိုင်။ ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ မှန်ကန်စွာ မျက်မှောက်သိနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်တရားတို့ကို ကြောင့်ကြစိုက်၍ မရှုအပ်ကုန်ပြီ။ ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာလျှင် ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်အပ်ပေသည်။

ထို့ပြင် အကြောင်းတပါးကား... မရှုမိသော ပစ္စုပ္ပန်တရား၌ **အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတ၊ အာရမ္မဏာနုသယ** ဟု ခေါ်သော ကိလေသာတို့သည် ကိန်းကုန်၏။ ရှုမှတ်မိသော တရား၌ကား မကိန်းကုန်ပြီ။ သို့ဖြစ်၍၊ ပစ္စုပ္ပန်ကို ရှုမှတ်သော ဝိပဿနာသည် တဒင်္ဂပဟာန် အလိုအားဖြင့် ထို ကိလေသာတို့ကိုလဲ ပယ်နိုင်၏။ ၎င်းကိလေသာတို့မှ ဆက်၍ဖြစ်လတ္တံ့သော ကံနှင့်၊ ဝိပါက် ခန္ဓာတို့ကိုလဲ ပယ်နိုင်၏။ ဤကိလေသာ ကိန်းပုံနှင့်၊ ၎င်းကိုပယ်ပုံသည် **အခဏ်း (၇) အနိစ္စာနုပဿနာ**၌ ထင်ရှားလတံ့။ ဖြစ်ခိုက်က မရှုမိသော အတိတ်တရားတို့၌ကား **ထိုအာရမ္မဏာနုသယ**သည် ကိန်းခဲ့လေပြီ။ ထိုအတိတ်တရားကို စွဲ၍ဖြစ်သော **ဃနပညတ်**သည် ဓာတ်ပုံ ရိုက်ကူး ထားသကဲ့သို့ ထိုကာလမှစ၍ စိတ်သန္တာန်၌ ထင်ရှားလျက်ရှိလေပြီ။ ထို့ကြောင့်၊ မြင်ဘူး၊ ကြားဘူး၊ နံဘူး၊ စားဘူး၊ တွေ့ထိဘူး၊ ကြံသိဘူးသော ထိုအတိတ်ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်၍ စဉ်းစား မိကောင်း ဃနပညတ် ထင်ရှားလျက် နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တဟု ထင်မြင် စွဲလမ်းမှုသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ရုပ်နာမ်မျှဘဲ၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တမျှဘဲ ဟု အဖန်ဖန်ပြန်၍ ဆင်ခြင်သော်လဲ မူလကပင် ဓာတ်ပုံရိုက်ကူး ထားသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ စွဲလျက်ရှိသော ထိုဃနပညတ် အစိုင်အခဲ ကြီးကို လုံးဝပျက်ပြားအောင် မတတ်နိုင်တော့ပြီ။ နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ထင်မြင် စွဲလမ်းသော ကိလေသာ တို့ကိုလဲ ပြန်၍ မနုတ်ပယ်နိုင်တော့ပြီ။

ဥပမာ……အချို့ လူမျိုးတို့၌ မိဘ, ဆရာတို့က ကလေး သူငယ်များကို ရဲရင့်ရန်သင်ကြားလေ့ရှိကြ၏။ တစ္ဆေသူရဲများကို ကြည့်ရှုဘွယ် အထူးအဆန်းအဖြစ်ဖြင့် ပြောကြားထားကြ၏။ တစ္ဆေ, သူရဲများမရှိဟူ၍လဲ အချို့က သင်ကြားထားကြသေး၏။ ထိုလူမျိုးတို့၌ ကလေး သူငယ်များသည် ငယ်စဉ်မှစ၍ ကြောက်ရမှန်းပင် မသိကြပြီ။ ကြီးသောအခါ၌ တစ္ဆေ သူရဲများကို တွေ့မြင်ရသော်လဲ မကြောက်လန့်ကြပြီ။ “အထူးအဆန်းကို တွေ့မြင်ရသည်” ဟူ၍သာ အောက်မေ့ကြ၏။ ဤဥပမာ အတူပင်, ဖြစ်ခိုက်ကပင် ရှုမှတ်မိ၍ ဃနပညတ် မထင်သောကြောင့် မစွဲလမ်းအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့၌ ပြန်လည်၍ စဉ်းစားကြည့်သော်လဲ ကိလေသာမဖြစ်နိုင်သည်ကို သိအပ်၏။ မြန်မာလူမျိုးတို့၌ကား အချို့မိဘ, ဆရာတို့သည် ကလေး သူငယ်များကို တစ္ဆေ သူရဲများဖြင့် ချောက်လှန့်ထားလေ့ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့်, သူငယ်တို့သည် ငယ်စဉ်မှစ၍ တစ္ဆေ သူရဲများကို ကြောက်စရာ ကောင်းသည်ဟု စွဲလမ်းလျက် ရှိကြ၏။ မတွေ့ဘူးသော်လဲ အလိုလိုပင် ကြောက်တတ်လျက်ရှိကြ၏။ လိမ္မာသော ဆရာများက ကြောက်စရာမကောင်းဘူးဟု ပြောပြသော်လဲ အကြောက်မပြေဘဲ ရှိတတ်၏။ “ကြောက်စရာမကောင်းဘူး” ဟု အဖန်ဖန်ကိုယ်ကိုင် ဆင်ခြင်ပါသော်လဲ ကြောက်စိတ်ကို လုံးဝ မပြေပျောက်စေနိုင်ကြပြီ။ ဤဥပမာအတူပင် ဖြစ်ခိုက်ကမရှုမိ၍ ဃနပညတ်ထင်လျက် စွဲလမ်းပြီးသော အတိတ် ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်၍ဆင်ခြင်မှုဖြင့် ထိုဃနပညတ်ထင်မှု, စွဲလမ်းမှုတို့ကို လုံးဝ ကင်းပျောက်စေရန် မတတ်နိုင်ဟု မှတ်အပ်၏။ သို့ဖြစ်၍ အတိတ်တရားကိုဆင်ခြင်၍ ရှုခြင်းသည် သဘောမှန်တိုင်း မသိနိုင်ရုံမျှသာမဟုတ်သေး။ ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်းဟူသောအကျိုးလဲ မရှိသည်သာတည်း။

အနာဂတ်တရားသည် ယခုမဖြစ်သေးချေ။ ထိုတရားကို မဖြစ်မီက ကြိုတင်၍ ရှုဆင်ခြင်ထားသော်လဲ နောင်ဖြစ်ပေါ်သော အခါ၌ မရှုနိုင်ပါလျှင် ဃနပညတ်ထင်လျက် နိစ္စ သုခ အတ္တဟု စွဲလမ်းသောကိလေသာ ဖြစ်ဦးမည်သာတည်း။ ကြိုတင်၍ ရှုထား

သည့်အတွက် ကိလေသာမကိန်းဘဲနေမည် မဟုတ်ချေ။ သို့ဖြစ်၍၊ အနာဂတ်တရားကို ဆင်ခြင်၍ ရှုခြင်းသည်လည်း သဘောမှန် အတိုင်း မသိရုံမျှသာ မဟုတ်သေး၊ ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်း ဟူသော အကျိုးလဲ မရှိသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်လဲ အတိတ်၊ အနာဂတ်တရားတို့ကို ကြောင့်ကြစိုက်၍ မရှုရပေသည်။ ပစ္စက္ခ ဉာဏ် ရင့်သောအခါ၌ ပစ္စုပ္ပန်တရားနှင့် နှိုင်းဆ၍ အနုမာနဉာဏ် ဖြင့်သာ ရှုရပေသည်။

ပစ္စုပ္ပန်တရားကို ရှုမှတ်ခြင်းသည်ကား ပြခဲ့သည့်အတိုင်းပင် တကယ်ဖြစ်ပျက်သော ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘောမှန်ကိုလဲ သိ၏၊ ကိလေသာတို့ကိုလဲ ပယ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့်၊ **ပစ္စုပ္ပန် တရားကို သာလျှင်** ကြောင့်ကြစိုက်၍ ရှုမှတ်အပ်ပေသည်။ ဤသည်ကား ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ ရှုမှတ်သင့်ရာ၌ အသင့်ယုတ္တိပေတည်း။ ဤအရာ၌ ယုံမှားမရှိ ဆုံးဖြတ်နိုင်သော **ဓမ္မဝိညာဏ်** မြဲမြံစွာ ဖြစ်စေ ခြင်းငှါ သာကေ အာရုံ ပါဠိတို့ကိုလဲ ထုတ်ပြပြီးအံ့။

(၁) အတိတံ နာန္တာဂမေယျ၊ နပ္ပဋိကဇံ အနာဂတံ။
ယဒတိတံ ပဟိနံ တံ၊ အ-ပ္ပတ္တန္တ အနာဂတံ။

(၂) ပစ္စုပ္ပန္တံ ယံ ဓမ္မံ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဝိပဿတိ။
အ-သံဟိရံ အ-သံကုပ္ပံ၊ တံ ဝိဒ္ဓါ အနုဗြူဟယေ။

(၃) အဇ္ဇေဝ ကိစ္စမာတပွံ၊ ကော ဇညာ မရဏံ သုဝေ။
န ဟိ နော သင်္ဂရံ တေန၊ မဟာသေနေန မစ္စုနာ။

(၄) ဧဝံ ဝိဟာရိ အာတာပိ၊ အဟောရတ္တ မတန္တိတံ။
တံ ဝေ ဘဒ္ဒေကရတ္တောတိ၊ သန္တော အာစိက္ခတေ မုနိ။

(ဥပရိပဏ်၊ ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ် ၂၂၆)

(၁) အတိတံ၊ အတိတ်ဖြစ်သော။ ယံ ခန္ဓပဉ္စကံ၊ အကြင် ခန္ဓာ ငါးပါးအပေါင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တံ၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးသည်။ ပဟိနံ၊ ပျောက်ခဲ့၊ ချုပ်ခဲ့လေပြီ။ (နိရုဇ္ဈံ အတ္တင်္ဂတံ-အဋ္ဌကထာ ဖွင့်)။ ။တသ္မာ၊ ထိုသို့ပျောက်ခဲ့ပြီး၊ ချုပ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်။ အတိတံ၊ အတိတ်ခန္ဓာငါးပါးကို။ န အနုအာဂမေယျ၊ တဖန်

ပြန်၍ မလာစေရာ-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ပြန်၍ စဉ်းစားမနေရာ။ အနာဂတဉ္စ၊ အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးသည်လည်း။ အပ္ပတ္တံ၊ မရောက်လာသေး၊ မဖြစ်ပေါ်လာသေး။ (အ-ဇာတံ အ-နိဗ္ဗတ္တံ-အဖွင့်) တဿ၊ ထိုသို့ မဖြစ်ပေါ်လာသေးသောကြောင့်။ အနာဂတံ၊ အနာဂတ် ခန္ဓာငါးပါးကို။ နပ္ပဋိကဓံ၊ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မမြော်လင့် မတောင့်တရာ။

(၂) ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော။ ဓမ္မဉ္စ၊ ခန္ဓာငါးပါး တရားကိုလဲ။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထိုဖြစ်ဆဲ ခဏ၌သာလျှင်။ ယံ ဝိပဿတိ၊ ၇-ပါးသော အနုပဿနာတို့ဖြင့် အကြင်ရှုမှတ်၏။ အ-သံဟီရံ၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ မဆွင်အပ်သော။ ဝါ၊ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့ မဆွင်နိုင်အောင်။ အ-သံကုပ္ပံ၊ တဏှာဒိဋ္ဌိကြောင့်မပျက်စီးသော။ ဝါ၊ မပျက်စီးအောင်။ တံ ဝိပဿနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့ကို ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်၌ ရှုမှတ်သော ထိုဝိပဿနာဉာဏ်ကို။ ဝိဒ္ဓါ၊ ပညာရှိသည်။ အနုဗြူဟယေ၊ ပွားစေရာ၏။

(နေတ္ထိ စာအုပ်တို့၌ ယံ ဓမ္မံ-ဟု ရှိ၏။ ဥပရိပဏ် စာအုပ်တို့၌ကား ယောဓမ္မံဟု ရှိ၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် အကြင်ပညာရှိသည် ရှု၏။ ထိုပညာရှိသည် ပွားစေရာ၏ဟု အနက်ပြန်ရာ၏။ တံ-ပုဒ်ကို ထောက်လျှင် ယံပုဒ်သည် သာ၍ အနက်ဖြောင့်၏။)

(၃) အဇ္ဇေဝ-ဂါထာ၏ အနက်ကို အခန်း (၁) သတိပေးစကား၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ပြန်၍ ဖတ်ကြည့်ပါ။

(၄) အဟောရတ္တံ၊ နေ့ညဉ့်မပြတ်။ အ-တန္တိတံ၊ မပျင်းရိသည် ဖြစ်၍။ အာတာပိ၊ ကိလေသာတို့ကို ပူလောင်ခြောက်သွေ့စေတတ်သော လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍။ ဧဝံဝိဟာရိ၊ ဤဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့် ရှုမှတ်လျက် နေလေ့ရှိသော။ တံ၊ ထိုသို့သောပညာရှိကို။ ဝေ၊ စင်စစ်။ ဘဒ္ဒေကရတ္ထောတိ၊ ကောင်းသော နေ့ညဉ့် အချိန်အခါရှိသောသူဟူ၍။ သန္တော၊ ကိလေသာမီး ငြိမ်းအေးတော်မူပြီးသော။ မုနိ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အာစိက္ခတေ၊ ဟောကြားတော်မူ၏။

ဤသုတ်ကိုအကျယ်ဖွင့်ပြရာ၌၊ ဧဝံရူပေါ အဟောသိံ အတိတ
မဒ္ဒါနန္တိ တတ္ထ နန္တိ သမန္တာနေတိ စသည်ဖြင့်၊ အတိတ်သို့
အစဉ်လိုက်ပုံကို ဟောတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာ၌လဲ “ကာဠောပိ
သမာနော ဣန္ဒနီလ မဏိဝဏ္ဏော အဟောသိန္တိ ဧဝံ မနုည-
ဝသေနေဝ = အသားနက်သော သူကလဲ ‘မြညိုရောင် အဆင်း
ရှိခဲ့ပြီ’ဟု ဤသို့ နှစ်သက်ဖွယ်ရပ်၏ အလိုအားဖြင့် သာလျှင်
အောက်မေ့၏” ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ်
သာမန်ကိုယူမှပြည့်စုံမည်၊ အဋ္ဌါ အတိတ်ကိုသာယူလျှင် ရှေးဘဝ
များကို အောက်မေ့ ဆင်ခြင်နိုင်သော အဘိညာဏ်ရသူတို့နှင့်သာ
ဆိုင်လေရာ၏။ သို့သော် ဤသုတ်သည်ကား အဘိညာဏ်မရသော
သူတို့ကိုလဲရည်၍ဟောအပ်သောသုတ်ပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်
အလုံးစုံတို့အား များစွာ ဖြစ်လေ့ရှိသည့် အတိုင်း အတိတ်
အနာဂတ်သို့ လိုက်ပုံကိုပြပေအံ့။

အတိတ်အဟောင်းကိုမပြန်လင့်...လွန်ခဲ့ပြီးသော ကာလက
ကြည်လင်သောမျက်စိရပ်၊

မြင်ရသော မျက်နှာ၊ လက်၊ ခြေ စသော အဆင်းရပ်၊ မြင်သော
သဘော၊ ဤသို့ အစရှိသော ခန္ဓာငါးပါး တရားတို့သည် ချုပ်
ပျောက်လေကုန်ပြီ။ ယခုမရှိကြပြီ၊ ထို့ကြောင့် ပျောက်ကွယ်
ပြီးသော ထိုတရားတို့ကို တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲလမ်းလျက် ကြံစည်
အောက်မေ့၍ မနေအပ်။ **တဏှာဖြင့် စွဲလမ်းပုံကား...** ငါ့မျက်စိ
ကြည်လင်ခဲ့သည်။ ငါ့မျက်စိ ကောင်းသည်၊ အလွန် သေးသေး
မှုန်မှုန် ကလေးများကိုလဲ မြင်နိုင်သည်။ မျက်နှာက လှပခဲ့သည်၊
မျက်လုံး၊ မျက်ခုံး၊ လက်၊ ခြေ များက လှပခဲ့သည်၊ အသား အရေက
ဖြူစင်သန့်ရှင်းသည်၊ လှပသော အဝတ်အထည် အသုံး အဆောင်
များနှင့်ပြည့်စုံခဲ့သည်၊ ဟိုတုန်းက ဘယ်သူ့ကိုမြင်ခဲ့သည်၊ သူ့ကို
မြင်ခဲ့ရတာ သိပ်ကောင်းတာဘဲ-ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေးက မြင်ဘူး
သည်ကိုစွဲ၍ သာယာဝမ်းမြောက်လျက် ကြံစည်အောက်မေ့၏။
ဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲလမ်းပုံကား... ငါ့ကောင်၊ သတ္တဝါကောင်ကမြင်သည်၊
ငါ့ကောင်၊ သတ္တဝါကောင်ကို မြင်ရသည်ဟုထင်မြင်လျက်၊ မြင်စဉ်

ကာလမှ ယခုထက်တိုင် အမြဲတည်ရှိသော အနေအားဖြင့် ၎င်း၊ သေလျှင် ဘဝတပါးသို့ ပြောင်းသွားမည့် သတ္တဝါကောင် အနေအားဖြင့် ၎င်း၊ သေလျှင် ပျောက်ပျက်သွားမည့် သတ္တဝါကောင် အနေအားဖြင့် ၎င်း၊ ကြံစည်အောက်မေ့၏။ ဤသို့ရှေးကမြင်ဘူးသည်ကို စွဲ၍ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိဖြင့် ကြံစည်အောက်မေ့၍ မနေအပ်။ ထို့အတူပင် ကြားမှု၊ နံမှု၊ စားမှု၊ တွေ့ထိမှု၊ ကြံသိမှုတို့နှင့် စပ်၍လဲ ရှေးက ထင်ရှား သိခဲ့ဘူးသော အာရုံဝတ္ထုများကို ကြံစည် အောက်မေ့၍ မနေအပ်။ အထူးကား... ကြံသိမှုအရာ၌ ရှေးကရှုမှတ်၍ ကောင်းခဲ့သည်၊ မကောင်းခဲ့သည်ကိုလဲ ပြန်လည် စဉ်းစား၍ မနေအပ်။

အနာဂတ်အသစ်ကို မမြှော်လင့်... နောင်အခါမှ ဖြစ်ပေါ်မည့် တရားတို့သည်လည်း ယခု မဖြစ်ပေါ်ကြသေး၊ ယခုမရှိကြသေး။ ၎င်းတို့ကို မြှော်လင့်တောင့်တခြင်းသည် “ထိပေါက်လျှင်၊ ဘယ်လိုနေထိုင်သုံးစွဲမည်” ဟု ကြံလျက် အချိန်ဖြုန်းနေသည်နှင့်သာ တူပေသည်။ ထို့ကြောင့် ငါ့မျက်စိ ကြည်လင်၍သာ နေပါစေ၊ မျက်စိ မမှန် မမဲ့ မပျက်ပါစေလင့်၊ အသားအရေအဆင်း ပျို့နုလှပလျက်သာ ရှိပါစေ။ လှပတာကိုသာ မြင်ရပါစေ၊ လှပတဲ့ အသုံးအဆောင် အပေါင်း အဖော်တွေကို ရပါစေ၊ သည်မြင်မှုဟာ မပျက်ဘဲ နေပါစေ- ဤသို့ စသည်ဖြင့် မြင်ရမည့် အရေးနှင့် စပ်၍ မြှော်လင့် တောင့်တလျက် မနေအပ်။ ကြားရမည့် အရေးစသည်တို့၌လဲနည်းတူပင်တည်း။ အထူးကား ... ကြံသိရမည့် အရေးနှင့် စပ်၍ ရှုမှတ် ကောင်းရန်၊ အာရုံအထူး ထင်လာရန်၊ ဉာဏ်အထူးများ ဖြစ်ပေါ်လာရန်လဲ မြှော်လင့် တောင့်တ၍ မနေအပ်။

ဖြစ်တိုင်းကိုသာ မလွတ်အောင်မှတ် ... မြင်စဉ် ဖြစ်စေ၊ ကြားစဉ်၊ နံစဉ်၊ စားစဉ်၊ တွေ့ထိစဉ်၊ သွားစဉ်၊ ရပ်စဉ်၊ ထိုင်စဉ်၊ အိပ်စဉ်၊ ကွေးစဉ်၊ ဆန့်စဉ်၊ ကြံသိစဉ် ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ပဋုပ္ပန်ဘုရားကို ရုပ်နာမ်၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု သိမြင်အောင် ရှုမှတ်ရမည်။ အကယ်၍ မရှုမှတ်မိပါက ထိုတရားတို့ကိုပင် “မြဲသည်၊ ချမ်းသာသည်၊ ကောင်းသည်၊

လှပတင့်တယ်သည်၊ အလိုအတိုင်း ပြီးစေနိုင်သော အကောင်အထည်ဟုတ်သည်ဟုထင်မြင်လျက်သာယာတပ်မက်သောတဏှာ ဖြစ်လိမ့်မည်။ အထင်အမြင်မှားသော ဒိဋ္ဌိဖြစ်လိမ့်မည်။ ထိုအခါ၌ စိတ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အလိုအတိုင်း ကာမဝိတက် စသည်ကိုသာကြံလျက်ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဖြစ်ပုံကား... မြင်စဉ်၌မမှတ်နိုင်လျှင် “ဘယ်သူ့ကိုမြင်လိုက်သည်၊ မိန်းမကိုမြင်လိုက်သည်၊ ယောက်ျားကို မြင်လိုက်သည်၊ သူကဘယ်သူ၏ သားသမီးဘဲ၊ ဘယ်သူ၏ အမိအဘဘဲ၊ ဘယ်ကိစ္စအတွက်လာတာဘဲ၊ သူ့စိတ်သဘောကဘယ်လိုဘဲ၊ ပြောဆိုပုံကဘယ်လိုဘဲ”... ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကြံစည်စိတ်ကူးတတ်၏။ ဤမျှသာမကသေး... ချစ်ခင် နှစ်သက်ဖွယ်ကို မြင်မိပါလျှင် “သူ့ရုပ်ရည်က သန့်ပြန့်ပါပေသည်၊ ပြောဆိုပုံက ယဉ်ကျေးပါပေသည်၊ သွားလာပုံက နူးညံ့ပါပေသည်၊ သူနှင့် စကားပြောရလျှင်ကောင်းမှာဘဲ၊ ရင်းနှီးသောငိတ်ဆွေ ဖြစ်ရလျှင် ကောင်းမှာဘဲ” ဤသို့စသည်ဖြင့် ကာမဝိတက်ဖြစ်၍ မဆုံးနိုင်အောင်လဲရှိတတ်၏။ ရုံမှန်းဘွယ်ကိုမြင်မိပါလျှင် “သူ့ပုံပန်းကိုက အလွန်ဆိုးသည်၊ စိတ်သဘောအမူအကျင့်ကဘယ်လိုဘဲ ငါ့အကျိုးမဲ့ကိုသူလုပ်နေတာဘဲ၊ “သူတော့ သေမှကောင်းမှာပါဘဲ၊ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး သတ်ရပါမည်လဲ” (ဗျာပါဒ) “သူတော့ ဒုက္ခနှင့် တွေ့မှအေးမှာပါဘဲ၊ ဘယ်လိုဒုက္ခနှင့်တွေ့ပါစေ၊ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး နှိပ်စက်ရပါမည်လဲ” (ဝိဟိံ သာ) ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဗျာပါဒဝိတက်၊ ဝိဟိံသာဝိတက်ဖြစ်၍ မဆုံးနိုင်အောင်လဲရှိတတ်၏။

ထိုသို့သောစိတ်သည် **သံဟီရ** = တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိဆွဲရာသို့ လိုက်ပါသွားသည် မည်၏။ **သံကုပ္ပ** = တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိကြောင့် ပျက်စီးသွားသည်မည်၏။ ကြားစဉ်ကာလစသည်၌ မရှုမှတ်နိုင်၍ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ ဆွဲရာသို့ စိတ်လိုက်ပါ၊ ပျက်စီးသွားပုံကိုလဲ နည်းတူပင် ချဲ့၍ သိပါလေ။

(ရှုပုံ အတ္တတော သမနုပဿာဘိ-စသောပါဠိတော်အဖွင့်နှင့် ဤဆိုခဲ့သောအဓိပ္ပါယ်ကို အညီအညွတ်နှိုးနှောနိုင်ကြပါစေ)။

ရှုမှတ်နိုင်ပါမူကား မှတ်တိုင်း သောဝိပဿနာစိတ်သည် တဏှာ၊ဒိဋ္ဌိတို့၏ အလိုအတိုင်း ကာမဝိတက် စသည်ကို မကြံစည် တော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ရှုမှတ်မှုဝိပဿနာသည် **အသံဟီရ၊အသံကုပ္ပ** မည်၏။ ဖြစ်ခိုက်ရုပ်နာမ်ကို ရှုမှတ်လျက် ထိုသို့သောဝိပဿနာကို ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ မည်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဆုံး၍ အနုလောမ၊ဂေါတြဘူ၊မဂ်ဖိုလ် ဉာဏ်တိုင်အောင် မပြတ်ပွားစေရမည် ဟူလို။ ဤသုတ်မှ အရှင်မဟာကစ္ဆည်းထေရ်ဝေဘန်သော အပိုင်ကို ထုတ်ပြ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကို ဆိုထားသည် မဟုတ် လော……ဟူငြားအံ့၊ မှန်ပေ၏။ သို့သော်လဲ သံဟီရ၊ သံကုပ္ပစိတ် ဖြစ်ရာ၌သာလျှင် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ကြီး တခုလုံးနှင့် ဆိုင်ပေသည်။ ဝိပဿနာအရာ၌ကား အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကြီး တခုလုံးနှင့် မဆိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓေ စုတိဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သောတရားအလုံးစုံ ကို သိမ်းကျုံး၍ ရှုအပ်သည်လဲ မဟုတ်၊ ရမ်းဆ၍ ရှုအပ်သည်လဲ မဟုတ်၊ မဖြစ်ပေါ်မီက မှန်းဆ၍ ရှုအပ်သည်လဲမဟုတ်၊ ဖြစ်ပြီး နောက် ကြာမြင့်မှ ပြန်လည်ဆင်ခြင်၍ရှုအပ်သည်လဲမဟုတ်။ အမှန် အားဖြင့် သော်ကား…… ထိုထို ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ရုပ်နာမ်ကို ထိုထို ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ခဏ၌သာလျှင် ရှုအပ်ပေသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ထင်ရှား သိစေလို၍ ဥဒ္ဓေသပါဠိတော်၌ တတ္ထ တတ္ထ ဟူသော **အာဓာရ ဝိသေသန** ကို ထည့်သွင်း၍ ဟောတော်မူပေသည်။ အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကို အောက်၌ကြည့်ပါ။

တတ္ထ တတ္ထာတိ……ပစ္စုပ္ပန္နမ္မိ ဓမ္မံ “ယတ္ထ ယတ္ထေဝံ သော ဥပ္ပန္နော” တတ္ထ တတ္ထေဝံ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ သတ္တဟိ အနုပဿနာဟိ ဝိပဿတိ။ (နေတ္တိန္တိရှိသည့်အတိုင်း မူလရင်းပါဠိတည်း။ ဥပရိပဏ် ဉ္စကား ယတ္ထ ယတ္ထေဝံ ဥပ္ပန္နံ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝံ စ နံ ဟူ၍၎င်း၊ ယော ဝိပဿတိ ဟူ၍၎င်း ပုဒ်နေထူး၏)။

တတ္ထ တတ္ထာတိ၊ တတ္ထ တတ္ထဟူသည်ကား။ ပစ္စုပ္ပန္နမ္မိ၊ ပစ္စုပ္ပန် ပင်ဖြစ်သော်လဲ။ ဓမ္မံ၊ ခန္ဓာငါးပါးတရားကို။ (ဝိပဿတိ၌စပ်) ယတ္ထ ယတ္ထေဝံ၊ အကြင် အကြင် ခဏ၌သာလျှင်။ သော၊ ထိုပစ္စုပ္ပန် တရားသည်။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်၏။ တတ္ထ တတ္ထ ဝေ၊ ထိုထို ဖြစ်ဆဲ ခဏ၌

သာလျှင်။ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ၊ အနိစ္စာနုပဿနာ အစရှိကုန်
သော။ သတ္တဟိ အနုပဿနာဟိ၊ ၇-ပါးသော အနုပဿနာတို့ဖြင့်။
ဝိပဿတိ၊ ရှု၏။

ဤအဋ္ဌကထာတွင် ပစ္စုပ္ပန်မှီ၌ သမ္ဘာဝနာ ဇောတက ဖိသဒ္ဓါ
ဖြင့် “ပဋိသန္ဓေ စုတိတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ယခုဘဝ တရား
ဟူသမျှသည် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ချည်း ဟုတ်မှန်ပေ၏။ သို့သော်လဲ၊ ထို
တရားအလုံးစုံကို သိမ်းကျုံး၍လဲ မရှုရ၊ တစုံတခုကို ရမ်းဆ၍လဲ
မရှုရ၊ ဖြစ်ခိုက်တရားကိုသာ ရှုရသည်” ဟု ပြ၏။ တတ္ထ တတ္ထေဝ-၌
အဝဓာရဏ ဇောတက ဇေ သဒ္ဓါဖြင့်လဲ “ထို ပစ္စုပ္ပန်တရားကို
မဖြစ်မီကလဲ မရှုရ၊ ဖြစ်ပြီးသည့်နောက် ကြာမြင့်မှလဲ မရှုရ၊ ဖြစ်ဆဲ
ဖြစ်ဆဲ ခဏ၌သာလျှင် ရှုရသည်” ဟု ပြ၏။ အနုပဿနာ ၇-ပါး
ဟူသည်မှာ အနိစ္စာနုပဿနာ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ နိဗ္ဗိဒါ၊ ဝိရာဂ၊
နိရောဓ၊ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာတို့ပေတည်း။ ၎င်းတို့သည် အခဏ်း
(၇) ၌ ထင်ရှားကုန်လေတုံ။

ဤသုတ်ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်၌ သာလျှင်
ရှုရမည်ဟုပြသောကြောင့် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုသော်လဲ ဝိပဿနာ
၏အာရုံသည်ကား သန္တတိ၊ ခဏ ပစ္စုပ္ပန်မျိုးသာတည်း။ ပဋိသန္ဓေ
စုတိဖြင့်ပိုင်းခြားအပ်သော အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကြီး တခုလုံးကား မဟုတ်
ပေ။ ဤအရာ၌သာ မဟုတ်သေး၊ ဝိပဿနာကဲ့သို့ပင် သူတပါး
စိတ်ကို ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် သိသော စေတောပရိယအဘိညာ အရာ
၌လဲ “အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကို ဇောဝါရဖြင့်သာ ပိုင်းခြား၍ယူသင့်သည်”
ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဆို၏။ အောက်ပါအတိုင်းပင်တည်း။

အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ပန ဇေနဝါရေန ဒီပေတဗ္ဗန္တိ
သံယုတ္တဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ၊ တံ သုဋ္ဌ၊ ဝုတ္တံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ ၂-၆၃)

အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ပန၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကိုကား။ ဇေနဝါရေန၊ ဇော
ဝါရဖြင့်။ ဝါ၊ တဝီထိဖြင့်။ ဒီပေတဗ္ဗန္တိ၊ ပြအပ်၏ဟူ၍။ သံယုတ္တ-
ဋ္ဌကထာယံ၊ သံယုတ်အဋ္ဌထာ၌။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်၏။ တံ၊ ထိုစကား
သည်။ သုဋ္ဌ၊ ဝုတ္တံ၊ ကောင်းစွာဆိုအပ်သော စကားပါပေတည်း။

အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ဇဝနဝါရေန ဒီပေတဗ္ဗံ၊ န သကလေန
ပစ္စုပ္ပန်ဒ္ဓါနာတိ အဓိပ္ပာယ်ော။ (မဟာဒီကာ ၂-၆၆)

အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကို။ ဇဝနဝါရေန၊ ဇောဝါရဖြင့်။
ဒီပေတဗ္ဗံ၊ ပြအပ်၏။ သကလေန ပစ္စုပ္ပန်ဒ္ဓါနာ၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကြီး
တခုလုံးဖြင့်။ န ဒီပေတဗ္ဗံ၊ ပြအပ်သည်မဟုတ်။ ဣတိ အဓိပ္ပာယ်ော၊
ဤကား အဋ္ဌကထာ၏ အလိုတည်း။

ဤပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဒီကာတို့ဖြင့် “သူတပါး၏စိတ်ကို ပိုင်း
ခြား၍ မျက်မှောက်သိသော စေတောပရိယအဘိညာအရာ၌၎င်း၊
ထိုထက်ပင် အထူးသန့်ရှင်းစွာ ပိုင်းခြား၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိသော
ပစ္စုပ္ပန် ဝိပဿနာအရာ၌၎င်း၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုသော်လဲ တဘဝ
လုံးကို မယူရ၊ ဇောဝါရဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်
တရားကိုသာလျှင် ယူရသည်”ဟူသော ဤ အနက်သည် ထင်ရှား
၏။ အနုမာန ဝိပဿနာ အရာ၌ကား၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ကြီး တခုလုံး
ကိုလဲ ယူရသေး၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ်ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ
တို့ဖြင့် “ဖြစ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်တရားသည်သာ ပစ္စုပ္ပန်ဝိပဿနာ၏
အာရုံဖြစ်သည်”ဟု ယုံကြည်စွာမှတ်အပ်၏။

သတိပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌လဲ ဖြစ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်
တရားကိုသာ ရှုအပ်ကြောင်းကို တိုက်ရိုက်ပင် ဖော်ပြလျက်ရှိ၏။
ပြပုံကား ဂစ္ဆန္တောဝါဂစ္ဆာမီတိ ပဇာနာတိ ဤသို့အစရှိသော
ကာယာနုပဿနာပိုင်း၌၊ “သွားဆဲ သွားခိုက်ဖြစ်သောသူသည်
သွားသည်ဟု သိ၏” ဤသို့စသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြင့်သာ ဟော
၏။ “သွားပြီးသောသူ သိသည်၊ သွားပြီးပြီဟု သိသည်၊ သွား
လတုံသောသူ သိသည်၊ သွားလတုံဟု သိသည်” ဤသို့ စသည်
အတိတ်၊ အနာဂတ်ကာလတို့ဖြင့်ကား မဟောချေ။

သုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ
ပဇာနာတိ- ဤသို့ အစရှိသော ဝေဒနာနုပဿနာပိုင်း၌လဲ၊
“သုခဝေဒနာကို ခံစားဆဲ ခံစားခိုက် ဖြစ်သော သူသည် ‘သုခ
ဝေဒနာကို ခံစားသည်’ဟု သိ၏” ဤသို့စသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြင့်

သာ ဟော၏။ သုခဝေဒနာကို ခံစားပြီးသောသူ၊ ခံစားလတံ့သောသူ၊ “ခံစားပြီးပြီ၊ ခံစားလတံ့” ဟု သိသည်ဟူ၍ ဤသို့စသည် အတိတ်၊ အနာဂတ်ကာလတို့ဖြင့် ကား မဟောချေ။

သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ကာမတ္တန္တံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ကာမတ္တန္တောတိ ပဇာနာတိ ဤသို့ အစရှိသော ဓမ္မာနုပဿနာပိုင်း၌လဲ။ “ရှိဆဲ ဖြစ်ဆဲသော အဇ္ဈတ္တကာမတ္တန္တံကို ငါ့အား အဇ္ဈတ္တကာမတ္တန္တံ ရှိဆဲ ဖြစ်ဆဲဟု သိ၏” ဤသို့စသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြင့်သာ ဟော၏။ ရှိဘူး ဖြစ်ဘူးသော ကာမတ္တန္တံကို သိသည်။ ရှိလတံ့ ဖြစ်လတံ့သော ကာမတ္တန္တံကို သိသည်။ ငါ့အား ကာမတ္တန္တံ ရှိခဲ့ဘူး ဖြစ်ခဲ့ဘူးပြီဟု သိသည်။ ရှိလတံ့ ဖြစ်လတံ့ဟု သိသည်ဟူ၍-ဤသို့စသည် အတိတ်၊ အနာဂတ်ကာလတို့ဖြင့် ကား မဟောချေ။

သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ သရာဂံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ-ဤသို့အစရှိသော စိတ္တာနုပဿနာပိုင်း၌ ကား၊ ပါဠိတော် သက်သက်ဖြင့် မည်သည့် ကံလမျှ မထင်ရှားချေ။ သို့ဖြစ်၍၊ မထင်ရှားရာ၌ ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ပြလေ့ရှိသော အဋ္ဌကထာဆရာတို့က အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ပြတော်မူကြ၏။ ထိုစကားဖြင့် ဤစိတ္တာနုပဿနာ၌လဲ ကြွင်းသော အနုပဿနာများ၌ ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ဆဲ စိတ်ကိုသာ သိရန် ဖြတ်စွာ ဘုရားအလိုတော်ရှိကြောင်း ထင်ရှားပေ၏။

ယသ္မိံ ယသ္မိံ ခဏေ ယံ ယံ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ၊ တံ တံ သလ္လက္ခေန္တော အတ္တနော ဝါ စိတ္တေ၊ ပရဿ ဝါ စိတ္တေ၊ ကာလေန ဝါ အတ္တနော ကာလေန ဝါ ပရဿ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

(ဒီ-ဋ္ဌ ၂-၃၆၇)

ယသ္မိံ ယသ္မိံ ခဏေ၊ အကြင် အကြင်ခဏ၌။ ယံ ယံ စိတ္တံ၊ အကြင် အကြင်စိတ်သည်။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်ပေါ်၏။ တသ္မိံ တသ္မိံ ခဏေ၊ ထိုထိုဖြစ်ဆဲခဏ၌။ (ရှေး၌ အနိယတ်ရှိလျှင်၊ နောက်၌ နိယတ် မကင်း ကောင်းသောကြောင့် ထည့်ရသည်။) တံ တံ၊ ထိုထို ဖြစ်ဆဲ စိတ်ကို။ သလ္လက္ခေန္တော၊ မှတ်သောသူသည်။ အတ္တနော ဝါ စိတ္တေ၊ မိမိ၏စိတ်၌ ဖြစ်စေ။ ပရဿ ဝါ စိတ္တေ၊ သူတပါး၏ စိတ်၌ဖြစ်စေ။ ကာလေန

ဝါ အတ္တနော, ကာလေန ဝါ ပရဿ စိတ္တေ၊ ရံခါ ဖိမိဏ်စိတ်၌ ရံခါ သူတပါး၏ စိတ်၌ ဖြစ်စေ။ စိတ္တာနုပဿီ၊ စိတ်ဟု ရှုလျက်။ ဝိဟရတိ၊ နေသည်မည်၏။

လိုရင်း၊ အဓိပ္ပါယ်ကား... ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်၌ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်ဆဲ စိတ်ကိုမှတ်လျှင်၊ စိတ်ဟု ရှုနေသည် မည်၏။ စိတ္တာနုပဿနာကို ပွားနေသည် မည်၏ ဟုလို။ ဤ အဋ္ဌကထာတွင် သဗ္ဗက္ခေန္တော-ပုဒ်၌ မှတ်သောသူဟု ပြန်ခြင်းသည် သဒ္ဓါနက် အဖြောင့် အတိုင်း ပင်တည်း။ ဆွေပေးသော အနက် မဟုတ်။ ထို့ကြောင့်၊ ရှုသည်၊ မှတ်သည်၊ နှလုံးသွင်းသည်ဟုသော ဤသို့သောစကားတို့ကို “ရည်ရွယ်ချက်အားလျော်စွာ၊ အဓိပ္ပါယ် တူသောစကားချည်း” ဟူ၍မှတ်ပါလေ။

အချို့က စိတ္တာနုပဿနာ ရှုနည်းကိုပြသော အထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားကို သတိမမူမိကြသောကြောင့်၊ ထိုစကား၏ ရှေ့နားတွင်၊ သရာဂစိတ် စသည်တို့၏ သရုပ်တရားကိုယ်ကို ဖွင့်ပြသော စကားကိုပင် ရှုနည်းပြစကားဟု ထင်မှတ်ပြီးလျှင် “လောဘမူစိတ် ရှစ်ခုကို သရာဂစိတ်ဟူ၍၎င်း၊ လောကီကုသိုလ် အဗျာကတစိတ် များကို ဝိတရာဂစိတ်ဟူ၍၎င်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်လျှင်၊ စိတ္တာနုပဿနာ ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏။ ထိုသို့ ထင်မှတ်ခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်းသည် ပြခဲ့သော အဋ္ဌကထာ ဝါကျကို သတိမမူမိခြင်း၊ သရာဂန္တိ အဋ္ဌဝိဓံ လောဘသဟဂတံ စသော အဖွင့်၌၊ သရုပ်မျှကိုသာပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အဘော်ကို မမိခြင်း၊ ဝိပဿနာအရာ၌ နည်း နိဿယကို မှန်ကန်စွာ မရခြင်း၊ ဝိပဿနာ၏သဘောမှန်ကို နားမလည်ခြင်းများကြောင့် ဖြစ်သော ထင်မှားခြင်း၊ ပြောဆို မှားခြင်းမျှသာတည်း။ အကြောင်းမူကား... ပြခဲ့ပြီးသော အဋ္ဌကထာ ဝါကျဖြင့် “တကယ် ဖြစ်ပေါ်လာသောစိတ်ကို ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်၌ မှတ်ပါမှ စိတ္တာနုပဿနာ ဖြစ်ကြောင်းကို” ထင်ရှားပြီ၏။ သို့ဖြစ်ရာတွင် “လောဘမူစိတ် ရှစ်ခုသည် သရာဂစိတ်မည်၏။ လောကီကုသိုလ် အဗျာကတစိတ် များသည် ဝိတရာဂစိတ်မည်၏” ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်နေလျှင်

ထိုသူသည် မိမိ သန္တာန်၊ သူတပါး သန္တာန်တို့၌ တကယ်ဖြစ်ဆဲ စိတ်၊ တကယ်ဖြစ်ဘူးသောစိတ်၊ တကယ်ဖြစ်လတံ့သောစိတ်များကို နှလုံးသွင်းမိပါ မည်လော?၊ သန္တာန် ၂-ပါး၊ ကာလဉာဏ်-ပါးတို့၌ တကယ်ဖြစ်သောစိတ်ကို နှလုံးမသွင်းမိလျှင်၊ ဘယ်တရားကို နှလုံးသွင်းမိပါသနည်း?၊ လောဘမူစိတ်၊ သရာဂစိတ်စသော **အမည် ပညတ်များနှင့်**၊ ရှစ်ခုစသော **သင်္ချာ ပညတ်များကိုသာ** နှလုံးသွင်းမိသည်မဟုတ်ပါလော?၊ ဤသို့ ပညတ်မျှကိုသာ နှလုံးသွင်းမိသောကြောင့်၊ အချို့ဆရာတို့ ဆိုသည့်အတိုင်း နှလုံးသွင်းမှုသည် ပြခဲ့သော အဋ္ဌကထာ စကားနှင့်အညီ စိတ္တာနုပဿနာမည်သော **ဝိပဿနာအစစ် မဖြစ်သည်သာတည်း။** သို့ဖြစ်၍၊ ထိုအချို့ဆရာတို့၏ ထင်မှတ်ပြောဆိုခြင်းကို “ထင်မှားခြင်း၊ ပြောဆိုမှားခြင်းမျှသာ”ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

ဤမျှသာမကသေး၊ အပြစ်တင်ဘွယ်လဲရှိသေး၏။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ ...စေတောပရိယအဘိညာအရာ၌လဲ သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ သရာဂံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ-စသည်ဖြင့် ဤ စိတ္တာနုပဿနာ ပါဠိအတူပင် ဟောတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာ၌လဲ နည်းတူပင် ဖွင့်ပြ၏။ သို့ဖြစ်ရာ၌ ထိုအချို့ဆရာတို့၏ဝါဒအတိုင်းယူလျှင် “လောဘမူစိတ် ရှစ်ခုသည် သရာဂစိတ်မည်၏” ဤသို့စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်နိုင်လျှင် “စေတောပရိယအဘိညာ ဖြစ်ပြီ”ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ကား မဆိုအပ်သည် သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ထို အဘိညာအဖွင့်၌ “သရာဂစိတ် စသည်တို့၏ သရုပ်မျှကိုသာ အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ပြသည်။ စေတောပရိယအဘိညာသည်ကား သူတပါး၏ စိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စဉ်အတိုင်း အဟုတ်သိမှသာလျှင် ဖြစ်သည်”ဟု ယူအပ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့အတူပင်၊ ဤ စိတ္တာနုပဿနာအရာ၌လဲ “သရာဂန္တိ အဋ္ဌဝိဓံ လောဘသဟဂတံ စသည်ဖြင့် သရုပ်မျှကိုသာ ဖွင့်ပြသည်။ စိတ္တာနုပဿနာ ဖြစ်ပုံကို ပြသည်ကား မဟုတ်သေး။ ၎င်းစိတ္တာနုပဿနာ ဖြစ်ပုံကိုကား ယသ္မိံ ယသ္မိံ ခဏေ စသောဝါကျဖြင့်သာ ပြသည်”ဟု ထင်ရှား၏။ သို့ဖြစ်၍၊ သတိပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့်လဲ “**ဖြစ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်**

တရားသည်သာလျှင် ပစ္စက္ခဝိပဿနာ၏ အာရုံ ဖြစ်သည်”ဟု ယုံကြည်စွာ မှတ်အပ်၏။

ဤမျှလောက်သော ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ဖြင့်ပင် ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်တရားကို ရှုမှတ်မှုသည်သာလျှင် ပစ္စက္ခဝိပဿနာ ကုသိုလ်ဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်သော ဓမ္မဝိညာနဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်လောက်ပြီ။ အကယ်၍၊ ဤမျှဖြင့် ယုံမှား မကင်းသေး ပါလျှင်၊ နည်းယူဘွယ်၌ ထုတ်ပြုလေ့တုံသော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ဖြင့် ထိုဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်ပါလေ။ ထိုမျှဖြင့်လဲ မပယ်နိုင် သေးလျှင် အခန်း (၆) ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဘင်္ဂဉာဏ်တို့အရာ၌ ပြုလေ့တုံသော ပါဠိ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ဖြင့် ပယ်နိုင်ပါစေ။ ထို ကျမ်းဂန်တို့၌ကား ဓဏပစ္စုပ္ပန်တရားကို ရှုသော ဉာဏ်သည်သာ လျှင် ပစ္စက္ခဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၊ ပစ္စက္ခဘင်္ဂဉာဏ်များ ဖြစ်သည်ဟူ၍ ၎င်း၊ ထိုပစ္စက္ခဉာဏ် ထက်သန် ပြည့်စုံပါမှ အတိတ်၊ အနာဂတ် တို့ကို နှိုင်းဆ၍ရှုသော အနုမာနဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်သည် ဟူ၍၎င်း တိုက်ရိုက် ဖော်ပြလျက် ရှိလေ၏။ ထိုကျမ်းဂန်များ ဖြင့်သော်မှ ဝိစိကိစ္ဆာကို မပယ်နိုင်သေးလျှင်ကား “ဓမ္မဝိညာနဉာဏ် တည်းဟူသော အရိယာတို့၏ နိယျာနကို ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာ ဟူသော နိယျာနာဝရဏတရားက ယခုဘဝ၌ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်အောင် တားမြစ်ပိတ်ဆို့လျက်နေပါတကား”ဟု အောက် မေ့၍ ဝမ်းနည်းရန်သာ ရှိပေတော့သည်။

ယံကိဉ္စိ ရူပံ အဘိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ၊ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ၊
ဩဋ္ဌာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ၊ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ၊ ယံဒူရေ သန္တိကေ
ဝါ၊ သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထေတိ၊ ဧကံ သမ္မသနံ။ (ဗုဒ္ဓိသံ ၅၁)

ဤသို့စသော ပဋိသန္တိဒါမဂ်နှင့် အညီ၊ အတိတ်တရားကို ရှေးဦးစွာ ရှုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော့?ဟုငြားအံ့။ ထိုသို့ကား မရှုအပ်သည်သာတည်း။ အကြောင်းမူကား…… ၎င်း ပါဠိသည် သုတ် အဘိဓမ္မာတို့၌ ဟောရိုးဟောစဉ်အတိုင်း ဒေသနာက္ခမ အားဖြင့်သာလျှင် ဟောအပ်သော ပါဠိပေတည်း။ ပဋိပတ္တိက္ခမ အားဖြင့် အထူးပြု၍ ဟောအပ်သော ပါဠိကား မဟုတ်ပေ။

ထို့ပြင်၊...ထိုပါဠိဖြင့် ပြအပ်သော သမ္မသနဉာဏ်သည်လည်း
 ပစ္စက္ခဝိပဿနာ မဟုတ်။ **အနုမာန ဝိပဿနာ သာတည်း။**
 ထို့ကြောင့် ၎င်းပါဠိကိုမှီ၍ ‘အတိတ်ကစ၍ ရှုအပ်သည်’ဟု မဆို
 အပ်သည်သာတည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့...ဝိပဿနာဟူသည်မှာ
 ဒွါရ ၆-ပါး၌ဖြစ်တိုင်းသော တရားတို့ကို ဖြစ်စဉ်အတိုင်းသာလျှင်
 မလစ်လပ်ရအောင်ရှုမှတ်လျက် ပွားစေအပ်သောတရားပေတည်း။
 ထိုသို့ရှုမှသာလျှင် ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကို
 အမှန်အတိုင်း သိနိုင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုပါဠိ၌ လာသော
 အစဉ်ဖြင့် ရှုလျှင် ဖြစ်စဉ်အတိုင်း ကျ၊ မကျကို စဉ်းစားကြည့်ရ၏။
 အတိတ်ပြီးလျှင်၊ အနာဂတ်မဖြစ်၊ ပစ္စုပ္ပန်သာဖြစ်၏။ အနာဂတ်
 ပြီးမှ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ရှေးဦးစွာသာဖြစ်၏။ အဇ္ဈတ္တ၊
 သြဋ္ဌာရိကစသည် ဖြစ်ပြီးမှသာ ဗဟိဒ္ဓ သုခုမစသည် ဖြစ်သည်
 မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အတိတ်တရားကို ရှုပြီးနောက်၊ အနာဂတ်
 တရားကို ရှုလျှင် အလယ်၌ရှိသော ပစ္စုပ္ပန်တရားကို မရှုမိဘဲ
 ရှိလေ၏။ အနာဂတ်ပြီးမှ ပစ္စုပ္ပန်ကိုရှုလျှင်၊ ပြောင်းပြန်ဖြစ်လေ၏။
 ဥပမာ...ညာခြေလှမ်းစဉ်၌ ဖြစ်လတုံသော ဗယ်ခြေလှမ်းကို
 ရှုပြီးမှ တဖန် လှမ်းဆဲ ညာခြေလှမ်းကို ရှုရမည်ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်
 ဘွယ်ပင် မရှိချေ။ အကယ်၍ ဖြစ်နိုင်စေကာမူ ပစ္စုပ္ပန်ကို ရှုသော
 ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၊ ဘင်္ဂဉာဏ်တို့နှင့် မလျော်သည် သာတည်း။
 ရှေးဦးစွာ၊ ဗဟိဒ္ဓစသည်ကိုရှုပြီးမှ အဇ္ဈတ္တစသည်ကို နောက်မှ
 ရှုလျှင်လဲ ရှုကောင်းသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အဋ္ဌ-
 ကထာတို့၌ **ဗဟိဒ္ဓါ အဘိနိဝိသိတွာ အဇ္ဈတ္တံ ဝုဋ္ဌာတိ**ဟု မိန့်ဆို
 ကုန်ပြီ။ ရှေးဦးစွာ၊ ဗဟိဒ္ဓ၌ရှုပြီးမှ အဇ္ဈတ္တကိုရှုစဉ်တွင် မဂ်သို့
 ရောက်သည်ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ပြင်၊...ချုပ်ပြီး၍ ယခု ထင်ရှား
 မရှိသော အတိတ်ဘုရား၊ မဖြစ်သေး၍ ယခု ထင်ရှားမရှိသေး
 သော အနာဂတ်တရားတို့ကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ယခု
 လက်ငင်းထင်ရှားရှိသော ပစ္စုပ္ပန်တရား၌ကဲ့သို့ သဘာဝလက္ခဏာ
 စသည်ကိုပင် အမှန်အတိုင်း မသိနိုင်ကြောင်းကို ရှေး၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။
 သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကိုမျှ မှန်ကန်စွာ မသိနိုင်ကောင်းသော
 အဘိတ်၊ အနာဂတ်တို့ကို စ၍ရခြင်းဖြင့် ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ဘင် ဟူသော

သင်္ခတလက္ခဏာတို့ကိုလဲ တကယ်ဖြစ်၍၊ တည်၍၊ ပျက်သွားသည့် အတိုင်း မှန်ကန်စွာ ဘယ်မှာသိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း? သင်္ခတလက္ခဏာကို မှန်ကန်စွာ မသိသောသူအား **သန္တတိဃနမျှပင် မကွဲသောကြောင့်** အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာ အစစ်အမှန် တို့ကိုသိသော ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်သည် ကေနမဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ပြခဲ့သော ပဋိသန္တဒါမဂ် ပါဠိသည် “ကျက်မှတ်၍ ဤအစဉ်အတိုင်းရှုရမည်”ဟု ပဋိပတ္တိက္ကမကိုပြသော ပါဠိ မဟုတ်ပေ။ သုတ် အဘဓမ္မာတို့၌ မှတ်ယူလွယ်စေရန် ဟောရိုးဟောစဉ် အတိုင်းသာ ဟောပြအပ်သော ပါဠိပေတည်း။

သမ္မသနဉာဏ်၏ ပစ္စက္ခ မဟုတ်ပုံကား ...ထိုပါဠိ၌ သမ္မသနဉာဏ်၏ အာရုံကိုပြသော သဗ္ဗံ ရူပံ စသည်ကို အထူးသတိပြု၍ ဆင်ခြင်ကြည့်ပါ။ ၎င်းဖြင့် တကြိမ်စီဖြစ်သော တရား တမျိုးမျိုးကိုသာ အသီးအသီးပိုင်းခြား၍ ရှုသည်ဟုမဆိုလို။ အလုံးစုံရှိသမျှကို သိမ်းကျုံး၍ တပေါင်းတည်း ရှုသည်ဟုသာ ဆိုလို၏။ ဥပမာ.... ဝေဒနာကိုရှုရာ၌ တကြိမ်စီ တကြိမ်စီ ဖြစ်သော ဝေဒနာ တခုတခုကို အသီးအသီးရှုသည်မဟုတ်ဘဲ၊ ရှိရှိသမျှဝေဒနာအလုံးစုံကို သိမ်းကျုံး၍ တပေါင်းတည်းရှုသည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤသို့ တပေါင်းတည်း ရှုရာ၌ ၎င်းတရားတို့၏ အသီးအသီးသော သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကို တကြိမ်တည်းသောဉာဏ်ဖြင့် အဘယ်မှာ မျက်မှောက်သိနိုင်တော့အံ့နည်း?။ ထို့ကြောင့်၊ ပစ္စက္ခဉာဏ် မဟုတ်ပေ။ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား...ပစ္စက္ခဉာဏ် ရင့်သန်သော အခါ၌ မျက်မှောက်မြင်အပ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့နှင့် နှိုင်းဆ၍ ရုပ်,ဝေဒနာ စသည်တို့ကို အလုံးစုံ သိမ်းကျုံးလျက် ခြင်ဆင်သုံးသပ်သော **အနုမာနဉာဏ်**သာတည်း။ ၎င်းအနုမာနဉာဏ် အရာ၌ကား“မည်သည့် လောကီတရားကိုသာ ရှုရမည်,မည်သည့် တရားကစ၍ ရှုရမည်”ဟူ၍ ကန့်သတ်ပိုင်းခြားခြင်း မရှိသည်သာတည်း။ ပင်ကိုယ်ဉာဏ် ထက်သောသူ, သုတများသောသူတို့အား များပြားကျယ်ဝန်းစွာ ဆင်ခြင်လျက်ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ပဋိသန္တဒါမဂ်, ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တို့၌ ထိုဉာဏ်အစီအရင်

ကို ကျယ်ဝန်းစွာ ပြကြပေသည်။ ဤအနုမာနသမ္ပသနဉာဏ်သည် ဥဒဗ္ဗယဉာဏ်၏ ရှေးအဖို့၌သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်သေး၊ ဥဒဗ္ဗယဉာဏ်၊ ဘင်္ဂဉာဏ်တို့ ထက်သန်ပြီးဆုံးသော ကာလ၌လဲ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်သလောက် ဆင်ခြင်သုံးသပ်လျက် ဖြစ်တတ်သေးသည်သာတည်း။ ဥဒဗ္ဗယဉာဏ်၊ ဘင်္ဂဉာဏ်တို့ အရာ၌ သာကေပါဠိကို တွေ့ရပါလတုံ။

အနုမာန ဝိပဿနာ၏ အမည်များ……ထိုအနုမာန ဉာဏ်သည် ရုပ်နာမ်ဟုခေါ်သော ပိုင်းခြား၍ ရှုသည်မဟုတ်၊ အလုံးစုံကို သိမ်းကျုံး၍ တပေါင်းတည်းသာရှု၏။ ထို့ကြောင့် **ကလာပသမ္ပသန** ဟူ၍လဲ ခေါ်၏။ မျက်မှောက်သိအပ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့မှ နည်းမှီး၍ ရှုခြင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် **နယဝိပဿနာ**၊ **နယဒဿန**၊ **နယမနသိကာရ** ဟူ၍လဲ ခေါ်၏။ နယဒဿန၊ နယမနသိကာရ မည်ကြောင်းကို အောက်ပါကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာဖြင့်သိအပ်၏။

ဧကသင်္ခါရဿာပိ အနိစ္စတာယ ဒိဋ္ဌာယ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အဝသေသေသု နယတော မနသိကာရော ဟောတိ။ပ။ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အာဒိဝစနံ နယတော ဒဿနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န ဧကက္ခဏေ အာရမ္မဏတော။ (အဘိ-ဋ္ဌ ၃-၂၅)

ဧကသင်္ခါရဿာပိ၊ တခုသောသင်္ခါရ၏သော်လည်း။ အနိစ္စတာယ၊ မမြဲသည်၏အဖြစ် = အနိစ္စလက္ခဏာကို။ ဒိဋ္ဌာယ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်သည်ရှိသော်။ သဗ္ဗေသင်္ခါရာ၊ အလုံးစုံသောသင်္ခါရတို့သည်။ အနိစ္စာတိ၊ မမြဲကုန်ဟူ၍။ အဝသေသေသု၊ ကြွင်းသောသင်္ခါရတို့၌။ ဝါ၊ မျက်မှောက်မမြင်ရသောသင်္ခါရတို့၌။ နယတောမနသိကာရော၊ နည်းမှီးသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အာဒိဝစနံ၊ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာယဒါ ပညာယ ပဿတိ အစရှိသောစကားကို။ နယတော ဒဿနံ သန္ဓာယ၊ နည်းမှီးသောအားဖြင့် ရှုခြင်းကို ရည်ရွယ်၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ ဧကက္ခဏေ၊ တကြိမ်တည်းသော စိတ်

ခဏ၌။ အာရမ္မဏတော၊ မျက်မှောက် အာရုံပြုသောအားဖြင့်။ ဒဿနံ သန္ဓာယ၊ ရှုခြင်းကို ရည်ရွယ်၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောအပ်သည် မဟုတ်။

ဤအဋ္ဌကထာတွင် ဧကသင်္ခါရဿာပိ၌ ဂရဟာ ဇောတက **အဝိသဒ္ဓါ**ဖြင့် “တခုသော သင်္ခါရ၏ အနိစ္စလက္ခဏာကို မြင်ရုံမျှဖြင့် သော်လဲ သင်္ခါရအလုံးစုံကို မမြဲဟု ရှုသေး၏။ များစွာသော သင်္ခါရ တို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာကို အကြိမ်များစွာ မျက်မှောက်မြင်ပါ မူကား၊ အနုမာနခေါ်သော နယမနသိကာရ ဖြစ်တတ်သည် မှာ ဆိုဘွယ်ပင် မရှိပြီ”ဟု ပြ၏။ **အနိစ္စတာယ ဒိဋ္ဌာယ** ဟူသော စကားဖြင့် ပစ္စက္ခဝိပဿနာဖြင့် မြင်သည်ကို ပြ၏။ **အဝသေသသု နယတော မနသိကာရော** ဟူသောစကားဖြင့်၊ မျက်မှောက် မမြင်ရသော သင်္ခါရတို့၌ **နယမနသိကာရ၊ နယဒဿန၊ နယ-ဝိပဿနာ** မည်သော အနုမာနဉာဏ် ဖြစ်သည်ကို ပြ၏။ ၎င်းကိုပင် အပေါင်းလိုက်အားဖြင့် သုံးသပ်သောကြောင့်၊ **ကလာပသမ္ပသန** ဟူ၍လဲ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဆိုလေသည်။ နယတော ဒဿနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ စသည်ဖြင့် “သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာ၊ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာတိ၊ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာတိ၊ ယဒါ ပညာယ ပဿတိ—ဤသို့စသော အလားတူ ဒေသနာ ဟူသမျှတို့သည် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုသည်ကို မပြကုန်။ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်ပြီးသည့်နောက်၌ သင်္ခါရအလုံးစုံကို သိမ်းကျုံး၍ နည်းမှီးသောအားဖြင့် ရှုသည်ကိုသာပြကုန်၏”ဟူ၍ သိစေသည်။ “ထိုသို့သော ဒေသနာတို့သည် အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် ရှုပုံကို သာ ရည်၍ ဟောအပ်သော ဒေသနာတို့တည်း၊ ပစ္စက္ခဉာဏ် ဖြင့် ရှုပုံကို ရည်၍ ဟောအပ်သော ဒေသနာမဟုတ်ကုန်” ဟုလို။ ဤအဋ္ဌကထာနှင့်အညီ၊ အနုမာနဝိပဿနာသည် ရှေးဦးစွာစ၍ ဖြစ်ပွားစေနိုင်ကောင်းသော ဉာဏ်မဟုတ်၊ တခုသော သင်္ခါရ၊ များစွာသော သင်္ခါရတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်ကို ပစ္စက္ခဉာဏ် ဖြင့် တွေ့မြင်ပြီးမှသာလျှင် အလိုလိုဖြစ်ပေါ်တတ်သော ဉာဏ် သာတည်း။ ဤသို့ သမ္ပသနဉာဏ်သည် ရှေ့သွားဉာဏ်မဟုတ်၊ နောက်လိုက် အနုမာနဉာဏ်မျှသာ ဖြစ်သောကြောင့်လဲ သမ္ပသန

ဉာဏ်ဆိုင်ရာ ပါဠိကိုမှီ၍ “အတိတ်ကစ၍ ရှုအပ်သည်” ဟု မယူအပ်၊ မဆိုအပ်သည်သာတည်း။ ဤအရာ၌ အထူးဆိုဘွယ်ကား... ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပါဠိမုတ္တက အဋ္ဌကထာနည်းဖြင့် ပြုအပ်သော သမ္မသနဘာဝနာနည်း များစွာတို့တွင် ရူပသတ္တက၌ ဝယောဝုဒ္ဓတ္တိမ အဆုံးပိုင်းနှင့် အာဟာရ၊ ဥတု၊ ကမ္မ၊ ဗိတ္တသမုဋ္ဌာနနည်းတို့သည် ၎င်း၊ အရူပသတ္တက၌ ယမကစသော ၆-နည်းတို့သည် ၎င်း၊ ပစ္စက္ခဝိပဿနာ၌ ဝင်ကြသေး၏။ ၎င်းနည်းတို့၌ ရုပ်နာမ် အာရုံသည် အများအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ချည်းသာတည်း။

ဝိပဿနာ၏အာရုံ ပြီး၏။

နည်းယူဘွယ်

ယခုအခါ သမထယာနိကတို့၏ ရှုပုံမှ နည်းယူဘွယ်တို့ကို ထုတ်ပြပေအံ့။ ရည်ရွယ်ချက်ကား... ဤကျမ်း၌ ပြုအပ်သော ဝိပဿနာရှုနည်းသည် သတိပဋ္ဌာန် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် ဟောပြုအပ်သောနည်းပင် ဖြစ်၏။ အခြားပါဠိတော်တို့နှင့်လဲ ညီညွတ်သည်သာတည်း။ သို့သော်လဲ နည်းမှီးဘွယ်ကို မတွေ့ရလျှင် အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဤသတိပဋ္ဌာန်ရှုနည်း၌ ယုံမှားမကင်းဘဲလဲ ရှိရာသေး၏။ ထိုသို့သော ယုံမှားကို ဤနည်းယူဘွယ်တို့ဖြင့် ပယ်ဖျောက်၍ ဓမ္မဝိပဿနာဉာဏ်ကို မြဲမြံစွာဖြစ်စေနိုင်ကြရန် ဖြစ်ပေသည်။

ဣဒ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဘူ-ဝိတက္ကံ သ-ဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ဝီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သော “ယဒေဝ တတ္ထ ဟောတိ ရူပဂတံ ဝေဒနာဂတံ သညာဂတံ သင်္ခါရဂတံ ဝိညာဏဂတံ” ၊ တေ ဓမ္မေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော ရောဂတော ဂဏ္ဍတော သလ္လတော အဃတော အာဗာဓတော ပရတော ပလောကတော သုညတော အနတ္တတော သမနုပဿတိ။ (နဝရ်တ္တရ မဟာဝဂ်-၂၂၀)

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒါ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ၊ ကာမတို့မှကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်။ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ သ-ဝိတက္ကံ သ-ဝိစာရံ၊ ကြံမှု၊ ဆင်ခြင်မှု၊ = ဝိတက်၊ ဝိစာရရှိသော။ ဝိဝေကဇံ ဝီတိသုခံ၊ နိဝရဏ ကင်းဆိတ်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် ဝီတိ၊ သုခရှိသော။ ပဌမဈာန်၊ ပဌမဈာန်သို့။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ရောက်၍ = ဝင်စား၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ တတ္ထ၊ ထိုပဌမဈာန် ဖြစ်ဆဲခဏ၌။ ယဒေဝ ရူပဂတံ ဝေဒနာဂတံ သညာဂတံ သင်္ခါရဂတံ ဝိညာဏဂတံ၊ အကြင် ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏသည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ တေ ဓမ္မေ၊ ထို ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏတရားတို့ကို။ အနိစ္စတော သမနုပဿတိ၊ မမြဲဟု ရှု၏။ ဒုက္ခတော၊ ဆင်းရဲဟု ရှု၏။ ရောဂတော၊ ယာယု ရောဂါနှင့်တူသည်ဟု။ ဂဏ္ဍတော၊ အိုင်းအမာနှင့်တူသည်ဟု။ သလ္လတော၊ ငြောင့်နှင့်တူသည်ဟု။ အဃတော၊ မကောင်းဟု။ အာဗာဓတော၊ ဖျားနာမှုနှင့် တူသည်ဟု။ ပရတော၊ သူစိမ်းပြင်ပဟု။ ပလောကတော၊ ဖရိုဖရဲပျက်စီးသွားသည်ဟု။ သုညတော၊ ပိုင်ရှင်ကင်းဆိတ်သည်ဟု။ အနတ္တတော သမနုပဿတိ၊ အစိုး ပိုင်သူ ငါးကောင်မဟုတ်ဟု ရှု၏။

အသက်ပါပါဠိတော်ဖြင့် “ဈာန်ရသောရဟန်းသည် ဝိပဿနာ မရှုမီ ရှေးဦးစွာ ပဌမဈာန်ကို အခြေပြုသောအားဖြင့် ဝင်စား၏။ ဈာန်မှထသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဝိပဿနာရှု၏။ ရှုသော်၊ အခြား တပါးကို ရှာကြံ၍ ရှုသည်မဟုတ်၊ ထိုပဌမဈာန် ဖြစ်ခိုက်တွင် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ကြသော ခန္ဓာတို့ကိုသာရှုသည်”ဟူ၍ ထင်ရှား ပြ၏။ ထို့ပြင် ...ကြွင်းသော ရူပ၊ အရူပဈာန်တို့ကိုလဲ ရှေးဦးစွာ ဝင်စား၍ ရှုပုံတို့ကို ထိုသုတ်၌ နည်းတူပင် ပြလျက်ရှိ၏။ အခြား သော သုတ်ပါဠိတော်တို့၌လဲ သမထယာနိကတို့၏ ရှုပုံကို နည်း တူပင် ပြလျက်ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ “ဈာန်တပါးပါးကို ရှေးဦးစွာ ဝင်စားပြီးလျှင် ထိုဈာန်မှထသောအခါ ဈာန်ဖြစ်ခိုက်၌ ထင်ရှား

ဖြစ်ပေါ်သောရုပ်နာမ်တို့ကို ရှုသည်” ဟူ၍သာ ပြသော ပါဠိတော်ရှိ၏။ “ကျမ်းဂန် သုတအားလျော်စွာ ရုပ်နာမ်တို့ကို မှန်းဆ၊ ဆင်ခြင်၍ ရှုသည်” ဟု ပြသော ပါဠိတော်ကား မရှိသည်သာတည်း။ ဤအချက်ကို နည်းယူရန် လေးနက်စွာ သတိပြုပါကုန်။

အထက်ပါသုတ်၌ အနိစ္စတောစသည်ဖြင့် ဟောသောကြောင့် “အနိစ္စာနုပဿနာ စသည်တို့၏ အရာ၌သာ ထိုသို့ ရှုအပ်သည်၊ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ အရာတို့၌ကား နာမ်ရုပ်တို့ကို ဆင်ခြင်၍ ရှုအပ်သည်” ဟု ဤသို့ မထင်မှားကြကုန်လင့်၊ ပြခန်းသော အနိစ္စာဒိ ဝိပဿနာကို ဆိုရာ၌ မပြခန်းသော အစဉ်ဏ် ၂-ပါးလဲ ပါဝင်ကြောင်းကို ဘာဝနာနည်း ၂-မျိုးခွဲပြရာ (၄၃) ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့်ပင် ဤပါဠိတော်တို့ကိုပင်မှီ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုလေပြီ။

နာမရူပါနံ ယာထာဝ ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နာမ၊ တံ သမ္မာဒေတု ကာမေန သမထယာနိကေန တာဝ ဌပေတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ အဝသေသရူပါရူပါဝစရဇ္ဈာနာနံ အညတရတော ဝုဠာယ ဝိတက္ကာဒိနိ ဈာနင်္ဂါနိ၊ တံသမ္ပယုတ္တကာ စ ဓမ္မာ လက္ခဏရသာဒိဝသေန ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ။ (၂-၂၂၂)

နာမရူပါနံ၊ နာမ်ရုပ်တို့ကို။ ယာထာဝ ဒဿနံ၊ အမှန်အတိုင်း သိမြင်ခြင်းသည်။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နာမ၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။ တံ၊ ထိုဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိကို။ သမ္မာဒေတုကာမေန၊ ပြီးစေလိုသော။ သမထယာနိကေန၊ သမထယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ။ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဌပေတွာ၊ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ချန်ထား၍။ အဝသေသရူပါရူပါဝစရဇ္ဈာနာနံ၊ ကြွင်းသော ရူပဈာန်၊ အရူပဈာန်တို့တွင်။ အညတရတော၊ တပါးပါးသောဈာန်မှ။ ဝုဠာယ၊ ထ၍။ ဝိတက္ကာဒိနိ ဈာနင်္ဂါနိ စ၊ ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို၎င်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာ စ ဓမ္မာ၊ ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ စိတ် စသော တရားတို့ကို၎င်း။ လက္ခဏ ရသာဒိ ဝသေန၊ သဘာဝလက္ခဏာ၊

ရသ စသည်တို့၏ အလိုအားဖြင့်။ ပရိဂ္ဂဟေတုဗ္ဗာ၊ သိမ်းဆည်း အပ်၊ ရှုအပ်ကုန်၏။

အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းကား……နာမ်၊ ရုပ်တို့ကို အဟုတ် ဖြစ်ပေါ် သည့်အတိုင်း မှန်ကန်စွာသိသော ဉာဏ်သည် **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။** ၎င်းဝိသုဒ္ဓိကို ပြီးစီး ပြည့်စုံစေလို လျှင် သမထယာနိကဖြစ်ပါက နေဝသညာမှ ကြွင်းသော ရူပ၊ အရူပဈာန်တို့တွင် တပါးပါးကို ရှေးဦးစွာ ဝင်စားရမည်။ ထို ဈာန်မှထသောအခါ ၎င်း ဈာန်စိတ္တပ္ပုဒ်၌ပါဝင်လျက် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်သော ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ဝီတိ၊ သုခ၊ ဥပေက္ခာ၊ ကေဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှုမှတ်ရမည်။ ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် တပေါင်းတည်းဖြစ်ပေါ်ကြသော ဖဿ၊ သညာ၊ ဇေတနာ၊ စိတ်၊ ဆန္ဒ အစရှိသော တရားတို့ကိုလဲ ရှုမှတ်ရမည်။ အဘယ်သို့ ရှုမှတ် ရမည်နည်းဟူမူ……သဘာဝလက္ခဏာ၊ ရသ၊ စသည်ကို သိမြင် လျက် ရှုမှတ်ရမည်ဟူလို။

ဤအရာ၌ **လက္ခဏာ-ရသာဒိ ဝသေန** ဟူသောပုဒ်ဖြင့် “ဈာန် တရား၊ သမ္ပယုတ် စိတ်၊ စေတသိက်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုမှတ်ဟူသည်မှာ ၎င်းတရားတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ၊ ရသ၊ စသည်ကို သိမ်းဆည်း ရှုမှတ်ခြင်း၊ သိမြင်ခြင်းပင်တည်း။ ၎င်း တရားတို့၏ အမည်၊ ပုံသဏ္ဌာန်၊ အရေအတွက်စသည်ကို သိမ်း ဆည်းခြင်း၊ ရှုမှတ်ခြင်း၊ သိခြင်းကား မဟုတ်ပေ”ဟူသော အနက် ကို ပြ၏။ ဥပမာ **အဘိဓမ္မံ ကေဒေသဝသေန ဇာနာမိ =** အဘိဓမ္မာကို တစိတ်တပိုင်း အလိုအားဖြင့် သိနားလည်ပါ၏ဟု ဆိုရာ၌ အဘိဓမ္မာကို သိနားလည်ပါသည်ဟု ဆိုသော်လဲ “အကုန် လုံးကို သိသည်မဟုတ်ပါ။ တစိတ်တပိုင်းမျှသာ သိနားလည်ပါ သည်”ဟု ဆိုလိုသကဲ့သို့ ၎င်း၊ **“စန္ဒံ ဟေဋ္ဌိမတလဝသေန- ပဿာမိ =** လကို အောက်မျက်နှာပြင်အလိုအားဖြင့် မြင်ပါသည် ဟု ဆိုရာ၌ လကို မြင်သည်ဟုဆိုသော်လဲ “လဗိမာန် တခုလုံးကို အနှံ့အပြား မြင်သည် မဟုတ်ပါ။ လ၏ အောက်မျက်နှာကိုသာ မြင်ပါသည်”ဟု ဆိုလိုသကဲ့သို့ ၎င်း၊ ထို့အတူပင် လက္ခဏာ ရသ

စသည်တို့၏အလိုအားဖြင့် သိမ်းဆည်းရမည်ဟု ဆိုသော ဤအရာ၌လဲ ထိုဈာန်တရား၊ သမ္မယုတ် စိတ် စေတသိက်တရားတို့၏ လက္ခဏာ ရသ၊ စသည်ကိုသာ သိမ်းဆည်း ရှုမှတ် သိမြင်ရမည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ သို့သော်လဲ ပရမတ်အရာ၌ လက္ခဏာစသည် သာလျှင် ပရမတ်အစစ်ပေတည်း။ လက္ခဏာစသည်မှ တပါးသော ပရမတ်တရားဟူ၍ အသီးအခြား မရှိပြီ။ ထို့ကြောင့် လက္ခဏာ စသည်ကို သိခြင်းသည် ပရမတ် တရား၏ တစိတ်တပိုင်းမျှကို သိခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ ပရမတ်တရားတခုလုံးကို အပြည့်အစုံ သိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ.... စိတ်နှင့် အာရုံတွေထိခြင်းဟူသော ဖုသနလက္ခဏာကို သိခြင်းသည် ဖဿ၏ တစိတ်မျှကိုသာ သိခြင်း မဟုတ်၊ ဖဿတခုလုံးကို အပြည့်အစုံ သိခြင်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ပေတည်း။ **ဝသေန** ဟူသောပုဒ်ဖြင့်ဆိုရာ၌ ဤနည်းအတိုင်း ယူအပ်သောအရာ များစွာပင် ရှိ၏။ ပညာရှိတို့ သတိမူကုန်ရာ၏။

အားထုတ်စ ပုဂ္ဂိုလ်သည် မရှုနိုင်ကောင်းသောကြောင့် နေဝသညာဈာန်ကို ချွင်းချန်ထားသည်ဟု ဦးကာ၌ အကြောင်းပြ၏။ အနုပဒသုတ်၌ အထူး ထင်ရှားလတံ့။ ထို့ပြင်.... သိမ်းဆည်းအပ်သော တရားတို့ပြုရာတွင် ပါဠိတော်၌ကဲ့သို့ ရုပ်ကို မပြခြင်း၏ အကြောင်းကား .. သမထ ယာနိကတို့အား အများအားဖြင့် ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်သည် ရှေးဦးစွာ ထင်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းနာမ်ကို စ၍ ရှုခြင်းသာလျှင် များ၏။ ရုပ်က ရှေးဦးစွာ ထင်၍ ၎င်းကို စ၍ ရှုခြင်းသည်ကား နည်း၏။ ထိုနည်းသော ရူပုံကိုလဲ ဝိပဿနာယာနိကတို့၏ ရူပုံနှင့်ပေါင်း၍ ပြလတံ့။ သို့ဖြစ်၍ ဤအရာ၌ ယေဘုယျရူနည်းကို ပြလိုသောကြောင့်လဲ ရုပ်ကို မပြဘဲ ချန်ထားသည်ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ပြင်.... နာမ်ကို ပခေန်ပြုလျက် ရူပုံကို ပြလိုသောကြောင့်လဲ ရုပ်ကို မပြဘဲ ချန်ထားသည် ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ပြင်.... နာမ်ရုပ် ၂-ပါးလုံးကို တပြိုင်နက် မရှုနိုင်ကောင်းသောကြောင့်လဲ ရုပ်ကို မပြသေးဘဲ ချန်ထားသည် ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ပင် ၎င်းဈာန်၏မှီရာ ဟဒယရုပ်၌ ရူပုံကို ဆက်လက်၍ အသီးအခြား ပြဆိုပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်စကားသည် ပြခဲ့

သော အင်္ဂုတ္တရပါဠိနှင့် တသားတည်း ညီညွတ်သည်သာတည်း။ နေဝသညာဈာန်နှင့် ရုပ်တို့ကို မပြသောကြောင့် ပါဠိတော်ကဲ့သို့ မပြည့်စုံဟူ၍ကား မမှတ်အပ်ပေ။ အကြောင်းပြစကား ၃-ချက် တို့၏မှီရာတို့ကို ပြဦးအံ့။

အရူပေ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန
သမထယာနိကဿ ဟောတိ။ (မဟာ-ဇီ ၂-၄၇၀)

အရူပေ၊ နာမ်၌။ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော၊ ဝိပဿနာကို စ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ယေဘုယျေန၊ များသောအားဖြင့်။ သမထ-ယာနိကဿ၊ သမထယာနိကအား။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ရင်၌ စ၍ ရှုခြင်းသည်ကား အနည်းငယ်သာဟု ပြန်လှန်၍ သိအပ်၏။ ပဌမ အကြောင်းပြ၏ မှီရာ ပေတည်း။)

ဝိပဿနာယာနိကဖြစ်လျှင်ကား ရုပ်၌ စ၍ရှုခြင်းသာ များ၏။ နာမ်၌ စ၍ ရှုခြင်းသည်ကား နည်း၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းဦးကာ၌ပင် “ရူပေ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန ဝိပဿနာယာနိ-ကဿ ဟောတိ” ဟု မိန့်ဆို၏။ ဤဦးကာနှင့်အညီ ရုပ်၌ စ၍ ရှုပုံ ကို အခန်း (၅) ၌ တွေ့ရလေတုံ။

ဈာနင်္ဂါနိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ အရူပမုခေန ဝိပဿနံ
အဘိနိဝိသန္တော။ (သုတ်မဟာဝါ-ဇီကာ ၃၀၀)

အရူပမုခေန၊ နာမ်ကို မျက်နှာပြုသဖြင့်၊ နာမ်ကို ပဓာနပြု သဖြင့်။ ဝိပဿနံ၊ ဝိပဿနာကို။ အဘိနိဝိသန္တော၊ စ၍ နှလုံး သွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဈာနင်္ဂါနိ၊ ဈာနင်တို့ကို။ ပရိဂ္ဂဏှာတိ၊ သိမ်းဆည်း၏။ (ဒုတိယအကြောင်းပြ၏ မှီရာတည်း။)

ဤဦးကာ၌ အရူပမုခေန ဟူသောပုဒ်ဖြင့် “တပြိုင်နက်ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တို့တွင် ထင်ရှားသော နာမ်ကိုသာ ရှုသည်၊ ရုပ်ကိုကား အသီးအခြား မရှုပြီ၊ သို့သော်လဲ ထိုနာမ်ကို ပဓာနပြု၍ ရှုခြင်းဖြင့် ပင် နာမ်ရုပ် ၂-ပါးလုံး၌ ရှုခြင်းကိစ္စ ပြီးသည်” ဟူသော အနက် ကို ပြ၏။ ထို့အတူပင် ထင်ရှားသော ရုပ်ကို ပဓာနပြု၍ရှုခြင်း ဖြင့်လဲ နာမ်ကို အသီးအခြားမရှုရဘဲ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးလုံး၌ ရှုခြင်း

ကိစ္စ ပြီးသည်ဟု မှတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းဦးကာ ဌပင် “အဿာသပဿာသေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ ရူပမုခေန ဝိပဿနံ အဘိနိဝိသန္တော” ဟု မိန့်ဆို၏။

အနက်ကား……ရူပမုခေန၊ ရုပ်ကို မျက်နှာပြုသဖြင့်။ ဝါ၊ ရုပ်ကို ပဓာနပြုသဖြင့်။ ဝိပဿနံ၊ ဝိပဿနာကို။ အဘိနိဝိသန္တော၊ စ၍ နှလုံးသွင်းသော အာနာပါန ဈာန်ရ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဿာသပဿာသေ၊ ထွက်သက်ဝင်သက်တို့ကို။ ပရိဂ္ဂဏှာတိ၊ သိမ်းဆည်း၏။

အာနာပါန၌ ဝိပဿနာဖြစ်ပုံ……အထက်ပါ ဦးကာသည် အာနာပါနဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်၏ စ၍ ဝိပဿနာရူပုံကို ပြသော “သော ဈာနာ ဝုဠဟိတွာ အဿာသ ပဿာသေ ဝါ ပရိဂ္ဂဏှာတိ ဈာနင်္ဂါနိ ဝါ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့် ဖြစ်သောကြောင့် သာလျှင် “ထွက်သက်ဝင်သက်ကို ရှုသည်” ဟု ဤမျှကိုသာ ဆိုလေသည်။ ထို့ကြောင့် “ရုပ်ကို ပဓာနပြုလျက် ဝိပဿနာ စ၍ ရှုသော သမထယာနိကတို့သည် တပါးသောရုပ်ကိုလဲ ရှုကောင်းသည်သာ” ဟု မှတ်အပ်၏။ အထူး သတိပြုရန်ကား……ထွက်သက် ဝင်သက်ကို ရှုလျှင် သမထသာ ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာမဖြစ်ဟု ထင်မှား၊ ပြောမှားမရှိစေရန် ဤအဋ္ဌကထာ၊ ဦးကာတို့ကို အထူး သတိပြုရ၏။ ဤအရာ၌ “ဈာန်မှ ထ၍ သိမ်းဆည်းသည်” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဈာန်ရသော သူအား သာလျှင် ဝိပဿနာ ဖြစ်သည်” ဟူ၍လဲ အယောနိသောမနသိကာရ = ဒုက္ခဟိတဂ္ဂါဟကို မဖြစ်စေအပ်။ အကြောင်းမူကား……မျက်မှောက် ထင်ရှားသော **ကာမာဝစရတရား**တို့တွင် မည်သည့်တရားကို သမထယာနိကသာ ရှုကောင်းသည်။ ဝိပဿနာယာနိကဖြစ်လျှင် မရှုကောင်းဟူ၍ ဤသို့သော စကားသည် မည်သည့် ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဦးကာတို့၌မျှ မရှိချေ။ အမှန်အားဖြင့်ကား……တစုံတခုသော **ကာမာဝစရတရား**ကို ရှု၍ သမထယာနိကအား ဝိပဿနာ ဖြစ်နိုင်ပါလျှင် မျက်မှောက်

ထင်ရှားသော ထို ကာမာဝစရတရားမျိုးကို ရှု၍ ဝိပဿနာ-
ယာနိကအားလဲ ဝိပဿနာအစစ် ဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း။ မဖြစ်
နိုင်ရန် အကြောင်း မရှိချေ။ အထူးကား... ဈာန်ရသူ ဖြစ်စေ၊
မရသူဖြစ်စေ ထွက်သက် ဝင်သက်၌ ပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ်ကို မှန်းဆ၍
ရှုလျှင် သမထ သာ ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာ မဖြစ်။ ဧွေထိ၊ လှုပ်ရှားမှု
ကိုသာ ပခာနပြု၍ ရှုလျှင် ဝိပဿနာ သာ ဖြစ်၏။ ဈာန်လမ်း
သမထ မဖြစ်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဥပရိပဏ်-အာနာပါနဿတိ
သုတ်၌ “ကာယေသု ကာယညတရာ-ဟံ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒါမိ၊
ယဒိဒံ အဿာသ ပဿာသာ” ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယဒိဒံ-ယေ ဣမေ အဿာသ ပဿာသာ၊
အကြင် ထွက်သက်၊ ဝင်သက်တို့သည်။ သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တေ၊ ထို
ထွက်သက်၊ ဝင်သက်တို့ကို။ ကာယေသု၊ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊
ဝါယော၊ ဟူသော ကာယ ၄-ပါးတို့တွင်။ အညတရံ ကာယံ၊
တပါးသော ဝါယောကာယ ဟူ၍။ (တနည်းကား)။ ကာယေသု၊
၂၅-ပါးသော ရုပ်အဖို့ ရူပကာယတို့တွင်။ ကာယညတရံ၊
ဖောဠဗ္ဗာယတန၌ ပါဝင်သော ဝါယောကာယ တပါးဟူ၍။
အဟံ၊ ငါဘုရားသည်။ ဧဝံ ဝဒါမိ၊ ဤသို့ ဟောတော်မူ၏။

ကာယညတရန္တိ ပထဝီကာယာဒိသု စတုသု ကာယေသု
အညတရံ ဝဒါမိ၊ ဝါယောကာယံ ဝဒါမိတိ အတ္ထော။ အထဝါ၊
စက္ခာယတနံ။ ပ။ ကဗဠိကာရော အာဟာရေတိ ပဉ္စဝိသတိ
ရူပကောဋ္ဌာသာ ရူပကာယော နာမ၊ တေသု အာနာပါနံ
ဖောဠဗ္ဗာယတနေ သင်္ဂဟိတတ္တာ ကာယညတရံ ဟောတိ၊
တသ္မာပိဝေမာဟ-ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ၊ အနက် ၂-နည်း
ပေးသည်။ ရုပ် ၂၅-မှာ ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌ တိုက်ရိုက် ဟောအပ်သော
၂၅-ပါးတို့ပင်တည်း မူလပဏ်-မဟာဂေါပါလသုတ်၊ အင်္ဂုတ္တရ-
ဂေါပါလသုတ်တို့၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ ထို ၂၅-ပါးကို ဖော်ပြလျက်
ရှိ၏။

ရူပါ၊ ရူပဓမ္မာနံ အစ္စန္တ ဝိရရတာယ ဧကန္တံ အသမ္ပသိ-
တဗ္ဗတ္တာ။ (မဟာဠိကာ ၂-၃၉၉)

ရူပါ·ရူပဓမ္မာနံ၊ ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့၏။ အစ္စန္တ ဝိဓုရ-
တာယ၊ စင်စစ်ကေန ပြောင်းပြန် ဆန့်ကျင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။
ဧကန္တံ၊ တပေါင်းတည်း။ အ·သမ္ပသိတဗ္ဗတ္တာ၊ မသုံးသပ်အပ်
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (တတိယ အကြောင်းပြု၏ မှီရာတည်း။ ရုပ်သည်အာရုံကို
မသိတတ်၊ နာမ်သည်အာရုံကို သိတတ်၏။ ဤသို့ပြောင်းပြန် ဆန့်ကျင်သောကြောင့်
ပစ္စက္ခဉာဏ်အရာ၌ ရုပ်နှင့်နာမ်တို့ကို တပေါင်းတည်း အာရုံမပြုနိုင်၊ မရှုနိုင်ဟူလို)။

ဤမျှသောစကားတို့ဖြင့် “သမထယာနိကသည် မိမိသန္တာန်၌
လောလောဆယ်ဖြစ်သော ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်တရား၊ ထိုစိတ်၏
မှီရာ ရုပ်တရား၊ ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့တွင်၊
ထင်ရှားသောတရား တခုခုကိုသာ ပဓာနပြု၍ ရှုအပ်ကြောင်းကို
အင်္ဂုတ္တရပါဠိနှင့် “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တို့၌ တညီတည်းပြသည်” ဟု ထင်ရှား
လေပြီ။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုသမထယာနိကတို့၏ ရှုပုံမှ နည်းယူပြီးလျှင်
“ဝိပဿနာယာနိကသည်လည်း မိမိသန္တာန်၌ လောလောဆယ်
ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့တွင် တခုခုကိုသာပဓာနပြု၍ ရှုအပ်သည်” ဟု
သိအပ်၏။ အထူးကား……**သမထယာနိက**မှာ ဝင်စားအပ်သော
ဈာန်ရှိ၍၊ ထို**ဈာန်စသည်**ကို ရှုရလေသည်။ **ဝိပဿနာယာနိက**
မှာကား၊ ဈာန်မရှိသောကြောင့် မိမိ၌ရှိသော **မြင်ဆဲစိတ်စသည်**
ကိုသာ ရှုရသည်။ ဤမျှသာထူး၏၊ ရှုပုံကား မထူးပြီ။

ထို့ကြောင့်၊ ဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် မြင်ဆဲခဏ၌
မြင်သော စိတ် စေတသိက် နာမ်ကိုဖြစ်စေ၊ ထိုနာမ်၏တည်ရာ
ရုပ်ကိုဖြစ်စေ၊ မြင်ရသော အဆင်းရုပ်ကိုဖြစ်စေ ရှုအပ်၏။ ကြားဆဲ၊
နံဆဲ၊ စားဆဲ၊ တွေ့ထိဆဲ ခဏတို့၌လဲ နည်းတူပင် သိပါလေ။
ကြံသိဆဲခဏ၌ကား စဉ်းစား၊ ကြံစည် ရှုမှတ်သော စိတ်
စေတသိက် နာမ်ကိုဖြစ်စေ၊ ထိုနာမ်၏ တည်ရာရုပ်ကိုဖြစ်စေ၊
အာရုံပြုမိသော နာမ်ရုပ်ကိုဖြစ်စေ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကို
ဖြစ်စေ ရှုအပ်၏။

ဤသို့ရှုရာ၌ တပြိုင်နက်ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ဟူသမျှကို အဘိဓမ္မာ
ကျမ်းဂန်တို့၌ ပြသည့်အတိုင်း ခရားစေ့တွင်းကျ စေ့ငှစုံလင်အောင်

စဉ်းစားရှာဖွေ၍ ရှုအပ်သည်ကားမဟုတ်ပေ၊ အထူးထင်ရှားသော တရားတခုခုကိုသာ ပဓာနပြု၍ ရှုအပ်ပေသည်။ “အတ္တနော အဘိနိဟာရ သမုဒါဂတ ဉာဏဗလာနရူပံ **ဧကသေမေဝ** ပရိဂ္ဂဟေတွာ သမ္မသန္တော...**ရူပမုခေန, အ-ရူပမုခေန** ဝိပဿနံ အဘိနိဝိသန္တော” ဟူသော ဋီကာတို့ကို သတိပြုပါ။ ရုပ် ၂-ခု၊ ဉာဏ် ၂-ခု၊ နာမ် ၂-ခု ၃-ခုစသည်တို့ကိုလဲ ပစ္စက္ခအရာ၌ တပေါင်း တည်း မရှုနိုင်။ အကြောင်းကား—ပထဝီ၊ ဖဿ စသော ရုပ် နာမ်တခုခုနှင့် အာပေါ၊ ဝေဒနာ စသော အခြား ရုပ်နာမ်တို့ သည် သဘာဝလက္ခဏာ စသည်အားဖြင့် မတူကြကုန်။ ထူးခြား သော ထိုသဘာဝလက္ခဏာစသည်တို့ကို မျက်မှောက်ဉာဏ်ဖြင့် တပေါင်းတည်း အာရုံမပြုနိုင်၊ မသိနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။ သို့သော်လဲ ထင်ရှားသော ရုပ်နာမ်တခုခုကို ရှုမှတ်၍သိလျှင်၊ တပြိုင်နက်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့၌ ရှုခြင်းကိစ္စ၊ သိခြင်းကိစ္စ ပြီးသည် သာတည်း။

ဓာတ် ၄-ပါးမျှ အကုန်မသိဘဲ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်ပုံ

မဂ်ဖိုလ်သို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းပင် ရုပ်နာမ်ကိုသိပုံတူသည် ဟူ၍၎င်း၊ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌ အကျယ်ပြသည့်အတိုင်း အလုံးစုံကို သိမှ မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်ဟူ၍၎င်း ထင်တတ်ကြ၏။ ထိုသို့ကား မထင်မှတ်သင့်ပေ။ အဘယ့်ကြောင့် နည်းဟူမူ...မိမိတို့၏ ပါရမီ ဉာဏ်အားလျော်စွာသာ သိနိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထင်ရှားစေ ဦးအံ့...အမြင့်ဆုံးတိက္ခာဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင်၊ သာဝကတို့၏အရာ၌ အပြည့်အစုံ ကျယ်ဝန်းစွာ သိနိုင်ရာ၏။ သို့သော်၊ အဘိ ဓမ္မာ ဒေသနာတော်နှင့်အညီကား မသိနိုင်ချေ။ အနုပဒသုတ်၌ ထင်ရှား လတံ့။ အညံ့ဆုံး မဇ္ဈိမဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင်ကား၊ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက် နိုင်ရုံမျှ အချို့ကိုသာ သိနိုင်ရာ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်၊ မူလပဏ်-မူလ ပရိယာယသုတ် အဋ္ဌကထာ (၅၄) ၌ “သာဝကာ ဟိ စတုန္တံ ဓာတုနံ **ဧကသေမေဝ သမ္မသိတွာ** နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏန္တိ” ဟု မိန့်ဆို လေပြီ။

သာဝကာ၊ သာဝကတို့သည်။ စတုန္ဒ ဓာတုနံ၊ ပထဝီ၊ အာပေါ၊
တေဇော၊ ဝါယော၊ ဟူသော ဓာတ်လေးပါးတို့တွင်။ ဧကဒေသ-
မေဝ၊ တချို့တစိတ်မျှကိုသာလျှင်။ သမ္ပသိတွာ၊ သုံးသပ်၍။ နိဗ္ဗာနံ၊
နိဗ္ဗာန်သို့။ ပါပုဏန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။

အဋ္ဌကထာ၌သာမဟုတ်သေး၊ သဋ္ဌာယတနသံယုတ်ပါဠိတော်
(၃၉၆) ၌လဲ ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြလျက်ရှိသေး
၏။ ဖော်ပြပုံကား... အဘယ်မျှလောက်သိလျှင်၊ အသိဉာဏ် စင်
ကြယ်ပါသနည်း ? ရဟန္တာ ဖြစ်ပါသနည်း ? ဟု ရဟန်းတပါးက
မေးလျှောက်၍၊ ရဟန္တာကြီး လေးပါးတို့က မိမိတို့၏ အားထုတ်
သိမြင်ပုံအတိုင်း အသီးအသီး ဖြေတော်မူကြ၏။

ပဌမ ရဟန္တာကြီး၏ ဖြေဆိုပုံ... ယတော ခေါ် အာရုသော
ဆန္တံ ဖဿာ ယတနာနံ
သမုဒယဉ္စ အတ္တင်္ဂမဉ္စ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ ဧတ္တာဝတာ
ခေါ် အာရုသော ဘိက္ခုနော ဒဿနံ သုဝိသုဒ္ဓိံ ဟောတိ။ ။
ငါ့ရှင်! အကြင်အခါ၌ ဖဿဖြစ်ကြောင်း အဇ္ဈတ္တိကာယတန
၆-ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းကို မှန်ကန်စွာ သိ၏၊ ငါ့ရှင်!
ဤမျှလောက် သိလျှင်၊ ရဟန်း၏ ဉာဏ်အမြင်သည် ကောင်းစွာ
စင်ကြယ်ပါ၏။ “ရဟန္တာ ဖြစ်ပါပြီ” ဟု ဆိုလို၏။

ဤအဖြေသည် အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးကိုသာ ရှု၍ ရဟန္တာ
ဖြစ်သော မထေရ်ကြီး၏ အဖြေပေတည်း။ ဤရဟန္တာကြီး၏
ရူနည်းကို ကြည့်လျှင် ဗဟိဒ္ဓတရား အလုံးစုံကို မရူဟု တွေ့ရ၏။
အဇ္ဈတ္တိ၌လဲ စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယဟူသော ရုပ်
ငါးခုကိုသာ ရှုသည်။ ကြွင်းသော ရုပ်တို့ကို မရူဟု တွေ့ရ၏။
နာမ်တရားတို့တွင်လဲ စိတ်တခုကိုသာ ရှုသည်။ စေတသိက်တို့ကို
မရူဟု တွေ့ရ၏။ သို့သော်လဲ ဤနည်းအတိုင်း ရှု၍ ထိုမထေရ်မှာ
ရဟန္တာဖြစ်လေပြီ။ ဤနည်းကို မသင့်ဟု မည်သူ ဆိုနိုင်ပါအံ့နည်း။
အမှန်အားဖြင့်ကား အကျယ်ပြသော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့နှင့်
ညီ၍ သင့်သည်ဟူ၍သာ ဆိုအပ်၏။ ညီပုံကား... ထင်ရှားသော
အဇ္ဈတ္တိကာယတန တို့ကို ပဓာနပြု၍ ရှုခြင်းသည် ၎င်းတို့နှင့်

တပြိုင်နက်ဖြစ်သော ဗာဟိရာယတန ၆-ပါးတို့၌လဲ ရှုခြင်း ကိစ္စ၊ သိခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေသည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ရုပ်နာမ်အလုံးစုံကို ရှုသည်၊ သိသည်သာ မည်သောကြောင့် အကျယ်ပြုသော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့နှင့် ညီပေသည်။

ဒုတိယရဟန္တာကြီးက “ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ အဖြစ်၊ အပျက်ကို သိလျှင်၊ ရဟန္တာဖြစ်သည်ဟု ဖြေဆို၏။ ဤအဖြေမှာ အလုံးစုံ ပြည့်စုံ၏။

တတိယရဟန္တာကြီး၏ဖြေဆိုပုံ....ယတော ခေါ် အာရုံသော စတုနံ မဟာဘူတာနံ သမုဒယဉ္စ အတ္တဂံမဉ္စ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ ဧတ္တာဝတာ ခေါ် အာရုံသော ဘိက္ခုနော ဒဿနံ သုဝိသုဉ္စ ဟောတိ။ ။ ငါ့ရှင်! အကြင်အခါ၌ မဟာဘုတ်လေးပါးတို့၏ အဖြစ်၊ အပျက်ကို မှန်ကန်စွာ သိ၏။ ငါ့ရှင်! ဤမျှလောက်သိလျှင်၊ ရဟန်း၏ ဉာဏ်အမြင်သည် ကောင်းစွာ စင်ကြယ်ပါ၏။ “ရဟန္တာ ဖြစ်ပါပြီ”ဟု ဆိုလို၏။

ဤရဟန္တာကြီး၏ ရှုပုံ၌ မဟာဘုတ် ၄-ပါးမှ ကြွင်းသော ရုပ်နာမ်အလုံးစုံကို မရှုဟု တွေ့ရ၏။ သို့သော်လဲ ရဟန္တာဖြစ်စေနိုင်သော ရှုနည်းမှန်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍ မဟာဘုတ် ၄-ပါးကိုပဓာနပြု၍ ရှုခြင်းသည် ထိုမဟာဘုတ်တို့နှင့် တပေါင်းတည်း၊ တပြိုင်နက်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့၌ ရှုခြင်း၊ သိခြင်း ကိစ္စပြီးသောကြောင့် အကျယ် ပြုသော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့နှင့် မဆန့်ကျင် ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ... ထို ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးမျိုးတို့၏ အကျဉ်း၊ အကျယ် ရှုပုံ သိပုံ အလုံးစုံကို သိမ်းကျုံး၍သာ ပြ၏။ ထို အလုံးစုံကို ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းပင် ပဓာနပြု၍ ရှုရ သိရမည်ဟူ၍ကား မဆိုလိုသောကြောင့်ပေတည်း။

စတုတ္ထရဟန္တာကြီးက....“ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မန္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ....ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော တရား ဟူသမျှသည် ချုပ်ခြင်း

သဘောရှိသည်ဟု မှန်ကန်စွာသိလျှင် ဉာဏ်အမြင် စင်ကြယ်ပါပြီ၊ ရဟန္တာဖြစ်ပါပြီ”ဟု ဖြေဆို၏။ ဤ အဖြေသည်လည်း အလုံးစုံ ပြည့်စုံ၏။

မေးလျှောက်သော ရဟန်းသည်ကား “ရဟန္တာတိုင်းပင် ရုပ် နာမ် အလုံးစုံကို သိရမည်၊ သိပုံချင်းလဲ တူရမည်”ဟု ထင်မြင် ယူဆချက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အချို့အဖြေ၌ ရုပ်နာမ်မစုံလင်သည့် ပြင် အချင်းချင်းလဲမတူကြသော အဖြေ ၄-မျိုးကို ကြားရသော အခါ သဘောမကျနိုင်၍ မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထားပြန် လေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက “ယထာ ယထာ အဓိမုတ္တာနံ တေသံ သပ္ပုရိသာနံ ဒဿနံ သုဝိသုဒ္ဓံ ဟောတိ၊ တထာ တထာ ခေါ တေဟိ သပ္ပုရိသေဟိ ဗျာကတံ....အကြင် အကြင် အခြင်း အရာအားဖြင့် နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်ကုန်သော ထို သူတော်ကောင်း ၄-ဦးတို့၏ ဉာဏ်အမြင်သည် စင်ကြယ်လေပြီ။ ထိုထို အခြင်းအရာ ဖြင့်သာလျှင် ထိုသူတော်ကောင်း ၄-ဦးတို့က ဖြေကြားအပ်ပေ သည်”ဟု မိန့်တော်မူလေ၏။ “မိမိတို့ ရဟန္တာ ဖြစ်သည်တိုင် အောင် ရှုပုံကိုသာလျှင် အသီးအသီး ဖြေကြားကြသည်၊ အဖြေ ၄-မျိုးလုံးပင် ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်း နည်းမှန်ချည်းပင်”ဟု ဆို လို၏။

ပြခဲ့ပြီးသော ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် “တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ် သော ရုပ်နာမ်တို့ကို အဘိဓမ္မာ ကျမ်းဂန်တို့၌ အကျယ် ပြသည့် အတိုင်း ခရားစေ့ တွင်းကျ စေ့ငှစုံလင်အောင် မရှုနိုင်သော်လဲ မြင်ခိုက်စသည်၌ အထူးထင်ရှားသော ရုပ်နာမ် တခုခုကို ရှုရုံမျှ ဖြင့် တပြိုင်နက် တပေါင်းတည်းဖြစ်သော ရုပ်နာမ် ဟူသမျှတို့၌ ရှုခြင်း၊ သိခြင်း ကိစ္စပြီးသည်ဖြစ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်အထိ ရောက်နိုင် ကြောင်းကို”ထင်ရှားသိသာပေပြီ။ သို့သော်လဲ ဤအရာ၌ အလွန် မှတ်သားဘွယ်ကောင်းသော **အရှင်သာရိပုတြာ၏ ရှုပုံကို အနု- ပဒသုတ်မှ ထုတ်ပြပြီးအံ့။**

အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိပဿနာ

သာရိပုတ္တော ဘိက္ခဝေ အဒ္ဓမာသံ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနံ ဝိပဿတိ၊ တတြိဒံ ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တဿ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာယ ဟောတိ။ ဣမ ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တော ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ဝီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ၊ ယေ စ ပဌမေ ဈာနေ ဓမ္မာ၊ ဝိတက္ကော စ ဝိစာရော စ ဝီတိ စ သုခံ စ စိတ္တေကဂ္ဂတာ စ ဖဿော ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စိတ္တံ ဆန္ဒော အဓိမောက္ခော ဝီရိယံ သတိ ဥပေက္ခာ မနသိကာရော။ တျာဿ ဓမ္မာ အနုပဒဝတ္ထိတာ ဟောန္တိ။ တျာဿ ဓမ္မာ ဝိဒိတာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဝိဒိတာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ ဝိဒိတာ အပ္ပတ္တံ ဂစ္ဆန္တိ၊ သော ဧဝံ ပဇာနာတိ “ဧဝံ ကိရိမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ၊ ဟုတွာ ပဋိဝေန္တိ”တိ။ (မ ၃-၇၅)

မြန်မာပြန်...အို-ရဟန်းတို့! သာရိပုတြာသည် လခွဲ (ဆွဲငါးရက်)ပတ်လုံး အနုပဒ ဓမ္မ ဝိပဿနာကို ရှု၏။ အို-ရဟန်းတို့! ယခု ဟောမည့် အစီအစဉ်သည် သာရိပုတြာ၏ ထို အနုပဒ ဓမ္မ ဝိပဿနာ၌ အစီအစဉ်ပေတည်း။ အို-ရဟန်းတို့! ဤသာသနာမှာ သာရိပုတြာသည် လိုချင်ဘွယ်၊ လိုချင်မှုတို့မှ ကင်းဆိတ်သည့် ပြင် နိဝရဏ အကုသိုလ် တရားတို့မှလဲ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် ကြံမှု၊ ဆင်ခြင်မှုရှိသည့်ပြင် ဆိတ်ငြိမ်မှုကြောင့်ဖြစ်သည့် နှစ်သိမ်မှု၊ ချမ်းသာမှုလဲ ရှိသော ပဌမဈာန်ကို သက်ဝင်၍ နေ၏။ ကြံမှု၊ ဆင်ခြင်မှု၊ နှစ်သိမ့်အားရမှု၊ စိတ်ချမ်းသာမှု၊ စိတ်တည်ကြည်မှု၊ အာရုံနှင့်စိတ်တွေ့မှု၊ ခံစားမှု၊ မှတ်သားမှု၊ စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှု၊ အာရုံကို သိမှု၊ လိုလားမှု၊ ဆုံးဖြတ်မှု၊ အားထုတ်မှု၊ အောက်မေ့မှု၊ အညီအမျှ ရှုမှု၊ နှလုံးသွင်းမှု ဟူကုန်သော အကြင်တရား ၁၆-ပါးတို့သည် သက်ဝင်အပ်သော ပဌမဈာန်ထဲ၌ ပါဝင်ကုန်၏။ သူသည် ထို ၁၆-ပါးသောတရားတို့ကို အစဉ် အတိုင်း ခွဲခြားအပ်ကုန်၏။ ထိုတရားတို့သည် သူအား ထင်ရှားလျက်သာ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထင်ရှားလျက်သာ တည်ကုန်၏၊ ထင်ရှားလျက်သာ ချုပ်ပျက်ကုန်

၏။ သူသည် ဤသို့ သိလေ၏။ “ဤတရားတို့သည် ဤသို့ သဘောရှိကြသည်မှာ အမှန်ဘဲ၊ အစက မရှိပါဘဲလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် တဖန် ပျောက်ပျက်သွားကြသည်”ဟု သိလေ၏။

အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းကား……အရှင် သာရိပုတြာသည် အနုပဒေမ္မ ဝိပဿနာကို ၁၅-ရက် ပတ်လုံး ရှု၍ ရဟန္တာဖြစ်တော်မူသည်။ ရှုပုံကား……ရှေးဦးစွာ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ဈာန်မှ ထသောအခါ ထိုဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပါဝင်သော တရား ၁၆-ပါးတို့ကို အသီးအသီး ပိုင်းခြားနိုင်၏။ အရှင်သာရိပုတြာအား ထိုတရားတို့၏ အစ = ဖြစ်မှုလဲ ထင်ရှား၏။ အလယ် = တည်မှုလဲ ထင်ရှား၏။ အဆုံး = ပျက်မှုလဲ ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် အရှင် သာရိပုတြာသည် ဤသို့ သိမြင်လေ၏။ “ဤတရားတို့သည် ဈာန်မဝင်စားမီက မရှိသေးပါဘဲလျက် ယခုမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် တဖန် ပျောက်ကွယ်သွားကြသည်”ဟု သိမြင်လေ၏။ အာကိဉ္ဇညာယတန တိုင်အောင် ကြွင်းသော ရူပ, အရူပဈာန်တို့ကိုလဲ အစဉ်အတိုင်းဝင်စား၍ နည်းတူပင် ရှု၏။ ရှုအပ်သောတရားတို့တွင် ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါအချို့ လျော့ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် သမ္ပသာဒ စသော တရားအသစ် အနည်းငယ် ပါဝင်ခြင်းမျှသာ ထူးခြား၏။

အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကား……ပဌမဈာန်ကို ဝင်စား၍ ၎င်းဈာန်ကိုပင် ရှုအပ်၏။ ထိုနောင် ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စားပြန်၍ ၎င်းကိုပင် ရှုအပ်၏။ ဤသို့သော နည်းဖြင့် သမာပတ် ရှစ်ပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍ အစဉ်အတိုင်း ဝိပဿနာ ရှုခြင်းသည်လည်း **အနုပဒေမ္မ ဝိပဿနာ** မည်၏။ “အစဉ်အတိုင်း သမာပတ် တရားတို့ကို ရှုသော ဝိပဿနာ”ဟု ဆိုလို၏။ ဈာန်တပါးပါးကို ဝင်စားပြီးလျှင် ထိုဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပါဝင်သော ဈာန်တရား, ဖဿပဉ္စမကတရား စသည်တို့ကို ပါဠိတော်၌ ပြအပ်သည့် အစဉ် အတိုင်း ရှုခြင်းသည်လည်း **အနုပဒေ**

ဓမ္မ ဝိပဿနာ မည်၏။ “ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပါဝင်သော တရားတို့ကို အစဉ်အတိုင်းရှုသော ဝိပဿနာ”ဟု ဆိုလို၏။ (သမာပတ္တိဝသေန ဝါ ဈာန်ဝသေန ဝါ အနုပဋိပါဋိယာ ဓမ္မဝိပဿနံ-အဋ္ဌကထာဘွဲ့)။

ဤနည်း ၂-ပါးတို့တွင် ဒုတိယနည်းအလိုအားဖြင့် ရှုခြင်းသည် ဈာန်ကို တကြိမ်မျှဝင်စားပြီးလျှင်၊ ၁၆-ကြိမ်တိုင်တိုင် တစပ်ထည်း ရှုသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ သို့သော်လဲ ဘက်ဉာဏ်အဖွင့် ပဋိသန္တိဒါမဂ်၌ အာရုံတခုခု၏ အပျက်ကို ရှုပြီးလျှင်၊ ထိုရှုသည့်စိတ်ကိုပင် အခြားမဲ့၌ တဖန် ရှုအပ်ကြောင်းကို ဟောတော်မူ၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် နာမသတ္တက၌လဲ ပဌမစိတ်ကို ဒုတိယစိတ်ဖြင့် ရှု၏။ ၎င်းဒုတိယစိတ်ကို တတိယစိတ်ဖြင့် ရှုပြန်၏။ ဤသို့သောနည်းဖြင့် စိတ်တခုတခု၌ တကြိမ်စီသာ ရှုပုံကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဈာန်ကို ပဌမတကြိမ် ဝင်စားပြီးလျှင်၊ ဝိတက်ကို ရှုသည်။ ဒုတိယတကြိမ် ဝင်စားပြီးလျှင်၊ ဝိစာရကို ရှုသည်။ ဤသို့သောနည်းဖြင့် ၁၆-ကြိမ်ဝင်စား၍၊ အစဉ်အတိုင်း ၁၆-ကြိမ် ရှုသည်ဟူ၍ ယူလျှင် သင့်ရာ၏။ အရှင်သာရိပုတြာသည် ဤအနုပဒ ရှုနည်း ၂-မျိုးဖြင့် ၁၅-ရက်ပတ်လုံး ရှု၍ ရဟန္တာ ဖြစ်လေ၏။ အရှင်မောဂ္ဂလာန်သည်ကား ၇-ရက်မျှဖြင့် ရဟန္တာ ဖြစ်လေ၏။ ဤအရာ၌ အရှင်သာရိပုတြာသည် အရှင်မောဂ္ဂလာန်ထက် ပညာကြီးပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သာ၍ ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်ရပါသနည်းဟူမူ …… အနုပဒ ရှုနည်းဖြင့် အလွန် ကျယ်ဝန်းစွာ ရှုနေခြင်းကြောင့် သာ၍ကြာမြင့်လေသည်။ အရှင်မောဂ္ဂလာန်မှာကား ထိုကဲ့သို့ ရှုပုံမကျယ်သောကြောင့် ၇-ရက်မျှဖြင့် ကိစ္စပြီးလေသည် ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဆို၏။ အောက်ပါအတိုင်း ပင်တည်း။

မဟာမောဂ္ဂလာနတ္ထေရော ဟိ သာဝကာနံ သမ္မသနစာရံ ယဋ္ဌိကောဋိယာ ဥပ္ပိဋ္ဌေန္တော ဝိယ ဧကဒေသမေဝ သမ္မသန္တော သတ္တဒိဝသေ ဝါယမိတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရော “ဌပေတွာ ဗုဒ္ဓါနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနဉ္စ သမ္မသနစာရံ” သာဝကာနံ သမ္မသနစာရံ နိပ္ပဒေသံ သမ္ပဿိ၊ ဧဝံ သမ္မသန္တော အဒ္ဓမာသံ ဝါယမိတွာ၊ အရဟတ္တဉ္စ ကိရ ပတွာ အညာသိ။ “။ပေ။ အညော

သာဝကော နာမ ပညာယ မယာ ပတ္တဗ္ဗိ ပတ္တု သမတ္ထော နာမ
န ဘဝိဿတိ”တိ။ (မ-၉ ၄-၅၈)

မြန်မာပြန်....အရှင် မဟာမောဂ္ဂလာန် ထေရ်သည် သာဝက
တို့၏ သုံးသပ်ရိုးတရားကို တောင်ငွေစွန်းဖြင့်
ထောက်သကဲ့သို့ တစိတ်တပိုင်းမျှသာ သုံးသပ်လျက် ၇-ရက်
ပတ်လုံး အားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏။ အရှင်
သာရိပုတြာသည် ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ သုံးသပ်ရိုးကိုထား၍
သာဝကတို့၏ သုံးသပ်ရိုးတရားကို အကြွင်းမဲ့ သုံးသပ်လေပြီ။ ဤသို့
သုံးသပ်လျက် လခွဲပတ်လုံး အားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်
လေ၏ (အရဟတ္တံ ပတ္ထော-လိုက်၍စပ်သည်)။ အရဟတ္တဖိုလ်သို့
ရောက်တော်မူပြီးလျှင်လဲ (ဤသို့သိလေပြီ) “ပညာဖြင့် ငါရောက်
အပ်သောအရာကို ရောက်နိုင်သည့်တပါးသော သာဝကမည်သည်
ရှိမည်မဟုတ်” ဟု သိလေပြီတဲ့။

သဗ္ဗသနံ ဓရတိတ္ထောတိ သဗ္ဗသနစာရော၊ ဝိပဿနာယ
ဘူမိ ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ ဝိပဿနာ၏ ကျက်စားရာ အာရုံ၊
ဝိပဿနာရူထိုက်သော အာရုံသည် **သဗ္ဗသနစာရ-သုံးသပ်ရိုး**
တရား မည်၏။ ထိုတွင် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်ထိုက်သော အဇ္ဈတ္တ
တရား၊ အန္တယဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်ထိုက်သော ဗဟိဒ္ဓတရား၊
ဟူသော ဤတရားအပေါင်းသည် **သာဝကတို့၏ သုံးသပ်ရိုး**မည်၏။
ဋီကာအဖွင့်ကို ဝိပဿနာ၏ အာရုံအရာ(၁၆၈)၌ ပြခဲ့ပြီ။ အရှင်
မောဂ္ဂလာန်၏ ရှုပုံကျသည်ကို ပြသော “**ယဒ္ဓိကောဋိယာ ဥပ္ပိ-
ဇေန္တောဝိယ**” ဟူသော ဥပမာစကားကို **နက်နဲစွာ စဉ်းစားကြည့်**
ပါ။ တောင်ငွေဖြင့် ထောက်၍သွားလျှင် ထောက်မိသောနေရာက
နည်းငယ်၍၊ မထောက်မိသော နေရာကသာ ကျယ်နေသကဲ့သို့
သာဝကတို့၏ သုံးသပ်ရိုးတရားထဲမှ မရှုမိသော တရားကသာ
များသည်။ ရှုမိသော တရားများမှာ နည်း၍ကျနေသည် ဟု ဆိုလို
၏။ ဒုတိယ အဂ္ဂသာဝကကြီး၏ ရှုပုံ၌ပင် တောင်ငွေ ထောက်ပုံနှင့်
နှိုင်းစာရအောင် ကျနေပါလျှင် မဟာသာဝကတို့၏ ရှုပုံ၌ ထိုထက်

ပင် ကျလေရာ၏။ သာမန်ရဟန္တာ၊ အနာဂါမ်၊ သကဒါဂါမ်၊ သောတာပန်၊ ပုထုဇဉ်တို့၏ ရှုပုံတို့၌လဲ တဆင့်ထက်တဆင့်သာ၍ သာ၍ပင် ကျသွားမည်ကို ဆ၍ သိရာ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်၊ မဇ္ဈိမပဏ် ကဏ္ဍကတ္ထလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ပုထုဇဉ်စသော အောက် အောက် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အားထုတ်မှုသည် သောတာပန် စသော အထက် အထက် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အားထုတ်မှုကို မမှီ ဟု မိန့်ဆိုလေ သည်။

အနုပဒ ဝိပဿနာ ဖြစ်ပုံကား... အရှင် သာရိ ပုတြာသည် ပဌမဈာန် စသည်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၏။ ဝင်စားအပ်သော ဈာန်တိုင်းမှ ထသည် နှင့်တပြိုင်နက် ဝိတက် စသည်တို့ကို ရှု၍၊ သဘာဝလက္ခဏာ အားဖြင့် သိ၏။ သိပုံကား... အဘိနိရောပနလက္ခဏော ဝိတက္ကော ဝတ္ထတီတိ ဇာနာတိ-ဤသို့ စသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ၊ **ဝိတက်**ကိုရှုလျှင်၊ အာရုံဆီသို့ တက်သွားစေခြင်း သဘော ရှိသောကြံစည်မှုဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ ‘ကြံစည်မှုဖြစ်သည်’ဟု ဤသို့ သိခြင်းသည်ပင်လျှင် အာရုံသို့တက်သွားစေခြင်းသဘောအားဖြင့် ဝိတက်ကို ပိုင်းခြားသည်မည်၏။ ဝိစာရစသည်တို့၌လဲ သဘာဝ လက္ခဏာအားဖြင့် ပိုင်းခြားပုံကို နည်းတူချဲ့၍သိပါလေ။ **ဝိစာရ**ကို ရှုလျှင်၊ အာရုံကိုအထပ်ထပ် သုံးသပ်ခြင်းသဘောရှိသော စဉ်းစား ဆင်ခြင်မှုဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **ဝိတိ**ကို ရှုလျှင်၊ တကိုယ်လုံးပြန့်နှံ ခြင်းသဘောရှိသော နှစ်သိမ့်အားရမှုဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **သုခ**ကို ရှုလျှင်၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ချမ်းသာမှုဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **ဧကဂ္ဂတာ**ကို ရှုလျှင်၊ မပျံ့လွင့်သော သဘောရှိသော စိတ် တည်ကြည်မှု ဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **ဖဿ**ကို ရှုလျှင်၊ အာရုံကို တွေ့ခြင်းသဘောရှိသော တွေ့ထိမှုဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **ဝေဒနာ** ကို ရှုလျှင်၊ ခံစားခြင်းသဘောရှိသော ခံစားမှုဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **သညာ**ကို ရှုလျှင် မှတ်သားခြင်း သဘောရှိသော မှတ်သားမှု ဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **စေတနာ**ကို ရှုလျှင်၊ စေ့ဆော်ခြင်း သဘော ရှိသော အာရုံနှင့် စေ့စပ်ပေးမှု ဖြစ်သည် ဟု သိ၏။ **ဝိတိ**ကို ရှုလျှင်၊

အာရုံကို သိခြင်း သဘောရှိသော သိမှု ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။
ဆန္ဒကို ရှုလျှင်၊ ပြုလိုခြင်းသဘောရှိသော လိုလားမှုဖြစ်သည်ဟု
 သိ၏။ **အဓိဗောဓ**ကို ရှုလျှင်၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဘောရှိသော
 ဆုံးဖြတ်မှုဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ **ဝီရိယ**ကို ရှုလျှင်၊ အားပေး
 ချီးမြှောက်ခြင်း သဘောရှိသော အားထုတ်မှုဖြစ်သည်ဟု သိ၏။
သတိကို ရှုလျှင်၊ အာရုံ၌ ထင်ခြင်းသဘောရှိသော အမှတ်ရမှု
 ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာကို ရှုလျှင်၊ မယုတ်မလွန်
 ညီမျှခြင်း သဘောရှိသော အမျှ ရှုမှု ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ **မနသိ-**
ကာရကို ရှုလျှင်၊ အာရုံ၌ ဆောင်ခြင်း၊ သွားစေခြင်း သဘောရှိ
 သော နှလုံးသွင်းမှု ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ ဤသို့ တကယ် ဖြစ်သည့်
 အတိုင်း ၁၆-ပါးသော တရားတို့ကို သိသောကြောင့် “ဣာဿ
 ဓမ္မာ အနုပဒဝဝတ္ထိတာ ဟောန္တိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ အရှင်
 သာရိပုတြာသည် ထိုတရား ၁၆-ပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ပိုင်းခြား
 သိမြင်ပြီဟူလို။

ထိုတရားတို့သည် အရှင်သာရိပုတြာအား ထင်ရှားလျက်
 ဖြစ်ကြသည်၊ ထင်ရှားလျက် တည်ကြသည်၊ ထင်ရှားလျက်
 ချုပ်ကြသည်ဟုဆိုရာ၌ ထိုဈာန်စိတ်ကပင် မိမိ၏ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်ကို
 သိသည်ဟူ၍လဲ မယူအပ်။ ဈာန်နှင့် သိသောစိတ် တပြိုင်နက်
 ဖြစ်ကြသည်ဟူ၍လဲမယူအပ်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌အောက်ပါ
 အတိုင်းမိန့်၏။

ယထာ ဟိ တေနော အင်္ဂုလ-ဂ္ဂေန တံ အင်္ဂုလ-ဂ္ဂံ န သက္ကာ
 ဖုသိတုံ၊ ဧဝ မေဝ တေနော စိတ္တေန တဿ ဥပ္ပါဒေါ ဝါ ဌိတိ ဝါ
 ဘင်္ဂေါ ဝါ န သက္ကာ ဇာနိတုန္တိ ဧဝံ တာဝ တံဉာဏတာ
 မောစေတဗ္ဗာ။ ယဒိ ပန ဒွေ စိတ္တာနိ ဧကတော ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ၊
 ဧကေန စိတ္တေန ဧကဿ ဥပ္ပါဒေါ ဌိတိ ဝါ ဘင်္ဂေါ ဝါ သက္ကာ
 ဘဝေယျ ဇာနိတုံ၊ ဒွေ ပန ဖဿာ ဝါ ဝေဒနာ ဝါ သညာ ဝါ
 စေတနာ ဝါ စိတ္တာနိ ဝါ ဧကတော ဥပ္ပဇ္ဇနကာနိ နာမ နတ္ထိ၊
 ဧကမေကမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ ဉာဏဗဟုတာ မောစေတဗ္ဗာ။

မြန်မာမြန်...ထိုလက်ချောင်း၏ အဖျား ဖြင့်ပင် ၎င်းလက်
ချောင်း၏အဖျားကို မထိနိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
ထိုစိတ်ဖြင့်ပင် ၎င်းစိတ်၏ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်ကိုမသိနိုင်။ ဤသို့
ထိုဈာန်စိတ်ကို ၎င်းဈာန်စိတ်ဖြင့်ပင် သိသည်၏အဖြစ်ကို လွတ်စေ
အပ်၏။ ထို့ပြင်...စိတ် ၂-ခုတို့သည် အကယ်၍တပြိုင်နက် ဖြစ်ကြ
ပါမူ၊ စိတ်တခုဖြင့် အခြားစိတ်၏ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်ကို သိနိုင်ရာ၏။
သို့သော်လဲ၊ ဖဿ ၂-ခု၊ ဝေဒနာ ၂-ခု၊ သညာ ၂-ခု၊ စေတနာ
၂-ခု၊ စိတ် ၂-ခုတို့သည် တပြိုင်နက်ဖြစ်ကြသည်မရှိကုန်၊ တခုချင်း
တခုချင်းသာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ ဤသို့ ဉာဏ်များစွာ တပြိုင်နက်
ဖြစ်ခြင်းကို လွတ်စေအပ်၏။

သို့သော်လဲ၊ အရှင်သာရိပုတြာသည် ထိုတရား ၁၆-ပါးတို့၏
မှီရာဝတ္ထုနှင့် အာရုံတို့ကို ပိုင်းခြား၍သိသောကြောင့် ဈာန်မှထ၍
ရှုလျှင် ထိုတရားတို့၏ ဖြစ်မှုသည် ယခု လောလောဆယ် ဖြစ်ဆဲ
ကဲ့သို့ ထင်ရှား၏။ တည်မှုသည်လည်း ယခု လောလောဆယ်
တည်ဆဲကဲ့သို့ ထင်ရှား၏။ ပျက်မှုသည်လည်း ယခု လောလောဆယ်
ပျက်ဆဲကဲ့သို့ ထင်ရှား၏။ ဤသို့ ထင်ရှားသော တရားကိုရှုခြင်း၊
သိခြင်းကိုပင်လျှင် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၊ ဘင်္ဂဉာဏ် အရာတို့၌ **ခဏ**
ပစ္စုပ္ပန် တရား ကို ရှုခြင်း၊ သိခြင်းဟု ဆိုပေသည်။ ထို့ကြောင့်
ဝိဒိတာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စသည်ကို ဟောတော်မူသည်။ အစက၊ မရှိပါ
ဘဲလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်ဟု သိခြင်းသည် **ဥဒယ** = ဖြစ်မှုကို
သိမြင်သော ဉာဏ်ပေတည်း။ ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် တဖန်ကွယ်ပျောက်
သွားကြသည်ဟု သိခြင်းသည် **ဝဿ** = ပျက်မှုကို သိမြင်သော
ဉာဏ်ပေတည်း။ ဤကား အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ပြအပ်သော
အဓိပ္ပါယ်အကျယ်တည်း။

သတိ ပြုဘွယ်...သာဝကတို့၏ သုံးသပ်ရိုး တရားတို့ကို
အကြွင်းမဲ့ ရှုသော အရှင်သာရိပုတြာ၏
ဝိပဿနာအရာ၌ စိတ်တကြိမ် တကြိမ်တွင် ရှုအပ်သော တရား
တို့သည် အများဆုံးအားဖြင့် ၁၆-ပါးမျှသာပါဠိအဋ္ဌကထာတို့ဖြင့်
ထင်ရှားကုန်၏။ ထိုတွင်လဲ သုခနှင့် ဝေဒနာမှာ တရားကိုယ်

တူသောကြောင့် ၁၅-ပါးမျှသာတည်း။ အဘိဓမ္မာကျမ်းဂန် တို့၌ ပဌမဈာန်စိတ်မှာ စေတသိက် ၃၅-ပါးယှဉ်သည်ဟု ဆို၏။ ထိုတွင် ရံခါသာယှဉ်သော ကရုဏာ၊ မုဒိတာ တို့ကို နုတ်လိုက်တောင်မှ ၃၃-ပါးကျန်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ဈာန်စိတ်ပါဆိုလျှင် ပဌမဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ တရားပေါင်း ၃၄-ခုပါဝင်သည်ဟုသိရ၏။ ထို ၃၄-ပါး တို့တွင် ၁၅-ပါးကိုသာ ရှုသည်ဟု ဤသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၌ ထင်ရှား၏။ ကြွင်းသော ၁၉-ပါးတို့ကိုကား ရှုသည်ဟု မထင် ရှားချေ။ ဦးကာ၌ပြသော ဝါဒ ၂-ပါးတို့တွင် အာစရိယဝါဒ၌ “ထို ၁၆-ပါးတို့သာထင်၍၎င်းတို့ကိုသာရှုသည်”ဟုဆို၏။ အပရေ ဝါဒ၌ကား ကြွင်းသော တရားတို့ကိုလဲ မထင် ဟု မဆိုသင့် ကြောင်းကို ပြဆိုလေ၏။ ဤအရာ၌ ၁၆-ပါးမျှကိုသာ ရှုသည်ဟု ဆိုသော်လဲ စိတ်တကြိမ်တည်း၌ပါဝင်သောတရား ၁၆-ပါးတို့ကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ရှားစွာ အသီးအသီး ပိုင်းခြား၍ရှုနိုင်သော အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဉာဏ်ပညာတော်သည် ချီးကျူးဘွယ် ကောင်းလှပါပေပြီ။ ကျနစွာ ဝိပဿနာရှုဘူးသောသူတို့၏ စိတ်ထဲ၌ ကြည်ညိုအံ့သြ၍ မဆုံးနိုင်အောင်ပင် ကြီးမား မြင့်မြတ် တော်မူလှပါပေပြီ။ သို့သော်လဲ ဝိပဿနာဉာဏ် အစစ်ကို မရဘူး သေးဘဲ စိတ်၊ စေတသိက်ယှဉ်ပုံမျှ၌ သရုပ်ကွဲနေသူများက မူကား ၁၆-ပါးမျှကိုသာရှုလျှင် မပြည့်စုံသေးဟူ၍၎င်း၊ မခဲယဉ်းဟူ၍၎င်း ထင်ကောင်းထင်ကြပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ မရိုမသေ မထင်မိစေရန် အထူးသတိပြုကြပါကုန်။

အချို့က “ရုပ်ကလာပ်ဖွဲ့ပုံ၊ စိတ်၊ စေတသိက်ယှဉ်ပုံ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန်တို့နှင့်ဝီထိကျပုံများကို ကျက်မှတ်လေ့လာ ပြီးလျှင် တတ်သိနားလည်သည့်အတိုင်း ဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့် နာမ်ရုပ် တို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ဝိပဿနာရှုခြင်းများ ပြီးစီးပြည့်စုံသည်” ဟု ထင်မှတ်လျက် ရှိကြ၏။ ထိုထင်မှတ်ချက်ကို ပြခဲ့ပြီးသော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဦးကာတို့နှင့် နှီးနှောကြည့်ကြပါလေ။ မိမိသန္တာန်၊ သူတပါးသန္တာန် တို့၌ တကယ်ဖြစ်ပေါ်သော နာမ်ရုပ် တို့ကို ဖြစ်ပေါ်သည့် အတိုင်း ရှု၍ သိပါမှ၊ ဝိပဿနာ ဖြစ်ကြောင်းကို

ထိုကျမ်းဂန်တို့၌ ပြဆို၏။ သုတ အားလျော်စွာ ဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့် ဝိပဿနာဖြစ်ကြောင်းကိုကား မပြဆိုချေ။ ဆင်ခြင်၍ ယူအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့ ဟူသည်မှာ သန္တာန် ၂-ပါး၌ တကယ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ပရမတ်အစစ် မဟုတ်ကြောင်း၊ စိတ်ထဲ၌ မှန်းဆတိုင်း ထင်လာသော ပညတ်မျှ ဖြစ်ကြောင်း များကို အကြိမ်ကြိမ် ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် သုတအားလျော်စွာ ဆင်ခြင်လျှင်မည်သည့်တရားကိုမဆို ထင်ရှားသိသည်ဟူ၍သာထင် ရလေသည်။ မရဘူးသော ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့ကို သော်လဲ ထင်ရှား သိသည်ဟူ၍သာ ထင်ရလေသည်။ “မည်သည့်တရားက နည်းနည်း ထင်ရှားသည်၊ မည်သည့်တရားက များများ ထင်ရှား သည်”ဟု မထူးခြားဘဲ ရှိလေသည်။ **အမှန်အားဖြင့် သော်ကား** မကြားဘူးသော ကရဝိက်ငှက်၏ အသံသည် ကြားဘူးသော ကျေးငှက်သံများ ကဲ့သို့ မထင်ရှားနိုင်ရာ။ ထို့အတူပင် မိမိ၌ မရှိသော ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ် တရားသည် မိမိ၌ရှိသော အဆင်း မြင်မှု စသည်တို့ကဲ့သို့ မထင်ရှားနိုင်သည် သာ တည်း။ သိမ်မွေ့သော ဈာန်တရားသည် ကြမ်းတမ်းသော ကာမတရားကဲ့သို့ မထင်ရှား နိုင်ရာသည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်ပါလျက် ဆင်ခြင်တိုင်း ထင်ရှားပုံချင်း တူနေသည်မှာ အဘယ့်ကြောင့်ပါနည်း? သုတမျှဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ယူအပ်သော အာရုံသည် မျက်မှောက်သိအပ်သော ပရမတ်မဟုတ်၊ ပညတ်မျှသာ ဖြစ်၍ ထိုဆင်ခြင်မှုသည်လည်း ဝိပဿနာ အစစ် မဖြစ်ခြင်းကြောင့်ပင် မဟုတ်ပါလော့?။ ဝိပဿနာအစစ် ဖြစ်ပါ မူကား၊ နေဝသညာဈာန်သည် အလွန်သိမ်မွေ့သောကြောင့် အရှင် သာရိပုတြာ အားသော်လဲ အခြားဈာန်များကဲ့သို့ မထင်ရှားဘဲ ရှိချေသေး၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ၎င်းဈာန်ကို အနုပဒနည်းဖြင့် မရှု နိုင်ပြီ။ အခြား ဈာန်များမှ နည်းမှီး၍ ကလာပသမ္မသန နည်းဖြင့် သာ ရှုတော်မူရလေသည်။ ရှုပုံပါဠိကို ပြဦးအံ့။

ပုန စ ပရံ ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တော သဗ္ဗသော အာကိဇ္ဇ-
ညာယတနံ သမတိက္ကမ္မ နေဝသညာ နာသညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ
ဝိဟရတိ၊ သော တာယ သမာပတ္တိယာ သတော ဓုဋ္ဌဟသိ၊ သော

တာယ သမာပတ္တိယာ သတော ဝုဠဟိတွာ ယေ ဓမ္မာ အတီတာ နိရုဒ္ဓါ ဝိပရိဏတာ၊ တေ ဓမ္မေ သမနုပဿတိ “ဧဝံ ကိရိမေ ဓမ္မာ အ-ဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ၊ ဟုတွာ ပဋိဝေန္တိ”တိ။

မြန်မာပြန် ...အို ရဟန်းတို့? တဖန်ထို့ပြင်လဲ သာရိပုတြာ သည် အာကိဉ္ဇညာ ဈာန်ကို အချင်းခပ်သိမ်း လွန်မြောက်ပယ်စွန့်ပြီးလျှင် နေဝသညာဈာန်ကို သက်ဝင်၍နေ၏။ သူသည် ထိုသမာပတ်မှ အမှတ်ရလျက်ထ၏။ ထပြီးလျှင် “အကြင် တရားတို့သည် လွန် ကုန်ပြီ၊ ချုပ်ကုန်ပြီ၊ ဖောက်ပြန် ကုန်၏” ထိုလွန်ပြီး၊ ချုပ်ပြီး၊ ဖောက်ပြန်ပြီးသော တရားတို့ကိုရှု၏။ ရှုပုံကား— “ဤတရားတို့သည် ဤသို့သဘောရှိကြသည်မှာ အမှန်ဘဲ၊ အစက မရှိပါဘဲလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ ဖြစ်ပေါ်ကြပြီးလျှင် တဖန် ပျောက်ပျက်သွားကြသည်” ဟုရှု၏။

တပါးသောဈာန်တို့၌ ဝိတက်၊ ဝိစာရ စသည်တို့ကို အစဉ် အတိုင်း ပိုင်းခြား၍ရှုပုံနှင့် ထိုတရားတို့၏ ဖြစ်မှု၊ တည်မှု၊ ပျက်မှု ထင်ရှားပုံတို့ကို အထူးပြု၍ တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူ၏။ ဤဈာန် ၌ကား ထိုကဲ့သို့ မဟောမူ၍ “ယေ ဓမ္မာ အတီတာ နိရုဒ္ဓါ ဝိပရိဏတာ၊ တေ ဓမ္မေ သမနုပဿတိ” ဟု သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူရာဝယ် အဘယ်သို့သော အဓိပ္ပါယ် အထူး ရှိပါ သနည်း ဟု မေးဘွယ် ရှိ၍ အဋ္ဌကထာ၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ပြတော်မူလေသည်။

တေ ဓမ္မေ သမနုပဿတိတိ ယသ္မာ နေဝသညာနာသညာ-
ယတနေ ဗုဒ္ဓါနံ ယေဝ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ ဟောတိ၊ န သာဝ-
ကာနံ၊ တသ္မာ ဧတ္ထ **ကလာပဝိပဿနံ** ဒဿေန္တော ဧဝ မာဟ။

တေ ဓမ္မေ သမနုပဿတိတိ၊ ဟူသည် ကား။ နေဝသညာ နာသညာ ယတနေ၊ နေဝသညာဈာန်၌။ ဗုဒ္ဓါနံယေဝ၊ မြတ်စွာ ဘုရားတို့အားသာလျှင်။ အနုပဒ ဓမ္မ ဝိပဿနာ၊ အစဉ်အတိုင်း တရားတို့ကိုရှုခြင်းသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

သာဝကကံ! သာဝကတို့အား။ “သင်္ခါရာဝသေသ သုခုမ-
ဘာဝပ္ပတ္တိယာ၊ ကြမ်းထမ်းသော သင်္ခါရတို့မှ ကြွင်းသော
သိမ်မွေ့သော သင်္ခါရ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သဖြင့်။ ဒုဗ္ဗိညေယုတ္တာ၊
သိနိုင်ခဲ့သောကြောင့်။ ဝိနိဗ္ဗုဇိတွာ ဂဟေတုံ၊ အသီး အသီး ခွဲ၍
ယူခြင်းရူခြင်းငှါ။ အသက္ကုဏေယုဘာဝတော၊ မစွမ်းနိုင်ကောင်း
သောကြောင့်”။ (အကြောင်းပြ ဋီကာငါးပုဒ်ကို ထင်ရှားစေရန် ထည့်လိုက်၏)။
အနုပဒဓမ္မ ဝိပဿနာ၊ အစဉ်အတိုင်းဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ် တရားတို့ကို
ရှုခြင်းသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊
ဤနေဝသညာဈာန်၌။ ကလာပဝိပဿနံ၊ အပေါင်းလိုက်အားဖြင့်
ရှုခြင်းကို။ ဒဿေန္တော၊ ပြတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍။ ဧဝံ၊ ဤသို့ စေ
ဓမ္မေ သမနုပဿတိဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူ၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား...နေဝသညာဈာန်၌ သညာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊
ဗဿ၊ဝေဒနာ၊စသောတရားတို့ကို မြတ်စွာ
ဘုရားတို့သည်သာလျှင် အစဉ်အတိုင်း အသီးသီး ပိုင်းခြား၍ ရှုနိုင်
ကုန်၏။ အရှင်သာရိပုတြာစသော သာဝကတို့သည်ကား အသီး
အသီး ပိုင်းခြား၍ မရှုနိုင်ကုန်။ အကြောင်းကား...နေဝသညာ
ဈာန်သည် ကြမ်းသော သင်္ခါရတို့မှ အကြွင်းအကျန် သဘောရှိ၏။
အလွန်သိမ်မွေ့၏။ အိပ်ပျော်ခါနီး၌ နောက်ဆုံးစိတ်၊ မေ့မြောခါ
နီး၌ နောက်ဆုံးစိတ်၊ သေခါနီး၌ နောက်ဆုံးစိတ်၊ ဤစိတ်များနှင့်
နှိုင်းဆ၍၊ သိမ်မွေ့ပုံကိုသိအပ်၏။ ထိုသို့ သိမ်မွေ့သောကြောင့် ၎င်း
ဈာန်သည် သာဝကတို့အား မထင်ရှားချေ။ ထို့ကြောင့်၊ ၎င်း
ဈာန်၌ ပါဝင်သော တရားတို့ကို အသီး အသီး ရှုမှတ်၍ သဘာဝ
လက္ခဏာဖြင့် မပိုင်းခြားနိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့် အရှင် သာရိပုတြာ
သည် နေဝသညာဈာန်မှထသောအခါ ထိုဈာန်ကို အပေါင်းလိုက်
အားဖြင့်သာ ရှုတော်မူရလေသည်။ ရှေးဈာန်များနှင့် အလား
တူသော ဤ ဈာန်တရားတို့သည်လည်း ရှေးဈာန်များကဲ့သို့ပင်
အစက မရှိပါဘဲလျက် ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင်၊ ပျောက်ကွယ် သွားကြ
သည်ဟု နည်းမှီး မှန်းဆလျက် ကလာပဝိပဿနာ ရှုနည်းဖြင့်
သာလျှင် ရှုတော်မူရလေသည်။ ထိုကလာပ ဝိပဿနာကို ပြလို၍

ဤဈာန်၌ တေဓမ္မေ သမနုပဿတိဟု သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူသည် ဟူလို။ ကလာပ ဝိပဿနာ၊ ကလာပ သမ္မသန၊ နယဝိပဿနာ၊ နယမနသိကာရ၊ ဟူသော ဤအမည် ဝေါဟာရတို့သည် အနက် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် တူကုန်၏။

စဉ်းစား ကြည့်ပါ.... သုတအား လျော်စွာ မှန်းဆ၍ ရှုလျှင်၊ အောက်ဈာန်များ၏ ထင်ပုံနှင့် နေဝသညာဈာန်၏ ထင်ပုံသည် ထူးခြားပါဦးမည်လော?၊ မထူးခြားနိုင်ပြီ။ သို့ဖြစ်ပါလျက်၊ “အရှင်သာရိပုတြာအား ထင်ရှားသော အောက်ဈာန်တို့၌သာ အနုပဒဝိပဿနာဖြစ်၏။ မထင်ရှားသော နေဝသညာ ဈာန်၌ကား အနုပဒဝိပဿနာ မဖြစ်မူ၍ ကလာပ ဝိပဿနာသာဖြစ်သည်” ဟူသော ဤထူးခြားခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်ပါနည်း?၊ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ရှုခြင်းသည် သုတမယ၊ စိန္တာမယ မဟုတ်။ မိမိသန္တာန်၌ အဟုတ် ဖြစ်ပေါ်သော တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်သည့် အတိုင်းသာ ရှုလျက်ရှိသော **ဘာဝနာမယ ပစ္စက္ခဝိပဿနာအစစ်**ဖြစ်သောကြောင့် ထင်ရှားသင့်သောတရားသာ ထင်ရှား၍၊ မထင်ရှားသင့်သောတရားက မထင်ရှားဘဲ ရှိနေသည် မဟုတ်ပါလော?၊ အကယ်၍၊ သုတအားလျော်စွာ ဆင်ခြင်၍ရှုခြင်းသည် ဝိပဿနာအစစ် ဖြစ်နိုင်ပါလျှင် အရှင် သာရိပုတြာသည် နေဝသညာ ဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ် တရားတို့ကိုလဲ သုတအားလျော်စွာ အသီး အသီး ဆင်ခြင်၍ ရှုခြင်းဖြင့် အနုပဒဓမ္မဝိဿနာကို ပွားစေနိုင်ခဲ့ရာ၏။ သို့ဖြစ်ပါလျက်၊ ထိုသို့ မပွားနိုင်စေသည်မှာ သုတအားလျော်စွာ မှန်းဆ၍ ဆင်ခြင်မှုသည် ဝိပဿနာ အစစ် မဖြစ်သောကြောင့်ပင် မဟုတ် ပါလော?။ သို့ဖြစ်၍၊ တကယ် ဖြစ်ပျက်သော ရုပ်နာမ်အစစ်တို့ကို ရှုမှတ်သိမြင်ခြင်း မရှိပါဘဲလျက် စိတ်မှန်းအာရုံ ပညတ်မျှသာဖြစ်သော ရုပ်နာမ်အတုတို့ကို သုတအားလျော်စွာ မှန်းဆ ဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့် ဝိပဿနာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆ ပြောဆိုခြင်းများကို ရှောင်ရှားစွန့်လွှတ်နိုင်ကြပါစေ။

ပရေ သန္တိဋ္ဌိပရာမာသီ အာဓာနဂ္ဂါဟီ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိ ဘဝိဿန္တိ၊
မယမေတ္ထ အသန္တိဋ္ဌိပရာမာသီ အနာဓာနဂ္ဂါဟီ သုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိ
ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေခေါ ကရဏီယော၊ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ။

(ပုလပဏ် သလ္လေခသုတ် ပါဠိတော်-၅၂)

ပရေ၊ သူတပါးတို့သည်။ သန္တိဋ္ဌိပရာမာသီ၊ ကိုယ့်အယူကိုသာ
အခါခါ အထပ်ထပ် မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ် နှလုံးသွင်းကုန်
သည်။ အာဓာနဂ္ဂါဟီ၊ အယူသည်းကာ မြဲမြံစွာ ယူကုန်သည်။
ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိ၊ အသင့်လမ်းမှန် ကျမ်းဂန်ယုတ္တိကို မြင်သိသော်လဲ
မရှောင်လွှဲ မစွန့်လွှတ်နိုင်ကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်လတံ့။
တ္ထေ၊ ဤအရာ၌။ မယံ၊ ငါတို့သည်။ အ-သန္တိဋ္ဌိပရာမာသီ၊ ကိုယ့်
အယူကိုသာ အခါခါ အထပ်ထပ် မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်
ကုန် နှလုံးမသွင်းကုန်သည်။ အနာဓာနဂ္ဂါဟီ၊ အယူသည်းကာ
မြဲမြံစွာ မယူကုန်သည်။ သုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိ၊ အသင့်လမ်းမှန် ကျမ်းဂန်
ယုတ္တိကို မြင်သိပါက စွန့်လွှတ်ကြကုန်သည်။ ဘဝိဿာမ၊ ဖြစ်ကုန်
အံ့။ ဣတိ သလ္လေခေါ၊ ဤသို့ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေခြင်းကို။
ကရဏီယော၊ ပြုအပ်၏။ ဣတိ စိတ္တံ၊ ဤသို့ကြံစည်သောစိတ်ကို။
ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်စေအပ်၏။

ဤ နည်းယူဘွယ်၌ ပြခဲ့သော အင်္ဂုတ္တရပါဠိနှင့်၊ အနုပဒသုတ်
တို့သည် သမထယာနိကတို့၏ ဝိပဿနာရှုပုံကို တိုက်ရိုက် ဖော်ပြ
သော ပါဠိတို့ပေတည်း။ အခြားသော ပါဠိတော် သုတ်တို့၌လဲ
နည်းတူပင် ဟောတော်မူသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုသမထယာနိကတို့၏
ရှုပုံမှနည်းယူ၍ ဝိပဿနာယာနိကတို့၏ရှုပုံကို သိအပ်၏။ နည်းယူ
ပုံကား... သမထယာနိကတို့သည် မိမိသန္တာန်၌ လောလောဆယ်
ဖြစ်ပေါ်သောရုပ်နာမ်တို့ကို ရှုကုန်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင်၊ ဝိပဿနာ
ယာနိကတို့သည်လည်း မိမိသန္တာန်၌ လောလောဆယ် ဖြစ်ပေါ်
သောရုပ်နာမ်တို့ကိုဖြစ်စေ၊ မိမိ၏ဒွါရ ၆-ပါး၌ လောလောဆယ်
ထင်ပေါ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကိုဖြစ်စေ၊ ရှုအပ်ကုန်၏။ ထင်ရှားသော
တရားတခုသည်သာလျှင် အနုပဒဝိပဿနာ၏ အရာဖြစ်သကဲ့သို့
ထို့အတူ၊ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကို ပိုင်းခြား၍ ရှုနိုင်အောင်

ထင်ရှားသော တရားတခုတခုသည်သာလျှင် ပစ္စက္ခဝိပဿနာ၏ အရာတည်း။ သမထ ယာနိကတို့အား နေဝသညာ ဈာန်သည် ကလာပ ဝိပဿနာ၏ အရာသာ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင်၊ ဝိပဿနာယာနိကတို့အား မိမိသန္တာန်၌ မရှိသောတရား၊ မထင်သောတရား၊ သိမ်မွေ့၍ သဘာဝ လက္ခဏာ စသည်ကို မသိနိုင်ကောင်းသောတရားတို့သည်ကား အနုမာန၊ ကလာပဝိပဿနာ၏အရာသာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ မထင်ရှားသော ထိုတရားတို့ကို တမင် စဉ်းစား ကြံဆ၍ မရှုအပ်ကုန်ပြီ။ ကြံဆ၍ ရှုသော်လဲ အားထုတ်စပုဂ္ဂိုလ်အား မထင်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင်၊ နေဝသညာဈာန်ကို အားထုတ်စ ပုဂ္ဂိုလ်များ မရှုရပေသည်။ ထင်ရှားသောတရားတို့ကို ရှုမှတ်လျက် မျက်မှောက်သိမြင်သော ပစ္စက္ခဝိပဿနာဉာဏ် ထက်သန်စင်ကြယ်သော ကာလ၌သာလျှင် ထိုမထင်ရှားသောတရားတို့ကို အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်လျက် ရှုနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်၊ အရှင် သာရိပုတြာသည် ထင်ရှားသော အောက်ဈာန်တို့ကို ရှုလျက် ပစ္စက္ခဉာဏ် စင်ကြယ်ပြီးသောအခါ၌ နေဝသညာဈာန်ကို ကလာပ ဝိပဿနာအားဖြင့် ရှုတော် မူလေသည်။

နည်း ယူ ဘွယ် ပြီး ၏။

အခဏ်း (၃) ပြီး ၏။

အခန်း (၄)

ရုမ္မတ်ပုံနှင့်ဒေသနာနှီးနှောချက်

ဤအခန်း၌ ရုမ္မတ်ပုံ၊ မှန်ကန်သော ထင်ပုံ၊ သိပုံတို့ကို၊
ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ဖြင့် ရှင်းလင်း၍ ပြပေအံ့။

သမထယာနိကသည် လောလောဆယ် ဝင်စားအပ်ပြီးသော
ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ၎င်း၏မှီရာရုပ်၊ ၎င်းကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကို
ရူအပ်ကုန်သကဲ့သို့ ဝိပဿနာယာနိကသည်လည်း လောလော
ဆယ်မြင်ကြား၊ နံ၊ စား၊ တွေ့ထိ၊ ကြံသိသော စိတ်တို့နှင့် ၎င်းတို့၏
မှီရာရုပ်၊ ၎င်းစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်၊ ၎င်းစိတ်တို့၏ အာရုံ
ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကို ရုမ္မတ်အပ်ကြောင်းကို နည်းယူဘွယ်၌ ပြခဲ့ပြီ။
ထိုတွင် မြင်သောစိတ် ဟူသည်မှာ အာဝဇ္ဇန်းအစ၊ တဒါရုံအဆုံး
ရှိသော စက္ခုဒွါရဝီထိ တခုလုံးကို ဆိုလို၏။ ဝိပဿနာအရာ၌
စိတ္တုပ္ပါဒ် အသီးအသီးကို ပိုင်းခြား၍ မရှုနိုင်၊ တဝီထိလုံးကိုသာ
ပိုင်းခြား၍ ရှုနိုင်ကြောင်းသည် ပြခဲ့သော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ
တို့ဖြင့်လဲ ထင်ရှားလှလေပြီ။ အထူးအားဖြင့် အခန်း (၆) ဘင်္ဂ
ဉာဏ်အရာ၌လဲ ထင်ရှားဦးမည်သာတည်း။

အဘယ်သို့ ရူအပ်သနည်းဟူမူ ... မြင်ဆဲ ခဏ၌ မြင်တိုင်း
မြင်တိုင်း “မြင်တယ်၊ မြင်တယ်” ဟု မှတ်အပ်၏။ ကြားဆဲ ခဏ
စသည်တို့၌လဲ “ကြားတယ်၊ ကြားတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။

မြင်ဆဲခဏ၌ မြင်တယ်ဟု မှတ်လျှင်၊ အဘယ်တရားကိုမှတ်မိ၍
သိပါသနည်းဟူမူ ... စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါယတန၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊
ဗဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဟူသော ဤတရားငါးပါးကို မှတ်မိသည်။ ဤတရား
ငါးပါးကို သိသည်ဟု အကျဉ်းအားဖြင့် မှတ်သားရာ၏။ သိပုံ
ကား ... ကြည်လင်သော မျက်စိရုပ် ထင်ရှားလျှင်၊ စက္ခုပသာဒ
ဟု ခေါ်သော ၎င်းမျက်စိကြည်လင်မှုကို ပဓာနပြု၍ သိ၏။ မြင်ရ
သည့် အဆင်းရုပ်ထင်ရှားလျှင်၊ ရူပါယတနဟု ခေါ်သော

၎င်းအဆင်းရုပ်ကို ပဓာနပြု၍ သိ၏။ မြင်သောစိတ် ထင်ရှားလျှင်၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဟု ခေါ်သော ၎င်းမြင်မှုကို ပဓာနပြု၍ သိ၏။ အဆင်းနှင့် မြင်မှုတို့၏ တွေ့ဆုံခြင်း ထင်ရှားလျှင်၊ စက္ခုသမ္ပဿ ဟု ခေါ်သော ၎င်းမြင်တွေ့မှုကို ပဓာနပြု၍ သိ၏။ မြင်လို့ ကောင်းခြင်း၊ မြင်လို့မကောင်းခြင်း၊ မြင်လို့ မဆိုးမကောင်းခြင်းတို့ ထင်ရှားလျှင်၊ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာဟု ခေါ်သော ၎င်းမြင်ခံ စားမှုကို ပဓာနပြု၍ သိ၏။

သို့ဖြစ်လျှင် အနက်နှင့် သဒ္ဓါညီစေရန် စက္ခုပသာဒ ထင်ရှားလျှင်၊ မျက်စိကြည်သည် ဟု၊ အဆင်းထင်ရှားလျှင်၊ မြင်ရသည်ဟု စက္ခုဝိညာဏ်ထင်ရှားလျှင်၊ မြင်သိသည် ဟု၊ ဖဿထင်ရှားလျှင်၊ မြင်တွေ့သည် ဟု၊ ဝေဒနာ ထင်ရှားလျှင်၊ မြင်ခံစားသည် ဟု— ဤသို့ ရှုမှတ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော့? ဟူငြားအံ့... ထိုသို့ ရှုမှတ်ခြင်းသည် အနက် သဒ္ဓါအားဖြင့် သင့်ပါပေ၏။ သို့သော်လဲ ထိုသို့ မှတ်နေလျှင်၊ ဤတကြိမ်မြင်ရာ၌ ဘယ်တရားကသာ၍ ထင်ရှားသနည်း၊ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း— စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်မှု များစွာဖြစ်ရာ၏။ ထိုအခါ ရှေးအမှတ်နှင့် နောက်အမှတ်သည် မစပ်ဘဲ ရှိရာ၏။ ပစ္စုပ္ပန်ကျအောင်လဲ မမှတ်နိုင်ရာ၊ ဆင်ခြင်သောစိတ်များကိုလဲ မမှတ်နိုင်ရာ။ ထို့ကြောင့် သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့သည် လျင်မြန်စွာ မရင့်ကျက်နိုင်ကုန်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ အနက်နှင့် သဒ္ဓါညီအောင် စဉ်းစား ကြံစည်၍ မရှုအပ်ပြီ၊ မြင်တိုင်းမြင်တိုင်း “မြင်တယ်၊ မြင်တယ်” ဟု သာမန်အားဖြင့်သာ မှတ်အပ်၏။ ထိုသို့ မှတ်ခြင်းသည် ဆိုခဲ့သော အပြစ်များမှလဲ လွတ်ကင်း၏။ မြင်ခိုက်၌ အထူးထင်ရှားသော တရားတခုခုကို ပဓာနပြု၍လဲ သိနိုင်၏။ ဤသို့ သိနိုင်သောကြောင့် မြင်တယ် ဟူသော ကြိယာအမည်သည် ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကိုသာ သိမြင်ရန် လိုလား၍ မှတ်သော ဝိပဿနာယောဂီတို့အား ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ တဇ္ဇာပညတ်ဖြစ်၏။

ဝိဇ္ဇမာနပညတ် ဟူသည်မှာ ထင်ရှားရှိသော ပရမတ်တရားတို့၏ အမည်တည်း။ ၎င်းအမည်သည်ပင်လျှင်... “တဿ ပရမတ္ထ

သဘာဝဿ အနုရူပံ ဇာယတီတိ တဇ္ဇော၊ သာ ဧဝ ပညာပေတဗ္ဗံ ပရမတ္ထ သဘာဝံ ပညာပေတီတိ တဇ္ဇောပညတ္တိ” ဟူသော ဝစနတ္ထ နှင့်အညီ၊ ပရမတ်သဘောအားလျော်စွာ ဖြစ်လျက်၊ ပရမတ် သဘောကို သိစေတတ်သောကြောင့် **တဇ္ဇောပညတ်** မည်၏။ ဤနည်းတူပင် ပရမတ်သဘောကို ပြတတ်သော **ပထဝီ၊ ဖဿ စသော** ပါဠိအမည် ဟူသမျှသည်၎င်း၊ **မြေ၊ ခက်မာ၊ ကြမ်းထမ်း သည်၊ နူးညံ့သည်၊ ဇွေသည်၊ ကြားသည်၊ သွားသည်**၊ ဤသို့ အစရှိသော မြန်မာအမည် ဟူသမျှသည်၎င်း တဇ္ဇောပညတ်ချည်း သာကည်း။ ပရမတ်နှင့် ပညတ်အရာ၌လဲ ပြခဲ့ပြီ။

မြင်တယ် စသော တဇ္ဇောပညတ်ဖြင့် ရှုမှတ်လျှင်၊ ၎င်းပညတ် ကိုလဲ အာရုံပြုမိရာသည်မဟုတ်လော? ဟူငြားအံ့……ဘာဝနာ မရင့်သေးမီ၌ အာရုံပြုမိသည် မှန်ပေ၏။ သို့သော်လဲ အားထုတ်စ ကာလ၌ အမည်ဖြင့် ပိုင်း၍ပိုင်း၍ မှတ်မှသာလျှင် လျင်မြန်စွာ စိတ်တည်ကြည်၍ ပရမတ် ရုပ်နာမ် အစစ်တို့ကို သိနိုင်သည်။ ရွှေနောက် ရုပ်နာမ်တို့၏ အစဉ်အတန်းဟူသော သန္တတိဃနကို ပိုင်းဖြတ် ဖျက်ဆီးနိုင်၍ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့ကို သဘောမှန် အဘိုင်း သိနိုင်ပေသည်။ ဘာဝနာရင့်သန်သော ကာလ၌ကား၊ မှတ်သော စိတ်သည် ထိုအမည်ပညတ်များကို အာရုံပြုပြီး ဖြစ် ပျက်သော ပရမတ် ရုပ်နာမ် အစစ်ကိုသာလျှင် သိလျက် သိလျက် ရှိလေတော့၏။ အားမထုတ်ဘူးသေးသော သူတို့သည် အောက်ပါ မဟာဋီကာမှ နည်းမှီး၍ ဤသို့သောဖြစ်ပုံကို ယုံကြည်အပ်၏။

နနုစ တဇ္ဇော ပညတ္တိဝသေန သဘာဝဓမ္မော ဂယတီတိ? သစ္စံ ဂယတိ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ ဘာဝနာယ ပန ဝခုမာနာယ ပညတ္တိံ သမတိက္ကမိဘွာ သဘာဝေ ယေဝ စိတ္တံ တိဋ္ဌတိ။ (မဟာဋီ ၁-၂၆၆)

နနုစ၊ စောဒနာဦးအံ့။ သဘာဝဓမ္မော၊ ပရမတ်သဘော တရားကို။ တဇ္ဇောပညတ္တိဝသေန၊ တဇ္ဇောပညတ်အလိုအားဖြင့်။ ဂယတိ၊ နှလုံးသွင်းအပ်ပါ၏လော။ ဣတိ၊ ဤကားစောဒနာ ပုံတည်း။ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ ရှေးအဖို့အားထုတ်စဉ်။ သစ္စံ ဂယတိ၊ နှလုံးသွင်းအပ်သည် မှန်ပေ၏။ ပန၊ ပညတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းငြား

သော်လဲ။ ဘာဝနာယ၊ ဘာဝနာသည်။ ဝဗုမာနာယ၊ တိုးပွား
ရင့်သန်လတ်သော်။ ပညတ္တိံ၊ အမည်ပညတ်ကို။ သမတိက္ကမိတွာ၊
လွန်မြောက်၍။ ဝါ၊ ပယ်စွန့်၍။ စိတ္တံ၊ နှလုံးသွင်းသောစိတ်သည်။
သဘာဝေ ယေဝ၊ ပရမတ်သဘော၌သာလျှင်။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်
လေ၏။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အဖွင့်၌ ဆိုအပ်သော စကားပေတည်း။
သို့သော်လဲ ဤဋီကာသည် ဝိပဿနာအရာ၌လဲ နည်းမှီး၍ ယူဆ
ယုံကြည်စေနိုင်သော သာဓကလဲ ဖြစ်ထိုက်သည်သာတည်း။
ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသည်တို့ ဖြစ်သောအခါ၌ ပြောပြ၍ မဖြစ်နိုင်
အောင်အလွန်လျင်မြန်စွာရုပ်နာမ်တို့ထင်သောကြောင့်အမည်ဖြင့်
မမှတ်နိုင်တော့ဘဲ ဖြစ်ပျက်သော သဘောတို့ကို သိရုံမျှသိရုံမျှသာ
မှတ်လျက်နေရကြောင်းကို **အခဏ်း(၅)**၌ တွေ့ရလတံ့။ အားထုတ်
၍ ၎င်းဉာဏ်များသို့ ရောက်သောအခါ၌ မျက်မှောက် ထင်ရှားပါ
လတံ့။ သို့ဖြစ်၍၊ မည်သည့်တရားကို မှတ်ရမည်နည်းဟု စဉ်းစား
ဆင်ခြင်၍ မနေအပ်ပြီ။ မြင်တိုင်း၊ မြင်တိုင်း၊ မြင်တယ်၊ မြင်တယ်
ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ ထိုသို့မှတ်သောသူအား ထင်ရှားသော
တရားသည် အားထုတ်ခါစ၌ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်
တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့်သာ ထင်၏။ ၎င်းတရားကို
ထင်သည့်အတိုင်းသာလျှင် မှန်ကန်စွာ သိ၏။ ဤသို့မှန်ကန်စွာ
ထင်အောင်၊ သိအောင် ရှုမှတ်ခြင်းကိုပင် ရည်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌
လက္ခဏာရသာဒိဝသေန ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာဟု မိန့်ဆိုတော်မူလေ
သည်။ အဓိပ္ပါယ်ကို နည်းယူဘွယ်(၁၉၁)၌ ဆိုခဲ့ပြီ။

သုတမရှိဘဲ၊ လက္ခဏာစသည်ကို သိနိုင်ပုံ... သုတမရှိသောသူ
သည် လက္ခဏာ

စသည်ကို သိနိုင်ပါမည်လော? ဟူမူ... သိနိုင်ပေ၏။ အကြောင်း
မူကား... လောလောဆယ် ဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်နာမ် တို့ကို
ချက်ချင်းပင်သတိပညာဖြင့် ကောင်းစွာ မှတ်သောကြောင့်ပေ
တည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့... **သဘာဝလက္ခဏာ** ဟူသည်မှာ
ရုပ်နာမ်တို့၏ အထည်ကိုယ်ဟု ခေါ်ထိုက်သော ပင်ကိုယ်ရင်း

သဘောပေတည်း။ ရသဟူသည်မှာ ရုပ်နာမ်တို့၏ အစွမ်းသတ္တိ ကိစ္စပေတည်း။ ပစ္စုပ္ပန်ဟူသည်မှာ ရှုမှတ်သောသူ၏ အသိ ဉာဏ်ထဲ၌ ၎င်းရုပ်နာမ်တို့၏ ပေါ်လွင်ထင်ရှားပုံ အမူအရာပေ တည်း။ ပစ္စုပ္ပန်ဟူသည်မှာ ၎င်း ရုပ်နာမ်တို့၏ အနီးဆုံး အကြောင်းပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ရုပ် နာမ် အစစ်တို့သည် ရှုသောသူ၏ ဉာဏ်ထဲ၌ သူ့သဘောမှန်အတိုင်း ထင်လျှင် ထို လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့်သာ ထင်ကုန်၏။ ၎င်းရုပ်နာမ်အစစ်တို့ကို အမှန်အတိုင်းသိလျှင်လဲ ထိုလက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့်သာ သိနိုင်၏။ အခြားတပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ကား ထင်လဲ မထင်ကုန်၊ သိလဲမသိနိုင်သည်သာတည်း။ အကယ်၍ လက္ခဏာ စသည်တို့မှ တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ထင်ခဲ့ သိခဲ့ငြားအံ့။ ထိုထင်သောတရား၊ သိအပ်သော တရားသည် ရုပ်နာမ် အစစ် မဟုတ်သည်သာတည်း။ အမည်ပညတ်၊ အမူအရာပညတ်၊ ဂဏန်း သင်္ချာပညတ်၊ ပုံသဏ္ဌာန်ပညတ်၊ စသည်တို့တွင် တမျိုးမျိုးသော ပညတ်သာတည်း။

ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်၌ လက်ငင်းမှတ်၍ သိသော သူသည် သိစရာ ရုပ်နာမ် မရှိပါဘဲလျက် ရမ်းဆ၍ သိသည်လဲ မဟုတ်ပေ။ ဤသို့သောသဘောက ရုပ်၊ ဤသို့သော သဘောက နာမ်ဟု မှတ်သားဘူးသည့်အတိုင်း စဉ်းစားကြံစည်၍ သိသည်လဲ မဟုတ်ပေ။ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား ထိုထိုခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော တရားကို ဖြစ်ပေါ်သည့် အတိုင်းသာလျှင် သိပေသည်။ ထို့ကြောင့် သဘာဝလက္ခဏာ ထင်ရှားလျှင် ၎င်းလက္ခဏာကို သိ၏။ ရသထင်ရှားလျှင် ၎င်းရသကို သိ၏။ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်ထင်ရှားလျှင် ၎င်းတို့ကို သိ၏။ ဥပမာ— ကောင်းကင်းတွင် လျှပ်စီးလက်ခိုက်လက်ခိုက်၌ ကြည့်ရှုမှတ်သား သောသူသည် (လျှပ်၏လက္ခဏာ) ဝင်းလက်သောအရောင်ကိုလဲ အမှန်အတိုင်းပင် သိ၏။ (လျှပ်၏ရသ) အမှောင်ကို ပယ်ဖျောက် တတ်သော သတ္တိကိုလဲ အမှန်အတိုင်းပင် သိ၏။ (လျှပ်၏

ပစ္စုပ္ပန်) အကောက်၊ အဖြောင့်၊ အဝိုင်းစသော ပုံသဏ္ဌာန် အခြေအနေကိုလဲ အမှန်အတိုင်းပင် သိ၏။ (လျှပ်၏ပစ္စုပ္ပန်) ဝင်းလက်ရာ အကြောင်းရင်းတိမ်တိုက်ကိုလဲ အမှန်အတိုင်းပင် သိ၏။ လျှပ်လက်ခိုက်၌ မကြည့်မိပါဘဲလျက် ဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့်ကား တကယ်လက်သွားသော ထိုလျှပ်၏အကြောင်းကို အမှန်အတိုင်း မသိနိုင်သည်သာတည်း။ ဤနည်းတူပင် ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်ခိုက်၌ ရှုမှတ်လျှင်၊ သုတပင် မရှိသော်လဲ တကယ်ဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်နာမ်တို့၏ လက္ခဏာစသည်ကို အမှန်အတိုင်း သိနိုင်၏။ ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်ခိုက်၌ ရှုမှတ်ခြင်း မရှိပါဘဲလျက် စဉ်းစားဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့်ကား တကယ် ဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်နာမ်တို့၏ လက္ခဏာစသည်ကို သုတများသူပင် ဖြစ်သော်လဲ အမှန်အတိုင်း မသိနိုင်သည်သာတည်း။ **လက်တွေ့ စမ်းကြည့်ပါ...**ကိုယ်ထဲ၌ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော ညောင်းမှု၊ နာကျင်မှု၊ ကိုက်ခဲမှုစသော **ဒုက္ခဝေဒနာ** တခုခုကို ကောင်းကောင်းစူးစိုက်၍ အတန်ကြာအောင် ‘ညောင်းတယ်၊ ညောင်းတယ်’ စသည်ဖြင့် မှတ်ကြည့်ပါ။ မကောင်းသော အတွေ့ကို ခံစားမှု-**လက္ခဏာ**ကို ဖြစ်စေ၊ စိတ်ကိုညှိုးနွမ်းအားလျော့စေသော ‘**ကိစ္စ သတ္တိ**’ကို ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ထဲ၌ မခံသာမှု = နာကျင်မှု-**ပစ္စုပ္ပန်**ကိုဖြစ်စေ၊ မကောင်းသော အတွေ့နှင့် စိတ်၏ တွေ့ဆုံမှု-**ပစ္စုပ္ပန်**ကိုဖြစ်စေ၊ သုတမရှိသော်လဲ ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်ဖြင့်ပင် အမှန်အတိုင်း သိနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

သို့သော်လဲ ပစ္စုပ္ပန်သည်ကား တိုက်ရိုက်ရှုအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့မှ တပါး တခြား အလွတ်တရားသာတည်း။ ထို့ကြောင့်၊ အားထုတ်ခါစ-နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ အရာ၌ ၎င်းပစ္စုပ္ပန်ကို သိရန် မလိုလှသေးပေ။ မလိုသောကြောင့်ပင် လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန် ဝသေန နာမရူပ ပရိဂ္ဂဟော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နာမ ဟူသော အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း၏အဖွင့် ဒွိကာကျော်၌ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် သိမ်းဆည်းခြင်းကို မပြုမူ၍ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်-ဤ ၃-ပါးတို့ အလိုအားဖြင့်သာလျှင် သိမ်းဆည်းသောဉာဏ်ကို ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟု ဖွင့်ပြတော်မူလေသည်။ ၎င်းအဖွင့်သည် “ပစ္စုပ္ပန် ပနေတ္ထ

အညဉ္ဇေတဘယ န ဥဒ္ဓဋ္ဌံ”ဟူသော မဟာဋီကာ (၁-၄၄၉)နှင့် ညီသောကြောင့် သင့်မြတ်ပါပေ၏။

မဟာဋီကာ၏အနက်……အညဉ္ဇေတဘယ၊ ရှုအပ်သောဓာတ်မှ တပါး တခြားအလွတ်တရားဖြစ်သောကြောင့်။ ပဒဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာန် ကို။ ဧတ္ထ၊ ဤဓာတ် ၄-ပါးကိုရှုရာ၌။ န ဥဒ္ဓဋ္ဌံ၊ မထုတ်ပြအပ်။

အဓိပ္ပာယ်ကား……ဓာတု ၀၀တ္ထာန် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ် သောသူသည် ပထဝီ ဓာတ်ကို ရှုလိုလျှင်၊ ၎င်းပထဝီဓာတ်ကိုသာ တိုက်ရိုက် ရှုရန်လို၏။ ၎င်း၏ ပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်သော အခြား ဓာတ် ၃-ပါးကို ရှုနေရန် မလိုပေ။ အာပေါ ဓာတ်စသည်ကို ရှုလိုလျှင်လဲ နည်းတူပင်တည်း။ သို့ဖြစ်ရာ၌၊ ပထဝီဓာတ်စသည်ကို အသီးအသီးရှုလိုသောသူသည် ၎င်းတို့၏ ပဒဋ္ဌာန်ဓာတ်များကို နှလုံးသွင်းနေလျှင်၊ တပါးသော ဓာတ်တို့ ကိုသာ ရှုရာရောက်၏။ ရှုလိုသောဓာတ်ကိုကား နှလုံးသွင်းရာ မရောက်ပြီ။ ထို့ကြောင့်၊ ဓာတု၀၀တ္ထာန်အရာ၌ ပဒဋ္ဌာန် အလို အားဖြင့် နှလုံးသွင်းပုံကို အဋ္ဌကထာ၌ မပြသည်ဟူလို။

ဋီကာကျော် ညီညွတ် သင့်မြတ်ပုံ……ဓာတု၀၀တ္ထာန် အရာ၌ ကဲ့သို့ပင် နာမရူပ- ပရိစ္ဆေဒအရာ၌လဲ ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ရုပ်နာမ်တို့ကိုသာ ပိုင်းခြား၍ သိရန် လိုပေသည်။ ၎င်းတို့၏အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်တရားတို့ကိုကား သိရန် မလိုသေးပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ……၎င်းပဒဋ္ဌာန် သည် နာမ်ရုပ်ပင် ဖြစ်ငြားသော်လဲ တိုက်ရိုက် မှတ်သိသင့်သော နာမ်ရုပ်မှတစ်ပါး တခြား အလွတ်တရားသာ ဖြစ်သောကြောင့် တည်း။ အကယ်၍၊ ပဒဋ္ဌာန်အလိုအားဖြင့် ရှုနေပါလျှင် ပထဝီရုပ် ထင်ရှားခိုက်၌ ၎င်းကို မရှုသေးဘဲ၊ ကြွင်းသော ဓာတ် ၃-ပါးကို ရှေးဦးစွာ ရှုရလိမ့်မည်။ စက္ခုပသာဒ ထင်ရှားခိုက်၌ ၎င်းကို မရှုသေးဘဲ၊ မှီရာဘူတရုပ်တို့ကို ရှေးဦးစွာ ရှုရလိမ့်မည်။ ဝေဒနာ ထင်ရှားခိုက်၌ ဖဿကို ရှေးဦးစွာ ရှုရလိမ့်မည်။ ဖဿ ထင်ရှား ခိုက်၌ အာရုံကို ရှေးဦးစွာ ရှုရလိမ့်မည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ထင်ရှား၍ လက်ဦးရှုသင့်သောတရားကို မရှုသေးမူ၍ ‘မထင်ရှား

သော အလွတ်တရားတို့ကို လက်ဦး ဆင်ခြင်၍ ဆင်ခြင်၍ ရှုရလေရာ၏။ ထို့နောင်မှ ထင်ရှားသောတရားကို ပြန်၍ရှုရလေရာ၏။ ထိုသို့ရှုနေလျှင်၊ အကြောင်းတရားတို့ကိုလဲ သိနေသောကြောင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်သာ ဖြစ်လေရာ၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် မဟုတ်ပြီ။ သို့ဖြစ်၍၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒအရာ၌ ပဒဋ္ဌာန် အလိုအားဖြင့် ရူပုံကို မပြသော ဋီကာကျော်သည် ပြခဲ့သော မဟာဋီကာနှင့် တထပ်တည်း ညီညွတ်၍ သင့်မြတ်ပါပေ၏။ သင်္ဂဟကျမ်း၌ ပဒဋ္ဌာန်ကိုထည့်၍ ပြခြင်းသည်ကား ပစ္စယပရိဂ္ဂဟသို့ ရောက်ခါနီးဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၏အဆုံး၌ ပဒဋ္ဌာန်အလိုအားဖြင့် ထင်ခြင်း၊ ရှုခြင်းလဲ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပြဆိုခြင်း ဖြစ်တန်ရာ၏။

လက္ခဏာ စသည်တို့တွင်၊ တပါးပါးကိုသာ သိနိုင်သည်။

ရုပ်နာမ်တရားကို တကြိမ် တကြိမ် မှတ်ရာ၌ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စယ-ပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့တွင် တပါးပါးသာလျှင် ထင်၏။ တပါးပါးကိုသာ မှတ်သိနိုင်၏။ ၂-ပါး၊ ၃-ပါး၊ ၄-ပါးတို့ တပြိုင်နက် မထင်ကုန်၊ ၎င်းတို့ကို တပြိုင်နက် မသိနိုင်။ ၎င်းတို့ကို တပြိုင်နက် မှတ်သိနိုင်မှ ကိစ္စပြီးသည်လဲ မဟုတ်၊ တကြိမ် တကြိမ် မှတ်ရာ၌ တပါးပါးကို သိလျှင်၊ ကိစ္စပြီး၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာ (၁-၄၃၃)၌ အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းတော်မူလေပြီ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဥဘယဂ္ဂဟဏံ?၊ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယတော၊ ဧကစ္စဿ ဟိ ဓာတုယော မနသိ ကရောန္တဿ တာ သဘာဝ-တော ဂဟေတဗ္ဗတံ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဧကစ္စဿ သကိစ္စကရဏတော၊ ယော ရသောတိ ဝုစ္စတိ။

ပန၊စောဒနာဦးအံ။ ဧတ္ထ၊ ဤဓာတ် ၄-ပါးကိုနှလုံးသွင်းရာ၌။ ဥဘယဂ္ဂဟဏံ၊ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ နှစ်မျိုးလုံးကို ယူခြင်း = ဆိုခြင်းသည်။ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်ပါနည်း?။ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယတော၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမျိုးမျိုးသော အလိုအဇ္ဈာသယကြောင့်။ ဥဘယဂ္ဂဟဏံ၊ လက္ခဏာ၊ ရသ နှစ်မျိုးလုံးကို ဆိုခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဟိ၊ ခဲ့၍ပြအံ။ ဓာတုယော၊ ဓာတ် ၄-ပါးတို့ကို။ မနသိကရောန္တဿ၊ နှလုံးသွင်းသော။ ဧကစ္စဿ၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား။ တာ၊ ထိုဓာတ်

တို့သည်။ သဘာဝတော၊ သဘာဝလက္ခဏာအားဖြင့်။ ဂဟေ-
တဗ္ဗတံ၊ ယူအပ်၊ နှလုံးသွင်းအပ်သည်၏အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်
ကုန်၏။ ဧကစ္စဿ၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား။ သ·ကိစ္စကရဏတော၊
မိမိကိစ္စကိုပြုသောအားဖြင့်။ ဂဟေတဗ္ဗတံ၊ ယူအပ် နှလုံးသွင်းအပ်
ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ ယော၊ အကြင်မိမိကိစ္စကို ပြုခြင်း
ကို။ ရသေ့တိ၊ ရသဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား ...ဓာတ် ၄-ပါးကိုရှုသောသူသည် လက္ခဏာ
အားဖြင့်သာ ရှုလျှင်လဲ ကိစ္စပြီး၏။ ရသ
အားဖြင့်သာ ရှုလျှင်လဲ ကိစ္စပြီး၏။ လက္ခဏာ၊ ရသ နှစ်ပါးလုံး
အားဖြင့်ကား တပြိုင်နက် မရှုသင့်၊ ရှုလဲ မရှုနိုင်။ သို့ဖြစ်ပါလျက်
အဋ္ဌကထာ၌ လက္ခဏာ၊ ရသ နှစ်ပါးလုံးအားဖြင့် ရှုပုံကို အဘယ့်
ကြောင့် ဆိုပါသနည်းဟူမူ... ပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးမျိုးတို့၏ အလို အမျိုး
မျိုးနှင့် တိုက်ဆိုင်မိစေလိုသောကြောင့် ထိုသို့ပြဆိုပေသည်။ ချဲ့၍
ပြဦးအံ့...ဓာတ် ၄-ပါးကို နှလုံးသွင်းလျှင် အချို့သော သူအား
၎င်းဓာတ် ၄-ပါးသည် သဘာဝလက္ခဏာအားဖြင့် ထင်ပေါ်၏၊
ထိုသူသည် ၎င်း ဓာတ် ၄-ပါးကို သဘာဝလက္ခဏာအားဖြင့်သာ
ရှုနိုင်၊ သိနိုင်၏။ အချို့သော သူအား သူ့ကိစ္စကိုပြီးစေသော
အားဖြင့် ထင်ပေါ်၏၊ ထိုသူသည် သူ့ကိစ္စကိုပြီးစေသောအားဖြင့်
သာ ရှုနိုင်၊ သိနိုင်၏။ သူ့ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းဟူသည်မှာ ရသဟု
ခေါ်သော အစွမ်းသတ္တိပင်တည်း။

အကျဉ်းချုပ် ဆိုလိုရင်းကား...အချို့မှာ လက္ခဏာသာ
ထင်ရှား၍ ၎င်းလက္ခဏာ
ကိုသာ နှလုံးသွင်းနိုင်၊ သိနိုင်သည်။ အချို့မှာ ရသသာ ထင်ရှား၍
၎င်းရသကိုသာ နှလုံးသွင်းနိုင်၊ သိနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ပုဂ္ဂိုလ်
အမျိုးမျိုးတို့အား ထင်ပုံ၊ သိပုံတို့ကို ပြည့်စုံစေလိုသောကြောင့်
သာလျှင် အဋ္ဌကထာ၌ လက္ခဏာ၊ ရသ နှစ်ပါးလုံးကို ပြဆိုတော်
မူသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်းမှာ လက္ခဏာ၊ ရသ နှစ်ပါးလုံးအားဖြင့်
စုံလင်စွာ ရှုအပ်သောကြောင့် ပြဆိုသည်ကား မဟုတ်ပါဟု ဆိုလို
သည်။

မြင်တယ်ဟု မှတ်သောသူအား မြင်ခိုက်၌ ထင်ရှားရှိသော တရား ငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့် ထင်၏။ မှတ်သောသူသည်လည်း ထိုထင်သောတရားကို ထင်ပေါ်သည့်အတိုင်းပင် မှန်ကန်စွာသိ၏။ ထိုသိပုံတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ပြပေအံ့။

လက္ခဏာသဘာဝကို သိပုံ... အဆင်း ထင်ပေါ်လောက်အောင် မျက်စိ ကြည်သည်ဟုဖြစ်စေ၊ မျက်စိ ကောင်းသည်ဟုဖြစ်စေ သိခြင်းသည် **လက္ခဏာ** အလိုအားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပေတည်း။ “ကြည်လင်သော မျက်စိရုပ်၏ သဘာဝ လက္ခဏာကို သိခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်နောက်၌လဲ နည်းတူ ပင်တည်း။ အဆင်းဆီသို့ ပို့ပေးသည်ဟုဖြစ်စေ၊ မြင်စေသည်ဟု ဖြစ်စေ သိခြင်းသည် **ရသ** အလိုအားဖြင့် မှန်စွာသိခြင်းပေတည်း။ “ရူပေသု အာဝိဇ္ဇန = အဆင်းများထံသို့ ဆွဲငင်သည်၊ ဆွဲပို့ပေး သည်၊ မြင်စေသည်”-ဤစကားများသည် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် တူသည်ချည်းသာ။ ထို့ကြောင့်၊ သိလွယ်စေရန် “အဆင်းဆီသို့ ပို့ပေးသည်၊ မြင်စေသည်”ဟု ပြဆိုလိုက်သည်။ သဒ္ဓါနက် အတိ အကျ မဟုတ်ဘဲ ဆိုထားသည်ကို တွေ့တိုင်း ဤနည်းချည်း မှတ်ယူ ပါလေ။ မြင်မှု၏ တည်ရာဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ သည်ကနေပြီး မြင်သည် ဟူ၍ ဖြစ်စေ သိခြင်းသည် **ပစ္စုပ္ပန်** အလိုအားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပေတည်း။ “ကမ္မဇဘူတရုပ် = ကံကြောင့်ဖြစ်သော ထင် ရှားသော ရုပ်ကြမ်း”ဟုခေါ်သော မျက်လုံးသားရုပ်ရှိ၍၊ မျက်စိ ကြည်သည်ဟု သိခြင်းသည် **ပစ္စုပ္ပန်** အလိုအားဖြင့် မှန်စွာသိခြင်း ပေတည်း။

ရူပါယတန ... အဆင်းရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင်၊ မျက်စိထဲ၌ ထင် ပေါ်လာသည်ဟု ဖြစ်စေ (**လက္ခဏာ**)၊ မြင်ရ သည်ဟုဖြစ်စေ (**ရသ**)၊ မြင်မှု၏ကျက်စားရာဟုဖြစ်စေ = မြင်မှုက သည်ကိုချည်းရောက်နေသည်ဟုဖြစ်စေ (**ပစ္စုပ္ပန်**)၊ ဘူတရုပ်ဟု ခေါ်သော အမာခံ ရုပ်များပေါ်မှာ တည်မှီနေသည်ဟု ဖြစ်စေ (**ပစ္စုပ္ပန်**) သိ၏။

အထက်ပါအတိုင်း မျက်စိရုပ် အဆင်းရုပ်တို့ကို လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့် သိခြင်းသည် “စက္ခုပဇာနာတိ၊ ရူပေ စ ပဇာနာတိ” ဟူသော သတိပဋ္ဌာန်ပါဠိ၊ “စက္ခုပဿာဒံ၊ ရူပဉ္စ ယာထာဝသ-ရသလက္ခဏာဝသေန ပဇာနာတိ” ဟူသော ၎င်း၏အဋ္ဌကထာတို့နှင့် အညီပင်တည်း။

အဋ္ဌကထာ၏ အနက်ကား... စက္ခုပဿာဒံ၊ ကြည်လင်သော မျက်စိရုပ်ကို၎င်း။ ရူပဉ္စ၊ အဆင်းရုပ်ကို၎င်း။ ယာထာဝသ-ရသလက္ခဏာဝသေန၊ မှန် ကန် သော မိမိ၏ကိစ္စ၊ လက္ခဏာတို့၏ အလိုအားဖြင့်။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

အချို့က ဓာတုဝတ္ထုတို့ သမထအရာ၌ ပြအပ်သော စုဏ္ဏမနသိကာရမှ နည်းယူ၍ ဝိပဿနာအရာ၌လဲ ရုပ်တို့ကို အမှန်အမှန်ထင်အောင် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်ခြင်းသည် လက္ခဏာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့် မှန်ကန်စွာ သိခြင်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မသင့်သည်သာတည်း။

စက္ခုဝိညာဏ် .. မြင်မှုကို မှန်စွာသိလျှင်၊ မျက်စိထဲက မြင်သည် = အဆင်းကိုမြင်သည်ဟုဖြစ်စေ(လ)၊ အဆင်းမျှကိုသာ အာရုံပြုသည်ဟုဖြစ်စေ = မြင်ရုံမျှကလေးဘဲဟူ၍ ဖြစ်စေ (ရ)၊ အဆင်းဆီသို့မျက်နှာလှည့်နေသည်ဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ နှလုံးသွင်းမိ၍ မြင်သည်ဟုဖြစ်စေ၊ မျက်စိနှင့် မြင်စရာ အဆင်းရှိ၍ မြင်သည်ဟုဖြစ်စေ၊ ကံကောင်း၍မြင်ရသည်၊ ကံမကောင်း၍ မြင်ရသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ (ရူပါရမ္မဏာယ ကိရိယ မနောဓာတုယာ အပ ဂမ ပဒဋ္ဌာနံ-ခန္ဓနိဒ္ဒေသ။ သင်္ခါရပဒဋ္ဌာနံ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနံ ဝါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒအဖွင့်)။

စက္ခုသမ္ပဿ ... မြင်တွေ့မှုကို မှန်ကန်စွာသိလျှင်၊ အဆင်းနှင့် တွေ့သည်ဟုဖြစ်စေ(လ)၊ အဆင်းနှင့် တိုက်မိတိုးမိသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ မျက်စိ၊ အဆင်း၊ မြင်မှုတို့ ဆုံမိသွားသည်ဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ အဆင်းထင်၍ တွေ့ရသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

သုခ ... မြင်၍ ကောင်းခြင်းကို မှန်စွာသိလျှင်၊ မြင်လို့ ကောင်းသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)။ ကောင်းသည့် အနေအားဖြင့် ခံစားသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)။ စိတ်ထဲ၌ သာယာဖွယ်ဘဲဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)။ စိတ်အေးငြိမ်း၍ ကောင်းသွားသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ ကောင်းသောအဆင်းနှင့်တွေ့ရ၍ ကောင်းသွားသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ မြင်ချင်တာနှင့်တွေ့ရ၍ ကောင်းသွားသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

ဒုက္ခ ... မြင်၍မကောင်းခြင်းကို မှန်စွာသိလျှင်၊ မြင်၍မကောင်းဘူး၊ အမြင်ဆိုးသည်၊ အမြင်ရကပ်သည်ဟုဖြစ်စေ (လ)။ ဆိုးသည့်အနေအားဖြင့် ခံစားသည်ဟုဖြစ်စေ (ရ)။ စိတ်ထဲ၌ အခံရခက်သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)။ မှီရာရပ်ရှိ၍ မကောင်းသွားသည်၊ ဆိုးသော အဆင်းနှင့် တွေ့ရ၍ မကောင်း သွားသည်၊ မမြင်ချင်တာနှင့်တွေ့ရ၍ မကောင်းသွားသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

ဥပေက္ခာ ... အဒုက္ခမသုခ ခေါ် မဆိုးမကောင်း ခံစားမှုကို မှန်စွာသိလျှင်၊ မြင်၍ မဆိုးမကောင်းဘဲဟု ဖြစ်စေ (လ)။ မြင်မှုကို မရှင်မညှိုးစေဘူးဟု ဖြစ်စေ (ရ)။ ငြိမ်သက် သိမ်မွေ့သည်ဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)။ နှစ်သိမ့် အားရမှုမပါ၍ မဆိုးမကောင်း အမြင် ညီမျှနေသည်၊ မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုး အဆင်းနှင့် တွေ့ရလို့ မကောင်းမဆိုးအမြင်ညီမျှနေသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏ (နိဗ္ဗိတိက စိတ္တပဒဋ္ဌာနာ ဥပေက္ခာ၊ ဖဿပဒဋ္ဌာနာ ဝေဒနာ)

သုခ၊ ဒုက္ခ ဝေဒနာတို့သည် စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် မယှဉ်သော်လဲ ဝိပဿနာဆိုင်ရာ သုတ် ပါဠိတော်တို့၌ ဒွါရ ၆-ပါးလုံး မှာပင် ဝေဒနာ ၃-ပါးလုံးကို ပြတော်မူသည်နှင့်အညီ “မြင်တယ်” ဟု မှတ်၍သိရာ၌ သန္တိရဏ၊ ဇော၊ တဒါရုံတို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့ကိုပါယူ၍ ဝေဒနာ ၃-မျိုးလုံးကို အပြည့် အစုံ ထုတ်ပြသည်။ အဘိညေဃုသုတ်၊ ပရိညေဃုသုတ်တို့၌ ထင်ရှားလတံ့။

အထူး မှတ်ဖွယ် ... ဤအရာ၌ သုတအလို့ငှါ မှတ်သားဖွယ် တရပ်ကို ပြဦးအံ့။ “ဥပေက္ခာ ပန အကုသလဝိပါကဘူတာ အနိဋ္ဌတ္တာ ဒုက္ခေ အဝရောဓေတဗ္ဗာ၊ ဣတရာ

ဣဋ္ဌတ္တာ သုခေ” ဟူသော မူလဋီကာ (၂-၁၂၁), မဟာဋီကာ (၂-၃၂၆) တို့နှင့်အညီ ဆိုးသော အဆင်းကို မြင်သော စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဥပေက္ခာကို ဒုက္ခ ဟူ၍၎င်း၊ ကောင်းသော အဆင်းကို မြင်သောစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဥပေက္ခာကို သုခ ဟူ၍၎င်း ဆိုအပ်သေး၏။ ထို့အပြင်...အနိဋ္ဌတ္တာ, ဣဋ္ဌတ္တာ ဟူသော ဟိတ်ကို ထောက်၍ မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုး အဆင်းကို မြင်ရသော စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဥပေက္ခာကိုကား ဥပေက္ခာ ဟူ၍သာ ဆိုသင့်၏။ စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၌ ဥပေက္ခာသာယှဉ်သော်လဲ အလွန်ကောင်းသော အဆင်း, အသံ, အနံ့, အရသာတို့နှင့်တွေ့၍ ခံစားသော အခါ၌ ခံသာမှုထင်ရှား၏။ အလွန်ဆိုးသော အဆင်း, အသံ, အနံ့, အရသာတို့နှင့်တွေ့၍ ခံစားသောအခါ၌ မခံသာမှု ထင်ရှား၏။ အနံ့, အရသာတို့၌ အထူးပင်ထင်ရှား၏။ ရေမွှေးနံ့ ပန်းနံ့ နံသောအခါ, စာ.ကောင်း သောက်ဖွယ် ထမင်း ဟင်း မှူ အဖျော်တို့ကို စားသောက်သော အခါတို့၌ ခံသာမှု ထင်ရှား၏။ အပုပ် အညှို့နံ့ အညော်နံ့ နံသောအခါ, အရသာဆိုးသောဆေးကို စားသောက်သောအခါတို့၌ မခံသာမှုထင်ရှား၏။ ထို့ပြင်...ကာယဝိညာဏ်၌ သုခ ဒုက္ခတို့သာ ယှဉ်သော်လဲ တွေ့ထိတိုင်း ခံသာမှု မခံသာမှု ချဉ်းသာ ထင်ရှားသည်မဟုတ်။ မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုးဖောဋ္ဌဗ္ဗနှင့် တွေ့ထိသောအခါ၌ အလယ် အလတ် ခံစားမှုလဲ ထင်ရှားသေး၏။ သို့သော်လဲ ထိုအလယ် အလတ် ခံစားမှုကို ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ ဖောဋ္ဌဗ္ဗအား လျော်စွာ ဖြစ်သော အညံ့စား သုခဝေဒနာ ဟူ၍သာ မှတ်ရာ၏။ ဤကား ဋီကာတို့ကို မှီ၍ သုတအလို့ငှါပြသော မှတ်ဖွယ် အထူးတည်း။

မြင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သော မျက်စိ အဆင်း မြင်မှု တွေ့မှု ခံစားမှုဟူသော ဤတရား ငါးပါးတို့ကို မြင်ခိုက် မြင်ခိုက်၌ “မြင်တယ် မြင်တယ်” ဟု မှတ်၍ ပြခဲ့သည့် အကိုင်း လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန်တို့ အလိုအားဖြင့် အဇ္ဈာသယအား လျော်စွာ သိရမည်။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ဆုံးသောအခါ၌ ပဋ္ဌာန် အလိုအားဖြင့်လဲ ထိုက်သည် အားလျော်စွာ သိရမည်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သဋ္ဌာယတန

သံယုတ်နှင့် ဗဒ္ဓိသန္တိဒါမဂ်တို့၌ အောက်ပါအတိုင်း ဟောတော်မူ၏။

စက္ခု၊ ဘိက္ခဝေ အဘိညေယျံ၊ ရူပါ အဘိညေယျာ၊ စက္ခု-
ဝိညာဏံ အဘိညေယျံ၊ စက္ခုသမ္ပဿော အဘိညေယျော၊ ယမိဒံ
စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ
အဒုက္ခမသုခံ ဝါ တမ္ဗိ အဘိညေယျံ။ (သံ ၂-၂၅၈၊ ပဋိသံ ၆)

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ စက္ခု၊ မျက်စိကို။ အဘိညေယျံ၊ ရှေးရှု
ပြု၍ သိအပ်၏။ ဝါ၊ အမှတ်ပြု၍ သိသော၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်
သိအပ်၏။ ရူပါ၊ အဆင်းတို့ကို။ အဘိညေယျာ၊ ရှေးရှုပြု၍ သိအပ်
ကုန်၏။ ဝါ၊ အမှတ်ပြု၍ သိသော၊ ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်
ကုန်၏။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ မြင်သော စိတ်ကို။ အဘိညေယျံ၊ သိအပ်
၏။ စက္ခုသမ္ပဿော၊ မြင်တွေ့မှုကို။ အဘိညေယျော၊ သိအပ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ၊ မြင်တွေ့မှုကြောင့်။ သုခံ ဝါ၊ ချမ်းသာ
ဖြစ်စေ။ ဒုက္ခံ ဝါ၊ ဆင်းရဲဖြစ်စေ။ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ၊ မဆင်းရဲ
မချမ်းသာဖြစ်စေ။ ယံ ဣဒံ ဝေဒယိတံ၊ အကြင် ခံစားမှုသည်။
ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တမ္ဗိ၊ ထိုသုံးမျိုးသော ခံစားမှုကိုလဲ။ အဘိ-
ညေယျံ၊ ရှေးရှုပြု၍ သိအပ်၏။ ဝါ၊ အမှတ်ပြု၍ သိသော၊ ထူးသော
ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်၏။

သုတမယ၊ စိန္တာမယသည် ဝိပဿနာ မဟုတ်....ဖြစ်ခိုက်
ဖြစ်ခိုက် ရုပ်

နာမ်တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာစသည်ကို မှတ်၍မှတ်၍သိခြင်းသည်
သိထိုက်သော ဥေယျတရားတို့ကို ရှေးရှုပြု၍ သိခြင်းလဲ ဖြစ်၏။
သုတမယ၊ စိန္တာမယ၊ သမထဘာဝနာမယ အသိတို့ထက်
ထူးသော သိခြင်းလဲ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိညေယျံ-ရှေးရှု
ပြု၍ သိအပ်၏၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်၏-ဟူသော အနက်
၂-မျိုးလုံးသည် “အမှတ်ပြု၍ သိအပ်၏”ဟူသော အနက်နှင့် ဤ
အရာ၌ တူသည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ အဘိညေယျံ-အမှတ်ပြု၍
သိအပ်၏ဟူ၍လဲ အနက် ပေးအပ်၏။ မှီရာ မဟာဝိဇ္ဇိကာ စကား
တို့ကို ထုတ်ပြဦးအံ့။

သဘာဝဓမ္မာနံ လက္ခဏသလ္လက္ခဏတော ဥေယျအဘိမုခါ
ပညာ အဘိညာ ပညာ။ (မဟာဋီ ၂-၃၀၇)

အပိစ သုတမယာယ၊ စိန္တာမယာယ၊ ဧကစ္စ ဘာဝနာ-
မယာယ စ အဘိဝိသိဋ္ဌာယ ပညာယ ဉ္ဇတာ အဘိညာတာ။
(မဟာဋီ ၂-၅၀၇)

သဘာဝဓမ္မာနံ၊ ရုပ်နာမ် သဘောတရားတို့၏။ လက္ခဏ-
သလ္လက္ခဏတော၊ သဘာဝလက္ခဏာကိုမှတ်သဖြင့်။ (ပဓာန နည်းမျှ
သာတည်း။ ရသစသည်ကို မှတ်ခြင်းလဲ ပါဝင်၏။) ဥေယျအဘိမုခါ၊ သိထိုက်
သော ရုပ်နာမ်သို့ ရှေးရှုသော။ ပညာ၊ သိမှု ပညာသည်။ အဘိညာ
ပညာ၊ ဉ္ဇတပရိညာ ဟု ခေါ်သော အဘိညာ ပညာ မည်၏။
(တရားကိုယ်အားဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉ္ဇာန် ၂-ပါးတို့ပေတည်း။)

အပိစ၊ တနည်းလည်း။ သုတမယာယ စ၊ သုတမယ ဉ္ဇာန်မှ
၎င်း။ စိန္တာမယာယ စ၊ စိန္တာမယ ဉ္ဇာန်မှ၎င်း။ ဧကစ္စ ဘာဝနာ
မယာယ စ၊ အချို့သော ဘာဝနာမယဉ္ဇာန်မှ၎င်း။ (ဈာနသမ္ပယုတ်
ပညာ၊ အဘိညာ ပညာတို့ကိုဆိုလို၏။) အဘိဝိသိဋ္ဌာယ၊ ထူးခြားသော။
ပညာယ၊ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉ္ဇာန် တည်းဟူသော
ပညာဖြင့်။ ဉ္ဇတာ၊ သိအပ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်။ အဘိ-
ညာတာ၊ အဘိညာတ တရား မည်ကုန်၏။

ဤဋီကာအဖွင့် ၂-ခုတို့တွင် ရှေးအဖွင့်သည် ဉ္ဇတပရိညာကို
ဟောသော အဘိညာပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း။ ၎င်းအဖွင့်ဖြင့် “ရုပ်နာမ်
တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာစသည်ကို မှတ်လျက် ရှေးရှုသိခြင်းသည်
ဉ္ဇတပရိညာဟု ခေါ်သော အဘိညာ ပညာ မည်၏” ဟုပြသည်။
နောက်အဖွင့်သည်ကား ဉ္ဇတပရိညာဖြင့် သိအပ်သော ရုပ်နာမ်
တို့ကို ဟောသော အဘိညာတပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း။ ၎င်းအဖွင့်ဖြင့်
“ရှေး၌ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း လက္ခဏာစသည်ကို မှတ်လျက် သိမှု
သည်ပင် သုတမယ၊ စိန္တာမယ၊ အချို့သော ဘာဝနာမယတို့ထက်
ထူးသောကြောင့် အဘိညာ ပညာ မည်၏။ ၎င်းဉ္ဇာန်ဖြင့် သိအပ်
သော ရုပ်နာမ်တို့သည် အဘိညာတ မည်ကုန်၏” ဟု ပြသည်။
ထို့ကြောင့် သုတမယ၊ စိန္တာမယဉ္ဇာန်တို့သည် နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ

ဉာဏ်မျှပင် မဖြစ်ကုန်သေး၊ ထို့ထက် မြင့်မြတ်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ် မဖြစ်ကြသည်မှာ ဆိုဖွယ်ပင်မရှိတော့ပြီဟု ဆုံးဖြတ်အပ်၏။

ဤ **အဘိညေဃုသုတ်**၌ မျက်စိကို မှတ်လျက် ရှေးရှုသိရမည်။ အဆင်းတို့ကို မှတ်လျက် ရှေးရှုသိရမည်-ဤသို့ စသည်ဖြင့် အစဉ် အတိုင်း အသီးအသီး ဟောတော်မူခြင်းမှာ ဒေသနာနည်းမျှသာ တည်း။ တကြိမ် တကြိမ် မြင်ရာ၌ ငါးကြိမ်စီ ရှုမှတ်ရမည် ဟူ၍ ကား မယူအပ်။ အကြောင်းမူကား...ငါးကြိမ်စီ ရှုမှတ်နေပါလျှင် ထိုသို့ ရှုမှတ်နေဆဲမှာပင် မြင်မှု စသည်တို့သည် အကြိမ် များစွာ ထပ်မံ၍ ဖြစ်ပေါ်ကုန်ရာ၏။ ထိုအခါ ပေါ်တိုင်း ပေါ်တိုင်းကို ငါးကြိမ်စီ ရှုမှတ်ရန် မမှီနိုင်ရာ၊ အကယ်၍ မှီနိုင်စေကာမူ အာရုံ၏ အပျက်ကို သိပြီးလျှင် ၎င်းသိသော စိတ်၏အပျက်ကို ဝီထိမခြားဘဲ သိနိုင်မှ ဘင်္ဂဉာဏ် ဖြစ်သည်ဟုဆိုသော ပဋိသန္တိဒါမဂ်စသည်နှင့် မလျော်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍ တကြိမ် တကြိမ်မြင်ရာ၌ ပြခဲ့သော နည်းအတိုင်း တကြိမ်စီသာ ရှုမှတ်အပ်၏။ ထိုသို့ မှတ်၍ အထူး ထင်ရှားသော တရားတခုခုကို ပခာနပြု၍ သိခြင်းဖြင့် တရားငါးပါးလုံးကို မှတ်ခြင်းကိစ္စ၊ သိခြင်းကိစ္စ ပြီး၏။ ပြီးပုံကို **ပရိညေဃုသုတ်**၌ ဆိုအံ့။ ဤသို့ မှတ်သိ၍၊ ဉာတပရိညာဟု ခေါ်သော နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်တို့ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်ပြီးသောအခါ၌ မြင်တယ်ဟု မှတ်မိတိုင်း “ဤ မြင်မှုတို့သည် ရှေးက မရှိပါဘဲလျက် ယခုမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်”ဟု ထိုတရား ငါးပါးတို့၏ ဖြစ်မှုကိုလဲ သိ၏။ “ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် ပျောက်ကွယ် ကုန်ဆုံးသွားကြသည်”ဟု ပျက်မှုကိုလဲ သိ၏။ အထူး ထက်သန်သောအခါ၌ “ရိပ်ကနဲ ရိပ်ကနဲ ကုန်ဆုံးသွားကြသည်”ဟူ၍လဲ သိ၏။ အဖြစ်အပျက်ကို တွေ့မြင်သောကာလမှ စ၍ ပေါ်ပြီးလျှင် ပျောက်သွားကြသည်ကိုသာတွေ့ရသောကြောင့် “မမြဲပါတကား”ဟု အနိစ္စလက္ခဏာ အစစ် အမှန်ကိုလဲ သိ၏။ ဖြစ်ပျက်မှုနှင့် မကင်းသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် “ဆင်းရဲချည်း ပါတကား၊ မကောင်းတာချည်းပါ တကား”ဟု ဒုက္ခလက္ခဏာ အစစ် အမှန်ကိုလဲ သိ၏။ မဖြစ်စေလိုဘဲလျက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

မပျက်စေလိုဘဲလျက် ပျောက်ပျက်ခြင်းတို့ကိုသာ တွေ့ရသောကြောင့် “အလိုအတိုင်း ပြီးစေနိုင်သော ငါကောင်မဟုတ်ပါတကား၊ ငါကောင်မရှိပါတကား”ဟု အနတ္တလက္ခဏာ အစစ်အမှန်ကိုလဲ သိ၏။ ဤသို့သိခြင်းသည် မြင်ခိုက်၌ရှိသော တရားငါးပါးတို့ကို ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ အနိစ္စလက္ခဏာစသည်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ မှန်ကန်စွာ သိခြင်း မည်၏။ မြင်တိုင်း မြင်တိုင်း ဤသို့ မှတ်လျက် သိရမည်ကို ရည်ရွယ်၍ သံယုတ်၊ ပဋိသန္တိဒါမက်တို့၌ပင် အောက်ပါ ပရိညေယျသုတ်ကိုလဲ ဟောတော်မူ၏။

စက္ခု ဘိက္ခဝေ ပရိညေယျံ၊ ရူပါ ပရိညေယျာ၊ စက္ခုဝိညာဏံ ပရိညေယျံ၊ စက္ခုသမ္ပဿော ပရိညေယျော။ ယမိဒံ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အ-ဒုက္ခမသုခံ ဝါ တမ္ဗိ ပရိညေယျံ။ ။(ပရိညေယျံ၊ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိအပ်၏ဟု အနက်ပေးလေ။ အကြွင်းတူပြီ။ ဤအဘိညေယျ၊ ပရိညေယျသုတ်တို့ကို ဒွါရ ၆-ပါးလုံး၌ နည်းတူပင် ဟောတော်မူ၏။ သောတံ အဘိညေယျံ၊ သဒ္ဓါအဘိညေယျာ စသည်ဖြင့် သုတရှိသူတို့သည် ချဲ့၍သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်တို့ကိုနောက်၌ မပြုပြီ)။

ဤ **ပရိညေယျသုတ်**၌လဲ မြင်တိုင်း မြင်တိုင်း တကြိမ်စီသာ မှတ်လျက် တရားတခုခု၏ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်ကို ပဓာနပြု၍သိလျှင် ထိုထိုမြင်ခိုက်၌ရှိသော တရားငါးပါးလုံးကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကိစ္စပြီး၏။ ထိုတရားတို့၌ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တဟု စွဲလမ်းလျက် ကိလေသာမဖြစ်ထိုက်အောင် သိမှု ပြီးစီးသည်ဟု ဆိုလို၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့...မြင်မှုနှင့်စပ်၍ ကိလေသာ ဖြစ်ပေါ်သည်မှာ မြင်စဉ်ကာလက ထင်ရှားခဲ့သော တရားတခုခုကို အကြောင်းပြု၍သာ ဖြစ်တတ်ပေသည်။ မထင်ရှားခဲ့ မသိခဲ့သော တရားကို အစအကြောင်းပြု၍ကား မဖြစ်တတ်ပေ၊ ဥပမာ.... လူတဦးတယောက်၌ ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းသည် ထိုလူကို တွေ့မြင်ဘူးခြင်းကြောင့်လဲ ဖြစ်တတ်၏။ တဆင့်ကြားဘူးခြင်းကြောင့်လဲ

ဖြစ်တတ်၏။ အကယ်၍ လူတိုင်းကိုတွေ့လဲ မတွေ့ဘူးငြားအံ့။ ကြားလဲမကြားဘူးငြားအံ့။ လူ့ပြည်မှာ ရှိသည်ဟူ၍ပင် မသိရ ငြားအံ့။ ထိုသို့သောလူ၌ကား ချစ်မှုလဲမဖြစ်နိုင်၊ မုန်းမှုလဲမဖြစ် နိုင်၊ အဘယ့်ကြောင့်ပါနည်း?၊ ထိုလူမှာ မိမိစိတ်ထဲ၌ မထင် ရှားခြင်း မသိရခြင်းကြောင့်ပင်မဟုတ်ပါလော။ ဤဥပမာအတူပင် အဆင်းတခုကို ရှေးကလဲ မမြင်ဘူးသေး၊ ယခုလဲ မြင်ဆဲမဟုတ်၊ ဤသို့သောအဆင်းကို တွေ့မြင်နိုင်သည်ဟူ၍လဲ စိတ်မကူးမိသေး၊ ထိုအဆင်းမှာ မိမိမရောက်ဘူး၊ မကြားဘူး မသိဘူးသော တိုင်း ပြည် မြို့ရွာ နတ်ပြည်တပါးသော စကြဝဠာတို့၌ရှိကြသော မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏ အဆင်းမျိုးပင်တည်း။ ထိုသို့သော အဆင်းနှင့် စပ်၍ လောဘ၊ ဒေါသ စသော ကိလေသာ မဖြစ်နိုင်သည်သာ တည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း? ဟူမူ...ထို အဆင်းသည် မိမိ စိတ်ထဲ၌ မထင်ရှားသောကြောင့်ပင်တည်း။

ဝိပဿနာနည်းပြ အမေးအဖြေ

ထို့ကြောင့်ပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းလျှောက်တောင်းသော မာလုကျ ပုတ္တ ရဟန်းအား မြတ်စွာဘုရားက ကမ္မဋ္ဌာန်း ပေးခါနီးတွင် အောက်ပါမေးခွန်းတို့ဖြင့် ကိလေသာ၏သဘောနှင့် ဝိပဿနာ၏ သဘောကို ထင်ရှားသိစေတော်မူပြီ။

ဘုရား၏ မေးခွန်းတော်.....တံ ကိံ မညသိ မာလုကျပုတ္တ၊ ယေ တေ စက္ခုဝိညေယျာ ရူပါ အဒိဋ္ဌာ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ၊ န စ ပဿသိ၊ န စ တေ ဟောတိ ပဿေယျန္တိ၊ အတ္ထိ တေ တတ္ထ ဆန္ဒော ဝါ ရာဂေါ ဝါ ပေမံ ဝါ = အို မာလုကျပုတ္တ! ထိုအရာကို အဘယ်သို့ ထင်ပါသလဲ။ မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်သည့် အကြင်အဆင်းများကို သင်မမြင်ရသေး၊ ရှေးက မမြင်ဘူးသေး။ မြင်ဆဲလဲ မဟုတ်။ မြင်နိုင်သည်ဟူ၍လဲ သင့်အားစိတ်ကူးမဖြစ်သေး။ ထိုသို့သော အဆင်းများ၌ လိုချင်မှု၊ တပ်မက်မှု၊ ချစ်ခင်မှုသည် သင့်မှာရှိပါမည်လော၊ ဖြစ်ပါမည်လော?။

မာလုကျပုတ္တ ရဟန်း၏ အဖြေ ... နော ဟေတံ အန္တေ =

ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမရှိပါ အရှင်
ဘုရား။ ဤပဌမမေးခွန်းဖြင့် စိတ်ထဲ၌ အလျင်းမထင်ရှား၍၊
မစဉ်းစား မကြံစည်နိုင်သော အဆင်းများ၌ အလိုလိုပင်
ကိလေသာ ငြိမ်းနေကြောင်းကို တိုက်ရိုက် ဖော်ပြတော်မူ၏။
ထိုသို့သောအဆင်းများ၌ ဝိပဿနာဖြင့် ပယ်ရန်မလိုပြီ။ သို့
အလိုလိုပင် ကိလေသာမဖြစ်နိုင်၍ ငြိမ်းနေပြီဟု ဆိုလို၏။ မြင်ရ၍၊
စိတ်ထဲ၌ထင်ရှားသော အဆင်းများ၌သာလျှင် စဉ်းစား ကြံစည်
လျက် ကိလေသာ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုလဲ **ဗျတိရေကနည်း** =
ပြောင်းပြန်သိစေသောနည်းအားဖြင့် ပြတော်မူ၏။ မထင်ရှား
သော အဆင်းများကဲ့သို့ပင် ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်မထင်အောင်
ဝိပဿနာဖြင့် တားမြစ်ပြုပြင်နိုင်ပါလျှင်၊ ထိုထင်ရှားသော
အဆင်းတို့၌လဲ ကိလေသာ မဖြစ်နိုင်ပြီ။ သို့ဖြစ်၍၊ မထင်ရှားသော
အဆင်းကဲ့သို့ဖြစ်အောင် ထင်ရှားသော အဆင်းများကိုသာလျှင်
ဝိပဿနာရှုမှတ်၍ ကိလေသာကို ပယ်ရမည်ဟူသော ဤအနက်
ကိုလဲ **နေယျတ္တနည်း** = ဆောင်၍ သိအပ်သောနည်း၊ **အုတ္တ**
သိဒ္ဓ္ဓိနည်း = တိုက်ရိုက်မဆိုဘဲပြီးသောနည်း၊ **အတ္ထာပန္နနည်း** =
တိုက်ရိုက်မဆိုဘဲ ကျရောက်သောအနက်ကို သိစေသောနည်းတို့
အလိုအားဖြင့်ပြတော်မူ၏။

လူတစ်ဦးကို မြင်ပြီးလျှင် ချစ်မှု၊ မုန်းမှုဖြစ်ရာ၌ အဘယ်တရား
ထင်ရှား၍ ချစ်ရ၊ မုန်းရပါသနည်း?၊ အရေပေါ်တွင်ရှိသော
အဆင်းရုပ် ထင်ရှားခြင်းကြောင့်ပင်တည်း။ ထိုအဆင်းမှ ဆက်
လက်၍၊ ဆင်ခြင်သောအခါ၌ အတွင်းသားတွေပါ မကျန်
တကိုယ်လုံးပင် ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်ဖြစ်လျက် စိတ်ထဲ၌ ထင်
ပေါ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ တကိုယ်လုံး၌ ချစ်မှု၊ မုန်းမှုဖြစ်လေသည်။
အကယ်၍အပေါ်ယံတွင်ရှိသော ထိုအဆင်းများကို မမြင်ရငြားအံ့၊
အတွင်းသားတွေပါ တကိုယ်လုံးကို မစဉ်းစားမိနိုင်ပြီ။ ချစ်ဖွယ်၊
မုန်းဖွယ်မထင်နိုင်ပြီ။ ချစ်မှု၊ မုန်းမှုမဖြစ်နိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့်၊
မြင်စဉ်ကပင် မထင်ရှားခဲ့၍၊ စိတ်ထဲ၌မစွဲလမ်းနိုင်သော တရား

တို့၌ ကိလေသာမဖြစ်ခြင်း၊ ငြိမ်းခြင်းသည် အလိုလိုပင်ပြီးနေ၏။
ထိုမထင်ရှားသောတရားတို့ကို ဆင်ခြင်၍ ရှုခြင်းဖြင့် ပယ်နေရန်
မလိုပြီ။ မြင်စဉ်ကထင်ရှား၍ စွဲလမ်းနိုင်သော တရားတို့၌ကား
ပြန်၍ စဉ်းစား မိတိုင်း ကိလေသာ ဖြစ်နိုင်၏။ သို့ အလိုလို
အားဖြင့် ကိလေသာ မငြိမ်း။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုထင်ရှားသော
တရားတို့ကို မထင်ရှားသော တရားကဲ့သို့ပင် ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်
မထင်နိုင်အောင် ရှုမှတ်ဖို့ လိုသည် ဟူသော ဤအနက်သည်
ထင်ရှား၏။

မေးခွန်းတော်...အို-မာလုကျပုတ္တ! နားဖြင့် ကြားသိနိုင်
သည့် အကြင်အသံများကို သင်မကြားရသေး၊ ရှေးကမကြား
ဘူးသေး၊ ကြားဆဲလဲ မဟုတ်၊ ကြားနိုင်သည်ဟူ၍လဲ သင့်အား
စိတ်ကူးမဖြစ်သေး။ ထိုသို့သောအသံများ၌ လိုချင်မှု၊ တပ်မက်မှု၊
ချစ်ခင်မှုသည် သင့်မှာရှိပါမည်လော ဖြစ်ပါမည်လော?။

အဖြေ...ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမရှိပါ အရှင်ဘုရား။

မေးခွန်းတော်...အို-မာလုကျပုတ္တ! နှာခေါင်းဖြင့် နံနိုင်သည့်
အကြင်အနံ့များကို သင်မနံရသေး၊ ရှေးက မနံဘူးသေး၊ နံဆဲ
လဲ မဟုတ်၊ နံနိုင်သည်ဟူ၍လဲ သင့်အား စိတ်ကူးမဖြစ်သေး။ ထိုသို့
သော အနံ့များ၌ လိုချင်မှု၊ တပ်မက်မှု၊ ချစ်ခင်မှုသည် သင့်မှာ
ရှိပါမည်လော၊ ဖြစ်ပါမည်လော?။

အဖြေ...ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမရှိပါ အရှင်ဘုရား။

မေးခွန်းတော် ...အို-မာလုကျပုတ္တ! လျှာဖြင့် စားသိနိုင်သည့်
အကြင် အရသာများကို သင် မစားရသေး၊ ရှေးကမစားဘူးသေး၊
စားဆဲလဲမဟုတ်၊ စားနိုင်သည်ဟူ၍လဲ သင့်အား စိတ်ကူးမဖြစ်
သေး၊ ထိုသို့သော အရသာများ၌ လိုချင်မှု၊ တပ်မက်မှု၊ ချစ်ခင်မှု
သည် သင့်မှာရှိပါမည်လော၊ ဖြစ်ပါမည်လော?။

အဖြေ...ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းမရှိပါ အရှင်ဘုရား။

မေးခွန်းတော်....အို-မာလုကျပုတ္တ! ကိုယ်ဖြင့် တွေ့သိနိုင်သည့် အကြင်အတွေ့များကို သင်မတွေ့ရသေး၊ ရှေးက မတွေ့ဘူးသေး၊ တွေ့ဆဲလဲ မဟုတ်၊ တွေ့နိုင်သည်ဟူ၍လဲ သင့်အား စိတ်ကူးမဖြစ်သေး။ ထိုသို့သောအတွေ့များ၌ လိုချင်မှု၊ တပ်မက်မှု၊ ချစ်ခင်မှုသည် သင့်မှာရှိပါမည်လော၊ ဖြစ်ပါမည်လော?။

အဖြေ....ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမရှိပါ အရှင်ဘုရား။

မေးခွန်းတော်....အို-မာလုကျပုတ္တ! စိတ်ဖြင့် ကြံသိနိုင်သည့် အကြင်သဘောများကို သင်မကြံမသိရသေး၊ ရှေးကမကြံမသိဘူးသေး၊ ကြံသိဆဲလဲမဟုတ်၊ ကြံသိနိုင်သည်ဟူ၍လဲ သင့်အား စိတ်ကူးမဖြစ်သေး။ ထိုသို့သောသဘောများ၌ လိုချင်မှု၊ တပ်မက်မှု၊ ချစ်ခင်မှုသည် သင့်မှာရှိပါမည်လော၊ ဖြစ်ပါမည်လော?။

အဖြေ....ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမရှိပါ အရှင်ဘုရား။

ဤမေးခွန်းတော် ၆-ခုတို့ဖြင့် ဒွါရ ၆-ပါး၌ ထင်ရှားသော တရားတို့ကိုသာလျှင် စွဲလမ်း၍ ကိလေသာဖြစ်သည်၊ မထင်ရှားသည်ကိုကား စွဲ၍မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ထင်ရှားသောတရားတို့ကိုသာလျှင် “မထင်ရှားသော တရားကဲ့သို့ပင် ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ် မထင်နိုင်အောင်” ဝိပဿနာ ရှုအပ်ကြောင်းကို ပြတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် မာလုကျပုတ္တ ရဟန်းအား အောက်ပါအတိုင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ဟောကြားတော်မူ၏။

ဝိပဿနာရှုနည်း အကျဉ်း

တ္ထေ စ တေ မာလုကျပုတ္တ ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတေသု ဓမ္မေသု ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ သုတေ သုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ မုတေ မုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ။ ယတော ခေါ တေ မာလုကျပုတ္တ ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတေသု ဓမ္မေသု ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ သုတေ သုတမတ္တံ၊ မုတေ မုတမတ္တံ၊ ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ တတော တံ မာလုကျပုတ္တ န တေန။ ယတော တံ မာလုကျပုတ္တ န တေန။

တတော တံ့ မာလုကျပုတ္တ န တတ္ထ။ ယတော တံ့ မာလုကျပုတ္တ န တတ္ထ။ တတော တံ့ မာလုကျပုတ္တ နေဝိဓ၊ န ဟုရံ၊ န ဥဘယ မန္တရေန၊ ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿ။ (သံ ၂-၂၉၅)

မာလုကျပုတ္တ၊ အို-မာလုကျပုတ္တ။ ဧတ္ထ စ ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတေသု ဓမ္မေသု၊ မြင်ရ ကြားရ ရောက်ရ သိရသော ဤ တရားတို့တွင်လဲ။ တေ၊ သင့်အား။ ဒိဋ္ဌေ၊ မြင်ရသောအဆင်း၌။ ဒိဋ္ဌမတ္တံ၊ မြင်ရုံမျှသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတံ့။ သုတေ၊ ကြားရ သောအသံ၌။ သုတမတ္တံ၊ ကြားရုံမျှသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတံ့။ မုတေ၊ ရောက်ရသော အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့၌။ မုတမတ္တံ၊ ရောက်ရုံမျှသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတံ့။ ဝိညာတေ၊ သိရသော သဘော၌။ ဝိညာတမတ္တံ၊ သိရုံမျှသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတံ့။ *

မာလုကျပုတ္တ၊ အို-မာလုကျပုတ္တ။ ယတောခေါ၊ အကြင်အခါ၌။ တေ၊ သင့်အား။ ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတေသု ဓမ္မေသု၊ မြင်ရ ကြားရ ရောက်ရ သိရသောတရားတို့တွင်။ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ။ ပ။ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ မြင်ရသည်၌ မြင်ရုံမျှဖြစ်လတံ့၊ ကြားရ သည်၌ ကြားရုံမျှ ဖြစ်လတံ့၊ ရောက်ရသည်၌ ရောက်ရုံမျှ ဖြစ်လတံ့၊ သိရသည်၌ သိရုံမျှ ဖြစ်လတံ့။ မာလုကျပုတ္တ၊ အိုမာလုကျပုတ္တ။ တတော၊ ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ၌။ တံ့၊ သင်သည်။ တေန၊ ထိုမြင်ရ သောအဆင်း၊ ကြားရသော အသံ၊ ရောက်ရသောအနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့၊ သိရသောသဘောတို့နှင့် စပ်သော ကိလေသာနှင့်တကွ။ န ဘဝိဿတိ၊ မဖြစ်လတံ့။

* ဤမျှဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပုံကို ပြ၏။ ဥဒါန်းပါဠိ ဗာဟိယသုတ်၌ကား၊ ဤအရာတွင် “ဧဝံ ဧ ဗာဟိယ သိက္ခိတဗ္ဗံ=အို-ဗာဟိယ ! သင်သည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ကျင့်ရမည်” ဟူ၍ တိုက်ရိုက် ညွှန်ပြလျက် ရှိ၏။ ၎င်း၏အဋ္ဌကထာ၌လဲ “သိက္ခိတဗ္ဗန္တိ အဓိသီလသိက္ခာဒီနံ တိဿန္တမ္ပိ သိက္ခာနံ ဝေသေန သိက္ခာနံ ကာတဗ္ဗံ=ကျင့်ရမည်ဟူသည် မှာ အဓိသီလသိက္ခာ အစရှိသော သိက္ခာသုံးပါးလုံးတို့၏ အလိုအားဖြင့် ကျင့်ခြင်းကို ပြရမည်ဟူ၍ ၎င်း၊ ဧဝံ ဣမာယ ပဋိပဒါယ တယာ ဗာဟိယ တိဿန္တံ သိက္ခာနံ အနုပဝတ္တန ဝေသေန သိက္ခိတဗ္ဗံ=အို-ဗာဟိယ ! သင်သည် ဤဆိုခဲ့သောအကျင့်ဖြင့် သုံးပါးသော သိက္ခာတို့ကို မပြတ်ဖြစ်စေသည့် အလိုအားဖြင့် ကျင့်ရမည်ဟူလို” ဤသို့ ဖွင့်ပြလျက်ရှိ၏။

ယတော တံ မာလုကျပုတ္တ န တေန၊ အိမာလုကျပုတ္တ ! အကြင် အခါ၌ သင်သည် ထိုမြင်ရသည့်အဆင်း စသည်တို့နှင့် စပ်သော ကိလေသာနှင့်တကွ မဖြစ်လတံ့။ တတော တံ မာလုကျပုတ္တ န တတ္ထ၊ အိမာလုကျပုတ္တ ! ထိုအခါ၌ သင်သည် ထိုမြင်ရသည့် အဆင်းစသည်တို့၌ ကိလေသာအလိုအားဖြင့် မတည်လတံ့။

ယတော တံ မာလုကျပုတ္တ န တတ္ထ၊ အိမာလုကျပုတ္တ ! အကြင် အခါ၌ သင်သည် ထိုမြင်ရသည့်အဆင်း စသည်တို့၌ ကိလေသာ အလိုအားဖြင့် မတည်လတံ့။ မာလုကျပုတ္တ၊ အိ-မာလုကျပုတ္တ ! တတော၊ ကိလေသာအလိုအားဖြင့် မတည်သော ထိုအခါ၌ တံ၊ သင်သည်။ နေဝ ဣဓ၊ ဤလောက၌လဲ မရှိပြီ။ နဟုရံ၊ တပါးသော လောက၌လဲ မရှိပြီ။ န ဥဘယ မန္တရေန၊ ဤလောက၊ တပါးသော လောက ၂-မျိုးလုံး၌လဲ မရှိပြီ။ ဧသော ဧဝ၊ ဤလောက ၂-ပါးလုံး၌ ကိလေသာဖြင့် စွဲလမ်းသော သင်မရှိခြင်းသည်ပင်လျှင်။ ဒုက္ခဿ၊ ကိလေသာဆင်းရဲ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏။ အန္တော၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား နိဗ္ဗာန်ပေတည်း။

ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော **အညေဝါဒ** အရအားဖြင့် ထူးရာ အနက်ကား...တတော၊ ကိလေသာ အလိုအားဖြင့် မတည်သော ထိုအခါ၌။ တံ၊ သင်သည်။ နေဝ ဣဓ၊ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်ဟူသော ဤအတွင်းဘက် အာယတနတို့၌လဲ မရှိပြီ။ န ဟုရံ၊ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့၊ သဘော၊ ဟူသော ထိုအပြင်ဘက် အာယတနတို့၌လဲ မရှိပြီ။ ဥဘယံ အန္တရေန၊ အတွင်းဘက် အပြင်ဘက် အာယတန ၂-မျိုး၏ အလယ်ကြား၌ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ၆-ပါး၌လဲ။ ဝါ၊ အာယတန ၂-မျိုးလုံးကိုကြည့်၍ ယူအပ်သောဝိညာဏ် ၆-ပါး၌လဲ။ န၊ မရှိပြီ။ ဧသော ဧဝ၊ ဤဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်တို့၌ သင်မရှိခြင်း = ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်တို့၏ မထင်ခြင်းသည် ပင်လျှင်။ ဒုက္ခဿ၊ ကိလေသာဆင်းရဲ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏။ အန္တော၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား နိဗ္ဗာန်ပေတည်း။

အဓိပ္ပါယ်ကား...အဆင်းကို မြင်ရသောအခါ၌ မြင်ရုံမျှတွင် သာ ရပ်တန့်စေရမည်။ မြင်ရသည့် အဆင်းကို ဆက်လက်၍ စဉ်းစားသောအားဖြင့် ကိလေသာ မဖြစ်စေရ။ ထိုကိလေသာ ဖြစ်ခွင့်မရအောင် မြင်ရသော အဆင်းကို ရှုမှတ်အပ်၏။ ထိုသို့ ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့် အဆင်းရုပ်ကို သဘောမှန်အတိုင်း သိ၏။ သိပုံကား... မြင်ရုံမျှ သဘောဟူ၍၎င်း၊ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားသည်ဟူ၍၎င်း၊ မှတ်ဆဲမှာပင် ပျောက်ပျက်သွားပြီ ဟူ၍၎င်း သိ၏။ ထို့ကြောင့် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ ငါကောင်မဟုတ်ဟု ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်နိုင်၏။ ထိုအဆင်းသည် ထင်ရှား၍ မြင်ရသော်လည်း မမြင်ရသော အဆင်းကဲ့သို့ပင် ဖြစ်လေ၏။ စိတ်ထဲ၌ ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်၊ အထည်ဝတ္ထု အနေအားဖြင့် စွဲ၍ မတည်ပြီ။ ပြန်၍ ဆင်ခြင်မိသော်လည်း မှတ်စဉ်က ထင်ခဲ့သည့်အတိုင်းသာ ထင်၏။ ကုန်ဆုံးသွားသည့်အနေ၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအနေအားဖြင့်သာ ထင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဘယ်သူကို မြင်လိုက်သည်၊ သူက ချစ်စရာကောင်းသည်၊ မုန်းစရာကောင်းသည်” ဤသို့စသည်ဖြင့် ထိုအဆင်းနှင့်စပ်၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်သော ကိလေသာ မဖြစ်နိုင်ပြီ။ ဤသို့ ကိလေသာ မဖြစ်နိုင်အောင် မြင်တိုင်း မြင်တိုင်း ရှုမှတ်ရမည်ဟု ဆိုလို၏။ အသံကိုကြားရသောအခါ အနံ့ကို နံလျက်၊ အရသာကို စားသိလျက်၊ အတွေ့အမျိုးမျိုးကို တွေ့ထိလျက်၊ ရောက်ရသော အခါ သဘောအာရုံအမျိုးမျိုးကို ကြံသိရသော အခါတို့၌လဲ ဆက်လက်၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်သော ကိလေသာဖြစ်ခွင့်မရအောင် ရှုမှတ်လျက် ကြားရုံမျှစသည်၌သာ တည်စေရမည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤသို့ မြင်ရုံမျှ စသည်၌သာ တည်အောင် မပြတ်ရှုမှတ်သော အားဖြင့် ဝိပဿနာနှင့်ယှဉ်သော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို အဆင့်ဆင့် ပွားစေလျက် မဂ်သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကိုဖြစ်စေရမည်ဟု ဆိုလို၏။

ဝိပဿနာယ ဝိသယံ ဒိဋ္ဌာဒီဟိ စတူဟိ ကောဋ္ဌာသေဟိ
ဝိဘဇိတွာ တတ္ထဿ ဉာတ တီရဏပရိညံ ဒဿေတိ ဟူ၍၎င်း၊
ဟေဋ္ဌိမာဟိ ဝိသုဒ္ဓိဟိ သဒ္ဓိံ သင်္ခေပေနဝ ဝိပဿနာ ကထိတာ

ဟူ၍၎င်း၊ ဖွင့်ဆိုသော ဥဒါန်း အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ဤသုတ်၌ ဧတ္ထ စ။ပေ။ ဘဝိဿတိ ဟူသောစကားဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပုံကို ပြ၏။ ယတော ခေါ် စသည်ဖြင့် မဂ်ဖိုလ်နှင့်တကွ၊ ပဟာနပရိညာ ဖြစ်ပုံကို ပြသည်ဟူ၍၎င်း၊ ထိုတွင်လဲ ယတော ခေါ်။ပ။ န တေန- ဖြင့် မဂ်ကို ပြသည်၊ ယတော တွံ။ပ။ န တတ္ထ-ဖြင့် ဖိုလ်ကိုပြသည်၊ ယတော တွံ။ပ။ ဒေသဝန္တော ဒုက္ခဿ-ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ပြသည် ဟူ၍၎င်း၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ပင် ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုသည်နှင့်အညီ၊ ယတောခေါ် စသည်၌ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြအံ့။

မြင်ရသောအဆင်းစသည်တို့ကို ‘မြင်တယ်၊ကြားတယ်’စသည် ဖြင့် မပြတ်မစဲမှတ်၍ အကြင်အခါ၌ စိတ်သည် မြင်ရုံမျှ၊ ကြားရုံမျှ စသည်၌သာ တည်၏။ မြင်ရသောအဆင်း စသည်တို့သည်လည်း မြင်ရသော သဘောမျှ၊ ကြားရသော သဘောမျှ စသည် အနေ အားဖြင့်သာ ထင်ကုန်၏။ ဖြစ်ပျက်သော သဘောမျှ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ သဘောမျှ အနေအားဖြင့်သာ ထင်ကုန်၏။ ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ် အကောင်အထည် ခြမိစသည်အနေအားဖြင့်ကား မထင် ကုန်ပြီ။ ထိုအခါ၌ ရှုမှတ်မိသော ထိုအာရုံတို့သည် “မထင်ရှား၍၊ မမြင်ရ မကြားရ မရောက်ရ မသိရသော အာရုံတို့ကဲ့သို့ပင်” ဖြစ် လေကုန်၏။ ကိလေသာ၏ အာရုံမဖြစ်ကုန်ပြီ။ ထိုအာရုံတို့ကို စွဲ၍ ကိလေသာ မဖြစ်နိုင်ပြီ။ ဤသို့ ကိလေသာ မဖြစ်ထိုက်သည်ကိုပင် “ထိုအာရုံတို့၌ အာရမ္မဏာနုသယ မကိန်း”ဟူ၍၎င်း၊ “ဝိပဿ နာက ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂပဟာန်ဖြင့် ပယ်သည်”ဟူ၍၎င်း၊ “တဒင်္ဂ ဝိဝေက၊ ဝိရာဂ၊ နိရောဓ၊ ဝေါသဂ္ဂ မည်သည်”ဟူ၍၎င်း၊ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ ဆိုလေသည်။ ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ် ကိုလဲ “တဒင်္ဂနိဗ္ဗုတ = ရှုမှတ်မှု ဟူသော အကြောင်းတစိတ်ဖြင့် ကိလေသာ ငြိမ်းသောသူ”ဟူ၍ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၌ ဟောတော် မူသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မြင်ရသောအဆင်းစသည်တို့နှင့် စပ်ဆိုင် သော ကိလေသာနှင့်တကွ မဖြစ်ပြီ။ “မြင်ရသောအဆင်း စသည် တို့ကို တပ်မက်၍လဲ မနေ၊ ပြစ်မှား၍လဲ မနေ၊ မြဲသည်၊ ချမ်းသာ သည်၊ အကောင်အထည် ဟုတ်သည်-ဤသို့စသည်ဖြင့် တွေဝေ

၍လဲ မနေပြီ”ဟု ဆိုလို၏။ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်သည် နိစ္စသညာ စသည်ကို ပယ်တတ်သောကြောင့် **ပဟာနပရိညာ** မည်၏။ မြင်ရသောအဆင်း စသည်တို့၏ ပျက်မှုကို သိလျက် ဖြစ်လျှင် **ဝိပဿနာ ပဟာနပရိညာ**တည်း။ မြင်ရသော အဆင်းစသည်နှင့် မှတ်သိမှုစသော သင်္ခါရအလုံးစုံ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို သိလျက် ဖြစ်လျှင် **မဂ် ပဟာနပရိညာ**တည်း။ မဂ်၏အခြားမဲ့၌ ထိုနိဗ္ဗာန် ကိုပင် အာရုံပြုလျက် ဖိုလ်စိတ် ဖြစ်၏။ ထိုဖိုလ်သို့ ရောက်ဆဲ၊ ရောက်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်သည် မြင်ရသော အဆင်းစသည်တို့၌ ကိလေသာ အလိုအားဖြင့် မတည်ပြီ။ “မြင်ရသောအဆင်းစသည်တို့၌ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိမဖြစ်ပြီ”ဟု ဆိုလို၏။ မဂ်ဖိုလ်ဟူသည်မှာ ဥက္ကဋ္ဌနည်း အားဖြင့် အရဟတ္တမဂ် ဖိုလ်ပေတည်း။

နေဝိဓ.....စသည်၌ အဋ္ဌကထာဆရာတို့ပြုအပ်သော အဓိပ္ပာယ် ကား.....အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလုံးစုံသောရုပ်နာမ်တို့၌ စွဲလမ်းမှုမရှိသောကြောင့်၊ မျက်မှောက် ဘဝ ဤလောက၌လဲ တည်ရှိနေသည် မမည်တော့ပြီ။ ပရိနိဗ္ဗာန် စုတိမှနောက်၌ ရုပ်နာမ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် တပါးသောဘဝ တပါးသော လောက၌လဲ မရှိတော့ပြီ။ ဤသို့ လောက ၂-ပါးလုံး၌ မရှိခြင်း = စွဲလမ်းမှုကင်း၍ ရုပ်နာမ်အသစ် မဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည်ပင် ကိလေသာဆင်းရဲ ဝဋ်ဆင်းရဲတို့၏ အပြီး တိုင်ငြိမ်းသော **အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်** မည်၏ဟု ဆိုလို၏။

အညေဝါဒ.....၌ အဓိပ္ပာယ်ကား.....မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ဆဲ ခဏ၌ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ် ဟူသော ဤ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ဒွါရံ ၆-ပါးလဲ မထင်ပြီ။ ၎င်းတို့ကိုလဲ အာရုံမပြု မိပြီ။ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့၊ သဘော ဟူသော ဤဗာဟိရာယတန လောကီအာရုံ ၆-ပါးလဲ မထင်ပြီ။ ၎င်းတို့ကိုလဲ အာရုံမပြုမိပြီ။ မြင်သောစိတ် ကြားသောစိတ် နံသောစိတ် စားသိ သောစိတ် တွေ့ထိသောစိတ် ကြံသိ ရှုမှတ်သောစိတ်ဟူသော ဤ ဝိညာဏ် ၆-ပါးလဲ မထင်ပြီ။ ၎င်းတို့ကိုလဲ အာရုံ မပြုမိပြီ။ ဤဒွါရ အာရုံ ဝိညာဏ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကိုသာ အာရုံပြုလျက် မဂ်စိတ်

ဖိုလ်စိတ်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုမဂ်ဖိုလ်တို့ဖြင့် သိအပ်သော (ဒွါရ အာရုံ ဝိညာဏ်တို့၏)ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောသည်ပင် ဆင်းရဲတို့၏ အပြီးတိုင် ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဆိုလို၏။

မာလုကျပုတ္တ မထေရ်သည် အကျဉ်းမျှဖြင့် ဟောအပ်သော ဝိပဿနာ ရှုနည်းကို နာကြားပြီးလျှင် မိမိ နားလည်အပ်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကို အောက်ပါအတိုင်း လျှောက်လေ၏။

ရူပံ ဒိသ္မာ သတိ မုဋ္ဌာ၊ ပိယံ နိမိတ္တံ မနသိကရောတော။
သာရတ္ထစိတ္တော ဝေဒေတိ၊ တဉ္စ အဇ္ဈောသ တိဋ္ဌတိ။

တဿ ဝမုန္တိ ဝေဒနာ၊ အနေကာ ရူပသမ္ဘဝါ။
အဘိဇ္ဈာ စ ဝိဟေသာ စ၊ စိတ္တ-မဿူ-ပဟညတိ။
ဧဝံ အာစိနတော ဒုက္ခံ၊ အာရာ နိဗ္ဗာန ဝုစ္စတိ။

ရူပံ၊ အဆင်းကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်ပြီး၍။ ပိယံ နိမိတ္တံ၊ ချစ်ဖွယ်အာရုံကို။ မနသိကရောတော၊ နှလုံးသွင်းမိသောသူအား။ ။ (ဝိပဿနာ ရှုမည်ဟု နှလုံးသွင်းမှု ယောနိသော မနသိကာရကင်းသဖြင့် အယောနိသော မနသိကာရ ဖြစ်သည်ကို ပြ၏)။ ။ သတိ၊ အမှတ်ရမှုသတိသည်။ မုဋ္ဌာ၊ မေ့လေ၏။ (ထိုအခိုက်၌ မြင်ရုံမျှ၊ မြင်ရရုံမျှသာ၊ ထင်ရှားရှိနေပါလျက်၊ မြင်ရုံမျှ၊ မြင်ရရုံမျှ၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တမျှဟုသိလျက်၊ အမှတ်မရဟူလို)။ ။ သော၊ အမှတ်မရသော ထိုသူသည်။ သာရတ္ထစိတ္တော၊ တပ်မက်သောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍။ ဝေဒေတိ၊ ခံစား၏။ ။ (မုန်းဖွယ်အာရုံကို နှလုံးသွင်းမိ၍ ပဒုဗ္ဗေတိဖြင့် ခံစားခြင်း၊ မဇ္ဈတ္တနိမိတ်ကိုနှလုံးသွင်းမိ၍ သမုဠစိတ်ဖြင့် ခံစားခြင်းတို့ကိုလဲ ဤဆိုခဲ့သော နိဗ္ဗာန စကားများဖြင့်ပင် ပြသည်ဟု ယူအပ်၏)။ ။ တဉ္စ၊ ထိုအာရုံကိုလဲ။ အဇ္ဈောသ၊ မျိုသကဲ့သို့ သိမ်းပိုက်၍။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။ တဿ၊ ထိုသူအား။ ရူပသမ္ဘဝါ၊ အဆင်းမှစ၍ ဖြစ်ကုန်သော။ အနေကာ၊ များစွာကုန်သော။ ဝေဒနာ၊ အကောင်း အဆိုး အမျိုးမျိုးသော ခံစားမှုတို့သည်၎င်း။ အဘိဇ္ဈာ စ၊ လိုချင် မက်မောမှု တို့သည်၎င်း။ ဝိဟေသာစ၊ ညှဉ်းဆဲလိုသော ဒေါသတို့သည်၎င်း။ ဝမုန္တိ၊ တိုးပွားကုန်၏။ အဿ၊ ထိုသူ၏။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဥပဟညတိ၊ လောဘ၊ ဒေါသတို့ဖြင့် ပင်ပန်း၏။ ဧဝံ၊ ဤနည်းဖြင့်။ ဒုက္ခံ၊ ကိလေသာ

ဆင်းရဲ ဝဋ်ဆင်းရဲကို။ အာပစ်နတော၊ ဆည်းပူး စုဆောင်းသော သူအား။ နိဗ္ဗာန်၊ ဆင်းရဲငြိမ်းသောနိဗ္ဗာန်မည်သည်။ အာရာ၊ ဝေးသေးသည်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(မြင်ဆဲ၌ မှတ်သိမှုမရှိလျှင် နိဗ္ဗာန်သို့ မရောက်နိုင်ဟု ပြ၏)။

န သော ရဇ္ဇတိ ရူပေသု၊ ရူပံ ဒိသ္မာ ပဋိ-ဿတော။
ဝိရတ္တစိတ္တော ဝေဒေတိ၊ တဉ္စ နာဇ္ဈောသ တိဋ္ဌတိ။

ယထာ-ဿ ပဿတော ရူပံ၊ သေဝတော စာပိ ဝေဒနံ။
ဒီယတိ နော ပစိယတိ၊ ဧဝံ သော စရတိ-ဿတော။
ဧဝံ အပစ်နတော ဒုက္ခံ၊ သန္တိကေ နိဗ္ဗာန ဝုစ္စတိ။

ယော၊ အကြင်ဝိပဿနာယောဂီသည်။ ရူပံ၊ အဆင်းကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ဝါ၊ မြင်လတ်သော်။ ပဋိ-ဿတော၊ မြင်သည်ဟုတဖန်အမှတ်ရသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သော၊ ထိုအမှတ်ရသောသူသည်။ ရူပေသု၊ မြင်ရသော အဆင်းတို့၌။ န ရဇ္ဇတိ၊ မတပ်မက်။ ဝိရတ္တစိတ္တော၊ တပ်မက်ကင်းသော စိတ်ရှိလျက်။ ဝေဒေတိ၊ ခံစား၏။ တဉ္စ၊ ထိုအာရုံကိုလဲ။ န အဇ္ဈောသ ကိဋ္ဌတိ၊ မသိမ်းပိုက်မှု၍ တည်၏။ ဝါ၊ သိမ်းပိုက်၍မတည်။ ယထာ၊ မှတ်သိမှုနှင့် တကွဖြစ်သော အကြင်အခြင်းအရာဖြင့်။ ရူပံ၊ အဆင်းကို။ ပဿတော စာပိ၊ ရှုလဲရှုမြင်သော်လဲ။ ဝေဒနံ၊ ခံစားမှုကို။ သေဝတော စာပိ၊ မှီလဲ မှီဝဲသော်လဲ။ (စ-သဒ္ဓါ သမုစ္စယတ္ထ၊ အဝိ-သဒ္ဓါ သမ္ဘာဝနတ္ထ)။ အဿ၊ ထိုသူအား။ ဒုက္ခံ၊ အဆင်းနှင့်စပ်၍ဖြစ်ထိုက်သောကိလေသာဆင်းရဲ ဝဋ်ဆင်းရဲတို့သည်။ ဒီယတိ၊ ကုန်သာ ကုန်ခန်း၏။ န ဥပစိယတိ၊ ဆည်းပူး စုဆောင်း အပ်သည်ကား မဟုတ်။ ဧဝံ တထာ၊ မှတ်သိမှုနှင့် တကွဖြစ်သော ထိုအခြင်း အရာဖြင့်။ သတော၊ မြင်တိုင်း မြင်တိုင်း အမှတ်ရလျက်။ သော၊ ထိုသူသည်။ စရတိ၊ ကျင့်၏။ ဧဝံ၊ ဤနည်းဖြင့်။ ဒုက္ခံ၊ ကိလေသာဆင်းရဲ ဝဋ်ဆင်းရဲကို။ အပစ်နတော၊ ဖျက်ဆီးသောသူအား။ နိဗ္ဗာန်၊ ဆင်းရဲငြိမ်းသောနိဗ္ဗာန်မည်သည်။ သန္တိကေ၊ နီးကပ်၏ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(မြင်ဆဲ၌ မှတ်သိလျှင် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်သည်ဟု ပြ၏)။

ကြားခိုက်စသည်တို့၌လဲ နိဗ္ဗာန်ဝေးပုံ နီးပုံတို့ကိုပြသောဂါထာတို့မှာ နည်းတူပင်တည်း။ အလိုရှိလျှင် သဠာယတနသံယုတ်-သဠာဝဂ်၌ ကြည့်ရှုပါလေ။ ဤဂါထာတို့ဖြင့် လျှောက်သော အခါ၌ မြတ်စွာဘုရားက မာလုကျပုတ္တ ထေရ်အား သာဓုခေါ်၍ ချီးမွမ်းတော်မူပြီးလျှင် အကျဉ်း ဟောအပ်သော ဝိပဿနာ ရှုနည်း၏ အနက် အဓိပ္ပါယ် အကျယ်ကို သင်လျှောက်သည့်အတိုင်းပင် မှတ်သားလေဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ထိုဂါထာတို့ကိုပင် ထပ်မံ၍ ဟောတော်မူ၏။ မာလုကျပုတ္တမထေရ်သည် ထိုအကျဉ်း ဝိပဿနာ ရှုနည်းအတိုင်း အားထုတ်၍ မကြာမီပင် မဟာသာဝက ရဟန္တာတပါး ဖြစ်တော်မူကြောင်း ၎င်းပါဠိတော်၌ လာ၏။

လိုရင်းမှတ်ဖွယ်... ဤ မာလုကျပုတ္တသုတ်ဖြင့် ဤ အနက်တို့သည် ထင်ရှားကုန်၏။ ဝိညာဏ် ၆-ပါးဖြင့် မသိရ၍ မထင်ရှားသော တရားတို့၌ အလိုလိုပင် ကိလေသာငြိမ်း၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော တရားတို့ကို တမင်ရှာကြံ၍ ရှုရန် မလို ဟူသော ဤအနက်လဲ ထင်ရှား၏။ ဝိညာဏ် ၆-ပါးဖြင့် သိရ၍ ထင်ရှားသော တရားတို့၌သာ မရှုမိလျှင် ကိလေသာ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုထင်ရှားသော တရားတို့ကိုသာ ရှု၍ (မရှုမိလျှင် ဖြစ်ထိုက်သည့်) ကိလေသာတို့ကို ပယ်အပ်ကုန်၏ ဟူသော ဤအနက်လဲ ထင်ရှား၏။ ထင်ရှားသော တရားကို ရှုမိလျှင် ထင်ရှား၊ မထင်ရှားသော တရား အလုံးစုံတို့၌ ကိလေသာ မဖြစ်ထိုက်ပြီ။ ထို့ကြောင့် ထင်ရှားသော တရားကို ရှုခြင်းဖြင့် အလုံးစုံသော တရားတို့၌ ရှုခြင်းကိစ္စ၊ သိခြင်းကိစ္စ ပြီး၏ ဟူသော ဤအနက်သည်လည်း ထင်ရှား၏။ သို့ဖြစ်၍ “မြင်တိုင်း မြင်တိုင်း တကြိမ်စီသာ မှတ်လျက် တရားတခုခု၏ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ အနိစ္စ-လက္ခဏာစသည်ကို ပဓာနပြု၍ သိလျှင် ထိုထို မြင်ခိုက်၌ ရှိသော တရားငါးပါးလုံးကို ဝိုင်းခြား၍ သိခြင်းကိစ္စ ပြီး၏” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

မြင်တိုင်း မြင်တိုင်း “မြင်တယ်၊ မြင်တယ်” ဟု မပြတ် ရှုမှတ်သော်လဲ ဉာဏ်ရစဉ်၌ ကိလေသာဇောများသည် မကြာ မကြာ

ဝင်၍ ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သည့်အတွက် စိတ်မပျက်အပ်၊
 မှတ်မှုကို မလျော့အပ်၊ ထို ကိလေသာ စိတ်ကို မှတ်၍ ပယ်သာ
 ပယ်အပ်၏။ ဥပမာ.....အဝတ်လျော်ဖွပ်သော သူသည် တကြိမ်
 နှစ်ကြိမ် နယ်ရုံမျှ ထုရိုက် ပွတ်တိုက်ရုံမျှဖြင့် မဖြူစင်သော်လဲ လက်
 မလျော့မှု၍ အကြိမ်ကြိမ် ထုရိုက် ပွတ်တိုက်ခြင်း၊ နယ်ခြင်းဖြင့်
 အဝတ်ကို ဖြူစင်စေအပ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ အထူးကား.....အဝတ်
 ဖွပ်ရာ၌ သည်တကြိမ်မှာ မည်မျှ စင်ကြယ်သွားပြီ၊ မည်မျှ လိုသေး
 သည်ဟု သိနိုင်၏။ ဝိပဿနာအရာ၌ကား ယနေ့ ကိလေသာ
 မည်မျှ ကုန်သွားပြီ၊ မည်မျှ ကျန်သေးသည်ဟု မသိနိုင်ချေ။ အစဉ်
 အတိုင်း မှတ်၍ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော အခါကျမှသာလျှင်
 မည်မျှ ကုန်သွားပြီဟု သိနိုင်ပေသည်။ ဤ မသိနိုင်ပုံ၊ သိနိုင်ပုံကို
 ပဲခွပ်ရိုးဥပမာနှင့် တူသည်ဟု ခန္ဓဝဂ်သံယုတ်၌ ဟောတော်မူ၏။
 တူပုံကား.....ပဲခွပ်ရိုးတွင် လက်ကိုင်ရာ အရပ်၌ နေ့စဉ် နေ့တိုင်း
 ပွန်း၍ ကုန်ကုန်သွားသော်လဲ လက်သမားသည် ယနေ့ မည်မျှ
 လက်ရာ ထင်သွားပြီဟု မသိနိုင်သကဲ့သို့၊ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း
 ကိလေသာတို့ ကုန်ငြိမ်းကြသော်လဲ ဝိပဿနာ ယောဂီသည်
 မည်မျှ ကုန်သွားပြီဟု မသိနိုင်ချေ၊ ရက်၊ လ၊ နှစ်ပေါင်း များစွာ
 ကြာ၍ ပဲခွပ်ရိုး၌ လက်ရာကောင်းကောင်း ထင်သော အခါကျမှ
 ပဲခွပ်ရိုး မည်မျှ ကုန်သွားပြီဟု သိနိုင်သကဲ့သို့၊ ဝိပဿနာယောဂီ
 သည်လည်း မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော အခါကျမှသာလျှင်
 ကိလေသာ မည်မျှ ကုန်သွားပြီဟု သိနိုင်ပေသည်။ သို့သော်လဲ
 ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်သော အခါ၌ကား ကိလေသာစောသည်
 တရံတခါမျှသာလျှင် ဖြစ်တော့၏။ ဖြစ်သော်လဲ မှတ်မိသည်နှင့်
 တပြိုင်နက် ကင်းပျောက်၏၊ တဖန် ထပ်၍ မဖြစ်လာတော့ပြီ။
 အများအားဖြင့် မှတ်မှုချည်းသာလျှင် တစပ်တည်းဖြစ်လျက်ရှိ၏။
 ဉာဏ် အထူးရင့်သန်သောအခါ၌ကား နှစ်သက်ဖွယ် အဆင်းကို
 မြင်ဆဲ စက္ခုဒွါရဝီထိ အတွင်း၌သော်လဲ ကိလေသာစောမဖြစ်
 မှု၍ ကုသိုလ်စောမျှ၊ ဝုဋ္ဌောမျှသာ ဖြစ်လေ၏၊ ထိုမြင်သော
 ဝီထိစိတ်ကိုလဲ အခြားမဲ့၌ ရှုမှတ်လျက် အခြေမပျက်ဘဲ ဝိပဿနာ
 ချည်းသာလျှင် တစပ်တည်း ဖြစ်သွားနိုင်၏၊ ထိုသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်

အား ဝိပဿနာရှုဆဲ၌လဲ ကိလေသာ ကွာမှု၊ ငြိမ်းမှုသည် ထင်ရှားသေး၏။ ဤသို့ ထင်ရှားပုံကို သဠာယတနသံယုတ် အာသီဝိသဝဂ် သတ္တမသုတ်၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာဖြင့်လဲ သိအပ်၏။

ကိလေသာကို မှတ်၍ ပယ်ပုံ... ဒန္ဓော ဘိက္ခဝေ သတုပ္ပါဒေါတိ သတိယာ ဥပ္ပါဒေါယေဝ ဒန္ဓော ဥပ္ပန္နမတ္တာယ ပန တာယ ကေစိ ကိလေသာ နိဂ္ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ၊ န သဏ္ဌာတုံ သက္ကောန္တိ။ စက္ခုဒွါရသ္မိံ ဟိ ရာဂါဒိသု ဥပ္ပန္နေသု ဒုတိယ ဇဝနဝါရေ “ကိလေသာ မေ ဥပ္ပန္နာ”တိ ဥတွာ တတိယေ ဇဝနဝါရေ သံဝရဇဝနံယေဝ ဇဝတိ၊ အနစ္စရိယဉ္စေတံ၊ ယံ ဝိပဿကော တတိယ ဇဝနဝါရေ ကိလေသေ နိဂ္ဂဏှေယျ။ စက္ခုဒွါရေ ပန ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ အာပါထဂတေ ဘဝဂံ အာဝဇ္ဇေတွာ အာဝဇ္ဇနာဒိသု ဥပ္ပန္နေသု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာနန္တရံ သမ္ပတ္တကိလေသဇဝနဝါရံ နိဝတ္တေတွာ ကုသလမေဝ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အာရဒ္ဓဝိပဿကာနံ ဟိ အယ မာနိသံသော ဘာဝနာပဋိသင်္ခါရေ ပတိဋ္ဌိတဘာဝဿ။ (သံ-ဋ္ဌ ၃-၉၆။)

ဒန္ဓော ဘိက္ခဝေ သတုပ္ပါဒေါတိ၊ ဟူသည်ကား။ သတိယာ၊ ကိလေသာ ဖြစ်သည်ဟု အမှတ်ရမှု သတိ၏။ ဥပ္ပါဒေါယေဝ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင်။ ဒန္ဓော၊ နှေး၏။ ပန၊ ကိလေသာ ငြိမ်းမှု မနှေးသည်ကို ဆိုအံ့။ တာယ၊ အမှတ်ရမှု ထိုသတိသည်။ ဥပ္ပန္နမတ္တာယ၊ ဖြစ်လျှင် ဖြစ်ခြင်း။ ကေစိ ကိလေသာ၊ အချို့သော ကိလေသာတို့သည်။ နိဂ္ဂဟိတာဝ၊ နှိပ်အပ်ကုန်သည်သာလျှင်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ သဏ္ဌာတုံ၊ တည်တံ့ခြင်းငှါ။ န သက္ကောန္တိ၊ မစွမ်းနိုင်ကုန်။ ဟိ၊ ချဲ့၍ ပြအံ့။ စက္ခုဒွါရသ္မိံ၊ စက္ခုဒွါရ၌။ ရာဂါဒိသု ဥပ္ပန္နေသု၊ ရာဂ စသည်တို့ဖြစ်ကုန်လတ်သော်။ ဒုတိယဇဝနဝါရေ၊ ဒုတိယဇော အလှည့်၌။ “မေ ငါ့အား။ ကိလေသာ၊ ကိလေသာတို့သည်။ ဥပ္ပန္နာတိ၊ ဖြစ်ကြသည်”ဟု။ ဥတွာ၊ သိ၍။ ဝါ၊ သိခြင်းကြောင့်။ တတိယဇဝနဝါရေ၊ တတိယဇော အလှည့်၌။ သံဝရဇဝနံယေဝ၊ စောင့်စည်းမှု ဝိပဿနာ ဇောသည်သာလျှင်။ ဇဝတိ၊ ဖြစ်၏။ စ၊ ဆက်၍ဆိုအံ့။ ဝိပဿကော၊ ဝိပဿနာ

ရူသော သူသည်။ တတိယဇဝနဝါရေ၊ တတိယဇောအလှည့်၌။
 ကိလေသေ၊ ကိလေသာတို့ကို။ ယံ နိဂ္ဂဏေယျ၊ အကြင် နှိပ်နိုင်
 ရာ၏။ ဧတံ၊ ဤသို့ နှိပ်နိုင်ခြင်းသည်။ အနန္တရိယံ၊ အံ့ဖွယ်မဟုတ်
 သေး။ ပန၊ အံ့ဖွယ်အစစ်ကား။ စက္ခုဒွါရေ၊ စက္ခုဒွါရ၌။ ဣဋ္ဌာ-
 ရမ္မဏေ အာပါထဂတေ၊ နှစ်သက်ဖွယ် အဆင်းထင်လတ်သော်။
 ဘဝဂံ၊ အာဝဇ္ဇေတွာ အာဝဇ္ဇနာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု၊ ဘဝင်ကိုနှစ်စေ
 ၍ ဆင်ခြင်မှု အာဝဇ္ဇန်း စသည်တို့ ဖြစ်ကုန်ပြီးလတ်သော်။ ဝေါ-
 ဋ္ဌဗ္ဗနာနန္တရံ၊ ဝုဋ္ဌော၏ အခြားမဲ့၌။ သမ္ပတ္တကိလေသဇဝနဝါရံ၊
 ရောက်သော ကိလေသာဇော၏ အလှည့်ကို။ နိဝတ္တေတွာ၊
 နှစ်စေ၏။ ကုသလမေဝ၊ ကုသိုလ်ကိုသာလျှင်။ ဥပ္ပါဒေတိ၊
 ဖြစ်စေ၍။ အယံ၊ ကိလေသာ၏ အလှည့်၌ ကုသိုလ်ကို ဖြစ်စေနိုင်
 သော ဤ အကျိုးသည်။ အာရဒ္ဓဝိပဿကာနံ၊ အားထုတ်စ ပြုခဲ့
 ပြီး၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်စသည်နှင့် ပြည့်စုံသော ဝိပဿနာ ယောဂီ
 တို့၏။ ဘာဝနာပဋိသင်္ခါရေ ပတိဋ္ဌိတဘာဝဿ၊ စိတ်ကို ပြုပြင်
 ကြောင်း ဘာဝနာ၌တည်ခြင်း၏။ အာနိသံသော၊ အကျိုးပေ
 တည်း။

ဤ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် အလတ်စား ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်
 ပြည့်စုံသောသူအား မြင်ဆဲ စက္ခုဒွါရဝီရိယံ စသည်မှာ တရံတခါ၌
 ကိလေသာဇောဖြစ်သော်လဲ ၎င်းကို မှတ်သိနိုင်လျှင် တတိယ
 ဝီရိယံ စသည်၌ ကုသိုလ်ဇော၊ ဝိပဿနာဇောချည်းသာ ဖြစ်သွား
 သည်ဟု ပြ၏။ အနန္တရိယံစသော အဋ္ဌကထာ စကားဖြင့်ကား
 ထက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသူအား “အကုသိုလ်စိတ်
 ကို မဖြစ်စေဘူး၊ ရှုမှတ်မှုကိုသာ တစပ်တည်း ဖြစ်စေမည်”ဟု
 ကန့်သတ်ခြင်း (နိယမိတ) စသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် မြင်ဆဲ
 စက္ခုဒွါရဝီရိယံ စသည်မှာပင် ကိလေသာဇော မဖြစ်မှု၍ ကုသိုလ်
 ဇောသာ ဖြစ်ပြီးလျှင် ၎င်းပဌမဝီရိယံကို ဒုတိယဝီရိယံဖြင့် ရှုနိုင်
 သည်ကို ပြ၏။ ဝုဋ္ဌောမျှ၌သာ တည်ပုံကိုကား မူလပဏ် မဟာ-
 ဟတ္ထိပဒေါပမသုတ်၏အဖွင့် အဋ္ဌကထာဖြင့် သိအပ်၏။

ပဉ္စဒါရ၌ ဇောဆိတ်ပုံ

ဗလဝိပဿကဿ သစေပိ စက္ခုဒွါရာဒီသု အာရမ္မဏေ အာပါထဂတေ အယောနိသော အာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝေါဠုဗ္ဗနံ ပတွာ ဧကံ ဒွေ ဝါရေ အာသေဝနံ လဘိတွာ စိတ္တံ ဘဝဂ်မေဝ ဩတရတိ၊ န ရာဂါဒိ ဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အယံ ကောဋိပ္ပတ္တော တိက္ခဝိပဿကော၊ အပရဿ ရာဂါဒိဝသေန ဧကံ ဝါရံ ဇဝနံ ဇဝတိ၊ ဇဝန ပရိယောသာနေ ပန “ရာဂါဒိဝသေန ဧဝံ မေ ဇဝနံ ဇဝိတ”န္တိ အာဝဇ္ဇတော အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ ဟောတိ၊ ပုန ဝါရံ တထာ န ဇဝတိ၊ အပရဿ ဧက ဝါရံ ဧဝံ အာဝဇ္ဇတောပိ ပုန ဒုတိယဝါရံ ရာဂါဒိဝသေန ဇဝနံ ဇဝတိ ယေဝ၊ ဒုတိယဝါရာဝသာနေ ပန “ဧဝံ မေ ဇဝနံ ဇဝိတန္တိ” အာဝဇ္ဇတော အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ ဟောတိ၊ တတိယ- ဝါရေ တထာ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (မ-ဇ ၂-၁၂၉)

ဗလဝိပဿကဿ၊ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် စသည်နှင့် ပြည့်စုံ၍ အား ကောင်းသော ဝိပဿနာယောဂီအား။ စက္ခုဒွါရာဒီသု၊ စက္ခုဒွါရံ စသည်တို့၌။ အာရမ္မဏေ အာပါထဂတေ၊ အာရုံ ထင်လတ်သော်။ အယောနိသော အာဝဇ္ဇနံ၊ မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုသည်။ သစေပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်စေကာမူ။ ဝေါဠုဗ္ဗနံ ပတွာ၊ ဝုဠောသို့ ရောက်လတ်သော်။ ဧကံ ဒွေ ဝါရေ၊ တကြိမ် နှစ်ကြိမ်။ အာသေဝနံ လဘိတွာ၊ မှီဝဲခြင်း၊ ထုံခြင်းကိုရ၍။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဘဝဂ်မေဝ၊ ဘဝင်သို့သာလျှင်။ ဩတရတိ၊ သက်၏။ ရာဂါဒိဝသေန၊ ရာဂ စသည်တို့၏ အလိုအားဖြင့်။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ အယံ၊ ဤ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကောဋိပ္ပတ္တော တိက္ခဝိပဿကော၊ ခေါင်ထိပ်သို့ ရောက်သော အထက်စား ဝိပဿနာရှုသူတည်း။ အပရဿ၊ တပါးသော (အလတ်စား ဝိပဿနာရှု) သူအား။ ရာဂါဒိဝသေန၊ ရာဂ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့်။ ဇဝနံ၊ ဇောသည်။ ဧကံ ဝါရံ ဇဝတိ၊ တကြိမ်ဖြစ်၏။ ပန၊ သို့သော်လဲ။ ဇဝနပရိယောသာနေ၊ ဇော၏အဆုံး၌။ “မေ၊ ငါ့အား။ ရာဂါဒိဝသေန ဇဝနံ၊ ရာဂ စသည်တို့အလိုအားဖြင့် ဇောသည်။ ဧဝံ ဇဝိတန္တိ၊ ဤသို့သွားပြီ၊

ဖြစ်ပြီ” ဟု။ အာဝဇ္ဇတော၊ နှလုံးသွင်းသည်ဖြစ်၍။ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ၊ အာရုံကိုသိမ်းဆည်းအပ်၊ ရှုအပ်သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ။(ဇော၏အဆုံး၌ ရှုသည်ဟူသော်လဲ၊ အဝဏ္ဏာပြီးမှ ရှုသည်ကိုသာ ဆိုလို၏)။ ။ပုနဝါရံ၊ တဖန် ဒုတိယဝါရံ အလှည့်၌။ တထာ န ဇဝတိ၊ ထိုသို့ရာဂစသည် အလိုအားဖြင့် မဖြစ်။ အပရဿ၊ တပါးသော (အညံ့စား ဝိပဿနာရှု) သူအား။ ဧဝံ၊ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း။ ဧကဝါရံ အာဝဇ္ဇတောပိ၊ တကြိမ်မျှ နှလုံးသွင်း၊ ရှုမှတ်ပါသော်လဲ။ ဒုတိယဝါရံ၊ ဒုတိယအလှည့်၌။ ဝါ၊ နှစ်ကြိမ်မြောက်။ ရာဂါဒိဝသေန ဇဝနံ၊ ရာဂစသည် အလိုအားဖြင့် ဇောသည်။ ပုန ဇဝတိယေဝ၊ တဖန်ဖြစ်သေးသည် သာတည်း။ ဒုတိယဝါရာဝသာနေ ပန၊ ဒုတိယဝါရံ၏အဆုံး၌ ကား။ “မေ၊ ငါ့အား။ ဇဝနံ၊ ဇောသည်။ ဝါ၊ သွားသော စိတ်သည်။ ဧဝံ ဇဝတန္တိ၊ ဤသို့သွားပြီ၊ ဖြစ်ပြီ” ဟု။ အာဝဇ္ဇတော၊ နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်သည်ဖြစ်၍။ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ၊ အာရုံကို သိမ်းဆည်းအပ်သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တတိယဝါရေ၊ ၃-ကြိမ်မြောက်ကိလေသာအလှည့်၌။ တထာ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ထိုသို့ ရာဂစသည် အလိုအားဖြင့် မဖြစ်။

ဤအဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ဦးတို့တွင် တတိယ ပုဂ္ဂိုလ်သည် မန္တဝိပဿက၊ ဒုတိယပုဂ္ဂိုလ်သည် မဇ္ဈိမဝိပဿက၊ ပဌမပုဂ္ဂိုလ်သည် တိက္ခဝိပဿကတည်း။ တနည်းကား……တတိယ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အညံ့စား ဗလဝ ဝိပဿနာနှင့် ပြည့်စုံသူတည်း။ ဒုတိယ၊ ပဌမတို့သည် အလတ်စား၊ အထက်စား ဗလဝိပဿနာ နှင့် ပြည့်စုံသူတို့တည်း။ ထိုတွင် မန္တဝိပဿကအား၊ မြင်ဆင် စက္ခုဒွါရဝီရိယ စသည်၌ဖြစ်သော ကိလေသာကို၊ တကြိမ်မှတ်ပါ သော်လဲ၊ နောက်ထပ်တကြိမ် ကိလေသာဇောဖြစ်ပြန်၏။ ၎င်းကို တဖန် မှတ်ပြီးသောအခါ၌ကား ကိလေသာဇော မဖြစ်ပြီ၊ ကုသိုလ်ဇော၊ ဝိပဿနာဇောများသာ ဖြစ်လေတော့၏။ ဒုတိယ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ပုံကို ရှေး၌ပြခဲ့ပြီ။ ပဌမတိက္ခဝိပဿကအား ကိလေသာဖြစ်ဖွယ်အာရုံနှင့်တွေ့၍၊ အယောနိသော မနသိကာရ

ခေါ် မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမှု = အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်ပေါ်ငြား
 သော်လဲ၊ ရှေးရှေး ရှုမှတ်မှုတို့၏ အဟုန်ကြောင့်၊ ထိုအာဝဇ္ဇန်း
 သည် ထက်သန်စွာ မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့်၊ ပဉ္စဝိညာဏ်၊
 သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိင်း၊ သန္တရဏတို့သည်လည်း အာရုံကို ထင်ရှားစွာ
 မယူနိုင်ကုန်။ ထိုစိတ်တို့မှ၊ အာရုံကိုထင်ရှားစွာ မရခြင်းကြောင့်၊
 ဝုဋ္ဌော မည်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည်လည်း၊ ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်
 စသည်ဖြင့် မပိုင်းခြား မဆုံးဖြတ်နိုင်သည် ဖြစ်၍၊ စူးစမ်း ဆင်ခြင်
 သောသဘောအားဖြင့် နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ရှေးစိတ်
 အမူအရာအတိုင်း နောက်စိတ်များထပ်၍ ဖြစ်သည်ကိုပင် ရည်၍၊
အာသေဝနံ လဘိတွာ = မှီဝဲစေခြင်းကို ရသည် ဟု ဆိုပေသည်။
 အာသေဝနပစ္စည်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ခြင်းကိုကား မရည်။ ဤသို့ပင်
 ၂-ကြိမ်၊ ၃-ကြိမ်ဖြစ်သော်လဲ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်သောကြောင့် ဇော
 မဖြစ်မှု၍ ဘဝင်သာဖြစ်လေ၏။ မနောဒွါရ၌လဲ၊ ဤဝုဋ္ဌောဝါရ
 ဝီထိမျိုး ဖြစ်တတ်သည်သာတည်း။ ဤဝီထိမျိုး ဖြစ်သောအခါ
 လွန်စွာမထင်ရှားဘဲရှိ၏။ မြင်ရသလိုလို၊ ကြားရသလိုလို၊ စိတ်ကူးမိ
 သလိုလို ထင်ရတတ်၏။ ဘဝင်မှထသောအခါ အလွန်မထင်
 ရှားသော ထိုမြင်မှု စသည်ကို ရှုမှတ်သော မနောဒွါရဝိပဿနာ
 ဝီထိ ဖြစ်၏။ ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား ပဉ္စဒွါရ၌ ကုသိုလ်
 အကုသိုလ်ဇော အချင်းခပ်သိမ်းဆိတ်၏။ မနောဒွါရတခုတည်း
 ၌သာလျှင် ဝိပဿနာဇောဖြစ်၏။ ဤသို့ ပဌမဝီထိ၌ ဇောဆိတ်၍
 အာရုံအလွန်မထင်ရှားခြင်း၊ ဒုတိယမနောဒွါရဝီထိ၌၊ မယုတ်
 မလွန် ညီမျှစေသော တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ ထင်ရှားလျက်၊
 ရှုမှတ်မှု = ဝိပဿနာဇောငြိမ်သက်စွာ ဖြစ်ခြင်းများသည် သင်္ခါရ-
 ပေက္ခာဉာဏ် ထက်သန်သောကာလ၌ များစွာဖြစ်တတ်၏။
 အားထုတ်၍ ၎င်းဉာဏ်သို့ ရောက်သောအခါ၌ မျက်မှောက်
 ထင်ရှားပါလတုံ။

ထိုအခါမျိုး၌ ပုထုဇဉ် ဖြစ်ငြားသော်လဲ “ရဟန္တာကဲ့သို့ပင်
 ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာနှင့် ပြည့်စုံနေသည်”ဟု မှတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့်၊
 ပဉ္စဂုံတ္တရတိကဏ္ဍကီဝဂ် စတုတ္ထသုတ်၏ ပဉ္စမဝါရ ၁၅၀-၌-

“သာဓု ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာလေန ကာလံ ပဋိကူလန္တ အပ္ပဋိကူလန္တ တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ ဥပေက္ခကော ဝိဟရေယျ သတော သမ္ပဇာနော” = အိုရဟန်းတို့! ရဟန်းသည် ရံဖန် ရံခါ၌ မုန်းဖွယ်၊ ချစ်ဖွယ် ၂-မျိုးလုံးကိုကြည့်၍ အမှတ်ရလျက်၊ သိလျက်၊ အမျှရ၍နေရာ၏။ ဤသို့နေခြင်းသည် ကောင်း၏”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ၎င်းအဋ္ဌကထာ၌လဲ—

“ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာဝသေန ပဉ္စမော၊ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ စေသာ ခိဏာသဝဿ ဥပေက္ခာ သဒိသာ၊ န ပန ခိဏာသဝပေက္ခာ။ ပ။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ပဉ္စသု ဌာနေသု ဝိပဿနာဝ ကထိတာ၊ တံ အာရဒ္ဓံ ဝိပဿကော ကာတုံ သက္ကောတိ = (အံ-ဋ္ဌ ၃-၅၂)

ပဉ္စမဝါရကို ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ အလိုအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ် ၏။ ဤဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာဟူသည်မှာလဲ ရဟန္တာ၏ ဥပေက္ခာနှင့် တူသော ဥပေက္ခာသာတည်း။ ရဟန္တာ၏ ဥပေက္ခာကား မဟုတ် ပေ။ ပ။ ဤသုတ်မှာ ငါးဌာနတို့၌ ဝိပဿနာကိုသာ ဟောတော် မူအပ်၏။ ထိုပဿနာကို (အားထုတ်စပြုခဲ့ပြီး၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသည်နှင့် ပြည့်စုံသော) အာရဒ္ဓဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြုခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏”ဟု မိန့်ဆို၏။ မူလပဏ် မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ်၏ အဋ္ဌကထာ၌လဲ—

“ဥပေက္ခာ ကုသလ နိဿိတာ သဏ္ဌာတိတိ ဣမ ဆဋ္ဌဂုံ- ပေက္ခာ၊ သာ ပနေသာ ကိဉ္ဇာပိ ခိဏာသဝဿ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အာရမ္မဏေသု အ-ရဇ္ဇနာဒိဝသေန ပဝတ္တတိ။ အယံ ပန ဘိက္ခု ဝိရိယဗလေန ဘာဝနာ သိဒ္ဓိယာ အတ္တနော ဝိပဿနံ ခိဏာ- သဝဿ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ ဌာနေ ဌပေတိတိ ဝိပဿနာဝ ဆဋ္ဌဂုံ- ပေက္ခာ နာမ ဇာတာ = (မ-ဋ္ဌ ၂-၁၃၀)

ဥပေက္ခာ ကုသလ နိဿိတာ သဏ္ဌာတိ ဟူသော ဤအရာ၌ ဥပေက္ခာဟူသည်မှာ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာပင်တည်း။ ၎င်းဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ သည် ကောင်း၊ မကောင်းသော အာရုံတို့၌ မတပ်မက်ခြင်း စသည် အလိုအားဖြင့် ရဟန္တာ၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်တတ်ငြားသော်လဲ

ဤဝိပဿနာယောဂီ ရဟန်းသည် ဝိရိယအစွမ်းဖြင့် ဘာဝနာ ပြည့်စုံလတ်သော် မိမိ၏ရှုမှတ်မှုကို ရဟန္တာ၏ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ အရာ၌ထား၏။ ထို့ကြောင့် မှတ်မှု ဝိပဿနာသည်ပင်လျှင် ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာမည်သည် ဖြစ်လေ၏” ဟု ဖွင့်ဆို၏။

ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပဉ္စဒါရ၌ ဇောဆိတ်သည်တိုင်အောင် ရှုမှတ် အပ်သည်ကို ရည်၍ ဖွတ်ဖမ်းနည်း ဥပမာဖြင့် သာမဏေငယ်က အရှင်ပေါဠိလအား ကမ္မဋ္ဌာန်း ပေးဘူးလေပြီ။

အရှင်ပေါဠိလ ဝတ္ထု ။ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်က အရှင် ပေါဠိလ မည်သော မထေရ်ကြီး တပါးရှိ၏။ ၎င်းမထေရ်သည် ဝိပဿီ အစရှိသော ရှေးဘုရား ၆-ဆူတို့၏ လက်ထက်ကလဲ ရဟန်းပြုလျက် ပိဋကတ် ၃-ပုံကို ဆောင်၍ ကျမ်းဂန်ကို သင်ကြားပို့ချခဲ့ဘူး၏။ ယခု ဘုရား လက် ထက်မှလဲ ကျမ်းဂန်ကိုသာ ပို့ချလျက်နေ၏။ ဘာဝနာကိုကား အားမထုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် သတိရစေရန် ၎င်းမထေရ်ကြီးကို တွေ့မြင်တော်မူတိုင်း မြတ်စွာဘုရားက **တုန္ဒ ပေါဠိလ**-အချည်း နှီး ပေါဠိလ၊ အလကား ပေါဠိလဟု ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုတော်မူ၏။ ထိုအခါ၊ အရှင်ပေါဠိလမှာ သံဝေဂ ရလေ၏။ “ငါသည် အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကတ် ၃-ပုံကို ဆောင်၍ ရဟန်းငါးရာ တို့အား မပြတ်ပို့ချ၏။ သို့ဖြစ်ပါလျက် ငါ့ကို အလကား ပေါဠိလ ဟု မြတ်စွာဘုရားက မိန့်ဆိုချေသေး၏။ ငါ့မှာ ဈာန်ဝိပဿနာ မဂ် ဖိုလ် တရားထူးများ မရှိခြင်းကြောင့် ဤသို့ဆိုသည် ဖြစ်ရာ ၏” ဟု သံဝေဂရပြီးလျှင် တရားအားထုတ်ရန် ယူဇနာ ၁၂၀-ဝေးသော အရပ်သို့ ထွက်သွားလေ၏။ ရဟန္တာ ဖြစ်ပြီးသော ရဟန်း ၃၀-တို့၏နေရာ တောကျောင်းသို့ ရောက်လေလျှင် အကြီးဆုံးမထေရ်၏ထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း တောင်းလေ၏။ ထိုအခါ၊ ပရိယတ်မာန် ခုခံနေမည်ကို မြင်သောကြောင့် သံဃာ့မထေရ် ကြီးက ကိုယ်တိုင်ကမ္မဋ္ဌာန်းမပေးဘဲ ဒုတိယမထေရ်ထံသို့ လွှဲလိုက် ၏။ ထိုမထေရ်ကလဲ တတိယမထေရ်ထံသို့ လွှဲလိုက်ပြန်၏။ ဤသို့

သောနည်းဖြင့် အဆင့်ဆင့်လွှဲလိုက်ရာ နောက်ဆုံး၌ (၇) နှစ် အယွယ် ရဟန္တာ သာမဏေငယ်ထံသို့ ရောက်သွားလေ၏။

ချီးမွမ်း ကြည်ညိုဖွယ်....ထိုအခါ၌ အရှင် ပေါဠိလမှာ ပရိ-
ယတ်မာန် အလျင်းပင် မရှိပြီဖြစ်၍
သာမဏေငယ်၏ထံ၌ လက်အုပ်ချီလျက် ရိုသေစွာ ကမ္မဋ္ဌာန်း
တောင်းလေ၏။ *

ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် စာချဆရာတော်ကြီး ဖြစ်ပါလျက် “ငါ
တတ်သိ နားလည်သည့် အတိုင်းသာ အားထုတ် တော့မည်၊ သူ
တပါးထံ၌ အောက်မကြို့တော့ပါဘူး” ဟူ၍ သဘောမထားဘဲ
ဤမျှလောက် တရား၌ ရိုသေသည်မှာ ချီးမွမ်းဖွယ် ကောင်းပါ
ပေစွ ! အလွန်ရိုးဖြောင့်၍ နိဝါတ နိမာနဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပါ
ပေစွ ! ကြည်ညိုဖွယ် ကောင်းပါပေစွ ! ။

ထိုအခါ သာမဏေငယ်က “အိုအရှင်ဘုရား ! တပည့်တော်က
ငယ်လဲ ငယ်ပါသေးသည်၊ သုတလဲ နည်းပါသေးသည်၊ အရှင်
ဘုရားတို့ထံမှ သင်ယူဘို့သာ ရှိပါသည်” ဟု ပြော၍ ငြင်းပယ်
သော်လဲ အရှင်ပေါဠိလက ထပ်မံ၍ တောင်းပန်ပြန်သောကြောင့်
“ဆုံးမသည့်အတိုင်း လိုက်နာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း ပေးပါမည်” ဟု
သာမဏေငယ်က ဆို၏။ “လိုက်နာပါမည်၊ မီးထဲသို့ဆင်းရမည်ဟု
ဆိုလျှင်လဲ ဆင်းပါမည်” ဟု မထေရ်ကြီးက ဝန်ခံလေ၏။ သာမ
ဏေငယ်က စုံစမ်းလို၍ “သို့ဖြစ်လျှင် ဟို-ရေအိုင်ထဲသို့ ဆင်းလိုက်
ပါ” ဟု အနီးရှိရေအိုင်သို့ ဆင်းစေ၏။ မထေရ်ကြီးသည် အဘိုးတန်
သင်္ကန်းများကို ဝတ်ရုံမြဲအတိုင်းပင် တခွန်းတည်းသော စကားဖြင့်
ဆင်းသွားလေ၏။ သင်္ကန်းစွန်း၌ အနည်းငယ် ရေစိုသောအခါ
ပြန်ကြွခဲ့ပါဟု ဆိုလေလျှင် တခွန်းတည်းသော စကားဖြင့်ပင် ပြန်

* ကြီးမြင့်သော ရဟန်းက ငယ်နိမ့်သည့် ပစ္စု ပတ်ဉ္စိတဝန္ဏနာ = တည်ခြင်းငါးပါးရှိသော
ရှိခိုးခြင်းကို မပြုအပ်သော်လဲ ဒေသနာ ပြောကြားခြင်း၊ အဆုံးအမကိုခံခြင်း၊ ကန်တော့
တောင်းပန်ခြင်း၊ တရားတောင်းခြင်း စသည်ကို ပြုသောအခါ၌ အဇ္ဈလိကမ္မ = လက်အုပ်
ချီမှုကိုကား ပြုကောင်းသည်ဟုမှတ်။

တက်၍လာလေ၏။ ထိုအခါ သာမဏေငယ်က အောက်ပါအတိုင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးလေ၏။

အရှင်ဘုရား ! တောင်ပို့တခုမှာ အပေါက် ၆-ခု ရှိပါသည်။ ထို တောင်ပို့၌ ဝင်ထွက်နေသော ဖွတ်ကိုဖမ်းလိုလျှင် အပေါက်ငါးခု ကို ပိတ်ရပါသည်။ ကျန်သော အပေါက်တခု၌ စောင့်၍ ဖမ်းရပါ သည်။ ဤနည်းတူပင် ဒွါရ ၆-ပါး၌ အာရုံ ၆-ပါးထင်လျှင် ဒွါရ ငါးခုကိုပိတ်၍ မနောဒွါရတခုတည်း၌သာ အလုပ်ကို လုပ်ပါလေ ဟု ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးလေ၏။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဒွါရငါးပါးကိုပိတ်ရမည် ဟုဆိုသည်မှာ ၎င်းဒွါရတို့၌ “ဇော ကင်းဆိတ်စေရမည်”ဟု ဆို လို၏။ မမြင်အောင် မကြားအောင် ပိတ်ရသည်ကိုကား မဆိုလို။ ထိုသို့ ပိတ်ဆို့ရန်လဲ မဖြစ်နိုင်။ ဇိဝှါ ကာယတို့၌ ပိတ်၍ မဖြစ်နိုင် သည်ကို သတိပြုပါ။ ပိတ်၍ဖြစ်နိုင်စေကာမူ ထိုသို့သော ပိတ်မှုမျိုး ဖြင့် အကျိုး မရှိခြင်းကြောင့် ဥပရိပဏ် (၃၄၈) ဣန္ဒြိယဘာဝနာ သုတ်၌ မြတ်စွာဘုရားက ပယ်မြစ်တော် မူလေပြီ၊ အောက် ပါ အတိုင်းပင်တည်း။

• မြင်ရုံမျှဖြင့် ဘာဝနာ မဖြစ် ဧဝံ သန္တေ ခေါ ဥတ္တရ
အန္တော ဘာဝိတိန္ဒြိယော

ဘဝိဿတိ၊ ဗမိရော ဘာဝိတိန္ဒြိယော ဘဝိဿတိ၊ ယထာ ပါရာ-
သိဝိယဿ မြာဟ္မဏဿ ဝစနံ၊ အန္တော ဟိ ဥတ္တရ စက္ခုနာ ရူပံ
န ပဿတိ၊ ဗမိရော သောတေန သဒ္ဓိန သုဏာတိ = အိုဥတ္တရ !
အဆင်းကို မျက်စိဖြင့် မကြည့် မမြင်ခြင်း စသည်ကို ဣန္ဒြိယဘာဝနာ
ဟုဆိုသော သင့် ဆရာ ပါရာသိဝိယ ပုံဏား၏ စကားအတိုင်း ဆို
လျှင် မျက်စိကွယ်သောသူသည် ဣန္ဒြေကို ပွားစေပြီး ဖြစ်လိမ့်မည်။
နားပင်းသောသူသည် ဣန္ဒြေကို ပွားစေပြီးဖြစ်လိမ့်မည်။ အိုဥတ္တရ !
အကြောင်းပြရလျှင် မျက်စိကွယ်သောသူသည် မျက်စိဖြင့် အဆင်း
ကို မမြင်၊ နားပင်းသောသူသည် နားဖြင့် အသံကို မကြားသော
ကြောင့်ပေတည်း။

(ပါဠိ နှင့် မြန်မာပြန်)

ထို့ပြင်……ဤ ဣန္ဒြိယဘာဝနာ သုတ်၌၎င်း၊ အခြားသော ဝိပဿနာဆိုင်ရာ သုတ်တို့၌၎င်း၊ **စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ၊ သောတေန သဒ္ဓိ သုတ္တာ** စသည်ဖြင့် အာရုံ ၆-ပါးကို သိပြီးမှသာလျှင် ရှုမှတ်လျက် စောင့်ရှောက်ပုံကို ပြတော်မူ၏။ အားရုံ ၆-ပါးကို အလျှင်း မသိမူ၍ စောင့်ရှောက်ပုံကိုကား မပြချေ။ သို့ဖြစ်၍ ကျမ်းဂန်အလုံးစုံတို့နှင့် အညီ ပဉ္စဒွါရ၌ **ဇော ဆိတ်စေခြင်း**ကိုပင် ၎င်းဒွါရတို့ကို ပိတ်ခြင်းဟူ၍ **နိဿံသယ** မှတ်ပါကုန်။ မနောဒွါရ၌သာ အလုပ်ကို လုပ်ပါဟုဆိုသည်မှာ “၎င်းဒွါရ၌သာလျှင် ရှုမှတ်မှု-ဝိပဿနာဇော ဖြစ်ပါစေ” ဟု ဆိုလို၏။ အတိုချုပ် အားဖြင့်ကား **ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ** အဖြစ်သို့ရောက်အောင် အားထုတ်ပါလေဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုအခါ အရှင် ပေါဠိလသည် အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကတ် ၃-ပုံဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်အား လျော်စွာ ဤမျှလောက် ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းကို ကြားရလျှင် မှောင်ထဲ၌ မီးထွန်းလိုက်သကဲ့သို့ ထင်ရှားစွာ နားလည်လေ၏။ ထိုနည်းအတိုင်း အားထုတ် နေသော အခါမှာ မြတ်စွာဘုရားက ယူဇနာ ၁၂၀-ဝေးသော အရပ်မှ ရောင်ခြည်တော်လွှတ်လျက် ကိုယ်တော်ကို ထင်ရှားပြတော်မူပြီးလျှင် အောက်ပါ ဂါထာကို ဟောကြားလျက် အားပေးတော်မူလေ၏။

ယောဂါ ဝေ ဇာယတေ ဘူရိ၊ အ-ယောဂါ ဘူရိသင်္ခယော။

ဧတံ ဒွေဓာပထံ ဥတွာ၊ ဘဝါယ ဝိဘဝါယ စ။

တထာ-တ္တာနံ နိဝေသေယျ၊ ယထာ ဘူရိ ပဝေဒုတိ။ (ဓမ္မပဒ၊ ၂၈၂)

ယောဂါ၊ ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်းကြောင့်။ ဘူရိ၊ ပညာသည်။ ဝေ ဇာယတေ၊ ကေနဖြစ်၏။ အယောဂါ၊ ဘာဝနာကို အားမထုတ် ခြင်းကြောင့်။ ဘူရိသင်္ခယော၊ ပညာ၏ ပျက်စီးခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဘဝါယ စ၊ ကြီးပွားခြင်းငှါ၎င်း။ ဝိဘဝါယ စ၊ မကြီးပွားခြင်း = ပျက်စီးခြင်းငှါ၎င်း။ ပဝေဒုတိ၊ ဖြစ်သော။ ဧတံ ဒွေဓာပထံ၊ အားထုတ်ခြင်း၊ အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤလမ်း ၂-သွယ်ကို။ ဥတွာ၊ သိနားလည်၍။ ယထာ နိဝေသိယမာနေ၊ အကြင် အခြင်းအရာဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ချထားလိုက်လျှင်။

ဘူရီ၊ ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာသည်။ ပဝေသနာ၊ တိုးပွား၏။ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာဖြင့်။ အတ္တာနံ၊ မိမိကိုယ်ကို။ နိဝေသေယျ၊ ချထားရာ၏။

ဤ ဂါထာ၏ အဆုံး၌ အရှင်ပေါဠိလ ရဟန္တာ ဖြစ်သည်ဟု ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ၌ လာ၏။

ဤသည်ကား မြင်ဆဲ၌ မြင်တယ်ဟု မှတ်သောသူအား ဉာဏ် အထူးရင့်သန်လတ်သော် ဝိပဿနာရှုဆဲမှာပင် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာတိုင် အောင် ရောက်လျက် ကိလေသာ ကွာငြိမ်းမှု ထင်ရှားပုံတည်း။ ကြားဆဲခဏ စသည်တို့၌လဲ ‘ကြားတယ်၊ ကြားတယ်’ စသည်ဖြင့် မှတ်၍ တရားတခုခုကို ပဓာနပြုလျက် သိပုံမှစ၍ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ ဖြစ်ပုံ တိုင်အောင် အဓိပ္ပာယ် အကျယ်ကို ဤမြင်ဆဲ ခဏ နည်းတူပင် သိအပ်၏။

တိုက်ရိုက်ပြ သာဓကများ

စိတ်တကြိမ် တကြိမ်ဖြစ်ရာ၌ တရားတခုခုကို ပဓာနပြု၍ သိခြင်း ဖြင့် အလုံးစုံ၌ သိခြင်းကိစ္စ ပြီးကြောင်းကို ပြခဲ့သော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ဖြင့် သိနိုင်သော်လဲ **ဓမ္မဝိညာနဉာဏ်** မြဲမြံ ခိုင်ခံ့ခြင်းအကျိုးငှါ ထိုအနက်ကို တိုက်ရိုက် ထင်ရှားပြသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာအချို့ကိုလဲ တဖန်ပြဦးအံ့။

ဧဝံ သုဝိသုဒ္ဓ ရူပပရိဂ္ဂဟဿ ပန-ဿ အ-ရူပဓမ္မာ တီဟိ အာကာရေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ ဖဿဝသေန ဝါ၊ ဝေဒနာဝသေန ဝါ၊ ဝိညာဏဝသေန ဝါ။
(ဝိသုဒ္ဓိ ၆၆၂-၂၂၆)

ဧဝံ၊ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်။ သုဝိသုဒ္ဓ ရူပပရိဂ္ဂဟဿ၊ ရုပ်ကိုသိမ်း ဆည်းမှု ကောင်းစွာ စင်ကြယ်ပြီးသော။ အဿ၊ ထိုယောဂီအား။ အရူပဓမ္မာ၊ နာမ်တရားတို့သည်။ ဖဿဝသေန ဝါ၊ ဖဿအလို အားဖြင့်သော်၎င်း။ ဝေဒနာဝသေန ဝါ၊ ဝေဒနာ အလိုအားဖြင့် သော်၎င်း။ ဝိညာဏဝသေန ဝါ၊ ဝိညာဏ် အလိုအားဖြင့် သော်၎င်း။ တီဟိ အာကာရေဟိ၊ သုံးပါးသော အခြင်း အရာတို့ဖြင့်။ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ ထင်ကုန်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား.....ရုပ်ကို သိမ်း ဆည်း ရှုမှတ်မှု စင်ကြယ်ပြီး
 သောသူအား ရုပ်ကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း
 ထိုမှတ်မှု နာမ်တရားတို့သည် အလိုလိုပင် ထင်ပေါ်ကုန်၏။ မှတ်
 အပ်သော ရုပ်ကို အာရုံ ပြုလျက် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော
 ထိသိမှု၊ မြင်သိမှု စသော ပဉ္စဒါရိက နာမ်တရားတို့ သည်လည်း
 အလိုလိုပင် ထင်ပေါ်ကုန်၏။ သို့သော်လဲ အလုံးစုံ တပေါင်းတည်း
 ထင်ကြသည်ကား မဟုတ်ကုန်။ ဖဿထင်ရှားသဖြင့်လဲ ထင်ပေါ်
 ကုန်၏။ ဝေဒနာ ထင်ရှားသဖြင့်လဲ ထင်ပေါ်ကုန်၏။ ဝိညာဏ်
 ထင်ရှားသဖြင့်လဲ ထင်ပေါ်ကုန်၏။ အားထုတ်စ ပုဂ္ဂိုလ်အား
 ဤဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဝိညာဏ်တို့တွင် တပါး ပါး၏ အလို
 အားဖြင့် ထင်ပေါ်ကုန်၏။ ထင်ပုံကား...ခက်မာ ကြမ်းတန်းမှု၊
 နူးညံ့မှု ပထဝီနှင့် တွေ့ထိဆဲ၌ ၎င်းပထဝီကို “တွေ့ထိသည်ဟု
 ဖြစ်စေ၊ ခက်မာသည် ကြမ်းတန်းသည်၊ နူးညံ့သည်ဟုဖြစ်စေ”
 ရှုမှတ်လျှင်၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုခက်မာကြမ်းတန်းမှု၊ နူးညံ့မှုနှင့်
 တွေ့ဆုံတိုက်ခိုက်သွားသကဲ့သို့ သဘောရှိသော ဖဿ ထင်ရှား၏။
 အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုခက်မာကြမ်းတန်းမှု၊ နူးညံ့မှုကို ခံစားသော
 ဝေဒနာ ထင်ရှား၏။ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုခက်မာကြမ်းတန်းမှု၊
 နူးညံ့မှုကို သိရုံမျှသဘောရှိသော ဝိညာဏ်ထင်ရှား၏။ ထို ၃-ဦး
 တို့တွင် ဖဿ ထင်ရှားသော သူသည် ထိုဖဿကိုသာလျှင်
 သဘောမှန်အတိုင်း ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်နိုင်၏။ သို့သော်လဲ
 ဖဿ တခုတည်းဖြစ်သည်ကား မဟုတ်၊ ၎င်းဖဿနှင့်ယှဉ်တွဲလျက်
 ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာစသော သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့သည်လည်း
 ဖြစ်ကြသေး၏။ ဖဿ တခုတည်း ခွဲထုတ်၍လဲ မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့်
 ဖဿ တခုထင်ရှား၍ ၎င်းကိုသိလျှင်ပင် တပေါင်းတည်း ဖြစ်ကြ
 သော ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့လဲ ထင်သည်သာ
 မည်ကုန်၏။ ၎င်းတို့ကိုလဲ သိသည်သာမည်၏။ မထင်၊ မသိဟု
 မဆိုအပ်၊ ဥပမာ .. ခိုင်မြဲစွာ ချည်တွဲထားသော ကြိုးငါးချောင်း
 တို့တွင် ၄-ချောင်းမှာ ရေထဲ၌မြုပ်၍ တချောင်းသာ ပေါ်လျက်
 ရှိရာ၏။ ပေါ်လျက်ရှိသော ထိုကြိုးစကို မြင်၍ ဆွဲယူလိုက်လျှင်
 ၎င်းကြိုးသာလျှင် ပါလာသည်မဟုတ်၊ တွဲလျက်ရှိသော ကြိုး

ငါးချောင်းလုံးပင် ပါလာသကဲ့သို့တည်း။ ဤဥပမာ၌၊ ပေါ်သောကြိုးနှင့် ထင်သော ဖဿ တူ၏။ မြုပ်နေသော ကြိုးများနှင့် ဝေဒနာစသည်တို့ တူကြ၏။ ပေါ်သော ကြိုးကို ဆွဲယူလိုက်ရာ၊ မြုပ်နေသောကြိုးများလဲ ပါလာခြင်းနှင့် ၎င်းသော ဖဿကို မှတ်သိရာ၌၊ မထင်သော ဝေဒနာစသည်တို့၏ ပါဝင်ခြင်းသည် တူ၏။ ဝေဒနာ၊ ဝိညာဏ်၊ ထင်ရှားသော သူတို့၏ သိပုံကိုလဲ နည်းတူပင် မှတ်ပါလေ။ ထို့ကြောင့် မဟာဋီကာ၌ ဤသို့မိန့်ဆို၏။

တေနဿ ဖုသနာကာရေန သုပါကဋ္ဌဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနံ ဒဿေတိ၊ ဖဿ ပန ဥပဋ္ဌိတေ ယသ္မိံ အာရမ္မဏေ သော ဖဿော၊ တဿ အနုဘဝနလက္ခဏာ ဝေဒနာ၊ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ သညာ၊ အာယူဟနလက္ခဏာ စေတနာ၊ ဝိဇာနနလက္ခဏံ ဝိညာဏန္တိ ဣမေဝိ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ (ဟောဋီကာ ၂-၃၅၆)

တေန၊ ဖဿထင်သည်ကိုပြသော ထိုစကားဖြင့်။ အဿ၊ ထိုဖဿ၏။ ဖုသနာကာရေန၊ တွေ့ထိသော အခြင်းအရာဖြင့်။ သုပါကဋ္ဌဘာဝေန၊ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိနိုင်အောင် ကောင်းစွာ ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ထင်ခြင်းကို။ ဒဿေတိ၊ အဋ္ဌကထာဆရာပြ၏။ ပန၊ သို့သော်လဲ။ ဖဿ ဥပဋ္ဌိတေ၊ ဖဿ ထင်လျှင်။ ယသ္မိံ အာရမ္မဏေ သော ဖဿော၊ အကြင်အာရုံ၌ ထိုဖဿဖြစ်၏။ တဿ၊ ထိုအာရုံကို။ အနုဘဝနလက္ခဏာဝေဒနာ၊ ခံစားခြင်း သဘောရှိသော ဝေဒနာ၎င်း။ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ သညာ၊ မှတ်သားခြင်းသဘောရှိသော သညာ၎င်း။ အာယူဟနလက္ခဏာစေတနာ၊ အားထုတ်ခြင်း သဘောရှိသော စေတနာ၎င်း။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ ဝိညာဏံ၊ သိရုံမျှသဘောရှိသော ဝိညာဏ်၎င်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဣမေဝိ၊ ဤတရားတို့သည်လည်း။ ပါကဋ္ဌာ၊ ထင်ရှားကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

အဓိပ္ပာယ်ကား ...ဖဿ ထင်သည်ကို ပြသော အဋ္ဌကထာ စကားဖြင့် ဖဿ၏ ‘သဘာဝလက္ခဏာကို ရှုနိုင်အောင်’ ကောင်းကောင်း ထင်ရှားပေါ်လွင်သည်ကို ပြ၏။ သို့သော်လဲ ဖဿ ထင်လျှင် ၎င်း၏အာရုံကိုပင် ခံစားမှုဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှုသညာ၊

အားထုတ်မှု စေတနာ၊ သိမှု ဝိညာဏ်ဟူသော—ဤတွဲဘက် တရားတို့သည်လည်း ထင်ကြပါသေး၏။ ထင်သည် မည်ကြပါသေး၏။ ထင်ခြင်းကိစ္စ ပြီးပါ၏ဟူလို၊ ဒီဃနိကာယ်—သက္ကပဉ္စသုတ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်—သတိပဋ္ဌာနသုတ်၊ အဘိဓမ္မာ—သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်းတို့၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဤသို့မိန့်ဆို၏။

ယဿ ဖဿော ပါကဠော ဟောတိ၊ သောပိ “န ကေဝလံ ဖဿောဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သဇ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ၊ ဝိဇာနနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿ ပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

ယဿ၊ အကြင်သူအား။ ဖဿော ပါကဠော၊ ဖဿ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သောပိ၊ ထိုသူသည်လည်း။ (ပရိဂ္ဂဏှာတိ၌ စပ်) ကေဝလံ ဖဿောဝ၊ သက်သက် ဖဿ ချည်းသာလျှင်။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ တေန သဒ္ဓိံ၊ ထိုဖဿနှင့်တကွ။ တဒေဝါရမ္မဏံ၊ ထိုဖဿ၏အာရုံကိုပင်လျှင်။ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ခံစားသောဝေဒနာလဲ ဖြစ်သေး၏။ သဇ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ မှတ်သားသော သညာလဲ ဖြစ်သေး၏။ စေတယမာနာ စေတနာပိ၊ စေ့ဆော် အားထုတ်သော စေတနာလဲ ဖြစ်သေး၏။ ဝိဇာနနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သိရုံမျှသော ဝိညာဏ်လဲ ဖြစ်သေး၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဖဿ ပဉ္စမကေယေဝ၊ ဖဿလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသောတရားတို့ကို သာလျှင်။ ပရိဂ္ဂဏှာတိ၊ သိမ်းပိုက်၊ ရှုမှတ်သည်မည်၏။

ယူသင့်သော အဓိပ္ပာယ် ... “အကြင်သူအား ဖဿထင်ရှား၏။

ထိုသူသည် ဖဿကိုသာ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ဖြင့် ရှု၏။ သို့သော်လဲ ဖဿ ပဉ္စမကတရားတို့ကို ရှုသည် မည်၏။ အကြောင်းမူကား... ဖဿတခုတည်းသာ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်တို့သည်လည်း၊ ၎င်းဖဿနှင့်တွဲလျက် တပေါင်းတည်းဖြစ်ကြသော

ကြောင့်တည်း”ဟူသော ဤအနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုသာ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၌ ယူအပ်၏။

မယူသင့်သော အဓိပ္ပါယ်....“ဖဿ ထင်ရှားသောသူသည် ဖဿ တခုတည်း မဖြစ်ကောင်း၊

ဝေဒနာ စသည်တို့လဲ ဖြစ်ကြသေးသည်”ဟူ၍ မထင်သော တရားတို့ကို သုတမယဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆဆင်ခြင်လျက် ဖဿ-ပဉ္စမက တရားတို့ကို ရှုသည်”ဟူသော ဤအနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုကား မယူအပ်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ....ဆိုခဲ့သော ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့၌ သုတမယဖြင့် မှန်းဆ၍ ရှုပုံကို မပြ။ ဘာဝနာမယ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုပုံကိုသာ ပြသောကြောင့်တည်း။ ထို့ပြင်....

“ဝန္တော ဝဏ္ဏဝသေန မနုဿာနံ ပါကဇ္ဇော = လသည် အဆင်း ရုပ်အလိုအားဖြင့် လူတို့အား ထင်ရှားသည်” ဟုဆိုလျှင် လ၌ရှိသော အဆင်းရုပ် တခုသာလျှင် လူတို့အား ထင်ရှားသည်။ ၎င်းအဆင်း ကိုသာ လူတို့မြင်သိနိုင်ကြသည်။ ကျန်သောဂန္ဓ, ရသ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗ စသည်တို့ကား မထင်ရှားကုန်။ သို့သော်လဲ လ၏အဆင်းရုပ်ကို မြင်သိလျှင်, လဗိမာန်တခုလုံးကို မြင်သိသည်သာ မည်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ, **ဖဿ ဝသေန =** ဖဿ အလိုအားဖြင့် ထင်ကြသည် ဟူသော ရှေ့စကား၌ “ဖဿသာ ထင်ရှားသည်၊ ကျန်သော တရားတို့ကား မထင်ရှားကုန်။ သို့သော်လဲ ထင်သောဖဿကို မှတ်သိရာ၌ ၎င်းတို့လဲ ပါဝင်သွားကြသောကြောင့်, ထင်ရှား သည်မည်ကြောင်းကို” ပြလိုရင်းဖြစ်၏။ အကယ်၍, သုတအား လျော်စွာ မှန်းဆလျက် ရှုသဖြင့် ထင်သည်ကို ဆိုလိုပါမူ, ဖဿ ထင်ခြင်းကိုပင် ပြရန် မလိုပြီ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ · ဖဿ မထင်သော်လဲ သုတမယဖြင့် မှန်းဆ၍ ရှုနိုင်သည့်ပြင်, ထိုသို့ ရှုရာ၌ အလုံးစုံပင် ညီတူညီမျှသာ ထင်သောကြောင့်ပေတည်း။ အနုပဒသုတ်ကိုပြန်၍ သတိမူကြည့်ပါ။ ပဌမဈာန်၌ တရား ၁၆-ပါးကိုသာ ရှုကြောင်း, ကျန်သောတရားတို့ကို မရှုကြောင်း, မထင်ရှားသော နေဝသညာဈာန်၌ တစုံတခုသော တရားကိုမျှ အနုပဒအားဖြင့် မရှုကြောင်းများကို တွေ့ခဲ့ပြီမဟုတ်လော?။

နေဝသညာဈာန်ကို ချွင်းချန်၍ပြသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုလဲ တွေ့ခဲ့ပြီ မဟုတ်လော့?။ သို့ဖြစ်၍ အထက်ပါအဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် “ငါ့သော ဖဿကို ရှုရာ၌ ကြွင်းသော တရားတို့၏ အလိုလိုပါဝင်ခြင်းကိုသာ ပြသည်” ဟု မှတ်ရာ၏။

ဣဒ ပန စက္ခု ဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ တယော ခန္ဓာ၊ တေဟိ စက္ခု ဝိညာဏေန သဟ ဝိညာတဗ္ဗတ္တာ စက္ခုဝိညာဏ ဝိညာ-
တဗ္ဗာတိ ဝုတ္တာ = ဤသုတ်၌ကား စက္ခုဝိညာဏနှင့် ယှဉ်ကုန်
သော ခန္ဓာ ၃-ပါးတို့တည်း။ မှန်ပေ၏။ ၎င်းစေတသိက်
ခန္ဓာတို့ကို စက္ခုဝိညာဏနှင့်တကွ သိအပ်၊ သိထိုက်သော
ကြောင့်၊ စက္ခုဝိညာဏ ဝိညာတဗ္ဗ တရားများဟု ဟောတော်
မူအပ်ကုန်၏။ (သဋ္ဌာယတန သံယုတ်အဋ္ဌကထာ-၆)

ဖဿာဟာရေ တိဟိ ပရိညာဟိ ပရိညာတေ တိဿော
ဝေဒနာ ပရိညာတာဝ ဟောန္တိ၊ တမ္မုလကတ္တာ၊ တံသမ္ပယုတ္တတ္တာ
စ = ဖဿာဟာရကို ဉာတ၊ တိရဏ၊ ပဟာန ပရိညာ ၃-ပါး
တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိအပ်လျှင်၊ ဝေဒနာ ၃-ပါးတို့သည် ပိုင်းခြား၍
သိအပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ... ထို ဖဿလျှင်
အကြောင်းရင်း ရှိခြင်း၊ ထို ဖဿနှင့် တပေါင်းတည်း ယှဉ်ခြင်း
တို့ကြောင့်ပေတည်း။ (နိဒါနသံယုတ် အဋ္ဌကထာ ၁၀၃)။

(နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ-ဤဉာဏ် ၂-ပါးသည်
ဉာတပရိညာ မည်၏။ သမ္ပသန၊ ဥဒယဗ္ဗယ-ဤဉာဏ် ၂-ပါးသည်
တိရဏပရိညာ မည်၏။ ကြွင်းသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်များနှင့် မဂ်
ဉာဏ်သည် ပဟာနပရိညာ မည်၏။)

ဝိညာဏသို့ ဟိ ပရိညာတေ တံ ပရိညာတမေဝ ဟောတိ၊
တမ္မုလကတ္တာ၊ သဟပုဉ္ဇတ္တာ စ = ဝိညာဏ်ကိုပိုင်းခြား၍ သိ
အပ်လျှင်၊ ထို နာမ်ရုပ်သည်လည်း ပိုင်းခြား၍ သိပြီးသာ ဖြစ်၏။
အဘယ့်ကြောင့်ဟူမူ... ထို ဝိညာဏ်လျှင် အကြောင်းရင်း ရှိသည့်
ပြင် ထို ဝိညာဏ်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။
(နိဒါနသံယုတ် အဋ္ဌကထာပင် ၁၀၅။)

ဤ သံယုတ် အဋ္ဌကထာတို့၌ “ယှဉ်ဘက် စေတသိက် နာမ်တို့ကို စက္ခုဝိညာဏ်နှင့်အတူ တပေါင်းတည်း သိရမည်” ဟူ၍ ၎င်း၊ “ဖဿကိုသိလျှင် ၎င်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ ၎င်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့ကို သိပြီးဖြစ်သည်” ဟူ၍ ၎င်း၊ “ဝိညာဏ်ကို သိလျှင် ၎င်းကြောင့် ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်၊ ၎င်းနှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တို့ကို သိပြီး ဖြစ်သည်” ဟူ၍ ၎င်း ဆိုသောကြောင့် ဖဿပဉ္စမကမ္မကိုသာ သိခြင်း ကိစ္စ ပြီးသည် မဟုတ်သေး။ ထင်ရှားသောတရားတခုခုကို အမှတ်ပြု၍ သိလျှင် တဝီထိအတွင်း၌ ပါဝင်သော စိတ် စေတသိက် အလုံးစုံကိုလဲ သိခြင်း ကိစ္စ ပြီးသေးသည်ဟု မှတ်အပ်၏။ ဤမျှသာမကသေး... **သဟုပ္ပန္နက္ခာ** ဟူသော စကားကိုမှီ၍ “ထင်ရှားသော ရုပ်နာမ် တခုခုကို အမှတ်ပြု၍ သိလျှင် တပြိုင်နက်ဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်နာမ် အလုံးစုံကိုလဲ သိခြင်း ကိစ္စ ပြီးသေးသည်” ဟူ၍လဲ မှတ်အပ်၏။ အောက်ပါ ဥပရိပဏ်-ဗဟုဓာတုကသုတ် ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့်လဲ ဤအနက်ကို ခိုင်မြဲစွာ မှတ်အပ်၏။

ဆ ယိမာ အာနန္ဒ ဓာတုယော။ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု
တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတု အာကာသဓာတု ဝိညာဏဓာတု။
ဣမာ ခေါ အာနန္ဒ ဆ ဓာတုယော ယတော ဇာနာတိ ပဿတိ၊
ဧတ္တာဝတာပိ ခေါ အာနန္ဒ ဓာတုကုသလော ဘိက္ခူတိ အလံ
ဝ စနာယ = အို-အာနန္ဒာ ! ပထဝီဓာတ်, အာပေါဓာတ်,
တေဇောဓာတ်, ဝါယောဓာတ်, အာကာသဓာတ်, ဝိညာဏ-
ဓာတ် ဟူကုန်သော ဤဓာတ် ၆-ပါးတို့ရှိကြ၏။ အို-အာနန္ဒာ !
ဤဓာတ် ၆-ပါးတို့ကို အကြင် ဝိပဿနာ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိ၏၊
မြင်၏။ အို-အာနန္ဒာ ! ဤမျှလောက် သိမြင်ခြင်းဖြင့်လဲ ဓာတ်တို့၌
လိမ္မာ သိမြင်သော ရဟန်းဟု ဆိုထိုက်ပေ၏။ (ပ’ဋိနှင့် အာသုပ္ပန်
မ ၃-၁၀၇)။

ဇာနာတိ ပဿတိတိ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ ဝုတ္တော၊
ပထဝီ ဓာတုအာဒယော သဝိညာဏကကောယံ သုညတော
နိဿတ္တတော ဒဿေတုံ ဝုတ္တော၊ တာပိ ပုရိမာဟိ အဋ္ဌာရသဟိ

ဓာတုဟိ ပူရေတဗ္ဗာ၊ ပူရေန္တေန ဝိညာဏဓာတုတော နိဟ-
ရိတွာ ပူရေတဗ္ဗာ၊ ဝိညာဏဓာတု ဟေသာ စက္ခုဝိညာဏာဒိ
ဝသေန ဆဗ္ဗိဓာ ဟောတိ၊ တတ္ထ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ
ပရိဂ္ဂဟိတာယ တဿာ ဝတ္ထု စက္ခုဓာတု၊ အာရမ္မဏံ ရူပ-
ဓာတုဟိ ဒွေ ဓာတုယော ပရိဂ္ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ၊ ဧသ နယော
သဗ္ဗတ္ထ၊ မနောဝိညာဏဓာတုယာ ပန ပရိဂ္ဂဟိတာယ တဿာ
ပုရိမပစ္ဆိမဝသေန မနောဓာတု၊ အာရမ္မဏဝသေန ဓမ္မဓာတုဟိ
ဒွေ ဓာတုယော ပရိဂ္ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ။ ဣတိ။ပ။ ဣဒမ္ပိ ဧကဿ
ဘိက္ခုနော နိဂ္ဂမနံ မတ္ထကံ ပါပေတွာ ကထိတံ ဟောတိ။

(မ-ဋ္ဌ ၄-၇၂)

မြန်မာပြန်...ဇာနာတိ ပဿတိ = သိ၏ မြင်၏ ဟူသော

ပုဒ်တို့ဖြင့် ဝိပဿနာနှင့်တကွ မဂ်ကို ဟော
အပ်၏။ ။ (သုတသိ၊ စိန္တာသိတို့ကို မဆိုလို၊ ဘာဝနာယော ဝိပဿနာ အသိ
အမြင်၊ မဂ် အသိအမြင်တို့ကိုသာ ဆိုလိုသည် ဟူလို။) အသက် ဝိညာဏ်နှင့်
တကွ ဖြစ်သော ကိုယ်ကို သတ္တ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်၍ သတ္တဝါ
ကောင်မဟုတ်ဟု ပြခြင်းငှါ ပထဝီဓာတ်စသည်တို့ကို ဟောအပ်
ကုန်၏။ ၎င်းဓာတ် ၆-ပါးတို့ကိုလဲ ရှေး၌ ဟောအပ်ပြီးသော
ဓာတ် ၁၀-ပါးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံစေအပ်ကုန်၏။ ပြည့်စုံစေလျှင်
ဝိညာဏဓာတ်မှ ထုတ်ဆောင်၍ ပြည့်စုံစေအပ်ကုန်၏။ ပြည့်စုံစေ
ပုံကား.....ဤဝိညာဏဓာတ်သည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်စသည်တို့
အလိုအားဖြင့် ၆-ပါး အပြားရှိ၏။ ထို ၆-ပါးတို့တွင် စက္ခု-
ဝိညာဏဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းအပ်လျှင် ၎င်း ဝိညာဏဓာတ်၏
မှီရာ စက္ခုဓာတ်၊ အာရုံ ရူပဓာတ် ဟူကုန်သော ဓာတ် ၂-ပါးတို့
ကိုလဲ သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိညာဏဓာတ်
အလုံးစုံတို့၌ ဤနည်းချည်းသာတည်း။ အထူးကား....မနော-
ဝိညာဏဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းအပ်လျှင် ၎င်း ဝိညာဏဓာတ်၏
ရှေးသမ္ပုဋ်စွိုင်း၊ နောက် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့အလိုအားဖြင့် မနော
ဓာတ်၊ အာရုံအလိုအားဖြင့် ဓမ္မဓာတ် ဟူကုန်သော ဓာတ် ၂-ပါး
တို့ကိုလဲ သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍ (ပေ)

ဤဓာတ် ၆-ပါး ဒေသနာစကားသည်လည်း တဦးသောရဟန်း၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း အကျင့်ကို အဆုံးသို့ ရောက်စေလျက် ဟောတော်မူအပ်သော စကားတော်ပင်တည်း။

ရှင်းပြချက် ...ဓာတ် ၆-ပါးကို ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် သိမြင်လျှင် ဓာတ်တို့၌ လိမ္မာသိမြင်သော ရဟန္တာဖြစ်ပြီဟု ဆိုထိုက်ကြောင်းကို ပါဠိတော်ဖြင့် ပြ၏။ ဤသို့ ပြရာ၌ ဓာတ် ၆-ပါးကိုသိသော သူသည် ဖောဠဗ္ဗဓာတ်နှင့် ဝိညာဏဓာတ်တို့ကိုသာ အပြည့်အစုံ သိရာ၏။ ဓမ္မဓာတ်၌ အာပေါ၊ အာကာသ ဤ ၂-ပါးတို့ကိုသာ သိရာ၏။ ကြွင်းသော ဓမ္မဓာတ်တရားများနှင့် စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ရူပ သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသဓာတ်တို့ကိုကား မသိနိုင်ရာ၊ သို့ဖြစ်ပါလျက် ဓာတ် ၁၀-ပါးကို သိသူ အဘယ်သို့ မည်လေသနည်းဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိ၏။ ထို ယုံမှားဖွယ်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ အဋ္ဌကထာ၌ **တဘိ ပုရိမာဟိ**—စသည်ကို မိန့်ဆိုတော်မူရလေသည်။

အဓိပ္ပာယ်ကား...ဝိညာဏဓာတ်သည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ၊ မနော-ဝိညာဏဓာတ်ဟူ၍ ၆-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် မြင်မှု-စက္ခု-ဝိညာဏဓာတ်ကို သိလျှင် ၎င်း၏ တည်ရာ မျက်စိကြည်လင်မှု-စက္ခုဓာတ်နှင့် မြင်ရသည့် အဆင်း-ရူပဓာတ်တို့ကိုလဲ သိပြီးသာ ဖြစ်၏။ သိခြင်း ကိစ္စ ပြီးသည် ဟူလို။ ကြားမှု-သောတ ဝိညာဏဓာတ်ကို သိလျှင် ၎င်း၏ တည်ရာ နားကြည်လင်မှု-သောတဓာတ်နှင့် ကြားရသောအသံ-သဒ္ဓဓာတ်ကိုလဲ သိပြီးသာ ဖြစ်၏။ နံမှု-ဃာနဝိညာဏဓာတ်ကို သိလျှင် ၎င်း၏တည်ရာ နှာခေါင်းကြည်လင်မှု ဃာနဓာတ်နှင့် နံရသော အနံ့-ဂန္ဓဓာတ်တို့ကိုလဲ သိပြီးသာ ဖြစ်၏။ စားသိမှု-ဇိဝှါဝိညာဏဓာတ်ကိုသိလျှင် ၎င်း၏ တည်ရာ လျှာကြည်လင်မှု-ဇိဝှါဓာတ်နှင့် စားသိရသော အရသာ-ရသဓာတ်တို့ကိုလဲ သိပြီးသာ ဖြစ်၏။ တွေ့ထိမှု-ကာယ-ဝိညာဏဓာတ်ကို သိလျှင် ၎င်း၏တည်ရာ ကိုယ်ကြည်လင်မှု-ကာယဓာတ်နှင့် တွေ့ထိရသော အတွေ့-ဖောဠဗ္ဗဓာတ်တို့ကိုလဲ

သိပြီးသာ ဖြစ်၏။ ဤဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကိုကား ပါဠိတော်၌ပင် တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ထိဆဲ ခဏ၌ ကြမ်းတန်း နူးညံ့၊ ပူနွေးအေး၊ တောင့်တင်း ပျော့လျော့သော အတွေ့တို့ကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်၍လဲ သိသည်သာတည်း။ ကြံသိမှု-မနော-ဝိညာဏဓာတ်ကို သိလျှင် ၎င်း၏ ရှေးဖြစ်သော သမ္ပုဋ်စွိုင်း၊ နောက်ဖြစ်သော ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း ဟူသော မနောဓာတ်နှင့် ကြံသိရသော အာရုံ-ဓမ္မဓာတ်တို့ကိုလဲ သိပြီးသာ ဖြစ်၏ *။

ဤသို့ ကြွင်းသော ဓာတ်တို့၌လဲ သိခြင်းကိစ္စ ပြီးသောကြောင့် ဓာတ် ၆-ပါးမျှကိုသာ ပဓာနပြု၍ သိသော်လဲ ဓာတ် ၁၈-ပါး လုံးကို သိသောသူဟု ဆိုထိုက်ပါသည် ဟုလို။

ဤပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် “ဝိညာဏဓာတ်တပါးပါးကို သိလျှင် သူ၏မှီရာ ရုပ်၊ သူ၏အာရုံ ရုပ်နာမ်၊ သူ၏ရှေးစိတ် နောက်စိတ် နာမ် ဟူသော ဤရုပ်နာမ်တို့ကိုလဲ သိပြီးဖြစ်သည် = သိခြင်း ကိစ္စပြီးသည်” ဟု ထင်ရှားပြ၏။ ထို့ကြောင့် သဟုပ္ပန္နတ္တာ ဟူသော ဟိတ်ကိုမှီ၍ “ထင်ရှားသော ရုပ်နာမ်တခုခုကို အမှတ်ပြု၍သိလျှင်၊ တပြိုင်နက်ဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်နာမ်အလုံးစုံကို သိခြင်းကိစ္စပြီးသည်” ဟူ၍ ဆိုခဲ့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မြဲမြံစွာ မှတ်သားအပ်၏။

ကြားဆဲ စသည်၌ မှတ်ပုံ ...ယခုအခါ၊ ကြားဆဲခဏ စသည်၌ မှတ်ပုံ၊ ထင်ပုံ၊ သိပုံတို့ကို အကျဉ်း အားဖြင့် ပြပေအံ့။ ကြားခိုက်ကြားခိုက်၌ ‘ကြားတယ်၊ ကြားတယ်’

* သမ္ပုဋ်စွိုင်းသည် သန္တရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံ ဘဝင်ဟူသော မနောဝိညာဏ ဓာတ်တို့၏ ရှေး၌ဖြစ်၍ ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်းသည် ၎င်းတို့၏ နောက်၌ဖြစ်သောကြောင့် ဤအရာ၌ သမ္ပုဋ်စွိုင်းကို ‘မနောဝိညာဏဓာတ်၏ ရှေး’ဟူ၍၎င်း၊ ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်းကို ‘၎င်းဓာတ်၏ နောက်’ဟူ၍၎င်း ဆိုပေသည်။

သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၊ ဓာတုဝိဘင်းအဖွင့်၌ ဝိညာဏဓာတုဂ္ဂဟဏေန တဿာ ပုရေစာရိက ပစ္ဆာစာရိကတ္တာ မနောဓာတု ဂဟိတာဝ ဟောဘိ-ဟု ရှိသည် နှင့်အညီ ဤအဋ္ဌကထာ၌လဲ ပဉ္စဝိညာဏဓာတုယာ ပန ပရိဂ္ဂဟိတာယ တဿာ ပုရိမ-ပစ္ဆိမ ဝသေန မနောဓာတု၊ မနောဝိညာဏဓာတုယာ စ ပရိဂ္ဂဟိတာယ တဿာ အာရမ္မဏဝသေန ဓမ္မဓာတုတိ ဒွေ ဓာတုယော ပရိဂ္ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ-ဟု ရှိလျှင် အနက်၊ အဓိပ္ပါယ် သာ၍ ဖြောင့်မတ်ပေါ်လွင်၏။

ဟု မှတ်သောသူအား ထိုထိုကြားခိုက်၌ ထင်ရှားရှိသော တရားငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် လက္ခဏာစသည်တို့တွင် တပါးပါး၏အလိုအားဖြင့်ထင်၏။ ထိုတရားကို ထင်သည့်အတိုင်းပင် သိ၏။ ဤထင်ခြင်း၊ သိခြင်းသည် ဉာတပရိညာအရာ၌ မှန်စွာ ထင်ခြင်း၊ သိခြင်းပေတည်း။ တိရဏ၊ ပဟာန ပရိညာတို့၏အရာ၌ ကား ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့၏ အလိုအားဖြင့်လဲ မှန်စွာ ထင်ခြင်း၊ သိခြင်းဖြစ်၏။

သောတပသာဒ……နား ရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင်၊ အသံထင်ပေါ်လောက်အောင် နားကြည်သည်ဟု ဖြစ်စေ၊ နားကောင်းသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ (လက္ခဏာ)၊ အသံဆီသို့ ပို့ပေးသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ ကြားစေသည်ဟု ဖြစ်စေ(ရသ)၊ ကြားမှု၏ တည်ရာဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ သည်ကနေပြီး ကြားသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ပစ္စုပ္ပန်)၊ “ကမ္မဇဘူတရုပ် = ကံကြောင့်ဖြစ်သော ထင်ရှားသောရုပ်ကြမ်း”ဟု ခေါ်သော နားရုပ်ရှိ၍ နားကြည်သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒဋ္ဌာန်) သိ၏။ **သောတဉ္စ ပဇာနာတိ**—ဤသတိပဋ္ဌာန် ပါဠိနှင့်အညီ သိခြင်းပေတည်း။

သဒ္ဓါယတန……အသံရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင်၊ နားထဲ၌ ထင်ပေါ်လာသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ ကြားရသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ ကြားမှု၏ ကျက်စားရာ ဟု ဖြစ်စေ၊ ကြားမှုက သည်ကိုချည်းရောက်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ(ပစ္စုပ္ပန်) ဘူတရုပ်ဟု ခေါ်သော အမာခံရုပ်များပေါ်မှာ တည်မှီနေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ **သဒ္ဓေစ ပဇာနာတိ**-နှင့် အညီပင်တည်း။

သောတဝိညာဏ်……ကြားမှုကို မှန်စွာသိလျှင်၊ နားထဲက ကြားသည်၊ အသံကို ကြားသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ အသံမျှကိုသာ အာရုံပြုသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ ကြားရုံမျှ ကလေးဘဲဟူ၍ ဖြစ်စေ (ရ)၊ အသံဆီသို့မျက်နှာလှည့်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စုပ္ပန်)၊ နှလုံးသွင်းမိ၍ ကြားသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ နားနှင့် ကြားစရာအသံရှိ၍ ကြားသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ ကံကောင်း၍ ကြားရသည်၊ ကံမကောင်း၍ ကြားရသည်ဟု ဖြစ်စေ(ပဒ) သိ၏။

နံခိုက် နံခိုက်၌ “နံတယ်,နံတယ်”ဟု မှတ်သောသူအား ထိုထို နံခိုက်၌ ထင်ရှားရှိသော တရားငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့် ထင်၏။ ထိုတရားကို ထင်သည့်အတိုင်းပင် သိ၏။ ဤတပရိညာအရာ၌ မှန်စွာထင်ခြင်း၊ သိခြင်းပင်တည်း။ အထက်ပရိညာတို့၏ အရာ၌ ကား ဖြစ်မှု, ပျက်မှု, အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့်လဲ မှန်စွာ ထင်၏။ သိ၏။

ဃာနပသာဒ.... နှာခေါင်းရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင်, အနံ့ထင်ပေါ် လောက်အောင် နှာခေါင်းကြည်သည် = နှာခေါင်းကောင်းသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ အနံ့ဆီသို့ပို့ပေးသည် = နံစေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ နံမှု၏တည်ရာဘဲ = သည်ကနေပြီး နံသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ကမ္မဇဘူတရုပ်ဟု ခေါ်သော နှာခေါင်း ရုပ်ရှိ၍ နှာခေါင်းကြည်သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ **ဃာနဉ္စ ပဇာနာတိ**—နှင့် အညီပင်တည်း။

ဂန္ဓာယတန.... အနံ့ရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင်, နှာခေါင်းထဲ၌ ထင်ပေါ်လာသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ နံရသည် ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ နံမှု၏ကျက်စားရာဘဲ = နံမှုက သည်ကိုချည်း ရောက်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ဘူတရုပ် ခေါ် အမာခံရုပ်များ ပေါ်၌ တည်မှီနေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ **ဂန္ဓေ စ ပဇာနာတိ**။

ဃာနဝိညာဏ်.... နံမှုကို မှန်စွာသိလျှင်, နှာခေါင်းထဲက နံသည်, အနံ့ကို နံသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ အနံ့မျှကိုသာ အာရုံပြုသည် = နံရုံမျှကလေးဘဲ ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ရ)၊ အနံ့ဆီသို့ မျက်နှာလှည့်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ နှလုံးသွင်းမိ၍ နံသည်, နှာခေါင်းနှင့် နံစရာရှိ၍ နံသည်, ကံကောင်း၍ နံရသည်, ကံမကောင်း၍ နံရသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

ချို, ချဉ်, စပ်, ဖန်, ငန့်, ခါးစသော အရသာတို့ကို သိဆဲခဏသည် စားဆဲခဏမည်၏။ ထိုစားခိုက် စားခိုက်၌ “စားတယ်, စားတယ်”

ဟု ဖြစ်စေ၊ ချိတယ်၊ ချဉ်တယ် စသည်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ မှတ်သော သူအား ထိုထိုစားသိခိုက်၌ ထင်ရှားသော တရား ငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလို အားဖြင့် ထင်၏။ ထိုတရားကို ထင်သည့်အတိုင်းပင် သိ၏။ ဉာတပရိညာအရာ၌ မှန်စွာထင်ခြင်း၊ သိခြင်းပင်တည်း။ အထက် ပရိညာတို့၏အရာ၌ကား ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ အနိစ္စလက္ခဏာစသည်တို့ အလိုအားဖြင့်လဲ မှန်စွာထင်၏။ မှန်စွာ သိ၏။

နိဂ္ဂါပဿာဒ လျှာရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင်၊ အရသာ ထင် ပေါ် လောက်အောင် လျှာ ကြည်သည် = လျှာကောင်းသည်ဟုဖြစ်စေ (လ)၊ အရသာဆီသို့ပို့ပေးသည် = အရသာပေါ်စေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ အရသာပေါ်မှု၏ တည်ရာ ဘဲ = သည်ကနေပြီး အရသာပေါ်သည်ဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ကမ္မဇ ဘူတရုပ်ခေါ် လျှာရုပ်ရှိ၍ လျှာကြည်သည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ)သိ၏။
နိဂ္ဂန္ဓ ပဇာနာတိ။

ရသာယတန ... အရသာရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင်၊ လျှာပေါ်၌ ထင်ပေါ်လာသည်ဟုဖြစ်စေ (လ)၊ စားသိရ သည်ဟု ဖြစ်စေ၊ ချိတဲ့ဟာ ချဉ်တဲ့ဟာ စသည်ဖြင့် ဖြစ်စေ(ရ)၊ စားသိမှု၏ စားကျက်ဘဲ = စားသိမှုက သည်ကိုချည်း ရောက်နေ သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ဘူတရုပ်ခေါ် အမာခံရုပ်များပေါ်၌ တည်မှီနေသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ)သိ၏။ **ရသေ စ ပဇာနာတိ။**

နိဂ္ဂါမိညာဏ် ... စားသိမှုကို မှန်စွာ သိလျှင်၊ လျှာပေါ်က သိသည်၊ အရသာကို သိသည်ဟု ဖြစ်စေ၊ အရသာပေါ်သည်၊ ချိသည်၊ ချဉ်သည် စသည်ဖြင့် ဖြစ်စေ(လ)၊ အရသာမျှကိုသာ အာရုံပြုသည် = အရသာကို သိရုံမျှကလေးဘဲ ဟူ၍ဖြစ်စေ (ရ)၊ အရသာဆီသို့ မျက်နှာလှည့်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ နှလုံးသွင်းမိ၍ အရသာပေါ်သွားသည်၊ လျှာနှင့် အရသာ ရှိ၍ အရသာ ပေါ်သွားသည်၊ ကံကောင်း၍ အရသာ ပေါ်သွား သည်၊ ကံမကောင်း၍ အရသာပေါ်သွားသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

စားသောအခါ၌ ထမင်းစသည်ကို မြင်မှုသည် မြင်ခိုက်၌ ဆိုင်၏။ ထမင်းနံ့စသည်ကို နံသိမှုသည် နံခိုက်၌ဆိုင်၏။ ထမင်းစသည်ကို လက် နှုတ်ခမ်း လျှာ လည်ချောင်း စသည်တို့ဖြင့် ထိသိခြင်းသည် ထိခိုက်နှင့်ဆိုင်၏။ ကြည့်မှု၊ လက်ပြင်မှု၊ ပစပ်ဖွင့်မှု၊ ပိတ်မှု၊ ဝါးမှု၊ လျှာပြင်မှု၊ မျိုမှုတို့သည် ကြံသိခိုက်၊ ထိခိုက်တို့နှင့် ဆိုင်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုအမှုအရာတို့ကို မြင်ခိုက် စသည်တို့၌ ပြအပ်သည့်အတိုင်း ရှုမှတ်၍ သဘောမှန်ကို သိနိုင်၏။ ထို့ပြင်...ကြား၊ နံ၊ စားခိုက်တို့၌ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ကို လက္ခဏာစသည်တို့ အလိုအားဖြင့် မှန်စွာသိပုံသည် မြင်ခိုက်၌ ပြခဲ့သောနည်းဖြင့် ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် သီးသန့်မပြုပြီ။

ထိဆဲ၌မှတ်ပုံ · ထိမှုသည်ကား အတွင်း၊အပြင် တကိုယ်လုံး၌ ပြန့်နှံ့၏။ ခြေအချင်းချင်း၊ လက်အချင်းချင်း လက်နှင့်ခြေ၊ လက်၊ ခြေ၊ ဆံပင်တို့နှင့် ကိုယ်၊ လျှာနှင့်သွား၊ အာခေါင်၊ ချွေသလိပ်၊ တံထွေး၊ အစာ၊ ရေတို့နှင့် လည်ချောင်း၊ အာခေါင်၊အစာသစ်၊ အစာဟောင်း၊ လေတို့နှင့် အူ၊ သွေး၊ လေ၊ အသား၊ အကြော၊ အရိုးတို့ အချင်းချင်း-ဤသို့စသော အဇ္ဈတ္တကိုယ်တွင်း အတွေ့ အမျိုးမျိုးနှင့်လဲ တွေ့ထိလျက်ဖြစ်၏။ သင်္ကန်း၊ အင်္ကျီ၊ လုံချည်၊ အဝတ်၊ အိမ်ရာ၊ ခေါင်းအုံး၊ စောင်၊ ပုဝါ၊ ဖျာ၊ ကြမ်းပြင်၊ မြေ၊ တိုင်၊ နံရံ၊ ဘိနပ်၊ ထီး၊ တောင်ငွေ၊ ဆူးငြောင့်၊ ခလုတ်၊ နေပူ၊ လေ၊ ရေ၊ အိုးခွက်-ဤသို့စသော ဗဟိဒ္ဓ အပြင်ပ အတွေ့အမျိုးမျိုးနှင့်လဲ တွေ့ထိလျက်ဖြစ်၏။ ခြင်္သေ့၊ မှက် စသော သူတပါး၏ အတွေ့များနှင့်လဲ တွေ့ထိလျက်ဖြစ်၏။ ထိုတွေ့ထိမှုများကို အထူး မထင်ရှားလျှင် ထိတိုင်း ထိတိုင်း “ထိတယ် ထိတယ်” ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။

အာရုံအထူး သုခ ဒုက္ခ ဝေဒနာ အထူးအားဖြင့် ထင်ရှားလျှင် ကား ထိုထိုအာရုံ ထိုထိုဝေဒနာအားလျော်စွာ မှတ်အပ်၏။ အထူးမှတ်ပုံကား...ပူလျှင် “ပူတယ် ပူတယ်” ဟုမှတ်။ အေးလျှင် “အေးတယ် အေးတယ်” ဟုမှတ်။ နွေးလျှင် “နွေးတယ် နွေးတယ်” ဟုမှတ်။ ချမ်းလျှင် “ချမ်းတယ် ချမ်းတယ်” ဟုမှတ်။ အိုက်လျှင် “အိုက်

တယ် အိုက်တယ်” ဟုမှတ်။ မောပန်းလျှင် “မောတယ် မောတယ်” ဟုမှတ်။ နာလျှင် “နာတယ် နာတယ်” ဟုမှတ်။ ထုန်လျှင် “ထုန်တယ် ထုန်တယ်” ဟုမှတ်။ ကျဉ်လျှင် “ကျဉ်တယ် ကျဉ်တယ်” ဟုမှတ်။ ကိုက်ခဲလျှင် “ကိုက်တယ် ကိုက်တယ်၊ ခဲတယ်ခဲတယ်” ဟုမှတ်။ ယားလျှင် “ယားတယ် ယားတယ်” ဟုမှတ်။ ညောင်းလျှင် “ညောင်းတယ် ညောင်းတယ်” ဟုမှတ်။ မူးလျှင် “မူးတယ် မူးတယ်” ဟုမှတ်။ တွေ့ထိ၍ ကောင်းလျှင် “ကောင်းတယ် ကောင်းတယ်” ဟုမှတ်။ ဤသို့စသော ပြောဆိုနေကျ မြန်မာတို့အပညတ်ဖြင့် သာလျှင် တွေ့ကြုံဆဲ အာရုံသဘော၊ ဝေဒနာ သဘောများကို ထင်ရှားအောင် ပိုင်း၍ ပိုင်း၍မှတ်လေ။

ဤနည်းဖြင့် ထိခိုက် ထိခိုက်၌ မှတ်သောသူအား ထိုထိုထိခိုက်၌ ထင်ရှားရှိသော တရားငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့် ထင်၏။ ထိုတရားကို ထင်သည့်အတိုင်းပင် သိ၏။ ဤထင်ခြင်း သိခြင်းသည် ဉာတပရိညာ အရာ၌ မှန်စွာ ထင်ခြင်း သိခြင်း ပေတည်း။ တိရဏ၊ ပဟာန ပရိညာတို့၏ အရာ၌ကား ဖြစ်မှု ပျက်မှု အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့၏ အလိုအားဖြင့်လဲ မှန်စွာထင်ခြင်း သိခြင်းဖြစ်၏။

ကာယပသာဒ... ကိုယ်အကြည်ရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင် အတွေ့ထင်ပေ၍ လောက အောင် ကိုယ် ကြည်သည် = ကိုယ် အသွေး အသား ကောင်းသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ အတွေ့ဆီသို့ ပို့ပေးသည် = တွေ့ထိစေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ တွေ့ထိမှု၏ တည်ရာဘဲ = သည်ကနေပြီး တွေ့ထိနေသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ကမ္မဇ ဘူတရုပ် ခေ၍ ကိုယ်အမာခံရုပ်ရှိ၍ ကိုယ် ကြည်သည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ **ကာယဉ္စ ပဇာနာတိ။**

သာမည ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန... သာမန် အတွေ့ရုပ်ကို မှန် စွာ သိလျှင် ကိုယ်၌ ထင်ပေ၍ လာသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ တွေ့ထိရသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ တွေ့ထိမှု၏ ကျက်စားရာဘဲ = တွေ့ထိမှုက သည်ကိုချည်း ရောက်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု) သိ၏။

ဝိသေသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန...အထူး ထင်ရှားသော ပထဝီ
ဓာတ်ကို မှန်စွာသိလျှင် ခက်
မာသည်၊ ကြမ်းတန်းသည်၊ နူးညံ့သည်၊ ချောညက်သည်ဟု ဖြစ်စေ
(လ)၊ တပေါင်းတည်း ဖြစ်သော ရုပ်တို့၏ တည်ရာဘဲ = သူတို့
သည်မှာဘဲ တည်ကြသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ တပေါင်းတည်း ဖြစ်
သောရုပ်တို့ကို ခံလင့်သည်၊ ရွက်ဆောင်သည်၊ ထမ်းဆောင်သည်
ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ “ကြွင်းသော ဓာတ် ၃-ပါးဟူသော အမာခံ
ရုပ်ရှိ၍ မာကြမ်း နူးညံ့သည်” “ဖွဲ့ခဲ၍ ခက်မာ ကြမ်းတန်းသည်၊
အေးမှုရှိ၍ ခက်မာ ကြမ်းတန်းသည်၊ ထောက်ကန် တောင့်တင်း၍
ခက်မာ ကြမ်းတန်းသည်” “စိုထိုင်း၍ နူးညံ့သည်၊ ပူနွေး၍ နူးညံ့
သည်၊ လျော့၍ နူးညံ့သည်”ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ ဤ ပဒဋ္ဌာန်
သိပုံတို့တွင် ပဌမသည် သာမန်သိပုံ၊ ဒုတိယ ၃-ချက်သည် မာကြမ်း
ပထဝီကို ကြွင်းသောဓာတ် ၃-ပါးဖြင့် အသီး အသီးသိပုံ၊ တတိယ
၃-ချက်သည် နူးညံ့ပထဝီကို သိပုံဖြစ်၏။

ထို့ပြင်...လေးသည် ပေါ့သည်ဟု သိခြင်းသည်လည်း ပထဝီ
ဓာတ်ကို သိခြင်းပင်တည်း။ ကောင်းတဲ့ အတွေ့ဘဲ မကောင်းတဲ့
အတွေ့ဘဲဟု သိခြင်းသည်ကား ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ၃-ပါး
လုံးနှင့်ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ (၃၆၈)၌—

ဧတ္ထ စ ကက္ခဋံ မုဒုကံ သဏှံ ဖရသံ ဂရုကံ လဟုကန္တိ
ပဒေဟိ ပထဝီဓာတု ဧဝ ဘာဇိတာ။ သုခသမ္ပဿံ ဒုက္ခ-
သမ္ပဿန္တိ ပဒုဒ္ဓယေန ပန တီဏိ မဟာဘူတာနိ ဘာဇိ-
တာနိ-ဟုမိန့်ဆိုတော်မူလေပြီ။

ဧတ္ထ စ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနကို ဝေဖန်၍ပြသော ဤပုဒ်တို့တွင်လဲ။
ကက္ခဋံ၊ ခက်မာသည်။ မုဒုကံ၊ နူးညံ့ ပြောပျောင်းသည်။ သဏှံ၊
ချောညက်သည်။ ဖရသံ၊ ကြမ်းတန်းသည်။ ဂရုကံ၊ လေးသည်။
လဟုကံ၊ ပေါ့သည်။ ဣတိ ပဒေဟိ၊ ဤ ၆-ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ပထဝီဓာတု
ဧဝ၊ ပထဝီဓာတ် ကိုသာလျှင်။ ဘာဇိတာ၊ မြတ်စွာဘုရား ဝေဖန်
တော်မူအပ်၏။ သုခသမ္ပဿံ၊ ချမ်းသာသောအတွေ့ = ကောင်း

သောအတွေ့။ ဒုက္ခသမ္ပယံ၊ ဆင်းရဲသောအတွေ့ = မကောင်းသောအတွေ့။ ဣတိ ပဒဒ္ဒယေန ပန၊ ဤ ၂-ပုဒ်ဖြင့်ကား။ တိဏိ မဟာဘူတာနိ၊ သုံးပါးသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗ မဟာဘုတ်တို့ကို။ ဘာဇိတာနိ၊ ဝေဘန်တော်မူအပ်ကုန်၏။

အထူးထင်ရှားသော တေဇောဓာတ်ကို မှန်စွာသိလျှင် ပူသည် နွေးသည် အေးသည်ဟုဖြစ်စေ (လ)၊ ရင့်ကျက်စေသည်ဟုဖြစ်စေ (ရ)၊ နူးညံ့စေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ကြွင်းသော ဓာတ် ၃-ပါး ဟူသော အမာခံရုပ်များရှိ၍ ပူ နွေးအေးသည်၊ မာကြမ်း၍ ပူ နွေးအေးသည်၊ ဖွဲစေး၍ ပူ နွေးအေးသည်၊ ထောက်ကန်မှုရှိ၍ ပူ နွေးအေးသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

အထူးထင်ရှားသော ဝါယောဓာတ်ကို မှန်စွာသိလျှင် ထောက်ကန်သည်၊ တောင့်တင်းသည်၊ ပြော့အိသည်၊ လျော့သည်ဟုဖြစ်စေ (လ)၊ ရွှေ့ရှားသည်၊ လှုပ်ရှားသည်ဟုဖြစ်စေ (ရ)၊ ရွှေ့ဆောင်သည်၊ ရွှေ့စေသည်၊ တွန်းပို့သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ကြွင်းသော ဓာတ် ၃-ပါးဟူသော အာမခံ ရုပ်များရှိ၍ ထောက်ကန် တောင့်တင်းသည်၊ မာကြမ်းမှုရှိ၍ ထောက်ကန် တောင့်တင်းသည်၊ ဖွဲစေးမှုရှိ၍ ထောက်ကန် တောင့်တင်းသည်၊ ပူ နွေးအေး၍ ထောက်ကန် တောင့်တင်းသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ စ ပဇာနာတိ သတိပဋ္ဌာန်ပါရှိသော အညီပင်တည်း။ ဝမ်းဗိုက်၏ ဖောင်းမှု ဝိန်မှုကို သိခြင်းသည်လည်း ဤပါရှိ၍ အတွင်းဝင်၏။

ကာယဝိညာဏ် ... ထိသိမှုကို မှန်စွာသိလျှင် ကိုယ်ထဲက ထိသိသည်၊ အတွေ့ကို ထိသိသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ အတွေ့မျှကိုသာ အာရုံ ပြုသည် = တွေ့ ထိ ရုံ မျှ က လေးဘဲ ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ရ)၊ အတွေ့ဆီသို့ မျက်နှာလှည့် နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ နှလုံးသွင်းမိ၍ ထိသိသည်၊ ကိုယ်နှင့်ထိစရာရှိ၍ ထိသိသည်၊ ကံကောင်း၍ ထိသိရသည်၊ ကံမကောင်း၍ ထိသိရသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။ ကာယသမ္ပယသ၌ သိပုံကို မြင်ဆင်၍ ပြခဲ့သောနည်းဖြင့် သိပါလေ။

ကာယိကဒုက္ခ ...ကိုယ်ဆင်းရဲ ဝေဒနာကို မှန်စွာသိလျှင်
မကောင်းသော အတွေ့ကို ခံစားသည်ဟု
ဖြစ်စေ (အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာနဘဝန လက္ခဏံ ဒုက္ခံ)၊ ယှဉ်ဘက် ဗိတ်
စေတသိက်ဟုခေါ်သော သိမှုနာမ်တို့ကို ညှိုးနွမ်းစေသည် = အား
လျော့စေသည်ဟုဖြစ်စေ (သမ္ပယုတ္တာနံ မိလာပန ရသံ) ကိုယ်ထဲ၌
နာကျင်သည် အခံရခက်သည် မခံသာဘူးဟူ၍ ဖြစ်စေ (ကာယိ-
ကာဗာပေစ္စုပဋ္ဌာနံ)၊ ကိုယ် ကြည်မှုရှိ၍ နာကျင်သည်၊ ကိုယ်
အသားအသွေးကောင်း၍ နာကျင်သည်၊ မကောင်းသောအတွေ့
နှင့် တွေ့ထိရ၍ နာကျင်သည်ဟု ဖြစ်စေ (ကာယိန္ဒြိယပဒဋ္ဌာနံ၊
ဗဿပဒဋ္ဌာနာ ဝေဒနာ) သိ၏။

ကာယိကသုခ ...ကိုယ်ချမ်းသာ ဝေဒနာကို မှန်စွာသိလျှင်
ကောင်းသောအတွေ့ကို ခံစားသည်ဟု ဖြစ်
စေ(လ)၊ သိမှု နာမ်တရားတို့ကို ပွားစေသည် = အားတက် ရှင်
လန်းစေသည်ဟုဖြစ်စေ (ရ)၊ ကိုယ်ထဲ၌ သာယာဖွယ်ဘဲ၊ ခံသာ
သည် ကောင်းသည်ဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ကိုယ်ကြည်မှုရှိ၍ ကောင်း
သည်၊ ကိုယ် အသား အသွေးကောင်း၍ ကောင်းသည်၊ ကောင်း
သောအတွေ့နှင့် တွေ့ထိရ၍ ကောင်းသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

အာနာပါနကို မှတ်ပုံ

“သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ = အမှတ်
ရလျက်သာလျှင် ထွက်သက်ရှု၏။ အမှတ်ရလျက်သာလျှင် ဝင်သက်
ရှု၏” ဤသို့အစရှိသော ပါဠိတော်နှင့်အညီ ထွက်သက် ဝင်သက်
တို့ကို ထွက်တိုင်း ဝင်တိုင်း ‘ထွက်တယ်၊ ဝင်တယ်’ဟု မှတ်လျက်
တွေ့ထိရသော ဝါယောဖောဋ္ဌဗ္ဗနှင့် ထိသိမှု ကာယဝိညာဏ်တို့ကို
သိခြင်းသည် ဤ **ထိဆဲခဏ** နှင့် ဆိုင်၏။ ထွက်သက်၊ ဝင်သက်ကို
မှတ်၍ ဝိပဿနာလဲ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို **အခဏ်း(၃)နည်းယူ**
ဖွယ်၌ ရှင်းလင်း၍ ပြခဲ့ပြီ။ ဝင်တယ်၊ ထွက်တယ်ဟု မှတ်စဉ်
နာခေါင်းအတွင်းသားစသည်၌ တွန်းကန် တိုက်ခိုက်နေသကဲ့သို့
တွေ့ထိရသည်ဟု သိခြင်းသည် ဝါယော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်၏ **ဝိတ္တန္တန**

လက္ခဏာကို မှန်စွာသိခြင်းပင်တည်း။ တရွေ့တရွေ့ချင်း ရွေ့ရှားနေသည်၊ လှုပ်ရှားနေသည်၊ သွားလာနေသည်ဟု သိခြင်းသည် သမုဒ္ဓိရဏရသကို မှန်စွာသိခြင်းပင်တည်း။ ရွှေဆောင်နေသည်၊ တွန်းပို့နေသည်ဟု သိခြင်းသည် အဘိနိဟာရ ပစ္စုပ္ပန်ကို မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။

ကိုယ်လဲရှိ၍၊ နှာခေါင်းလဲရှိ၍၊ ရှုရှိုက်လိုသည့် စိတ်လဲရှိ၍၊ ဝင်ချည်ထွက်ချည် လှုပ်ရှားနေသည်။ တရွေ့ချင်း တရွေ့ချင်း ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု သိခြင်းသည် **‘သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ’** နှင့်အညီ မှန်စွာသိခြင်းပင်တည်း။ တရွေ့မှ တရွေ့သို့မရောက်ဘဲ၊ အပိုင်းအပိုင်းပြတ်လျက် ကုန်ပျက်နေသည် ဟူ၍၎င်း၊ ကိုယ်၊ နှာခေါင်း၊ ရှုရှိုက်ချင်သည့်စိတ်များမရှိလျှင်၊ ထွက်သက် ဝင်သက်မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း သိခြင်းသည် **ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ**-နှင့်အညီ မှန်စွာသိခြင်းပင်တည်း။ ဝင်တယ် ထွက်တယ်ဟု မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း “ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ ငါ၊ ငါ၏ဥစ္စာ”ဟု မထင်မရှု၍၊ “တွေ့ထိရသော လှုပ်ရှားမှုအပေါင်းမျှသာ ရှိသည်”ဟု ထင်ခြင်း၊ သိခြင်းသည်၊ **“အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါပနဿ သတိ ပစ္စုပ္ပန်တောတိ = တနည်း ထင်ပုံသိပုံကား၊ ရုပ်အပေါင်းသာရှိသည်** ဟု အမှတ်ရသော သတိသည် ထိုမှတ်သူအား ရှေးရှုထင်၏” ဤသို့စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

ဝင်သက်၊ထွက်သက်တို့၏ တိုးမှု၊ လျော့မှုကြောင့် ဝမ်းဗိုက် စသောကိုယ်၏ ဖောင်းမှု၊ ပိန်မှု ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့ကို ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ဖောင်းတယ်၊ ပိန်တယ်”ဟု ဖြစ်စေ၊ ‘တင်းတယ်၊ လျော့တယ်’ဟု ဖြစ်စေ မှတ်လျက်၊ တင်းမှု၊ လျော့မှု၊ ရွေ့ရှားမှု၊ တွန်းပို့မှုတို့ကို သိ၏။ ထိုတွင် တင်းသည်၊ လျော့သည်ဟု သိခြင်းသည် ဝါယော ဖောဠဗ္ဗရုပ်၏ **ဝိတ္ထန္တန** လက္ခဏာကို မှန်စွာသိခြင်းပင်တည်း။ ရွေ့ရှားသည်၊ တွန်းပို့သည်ဟု သိခြင်းသည် သမုဒ္ဓိရဏရသ၊ အဘိနိဟာရ ပစ္စုပ္ပန်တို့ကို မှန်စွာ

သိခြင်းပင်တည်း။ ဖောင်းမှု ပိန်မှုတို့သည် တဆင့်မှ တဆင့်သို့ မရောက်မူ၍ ပေါ်လျက်၊ ပျောက်လျက် ဖြစ်နေကြသည် ဟု သိမြင်ခြင်းသည် ဝါယောကာယ၏ **သမုဒယ, ဝယ** = ဖြစ်မှု, ပျက်မှုတို့ကို မှန်စွာ သိမြင်ခြင်းပင်တည်း။ ဤသိမှုတို့သည်၊ “**ယထာယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ဖဏိဟိတော ဟောတိ၊ တထာတထာ နံ ပဇာနာတိ** = တနည်း သိပုံကား ထိုမှတ်သော သူ၏ ရုပ်အပေါင်း ကိုယ်သည် အကြင် အကြင် အမှုအရာအားဖြင့် တည်၏၊ ထိုထိုအမှုအရာအားဖြင့် ၎င်းရုပ်အပေါင်းကိုယ်ကို သိ၏” ဟူသော ဤပါဠိ၌လဲ အတွင်းဝင်ကုန်၏။ *

* မှတ်ချက်.....ဝမ်းဗိုက်၏ဖောင်းမှု ပိန်မှု ဟု ခေါ်သောတောင့်တင်းလှုပ်ရှားမှုသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝါယောဓာတ်ပင် ဖြစ်သောကြောင့်၊ ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဖောဠဗ္ဗာယတန၊ ဖောဠဗ္ဗဓာတ်၊ ဒုက္ခသစ္စာတို့၌ အတွင်းဝင်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းကို ရှုမှတ်၍ မှန်စွာသိခြင်းသည် ခန္ဓဒေသနာ၊ အာယတန-ဓာတု-သစ္စဒေသနာတို့နှင့်လဲ ညီညွတ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဘုရားအလိုတော်ကျ ဝိပဿနာရှုအပ်သောတရား၊ ဝိပဿနာရှုကောင်းသော တရားအစစ် ဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားလှပေ၏။ “ယထာ ယထာ ဝါ ပန” အစချီသော အထက်ပါ ဣရိယာပထဒေသနာ၌ ယထာ ယထာ၊ တထာ တထာ ဟူသော ဝိစ္ဆာပုဒ်တို့ဖြင့် ကိုယ်အမှုအရာ ဟူသမျှကို အကြွင်းမဲ့ သိမ်းယူနိုင်ကြောင်းလည်း ထင်ရှား၏။ ထိုသို့ သိမ်းယူခြင်းဖြင့်လည်း အပြစ်တစုံတရာမျှ မရှိသည့်ပြင်၊ ဘုရားအလိုတော်ကျ ရှုသင့်သောတရားကိုပင် ရှု၍ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ခြင်း၊ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း၊ အဝိဇ္ဇာစသော ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊ ဒုက္ခကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ခြင်းစသော အကျိုးကျေးဇူးများသာ ရှိပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ အထက်ပါ ပါဠိ၌ ထည့်သွင်း၍ ပြအပ်ပေသည်။ အာနာပါနမှတ်ပုံနှင့် တစပ်တည်းဆက်၍ ပြခြင်းမှာ ဖောင်းမှု ပိန်မှုသည် ထွက်သက် ဝင်သက်၏ အကျိုးဆက် ဖြစ်၍ အလျဉ်းသင့်သောကြောင့် ပြခြင်းသာတည်း။ “အာနာပါနမှတ်ပုံ၌ အတွင်းဝင်သည်” ဟု သိစေလို၍ ပြခြင်းကားမဟုတ်ပေ။ အမှန်အားဖြင့်မူကား “ယထာ ယထာ ဝါ ပန” အစချီသောဒေသနာသည် ဣရိယာပထပိုင်း ဒေသနာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ဖောင်းမှု ပိန်မှုသည် ရူပက္ခန္ဓာစသည်၌ အတွင်းဝင်သောကြောင့်၎င်း၊ ဣရိယာပထကာယာနုပဿနာ၊ ဓာတုမနသိကာရကာယာနုပဿနာ၊ ခန္ဓဓမ္မာနုပဿနာ၊ အာယတနဓမ္မာနုပဿနာ၊ အရိယသစ္စ ဓမ္မာနုပဿနာတို့၌သာ အတွင်းဝင်ပေသည်။ ဆိုင်ရာသာကောပါဠိများကို ဤကျမ်းဒုတိယတွဲ (ဆဋ္ဌမပုံနှိပ်ခြင်း) စာမျက်နှာ (၃-၄-၅) တို့တွင် အောက်ခြေ မှတ်ချက်၌ ကြည့်ပါလေ။

ဓာတ် လေးပါးကို မှတ်ပုံ

ထိုင်စဉ် ဖြစ်စေ၊ ရပ်စဉ်၊ သွားစဉ်၊ အိပ်စဉ် ဖြစ်စေ၊ ဆံပင် အမွေး ခြေသည်း လက်သည်း သွား အရေ အသား အကြော အရိုးစသော **၄၂-ကောဋ္ဌာသ**† ရပ်တို့နှင့် တွေ့ထိတိုင်း ထိတယ် စသည်ဖြင့် မှတ်၍ ခက်မာ ကြမ်းတန်းသည်၊ နူးညံ့ ချောညက်သည် ဟု သိခြင်းသည် ပထဝီဓာတ်ကို **ကက္ခဋတ္တ လက္ခဏာ** အလို အားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ ပူ နွေး အေးသည် ဟု သိခြင်းသည် တေဇောဓာတ်ကို ဥဏှတ္တ လက္ခဏာ အလိုအားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ တောင့်တင်းသည်၊ ငြိမ်ဝပ် ရပ်တည်သည် ဟု သိခြင်းသည် ဝါယောဓာတ်ကို **ဝိတ္တန္တု လက္ခဏာ** အလို အားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ ရွှေ့ရှားသည် လှုပ်သည်၊ ရွှေ့သည်၊ တွန်းပို့သည် ဟု သိခြင်းသည် ထိုဝါယောဓာတ်ကို **သမုဒီရဏရသ၊ အဘိနိဟာရ ပစ္စုပ္ပန်**တို့ အလိုအားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ ယိုစီးသည် အရေပျော်သည် ဟု သိခြင်း သည် အာပေါဓာတ်ကို **ပန္နရဏ လက္ခဏာ** အလိုအားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ ချွေး နှာရည် မျက်ရည် ယိုထွက်သော အခါ တံထွေး ခွဲ သလိပ်တို့ကို ထွေးစွန့်၊ မျိုချသောအခါ၊ ကျင်ငယ်စွန့်သောအခါ စသည်၌ ဤသိမှုမျိုးသည် များစွာ ဖြစ်တတ်၏။ တိုးပွားစေသည်၊ ပွစေသည်၊ စိုထိုင်းစေသည် ဟု သိခြင်းသည် ထိုအာပေါဓာတ်ကို **ဗြူဟနရသ** အလိုအားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ ဤအသိမျိုးသည် ရေချိုးသောအခါ၊ ရေသောက်သောအခါ စသည်၌ ဖြစ်တတ်၏။ ဖွဲ့တွယ်သည်၊ လုံးဝဲသည်၊ တွဲနေသည် ဟု သိခြင်းသည် ထိုအာပေါဓာတ်ကို **သင်္ဂဟပစ္စုပ္ပန်** အလိုအားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ တရံ တခါ၌ ဤပစ္စုပ္ပန်ကိုပင် အာဗန္ဓနလက္ခဏာ ဟု အဋ္ဌကထာ တို့၌ဆို၏ ချွေးစိုသော မျက်နှာစသည်ကို စမ်းသပ်မိသောအခါ အမှတ်ပြု၍ စိုထိုင်းသည် ဟု သိခြင်းသည်လည်း နံ့သော

† မှတ်ချက်။ ။ ပထဝီ ၂၀။ အာပေါ ၁၂၊ တေဇော ၄၊ ဝါယော ၆၊ ဤ ၄၂-ပါးကို ၄၂-ကောဋ္ဌာသဟု ဆိုသည်။

အာပေါဓာတ်၏ **ပဋ္ဌရဏလက္ခဏာ**ကို သိခြင်းပင်တည်း။ ဤအာပေါဓာတ်သည် တွေ့ထိနိုင်ကောင်းသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်ကား မဟုတ်ပေ။ သို့သော်လဲ ၎င်းဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့် ထူးခြားစွာ ဖြစ်သော ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောတို့ကို တွေ့ထိပြီးမှသာလျှင် ၎င်းအာပေါရုပ်ကို သဘောမှန် အတိုင်း မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိနိုင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိမှုကိုမှတ်ခြင်းဖြင့် အာပေါကို သိသည်ဟု ဤ၌ပြဆိုသည်။

ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ထိမှုကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ဓာတ် ၄-ပါးမျှကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက် တွေ့မြင်ရသောသူသည် “ခက်မာကြမ်းတန်းမှု၊ နူးညံ့-ချောညက်မှု အပေါင်းမျှသာရှိသည်။ ပူ နွေး အေးမှု အပေါင်းမျှသာရှိသည်။ တောင့်တင်းမှု၊ ပြော့ လျော့မှု၊ ရပ်တန့်မှု၊ လှုပ်ရှားမှု၊ တွန်းပို့မှု အပေါင်းမျှသာရှိသည်။ ယိုစီးမှု၊ အရေပျော်မှု၊ စိုထိုင်းမှု၊ ပွစေမှု၊ ဖွဲ့တွယ်စေးကပ်မှု၊ လုံးခဲမှု အပေါင်းမျှသာရှိသည်။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မိန်းမ ယောက်ျား ငါကောင် ငါ့ဥစ္စာဟူ၍ မရှိပြီ” ဟု ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်လျက် သိ၏။ ဤသို့သိခြင်းသည်—

ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဋ္ဌိတံ ယထာပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ “အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါ-ဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတု”တိ—ဟူသော ဤပါဠိနှင့်အညီ သိခြင်းပင်တည်း။ ဝမ်းဗိုက်၏ ဖောင်းမှု ပိန်မှုကို သိခြင်းသည် ဤပါဠိ၌လည်း အတွင်းဝင်၏။

သွားတယ်၊ ကွေးတယ် စသည်ဖြင့် မှတ်ခြင်းသည်လည်း ဤထိဆဲခဏနှင့်ဆိုင်၏။ သို့သော်လဲ သွားချင်တယ် ကွေးချင်တယ် စသည်ဖြင့် မှတ်ခြင်းသည်ကား၊ သိဆဲခဏနှင့်သာဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ဣရိယာပထပိုင်း၊ သမ္ပဗျာဓိပိုင်း မှတ်ပုံတို့ကို သိဆဲခဏ၌သာပြအံ့။

ကြံသိဆင့် မှတ်ပုံ

ကြံစည်သည်၊ တွေးတောသည်၊ စဉ်းစား သည်၊ ဆင်ခြင်သည်၊ နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်သည် ဤသို့စသော အမည်တို့ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်သော မနောဒွါရ ဝိထိစိတ်အပေါင်းကိုရည်၍ **ကြံသိသောစိတ်** ဟု ရှေးဦးဆိုခဲ့ပြီ။ ၎င်းစိတ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်တိုင်း “ကြံတယ်၊ တွေးတယ်၊ စဉ်းစားတယ်၊ ဆင်ခြင်တယ်၊ နှလုံးသွင်းတယ်၊ ရှုတယ်၊ မှတ်တယ်၊ သိတယ်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မှတ်သောသူအား ထိုထိုကြံသိခိုက်၌ ထင်ရှား ရှိသော မနောဒွါရ၊ ဓမ္မာရုံ၊ မနောဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ စသော တရားတို့တွင် တပါးပါးသော တရားသည် လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တပါးပါး၏ အလိုအားဖြင့် ထင်၏။ ထိုထင်သော တရားကို ထင်သည့်အတိုင်းပင် သိ၏။ ဤထင်ခြင်း၊ သိခြင်းသည် ဉာတပရိညာအရာ၌ မှန်စွာထင်ခြင်း၊ သိခြင်းပေတည်း။ တီရဏ၊ ပဟာန ပရိညာတို့၏အရာ၌ကား ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့၏ အလိုအားဖြစ်လဲ မှန်စွာ ထင်ခြင်း သိခြင်းဖြစ်၏။

အာဝဇ္ဇနံ ဘဝဂ်တော အမောစေတွာ မနောတိ သဟာ-
ဝဇ္ဇနေန ဘဝဂ်ံ၊ ဓမ္မာတိ အာရမ္မဏံ၊ မနောဝိညာဏန္တိ
ဇဝနဝိညာဏံ။ (သံယုတ် အဋ္ဌကထာ ၃-၅ စသည်)

ကမ္မဇံ အာယတနဒွါရဝသေန ပါဏိဋံ ဟောတိ၊ ပေ၊
မနောဒွါရေ ဟဒယဝတ္ထု၊ ကာယ ဘာဝ ဒသက ဝသေန
စေဝ ဥတုသမုဋ္ဌာနာဒိဝသေန စ စတုပ္ပဏ္ဏာသမေဝ။
(ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ၂-၂၅၉)

မနောဒွါရံ နာမ သာဝဇ္ဇနံ ဘဝဂ်ံ၊ တဿ နိဿယ
ဘာဝတော ဟဒယဝတ္ထု၊ သန္ဓာယ နိဿိတ ဝေါဟာရေန
မနောဒွါရေတိ ဝုတ္တံ၊ ယတ္ထ မနော ဒွါရုပ္ပတ္တိ။
(မဟာဋီကာ ၂-၄၁၀)

ဤအဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့နှင့်အညီ အာရုံကိုအစပြု၍ ဆင်ခြင်သော မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း စိတ်နှင့်တကွ ရှေးဘဝစိတ်တို့သည် **မနောဒွါရ** မည်ကုန်၏။ ဟဒယဝတ္ထုခေါ် နှလုံးရှုပ်သည်လည်း

ထိုအာဝဇ္ဇန်း၊ ဘဝင်တို့၏ မှီရာဖြစ်သောကြောင့် ဌာနျူပစာ အားဖြင့် **မနောဒွါရ မည်၏။**

ပဿာဒရုပ် ၅-ပါး “အာပေါဓာတ်၊ ဣတ္ထိဘာဝ = မိန်းမ ဖြစ်ကြောင်း မျိုးစေ့ရုပ်၊ ပုပ္ဖာဝ = ယောက်ျားဖြစ်ကြောင်း မျိုးစေ့ရုပ်၊ ဟဒယရုပ်၊ ဇီဝိတရုပ်၊ အာဟာရ = အဆီအစေး ဩဇာရုပ်” ဟူသော-ဤသမ္မသနုပဂ သုခုမရုပ် ၆-ပါး၊ လောကီ စိတ် လောကီစေတသိက်-ဤရုပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်တို့သည် ဝိပဿနာ ရှုအပ်သော **ဓမ္မာရုံ** မည်ကုန်၏။

ကာမကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဇောစိတ်၊ တဒါရုံစိတ်တို့သည် **မနောဝိညာဏ်** မည်ကုန်၏။ **ဖဿ၊ ဝေဒနာ**တို့မှာ ထိုဇော၊ တဒါရုံတို့နှင့်ယှဉ်သော **ဖဿ၊ ဝေဒနာ**တို့ပင်တည်း။

မနောဒွါရကို ‘သိပုံ’ ...ဝိပဿနာဉာဏ် အထူးထက်သန် သန့်ရှင်းသောအခါ၌ ရှေးအမှတ် နှင့် နောက်အမှတ်တို့သည် ပြတ်ခြားဝေးကွာလျက် ထင်တတ် ကုန်၏။ ဥပမာ...လက်တကြိမ်ကွေးရာ၌ ရွှေတိုင်း ရွှေတိုင်း၊ “ကွေးသည်၊ ကွေးသည်” ဟု များစွာမှတ်သိရ၏။ ထိုသို့သိရာ၌ ရှေးမှတ်သိမှုနှင့် နောက်တကြိမ် ကွေးချင်မှု၊ ကွေးမှုတို့သည် ခပ်ဝေးဝေး၊ ခပ်ကျဲကျဲသို့ဖြစ်လျက် ထင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်၊ မှတ်စရာ အာရုံနည်းသွားသည်၊ အမှတ်ကျဲသွားသည်” ဟု အောက်မေ့တတ်ကြ၏။ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား မှတ်စရာ အာရုံလဲမနည်းပေ၊ အမှတ်လဲမကျဲပေ၊ မှတ်သိမှုက လျင်မြန် သောကြောင့် ရွှေနောက်ဝီထိတို့၏ အကြား အကြား၌ဖြစ်သော **ဘဝင်စိတ်များ**ပါ ထင်ရှားလာခြင်းသာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ထိုသို့ သောကာလ၌ ရွှေနောက်ဝီထိတို့၏ ပြတ်ခြားသော သဘောကို သိခြင်းသည် **ဘဝင် မနောဒွါရ**ကို သိခြင်းမည်၏။ **အာဝဇ္ဇန်း-မနောဒွါရ**ကို မှန်စွာသိလျှင်ကား လက်ဦးစ၍ အာရုံပြုသည် ဟု ဖြစ်စေ(လ)၊ စ၍ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်တတ်သည်ဟု ဖြစ်စေ(ရ)၊ စ၍ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်နေသည်ဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ (အာဝဇ္ဇနရသာ၊

တထာဘာဝ ပစ္စုပ္ပန်နာ)၊ ပြတ်ခြားမှု ဘဝင်ဆုံးသွား၍ နှလုံးသွင်းစပြုသည် ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

ဥပစာ မနောဒွါရ...နှလုံးရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင် စဉ်းစား ကြံစည်မှု၊ ရူမှတ်မှုတို့၏တည်ရာဘဲ = သည်ကနေပြီး စဉ်းစား ကြံစည်နေသည်၊ ရူမှတ်နေသည် ဟူ၍ ဖြစ်စေ(လ)။ စဉ်းစား ကြံစည်မှု၊ ရူမှတ်မှုတို့ကို တည်တံ့စေတတ် သည် = ဆောင်တတ်သည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)။ ကြံသိမှု စိတ်တို့ကို ထမ်းဆောင်နေသည်ဟုဖြစ်စေ(ပစ္စုပ္ပန်)။ အမာခံရုပ်များရှိ၍ ဖြစ်နိုင် သည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒဋ္ဌာန်) သိ၏။ **မနုဉ္ဇ ပဇာနာတိ** နှင့် အညီ ပင်တည်း။

ဓမ္မာရုံကို သိပုံ...မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ် ဟူသော ပဿာဒရုပ် ၅-ပါးနှင့် အာပေါ၊ ဟဒယရုပ်တို့၌ သိပုံကို ပြခဲ့ပြီ။ မိန်းမ၊ ယောက်ျားတို့၏ စိတ်မာန် ဖြင့် စိတ်ကူး ကြံစည်ခြင်း၊ ပြီးရယ်ခြင်းစသည်ကို ပြုမိသောအခါ၌ ရူမှတ်၍ **ဘာဝရုပ်**ကို မှန်စွာသိလျှင် မိန်းမဖြစ်ကြောင်းသဘော ဘဲ၊ ယောက်ျားဖြစ်ကြောင်းသဘောဘဲ၊ သူရှိ၍ မိန်းမ၊ ယောက်ျား ဖြစ်နေသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ(လ)။ မိန်းမဟု၊ ယောက်ျားဟု ထင်ရှား ပြတတ်သည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ရ)။ မိန်းမ၏ ပုံသဏ္ဌာန် ဟန်ပန် အမူ အရာစိတ်နေ စိတ်ထားတို့ကို ပြုနေသည်၊ ဖြစ်စေသည်။ ယောက်ျား ၏ ပုံသဏ္ဌာန် ဟန်ပန် အမူအရာ စိတ်နေ စိတ်ထားတို့ကို ပြုနေ သည်၊ ဖြစ်စေသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ပစ္စုပ္ပန်)။ အမာခံရုပ်များ ရှိ၍ သူ ဖြစ်နေသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

မပြတ်မစဲ ဖြစ်ပေါ်သော မြင်မှု စသည်တို့ကို မှတ်သိရသော သူအား မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ နှလုံး၊ ဘာဝရုပ် တို့၏ မပြတ်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဇီဝိတခေါ် အသက်ရုပ်သည် လည်း ထင်ရှားတတ်၏။ ထိုအသက်ရုပ်သည် မျက်စိ အကြည်ရုပ် စသည်တို့နှင့် တပေါင်းတည်းဖြစ်၍ တပေါင်းတည်းပင် ပျက်၏။ သို့သော်လဲ သူမပျက်မီ ရှိဆဲခဏ၌ မျက်စိကြည်လင်မှု စသော ရုပ်တို့ကို အားပေး စောင့်ရှောက်တတ်၏။ သူ၏ စောင့်ရှောက်မှု

ကြောင့် အဟောင်း အဟောင်း ဖြစ်သော မျက်စိရုပ် စသည်တို့ ချုပ်ပျက်သွားကြသော်လည်း ၎င်းတို့၏ နေရာ၌ အသစ် အသစ် ဖြစ်သော မျက်စိရုပ်စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြပေသည်။ သေသော ကာလအထိ မပြတ်မစဲ ဆက်လက်၍ အသစ် အသစ် ဖြစ်ပေါ်ကုန်လျက် တည်မြဲ တည်နိုင်ကြသည်ဟု ဆိုလို၏။ သို့ဖြစ်၍ **နိဗ္ဗာန်** ခေါ် အသက်ရုပ်ကို မှန်စွာသိလျှင် တပေါင်းတည်း ဖြစ်သော မျက်စိကြည်မှု စသည်ကို အားပေး စောင့်ရှောက်တတ်သည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ ၎င်း မျက်စိကြည်မှုစသည်ကို မပြတ်မစဲဖြစ်စေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ ၎င်း မျက်စိ ကြည်မှု စသည်ကို မပြတ်တည်စေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ မှီရာ အမာခံရုပ်များရှိ၍ သူ ဖြစ်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

စားသောက်ရ၍ အားအင်ပြည့်ခြင်း၊ စိတ် ရှင်လန်းထက်သန်ခြင်းတို့ကို ရှုမှတ်သော သူအား အာဟာရရုပ် ထင်ရှားတတ်၏။ ထို **အာဟာရရုပ်**ကို မှန်စွာ သိလျှင် အဆီ အစေး ဩဇာ ဟူ၍ ဖြစ်စေ (လ)၊ ရုပ်တို့ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သည် = အားအင်တိုးစေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ မညှိုးနွမ်း မဆုတ်ယုတ်အောင် ထောက်ပံ့အားပေးနေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ထမင်း ဟင်း မှုံ စသော ရုပ်လျှင် မှီရာအကြောင်းရှိကြသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

စိတ် စေတသိက် ဓမ္မာရုံသည်ကား လွန်စွာ များပြား၏။ အချို့ စိတ် စေတသိက်တို့၌ သိပုံကိုလဲ ရှေး၌ ပြခဲ့ပြီ။ နောက်၌လဲ ပြရန် များစွာ ရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် စိတ် စေတသိက် **ဓမ္မာရုံ**၌ သိပုံကို အသီးအခြား မပြုပြီ။ **ဓမ္မေ စ ပဇာနာတိ။**

မနောဝိညာဏ်.....ကြံသိသော စိတ်ကို မှန်စွာ သိလျှင် ကြံသည်၊ တွေးသည်၊ စဉ်းစားသည်၊ သိသည်၊ ရောက်သည်၊ သွားသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ သဘောမျှကိုသာ အာရုံပြုသည် = အာရုံပြုကာမျှကလေးဘဲ = သိရုံမျှ ရောက်ရုံမျှ ကလေးဘဲဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ အာရုံဆီသို့ မျက်နှာ လှည့်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ နှလုံးသွင်းစ ပြုမိ၍ ကြံသိသည်၊ ရောက်သွားသည် နှလုံးရုပ်နှင့် ကြံစရာရှိ၍ ကြံသိသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

မနောသမ္ပဿ ...ကြံတွေ့မှုကို မှန်စွာသိလျှင် အာရုံနှင့် စိတ် တွေ့သွားသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ အာရုံနှင့် တိုက်ခိုက်သည် တိုးမိသည်ဟုဖြစ်စေ (ရ)၊ နှလုံး၊ ကြံသိမှု အာရုံ တို့ ဆုံမိသွားသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ထင်ပေါ်လာသော အာရုံ ရှိ၍ တွေ့ရသည် = အာရုံထင်ပေါ်၍ တွေ့ရသည်ဟု ဖြစ်စေ(ပဒ) သိ၏။

သောမနဿဝေဒနာ...ရှင်လန်း ဝမ်းသာမှု-သုခကို မှန်စွာ သိလျှင် ကောင်းသော အာရုံကို ခံစားသည်၊ စိတ်ကူးကြံစည်၍ ကောင်းသည်၊ ရှင်လန်းသည်၊ ဝမ်းသာသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ ကောင်းသည့် အနေအားဖြင့် သုံးဆောင်သည်၊ မြန်ရှက်သည်ဟု ဖြစ်စေ(ရ)၊ စိတ်ထဲ၌ သာယာ ဖွယ်ဘဲ၊ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းတာကလေးဘဲဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ စိတ် အေးငြိမ်း၍ ချမ်းသာသည်၊ စိတ် အေးငြိမ်း၍ ရှင်လန်း ဝမ်းသာ သည်၊ ကောင်းသော အာရုံ(ကိုယ့်အကြိုက်)နှင့် တွေ့ရ၍ ချမ်းသာ သည်၊ ဝမ်းသာသည်ဟုဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

ဒေါမနဿဝေဒနာ ...နှလုံးမသာမှု-ဒုက္ခကို မှန်စွာ သိလျှင် မကောင်းသောအာရုံကို ခံစားသည်၊ စိတ်ကူး ကြံစည်၍ မကောင်းဘူး၊ စိတ်ပျက်သည်၊ စိတ်ညစ်သည်၊ စိတ်ပင်ပန်းသည်၊ စိတ်ပူသည်၊ ဝမ်းနည်းသည်၊ လွမ်းဆွတ်သည်၊ ပူဆွေးသည်၊ စိုးရိမ်သည်ဟုဖြစ်စေ (လ)၊ မကောင်းသည့် အနေ အားဖြင့် သုံးဆောင်သည်၊ မနှစ်သက်ဘဲ သုံးဆောင်သည်၊ မမြန် ရှက်ဘူးဟူ၍ဖြစ်စေ(ရ)၊ စိတ်ထဲ၌ နာကျင်သည်၊ အခံရ ခက်သည်၊ မခံသာဘူး၊ ဆင်းရဲသည်၊ စိတ်ထဲ၌ မကောင်းတာကလေးဘဲ ဟူ၍ ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ မှီရာ နှလုံးရုပ်ရှိ၍ သူ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်၊ မကောင်းသောအာရုံ (မတွေ့ချင်တာ) နှင့် တွေ့ရ၍ စိတ်ဆင်းရဲ သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

ဥပေက္ခာဝေဒနာ...အလတ်စား ခံစားမှုကို မှန်စွာ သိလျှင် မကောင်း မဆိုး အလတ်စား အာရုံကို ခံစားသည်၊ မကောင်း မဆိုး စိတ်ဖြစ်နေသည်၊ ဆင်းရဲချမ်းသာ

ကင်းနေသည်၊ မရှင်မညှိုး ညီမျှနေသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ စိတ်ကို မရှင်မညှိုး ညီမျှစေသည်ဟုဖြစ်စေ (ရ)၊ ငြိမ်သက် သိမ်မွေ့သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ နှစ်သိမ့်အားရမှု မပါသော စိတ်ကြောင့် သူဖြစ်သည်၊ မကောင်း မဆိုး ရိုးရိုး အာရုံနှင့် တွေ့ရ၍ သည်လို ဖြစ်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

သညာက္ခန္ဓာ....တွေ့တိုင်းသော အာရုံကို မမေ့ နိုင်အောင် မှတ်သားမှုသည် သညာ မည်၏။ ၎င်းကိုပင် သညာက္ခန္ဓာဟုခေါ်သည်။ ဤမှတ်သားမှုသည် အာရုံအသစ်အထူးနှင့် တွေ့သောအခါ မှာထားသောစကားကို နားထောင်သော အခါစသည်၌ အထူးထင်ရှား၏။ **ထိုသညာကို** မှန်စွာသိလျှင် မမေ့အောင် မှတ်သားသည်ဟု ဖြစ်စေ (လ)၊ “ရှေးက တွေ့ပြီးသားဘဲ ဟု တဖန် မှတ်မိအောင်” မှတ်ဖွယ်တခုခု၌ မှတ်စွဲသည်ဟု ဖြစ်စေ (ရ)၊ သိရသမျှ အကြောင်းနိမိတ်ဖြင့် မြဲမြံစွာစွဲလမ်းသည် ထင်မှတ်သည့်အတိုင်း မြဲမြံစွာစွဲလမ်းသည်ဟုဖြစ်စေ (ပစ္စု)၊ ထင်ပေါ်သမျှ အာရုံကြောင့် မှတ်သားမှုဖြစ်သည်ဟု ဖြစ်စေ (ပဒ) သိ၏။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ....ဝေဒနာ, သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် ၅၀-သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏။ မြင်မှု, ကြားမှု စသည်ကို၎င်း၊ သွားမှု ရပ်မှု ထိုင်မှု အိပ်မှု တွေးမှု စသည်ကို၎င်း ပြုလုပ်တတ် ဖြစ်စေတတ် ပြီးစေတတ်သောတရားအစုဟုဆိုလို၏။ ထို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၅၀-တို့တွင် အကြီးအမှူး ဖြစ်သော စေတနာကို သာလျှင် ဤအရာ၌ ဖော်ပြအံ့။ ခေါင်းဆောင် အလုပ်သမားသည် မိမိကိုယ်တိုင် အားထုတ်လုပ်ကိုင်လျက် ငယ်သားတို့ကို လုပ်ငန်းနှင့် စေ့စပ်၍ နှိုးဆော်ပေးသကဲ့သို့၎င်း၊ လယ်သမားသည် မိမိကိုယ်တိုင် အားထုတ်၍ရိတ်လျက် နေ့စားသမားတို့ကို စပါးရိတ်မှုနှင့် စေ့စပ်၍ နှိုးဆော်ပေးသကဲ့သို့၎င်း၊ ယဉ်ဘက် စိတ် စေတသိက်တို့ကို အာရုံနှင့် စေ့စပ်လျက် နှိုးဆော် ပေးတတ်သော သဘောသည် **စေတနာ** မည်၏။ ထိုစေတနာသည် အရေးတကြီး အလျင်အမြန် ပြီးစေရမည့် အမှုကိစ္စကို စဉ်းစားသောအခါ စသည်၌ စေခိုင်းတိုက်တွန်းနေသကဲ့သို့ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်း

စေတနာကို မှန်စွာသိလျှင် အာရုံ၌ စေ့စပ်ပေးသည်၊ နှိုးဆော်သည်၊ လှုံ့ဆော်သည်၊ တိုက်တွန်းသည်ဟု ဖြစ်စေ (**စေတယိတလက္ခဏာ**) အားထုတ်တတ်သည်၊ ပြုလုပ်တတ်သည်၊ ပြီးစေတတ်သည်၊ စီရင်တတ်သည်ဟု ဖြစ်စေ (**အာယူဟနရသာ၊ သတ္တိရူပ**)။ “ပါဏာတိ-ပါတအရာ၌ သေစေဟု အမိန့်ပေးသကဲ့သို့၎င်း၊ ဒါနအရာ၌ ယူစေရစေ ကောင်းစား ချမ်းသာစေဟု အမိန့်ပေးသကဲ့သို့၎င်း” စီရင်နေသည်၊ စီမံနေသည်၊ ပြုလုပ်နေသည်ဟု ဖြစ်စေ (**သံဝိဒဟန ပစ္စုပ္ပန်နာ၊ ဗျတ္တိရူပ**)။ သင့်တော်စွာ နှလုံးသွင်းမိ၍ ကောင်းမှု၌ နှိုးဆော်သည်၊ မသင့်စွာ နှလုံးသွင်းမိ၍ မကောင်းမှု၌ နှိုးဆော်သည်၊ ချမ်းသာမှန် ဆင်းရဲမှန်ကို သိမှုမပြီးစီးသေး၍ ကောင်းမှု မကောင်းမှု၌ နှိုးဆော်သည်၊ မှီရာရပ်နှင့် အာရုံရှိ၍ နှိုးဆော်မှုဖြစ်သည်၊ စိတ်ရှိ၍ နှိုးဆော်မှုဖြစ်သည်ဟု ဖြစ်စေ သိ၏။ (မနသိကာရ ပဒဋ္ဌာနာ၊ အဝိဇ္ဇာပဒဋ္ဌာနာ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ဝိညာဏ ပဒဋ္ဌာနာ)။

ဣရိယာပထ မှတ်ပုံ

သွားသောအခါ၌ ခြေလှမ်းတိုင်း ခြေလှမ်းတိုင်း “သွားတယ် သွားတယ်” ဟု ဖြစ်စေ။ “လှမ်းတယ် လှမ်းတယ်” ဟု ဖြစ်စေ။ “ညာ လှမ်းတယ် ဗယ်လှမ်းတယ်” ဟု ဖြစ်စေ။ “ကြွတယ် လှမ်းတယ် ချတယ်” ဟု ဖြစ်စေ မှတ်အပ်၏။ ထိုသို့မှတ်၍ သတိ၊ သမာဓိဉာဏ် ရင့်သန်သောအခါ၌ သွားတိုင်း လှမ်းတိုင်း သွားချင် လှမ်းချင် သောစိတ်ကိုလဲ မှတ်သိနိုင်လတံ့။ ထိုအခါမှာ—

ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမီတိ ပဇာနာတိ-ဟူသော **သတိပဋ္ဌာန်ပါဠိ**-
သေ ဧဝံ ပဇာနာတိ “ဂစ္ဆာမီတိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ ဝါယံ
ဇနေတိ၊ ဝါယော ဝိညတ္တိ” ဇနေတိ၊ စိတ္တ ကိရိယ ဝါယော-
ဓာတုဝိပ္ပာရေန သကလကာယဿ ပုရတော အဘိနိ-
ဟာရော ဂမန”န္တိ ဝုစ္စတိ... ဤသို့ အစရှိသော **အဋ္ဌကထာ**
တို့နှင့်အညီ— (ဒီ-ဒု ၂-၃၅၇)

“သွားချင်သောစိတ်က ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သည်။ ထို စိတ်ကြောင့် တွန်းကန်သော အမှုအရာ အထူးနှင့်တကွ ထောက်ကန် ရွှေ့ရှားမှု

အဆင့်ဆင့်ဖြစ်သည်။ထိုရွှေရှားမှုများ အနှံ့အပြားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ဟုခေါ်သော ရုပ်အလုံးစုံ၏ တရွှေ တရွှေချင်း ရွှေရှားလျက် ဖြစ်ပျက် သွားသည်ကိုပင် သွားတယ်ဟု ခေါ်ရသည်” ဟူ၍လဲ မျက်မှောက်ကိုယ်တိုင် ပိုင်နိုင်စွာ သိပါလတုံ။

အဋ္ဌကထာ၏ အနက်....သေ၊သွားလျှင် သွားတယ်ဟု မှတ်သိ
သော ဤယောဂီသည်။ ဧဝံ၊ ဤ
ဆိုလတုံသောနည်းဖြင့်။ ပဇာနာတိ၊ ပိုင်းခြား၍သိ၏။ ဂစ္ဆာမီတိ
စိတ္တံ၊ သွားမည်ဟု ကြံမှုစိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ပေါ်၏။ တံ၊ ထို
စိတ်သည်။ ဝါယံ ဇနေတိ၊ ထောက်ကန် ရွှေရှားမှုကို ဖြစ်စေ၏။
ဝါယော၊ ထောက်ကန် ရွှေရှားမှုသည်။ ဝိညတ္တိံ ဇနေတိ၊ တွန်း
ကန်မှု အမူအရာ အထူးဟူသော ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေ၏*။ စိတ္တ
ကိရိယ ဝါယောဓာတု ဝိပ္ပာရေန၊ စိတ်က ပြုအပ် ဖြစ်စေအပ်သော
ထောက်ကန် ရွှေရှားမှု သဘော၏ ပြန့်နှံ့ခြင်းကြောင့်။ သကလ-
ကာယဿ၊ တကိုယ်လုံး၏။ ဝါ၊ ကိုယ်ဟုခေါ်သော ရုပ်အားလုံး
၏။ ပုရတော အဘိနိဟာရော၊ လိုရာရွှေဘက်သို့ တရွှေ တရွှေချင်း
ရှေးရှု ဆောင်သွားခြင်းကို။ ဂမနန္တိ၊ သွင်းခြင်းဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ခေါ်
ဆိုအပ်၏။ (ဟု ဤသို့သိ၏)

ခွေးသိ၊ လူသာမန်သိ မဟုတ်....ဤနည်းအတိုင်း မမှတ်ဘူး၍
အသိဉာဏ်အထူးသို့မရောက်
ဘူးသေးသောသူများက “**ဂစ္ဆဇန္တာ ဝါ ဂစ္ဆာမီတိ ပဇာနာ-
တိ** = သွားလျှင်လဲ သွားသည်ဟု သိ၏” ဟူသော ဤပါဠိတော်၌
ယုံမှားရန်ရှိသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ရှင်းလင်း သုခိသင်တော်
မူလေပြီ။ ၎င်းအဋ္ဌကထာကိုပင် မှီ၍ ဤကျမ်း၌လဲ ရှင်းလင်းပြဦးအံ့။
ခွေး မြေခွေးများ သော်မှလဲ သွားလျှင် သွားတယ်ဟု သိကြသည်
မဟုတ်လော ? ဟူငြားအံ့။ သိကြသည်ကား မှန်ပေ၏။ သို့သော်လဲ

* လိုရာဘက်သို့ တွန်းကန်သော အမူအရာ သတ္တိအထူးနှင့်တကွ ထောက်ကန်ရွှေရှားမှု
ဖြစ်ပေါ်သည်ကိုပင် ရှင်းလင်းစွာ နားလည်စေရန် “ဝါယောက ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေသည်”
ဟု ခွဲခြား၍ဆိုပေသည်။ ဝိညတ်သည် စိတ္တဇရုပ်သာတည်း။ ဝါယောဇရုပ်ဟူ၍ကား မရှိပြီ။

ထိုအသိမျိုးကို ရည်၍ အထက်ပါ စကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်ကား မဟုတ်ပေ။ အကြောင်းမူကား... ခွေး မြေခွေး စသော သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သွားချင်သောစိတ်နှင့် ရွှေရှားမှုတို့ကို ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းလဲ မသိကြ။ စိတ်နှင့်ရုပ်ကို တခြားစီခွဲ၍လဲ မသိကြ။ သွားချင်မှုကြောင့် လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်ပေါ်သည်ကိုလဲ မသိကြ။ သွားချင်မှု အဆင့်ဆင့်နှင့် ရွှေရှားမှု အဆင့်ဆင့်တို့သာ ရှိကြသည်ဟူ၍လဲ မသိကြ။ အပိုင်း အပိုင်း ပြတ်လျက် ပြတ်လျက် ချုပ်ပျက်သွားကြသည် ဟူ၍လဲ မသိကြကုန်။

အမှန်အားဖြင့်သော်ကား ...ခွေး မြေခွေးစသော ထို သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သွားစ လှမ်းစဉ်ဖြစ်စေ၊ အလယ်၌ဖြစ်စေ၊ အဆုံး၌ ဖြစ်စေ၊ တရံတခါသာ သိကြ၏။ တခြားတပါးသို့ စိတ်ရောက်လျက် သွားနေကြသည်သာလျှင် အတိုင်းထက်အလွန် များကုန်၏။ တရံတခါမျှ သိငြားသော်လဲ ငါကောင် အနေအားဖြင့်သာ သိကြ၏။ မြဲသောအနေအားဖြင့်သာ သိကြ၏။ မသွားမီကလဲ သည်အနေပင်၊ သွားနေဆဲ၌လဲ သည်အနေပင်၊ အတိုင်တရာမျှ သွားပြီးသော်လဲ မသွားမီက အကောင် အထည်ကြီး သည်ပင်၊ ယခု ဤအရပ်၌ ရောက်နေသည် ဟူ၍သာ ထင်ကြ၏။ ရှေးကအတိုင်းပင် တည်မြဲတည်ရှိနေသည် ဟူ၍သာ ထင်မှတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော အသိသည် သတ္တဝါဟု ထင်မြင်သော အယူကိုလဲ မပယ် မစွန့်နိုင်၊ ငါကောင်ဟု ထင်မှတ်စွဲလမ်းမှုကိုလဲ မခွါမနုတ်နိုင်၊ ထိုအသိမျိုးကို အာရုံပြုလျက် မိမိတို့သန္တာန်၌ တဖန်သိမှု ဝိပဿနာလဲ မဖြစ်၊ ထိုအသိမျိုးမှဆက်၍လဲ ဝိပဿနာမဖြစ်၊ ဤသို့ ဘာဝနာကံ၏ဖြစ်ရာ အာရုံလဲ မဟုတ်၊ နောက်နောက် ဝိပဿနာကံ၏ အကြောင်းလဲ မဟုတ်သောကြောင့် ထိုအသိမျိုးသည် **ကမ္မဋ္ဌာန်း**လဲ မမည်၊ အမှတ်ရမှု ဝိပဿနာ သတိနှင့် ယှဉ်သော အသိ မဟုတ် သောကြောင့် **သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ**လဲ မဖြစ်သည် သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ခွေး မြေခွေး စသော သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ထို အသိမျိုးကို ရည်၍ အထက်ပါ စကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည် မဟုတ်ဟူ၍ သိအပ်၏။

သွားတိုင်း သွားတိုင်း “သွားချင်တယ် သွားတယ်” ဟုမှတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အားမူကား—သွားချင်သောစိတ်သည်လည်း တသီး တခြားဖြစ်လျက် ထင်ရှား၏။ သွားသောရုပ်သည်လည်း တွန်းကန် ရွှေ့ရှားသော အမူအရာအားဖြင့် ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့်၊ ထို ယောဂီသည် သွားချင်သော စိတ်ကိုလဲ ရုပ်နှင့်မရောဘဲ အသီး အခြားသိ၏။ ရွှေ့ရှားသောရုပ်ကိုလဲ စိတ်နှင့်မရောဘဲ အသီးအခြား သိ၏။ သွားချင်မှုကြောင့် တွန်းကန်လှုပ်ရှားမှု အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ် သည်ကိုလဲ သိ၏။ သွားချင်မှု အဆင့်ဆင့်နှင့်၊ ရွှေ့ရှားမှု အဆင့် ဆင့်တို့သာ ရှိကြသည်ဟူ၍လဲ သိ၏။ သွားချင်မှုများသည် ရွှေ့ရှားမှု များသို့ မရောက်ကြ၊ ရွှေ့ရှားမှုများသည်လည်း တရွှေ့မှ တရွှေ့သို့ မရောက်ကြမူ၍ အပိုင်းအပိုင်း အဆစ်အဆစ် ပြတ်လျက်ပြတ်လျက် ကုန်ဆုံးသွားကြသည်ကိုလဲ သိ၏။ အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြသည့်အတိုင်း ခြေတလှမ်း တလှမ်းတွင် ၆-ပိုင်းဖြစ်စေ၊ ထို့ထက် အလွန်ဖြစ်စေ ပြတ်လျက် ပြတ်လျက် ချုပ်ပျက် သွားကြသည်ကိုလဲ သိ၏။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုသို့သော ယောဂီသည် “ငါသွားသည်၊ သူသွား သည်ဟူသော စကားမှာ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရုံမျှသာတည်း။ သွား တတ်သော ငါကောင်၊ သူကောင်ကား မရှိပြီ။ သွားချင်သော စိတ်နှင့်၊ ရွှေ့ရှားမှု ပြဇာနီးသော ရုပ်အပေါင်းအစုမျှသာရှိသည်။ မျက်စိ တမှိတ်ခန့်မျှပင် ခိုင်မြဲသောဝတ္ထုကား မရှိပြီ။ မမြဲသော သဘောမျှသာရှိသည်။ ခဏမစဲဖြစ်ပျက်နေသောကြောင့် ဆင်းရဲ အစုမျှသာတည်း။ မကောင်းသော သဘောချည်းသာတည်း” ဟူ၍ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ပင် ဆုံးဖြတ်နိုင်လေ၏။ ဤသို့ ဆုံးဖြတ် နိုင်သော အသိဉာဏ်သည် သမ္ပဇဉ် ၄-မျိုးတို့တွင် အသမ္မောဟ သမ္ပဇဉ်မည်၏။ “သွားချင်တယ်၊ သွားတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ် သိခြင်းသည်ကား ဂေါစရသမ္ပဇဉ် မည်၏။ ထို ၂-ပါးတို့တွင် ဂေါစရသမ္ပဇဉ်က အကြောင်းပေတည်း။ အ·သမ္မောဟ သမ္ပဇဉ်က အကျိုးပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ဂေါစရသမ္ပဇဉ်ကိုသာလျှင် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပွားစေအပ်၏။ ၎င်းသမ္ပဇဉ် ထက်သန်ပြည့်စုံသော အခါ၌ အ·သမ္မောဟသမ္ပဇဉ်သည် အလိုလိုပင် ဖြစ်ပေါ်လျက် ပြီးစီးပြည့်စုံပါလတုံ။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သွားချင်သော စိတ်နှင့်၊ သွားသော ရုပ်တို့ကို ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း မလစ်လပ်ရအောင် မှတ်သောယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်သည် သတ္တဝါဟု ထင်မြင်သော အယူကိုလဲ ပယ်စွန့်နိုင်၏။ ငါ့ကောင်ဟု ထင်မှတ်စွဲလမ်းမှုကိုလဲ ခွါနုတ်နိုင်၏။ ပဋိဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သည့်ပြင်၊ နောက်နောက် ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကိုလဲ ထက်သန်စွာ ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် **ကမ္မဋ္ဌာန်းလဲ မည်၏။** အမှတ်ရမှု ဝိပဿနာသတိနှင့် ယှဉ်လျက် ဖြစ်ပွားစေ အပ်သော အသိဉာဏ်အစစ်ဖြစ်၍ **သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာလဲ မည်၏။** ထို့ကြောင့်၊ ဤသို့သော မှတ်သိမှုကို ရည်၍ “**ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမီတိ ပဇာနာတိ** = သွားလျှင်လဲ သွားသည်ဟု သိ၏” ဟူသော စကားကို မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသည်ဟူ၍ ယုံမှား မရှိ မြဲမြံစွာ မှတ်အပ်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာအတူရပုံ

“ဣမဿ ပန ဘိက္ခုနော ဇာနနံ သတ္တုပလဒ္ဓိ” ပဇာနာတိ။ အတ္တသညံ ဥဿါဇေတိ။ ကမ္မဋ္ဌာနဉ္စေဝ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာစ ဟောတိ = ဤယောဂီ ရဟန်း၏ **သိခြင်း** (အသိဉာဏ်) သည် သတ္တဝါဟုထင်သောအယူကို ပယ်စွန့်တတ်၏။ ငါ့ကောင်ဟု ထင်မှတ်ခြင်းကို ခွါနုတ်တတ်၏။ **ကမ္မဋ္ဌာန်းလဲ ဖြစ်၏၊ သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာလဲဖြစ်၏**”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်၊ သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာတို့သည် ဤအရာ၌ တရားကိုယ်အားဖြင့် တူကြ၏။ သွားချင်သော စိတ်၊ သွားသောရုပ် စသည်တို့ကို မှတ်သိသော ဉာဏ်တမျိုးတည်းကိုသာ ပြကုန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အရက တခြား၊ သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ၏ အရက တခြားမဟုတ်ပြီ။

သို့သော်လဲ အမည်ရကြောင်းအားဖြင့်ကား ထူးကြသေး၏။ ထူးပုံကား … အမှတ်ရမှု သတိသည် သွားချင်သော စိတ်၊ သွားသောရုပ်စသောအာရုံထဲသို့ ပြေးဝင်သွားသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် **သတိပဋ္ဌာန်**မည်၏။ ဖြစ်စေအပ်၊ ပွားစေအပ်သောကြောင့် **ဘာဝနာလဲ** မည်၏။ ဤအကြောင်း .၂-ပါးကြောင့်

သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာမည်၏။ ဖြစ်ပွားစေအပ်၍၊ အာရုံ၌ သက်ဝင်သော အမှတ်ရမှုဟု ဆိုလို၏။

သိမှုဉာဏ်ဖြစ်လျှင်၊ အမှတ်ရမှု ဤသတိသည်လည်း တပေါင်းတည်း ယှဉ်တွဲလျက်သာလျှင် ဖြစ်၏။ သတိကင်းသော ဉာဏ်ပညာမည်သည် မရှိချေ။ ထို့ကြောင့်၊ ဤအရာ၌ သတိပြဓာန်းသော အသိဉာဏ်ကိုသာလျှင် **သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာ**ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤအသိဉာဏ်သည်ပင်၊ **ပဋိဝိပဿနာ** မည်သော နောက်နောက် ဘာဝနာကံ၏ ဖြစ်ရာ အာရုံဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ နောက်နောက် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ထက်သန်စွာ ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ **ကမ္မဋ္ဌာနလဲမည်၏။** ဘာဝနာကံ၏ အာရုံနှင့်၊ အကြောင်းဖြစ်ပုံကား... သွားချင်တယ်ဟု မှတ်သိမှုကိုပင် မှတ်တယ်ဟု ဖြစ်စေ၊ သိတယ်ဟုဖြစ်စေ၊ တဆင့်မှတ်သိလျက် **ပဋိဝိပဿနာ ဘာဝနာ** ဖြစ်၏။ သွားတယ်ဟု မှတ်သိမှုကိုပင် တဆင့် မှတ်သိလျက် **ပဋိဝိပဿနာဘာဝနာ** ဖြစ်၏။ ဤနည်းဖြင့် ဘက်ဉာဏ်မှစ၍ နောက်နောက် ဘာဝနာအမှု၏ အာရုံဖြစ်၏။ ရှေးရှေး မှတ်သိမှုများကြောင့်၊ နောက်နောက် မှတ်သိမှုတို့သည် တိုး၍တိုး၍ ထက်သန်စွာလဲ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သွားချင်သော စိတ်နှင့်၊ သွားသောရုပ်စသည်တို့ကို အမှတ်ရမှု သတိပြဓာန်းသောသိခြင်းသည်ပင် **ကမ္မဋ္ဌာန်းလဲ** ဖြစ်သည်၊ **သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာလဲ** ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုပေသည်။

အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ-ဤပါဠိ၏ အဖွင့်တို့တွင် အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် ဖြစ်ပုံကိုပြရာ၌... အဋ္ဌသင်္ခာတော အဘိက္ကမတိ၊ ဓာတူနံယေဝ ဂမနံ၊ ဓာတူနံ ဌာနံ၊ ဓာတူနံ နိသဇ္ဇာ၊ ဓာတူနံ သယနံ၊-ဟူသော အဋ္ဌကထာ စကားတို့ကို မှီ၍ ကမ္မဋ္ဌာနဉ္စေတနာဖြင့် **သမထ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း** ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်ဟူ၍လဲ ဆိုကြ၏။ ဤအရာ၌ နှိုင်းချိန်ရန် ၎င်းအဋ္ဌကထာဘွဲ့ အလုံးစုံကို ထုတ်ပြဦးအံ့။

အဘိက္ကမာဒီသု ပန အသမ္ပယုနံ အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ၊ တံ
 ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဣမ ဘိက္ခု အဘိက္ကမန္တော ဝါ ပဋိက္ကမန္တော ဝါ
 “ယထာ အန္ဓပုထုဇ္ဇနာ အဘိက္ကမာဒီသု ‘အတ္တာ အဘိက္ကမတိ၊
 အတ္တနာ အဘိက္ကမော နိဗ္ဗတ္တိတော’တိ ဝါ၊ ‘အဟံ အဘိက္ကမာမိ၊
 မယာ အဘိက္ကမော နိဗ္ဗတ္တိတော’တိ ဝါ သမ္ပယုန္တိ”၊ တထာ
 အသမ္ပယုန္တော အဘိက္ကမာမီတိ စိတ္တေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ တေနော
 စိတ္တေန သဒ္ဓိံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝါယောဓာတု ဝိညတ္တိံ ဇနယ-
 မာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဣတိ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပုရိဝသေန
 အယံ ကာယသမ္ပတော အဋ္ဌိ သင်္ခာတော (ရူပသင်္ခာတော ဟု
 ရှိမူ သာ၍ သင့်၏) အဘိက္ကမတိ၊ တဿေဝ အဘိက္ကမတော
 ဧကေန ပါဒုဒ္ဓရဏေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတုတိ ဒွေ ဓာတု-
 ယော ဩမတ္တာ ဟောန္တိ မန္တာ၊ ဣတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ ဟောန္တိ
 ဗလဝတိယော၊ တထာ အတိဟရဏ ဝီတိဟရဏေသု။ ဝေါ-
 သဇ္ဇနေ တေဇော ဝါယော ဓာတုယော ဩမတ္တာ ဟောန္တိ
 မန္တာ၊ ဣတရာ ဒွေ အဓိမတ္တာ ဟောန္တိ ဗလဝတိယော၊ တထာ
 သန္တိက္ခေပနသန္တိရုပ္ပနာသု။ တတ္ထ ဥဒ္ဓရဏေ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ
 အတိဟရဏံ န ပါပုဏန္တိ၊ တထာ အတိဟရဏေ ပဝတ္တာ
 ဝီတိဟရဏံ ဝီတိဟရဏေ ပဝတ္တာ ဝေါသဇ္ဇနံ၊ ဝေါသဇ္ဇနေ
 ပဝတ္တာ သန္တိက္ခေပနံ၊ သန္တိက္ခေပနေ ပဝတ္တာ သန္တိရုပ္ပနံ န
 ပါပုဏန္တိ။ တတ္ထ တတ္ထေဝ ပဗ္ဗံပဗ္ဗံ သန္တိသန္တိ ဩမိဩမိ ဟုတွာ
 “တတ္ထကပါလေ ပက္ခိတ္တတိလာ ဝိယ ပဋပဋာယန္တာ” ဘိဇ္ဇန္တိ။
 တတ္ထကော ဧကော အဘိက္ကမတိ၊ ကဿ ဝါ ဧကဿ အဘိက္ကမနံ၊
 ပရမတ္ထတော ဓာတုနံယေဝ ဂမနံ၊ ဓာတုနံ ဌာနံ၊ ဓာတုနံ
 နိသဇ္ဇာ၊ ဓာတုနံ သယနံ။ တသ္မိံ တသ္မိဉ္စိ ကောဋ္ဌာသေ သဒ္ဓိံ
 ရူပေန—

အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ၊ အညံ စိတ္တံ နိရုဇျတိ။

အဝီရိ မနုသမ္ပန္နော၊ နဒီ သောတောဝ ဝတ္တတိ။

ဧဝံ အဘိက္ကမာဒီသု အသမ္ပယုနံ အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ
 နာမ။ (ဒီ-၄ ၁-၁၇၊ မ-၄ ၁-၂၆)

မြန်မာပြန်...ရှေ့သို့သွားခြင်း စသည်တို့၌ မတွေ့ဝေခြင်း =
 အမှန်အတိုင်း သိခြင်းသည် အသမ္မာဟ
 သပ္ပာယ် မည်၏။ ၎င်းကို ဤဆိုလတံ့အတိုင်း သိအပ်၏။
 ဤသာသနာ၌ (ဝိပဿနာယောဂီ) ရဟန်းသည် ရှေ့သို့ သွားဆဲ
 ဖြစ်စေ၊ နောက်သို့ ပြန်ဆဲဖြစ်စေ၊ “ပြောင်းပြန် ဥပမာအားဖြင့်
 အန္ဓပုထုဇဉ်တို့သည် ရှေ့သို့သွားခြင်းစသည်တို့၌ (လိပ်ပြာကောင်၊
 ဝိညာဏ်ကောင်၊ အသက် အတ္တ စသည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သော)
 ငါကောင်က ရှေ့သို့သွားသည်၊ ရှေ့သို့သွားခြင်းကို ငါကောင်က
 ဖြစ်စေသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ ငါက ရှေ့သို့သွားသည်၊ ရှေ့သို့ သွား
 ခြင်းကို ငါကဖြစ်စေသည်ဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ တွေဝေကြ သိမှားကြ
 မျက်စိလည်ကြသကဲ့သို့” ထို့အတူ မတွေ့ဝေ မသိမှားမျက်စိမလည်
 မူ၍ ရှေ့သို့သွားမည်ဟု စိတ်ဖြစ်လျှင် ထိုစိတ်နှင့်အတူပင် စိတ်
 ကြောင့်ဖြစ်သော လှုပ်ရှားမှုသဘောသည် လိုရာဘက်သို့ တွန်း
 ကန်မှုကိုဖြစ်စေလျက် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤသို့ စိတ်က ပြုအပ်သော
 လှုပ်ရှားမှု၏ ပြန့်နှံ့လှုပ်ရှားခြင်းအလိုအားဖြင့် ကိုယ်ဟုခေါ်သော
 ဤအရိုးစုသည် (ရူပသင်္ခာတောဟု ရှိလျှင်၊ ဤရုပ် အပေါင်း
 သည်) ရှေ့သို့သွား၏။ ရှေ့သို့သွားသော ထိုရုပ်အပေါင်း၏
 (အရိုးစု၏) သာလျှင် တကြိမ်တကြိမ် ခြေကြွမှု၌ ပထဝီ၊ အာပေါ
 ဟူသော ဤဓာတ်တို့သည် သတ္တိညံ့ကုန်၊ နုန့်ကုန်၏။ တေဇော၊
 ဝါယော ဓာတ် ၂-ပါးတို့သည် သတ္တိထက်ကုန်၊ အားကြီးကုန်၏။
 ခြေလှမ်းမှု၊ ခြေကို ရှေ့သို့ တိုးဆောင်မှုတို့၌ ထို့အတူပင်တည်း။
 ခြေလှမ်းအရှိန်ကို စွန့်လွှတ်မှု၌ တေဇော၊ ဝါယော ဓာတ်တို့သည်
 သတ္တိညံ့ကုန် နုန့်ကုန်၏။ ပထဝီ၊ အာပေါဓာတ်တို့သည် သတ္တိ
 ထက်ကုန်၊ အားကြီးကုန်၏။ ခြေကိုချမှု၊ ဖိနင်းမှုတို့၌ ထို့အတူ
 ပင်တည်း။

(ဥဒ္ဓရဏ ဂဘိကာ ဟိ တေဇော ဓာတု တိရိယဂဘိကာယ ဟိ ဝါယောဓာတုယာ
 ဂရုတရသဘာဝါ ဟိ အာပေါဓာတု ဤသို့ စသော ဦးကာနှင့် အညီ ကြွမှု
 သည် နောက်လိုက် ဝါယောနှင့်တကွ လွန်ကဲသော တေဇော
 ဓာတ်ဖြင့်ပြီး၏။ လှမ်းမှုနှင့်၊ ရှေ့သို့ဆောင်မှုသည် နောက်လိုက်

တေဇောနှင့်တကွ လွန်ကဲသော ဝါယောဓာတ်ဖြင့်ပြီး၏။ အရှိန်ကို လွှတ်မှုသည် နောက်လိုက် ပထဝီနှင့်တကွ လွန်ကဲသော အာပေါဓာတ်ဖြင့် ပြီး၏။ အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌ ပထဝီကို လေးသည်ဟု ဆို၏။ ဤ၌ကား ဂရုတရသဘာဝါ-ဟုဆိုသောကြောင့် အာပေါကပထဝီထက်ပင် လေးသေးသည်ဟု ဆိုရာကျရောက်၏။ ချခြင်းနှင့် ဖိနင်းခြင်းသည် နောက်လိုက် အာပေါနှင့်တကွ ပထဝီဓာတ်ကြောင့် ပြီး၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ကြွမှုကိုသိလျှင် တေဇောကိုသိ၏၊ လှမ်းမှု၊ ရှေ့သို့ဆောင်မှုတို့ကိုသိလျှင် ဝါယောကို သိ၏။ လွှတ်မှုကို သိလျှင် အာပေါကို သိ၏။ ချမှု၊ နင်းမှုတို့ကို သိလျှင် ပထဝီကို သိ၏-ဟူသော ဤအထူးကိုလဲ မှတ်သားအပ်၏။

ထိုတွင် ကြွဆဲ၌ ကြွချင်သော အမူအရာ၊ ကြွသောအမူအရာ အားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော နာမ်၊ ရုပ် တရားတို့သည် လှမ်းဆဲသို့ မရောက်ကုန်။ (ရူပါရူပဓမ္မာတိ ဥဒ္ဓရဏာကာရေန ပဝတ္တံ ရူပဓမ္မာ၊ တံသမုဇ္ဈာပကာ အရူပဓမ္မာ စ=) ရုပ်၊ နာမ် တရားတို့ ဟူသည်မှာ ကြွသော အမူအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့နှင့် ၎င်းကြွမှုရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကြွချင်မှု နာမ်တရားတို့ ပင်တည်း။ (ဋီကာ) ထို့အတူ လှမ်းဆဲ၌ ဖြစ်ကုန်သော နာမ်၊ ရုပ်တို့သည် ရှေ့ကို ဆောင်ဆဲသို့မရောက်ကုန်၊ ဆောင်ဆဲ၌ဖြစ်သော နာမ်၊ ရုပ်တို့သည် လွှတ်ဆဲသို့ မရောက်ကုန်၊ လွှတ်ဆဲ၌ဖြစ်သော နာမ်၊ ရုပ်တို့သည် ချဆဲသို့မရောက်ကုန်၊ ချဆဲ၌ဖြစ်သော နာမ်၊ ရုပ်တို့သည် ဖိနင်းဆဲသို့ မရောက်ကုန်၊ ထိုထိုအခိုက်အတန့်၌ သာလျှင် တဆစ်စီ တဆစ်စီ၊ တစပ်စီ တစပ်စီ တခြားစီ တခြားစီ၊ ဖြစ်လျက် ပျက်စီးကုန်၏။ ဥပမာ... အလွန်ပူသော အိုးကင်းထဲ၌ ထည့်အပ်သော နှမ်းတို့သည် ဖျစ်ဖျစ် ဖျစ်ဖျစ် မြည်ကုန်လျက် ပျက်ကြသကဲ့သို့ ပင်တည်း။ ထိုသို့ ပျက်နေသော ရုပ် နာမ်ထဲ၌ ရှေ့သို့သွားတတ်သော မည်သူတယောက် ရှိနိုင်အံ့နည်း၊ ရှေ့သို့ သွားမှုသည် မည်သူတယောက်၏အမှု ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း။ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် သိအပ်သည့် မြင့်မြတ်မှန်ကန်သော အနက်သဘောအားဖြင့်သော်ကား သတ္တဝါကောင်၊ ငါကောင် မဟုတ်သော ဓာတ်သဘောတို့၏

သာလျှင် သွားမှုပေတည်း။ ဓာတ်သဘောတို့၏သာလျှင် ရပ်မှု၊
ထိုင်မှု၊ အိပ်မှုပေတည်း။ ထိုထိုသွားမှုကြီးမှု စသော အဖို့၌ ရပ်နှင့်
တကွ—

“တပါးသော စိတ်ဟောင်းချုပ်၏၊ တပါးသော စိတ်သစ်
ဖြစ်ပေါ်၏။ မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်သည် မခြား
မပြတ် ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်၏”——

ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ရှေ့သို့သွားခြင်းစသည်တို့၌ မတွေဝေ
ခြင်း = အမှန်အတိုင်း သိခြင်းသည် **အ သမ္မောဟသမ္ပဇာန်**
မည်၏။ (မြန်မာပြန်)

အထက်ပါအဋ္ဌကထာ၌ “ရှေ့သို့သွားမည် ဟု စိတ်ဖြစ်လျှင်၊
၎င်းနှင့်အတူပင် စိတ္တဇ ဝါယောဓာတ်သည် ဝိညတ်ကိုဖြစ်စေ
လျက် ဖြစ်ပေါ်၏” ဤသို့ စသော စကားတို့သည် သမထ
ဓာတုဝတ္ထုတို့နှင့် မဆိုင်ကုန်၊ ဝိပဿနာနှင့်သာ ဆိုင်ကုန်၏။
“ကြွဆဲ၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့သည် လှမ်းဆဲသို့ မရောက်ကုန်”
ဤသို့ စသော စကားများသည်ကား ဝိပဿနာ၏အရာသာ
ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားပြကုန်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ……
ထိုသို့သော အသိဉာဏ်သည် သမထ ယောဂီအား မဖြစ်၊
ဝိပဿနာယောဂီအားသာ ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊
အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ စကားအလုံးစုံဖြင့်၊ “ဂေါစရသမ္ပဇာန်
မည်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်သန်သောအခါ၌ မတွေမဝေ
ဆုံးဖြတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်အထူးဖြစ်ပုံကိုသာ ပြသည်”ဟု
မှတ်အပ်၏။ ဓာတုနံ ဂမနံ စသည်၌ ဓာတုသဒ္ဒါသည်လည်း
အတ္တ၊ သတ္တ၊ ဇီဝ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့်၊
နာနာဓာတုဝိနိဗ္ဗောဂ ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်သာမန်ကို ဓာတု၏
အရဟု ယူလျှင်လဲ သင့်၏။ ဝိပဿနာရှုသူအား သွားဆဲ
စသည်၌ လွန်ကဲသော ပထဝီဓာတ် စသည်တို့သည် အများ
အားဖြင့် ထင်ရှားတတ်သောကြောင့်၊ ၎င်းပထဝီ စသော ဓာတ်
၄-ပါးကိုသာ ယူလျှင်လဲသင့်သည်သာတည်း။ **အဋ္ဌိသင်္ခာတော**

ဟူသော ပုဒ်သည်ကား အဋ္ဌကထာတို့၌ တညီတည်းရှိ၏။ သို့သော်လဲ, “ဝိပဿနာရှုသူအား **အရိုးစုပညတ်** ထင်သည်၊ ၎င်းပညတ်ကို သိသောဉာဏ် ဖြစ်သည်” ဟူ၍လဲ မဆိုသင့်ပေ။ “အရိုးစုဟု ရှုသော သမထယောဂီအား သွားမည် ကြံသော စိတ်စသည်ကို သိသောဉာဏ် ဖြစ်သည်” ဟူ၍လဲ မဆိုသင့်ပေ။ ထို့ကြောင့် **ရူပသင်္ခါတော** ဟူသော ပုဒ်သည်သာလျှင် အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ရေးခဲ့ရင်း မူလပါဠိမှန် ဖြစ်ရာ၏။ အဋ္ဌသင်္ခါတော ပုဒ်သည်ပင် မူလပါဠိမှန် ဖြစ်စေကာမူ “အရိုးစုထင်သည်, အရိုးစုကို သိသည်” ဟူသော အနက်သည်ကား မသင့်သည်သာတည်း။ “တပ်မက်သာယာဖွယ် ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားစေရန်, ရုပ်အပေါင်းဟု ထင်ခြင်း, သိခြင်းကိုပင် အရိုးစုဟု ထင်ခြင်း, သိခြင်းကဲ့သို့ တင်စား၍ ပြဆိုသည်” ဟူ၍သာ မှတ်ယူသင့်ပေသည်။

အချို့က ဓာတုဝတ္ထုတို့ သမထအရာ၌လာသော စုဏ္ဏမနသိကာရမှ နည်းယူ၍ ဝိပဿနာအရာ၌လဲ လှမ်းသော ခြေ စသည်ကို အမှန်အမှန်ပြု၍ နှလုံးသွင်းရမည်ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုသို့ နှလုံးမသွင်းအပ်ကြောင်းကို ရှေး၌လဲ ဆိုခဲ့ပြီ၊ အကြောင်းမူကား.... ခြေလှမ်းဆဲ၌ လွန်ကဲပြဓာန်းသော ဝါယောဓာတ်ကိုသာ ပဓာနပြု၍ ရှုရန် အဋ္ဌကထာ၌ ပြ၏။ ဝါယောဓာတ် ဟူသည်မှာလဲ **ဝိတ္ထန္တန လက္ခဏာ, သမုဒ္ဓိရဏရသာ အဘိနိဟာရ ပစ္စုပ္ပန်နာ,** ဟူသည်နှင့်အညီ ယောက်ကန် တောင့်တင်းမှုသာလျှင် ပင်ကိုယ်ရင်း အထည်ကိုယ်ရှိ၏။ လှုပ်ရှားတတ်သော သတ္တိရှိ၏။ လိုရာဘက်သို့ တွန်းရွှေ့နေသော အမူအရာရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍, သွားစဉ်၌ တောင့်ခံခြင်း, လှုပ်ရှားခြင်း, တွန်းရွှေ့ခြင်းတို့ကို သိမှုသည်သာလျှင် လက္ခဏာ, ရသ, ပစ္စုပ္ပန်တို့ အလိုအားဖြင့် ပြဓာန်းသော ဝါယောဓာတ်ကို အမှန်သိမှုဖြစ်ပေသည်။ အမှန်အမှန်ဟု သိခြင်းသည်ကား အမှန်ပညတ် ကိုသာ သိမှုဖြစ်၏။ ထိုဝါယောရုပ်ကို၎င်း၊ တပါးသော ရုပ်တို့ကို၎င်း၊ လက္ခဏာ စသည် အလိုအားဖြင့် အမှန်သိမှုကား မဖြစ်သည်သာတည်း။

ရပ်သောအခါ၊ ထိုင်သောအခါ၊ လျောင်းအိပ်သောအခါ
 တို့၌ ဌိတော ဝါ ဌိတောမှီတိ ပဇာနာတိ စသော သတိပဋ္ဌာန်
 ပါဠိနှင့်အညီ ရပ်တယ်၊ ထိုင်တယ်၊ အိပ်တယ်ဟု မှတ်အပ်၏။
 သတိ၊ သမာဓိ၊ ဉာဏ်ရင့်သန်သောအခါ၌ ရပ်ချင်သောစိတ်နှင့်
 ရပ်သော အမှုအရာဖြင့် တောင့်လျက် တောင့်လျက်ဖြစ်သော
 ဝါယောရုပ်၊ ထိုင်ချင်သောစိတ်နှင့် ထိုင်သော အမှုအရာဖြင့်
 တောင့်လျက် တောင့်လျက်ဖြစ်သော ဝါယောရုပ်၊ အိပ်ချင်သော
 စိတ်နှင့် အိပ်သော အမှုအရာဖြင့်ဖြစ်သော ဝါယော၊ ပထဝီရုပ်
 တို့ကို ပဓာနပြု၍ ထင်ရှားသိလတံ့။ ဤအရာ၌ ရှုမှတ်ခြင်း
 ကင်းသော သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိပုံမှ ဝိပဿနာယောဂ်၏ သိပုံ
 ထူးခြားမြင့်မြတ်ကြောင်းကို ဈာနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့
 ပြ၏။

ဧကော ဟိ ဘိက္ခု၊ ဂစ္ဆန္တော အညံ စိန္တန္တော အညံ
 ဝိတက္ကန္တော ဂစ္ဆတိ၊ ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိသဇ္ဇေတွာဝ
 ဂစ္ဆတိ။ တထာ ဧကော တိဋ္ဌန္တော၊ နိသီဒန္တော၊ သယန္တော၊
 အညံ စိန္တန္တော အညံ ဝိတက္ကန္တော သယတိ၊ ဧကော
 ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိသဇ္ဇေတွာဝ သယတိ။ (၃၄၇)

ဧကော ဘိက္ခု၊ တဦးသောရဟန်းသည်။ ဂစ္ဆန္တော၊ သွား
 လတ်သော်။ အညံ စိန္တန္တော၊ တခြားတပါးကို စိတ်ကူး
 လျက်။ အညံ ဝိတက္ကန္တော၊ တခြားတပါးကို ကြံစည်လျက်။
 ဂစ္ဆတိ၊ သွား၏။ ဧကော၊ တဦးသောရဟန်းသည်။ ကမ္မဋ္ဌာနံ
 အဝိသဇ္ဇေတွာဝ၊ မှတ်သိမှုကမ္မဋ္ဌာန်းကို မလွှတ်မူ၍သာလျှင်။
 ဂစ္ဆတိ၊ သွား၏။ တထာ၊ ထို့အတူ။ ဧကော၊ တဦးသော
 ရဟန်းသည်။ တိဋ္ဌန္တော၊ ရပ်တည်လတ်သော်။ နိသီဒန္တော၊
 ထိုင်လတ်သော်။ သယန္တော၊ လျောင်းအိပ်လတ်သော်။ အညံ
 စိန္တန္တော၊ တခြားတပါးကို စိတ်ကူးလျက်။ အညံ ဝိတက္ကန္တော၊
 တခြားတပါးကို ကြံစည်လျက်။ တိဋ္ဌတိ၊ ရပ်၏။ နိသီဒတိ၊
 ထိုင်၏။ သယတိ၊ အိပ်၏။ ဧကော၊ တဦးသောရဟန်းသည်။
 ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိသဇ္ဇေတွာဝ၊ မှတ်သိမှု ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မလွှတ်မူ၍

သာလျှင်။ တိဋ္ဌတိ၊ ရပ်၏။ နိသီဒတိ၊ ထိုင်၏။ သယတိ၊ လျောင်းအိပ်၏။

သမ္ပဇည မှတ်ပုံ

အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ-နှင့် အညီ ရှေ့သို့သွားလျှင်၊ ယိမ်းလျှင်၊ နောက်သို့ ပြန်လျှင်၊ ဆုတ်လျှင်၊ တေးသို့ ယိမ်းလျှင်၊ ကုန်းလျှင် ကော့လျှင်၊ “သွားတယ်၊ ယိမ်းတယ်၊ ပြန်တယ်၊ ဆုတ်တယ်၊ ကုန်းတယ်၊ ကော့တယ်” ဟု မှတ်အပ်၏။ ရင့်သန်သော အခါ၌ သွားချင် ယိမ်းချင်သောစိတ် စသည်နှင့် သွားခြင်း ယိမ်းခြင်းစသော အမူအရာဖြင့် လှုပ်ရှားသော ဝါယောရုပ်တို့ကို ပဓာနပြု၍ ထင်ရှားသိလတုံ။

အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမ္ပဇာနကာရီ

တုံတုံကြည့်လျှင် စောင်းငဲ့၍၊ ငုံ့၍၊ မော့၍၊ ပြန်လှည့်၍ ကြည့်လျှင် ကြည့်တယ်ဟု မှတ်အပ်၏။ မြင်လျှင် မြင်တယ်ဟု မှတ်အပ်၏။ ဤသို့ မှတ်သိခြင်းသည် ပင်လျှင် ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်သောကြောင့် ဂေါစရ သမ္ပဇဉ်မည်၏။

ကမ္မဋ္ဌာနဿ ပန အ-ဝိဇဟနမေဝ ဂေါစရ သမ္ပဇညံ၊ တသ္မာ ခန္ဓ ဓာတု အာယတန ကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ အတ္တနော ကမ္မဋ္ဌာန ဝသေနေဝ၊ ကသိဏာဒိ ကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ ဝါ ပန အတ္တနော ကမ္မဋ္ဌာန သိသေနေဝ အာလောကန ဝိလောကနံ ကာတဗ္ဗံ။

(ဒိ-ဋ္ဌ ၁-၁၇၃)

ကမ္မဋ္ဌာနဿ၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ အ-ဝိဇဟနမေဝ၊ မစွန့်ခြင်းသည် ပင်လျှင်။ ဂေါစရ သမ္ပဇညံ၊ ဂေါစရသမ္ပဇဉ်မည်၏။ ။ (သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့၏ စားကျက်ဖြစ်သော အာရုံ၌ သိမှုဟု ဆိုလို၏) တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ခန္ဓ ဓာတု အာယတန ကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ၊ ခန္ဓာ ဓာတ် အာယတနတို့ကို ရှုမှု = ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှိကုန်သော သူတို့သည်။ အတ္တနော ကမ္မဋ္ဌာန ဝသေ-နေဝ၊ မိမိတို့၏ကမ္မဋ္ဌာန်း အလိုအားဖြင့် သာလျှင်။ အာလောကန

ဝိလောကနံ၊ တဲ့တဲ့ကြည့်ခြင်း၊ စောင်းငဲ့၍ ကြည့်ခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗံ၊ ပြုအပ်၏။ ကသိကာဒိ ကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ ဝါ ပန၊ ကသိုဏ်းစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသော သူတို့သည်ကား။ အတ္တနော ကမ္မဋ္ဌာနသိသေနဝ၊ မိမိတို့၏ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခေါင်းပြုသဖြင့် (အလေးမူ သဖြင့်) သာလျှင်။ အာလောကန ဝိလောကနံ၊ တဲ့တဲ့ ကြည့်ခြင်း၊ စောင်းငဲ့၍ ကြည့်ခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗံ၊ ပြုအပ်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား ... သမထကို အားထုတ် နေသော သူ သည် တစုံ တရာကို ကြည့်လိုလျှင်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လက်လွှတ်၍မကြည့်အပ်၊ သားငယ်ရှိသော နွားမသည် သားငယ် ကို ကြည့်လျက် သာလျှင် အစာ စားသကဲ့သို့ ထို့အတူ၊ မိမိ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အလေးမူ၍ နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် ကြည့်ရအပ်၏။ ဝိပဿနာ ယောဂီသည်ကား ဘယ်အရာမဆို ဝိပဿနာ၏ အာရုံ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ကြည့်လိုလျှင်၊ ၎င်းစိတ်ကို ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ နာမ်အာယတန ၂-ပါး၊ နာမ်ဓာတ် ၂-ပါးတို့ကို သိသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော မျက်စိဖွင့်ခြင်း၊ မျက်လုံးလှည့်ခြင်း၊ ခေါင်း မျက်နှာ ပြုပြင်ခြင်း အမူအရာတို့ကို မှတ်ခြင်းဖြင့်လဲ ရုပ် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကို သိသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ မြင်သော စိတ်စသည်ကို မှတ်ခြင်းဖြင့်လဲ ခန္ဓာ ငါးပါး အာယတန ၄-ပါး ဓာတ် ၄-ပါးတို့ကို သိသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်မှု ဖြစ်သေးလျှင်၊ ၎င်းဆင်ခြင်မှုကို မှတ်ခြင်း ဖြင့်လဲ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ကို သိသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ကြည့်လိုမှု စသည်တို့သည် သမထ၌ကဲ့သို့ ဝိပဿနာ၏အာရုံမှ တသီးတခြား မဖြစ်ကုန်ပြီ။ ထို့ကြောင့် မိမိ ကမ္မဋ္ဌာန်း အလိုအားဖြင့် သာလျှင် ကြည့်ခြင်းကို ပြုရမည်ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ သမထယောဂီကဲ့သို့ မိမိကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းချည် တလှည့်၊ ကြည့်ရချည်တလှည့်အားဖြင့် အထူးပြုဖွယ်မရှိပြီ။ ပေါ်ရာ ပေါ်ရာ နာမ် ရုပ်ကို မှတ်မြဲတိုင်းသာမှတ်လျက် ကြည့်ရမည်ဟူလို။ ဤသို့ မှတ်ခြင်းဖြင့် ဉာဏ်ရင့်သော အခါ၌ ကြည့်လိုသော စိတ်နှင့်

မျက်စိဖွင့်ခြင်း၊ မျက်လုံး မျက်နှာစသည်ပြင်ခြင်း အမူအရာအားဖြင့် လှုပ်ရှား တွန်းဆောင်သော ဝါယောရုပ်ကို ပဓာနပြု၍ ထင်ရှား သိလတုံ။

သမိဉ္ဇိတေ ပဿာရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ

လက် ခြေတို့ကို ကွေးလျှင် ‘ကွေးတယ် ကွေးတယ်’ ဟု မှတ်အပ်၏။ ဆန့်လျှင် ‘ဆန့်တယ် ဆန့်တယ်’ ဟု မှတ်အပ်၏။ ရမ်းလျှင် ခါလျှင်၊ တွန်းလျှင်၊ ဆွဲလျှင်၊ လှုပ်လျှင်၊ ‘ရမ်းတယ်၊ ခါတယ်၊ တွန်းတယ်၊ ဆွဲတယ်၊ လှုပ်တယ်’ ဟု မှတ်အပ်၏။ ကြွလျှင်၊ မြှောက်လျှင်၊ ချလျှင်၊ ‘ကြွတယ်၊ မြှောက်တယ်၊ ချတယ်’ ဟု မှတ်အပ်၏။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ ကွေးလို ဆန့်လိုသော စိတ် စသည်နှင့် ကွေးဆန့်သော အမူအရာစသည်ဖြင့် လှုပ်ရှားတွန်းဆောင်သော ဝါယောရုပ်တို့ကို ပဓာနပြု၍ ထင်ရှား သိလတုံ။ ဤ ကွေးမှု ဆန့်မှု၌ ဂေါစရသမ္ပဇာကို ဝတ္ထုနှင့်တကွ အဋ္ဌကထာ၌ ပြ၏။

ဝတ္ထုကား ... မထေရ်ကြီးတပါးသည် တပည့်များနှင့် စကားပြောစဉ် လက်ကို ရုတ်တရက်ကွေးပြီးမှ တည်မြဲနေရာ၌ တဖန်ပြန်ထားပြီးလျှင် ဖြေးညှင်းစွာ ကွေးပြန်သတဲ့။ ထိုအခါ၌ တပည့်တို့က “အရှင်ဘုရား! လက်ကို အဘယ့်ကြောင့် တည်မြဲနေရာ၌ ပြန်ထားပြီးလျှင် ဖြေးညှင်းစွာ တဖန် ကွေးပါသလဲ” ဟု မေးကြ၏။ ငါ့ရှင်တို့! ငါသည် တရားအားထုတ်စပြုခဲ့သော ကာလမှစ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလွှတ်ပြီးလျှင် လက်ကို မကွေးမိဘူးချေ။ ယခုမူကား သင်တို့နှင့် စကားပြောရ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လွှတ်ပြီးလျှင် ကွေးမိလေသည်။ သို့အတွက် တည်မြဲနေရာ၌ တဖန် ပြန်ထားပြီးလျှင် ကွေးပေသည်ဟု မိန့်ဆိုလေ၏။ ထိုအခါ၌ တပည့်များက “ကောင်းပါပေစွ-အရှင်ဘုရား! ရဟန်းမည်သည်မှာ ဤသို့ သဘောရှိသင့်ပါပေသည်” ဟု လျှောက်ကြသတဲ့။

ဤဝတ္ထု၌ကဲ့သို့ ကွေးတိုင်း ဆန့်တိုင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုမလွှတ်မူ၍ “ကွေးတယ်၊ ကွေးတယ်၊ ဆန့်တယ်၊ ဆန့်တယ်” ဟု မှတ်ခြင်းဖြင့် ကွေးချင် ဆန့်ချင်သောစိတ်နှင့် ကွေးဆန့်သော အမူအရာအားဖြင့်

တရွှေ တရွှေချင်း လှုပ်ရှားသော ရုပ်တို့ကိုသိခြင်းသည် **ဝေါစရ သမ္မဇဉ်** မည်၏။ ၎င်းသမ္မဇဉ် ထက်သန်သောအခါ၌ “ကိုယ်ထဲ၌ ကွေးအောင် ဆန့်အောင်ပြုလုပ်တတ်သော ငါကောင်ဟူ၍ မရှိပြီ။ ကွေးချင် ဆန့်ချင်သောစိတ်ကြောင့် တရွှေ တရွှေချင်း ဖြစ်ပေါ်သော လှုပ်ရှားမှုကလေးများသာ ရှိကြသည်။ ကွေးချင် ဆန့်ချင်သောစိတ်သည် ကွေးမှု ဆန့်မှုသို့ မရောက်ဘဲ ကုန်ပျက်သွားသည်။ ကွေးမှု ဆန့်မှု အဆင့်ဆင့်တို့သည်လည်း တဆင့်မှ တဆင့်သို့ မရောက်ဘဲ ကုန်ပျက်သွားကြသည်။ မမြဲသော တရားချည်းပါ တကား၊ ဆင်းရဲသော တရား = မကောင်းသော တရားချည်းပါ တကား၊ ငါကောင် မဟုတ်သော တရားချည်းပါ တကား” ဟူ၍ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်သော အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤဉာဏ်သည် **အသမ္မောဟသမ္မဇဉ်** မည်၏။

ကွေးတယ်၊ ဆန့်တယ်ဟု မှတ်လျှင် အမည်ပညတ်နှင့် ကွေးဆန့်သော လက် ခြေ သဏ္ဌာန် ပညတ် တို့ကိုသာ သိရာသည် မဟုတ်လော? ဟူငြားအံ့။ အားထုတ်စကားလ၌ အမည် ပညတ်၊ သဏ္ဌာန်ပညတ်တို့ကိုလဲ နှလုံးသွင်းမိ၏။ လှုပ်ရှားမှု ဝါယောရုပ်ကိုလဲ သိ၏။ ဤသို့ ရောပြွမ်းသော သိမှု ဖြစ်၏။ သို့သော်လဲ သတိ သမာဓိ ဉာဏ်ရင့်သန်သောအခါ၌ကား ထိုပညတ်များကို နှလုံးမသွင်းမိတော့ဘဲ ကွေးချင် ဆန့်ချင်သောစိတ်နှင့် လှုပ်ရှားမှု အဆင့်ဆင့်တို့၏ တဆင့်ချင်း တဆင့်ချင်း ပေါ်၍ ပျောက်ပျက်သွားခြင်းကိုသာ သိလျက် ဝိပဿနာဉာဏ်ချည်းသာ သန့်ရှင်းစွာ ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ ဤသို့သောအဓိပ္ပါယ်ကို ဤ **အခဏ်း**၏ အစ၌လဲ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

သင်္ခါဒဉ္စိ ပတ္တ စိဝရ ဓာရဏေ သမ္မဇာနကာရီ

အဝတ် သင်္ကန်းတို့ကို ဝတ်ရုံ ခြုံသော အခါ၌ ဝတ်တယ်၊ ရုံတယ်၊ ခြုံတယ် စသည်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ သပိတ် ခွက် ပန်းကန် ဇွန်းစသော အသုံးအဆောင် ဝတ္ထုတစ်ခုခုကို ကိုင်ယူသုံးဆောင်လျှင် “ထိတယ်၊ ကိုင်တယ်၊ ယူတယ်၊ ချထားတယ်” စသည်ဖြင့်

မှတ်အပ်၏။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ ဝတ်ရုံ ကိုင်ယူလိုသော စိတ် စသည်နှင့် ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော လှုပ်ရှားမှု ဝါယောရုပ်တို့ကို ၎င်း၊ တွေ့ထိရသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်နှင့် ထိမှု ကာယဝိညာဏ် စသည် တို့ကို၎င်း ပဓာနပြု၍ ထင်ရှား သိလတံ့။

အသိတေ ပီတေ ခါယိတေ သာယိတေ သမ္ပဇာနကာရီ

စားလျှင်၊ သောက်လျှင်၊ ဝါးလျှင်၊ လျက်လျှင် “စားတယ်၊ သောက်တယ်၊ ဝါးတယ်၊ လျက်တယ်၊ မျိုတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ် အပ်၏။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ စားလိုသော စိတ် စသည်နှင့် စားသော အမှုအရာ စသည်ဖြင့် လှုပ်ရှား တွန်းဆောင်သော ဝါယောရုပ်တို့ကို၎င်း၊ အရသာရုပ်နှင့် အရသာပေါ်မှု ဇိဌာ- ဝိညာဏ်စသည်တို့ကို၎င်း ပဓာနပြု၍ ထင်ရှားသိလတံ့။ အချို့က အသမ္ပောဟသမ္ပဇာ ဖြစ်ပုံကို ပြသော အဋ္ဌကထာ နည်းအတိုင်း နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှ ဝိပဿနာဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုစကား ကို အာဟာရေ ပဋိကူလသညာဖြင့် အသမ္ပောဟသမ္ပဇာ ဖြစ်ပုံ ကိုပြသော အဋ္ဌကထာနှင့် နှီးနှောကြည့်ရ၏။ အစာ အာဟာရ အတွက် သွားရခြင်း၊ ရှာမှီးရခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်း၊ သည်းခြေ သလိပ် ပြည် သွေး ဟူသော တည်ရာ၌ လူးလဲလျက် အစာတည် ခြင်း အစရှိသော အခြင်းအရာ ၁၀-ပါးတို့ဖြင့် အာဟာရ၏ စက်ဆုပ် ရှုံ့မှန်းဖွယ် အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းသည် သမထ- အသမ္ပောဟသမ္ပဇာသာတည်း။

တနည်းကား……စားတိုင်း စားတိုင်း “စားတယ်၊ ဝါးတယ်၊ မျိုတယ်၊ သိတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်မှု = ဂေါစရ သမ္ပဇာဉာဏ် ရင့်သန်သောအခါ၌ အာဟာရ၏ နှစ်သက်ဖွယ် မရှိကြောင်း၊ စက်ဆုပ် ရှုံ့မှန်းဖွယ်မျှသာ ဖြစ်ကြောင်းကို မှန်ကန်စွာ သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဉာဏ်ရင့်သော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား စားသောက်ရန် ပြင်ဆင်သည်မှ စ၍ မှတ်လျက် စားသောက်စဉ်မှာပင် အာဟာရ သည် ရှုံ့မှန်း စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်၍ ထင်၏၊ ကြီးလေးသော ဆင်းရဲ အနေအားဖြင့် ထင်၏၊ ထိုသို့သောသူသည် စားနေကျအတိုင်း

ပြည့်စုံစွာ မစားမူ၍ ရပ်စဲပြီးလျှင် ရှုမှတ်လျက်သာ နေလေ၏။ ဤသို့ဖြစ်သော သူကို ယခုကာလ၌ပင် တွေ့ကြုံဘူး၏။ အချို့သော သူအား ဘာဝနာ မရင့်သေးသော်လည်း မှတ်၍ မှတ်၍ စားစဉ်မှာ အာဟာရသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်၍ ထင်၏။ ထို့ကြောင့် မစားလိုသည်လည်း ရှိ၏။ ဤအရာ၌ အာဟာရကို မစင်ကဲ့သို့ ပျိုအံ့ချင်အောင် ရွံခြင်းသည်ကား သမ္မဇညဏ် မဟုတ်၊ ဒေါမနဿသာတည်း။ ဤသို့ ဂေါစရသမ္မဇည ထက်သန်သောအခါ၌ အလိုလိုပင် အာဟာရ ပဋိကူလသညာ ဖြစ်ပေါ်တတ်သောကြောင့် ၎င်းကိုလဲ အသမ္မောဟ သမ္မဇည၌ အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့ ထည့်သွင်း၍ ပြကြသည်ဟု ယူလျှင်လဲ သင့်ရာ၏။

ဥစ္စာရ ပဿာဝ ကမ္မေ သမ္မဇာနကာရီ

ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်လျှင်၊ စွန့်တယ် စသည်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ ဝိပဿနာဟူသည်မှာ အယုတ် အမြတ် မရွေးချယ်ရပြီ၊ ဖြစ်တိုင်း သောရပ်နာမ်တို့ကို မပြတ်မှတ်၍ ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်သာတည်း။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ စွန့်လိုသော စိတ်၊ ရွှေ့ရှား တွန်းဆောင်မှု ရုပ်၊ ထိသိမှု ဝိညာဏ်၊ မခံသာမှု ဒုက္ခဝေဒနာစသည်တို့ကို ပဓာနပြု၍ ထင်ရှားသိလတုံ။

ဂတေ ဌိတေ နိသိန္ဓေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ဘာသိတေ တုဏှိဘာဝေ သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ။

သွားရပ်ထိုင်မှုတို့၌ မထူးပြီ။ အိပ်ချင်လျှင် “အိပ်ချင်တယ်၊ မွေးတယ်၊ ငိုက်တယ်၊ လေးတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ အလွန်အိပ်ချင်သောအခါ၌ လဲလျောင်းပြီးလျှင် “အိပ်တယ်၊ အိပ်တယ်” စသည်ဖြင့် ထင်ရှားသော ရုပ်နာမ်ကို မှတ်အပ်၏။ မှတ်မှုကို မလွှတ်ရ၊ မှတ်လျက်သာလျှင် အိပ်ပျော်စေအပ်၏။ နိုးသောအခါ၌ ရှေးဦးစွာစ၍ ဆင်ခြင်သောစိတ်ကို နိုးတယ်ဟု မှတ်အပ်၏။ အားထုတ်စဉ်ကား ဤစိတ်ကို မှတ်နိုင်ခဲ့၏။ ၎င်းကို မမှတ်နိုင်သေးလျှင် သတိရသောအခါမှ စ၍ မပြတ်မစဲ မှတ်အပ်၏။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ကား နိုးသည်နှင့်တပြိုင်နက်ပင် မှတ်သိနိုင်

လတံ။ ထိုအခါ၌ “အိပ်မပျော်မီက နာမ်ရုပ်တို့သည် အိပ်ပျော်
ဆဲသို့ မရောက်ကြမူ၍ ကုန်ဆုံးသွားကြသည်။ ကြံခြင်း၊ မှတ်ခြင်း၊
မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ ထိသိခြင်းစသည်ကို မပြုနိုင်သောစိတ်များ
ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကိုပင် **အိပ်ပျော်သည်** ဟု ခေါ်သည်။ အိပ်ပျော်
စဉ်က နာမ်ရုပ်တို့သည်လည်း နိုးသောကာလသို့ မရောက်ကြမူ၍
ကုန်ဆုံးသွားကြသည်။ ကြံခြင်း၊ မှတ်ခြင်းစသော အမှုအရာကို
ပြုတတ်သောစိတ်များဖြစ်ပေါ်လာသည်ကိုပင် **နိုးသည်** ဟု ခေါ်
သည်။ အိပ်တတ်၊ နိုးတတ်သော ငါကောင်ဟူ၍ မရှိပြီ။ မြဲသော
တရား၊ ချမ်းသာသောတရားဟူ၍ မရှိပြီ” ဟု ကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်
သော အသိဉာဏ်ဖြစ်၏။ ဤဉာဏ်သည် **အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်**
မည်၏။

စကားပြောသောအခါ၌ “ပြောချင်တယ်၊ ပြောတယ်” ဟု
မှတ်အပ်၏။ စေ့ငှအောင် မှတ်နိုင်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် အရေးမကြီး
လျှင်၊ မပြောဘဲနေခြင်းက သာ၍ ကောင်း၏။ ဉာဏ်ရင့်သော
အခါ၌ ပြောချင်သောစိတ်၊ ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော လှုပ်ရှားမှု
ဝါယောရုပ်၊ တိုက်ခိုက်မှု ပထဝီရုပ်တို့ကို ပဓာနပြု၍ ထင်ရှား
သိလတံ။ စကားပြောရာမှ ရပ်စဲ၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသော အခါ၌
“တော်ချင်တယ်၊ တော်တယ်၊ ရပ်စဲတယ်၊ ဆိတ်ဆိတ်နေတယ်”
ဟု မှတ်ပြီးလျှင် ထင်ရှားသော ရုပ်နာမ်တို့ကို မှတ်မြဲသာ ဆက်၍
မှတ်အပ်၏။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ “စကားပြောစဉ်က နာမ်ရုပ်
တို့သည် ရပ်စဲသော ကာလသို့ မရောက်ကြမူ၍ ကုန်ဆုံးသွားကြ
သည်။ တော်ချင် ရပ်ချင်သောစိတ်နှင့် ငြိမ်သော ရုပ်တို့သည်လည်း
ထိုထို ခဏ၌သာလျှင် ကုန်ဆုံးသွားကြသည်” ဟု ကိုယ်တိုင်
ဆုံးဖြတ်သော အသိဉာဏ် ဖြစ်၏။ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ပင်တည်း။

• **ဟိဒ္ဓကို ရှုပုံ**... သွားချင်တယ်၊ သွားတယ်စသည်ဖြင့် အမှတ်
ပြု၍ သိသော **ဂေါစရသမ္ပဇဉ်** ထက်သန်
သောအခါ၌ “သွားချင်သောစိတ်နှင့် တရွှေ့ရွှေ့ချင်း လှုပ်ရှားမှု
ရုပ် အပေါင်းမျှသာ ရှိသည်။ သွားတတ်သော ငါကောင်ကား
မရှိပြီ။ ငါသွားသည်ဟူသော စကားသည် ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုရုံမျှ

သာတည်း။ လောက၌ ဆွေမျိုးမတော်သော သူကို “ငါ့တူ၊ ငါ့မြေး၊ ဦးကြီး၊ အဘိုး” ဟု ယဉ်ကျေးစွာ ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုသော စကားနှင့်သာ တူသည်” ဟု ဆုံးဖြတ်သော **အသမ္မောဟသမ္မုဇဉ်** ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် “သူ သွားသည်၊ မိန်းမသွားသည်၊ ယောက်ျား သွားသည်ဟု ဤသို့သော စကားများသည်လည်း ပြောဆိုရုံမျှသာ တည်း။ သွားတတ်သော သတ္တဝါကောင်ကား မရှိသည်သာ တည်း။ သွားချင်သောစိတ်နှင့် တရွှေ့ တရွှေ့ချင်း လှုပ်ရှားမှု ရုပ်အပေါင်းမျှသာ ရှိသည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် သူတပါးသန္တာန်ရှိ ရုပ်အပေါင်းကိုလဲ မိမိ၏ရုပ်အပေါင်းနှင့် နည်းတူပင် ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်လျက် ရှု၏။ ဤသို့ ရှုခြင်းသည် **ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ** နှင့် အညီပင်တည်း။ သူတပါးသန္တာန်ရှိ တရားတို့၌ သန္တာန် အသီး အသီးဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ရှုရန် မလို ကြောင်းကို **အခဏ်း(၃)** ဝိပဿနာ၏ အာရုံကို ပြရာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။

အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓကို ရှုပုံ……တရံတခါမှာ မိမိသန္တာန်၌ “သွား ချင်တယ်၊ သွားတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်လျက် ဆုံးဖြတ်သော အသိဉာဏ်ဖြစ်၍ ပြီးတိုင်း ပြီးတိုင်း သူတပါး သန္တာန်မှာလဲ ဤလိုသဘောချည်းဘဲဟု ဆုံးဖြတ်လျက် ဆုံးဖြတ်လျက် ရှုမိ၏။ ထိုအခါမှာ အဇ္ဈတ္တကို တလှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓကို တလှည့် ရှုလျက်ရှိသောကြောင့် **အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ ၂-ပါးလုံးကို** တွဲ၍ ရှုနေသည် မည်၏။ **အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ** နှင့် အညီပင်တည်း။

သမုဒယနှင့် ဝယကို ရှုပုံ……သွားချင်သောစိတ် စသည်နှင့် ရွှေ့ရှားမှု ရုပ်စသည်တို့၏ ဖျတ် ကနဲ ဖျတ်ကနဲ ပေါ်၍ ပေါ်၍ ပျောက်ပျက် ကုန်ဆုံး သွားခြင်းကို မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း သိမြင်မှုသည် **သမုဒယ = ဖြစ်ခြင်း၊ ဝယ = ပျက်ခြင်းတို့ကို မျက်မှောက်သိသော ဉာဏ်** ပေတည်း။ ရှုမှတ်နေ စဉ် အကြား အကြား၌ “အကြောင်းရှိ၍ ဤ ရုပ်အပေါင်း ဖြစ်ရ သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ စိတ်ရှိ၍ ဖြစ်သည်၊ မရှိ လျှင်ကား မဖြစ်နိုင် ဟူ၍၎င်း၊ ရှေးက ကံရှိ၍ ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်

ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ မသိမှု အဝိဇ္ဇာ မကင်းသေး၍ ဖြစ်သည်၊
 ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ သာယာ တောင့်တ သဘော
 ကျမှု မကင်းသေး၍ ဖြစ်သည်၊ ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊
 ယခု စားသောက်နေသော အာဟာရရှိ၍ ဖြစ်နေသည်၊ မရှိလျှင်
 ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း” ဤသို့ ဒိဋ္ဌနှင့်သုတ ရောစပ်လျက် နှစ်နှစ်
 ချိုက်ချိုက် သဘောကျသည်အားလျော်စွာ ဆင်ခြင်၍ ဆင်ခြင်၍
 သိခြင်းသည်လည်း **သမုဒယ** = ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ **ဝယ** =
 ပျက်ကြောင်းတရားတို့ကို သိသော ဉာဏ် မည်၏။ **သမုဒယ ဓမ္မာ-**
နုပဿီ ဝါ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ စသည်နှင့်
 အညီပင်တည်း။

မှန်ကန်စွာ သတိ ထင်ပုံ... “သွားချင်တယ်၊ သွားတယ်”
 စသည်ဖြင့် မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မရှိ၊ ငါကောင် မရှိ၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား မရှိ၊
 သွားသော အမူအရာ စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းမျှသာ
 ရှိသည်ဟု အမှတ်ရမှု သတိ ဖြစ်၏။ သင်္ခါရ သန နိမိတ်ဟု ခေါ်
 သော ပုံသဏ္ဌာန် ပညတ်များသို့ မရောက်မှီ၍ သွားချင်သော
 စိတ်စသည်နှင့် သွားသော အမူအရာ စသည်ဖြင့် ဖြစ်သော ရုပ်
 သဘောမျှ၌သာ မပြတ်မစဲ သတိထင်လျက်ရှိသည်ဟု ဆိုလို၏။
 ထိုမျှလောက် ထက်သန်သော သတိဉာဏ်များဖြစ်ပေါ်ခါစ၌ ယခု
 ကာလ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် “ကိုယ် ခေါင်း လက်ခြေများမှ
 ရှိသေးရဲ့လား”ဟု စုံစမ်းဆင်ခြင်ကြဘူးလေပြီ။ ထိုသို့ မှန်ကန်စွာ
 ထင်သော သတိကြောင့် နောက်နောက် မှတ်ချက်တို့၌ ဉာဏ်
 သတိတို့သည် တဆင့်ထက် တဆင့်တိုးမြင့်၍ ထက်သန်စွာ ဖြစ်
 ကုန်၏။ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း စွဲလမ်းမှု ကင်း၏။ အတ္တိ ကာယောတိ
 ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပ္ပိတာ ဟောတိ စသည်နှင့်အညီပင်တည်း။

ကာယာနုပဿနာ ပြီး၏။

ဝေဒနာနုပဿနာ

သုခဝေဒနာ ... သုခံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သုခံ ဝေဒနံ
 ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ = စသည်နှင့် အညီ
 ကိုယ်ထဲစိတ်ထဲ၌ ချမ်းသာမှုဖြစ်ပေါ်လျှင် “ချမ်းသာတယ်၊ ခံသာ
 တယ်၊ ကောင်းတယ်၊ ဝမ်းသာတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ ခံသာ
 သော အခြင်းအရာ၊ ကောင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော
 သုခဝေဒနာကို အမှန်အတိုင်း သိလတုံ။ သိပုံကို မြင်ဆဲ၊ ထိဆဲ၊
 ကြံသိဆဲမှတ်ပုံများ၌ အပြည့်အစုံပြခဲ့၏။ **ချမ်းသာလျှင်၊ ကောင်း
 လျှင် ချမ်းသာတယ်၊ ကောင်းတယ်** ဟု သိ၏” ဟူသော ဤစကား
 ရပ်၌လဲ ဝိပဿနာဉာဏ်ထူးနှင့် မပြည့်စုံသော သူတို့က ယုံမှားရန်
 ရှိ၏။ ထိုယုံမှားဖွယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ရှင်းလင်းသုခသင်လေပြီ။
 ၎င်းအဋ္ဌကထာကိုပင်မှီ၍၊ ဤကျမ်း၌လဲ ရှင်းလင်းပြဦးအံ့။

ပက်လက် အိပ်တတ်ရုံမျှ သူငယ်တို့သော်လဲ နို့စို့သောအခါ
 စသည်၌ ချမ်းသာလျှင်၊ ‘ချမ်းသာတယ် = ကောင်းတယ်’ ဟု
 သိနိုင်ကြသည်မဟုတ်လော? ဟူငြားအံ့။ သိကြသည်ကား မှန်ပေ
 ၏။ သို့သော်လဲ ထိုအသိမျိုးကိုရည်၍ အထက်ပါ စကားကို
 မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်ကားမဟုတ်ပေ။ အကြောင်း
 မူကား…… ထိုသူငယ်တို့သည် ၎င်း၊ ရှုမှတ်မှုကင်းသော သာမန်
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ၎င်း ချမ်းသာမှုကို ဖြစ်ပေါ်တိုင်းလဲ မသိကြ၊ တခြား
 တပါးကို ကြံစည်လျက် အချိန်ကုန်စေကြသည်ကသာ များကုန်၏။
 တရံတခါ သိကြသော်လဲ၊ သဘောတရားတခုမျှ အနေအားဖြင့်
 မသိကြ၊ ငါချမ်းသာတယ်၊ ငါကောင်းတယ်ဟု ငါကောင်
 အနေအားဖြင့်သာ သိကြ၏။ အခိုက်အတန့်မျှ အနေအားဖြင့်လဲ
 မသိကြ၊ အမြဲရှိနေသည်ဟူ၍သာ ထင်ကြသိကြ၏။ ထို့ကြောင့်
 ထိုအသိမျိုးသည် သတ္တဝါဟု ထင်မြင်သော အယူကိုလဲမပယ်၊
 မစွန့်နိုင်။ ငါကောင်ဟု ထင်မှတ်ခြင်းကိုလဲ မခွါနုတ်နိုင်။ ထို
 အသိမျိုးကို အာရုံပြုလျက် သူတို့၏ သန္တာန်၌ တဖန် သိမှုဝိပဿနာ
 လဲ မဖြစ်၊ ထိုအသိမျိုးမှဆက်၍လဲ ဝိပဿနာ မဖြစ်၊ ဤသို့
 ဝိပဿနာ ဘာဝနာကံ၏ဖြစ်ရာ အာရုံလဲမဟုတ်၊ ဖြစ်ကြောင်းလဲ

မဟုတ်သောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းလဲမမည်။ အမှတ်ရမှု = ဝိပဿနာ သတိ ပြခန်းသော အသိမဟုတ်သောကြောင့် သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာလဲ မဖြစ်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ကလေးသူငယ် စသော သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသိမျိုးကိုရည်၍ အထက်ပါ စကားကို ဟောတော်မူသည်မဟုတ်ဟု သိအပ်၏။

မပြတ်မစဲ ရှုမှတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ချမ်းသာမှုကို ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းလဲ သိ၏။ ရှေး၌ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လက္ခဏာ စသည်တို့အလိုအားဖြင့် သဘောတရား တခုမျှဟူ၍လဲ သိ၏။ ရှေးရှေးချမ်းသာမှုတို့နှင့် နောက်နောက် ချမ်းသာမှုတို့ကို မဆက် မစပ် အပိုင်းအပိုင်းပြတ်လျက် ကုန်ဆုံးကုန်ဆုံး သွားကြသည် ဟူ၍လဲ သိ၏။ ထိုအခါ၌ တဆက်တည်း၊ တခုတည်းဟု ထင်မြင် အပ်သော **သန္တတိပညတ်က** မကွယ်မဖုံးနိုင်သောကြောင့် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ ငါကောင်မဟုတ်ဟူ၍လဲ သိ၏။ ဤအသိမျိုးသည်ကား သတ္တဝါဟု ထင်မြင်သောအယူကိုလဲ ပယ်စွန့်နိုင်၏။ ငါကောင်ဟု ထင်မှတ်ခြင်းကိုလဲ ခွါနုတ်နိုင်၏။ ဣရိယာပထ မှတ်ပုံ၌ ဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းလဲ မည်၏။ **သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာလဲ** ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤအသိမျိုးကိုသာရည်၍ **သုခံ ဝါ ဝေဒနံ** စသော အထက်ပါစကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပေသည်။ ဉာဏ် ရင့်သောအခါ၌ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပင် သိသောကြောင့် “ငါချမ်းသာသည်၊ ကောင်းသည်၊ ဝမ်းသာသည်ဟူသော စကား မှာ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရုံမျှသာတည်း၊ ချမ်းသာတတ်၊ ကောင်းတတ်၊ ဝမ်းသာတတ်သော ငါကောင်၊ သတ္တဝါကောင်ကား မရှိပြီ။ ကောင်းသောအာရုံကို အာရုံပြုလျက် အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြသောချမ်းသာမှု၊ ကောင်းမှု၊ ဝမ်းသာမှုကလေးများသာ ရှိသည်”ဟု ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်လေ၏။ ထို့ကြောင့်၊ အဋ္ဌကထာ (ဒိ ဋ္ဌ ၂-၃၆၄)၌—

ဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ကာဘူ ဝေဒနာဝ ဝေဒယတီတိ
သလ္လက္ခေန္တော ဧသ ‘သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီ’တိ ပဇာနာ-
တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော—ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဝတ္ထု၊ သုခဖြစ်ကြောင်း ကောင်းသောအာရုံကို။ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ အာရုံပြု၍။ ဝေဒနာဝ၊ ခံစားမှုသည်သာလျှင်။ ဝေဒယတီတိ၊ ခံစားသည်ဟု။ သလ္လက္ခေန္တော၊ မှတ်သော။ ဧသ၊ ဤသူကို။ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတီတိ၊ ချမ်းသာသော ခံစားမှုကို ခံစားသည် ဟု သိသောသူဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိအပ်၏။ ။ (ဤမှတ်သိပုံသည် လက္ခဏာ၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့အလို သိပုံ၌ဝင်၏)။

ဒုက္ခဝေဒနာ...ညောင်းမှု၊ ကိုက်ခဲမှု၊ မူးဝေမှု၊ ပူဒိုက်မှု၊ ချမ်းမှု၊ ထုံကျဉ်မှု၊ နာကျင်မှု၊ အောင့်မှု၊ ယားမှု၊ မောပန်းမှု စသော ကိုယ်ထဲ၌ မခံသာမှု ဟူသမျှတို့သည် ကာယိကဒုက္ခ ခေါ်သော ကိုယ်ဆင်းရဲတို့ချည်းသာတည်း။ ၎င်း ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ထိဆဲ မှတ်ပုံ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “ညောင်းတယ်၊ ညောင်းတယ်” စသည်ဖြင့် ပိုင်း၍ပိုင်း၍ မှတ်အပ်ကုန်၏။ နှလုံးမသာမှု၊ စိတ်ညစ်မှု၊ စိတ်လေးမှု၊ စိတ်ပူမှု၊ စိုးရိမ်ကြောင့် ကြမှု၊ ဝမ်းနည်းပူဆွေးမှု၊ ကြောက်လန့်မှု စသော စိတ်ထဲ၌ မခံသာမှု ဟူသမျှတို့သည် စေတသိကဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ ဟု ခေါ်သော စိတ်ဆင်းရဲတို့ချည်းသာတည်း။ ၎င်းတို့ကိုလဲ ‘နှလုံးမသာဘူး၊ စိတ်ညစ်တယ်’ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုနေကျ အတိုင်းသာ မှတ်အပ်ကုန်၏။ ထင်ပုံ သိပုံများကို မြင်ဆဲ၊ ထိဆဲ၊ ကြံသိဆဲ၊ မှတ်ပုံများ၌ အပြည့်အစုံ ပြခဲ့ပြီ။

အချို့က “ရုပ် နာမ်၊ ပထဝီဓာတ်၊ အာပေါဓာတ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သောမနဿ-စသည်ဖြင့် ပါဠိသံပါပါ ပြောဆိုနှလုံးသွင်းပါမှ ပရမတ် ရုပ် နာမ်ကို သိနိုင်သည်” ဟု ထင်မှတ်လျက် ရှိကြ၏။ မှားလေကုန်စွ။ အကြောင်းမူကား... တကယ်ဖြစ်ပျက်သော ရုပ်နာမ်ကို အမှန်အတိုင်း နှလုံးသွင်းမိခြင်း၊ သိခြင်းသည်သာလျှင် လိုရင်းဖြစ်၏။ အမည်ပညတ်ကို သိခြင်းသည် ကား လိုရင်းမဟုတ်ချေ။ ထင်ရှားစေဦးအံ့... ပါဠိအမည်သည် ပါဠိဘာသာကို ကောင်းစွာ နားလည်သူအား ကျေးဇူးများစေနိုင် ၏။ နားမလည်သူအား ကျေးဇူးမများစေနိုင်။ မြန်မာစကားကို သာ နားလည်သော သူအား မြန်မာအမည်သည်သာလျှင်

ကျေးဇူးများစေနိုင်၏။ စဉ်းစားကြည့်ပါလော့။ နာကျင်နေဆဲ ခဏ၌၊ ၎င်းနာကျင်မှုကို စူးစိုက်၍ ‘နာတယ်၊ နာတယ်’ ဟုမှတ်လျှင်၊ နာလျက် မခံသာသောဝေဒနာကို ထိဆဲမှတ်ပုံ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သဘာဝလက္ခဏာစသည်တို့ အလိုအားဖြင့် မှန်စွာသိနိုင်သည်ပင် မဟုတ်ပါလော့?၊ ထိုသို့ မှန်စွာသိပြီးသောသူအား ဒုက္ခဝေဒနာ ဟူသော ပါဠိအမည်ကို မသိသော်လဲ အဘယ်အပြစ် ရှိနိုင်ပါမည် နည်း?၊ ဖြစ်ပြီးသော အသိဉာဏ်သည် ပျက်စီးသွားဦးမည်လော?၊ မပျက်နိုင်သည်သာတည်း။ ထို့ပြင်၊ ...မှန်ကန်စွာ သိပြီးသော ထိုသူအား ပါဠိအမည်ကို သိရသည့်အတွက် ဉာဏ်အထူး တိုးတက် သွားဦးမည်လော?၊ မတိုးတက်နိုင်သည်သာတည်း။ ဝိပဿနာ ဉာဏ် အထူးထက်သန်သော အခါ၌ကား ဘယ်အမည်ကိုမျှ နှလုံးမသွင်းနိုင်တော့ဘဲ အလွန်လျင်စွာ ဖြစ်ပျက်လျက် ထင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိရုံမျှ သိရုံမျှသာလျှင် အစဉ်လိုက်၍ သိရလေ၏။ ဤသို့သိခြင်းဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်သည် တိုးတက်၍သာ သွား၏။ မဆုတ်ယုတ်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ “ပါဠိသံပါပါ ပြောဆိုနှလုံးသွင်းပါမှ ပရမတ် ရုပ်နာမ်ကို သိနိုင်သည်” ဟု ထင်မှတ်ခြင်းကို အမှား စင်စစ်ဟု မှတ်ရာ၏။

ဥပေက္ခာဝေဒနာ ... ဆင်းရဲသည် = မခံသာသည်လည်း
 မဟုတ်၊ ချမ်းသာသည် = ကောင်းသည်
 လည်းမဟုတ်သောကြောင့် **အ.ဒုက္ခမသုခ** = မဆင်းရဲမချမ်းသာ
 ဟု ခေါ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုကား ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့်
 ထင်လင်းစေနိုင်ခဲ့၏။ သိနိုင်ခဲ့၏။ အဝိဇ္ဇာကဲ့သို့ပင် အသိခက်
 ကြောင်းကို မူလပဏ်-စူဠဝေဒလ္လသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၌၎င်း၊
 ပါထိကဝဂ် သင်္ဂီတိသုတ်အဋ္ဌကထာ၌၎င်း ပြဆိုကုန်၏။ ဥပရိပဏ်-
 မဟုဓာတုကသုတ် အဋ္ဌကထာ၌လဲ ဥပေက္ခာသည် မထင်ရှား
 သည်၏အဖြစ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာနှင့်တူသည် ဟု ဆို၏။ ဤအရာ၌
 သုတမယဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် ဥပေက္ခာနှင့် အဝိဇ္ဇာ ၂-ပါး
 လုံးပင် ထင်ရှားသည်၊ သိလွယ်သည် ဟူ၍သာ ထင်ရ၏။ မထင်
 ရှား၊ အသိခက်သည် ဟူ၍ကား ဆိုဖွယ် မရှိပေ။ သို့သော်လဲ မိမိ

သန္တာန်၌ တကယ် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော ဥပေက္ခာနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကို ပစ္စက္ခအားဖြင့် ရှုမှတ်သော ယောဂီအားမူကား မထင်ရှား၊ မသိလွယ်ကုန်။ အဝိဇ္ဇာသည် လောဘ ဒေါသကဲ့သို့ မထင်ရှား၊ မသိလွယ်။ ဥပေက္ခာသည် သုခ ဒုက္ခကဲ့သို့ မထင်ရှား၊ မသိလွယ်။ ဤ ဘာဝနာမယ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် အသိခက်ခြင်း၊ ထို ဉာဏ်အား မထင်ရှားခြင်းတို့ကိုသာ ရည်၍ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဥပေက္ခာနှင့် အဝိဇ္ဇာကို “အသိခက်သည် မထင်ရှား” ဟု ပြဆိုကြပေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် မဟာဝဂ္ဂ-သက္ကပဉ္စသုတ် အဋ္ဌကထာ (ဒိ-ဋ္ဌ ၂-၃၁၅)၊ မူလပဏ်-သတိပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာ (မ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၂) တို့၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုကုန်ပြီ။

အဒုက္ခ-မသုခါ ပန ဒုဒ္ဓိပနာ၊ အန္ဓကာရာဝ အ-ဝိဘူတာ၊
သာ သုခ ဒုက္ခာနံ အပဂမေ သာတာ-သာတပ္ပဋိက္ခေပဝသေန
မဇ္ဈတ္တာ-ကာရဘူတာ အဒုက္ခ မသုခါ ဝေဒနာတိ နယတော
ဂဏန္တဿ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ။

အဒုက္ခ-မသုခါ ပန၊ မဆိုး မကောင်း အလတ်စား ဥပေက္ခာ ဝေဒနာသည်ကား။ ဒုဒ္ဓိပနာ၊ ရှုမှတ်သောဉာဏ်ဖြင့် ထင်လင်းစေနိုင်ခဲ၏။ ဝါ၊ သိမြင်နိုင်ခဲ၏။ အန္ဓကာရာဇ္ဇဝ၊ အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့။ ဝါ၊ မှောင်ထဲ၌ တည်သော ဝတ္ထုကဲ့သို့။ (အန္ဓကာရ ဂတသဒိသိ-ဝိကာ)။ အဝိဘူတာ၊ ရှုမှတ်သူအား မထင်ရှားချေ။ သုခ-ဒုက္ခာနံ၊ ချမ်းသာမှု၊ ဆင်းရဲမှုတို့၏။ အပဂမေ၊ ကင်းသော ခဏ ကာလ၌။ သာတာ သာတ-ပွဋိက္ခေပဝသေန၊ သာယာဖွယ် မသာယာဖွယ်ကို စွန့်သည့်အလိုအားဖြင့်။ ဝါ၊ ကောင်းမှု၊ ဆိုးမှုကင်းသည့်အလိုအားဖြင့်။ မဇ္ဈတ္တာ-ကာရဘူတာ၊ အလတ်စား အမှုအရာဖြစ်သော သဘောသည်။ အဒုက္ခ မသုခါ ဝေဒနာတိ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာပင် တည်းဟူ၍။ နယတော၊ မိဂပဒဝဋ္ဋေန = သမင့် ခြေရာခံသော နည်းဖြင့်။ ဂဏန္တဿ၊ နှလုံးသွင်းသော ယောဂီအား။ သာ၊ ထို ဥပေက္ခာသည်။ ပါကဋ္ဌာ၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဒုဒ္ဓိပနာတိ ဉာဏေန ဒီပေတုံ အသက္ကဏေယျာ၊ ဒုဗ္ဗိညေယျာတိ အတ္ထော၊ တေနာဟ-အန္ဓကာရာဝ အ-ဝိဘူတာတိ။

(ဒီ-ဒီ ၂-၂၆၁)

ဒုဒ္ဓိပနာတိ၊ ဒုဒ္ဓိပနာ ဟူသည်ကား။ ဉာဏေန၊ ဘာဝနာမယ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့်။ ဒီပေတုံ၊ ထင်လင်းစေခြင်းငှါ။ အသက္ကဏေယျာ၊ မစွမ်းနိုင်ကောင်း။ ဒုဗ္ဗိညေယျာ၊ သိနိုင်ခဲ၏။ ဣတိ၊ ဤသည်ကား။ အတ္ထော၊ ဒုဒ္ဓိပနာပုဒ်၏ ဆိုလိုရင်း အနက်တည်း။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ အန္ဓကာရာဝ အဝိဘူတာတိ၊ အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့ မထင်ရှားဟူ၍။ အာဟ၊ အဋ္ဌကထာ၌မိန့်ဆို၏ * ။

အဋ္ဌကထာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား……သုခ ဒုက္ခ ဝေဒနာ တို့သည် ထင်ရှားကုန်၏၊ ၎င်းတို့ကို ပစ္စက္ခအားဖြင့် ထင်လင်းစွာ ရှုမှတ် သိမြင်နိုင်ကုန်၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်ကား အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့ မှောင်ထဲမှာရှိသော ဝတ္ထုကဲ့သို့ပင် မထင်ရှားချေ၊ ၎င်းကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ထင်လင်းစေနိုင်ခဲ၏၊ သိနိုင်ခဲ၏။ သို့သော်လဲ ချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှုတို့ ပျောက်ကင်း သွားသောအခါ၌ “ပျောက်ကင်းသွားသော ထိုသာယာဖွယ် မသာယာဖွယ်တို့မှ တခြား တပါး ဖြစ်သော အလတ်စား သဘောသည် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတည်း” ဟု မိဂပဒဝဋ္ဌဉာနနည်းဖြင့် မှန်းဆ၍ယူသောယောဂီအား ထိုဥပေက္ခာသည် ထင်ရှားပါသေး”၏ ဟူလို။

နည်းယူ၍ သိပုံကား……မူ ဆိုးသည် ကျောက်ဖျာကြီး၏ တဖက်၌ သမင်၏ လာသော ခြေရာ များနှင့် အခြားတဖက်၌ သွားသော ခြေရာများကို တွေ့ရလျှင် အလယ်ပိုင်း ကျောက်ဖျာပေါ်၌ သမင်ခြေရာကို မတွေ့ရသော်လဲ “ခြေရာ မထင်ကောင်း၍သာ ဤကျောက်ဖျာပေါ်၌ ခြေရာမထင်သည်၊ သမင်သည်ကား ဘေး ၂-ဖက် ခြေရာတို့၏ အလယ်တွဲတွဲ ဤ ကျောက်ဖျာ ပေါ်၌ပင် နင်း၍ ဖြတ်သွားသည်” ဟု မှန်းဆ၍

* ဤဒီကာဖြင့် ဒုဒ္ဓိပနာပုဒ်၌ “ပြနိုင်ခဲ၏၊ သိစေနိုင်ခဲ၏” ဟူသော အနက်ကို မယူရ “ဘာဝနာမယဉာဏ်ဖြင့် ထင်လင်းစေနိုင်ခဲ၏၊ သိနိုင်ခဲ၏” ဟူသော အနက်ကို ယူလေဟု ပြ၏။

သိသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်း နာကျင်မှု စသော ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်သောအခါ၌ “နာတယ် နာတယ်” စသည်ဖြင့်မှတ်၍ ၎င်းဒုက္ခကို ထင်လင်းစွာ သိ၏။ ထိုသို့ မှတ်သိ နေ စဉ်မှာပင် နာမှုစသော ဒုက္ခဝေဒနာသည် တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့၍ ပျောက်ကွယ် သွားသည်လည်းရှိ၏။ ထိုအခါ၌ မခံသာမှုလဲ မထင် ရှားပြီ၊ ခံသာမှု = ကောင်းမှုလဲမထင်ရှားသေး။ သို့သော်လဲ တခြား တပါးသော စိတ် စေတသိက် တခုခုသည်ကား ထင်ရှားလျက် ရှိ၏။ ထိုထင်ရှားသော တရားကိုသာ မှတ်လျက်နေရ၏။ အတန် ကြာလျှင် တဖန် နာမှုစသော ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်စေ၊ ခံသာသော သုခဝေဒနာဖြစ်စေ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ထင်ရှား သော ထိုဒုက္ခ၊ သုခတို့ကို မှတ်ရပြန်လေ၏။ ဤသို့ မှတ်သိရသော သူသည် “နာမှုစသော ရှေးဒုက္ခ ပျောက်ကင်းသွားသည်မှ နောက်၌ တဖန် နာမှုစသော ဒုက္ခ၊ ခံသာမှု သုခတို့ မဖြစ်ပေါ် သေးမီ အတွင်းက မှတ်သိရသော စိတ်၊ စေတသိက်များ၌ ခံစားမှု မထင်ရှားသော်လဲ သိမ်မွေ့သောကြောင့်သာ မထင်ရှားသည်။ အာရုံ အကောင်း၊ အဆိုး၌ ကောင်းဆိုးသောအခြင်းအရာ အားဖြင့် ခံစားမှုဖြစ်သကဲ့သို့ အလတ်စားအာရုံ၌ အလတ်စား အခြင်းအရာအားဖြင့် ခံစားလျက်ဖြစ်သော ဝေဒနာရှိရာသည် သာတည်း။ အာရုံပြုတတ်သော တရားသည် ခံစားမှုမကင်းရာ သောကြောင့် အလတ်စား အာရုံကို အာရုံပြုစဉ်က မထင်ရှားခဲ့ သော ထိုခံစားမှုသည် ဥပေက္ခာပင်တည်း” ဟု မျက်မှောက် ထင် ရှား သိရသော သုခ၊ ဒုက္ခတို့မှ နည်းမှီး၍ သိလေ၏။ ဤသို့သိခြင်း သည် သမဋ္ဌ ခြေရာခံ၍ သိပုံနှင့်တူသောကြောင့် **မိဂပဒဝဋ္ဌန နည်းဖြင့်** သိသည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုပေသည်။ ဝိပဿနာရှုစဉ်၌ သမဋ္ဌ ခြေရာခံပုံကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်၍ သိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ဤအရာ၌ ဥပေက္ခာကို “မထင်ရှား၊ သိနိုင်ခဲ့သည်” ဟူသောစကား သည် အားထုတ်စ မန္တပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ရည်၍ ဆိုအပ်သည်ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဗလဝိပဿကမန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ၎င်း ဥပေက္ခာသည် ထင်ရှားရာသေး၏။ ၎င်းဥပေက္ခာကို ပစ္စက္ခဉာဏ် ဖြင့်ပင် သိနိုင်ရာသေး၏။ ထင်ပုံ၊ သိပုံကို မြင်ဆဲ၊ ကြံသိဆဲ၌ပြုဆိုခဲ့ပြီ။

သာမိသ သုခ ... အလိုရှိအပ်, ချစ်ခင်အပ်, နှစ်သက်အပ်သော လင် မယား သား သမီး အဝတ် အစား အိမ် ယာ ကျွဲ နွား ဆင် မြင်း ရွှေ ငွေ-စသည်တို့ကို၎င်း၊ ကိုယ်တွင်း၌ ရှိသော အဆင်း မျက်စိ မြင်မှု ချမ်းသာမှု တတ်သိလိမ္မာမှု စသည် တို့ကို၎င်း၊ အကြောင်းပြု၍ ဝမ်းသာခြင်းသည် **သာမိသသုခ**မည်၏။ ကာမဂုဏ်အစာနှင့် စပ်ဆိုင်သော ချမ်းသာဟု ဆိုလို၏။ ၎င်းကို **ဂေဟသိတ သောမနဿ** ဟူ၍လဲခေါ်၏။ “ကာမဂုဏ်နေအိမ်ကို မှီသော ရှင်လန်းဝမ်းသာမှု”ဟု ဆိုလို၏။ ဤသုခသည် လှပသော အဆင်းကို အကြောင်းရင်းပြု၍ လင် မယားစသော ကာမဂုဏ် ဝတ္ထုကို အာရုံပြုလျက် ဝမ်းသာသောအခါ၌ ရူပါရုံကို မှီ၍ဖြစ်သည် မည်၏။ သာယာချိုမြိန်သော စကားသံစသည်ကို အကြောင်းရင်း ပြု၍ လင် မယားစသော ကာမဂုဏ်ဝတ္ထုကို အာရုံပြုလျက် ဝမ်းသာ သောအခါ၌ သဒ္ဒါရုံစသည်ကို မှီ၍ဖြစ်သည်မည်၏။ ထိုသို့သော ကာမဂုဏ်ဝတ္ထုတို့နှင့် ယခုလောလောဆယ် ပြည့်စုံသည်ကို နှလုံး သွင်းမိ၍လဲ ဝမ်းသာမှုဖြစ်တတ်၏။ ရှေးက ပြည့်စုံခံစားခဲ့ဘူးသည် ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့၍လဲ ဝမ်းသာမှု ဖြစ်တတ်၏။ ထိုဝမ်းသာမှု ကို ဖြစ်ပေါ်ခိုက်၌ “ဝမ်းသာတယ် ဝမ်းသာတယ်”ဟု မှတ်သိအပ် ၏။ သာမိသံ ဝါ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သာမိသံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိတိ ပဇာနာတိ—နှင့် အညီပင်တည်း။

နိရာမိသ သုခ ... ဒွါရ ၆-ပါး၌ ထင်တိုင်းသော အာရုံ ၆-ပါး တို့ကို မပြတ်မစဲ မှတ်သော သူသည် ဉာဏ် ရင့်သောအခါ၌ ထိုအာရုံ ၆-ပါးတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို မျက်မှောက် တွေ့မြင်၏။ မမြဲသောအခြင်းအရာကိုလဲ သိမြင်၏။ ထိုအခါ၌ မျက် မှောက်မြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်အာရုံနှင့်နှိုင်းဆ၍ တွေ့ကြုံခဲ့ဘူးသော အတိတ်အာရုံ ၆-ပါးတို့ကို၎င်း၊ တွေ့ကြုံဆဲ အာရုံတို့ကို၎င်း၊ “မမြဲ ဆင်းရဲ ပြောင်းလဲ ဖောက်ပြန်သော တရားချည်းသာ”ဟု သိမြင် ဆုံးဖြတ်၏။ ဤသို့ သိမြင်သောသူအား မှတ်သိတိုင်း မှတ်သိတိုင်း ဝမ်းသာမှု ဖြစ်ပေါ် တတ်၏။ ဤ ဝမ်းသာမှုသည် **နိရာမိသ သုခ** မည်၏။ “ကာမဂုဏ် အစာနှင့် မစပ် မဆိုင်သော ချမ်းသာ”ဟု

ဆိုလို၏။ ၎င်းကိုပင် **နေက္ခမ္မ-သိတ သောမနဿ** ဟူ၍လဲခေါ်၏။ ဥပရိပဏ်-သဠာယတန ဝိဘင်္ဂသုတ်၌ ဤသို့ဟောတော်မူ၏။

ရူပါနံ တွေဝ အနိစ္စတံ ဝိဒိတွာ ဝိပရိဏာမံ ဝိရာဂံ နိရောဓံ၊ ပုဗ္ဗေ စေဝ ရူပါ တေရဟိ စ၊ သဗ္ဗေ တေ ရူပါ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမ ဓမ္မာတိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ သောမနဿံ၊ ယံ ဧဝရူပံ သောမနဿံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ နေက္ခမ္မသိတံ သောမနဿံ။ (မ ၃-၂၆၀)

ရူပါနံ၊ မြင်ရဆဲ ပစ္စုပ္ပန်အဆင်းတို့၏။ အနိစ္စတံ၊ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝိဒိတွာတုဇေ၊ သိပြီး၍သာလျှင်။ ဝိပရိဏာမံ၊ ပကတိ အတိုင်း မတည်ဘဲ ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်ခြင်းကို။ ဝိရာဂံ၊ ပျက်ပြယ် ကွယ်ပျောက်ခြင်းကို။ နိရောဓံ၊ ချုပ်ခြင်းကို။ ဝိဒိတွာတုဇေ၊ သိပြီး၍ သာလျှင်။ ပုဗ္ဗေစေဝရူပါ၊ ရှေးကအဆင်းတို့သည်၎င်း။ တေရဟိစ ရူပါ၊ ယခုကာလ၌ အဆင်းတို့သည်၎င်း။ သဗ္ဗေတေရူပါ၊ အလုံးစုံသော ထိုအဆင်းတို့သည်။ အနိစ္စာ၊ မမြဲကုန်။ ဒုက္ခာ၊ ဆင်းရဲ ကုန်၏။ ဝါ၊ မကောင်းကုန်။ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ၊ ပကတိအတိုင်း မတည်ဘဲ ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်ခြင်း သဘောရှိကုန်၏။ ဣတိဇေ၊ ဤသို့။ ဧတံ၊ ဤအဆင်းရုပ်တို့၏သဘောကို။ သမ္မပ္ပညာယ၊ မှန်စွာ သိသော ဝိပဿနာပညာဖြင့်။ ယထာဘူတံပဿတော၊ မှန်ကန် စွာ သိမြင်သောသူအား။ သောမနဿံ၊ ဝမ်းသာမှုသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ပေါ်၏။ ဧဝရူပံ၊ ဤသို့သဘောရှိသော။ ယံသောမနဿံ၊ အကြင် ဝမ်းသာမှုသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣဒံ၊ ဤဝမ်းသာမှုကို။ နေက္ခမ္မသိတံ သောမနဿံ၊ ဝိပဿနာကိုမှီသောဝမ်းသာမှုဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

(ကြွင်းသော အာရုံငါးပါးတို့၌လဲ ရှိပုံနှင့်၊ နေက္ခမ္မသိတ သောမနဿ ဖြစ်ပုံကို နည်းတူပင် ဟောတော်မူ၏။)

ဤဝမ်းသာဝမ်းမြောက်မှုသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ရောက်ခါစ၌ တားဆီး၍ မရနိုင်အောင် အလွန်ထက်သန်စွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ၎င်းကို ဖြစ်ပေါ်တိုင်း “ဝမ်းသာတယ်၊ ဝမ်းမြောက်တယ်” ဟု မှတ်သိအပ်၏။ **နိရာမိသံ ဝါ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော**

နိရာမိသံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီတိ ပဇာနာတိ နှင့် အညီ ပင်တည်း။

သာမိသဒုက္ခ...အလိုရှိအပ်သော ကိုယ်တွင်း ကိုယ်ပ ကာမဂုဏ် ဝတ္ထုတို့နှင့် လောလောဆယ် မပြည့်စုံခြင်းကို စဉ်းစားမိသောသူအား “ငါ့မှာ ကံဆိုးလေစွ”ဟု ဝမ်းနည်းမှုဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် လောလောဆယ်တွေ့ကြုံရ၍ ဖြစ်ပေါ်သော ဝမ်းနည်းမှုသည်လည်း ဤစကားထဲ၌ ပါဝင်လေပြီ။ ရှေးက မပြည့်စုံခဲ့သည်ကို စဉ်းစားမိ၍လဲ ဝမ်းနည်းမှု ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် တွေ့ခဲ့ဘူးသည်ကို စဉ်းစားမိ၍ ဖြစ်ပေါ်သောဝမ်းနည်းမှုသည်လည်း ဤစကားထဲ၌ ပါဝင်လေ၏။ ဤသို့လိုအပ်သော ကာမဂုဏ်တို့နှင့် မပြည့်စုံခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်သော ဝမ်းနည်းမှု၊ နှလုံးမသာမှု၊ စိတ်ညစ်မှု၊ လွမ်းဆွတ် ပူဆွေးမှုဟူသမျှသည် သာမိသဒုက္ခ မည်၏။ ဂေဟသီတဒေါမနဿလဲ မည်၏။ ဤဒေါမနဿကို ဖြစ်ပေါ်တိုင်း “ဝမ်းနည်းတယ်”စသည်ဖြင့် မှတ်သိအပ်၏။ သာမိသံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ။ ပ။ ပဇာနာတိ နှင့် အညီပင်တည်း။

နိရာမိသဒုက္ခ...ဥဒယဗ္ဗယ စသော ဝိပဿနာဉာဏ် အထူးများသို့ ရောက်ပြီးသော သူသည် အားထုတ်သောကာလ ကြာမြင့်လတ်သော် “အရိယာတို့ သိအပ်သော မဂ်ဖိုလ်ကို ဘယ်အခါကျမှ သိရပါမည်နည်း”ဟု ကြံစည်တောင့်တ မိတတ်၏။ ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်ပါသော်လဲ တောင့်တတိုင်း မပြည့်စုံလတ်သော် “မဂ်ဖိုလ်ကို ဤဘဝ၌ မရတော့ဘူးထင်ပါရဲ့”ဟု ကြံတွေးလျက် ဝမ်းနည်းမှုဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်ပါလျက် ဝိပဿနာဉာဏ်အထူးများသို့ပင် မရောက်နိုင်သောသူအားလဲ ဤဝမ်းနည်းမှုသည် ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်သာတည်း။ ဝိပဿနာနှင့်စပ်၍ဖြစ်သော ဤဝမ်းနည်းမှုသည် နိရာမိသဒုက္ခ မည်၏။ နေက္ခမ္မသီတဒေါမနဿလဲ မည်၏။ ၎င်းကို ဖြစ်ပေါ်တိုင်း “ဝမ်းနည်းတယ်၊ ဝမ်းနည်းတယ်”ဟု မှတ်သိအပ်၏။ နိရာမိသံ ဝါ ဒုက္ခံ။ ပ။ ပဇာနာတိ နှင့်အညီပင်တည်း။ ဤနိရာမိသဒုက္ခဖြစ်ပုံ

ကို သက္ကပဉ္ဇသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အရှင်မဟာသီဝ၏ ဝတ္ထုဖြင့် ပြဆို၏။ အကျဉ်းမျှကို ထုတ်ပြအံ့။

အရှင်မဟာသီဝ၏ ဝတ္ထု... ဤမထေရ်ကြီးသည် ၁၈-ပါး
သော ဂိုဏ်းကြီးတို့အား ပရိ

ယတ် ကျမ်းဂန် ပို့ချနေတော်မူသတုံ။ သူ့အဆုံးအမ၌ တည်၍ ရဟန္တာဖြစ်ကြသော ရဟန်းတို့မှာ သုံးသောင်းမျှ ရှိကြသတုံ။ ထိုရဟန်းတို့တွင် ရဟန်းတပါးသည် မိမိ၏ဂုဏ်များကို ဆင်ခြင်ပြီးလျှင် “ငါ၏ဂုဏ်များမှာ အတိုင်းမသိ များစွာကုန်၏။ ငါ့ဆရာ၏ ဂုဏ်များမှာ အဘယ်သို့ရှိကြလေသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်လတ်သော် ပုထုဇဉ်မျှသာ ဖြစ်ကြောင်းကို မြင်၍ “ဪ ငါတို့၏ ဆရာတော်ကြီးသည် သူတပါးတို့၏ ကိုးကွယ်ရာသာဖြစ်၍ သူ့ကိုယ်တိုင်၏ ကိုးကွယ်ရာတော့ မဖြစ်နိုင်ပါတကား။ သူ့အား အဆုံးအမ ပေးဦးမည်” ဟု ကြံပြီးလျှင် ချက်ခြင်းပင် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွသွားလေ၏။ ကျောင်း၏အနီး၌ ကောင်းကင်မှဆင်းသက်၍ ဆရာမထေရ်ကြီးထံသို့ ချဉ်းကပ်လေ၏။ ဘာကိစ္စအတွက် လာသလဲဟု မထေရ်ကြီးက မေးသော် အနုမောဒနာ တရားတပုဒ်ကို သင်ယူလို၍ လာပါသည်ဟု လျှောက်လေ၏။ အားလပ်သော အချိန်မရှိဟု မထေရ်ကြီးကဆိုသော် ဆွမ်းခံသွားသို့ စဉ်းစားရာ တန်ဆောင်းတွင် ရပ်နေခိုက်၌ မေးပါမည်ဟု လျှောက်၏။ ထိုနေရာမှာ တပါးသောရဟန်းတို့က မေးနေကြသည်ဟုဆိုလျှင် ဆွမ်းခံရွာသို့ သွားစဉ် လမ်းမှာမေးပါမည်ဟု လျှောက်၏။ အဲသည်လမ်းမှာလဲ မေးမည့်သူရှိနေသည်ဟုဆိုပြန်လျှင် သင်္ကန်းရုံရာမှာ၊ သပိတ်ကို အိတ်ထဲမှထုတ်ရာမှာ၊ ယာဂုသောက်ပြီးသောအခါမှာ မေးပါမည်ဟု လျှောက်၏။ အဲသည်နေရာတွေမှာလဲ အဋ္ဌကထာကို လေ့လာသော မထေရ်များက မေးနေကြသည်ဟု ဆိုပြန်၏။ ဤသို့သောနည်းဖြင့် အချိန်တောင်းရာ ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်ထွက်စဉ် ကာလ၊ ရွာမှ ကျောင်းသို့ပြန်စဉ်ကာလ၊ ဆွမ်းစားပြီးစကာလ၊ နေခင်းနေရာ၌ နေစဉ်ကာလ၊ အိပ်ရာဝင်ခါနီး ခြေဆေးစဉ်ကာလ၊ နံနက်အိပ်ရာမှထ၍ မျက်နှာသစ်ခါနီးကာလ၊ မျက်နှာ

သစ်ပြီးသောကာလ၊ အခန်းတွင်း၌ ခေတ္တထိုင်နေရာကာလ၊—
 ဤအချိန်တို့၌လဲ မေးမည့်သူများရှိနေသည်ဟူ၍သာ ဆိုလတ်သော်
 “အရှင်ဘုရား! မျက်နှာသစ်ပြီးလျှင်၊ ကျောင်းခန်းသို့ဝင်၍ နေရာ
 ပူနွေးအောင် သုံးလေးထိုင်ခန့်မျှထိုင်လျက် တရားနှလုံးသွင်းသော
 အချိန်ကာလ ရှိသင့်ပါသေးသည်။ ယခုအတိုင်းဆိုလျှင် အရှင်
 ဘုရားမှာ သေဘို့အချိန်သော်မှ မရှိတော့ဘူးလား၊ အရှင်ဘုရား
 သည် နောက်မှီ ခုံကြီးနှင့်တူပါသည်။ သူတပါး၏ မှီရာသာဖြစ်၍
 ကိုယ့်ကိုယ်တိုင်၏ မှီရာတော့ မဖြစ်နိုင်ပါ။ အရှင်ဘုရား၏
 အနုမောဒနာတရားကို မလိုချင်တော့ပါ” ဟု လျှောက်၍ ကောင်း
 ကင်သို့ ပျံ့ကြွသွားလေ၏။ ထိုအခါမှာ မထေရ်ကြီးသည် “ထိုရဟန်း
 ၏ လာခြင်းမှာ စာသင်ရန်မဟုတ်ပေ၊ ငါ့အား သတိပေးရန်သာ
 ဖြစ်ပေသည်” ဟု သိ၍ နောက်တနေ့ နံနက်စောစော၌ သပိတ်
 သင်္ကန်းများကို ယူပြီးလျှင် တရားအားထုတ်ရန် ကျောင်းမှ ထွက်
 ခွာသွားလေ၏။ “ငါသို့သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်စေ
 ရန် မခဲယဉ်း နှစ်ရက်၊ သုံးရက်မျှဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်ပြီးလျှင် ပြန်လာ
 နိုင်မည်” ဟု ထင်မိသောကြောင့် တပည့်များအားလဲ မပြောခဲ့
 ချေ။ ရွာအနီး တောင်ချိုင့်အရပ်၌ နေပြီးလျှင် ဝါဆိုလဆန်း ၁၃-
 ရက်နေ့မှစ၍ တရားအားထုတ်လေရာ လပြည့်နေ့၌လဲ တရား
 ထူးကို မရသေးသောကြောင့် ဤသို့ ဆင်ခြင်လေ၏။ ဪ...
 ငါသည် နှစ်ရက်၊ သုံးရက်မျှဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရမည်ဟု မြှော်
 လင့်၍ လာခဲ့၏။ သို့သော် ယခုမရသေးပါတကား။ ရှိပါစေတော့
 ဤဝါတွင်း ၃-လကို ၃-ရက်လောက် သဘောထားပြီးလျှင် အား
 ထုတ်မည်။ ဝါကျွတ်လျှင်၊ သိရောပေါ့” ဟု နှလုံးသွင်းပြီးလျှင်
 ဝါကပ်လျက် အားထုတ်ပြန်လေ၏။ ဝါကျွတ်သော်လဲ မဂ်ဖိုလ်ကို
 မရသေးသောကြောင့် ဤသို့ကြံပြန်၏။ ဪ... ၂-ရက်၊ ၃-ရက်
 မျှဖြင့် ကိစ္စပြီးမည်ဟု ထင်လျက် လာခဲ့သည်မှာ ၃-လကြာသော်လဲ
 ကိစ္စမပြီးသေးပါတကား။ သီတင်းသုံးဘော်များကတော့ ရဟန္တာ
 အဖြစ်ဖြင့် ပဝါရဏာပြုကြပေလိမ့်မည်” ဟု စဉ်းစားကြံစည်နေစဉ်
 မဟာသီဝ မထေရ်အား မျက်ရည် တို့သည် ကျလေကုန်၏။
 ထို့နောင် “အိပ်ရာသို့ဝင်သောအခါ၌ ခြေဆေးရခြင်း၊ လဲလျောင်း

၍ အိပ်နေခြင်းများကြောင့် မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင်သည်”ဟု အောက်
မေ့ပြီးလျှင် ခဋ်ကို သိမ်းထားလိုက်လေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ ထိုင်
ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်းဟူသော ဣရိယာပုထိ ၃-ပါးဖြင့်သာ
အားထုတ်လျက် နေလေ၏။ ၂၉-နှစ်မျှ ကြာသော်လဲ မဂ်ဖိုလ်ကို
မရသေးဘဲ ရှိလေ၏။ ထို ၂၉-နှစ်တို့၌ ပဝါရဏာနေ့သို့ ရောက်
တိုင်းပင် မျက်ရည်ကျရလေ၏။ အနှစ် ၃၀-မြောက် ပဝါရဏာ
နေ့သို့ ရောက်သော်လဲ မဂ်ဖိုလ်ကို မရသေးသောကြောင့် ဤသို့
စဉ်းစားမိပြန်လေ၏။ “ဪ...ငါ တရား အားထုတ်သည်မှာ
အနှစ် ၃၀-ရှိခဲ့ပြီ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရသေးပါတကား၊ အစစ်
ပါဘဲ၊ ငါ့မှာ သည်ဘဝတွင် မဂ်ဖိုလ်မဖြစ်တော့ပါဘူး၊ သီတင်း
သုံးဘော်များနှင့် ရဟန္တာအဖြစ်ဖြင့် ပဝါရဏာ မပြုရတော့ပါ
ဘူး”ဟု စဉ်းစားမိလေရာ သည်းထန်သော ဝမ်းနည်းမှု ဖြစ်ပေါ်
လာ၍ မျက်ရည်များ ကျလေကုန်၏။ ထိုအခါ နတ်သွီးတယောက်
က သတိပေးလိုသောကြောင့် မနီးမဝေး၌ ငိုလျက် ရပ်တည်နေ
လေ၏။ ဟဲ့! သည်မှာ ငိုနေတာ ဘယ်သူလဲဟု မထေရ်ကြီးက
မေးလျှင် “တပည့်တော် နတ်သွီးပါ အရှင်ဘုရား”ဟု လျှောက်
လေ၏။ ဘာကြောင့် ငိုနေသလဲဟုမေးလျှင် “အရှင်ဘုရား ငိုနေ
သည်ကို မြင်ရ၍ ငိုလျှင်လဲ၊ မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်ဟု ထင်သည့်
အတွက် မဂ်ဖိုလ် ၂-ခု ၃-ခုလောက်ကို ဖြစ်စေမည်ဟု ကြံပြီး
ငိုနေပါသည် အရှင်ဘုရား”ဟု နတ်သွီးကလျှောက်၏။ ထိုအခါ
မထေရ်ကြီးသည် သတိရပြီးလျှင် မိမိကိုယ်ကို ဤသို့ဆုံးမ၏။ အို....
အမောင်မဟာသိဝ်? ကြည့်စမ်း? နတ်သွီးကသော်မှလဲ သင်နှင့်
ပြန်ရယ် ပြုနေချေပြီ၊ သည်အမှုအကျင့်ဟာ သင်နှင့် သင့်လျော်
ပါ၏လောဟု ဆင်ခြင် ဆုံးမ၍ ဝမ်းနည်းမှုကို ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင်
ဝိပဿနာကို အစဉ်အတိုင်း ပွားစေလျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့
ရောက်တော်မူလေ၏။

ကောက်နှုတ်ချက်....ဤ မထေရ်ကြီး၏ အလွန်ကြာမြင့်စွာ
အားထုတ် ရခြင်းမှာ “သုတများသည်
အားလျော်စွာ အကျယ်နည်းဖြင့် သုံးသပ်ဆင်ခြင်သောကြောင့်”

ဟု မှတ်ယူသင့်၏။ အရှင်မောဂ္ဂလာန်ထက် အရှင်သာရိပုတြာက သာ၍ ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်ရသကဲ့သို့ ပင်တည်း။ **ဓတ္တကံ ကာလံ ဝိပဿနာယ သုစိန္တော ဘာဝတော ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ** = ဤမျှလောက်အနှစ် ၃၀-ကာလပတ်လုံး ဝိပဿနာကို ကောင်းစွာ လေ့လာပြီးသည့်အတွက် ဉာဏ်ရင့်ကျက်သောကြောင့် (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏)” ဟု အကြောင်းပြသော ဦးကာ စကား၌လဲ အကျယ်နည်းဖြင့် ပွားစေအပ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ရင့်ခြင်းကိုသာယူအပ်၏။ ရဟန္တာဖြစ်စေနိုင်ရုံမျှ အကျဉ်းနည်းဖြင့် ပွားစေအပ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ရင့်ခြင်းကိုကား မယူအပ်။ အကြောင်း မူကား... အကျဉ်းနည်းဖြင့် မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်စေ နိုင်ရုံမျှ ပါရမီဉာဏ်သည် ဝိဇ္ဇကတ် ၃-ပုံ၌ ထိုမျှလောက် တတ်ကျွမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးမှာ အားမထုတ်မီ ရှေးအဖို့ကပင် ပြည့်စုံပြီးသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ မပြည့်စုံသေးဟူ၍ကား မဆိုထိုက်ပေ။ ဘုရားအလောင်းတော်အား သုမေဓာရသေ့အဖြစ်ကပင် မဂ်ဖိုလ် သို့ ရောက်စေနိုင်ရုံမျှ သာဝကပါရမီဉာဏ် ပြည့်စုံပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ ပင် မှတ်ရာ၏။

သာမိသ အဒုက္ခမသုခ....ဝိပဿနာကင်းသော အန္ဓပုထုဇဉ် အား ကိုယ်တွင်း၊ ကိုယ်ပ၌ ရှိသော မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုးကာမဂုဏ် ဝတ္ထုတို့ကို မြင်သော ကာလ စသည်၌ ဝမ်းသာမှုလဲမထင်ရှား၊ နှလုံးမသာမှုလဲမဖြစ်၊ ထိုအာရုံ ဝတ္ထုကို စွန့်ပစ်နိုင်သည်လဲမဟုတ်။ အမှန်အားဖြင့်ထိုအာရုံဝတ္ထု၌ သာယာတပ်မက်သော လောဘနှင့်တကွ မကောင်း မဆိုး ရိုးရိုး ခံစားမှုဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ ဤအလတ်စား ခံစားမှုသည် **သာမိသ အဒုက္ခ မသုခ** မည်၏။ **ဂေဟသီတ ဥပေက္ခာ**လဲ မည်၏။ **အညာဏုပေက္ခာ** ဟူ၍လဲ ခေါ်၏။ မောဟနှင့် တကွ ဖြစ်သော လစ်လျူရှုမှုဟု ဆိုလို၏။ ဤဥပေက္ခာသည် ဝိပဿနာ ယောဂီ အားလဲ ရှုမှုတို့၏အကြားအကြား၌ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဖြစ်သော်လဲ ပြန့်သည့်အတိုင်းပင် မထင်ရှားဘဲ ရှိတတ်၏။ ၎င်းကို သိနိုင်ခဲ့၏။ ထင်ရှားသောအခါ၌ ၎င်းဥပေက္ခာကို မှတ်လျက် သိခြင်းသည်

သာမိသံ ဝါ အဒုက္ခ မသုခံ ဝေဒနံ။ပ။ ပဇာနာတိ နှင့် အညီ ပင်တည်း။

နိရာမိသ အဒုက္ခ မသုခ ... ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန်တို့မှ စင်ကြယ်ပြီးသော အခါ၌ ထင်တိုင်းသော အာရုံ ၆-ပါးတို့ကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း သိမှုဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် အလတ်စား ခံစားမှုသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ဘင်္ဂဉာဏ် ထက်သန်သည်မှစ၍ အထူး ထင်ရှားတတ်၏။ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်၌ကား သာ၍ပင်ထင်ရှားစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ဤအလတ်စား ခံစားမှုသည် **နိရာမိသ အဒုက္ခ မသုခ** မည်၏။ **နေက္ခမ္ပသိတ ဥပေက္ခာ**လဲမည်၏။ ၎င်းကို တဖန်ရှုမှု = ပဋိဝိပဿနာဖြင့် မှတ်လျက်သိခြင်းသည် နိရာမိသံ ဝါ အဒုက္ခ မသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော နိရာမိသံ အဒုက္ခ မသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိတိ ပဇာနာတိနှင့် အညီပင်တည်း။

သမုဒယနှင့် ဝယကို သိပုံ ... ဗဟိဒ္ဓနှင့်, အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတို့၌ သိပုံသည် ကာယာနုပဿနာ၌ ပြခဲ့သောနည်းအတိုင်းပင်တည်း။ ခံစားမှု ဝေဒနာတို့ကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ထိုခံစားမှုကလေးများ၏ ဖျတ်ကနဲဖျတ်ကနဲ ပေါ်၍ ပေါ်၍ ကုန်ဆုံးပျောက်ပျက်ခြင်းကို သိမြင်ခြင်းသည် **သမုဒယ** = ဝေဒနာ၏ ဖြစ်မှု, **ဝယ** = ဝေဒနာ၏ ပျက်မှုတို့ကို သိခြင်းပင်တည်း။ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းသော အာရုံနှင့် တွေ့ရ၍ ကောင်းသွားသည်, မတွေ့ရလျှင်ကား ကောင်းခြင်းမဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ မကောင်းသော အာရုံနှင့်တွေ့ရ၍ အခံရ ခက်သွားသည်, မတွေ့ရလျှင်ကား အခံရ ခက်ခြင်း မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ မကောင်း မဆိုး ရိုးရိုး အာရုံနှင့် တွေ့ရ၍ မဆိုး မကောင်းသော ခံစားမှုဖြစ်သည်, မတွေ့ရလျှင် ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ ရှေး အကြောင်းကံရှိ၍ ခံစားမှု ဖြစ်သည်, မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ မသိမှု အဝိဇ္ဇာ မကင်းသေး၍ ခံစားမှုဖြစ်သည်, ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ သာယာ တောင့်တမှု မကင်းသေး၍ ခံစားမှုဖြစ်သည်, ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း-ဤသို့ ဒိဋ္ဌ သုတ ရောစပ်လျက်

ဆင်ခြင်၍ သိခြင်းသည်လည်း **သမုဒယ** = ဝေဒနာ ဖြစ်ကြောင်း တရား၊ **ဝယ** = ဝေဒနာ ပျက်ကြောင်း၊ ကင်းကြောင်း တရား တို့ကို သိခြင်းပင်တည်း။ **သမုဒယ ဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ** စသည်နှင့်အညီပင်တည်း။

မှန်ကန်စွာ သတိ ထင်ပုံ...ခံစားမှုသဘောကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း “ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ ငါ့ဥစ္စာ၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျားဟူ၍ မရှိ။ ကောင်းသော ခံစားမှု၊ ဆိုးသောခံစားမှု၊ အလတ်စားခံစားမှု အပေါင်းမျှသာရှိသည်” ဟု အမှတ်ရမှု သတိဖြစ်၏။ ဤသို့ သင်္ခါရ သန နိမိတ် ပုံသဏ္ဌာန် ပညတ် ဟူသမျှသို့ မရောက်မူ၍ ခံစားမှု သဘောမျှ၌သာလျှင် ထင်သော သတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် နောက် နောက်သော သတိ ဉာဏ်တို့သည် အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လျက် ထက်သန်စွာ ဖြစ်ကုန် ၏။ စွဲလမ်းမှုလဲ ကင်း၏။ **အတ္ထိ ဝေဒနာတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပ္ပန်တော ဟောတိ** စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

ဝေဒနာနုပဿနာ ပြီး၏။

စိတ္တာနုပဿနာ

တစုံတရာကို လိုချင် တောင့်တသောစိတ်၊ သာယာ နှစ်သက် သော စိတ်များသည် **သရာဂစိတ်** မည်၏။ ထိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်လျှင် ဖြစ်ခိုက်၌ လိုချင်တယ် စသည်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ ဤသို့ တကြိမ်မျှ မှတ်သိခြင်းကြောင့်လဲ ထိုစိတ်မျိုး ကင်းငြိမ်းသွားတတ်၏။ မငြိမ်း သေးလျှင် ပေါ်တိုင်း ပေါ်တိုင်း မှတ်အပ်၏။ နောက်ဆုံး၌ ကင်းငြိမ်းသွားလတုံ။ လိုချင် နှစ်သက်မှု ကင်းလျက် ကြည်လင် သော စိတ်များသာ ဖြစ်လတုံ။ ထိုစိတ်များသည် **ဝိတရာဂစိတ်** မည်၏။ ဤစိတ်ကိုလဲ ဖြစ်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်းပင် မှတ် အပ်၏။ သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ သရာဂံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ ဝိတရာဂံ ဝါ စိတ္တံ ဝိတရာဂံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိနှင့် အညီပင်တည်း။

စိတ်ဆိုးသောစိတ်၊ စိတ်ပျက်သောစိတ်၊ မုန်းသောစိတ်၊ ညှဉ်းဆဲလိုသောစိတ်၊ သေပျက်စေလိုသောစိတ်—ဤစိတ်များသည် **သဒေါသစိတ်** မည်၏။ ဤစိတ်ကို “ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် စိတ်ဆိုးတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ တကြိမ်မျှမှတ်သိခြင်းကြောင့်လဲ ကင်းငြိမ်းသွားတတ်၏။ မငြိမ်းသေးလျှင် ပေါ်တိုင်းပေါ်တိုင်းမှတ်အပ်၏။ နောက်ဆုံး၌ ကင်းငြိမ်းသွားလတုံ။ ထိုအခါ၌ ကြည်လင်စွာ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်များသည် **ဝိတဒေါသစိတ်** မည်၏။ ဤစိတ်ကိုလဲ ဖြစ်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်းပင် မှတ်အပ်၏။ **သဒေါသံ ဝါ။ ပ။ စိတ္တံ ပဇာနာတိ** နှင့် အညီပင်တည်း။

ယုံမှားသောစိတ်နှင့် ပျံ့လွင့်ပြေးသွားသောစိတ်များသည် **သီးသန့် သမောဟစိတ်** မည်၏။ သာယာတောင့်တမှု မထင်ရှားမှု၍ ကာမအာရုံဝတ္ထုကို ကြံစည်သောစိတ်၊ ဝါကြွားပလွှားလိုသောစိတ်၊ ငါကောင်ရှိသည်ဟု ထင်သောစိတ်—ဤစိတ်များသည် **လောဘမူ သမောဟစိတ်** မည်၏။ ကြောက်သောစိတ်၊ စိုးရိမ်သောစိတ်၊ ပူဆွေးသောစိတ်၊ နှလုံးမသာသောစိတ်၊ ရွံရှာသောစိတ်၊ မနာလိုသောစိတ်၊ ဝန်တိုသောစိတ်၊ နောင်တပူပန်သောစိတ်—ဤစိတ်များသည် **ဒေါသမူ သမောဟစိတ်** မည်၏။ (လောဘမူစိတ် အလုံးစုံကို သ-ရာဂစိတ်၊ ဒေါသမူစိတ် အလုံးစုံကို သ-ဒေါသစိတ်၊ အကုသိုလ်စိတ် အလုံးစုံကို သ-မောဟစိတ် ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ ခွဲခြား၏။ ဤ၌ကား မှတ်သားလွယ်စေရန် ထင်ရှားသည့်အတိုင်း ခွဲခြား၍ ပြသည်။)။ မသိမှုနှင့်တကွဖြစ်သော ဤစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် ၎င်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်းပင် မှတ်အပ်၏။ ဤစိတ်များ ကင်းပြတ်သွားသောအခါ၌ ကြည်လင်စွာဖြစ်သောစိတ်များသည် **ဝိတမောဟစိတ်** မည်၏။ ၎င်းတို့ကိုလဲ ဖြစ်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်းပင် မှတ်အပ်ကုန်၏။ **သမောဟံ ဝါ စိတ္တံ။ ပ။ ပဇာနာတိ** နှင့် အညီပင်တည်း။

ပျင်းရိ တွန့်ဆုတ် ယော့ယဲသောစိတ်သည် **သံခိတ္တစိတ်** မည်၏။ ပျံ့လွင့်သောစိတ်သည် **ဝိက္ခိတ္တစိတ်** မည်၏။ တည်ကြည်

သောစိတ်သည် သမာဟိတစိတ် မည်၏။ မတည်ကြည်သော စိတ်သည် အသမာဟိတစိတ် မည်၏။ မှတ်သောစိတ်သည် ကိလေသာမှ တဒင်္ဂိမုတ်အားဖြင့် လွတ်သောကြောင့် **ဝိမုတ္တစိတ်** မည်၏။ မမှတ်ဘဲ စဉ်းစား ကြံစည်သောစိတ်သည် ကိလေသာမှ မလွတ်သောကြောင့် **အဝိမုတ္တစိတ်** မည်၏။ မဟဂ္ဂတ၊ အမဟဂ္ဂတ၊ သဥတ္တရ၊ အနုတ္တရစိတ်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းသည် ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရာသာတည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သာလျှင် ဈာန်၏ ရှေ့နောက် အဘို့၌ဖြစ်သော စိတ်များကို အမဟဂ္ဂတ၊ သဥတ္တရစိတ်များဟူ၍၎င်း၊ ဈာန်မှ ထသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဈာန်စိတ်ကို မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၊ အနုတ္တရစိတ် ဟူ၍၎င်း၊ ရူပဈာန်မှ အရူပဈာန်သို့ပြောင်း၍ ဝင်စားသောအခါ၌ ရူပဈာန်စိတ်ကို သဥတ္တရ၊ အရူပဈာန်စိတ်ကို အနုတ္တရစိတ် ဟူ၍၎င်း ပိုင်းခြား၍ ရှုနိုင်သိနိုင်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဈာန်မရသော ယောဂီသည်ကား ပြခဲ့ပြီးသော စိတ်တို့ကိုသာလျှင် ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်၌ဖြစ်ပေါ်သည့် အတိုင်းပင် မှတ်အပ်၏။ သံခိတ္တံ ဝါ စိတ္တံ သံခိတ္တံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ စသည်နှင့်အညီပင်တည်း။

ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက် စိတ်ကို မှတ်လျက် သဘောမှန်အကိုင် သိခြင်းသာလျှင် **စိတ္တာနုပဿနာ** မည်၏။ လောဘမူစိတ် ရှစ်ခုကို သ-ရာဂစိတ် ဟု ခေါ်သည်-ဤသို့ စသည်ဖြင့် လောဘမူစိတ်၊ သရာဂစိတ် စသော အမည်နှင့် ရှစ်ခုစသော ဂဏန်းသင်္ချာ ပညတ်တို့ကို စဉ်းစားကြံစည်ခြင်း၊ ရေတွက်ခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်း များသည်ကား စိတ္တာနုပဿနာ မဟုတ်သည် သာတည်း။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ စိတ္တာနုပဿနာဖြစ်ပုံကို...ယသ္မိံ ယသ္မိံ ခဏေ ယံ ယံ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ၊ တံ တံ သလ္လက္ခေန္တော အတ္တနော ဝါ စိတ္တေ၊ ပရဿ ဝါ စိတ္တေ၊ ကာလေန ဝါ အတ္တနော ကာလေန ဝါ ပရဿ စိတ္တေ၊ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ...ဟု ပြဆိုတော်မူလေပြီ။ ဤပါဠိ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို **အခန်း(၃)** ဝိပဿနာ၏ အာရုံ အရာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ပြန်၍ ဖတ်ကြည့်ပါ။

စိတ်ကို လက္ခဏာစသည်ဖြင့် သိပုံ...ဖြစ်ဆဲ စိတ်ကို ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်ခိုက်၌ ရှုမှတ်သော သူသည် “အာရုံကို သိသည်၊ ကြံသည်၊ အာရုံကို ယူသည်၊ အာရုံ ပြုသည်၊ မြင်သည်၊ ကြားသည်၊ နံသည်၊ အရသာပေါ်သည်၊ ထိသည်”ဟု သိ၏။ (ဝိဇ္ဇာနန္ဒ လက္ခဏံ)၊ ယှဉ်ဘက် နာမ်တရား တို့၏ ရှေးက သွားသည်ဟု သိ၏။ (ပုဗ္ဗင်္ဂမ ရသံ၊ အာရုံကို ထင်လင်းစေရာ၌ ရှေးက သွားသကဲ့သို့ရှိ၍ ဤသို့ ဆိုပေသည်၊ ယှဉ်ဘက် နာမ်တို့နှင့် ပြိုင်တူပင် ဖြစ်၏)။ တခုပြီး တခု မခြား မပြတ် ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ (သန္တဟန ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဋိသန္ဓိ ပစ္စုပ္ပန်)။ မှီရာရပ်ရှိ၍ ဖြစ်သည်၊ အာရုံရှိ၍ ဖြစ်သည်၊ အာရုံနှင့် တွေ့မှု၊ အာရုံကို ခံစားမှုစသော နာမ်ရှိ၍ ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ (ဝတ္ထာရမ္မဏ ပဒဋ္ဌာနံ၊ နာမရူပ ပဒဋ္ဌာနံ)။

သမုဒယနှင့် ဝယကို သိပုံ...ဗဟိဒ္ဓနှင့် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ၌ စိတ် ကို သိပုံသည် ကာယာနုပဿနာ ၌ ဆိုခဲ့သော နည်းအတိုင်းပင်တည်း။ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်များ၏ ဖျတ်ကနဲ ဖျတ်ကနဲ ပေါ်၍ ကုန်ပျက် သွားခြင်းကို သိခြင်းသည် သမုဒယ = ဖြစ်မှု၊ ဝယ = ပျက်မှုတို့ကို သိခြင်းပင်တည်း။ မှီရာ ရပ်နှင့် ယှဉ်ဘက်နာမ်ရှိ၍ စိတ်ဖြစ်သည်၊ ရပ်နာမ်မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ ရှေး အကြောင်းကံရှိ၍ စိတ်ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ မသိမှု အဝိဇ္ဇာ မကင်းသေး၍ စိတ်ဖြစ်သည်၊ ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ သာယာ တောင့်တမှု မကင်းသေး၍ စိတ်ဖြစ်သည်၊ ကင်းလျှင် ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ ဤသို့ ဒိဋ္ဌ သုတ ရောစပ်လျက် ဆင်ခြင်၍ သိခြင်းသည်လည်း သမုဒယ = ဖြစ်ကြောင်း တရား၊ ဝယ = ပျက် ကြောင်း ကင်းကြောင်း တရားတို့ကို သိခြင်းပင်တည်း။ သမုဒယ-ဓမ္မာနုပဿိ ဝါ စိတ္တသ္မိံ ဝိဟရတိ စသည်နှင့်အညီပင်တည်း။

မှန်ကန်စွာ သတိထင်ပုံ...ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း “ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါ၊ ငါ့ဥစ္စာ၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျားဟူ၍မရှိ၊ အာရုံကို သိမှု ကြံမှုမျှသာ

ရှိသည်”ဟု အမှတ်ရမှု = သတိဖြစ်၏။ ဤသို့ သင်္ခါရ ဃနနိမိတ် ပုံသဏ္ဌာန် ပညတ်ဟူသမျှသို့ မရောက်မူ၍ အာရုံကိုကြံသိမှုစိတ်မျှ၌ သာလျှင် ထင်သော သတိဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နောက်နောက်သော သတိဉာဏ်တို့သည် အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လျက် ထက်သန်စွာဖြစ် ကုန်၏။ စွဲလမ်းမှုလဲကင်း၏။ အတ္ထိ စိတ္တန္တံ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပ္ပန်တာ ဟောတိ စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

စိတ္တာနုပဿနာပြီး၏။

ဓမ္မာနုပဿနာ

နိဝရဏကို သိပုံ……ကာမအာရုံ ဝတ္ထုကို လိုချင်တောင့်တမှု၊ သာယာနှစ်သက်မှု၊ တပ်မက်ချစ်ခင်မှုသည် ကာမမစ္ဆန္တနိဝရဏ မည်၏။ ဈာန် ဝိပဿနာ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့ကို လိုချင်တောင့်တမှုသည် လည်း ကာမမစ္ဆန္တပင်တည်း။ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တလျက် ကာမမစ္ဆန္တ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို အခန်း (၂) ပဌမ နိယျာနာဝရဏအရာ၌ သာဓကနှင့်တကွ ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ဤကာမမစ္ဆန္တကို ဖြစ်ပေါ်ခိုက်၌ လိုချင်တယ်စသည်ဖြင့် မှတ်သိအပ်၏။ သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ကာမမစ္ဆန္တံ “အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ကာမမစ္ဆန္တော”တိ ပဇာနာတိနှင့်အညီပင်တည်း။

စိတ်ဆိုးမှု၊ စိတ်ပျက်မှု၊ မုန်းမှု၊ ညှဉ်းဆဲလိုမှု၊ သေပျောက်စေလို မှုများသည် ဗျာပါဒနိဝရဏ မည်၏။ ၎င်းကို ဖြစ်ခိုက်၌ စိတ်ဆိုး တယ်စသည်ဖြင့် မှတ်သိအပ်၏။ စိတ် စေတသိက်တို့၏ထိုင်းမှိုင်းမှု၊ ပျင်းရိမှု၊ အားလျော့မှုများသည် ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ မည်၏။ ၎င်းကိုလဲ ဖြစ်ခိုက်၌ ‘ထိုင်းမှိုင်းတယ်၊ ပျင်းတယ်’ စသည်ဖြင့် မှတ်သိအပ်၏။ စိတ်ပျံ့လွင့်မှုသည် ဥဒ္ဓစ္စ မည်၏။ နောင်တ ပူပန်မှုသည် ဣတ္တုမ္ပ မည်၏။ ၎င်းတို့ကိုလဲ ဖြစ်ခိုက်၌ ‘ပျံ့လွင့်တယ်၊ ပူပန်တယ်’ဟု မှတ်သိအပ်ကုန်၏။ သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဗျာပါဒံ……ထိနမိဒ္ဓံ…… ဥဒ္ဓစ္စဣတ္တုမ္ပံ။ပ။ပဇာနာတိနှင့် အညီပင်တည်း။

တရား အလုံးစုံကို သိတဲ့ဘုရားဆိုတာ ရှိတာမှ ဟုတ်ကဲ့လေလား၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တရားဆိုတာ ရှိတာမှ ဟုတ်ကဲ့လေလား၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ရတဲ့ သံဃာဆိုတာ ရှိတာမှ ဟုတ်ကဲ့လေလား၊ “အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရားမျှသာ ရှိသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါကောင်မရှိ”ဟုဆိုတာ ဟုတ်မှဟုတ်ကဲ့လေလား၊ ငါကျင့်နေတဲ့ တရားနည်းလမ်းက မှန်တာမှဟုတ်ကဲ့လေလား၊ “သည်လို မှတ်ရုံနဲ့ ဝိပဿနာဖြစ်သည်၊ မဂ် ဖိုလ်ကို ရနိုင်သည်”ဟု ဆိုတာ ဟုတ်မှ ဟုတ်ကဲ့လေလား၊ ဆရာ ဟောပြောတာက မှန်တာမှ ဟုတ်ကဲ့လေလား၊ သည် အတိုင်း ရှုမှတ်ပြီး မဂ် ဖိုလ်ကို ရသွားကြတဲ့ သူတွေဟာ အမှန်အတိုင်းရကြတာမှ ဟုတ်ကဲ့လေလား။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယုံမှား တွေးတောမှုသည် **ဝိစိကိစ္ဆာ** မည်၏။ ၎င်းကို ဖြစ်ခိုက်၌ ယုံမှားတယ်ဟု မှတ်သိအပ်၏။ သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ဝိစိကိစ္ဆံ “အတ္တိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ဝိစိကိစ္ဆာ”တိ ပဇာနာတိနှင့် အညီ ပင်တည်း။

ဤကမမ္ဘန္တု စသည်တို့သည်တကြိမ်မျှမှတ်သိရုံဖြင့်လဲ ကင်းငြိမ်းတတ်ကုန်၏။ အကြိမ်များစွာ မှတ်သိပါမှလဲ ကင်းငြိမ်းတတ်ကုန်၏။ ကင်းငြိမ်းသောအခါ၌ “ကမမ္ဘန္တုစသည်တို့မရှိကြပြီ”ဟု သိလေ၏။ အ-သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ ကမမ္ဘန္တု “နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ ကမမ္ဘန္တော”တိ ပဇာနာတိ စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

နီဝရဏဖြစ်ကြောင်းကင်းကြောင်းကို သိပုံ

ကမမ္ဘန္တုစသည်တို့ ဖြစ်လိုလတ်သော် သာယာဖွယ် စသည် ဖြစ်အောင် နှလုံးသွင်းသော အယောနိသော မနသိကာရက ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ ထိုသို့သော နှလုံးသွင်းမှုကိုလဲ မှတ်သိနိုင်၏။ မှတ်သိခြင်းဟူသော ယောနိသော မနသိကာရကြောင့် ကိလေသာ၏ပြတ်စဲကင်းငြိမ်းသွားခြင်းကိုလဲ မျက်မှောက် တွေ့ရ၏။ တရံတခါ၌ မသင့်သော နှလုံးသွင်းမှုကို “ဖြစ်စပြုသည်နှင့် တပြိုင်နက်” မှတ်သိမိသောကြောင့် ကမမ္ဘန္တု စသည်

တို့ အောင်မြင်စွာ မဖြစ်နိုင်သည်ကိုလဲ တွေ့ရ၏။ အိပ်ချင် ငိုက်
 မျဉ်းမှုကို မှတ်သိမိသောကြောင့် အိပ်ချင်မှု ကင်းပျောက်လျက်
 နေရောညဉ့်ပါ ကြည်လင်၍လဲနေတတ်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ ဖြစ်ခိုက် ရုပ်
 နာမ်ကို မပြတ်မှတ်လျက်နေသော ယောဂီသည် “သာယာဖွယ်
 ဖြစ်အောင် နှလုံးသွင်းမိ၍ သာယာမှု ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ မှတ်သိ
 ခြင်းကြောင့် သာယာမှု ကင်းပြတ်သွားသည်”ဟု ဤသို့စသည်ဖြင့်
 နိဝရဏ ဖြစ်ကြောင်း ကင်းကြောင်း တရားတို့ကို မျက်မှောက်
 သိမြင်၏။

ယောနိသော မနသိကာရ.....ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် သင့်လျော်
 စွာ နှလုံးသွင်းမှု ဟူသမျှကို
 ယောနိသော မနသိကာရချည်း ဟူ၍ **အခန်း(၁)** ဣန္ဒြိယသံဝရ
 အရာ၌ သာမညအားဖြင့် ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ဤအရာ၌ကား ဝိပဿနာနှင့်
 ဆိုင်သော ယောနိသော မနသိကာရကို ပြဆိုအံ့၊ ဖြစ်ဆဲ ရုပ်နာမ်
 တို့ကို သဘာဝလက္ခဏာစသည် အလိုအားဖြင့်၎င်း၊ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊
 အနိစ္စလက္ခဏာစသည်တို့ အလိုအားဖြင့်၎င်း နှလုံးသွင်းမှု ရှုမှတ်မှု
 သိမှုသည် **ယောနိသော မနသိကာရ** မည်၏။ ပစ္စက္ခဉာဏ်
 ရင့်သောအခါ၌ မျက်မှောက် မမြင်အပ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို
 မြင်အပ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့နှင့် နှိုင်းဆ၍ ရှုဆင်ခြင်မှု ဆုံးဖြတ်မှု
 သည်လည်း **ယောနိသော မနသိကာရ** ပင်တည်း။ နောက်နောက်
 ဝိပဿနာဉာဏ်ထူးများနှင့် မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အစီးအပွားကို ရရန်
 နည်းလမ်းမှန်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းမှုဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့်
 အဋ္ဌကထာတို့၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုကုန်၏။

ယောနိသော မနသိကာရော နာမ ဥပါယမနသိကာရော
 ပထမနသိကာရော၊ အနိစ္စေ အနိစ္စန္တိ ဝါ၊ ဒုက္ခေ ဒုက္ခန္တိ ဝါ၊
 အနတ္တနိ အနတ္တဘိဝါ၊ အသုဘေ အသုဘန္တိ ဝါ မနသိ-
 ကာရော။ (ဒီ-၉ ၂-၃၆၈)

ယောနိသော မနသိကာရော နာမ၊ သင့်လျော်သော နှလုံး
 သွင်းမှုမည်သည်ကား။ ဥပါယမနသိကာရော၊ လိုလားအပ်သော
 စီးပွားချမ်းသာကိုရရန် အကြောင်းမှန်၊ နည်းမှန်ဖြစ်သော နှလုံး

သွင်းမှုတည်း။ ပထမနသိကာရော၊ လမ်းမှန်ဖြစ်သောနှလုံးသွင်းမှုတည်း။ အနိစ္စ၊ မမြဲသောတရား၌။ အနိစ္စန္တိ ဝါ၊ မမြဲဟုသော်၎င်း။ ဒုက္ခ၊ ဆင်းရဲသောတရား၌။ ဒုက္ခန္တိ ဝါ၊ ဆင်းရဲဟုသော်၎င်း။ အနတ္တနိ၊ ငါကောင်မဟုတ်သော တရား၌။ အနတ္တဘိ ဝါ၊ ငါကောင်မဟုတ်ဟုသော်၎င်း။ အသုဘော၊ မတင့်တယ်သောတရား၌။ အသုဘန္တိ ဝါ၊ မတင့်တယ်ဟုသော်၎င်း။ မနသိကာရော၊ နှလုံးသွင်းမှုတည်း။

ဝိပဿနာဉာဏ်ထူးများနှင့်၊ မဂ်ဖိုလ်တို့သည် ဝိပဿနာရှုသူ၏ လိုလားအပ်သော စီးပွားချမ်းသာ အစစ်တို့ပေတည်း။ ၎င်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော ရှုမှတ် နှလုံးသွင်းမှုသည် ယောနိသော မနသိကာရမည်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ပဓာန၊ အဝိနာဘာဝနည်းတို့ အလိုအားဖြင့် ပြအပ်သော အနိစ္စာဒိ မနသိကာရဖြင့် လက္ခဏာာဒိ မနသိကာရကိုလဲ ယောနိသော မနသိကာရဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ ဝိပဿနာရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အမှန်ထင်ရှားရှိသော ရုပ်နာမ် မျှကိုသာလျှင် သိမြင်လို၏။ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါကောင်၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား စသည်ကိုကား မတွေ့လို။ ကိလေသာ ငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သော အဖြစ်၊ အပျက်၊ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်ကိုသာ သိမြင်လို၏။ ကိလေသာ ပွားကြောင်းဖြစ်သော မြဲဟန်၊ ချမ်းသာ ကောင်းစားဟန်၊ အစိုးပိုင်သော ငါကောင် ဟုတ်ဟန်၊ လှပ တင့်တယ်ဟန် အခြေအနေတို့ကိုကား မတွေ့လိုပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား ဒွါရ ၆-ပါး၌ အာရုံ ၆-ပါး ထင်လတ်သော် “ရုပ်နာမ်မျှလေလား၊ ဖြစ်ပျက်သော အမူအရာမျှလေလား၊ မမြဲသော အမူအရာမျှလေလား”-ဤသို့ စသည်ဖြင့် စဉ်းစား ဆင်ခြင်သကဲ့သို့သော ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ စိတ်သည် နည်းလမ်းမှန်အတိုင်း နှလုံးသွင်းလျက် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းသည့် အတိုင်းပင် မနောဒွါရ ဝိပဿနာဇောတို့သည် ရှုမှတ်နှလုံးသွင်းလျက် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဝိပဿနာဇောစိတ်အပေါင်းသည် ရုပ်နာမ် သဘောတို့ကို အမှန်အတိုင်း သိသောကြောင့်၎င်း၊ နောက်နောက်ဝိပဿနာအထူးနှင့်၊ မဂ်ဖိုလ်

တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း တရားမှန်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ယောနိသော
မနသိကာရ မည်၏။ ရှေးဦး ဆင်ခြင်သော အာဝဇ္ဇန်းသည်လည်း
ထိုဝိပဿနာဇောတို့နှင့် အလားတူသောကြောင့် ယောနိသော
မနသိကာရပင် မည်၏။ ထို့ကြောင့် သတိပဋ္ဌာနသုတ် ဋီကာ၌
ဤသို့ မိန့်ဆို၏။

ယောနိသော မနသိကာရော နာမ ကုသလာဒီနံ တံ တံ
သဘာဝရသလက္ခဏာဒိကဿ ယာထာဝတော အဝဗုဇ္ဈန-
ဝသေန ဥပ္ပန္နော ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေါ၊ သော ဟိ
အ-ဝိပရိတ မနသိကာရတာယ ယောနိသောမနသိကာရောတိ
ဝုတ္တော၊ တဒါဘောဂတာယ အာဝဇ္ဇနာပိ တဂ္ဂတိကာ ဧဝံ။

(ဒိ-ဇီ ၂-၃၂၄)

ယောနိသော မနသိကာရော နာမ၊ ယောနိသော မနသိ-
ကာရ မည်သည်ကား။ ကုသလာဒီနံ၊ ကုသိုလ် စသည်တို့၏။
တံ တံ သဘာဝရသ လက္ခဏာဒိကဿ၊ ထိုထိုသဘာဝလက္ခဏာ
ရသ၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တလက္ခဏာ၊ စသည်ကို။ ယာထာဝတော
အဝဗုဇ္ဈနဝသေန၊ အမှန်အတိုင်းသိသည့်အလိုအားဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော၊
ဖြစ်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေါ၊ အသိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော
စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ (အမှန်အတိုင်းသိသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု ဆိုလို၏)။ ဟိ၊ မှန်ပေ၏။
သော၊ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို။ အ-ဝိပရိတ မနသိကာရတာယ၊ မဖောက်
မပြန် မှန်သော နှလုံးသွင်းမှုဖြစ်သောကြောင့်။ ယောနိသော
မနသိကာရောတိ၊ ယောနိသောမနသိကာရ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊
ဆိုအပ်၏။ တဒါဘောဂတာယ၊ ထိုဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်အတွက် နှလုံး
သွင်းမှု ဖြစ်သောကြောင့်။ အာဝဇ္ဇနာပိ၊ အာဝဇ္ဇန်း စိတ်သည်
လည်း။ တဂ္ဂတိကာ ဧဝံ၊ ထိုဇော၏ အလားရှိသည်သာတည်း။

ဤဋီကာနှင့်အညီ၊ ရှေးရှေး ဝိထိ၌ ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းနှင့်၊
ဝိပဿနာဇောကို “နောက်နောက် ဝိထိတို့၌ ကုသိုလ်တို့၏
အကြောင်းဖြစ်သော ယောနိသော မနသိကာရ”ဟု ယူအပ်၏။
များစွာသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ကား တခုတည်းသော
ဝိထိအတွင်း၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၏ အကြောင်းကို

ရည်၍ အာဝဇ္ဇန်းကိုသာ ယောနိသော မနသိကာရ၊ အယော-
နိသော မနသိကာရဟု ပြဆိုကုန်၏။ အရာအားလျော်စွာ ပြဆို
ကြသည်ဟု မှတ်ရာ၏။

အယောနိသော မနသိကာရ...အယောနိသော မနသိ-
ကာရော နာမ အနုပါယ
မနသိကာရော ဥပ္ပထ မနသိကာရော၊ အနိစ္စေ နိစ္စန္တိ ဝါ၊ ဒုက္ခေ
သုခန္တိ ဝါ၊ အနတ္တနိ အတ္တဘိတိ ဝါ၊ အသုဘော သုဘန္တိ ဝါ
မနသိကာရော။ (ဒီ-၄ ၂-၃၆၈-စသည်)

မြန်မာပြန်...အယောနိသော မနသိကာရ မည်သည်ကား
လိုလားအပ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ရရန်
အကြောင်းမှန် မဟုတ်သော နှလုံးသွင်းမှုတည်း။ (အာကဒိတဿ
ဟိတ သုဿ ပတ္တိယာ အနုပါယဘူတော မနသိကာရော-ဇီကာဖွင့်)။ လမ်းမှား
ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းမှုတည်း။ မမြဲသောတရား၌ မြဲသည်ဟု
ဖြစ်စေ၊ ဆင်းရဲသောတရား၌ ချမ်းသာဟု ဖြစ်စေ၊ ငါကောင်
မဟုတ်သောတရား၌ ငါကောင်ဟု ဖြစ်စေ၊ မတင့်တယ်သော
တရား၌ တင့်တယ်သည်ဟုဖြစ်စေ နှလုံးသွင်းမှုတည်း။

ဒွါရ ၆-ပါး၌ ထင်သောရုပ်နာမ်ကို မြဲဟန်၊ ချမ်းသာကောင်း
စားဟန်၊ အလိုရှိတိုင်း ပြီးစေနိုင်သော ငါကောင် သတ္တဝါကောင်
ဟုတ်ဟန်၊ လှပတင့်တယ်ဟန် အနေအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုသည်
အယောနိသော မနသိကာရ မည်၏။ မြဲဟန် စသည်ဖြင့် နှလုံး
သွင်းမှု မထင်ရှားသော်လည်း ဒွါရ ၆-ပါး၌ထင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို
မရှုမှတ်မူ၍ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှုများသည် ဝိပဿနာ အရာ၌
များသောအားဖြင့် အယောနိသောမနသိကာရချည်းသာတည်း။
အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ...ထိုသို့သော နှလုံးသွင်းမှု များနှင့်
စပ်၍ ပြန်လည်စဉ်းစားဆင်ခြင်မိသောအခါ၌ မြဲဟန် စသည်ဖြင့်
သာ နှလုံးသွင်းမှု ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်တတ်သောကြောင့်တည်း။
ထင်ရှားစေဦးအံ့...မြင်ဆဲ ခဏ၌ မြင်တယ်ဟု မမှတ်မိသော
ကြောင့် မြင်ရုံမျှတွင် မရပ်ဘဲ ရှိငြားအံ့။ ထိုအခါ “ဘယ်သူကို
မြင်သည်၊ သူ့ကိုရှေးကလဲ မြင်ဘူးသည်၊ ယခုထက်တိုင် သူရှိ

နေသည်”ဟူ၍၎င်း၊ မြင်ပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌လဲ၊ “သူဘယ်ကို သွားလေ၏၊ ယခုလောက်ဆိုလျှင် ဘယ်နေရာမှ ရှိနေမှာဘဲ၊ မြင်သောငါကပင် ယခုစဉ်းစားနေသည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့်၎င်း၊ နှလုံးသွင်းမှုဖြစ်တတ်၏။ မြဲသည့်အနေအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုပင်တည်း။ “မိန်းမကိုမြင်သည်၊ ယောက်ျားကိုမြင်သည်၊ သူချမ်းသာကောင်းစားသည်၊ မြင်တွေ့ရတာကောင်းသည်” ဤသို့ စသည် ချမ်းသာသောအနေအားဖြင့်လဲ နှလုံးသွင်းမှု ဖြစ်တတ်၏။ မြင်ရသော ဝတ္ထုနှင့် မြင်မှုကို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါကောင်ဟုတ်သည့်အနေအားဖြင့်လဲ နှလုံးသွင်းမှု ဖြစ်တတ်၏။ လှပတင့်တယ် ကောင်းမွန်သည့်အနေအားဖြင့်လဲ နှလုံးသွင်းမှု ဖြစ်တတ်၏။ အနိစ္စ စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကား မဖြစ်တတ်ချေ။ ထိုအခါကျမှ နှလုံးသွင်းသော်လဲ အနိစ္စ စသည် အနေအားဖြင့် ကောင်းစွာ မထင်မြင်နိုင်ပြီ၊ မဂ်ဖိုလ် မဖြစ်နိုင်သည်မှာကား ဆိုဖွယ်ပင်မရှိပြီ။ သို့ဖြစ်၍၊ ရှုမှတ်မှုကင်းလျက် ရောက်တတ်ရာရာကို အလိုရှိတိုင်း နှလုံးသွင်းမှုများသည် “လိုလားအပ်သော စီးပွားချမ်းသာ အစစ်ဖြစ်သည့် ဝိပဿနာ မဂ် ဖိုလ်တို့ကိုကား မဖြစ်စေနိုင်၊ အကျိုးမဲ့ကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့်” **အယောနိသော မနသိကာရ** မည်၏။ အကုသိုလ် ဟူသမျှသည် ဤအ.ယောနိသော မနသိကာရလျှင် အကြောင်းရင်းရှိ၏။ ဤအရာ၌လဲ နောက်နောက် ဝီထိဆိုင်ရာ အကုသိုလ်တို့၏ အကြောင်းကို ဆိုလိုလျှင်၊ ရှေးရှေးဝီထိ၌ ပါဝင်သော အာဝဇ္ဇန်းနှင့် အကုသိုလ်ဇောအပေါင်းကို အ.ယောနိသော မနသိကာရဟု မှတ်အပ်၏။

တခုတည်းသော ဝီထိ၌ အကုသိုလ်တို့၏ အကြောင်းကို ဆိုလျှင်ကား အာဝဇ္ဇန်းကိုသာ အယောနိသောမနသိကာရဟု မှတ်အပ်၏။ ပုထုဇဉ်တို့သည် အများအားဖြင့် အကုသိုလ် ဖြစ်ကြောင်း အာရုံကိုသာ မြှော်လင့်လျက်ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ခွါရ ၆-ပါး၌ အာရုံထင်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ချစ်စရာလေလား၊ မုန်းစရာလေလား စသည်ဖြင့် စဉ်းစား ဆင်ခြင်သကဲ့သို့သော အာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် နည်းလမ်းမှားအတိုင်း နှလုံးသွင်းလျက်

ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ တစ္ဆေကြောက်တတ်သောသူအား ညဉ့် အခါ၌ ချွတ်ချွတ်သံကြားတိုင်း တစ္ဆေလေလားဟု စဉ်းစားမှု ဖြစ်သည်နှင့်လဲ တူ၏။ အသိမိတ်ဆွေနှင့် တွေ့လိုသော သူသည် မြင်တိုင်းသောလူကို အသိမိတ်ဆွေလေလားဟု နှလုံးသွင်းမိသည် နှင့်လဲတူ၏။ ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ထိုအာဝဇ္ဇန်းအားလျော်စွာ သမ္ပဒိစ္ဆိ၊ သန္တိရဏစိတ်တို့ဖြစ်ကြပြီးလျှင် ဝုဋ္ဌောစိတ်ကချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ် စသည်အနေအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်၏။ ထို့ကြောင့် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ ဇောတို့ဖြစ်လေကုန်၏။ မနောဒ္ဓါရ၌လဲ ချစ်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်စသည် အနေအားဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းစိတ်၏ နှလုံး သွင်းအားလျော်စွာ အကုသိုလ်ဇောများ ဖြစ်လေကုန်၏။ ဤသည် ကား အယောနိသောမနသိကာရကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ တည်း။

အကျဉ်းကား ဝိပဿနာအရာ၌ ရှုမှတ်မှုသည် ယောနိ သော မနသိကာရမည်၏။ ထိုရှုမှတ်မှုအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော နှလုံးသွင်းမှုကိုလဲ ယောနိသော မနသိ ကာရပင် ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ ရှုမှတ်မှုအား ကျေးဇူးမပြုတတ်မှု၍ ရောက်တတ်ရာရာကို အလိုရှိတိုင်း နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှုသည် အယောနိသောမနသိကာရ မည်၏။ ဤနီဝရဏအရာ၌ကား နီဝရဏတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော အစစွာ နှလုံးသွင်းမှုသည် အယောနိသော မနသိကာရ မည်၏။ ဤမနသိကာရ ၂-မျိုးကို ဖြစ်ခိုက်၌ မှတ်လျက် သိခြင်းသည် “ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ကာမတ္တန္တဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ၊ တဉ္စ ပဇာနာတိ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ ကာမတ္တန္တဿ ပဟာနံ ဟောတိ၊ တဉ္စ ပဇာနာတိ” စသည်နှင့်အညီပင်တည်း။

ယထာ စ ပဟိနဿ ကာမတ္တန္တဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ၊ တဉ္စ ပဇာနာတိ စသည်နှင့်အညီ သိပုံကား....ဝိစိကိစ္ဆာ သည် သောတာပတ္တိ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ကင်းငြိမ်း၏။ ဗျာပါဒ၊ ကုက္ကုစ္စတို့သည် အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ကင်းငြိမ်းကုန်၏။ ကာမတ္တန္တ၊ ထိန မိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စတို့သည် အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့

ကင်းငြိမ်းကုန်၏။ နိဝရဏ အသီး အသီးတို့၏ ငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သော မဂ်တို့ကိုကား ထိုထိုမဂ်များသို့ ရောက်ပြီးသောအခါ၌ သာလျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်သိနိုင်၏။ ရှေးအဖို့ ၌ကား ပြခဲ့သည့်အတိုင်းပင် သုတမယဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်၏။ ဤ သုတ သိသည်လည်း ထိုထို နိဝရဏများ ဖြစ်ပေါ်သော အခါ၌ “ကင်းငြိမ်းစေတတ်သော မဂ်သို့ မရောက်သေး၍ ဤနိဝရဏများ ဖြစ်ပေါ်ကြသည်”ဟု ဆုံးဖြတ်လျက် ထိုထို မဂ်များသို့ ရောက် အောင် အားထုတ်ရခြင်းအကျိုး ရှိပေ၏။

ခန္ဓာ စသည်တို့၌ ရှုမှတ်ပုံအသီးအခြား မရှိပြီ။ ရှေး၌ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း “မြင်တယ်၊ ကြားတယ်” စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်လျှင် ခန္ဓာ ဒေသနာနှင့် သင့်လျော်သောသူသည်၊ ခန္ဓာငါးပါး အလိုအားဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်၏။ အာယတန၊ ဓာတု ဒေသနာ စသည်တို့နှင့် သင့်လျော်သောသူသည် အာယတန၊ ဓာတ် စသည်တို့ အလို အားဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်၏။ နာမရူပ ဒေသနာနှင့်သာ သင့် လျော်သော သူသည် နာမ် ရုပ် ၂-ပါးတို့ အလိုအားဖြင့်သာလျှင် ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်၏။

ခန္ဓာကို သိပုံ

မြင်ဆဲ၌ မြင်တယ်ဟု မှတ်သောသူသည် မျက်စိကြည်လင်မှု၊ မြင်ရသော အဆင်းရုပ်တို့ကို ပဓာနပြု၍ သိသောအခါ၌ ရူပက္ခန္ဓာ ကို သိ၏။ မြင်၍ကောင်းခြင်း၊ မကောင်းခြင်း၊ မဆိုးမကောင်း ညီမျှခြင်းတို့ကို ပဓာနပြု၍ သိသောအခါ၌ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကိုသိ၏။ မြင်ရသောအဆင်း၌ မှတ်သားခြင်း သဘောကို သိသောအခါ၌ သညာက္ခန္ဓာကို သိ၏။ စိတ်ထဲ၌ အဆင်းနှင့် တွေ့မှု = ဖဿ၊ မြင်အောင် စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှု = စေတနာ၊ သာယာနှစ်သက် မှု = လောဘ၊ ကြည်ညိုမှု = သဒ္ဓါစသော သဘောတို့ကိုသိသော အခါ၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို သိ၏။ မြင်သောစိတ်ကို ပဓာနပြု၍ သိသော အခါ၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို သိ၏။ ဤသို့ ရုပ်သဘောမျှ၊ ဝေဒနာ သဘောမျှ စသည်ကို သိခြင်းသည် ဣတိ ရူပံ၊ ဣတိ ဝေဒနာ၊

ဣတိ သညာ၊ ဣတိ သင်္ခါရာ၊ ဣတိ ဝိညာဏံနှင့် အညီပင်တည်း။ ကြားဆဲ စသည်၌လဲ နည်းတူပင်တည်း။ ကွေးဆဲ၌ ‘ကွေးချင်တယ်၊ ကွေးတယ်’ဟု မှတ်သောသူသည် ကွေးသောအမှုအရာအားဖြင့် လှုပ်ရှားသော ရူပက္ခန္ဓာကိုလဲ သိ၏။ ကွေးချင်သော စိတ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာကိုလဲ သိ၏။ စိတ်ထဲ၌ ကွေးမှုနှင့် တွေ့ရသကဲ့သို့သော ဖဿ၊ ကွေးစေဟု အမိန့်ပေးသကဲ့သို့သော စေတနာ စသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကိုလဲ သိ၏။ ဝေဒနာ၊ သညာတို့ကား အများအားဖြင့် မထင်ရှားဘဲရှိတတ်ကုန်၏။ ထင်ရှားသောအခါ၌ ကွေးချင်မှု၏ ကောင်းခြင်း၊ မကောင်းခြင်းသဘော ဝေဒနာက္ခန္ဓာကိုလဲ သိ၏။ ကွေးမည်ဟု မှတ်သားမှု သညာက္ခန္ဓာကိုလဲ သိ၏။ ဆန့်ဆဲ၊ သွားဆဲ စသည်တို့၌လဲ နည်းတူ ပင်တည်း။ ဤသို့ သိ၍ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ် တဖက်ကမ်းသို့ ရောက်လတ်သော် “ဖောက်ပြန်တတ်သောရုပ်ကား ဤမျှသာတည်း၊ ခံစားတတ်သော ဝေဒနာကား ဤမျှသာတည်း၊ မှတ်သားတတ်သော သညာကား ဤမျှသာတည်း၊ အမှုအရာ ကြိယာကို ပြုတတ် ပြီးစေတတ်သော သင်္ခါရကား ဤမျှသာတည်း၊ အာရုံကိုသိကာမျှသော ဝိညာဏ်ကား ဤမျှသာတည်း”ဟု ပိုင်းခြားလျက်သိ၏။ ဤသို့သိခြင်းသည် သရုပ်ခွဲရာ၌ သိခြင်းကဲ့သို့ ဂဏန်းသင်္ချာဖြင့် ရေတွက်၍ သိခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ ရူမှတ်သောဉာဏ်ထဲ၌ ငါးမျိုး ကွဲပြားလျက် ထင်ရှားသော ထိုတရားအလုံးစုံကို ပေါ်တိုင်း ပေါ်တိုင်း မှတ်သိခဲ့ပြီးသောကြောင့် “အလုံးစုံကိုပင် မှတ်သိပြီ တွေ့မြင်ပြီ ကိုယ်ထဲ၌ မမှတ်သိရ မတွေ့မြင်ရသော ရုပ်စသည်တို့မရှိကြပြီ”ဟု သဘောကျသည့်အား လျော်စွာ ဆုံးဖြတ်လျက် သိခြင်းမျှသာတည်း။ ဤ ဆုံးဖြတ်လျက် သိခြင်းသည်လည်း ဣတိ ရူပံ၊ ဣတိ ဝေဒနာ စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌—

“ဣတိ ရူပန္တိ ဣဒံ ရူပံ၊ ဧတ္တကံ ရူပံ၊ န ဣတော ပရံ ရူပံ အတ္ထိတိ သဘာဝတော ရူပံ ပဇာနာတိ၊ ဝေဒနာဒိသုပိ ဧသေဝနယော = ဣတိရူပံ ဟူရာ၌ ဤသည်ကား ရုပ်တည်း၊ ရုပ်သည် ဤမျှသာတည်း။

ဤထက်အလွန် ရုပ်မရှိပြီဟု သဘာဝလက္ခဏာအားဖြင့် ရုပ်ကို သိ၏။ ဝေဒနာစသည်တို့၌လဲ နည်းတူပင်တည်း”ဟု ဖွင့်ပြ၏။

ရုပ်၏ သမုဒယ ဝယကို သိပုံ... မြင်ဆဲစသည် ကွေးဆဲစသည် ၌ ‘မြင်တယ် ကွေးတယ်’ စသည်ဖြင့် မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း “မျက်စိကြည်မှု မြင်ရသောအဆင်း၊ ရွှေရှားမှု” စသော ရုပ်တို့ကို “ဖျတ်ကနဲ ဖျတ်ကနဲ ပေါ်လာ၍ ရိပ်ကနဲ ရိပ်ကနဲ ကွယ်ပျောက် ကုန်ဆုံးသွားကြသည်” ဟု သိ၏။ ဤသို့ သိခြင်းသည် သမုဒယ, နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ ဟု ခေါ်သော ဖြစ်မှု၊ ဝယ, ဝိပရိကာမလက္ခဏာ ဟု ခေါ်သော ပျက်မှုတို့ကို မျက်မှောက် သိသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မည်၏။ ဗာလပုထုဇဉ် အပေါင်းသည် ရုပ်နာမ်တို့ကို “ချမ်းသာသည်, ကောင်းသည်, တင့်တယ်သည်” ဟူ၍ သာထင်၏။ “ဆင်းရဲ, မကောင်း, မတင့်တယ်” ဟူ၍ ကား မသိနိုင် မထင်နိုင်။ ဖြစ်ထိုက်သော ရုပ်နာမ်တို့၏ အလျှင်း မဖြစ်ပေါ်လာဘဲ ချုပ်ခြင်း, ကင်းခြင်းကိုလဲ ‘ချမ်းသာသည်, ကောင်းသည်’ ဟူ၍ မသိနိုင် မထင်နိုင်။ ဤမသိမှုသည် အဝိဇ္ဇာမည်၏။ ရှေးဘဝ၌ ကံကို ပြုစဉ်က ဤမသိမှုမကင်းသေး၍ ရုပ်နာမ်တို့၌ သာယာတောင့်တမှု သည်လည်း ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့်, သာယာနှစ်သက်အပ်သော ရုပ်နာမ်တို့အား ကောင်းစားစေရန် အမှုတစုံတရာကို ပြုခဲ့၏။ ဤပြုမှုသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံပင်တည်း။ ယခုဘဝ၏အကြောင်းကို သာဆိုလိုလျှင်, ကုသိုလ်ကံကိုသာ ယူအပ်၏။

ဝိပဿနာ ရှုသောသူသည် ရှေးအဘို့ကပင် ဒိဋ္ဌိ စ ဥဇုကာ ဟူသည်နှင့်အညီ “ကံကြောင့် ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး ဖြစ်ရသည်” ဟု သုတဖြင့် ယုံကြည် သိမြင်ပြီးဖြစ်၏။ ဝိပဿနာရှုသော အခါ၌ ရုပ် နာမ်တို့၏ အကြောင်းများစွာနှင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ကို မျက်မှောက်သိမြင်ရပြန်၏။ ထို့ကြောင့်, ဒိဋ္ဌိ သုတ ရောစပ်လျက် ဤဆိုလတုံသော နည်းဖြင့်လဲ သဘောကျနိုင် သိနိုင်လေ၏။ ရှေးဘဝက မသိမှုမကင်းသေး၍ ဤရုပ်ဖြစ်သည်, ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ သာယာ တောင့်တမှု တဏှာ မကင်းသေး၍ ဤရုပ် ဖြစ်သည်, ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ ပြုခဲ့သော အမှုကံရှိ၍

ဤရုပ်ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ ယခုဘဝ၌ စားသောက်အပ်သော အစာအာဟာရရှိ၍ ဤရုပ်ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင် ဟူ၍၎င်း ဆင်ခြင်လျက် သိ၏။ ဤသိခြင်းသည် အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓော စသော ပဋိသန္တိဒါမင်နှင့်အညီ **သမုဒယ** = ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ **ဝယ** **နိရောဓ** = ချုပ်ပျက်ကြောင်း မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ကင်းငြိမ်းကြောင်း တရားတို့ကို အနုမာနအားဖြင့် မှန်းဆ၍ သိသော ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်ပေတည်း။ ကွေးချင်မှု စိတ်ရှိ၍ ကွေးမှု လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်၊ ဤ သို့စသည်ဖြင့် သိခြင်းကို၎င်း အေးမှု ပူမှု ဥတုရှိ၍ အေးရုပ် ပူရုပ်ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟု သိခြင်းကို၎င်း၊ ယခုဘဝ အကြောင်းကို သိမှု အဖြစ်ဖြင့် သဘောတူသောကြောင့် “အာဟာရသမုဒယာ ရူပသမုဒယော၊ အာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓော”ဟူသော ပါဠိဖြင့်ပင် ပြသည်ဟု မဟာဋီကာ၌ဆို၏။ ဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့် ရုပ်၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဖြစ်ကြောင်း ပျက်ကြောင်းတို့ကို သိခြင်းသည် ဣတိ ရူပဿ သမုဒယော၊ ဣတိ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမော-ဟူသော ပါဠိနှင့် အညီပင် တည်း။

ဝေဒနာ၏ သမုဒယ ဝယကို သိပုံ...ကိုယ်ထဲ စိတ်ထဲ၌ ချမ်းသာမှု ကောင်းမှု ဝမ်းသာမှု ကောင်းမှု ဝမ်း

သာမှု သုခဝေဒနာ၊ ဆင်းရဲမှု မကောင်းမှု မခံသာမှု နှလုံးမသာမှု ဒုက္ခဝေဒနာ၊ မဆိုး မကောင်း ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို ‘ချမ်းသာတယ်၊ ကောင်းတယ် စသည်ဖြင့် မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ထို ခံစားမှု ကလေးများကို “ဆတ်ကနဲ ဆတ်ကနဲ ပေါ်လာ၍ ရိပ်ကနဲ ရိပ်ကနဲ ကွယ်ပျောက် ကုန်ဆုံးသွားကြသည်”ဟုသိ၏။ ဤသို့ သိခြင်းသည် **သမုဒယ**၊ **နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ** ဟု ခေါ်သော ဖြစ်မှု၊ **ဝယ**၊ **ဝိပရိဏာမလက္ခဏာ** ဟုခေါ်သော ပျက်မှုတို့ကို မျက်မှောက်သိသောဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မည်၏။ ရှေးဘဝက မသိမှုမကင်းသေး၍ ဤခံစားမှု ဖြစ်သည်၊ ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင် ဟူ၍၎င်း၊ သာယာ တောင့်တမှု မကင်းသေး၍ ဤ ခံစားမှု ဖြစ်သည်၊ ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင် ဟူ၍

၎င်း၊ ပြုခဲ့သော အမှုကံရှိ၍ ဤခံစားမှုဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင် ဟူ၍၎င်း၊ ယခုလောလောဆယ် အာရုံနှင့် တွေ့မှုဖဿရှိ၍ ဤခံစားမှု ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင် ဟူ၍၎င်း ဆင်ခြင်လျက် သိ၏။ ဤသိခြင်းသည် **သမုဒယ =** ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ **ဝယ၊ နိရောဓ =** ချုပ်ပျက်ကြောင်းတရားတို့ကို အနုမာနအားဖြင့် မှန်းဆ၍သိသော ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်ပေတည်း။ မှီရာရပ်ရှိ၍ ဤခံစားမှု ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်၊ အာရုံရှိ၍ ဤခံစားမှု ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖဿမှ တပါးသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတို့ကို သိခြင်းသည် **ဖဿသမုဒယာ ဝေဒနာ သမုဒယော၊ ဖဿနိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓော**၊ ဟူသော ပါဠိ၌ အတွင်းဝင်၏။ သညာ သင်္ခါရတို့၏ ဥဒယ၊ ဝယကို သိပုံသည် ဤဝေဒနာ၏ ဥဒယ၊ ဝယကို သိပုံနှင့်တူ၏။ ဣတိ ဝေဒနာယ သမုဒယော၊ ဣတိ ဝေဒနာယ အတ္ထင်္ဂမော၊ ဣတိ သညာယ သမုဒယော စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

ဝိညာဏ်၏ သမုဒယဝယကိုသိပုံ.... မြင်ဆဲ၊ ကွေးဆဲ၊ ကြံဆဲ၊ စသည်၌ “မြင်တယ်၊ ကြားတယ်၊ ကွေးချင်တယ်၊ ဆန့်ချင်တယ်၊ ကြံတယ်၊ မှတ်တယ်၊ သိတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မြင်သောစိတ် စသည်တို့ကို “ဖျတ်ကနဲ ဖျတ်ကနဲ ပေါ်လာ၍ ရပ်ကနဲ ရပ်ကနဲ ကွယ်ပျောက်ကုန်ဆုံးသွားကြသည်” ဟု သိ၏။ ဤသို့ သိခြင်းသည် **သမုဒယ၊ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ** ဟု ခေါ်သော ဖြစ်မှု၊ **ဝယ၊ ဝိပရိဏာမလက္ခဏာ** ဟု ခေါ်သော ပျက်မှုတို့ကို မျက်မှောက် သိသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မည်၏။ ရှေးဘဝက မသိမှု မကင်းသေး၍ ဤစိတ် ဖြစ်သည်၊ ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ သာယာတောင့်တမှု မကင်းသေး၍ ဤစိတ်ဖြစ်သည်၊ ကင်းလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း၊ ပြုခဲ့သော အမှု ကံရှိ၍ ဤစိတ်ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင် ဟူ၍၎င်း၊ မှီရာရပ်နှင့်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာစသော နာမ်ရှိ၍ ဤစိတ် ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟူ၍၎င်း ဆင်ခြင်၍ သိ၏။ ဤသိခြင်းသည် **သမုဒယ =** ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ **ဝယ-နိရောဓ =**

ချုပ်ပျက်ကြောင်း တရားတို့ကို အနုမာန အားဖြင့် မှန်းဆ၍ သိသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပေတည်း။ အာရုံရှိ၍ ဤစိတ် ဖြစ်သည်၊ ရှေးရှေးစိတ်ရှိ၍ နောက်နောက်စိတ် ဖြစ်သည်၊ မရှိလျှင်ကား မဖြစ်နိုင်ဟု သိခြင်းသည် **နာမရူပသမုဒယာ ဝိညာဏသမုဒယော**၊ **နာမရူပနိရောဓာ**၊ **ဝိညာဏနိရောဓော** ဟူသော ပါဠိ၌ အတွင်းဝင်၏။ **ဣတိ ဝိညာဏဿ သမုဒယော**၊ **ဣတိ ဝိညာဏဿ အတ္တမော**နှင့် အညီပင်တည်း။

ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ခန္ဓာတပါးတပါး၌ ဖြစ်မှုကို သိခြင်းက ၁-ပါး၊ ပျက်မှုကိုသိခြင်းက ၁-ပါး၊ ဖြစ်ကြောင်းကို သိခြင်းက ၄-ပါး၊ ပျက်ကြောင်းကို သိခြင်းက ၄-ပါးဖြစ်၍ အသိဉာဏ် ၁၀-ပါးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးလုံး၌ အသိဉာဏ် ၅၀-ဖြစ်၏။ ဤဉာဏ် ၅၀-ကိုပင် “လက္ခဏာ ၅၀-ကို သိသော **ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်**”ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ မိန့်ဆိုလေသည်။ ထိုဉာဏ်တို့တွင် ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ကို သိသောဉာဏ် ၁၀-ပါးသည်သာလျှင် လိုရင်းပေတည်း။

အာယတန ဓာတ် နာမ်ရုပ်တို့ကိုသိပုံ

မြင်ဆဲ၌ မျက်စိ ကြည်မှုသည် စက္ခာယတန၊ စက္ခာဓာတ်မည်၏။ မြင်ရသော အဆင်းသည် ရူပါယတန၊ ရူပဓာတ်မည်၏။ မြင်မှု စိတ်အပေါင်းသည် မနာယတနမည်၏။ ထိုတွင် မြင်ရုံမျှစိတ်သည် စက္ခာဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ ထိုစိတ်၏ရှေးအခြားမဲ့၌ “ဘာလဲဟု စဉ်းစားသကဲ့သို့” ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် နောက် အခြားမဲ့၌ “မြင်ရသောအဆင်းကို ခံယူသကဲ့သို့ အာရုံပြုလျက်” ဖြစ်သော သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိုင်းစိတ်တို့သည် မနောဓာတ်မည်၏။ မြင်ရသောအဆင်းကို စုံစမ်းသော သန္တိရဏစိတ်၊ ကောင်းတယ်စသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်သော ဝုဠောစိတ်၊ အဆင်းဆီသို့ တဟုန်တည်း ပြေးသွားသကဲ့သို့ ဖြစ်သော ဇောစိတ်၊ ထိုဇောနောက်မှ ဆက်လက်၍ သိမ်မွေ့စွာ အာရုံပြုလျက် ဖြစ်သော တဒါရုံစိတ်၊ ဤစိတ် အပေါင်းသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ အဆင်းကို တွေ့မှု = ဖဿ၊ ခံစား

မူ = ဝေဒနာ, မှတ်သားမှု = သညာ, စေ့ဆော် တိုက်တွန်းမှု = စေတနာ, နှစ်သက်မှု = လောဘ, မုန်းမှု = ဒေါသ, ကြည်လင်မှု = သဒ္ဓါ, ဤသို့ အစရှိသော စေတသိက် အပေါင်းသည် ဓမ္မာယတန, ဓမ္မဓာတ်မည်၏။ စိတ် စေတသိက် အပေါင်းသည် အဆင်းအာရုံဆီသို့ သွားတတ် ညွတ်တတ်သောကြောင့် နာမ်မည်၏။ မျက်စိ ကြည်မှုနှင့် မြင်ရသော အဆင်းသည် အာရုံဆီသို့ ကား မသွားတတ်မှု၍ ဆန့်ကျင်ဘက်နှင့် တွေ့ဆုံလျှင် ဖောက်ပြန်ရုံသာ ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲတတ်သောကြောင့် ရုပ်မည်၏။ မြင်တိုင်း မြင်တိုင်း “မြင်တယ်, မြင်တယ်” ဟု မှတ်သောသူသည် ထိုခဏ၌ ထင်ရှားရှိသော ဤ အာယတန ၄-ပါး၊ ဓာတ် ၆-ပါး၊ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးတို့ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ သိ၏။

ကြားဆဲ၌ နားကြည်မှုသည် သောတာယတန, သောတဓာတ် ရုပ်တရားမည်၏။ ကြားရသော အသံသည် သဒ္ဓါယတန, သဒ္ဓဓာတ်, ရုပ်တရားမည်၏။ ကြားမှုသည် မနာယတန, သောတ-ဝိညာဏဓာတ်, မနောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်, ဓမ္မာယတန, ဓမ္မဓာတ်, နာမ်တရားမည်၏။ နံဆဲ၌ နှာခေါင်း ကြည်မှုသည် ဃာနာယတန, ဃာနဓာတ်, ရုပ်တရား မည်၏။ နံရသော အနံသည် ဂန္ဓာယတန, ဂန္ဓဓာတ်, ရုပ်တရားမည်၏။ နံမှုသည် မနာယတန, ဃာနဝိညာဏဓာတ်, မနောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်, ဓမ္မာယတန, ဓမ္မဓာတ်, နာမ်တရားမည်၏။ စားသိဆဲ၌ လျှာကြည်မှုသည် ဇိဌာယတန, ဇိဌာဓာတ်, ရုပ်တရား မည်၏။ စားသိရသောအရသာသည် ရသာယတန, ရသဓာတ်, ရုပ်တရား မည်၏။ စားသိမှုသည် မနာယတန, ဇိဌာဝိညာဏဓာတ်, မနောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်, ဓမ္မာယတန, ဓမ္မဓာတ်, နာမ်တရားမည်၏။ ထိသိဆဲ၌ ကိုယ်ကြည်မှုသည် ကာယာယတန, ကာယဓာတ်, ရုပ်တရားမည်၏။ ထိသိရသော အတွေ့သည် ဖောဠဗ္ဗာယတန, ဖောဠဗ္ဗဓာတ်, ရုပ်တရားမည်၏။ ထိသိမှုသည် မနာယတန, ကာယဝိညာဏဓာတ်, မနောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်, ဓမ္မာယတန, ဓမ္မဓာတ်, နာမ်တရားမည်၏။

သို့ဖြစ်၍ ကြားခိုက်စသည်၌ “ကြားတယ်၊ ကြားတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်သောသူသည်’ ထိုထိုခဏ၌ ထင်ရှားရှိသော အာယတန ၄-ပါး၊ ဓာတ် ၆-ပါး၊ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးတို့ကို ထိုက်သည်အား လျော်စွာ သိ၏။

ကြံသိဆဲ၌ ကြံသိရုံမျှ = အာရုံကိုယူရုံ ရရုံမျှ သဘောဖြစ်သော စိတ်အပေါင်းသည် မနာယတန၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ နာမ် တရားမည်၏။ စိတ်ထဲ၌ ထိုထိုအာရုံကိုတွေ့မှု = ဖဿ၊ ခံစားမှု = ဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှု = သညာ၊ စေ့ဆော် တိုက်တွန်းမှု = စေတနာ၊ တည်ကြည်မှု = သမာဓိ၊ ကြံမှု = ဝိတက်၊ စဉ်းစားမှု = ဝိစာရ၊ ဆုံးဖြတ်မှု = အဓိမောက္ခ၊ အားထုတ်မှု = ဝီရိယ၊ နှစ်သိမ့် အားရမှု = ဝီတိ၊ လိုလားကာမျှ = ဆန္ဒ၊ လိုချင်နှစ်သက်မှု = လောဘ၊ မုန်းမှု၊ ပျက်စေလိုမှု = ဒေါသ၊ သိမှားမှု = မောဟ၊ အယူမှားမှု = ဒိဋ္ဌိ၊ ထောင်လွှားမှု အထင်ကြီးမှု = မာန၊ မနာ လိုမှု = ဣဿာ၊ ဝန်တိုမှု = မစ္ဆရိယ၊ နောင်တပူမှု = ကုက္ကုစ္စ၊ ထိုင်းမှိုင်း ပျင်းရိမှု = ထိနမိဒ္ဓ၊ ပျံ့လွင့်မှု = ဥဒ္ဓစ္စ၊ ယုံမှားမှု = ဝိစိကိစ္ဆာ၊ မလိုချင်မှု = အလောဘ၊ ချမ်းသာ စေလိုမှု = အဒေါသ၊ သနားမှု = ကရုဏာ၊ ကြည်သာ ဝမ်းမြောက်မှု = မုဒိတာ၊ ယုံမှု ကြည်လင်မှု ကြည်ညိုမှု = သဒ္ဓါ၊ အမှတ်ရမှု = သတိ၊ မကောင်းမှုမှ ရှက်ကြောက်မှု = ဟိရိဩတ္တပ္ပ၊ အမှန်အတိုင်း သိမှု = ပညာ၊ ငြိမ်းအေးမှု = ပဿဒ္ဓိ၊ ပေါ့ပါး လျင်မြန်မှု = လဟုတာ-ဤသို့ အစရှိသော စေတသိက်အပေါင်းသည် ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်မည်၏။ နာမ်တရားပင်တည်း။ ကြံသိမှု၏ တည်မှီရာ ဖြစ်သော နှလုံးရုပ် = ဟဒယဝတ္ထု၊ မိန်းမသန္တာန်၌ မိန်းမဟန်ပန် အမူအရာအလုံးစုံ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း မျိုးစေ့ရုပ် = ဣတ္ထိန္ဒြေ၊ ယောက်ျားသန္တာန်၌ ယောက်ျားဟန်ပန် အမူအရာ အလုံးစုံ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း မျိုးစေ့ရုပ် = ပုရိသိန္ဒြေ-ဤသဘော တို့သည် ရုပ်တရားမည်ကုန်၏။ ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်တို့ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ကြံသိခိုက်၌ “ကွေးချင်တယ်၊ ဆန့်ချင်တယ်၊ ကြံတယ်၊ တွေးတယ်၊ စိတ်ကူးတယ်၊ စဉ်းစားတယ်၊ ဆင်ခြင်တယ်၊ ရှုတယ်၊

မှတ်တယ်၊ သိတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်သောသူသည် ထိုခဏ၌ ထင်ရှားရှိသော ဤအာယတန ၂-ပါး၊ ဓာတ် ၂-ပါး၊ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးတို့ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ သိ၏။ ဤကြံသိဆဲ၌ အာရုံသည်ကား ပရမတ်လဲ ရှိ၏၊ ပညတ်လဲ ရှိ၏၊ ပရမတ် ဖြစ်ပါ မူကား ထိုအာရုံဖြစ်သော အာယတန၊ ဓာတ်၊ နာမ် ရုပ်တို့ကိုလဲ သိနိုင်သေး၏။

သံယောဇဉ်ကို သိပုံ

ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ၌ ရှိသော ကာမအာရုံ ဝတ္ထုတို့ကို သာယာ တောင့်တမှုသည် ကာမရာဂမည်၏။ စိတ်ဆိုးမှု၊ စိတ်ပျက်မှု၊ မုန်းမှု၊ သေပျက်စေလိုမှုသည် ပဋိသမည်၏။ မိမိကိုယ်ကို အကောင်း အမြတ်ထား၍ သူတပါးနှင့် နှိုင်းပြိုင်မှု၊ ထောင်လွှားမှု၊ အထင် ကြီးမှုသည် မာနမည်၏။ “ငါကောင်၊ သတ္တဝါကောင်၊ လိပ်ပြာ ကောင်၊ ဝိညာဏ်ကောင်ရှိသည်။ ထိုအကောင်သည် မသေမပျက် ဘဲ အမြဲတည်ရှိနေသည် ဟူ၍၎င်း၊ ထိုအကောင်သည် သေလျှင်၊ ပျောက်ပျက် ပြတ်စဲသွားသည် ဟူ၍၎င်း” ထင်မြင်ယူဆခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိမည်၏။ ယုံမှားမှုသည် ဝိစိကိစ္ဆာမည်၏။ “နွား ခွေး စသည် တို့၏ အလေ့အကျင့်ကို ပြုကျင့်လျှင်၊ ချမ်းသာကောင်းစားသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်သည်” ဟု ယူဆခြင်းသည် သီလဗ္ဗတ- ပရာမာသမည်၏။ ဘဝကောင်း ဘဝမြတ်ကို သာယာတောင့်တ မှုသည် ဘဝရာဂမည်၏။ သူတပါး ကောင်းစားသည်ကို မနာလို မှုသည် ဣဿာမည်၏။ ကိုယ်ပိုင် ဝတ္ထု ပစ္စည်း ဂုဏ်ကြက်သရေ မျိုးကို သူတပါးအား မရစေလိုမှု၊ ကိုယ်နှင့်စပ်သွယ်သောသူတို့ကို သူတပါးနှင့် မစပ်သွယ်စေလိုမှု၊ ဝန်တိုမှုသည် မစ္ဆရိယမည်၏။ ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘောမှန်ကို မသိမှု၊ အလွဲ အမှားကို သိမှုသည် အဝိဇ္ဇာမည်၏။ ဤအဝိဇ္ဇာသည် ကာမရာဂစသော သံယောဇဉ် ၉-ပါးတို့နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် တပေါင်းတည်း ဖြစ်၏။ ဤတရား ၁၀-ပါးတို့ ဖြစ်လျက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘဝဟောင်းမှ သေလျှင် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ရပြန်လေ၏။ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဤတရား ၁၀-ပါးတို့သည် သံယောဇဉ် မည်ကုန်၏။

“မှီရာ ဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မလွတ်မြောက်နိုင်အောင် ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ချည်နှောင်တတ်သော တရားများ” ဟု ဆိုလို၏။

မြင်ဆဲ ကြားဆဲ စသည်၌ ထင်ရှားရှိသော မျက်စိ ကြည်မှု၊ မြင်ရသောအဆင်း၊ မြင်မှု နားကြည်မှု ကြားရသောအသံ၊ ကြားမှု စသော အာယတနတို့ကို “မြင်တယ် ကြားတယ် စသည်ဖြင့် မမှတ်မိသောကြောင့်” အမှန်အတိုင်း မသိရသောသူအား ဤ သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးတို့သည် အကြောင်း ညီညွတ်သည်အား လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်ကုန်၏။ ဖြစ်ပေါ်လျှင် ထိုကာမရာဂ စသည်ကို ‘သာယာတယ်’ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် အတိုင်းပင် မှတ်၍ သိအပ်၏။ ဤသို့မှတ်ခြင်းဖြင့် “ကာမရာဂစသည် ဖြစ်ပေါ်အောင် လှုံ့ဆော်ပေးသော အစစွာ နှလုံးသွင်းမှု = **အ ယောနိသော မနသိကာရ** ကိုလဲ” သိ၏။ “မှတ်သိခြင်းကြောင့် ကာမရာဂစသည် ကင်းပြတ်သွားသည်” ဟု သံယောဇဉ် ကင်းငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော **ယောနိသော မနသိကာရ** ကိုလဲ သိ၏။ မှတ်မှုရင့်သန်သော အခါ၌ကား “ကာမရာဂ စသည်ဖြစ်စေရန် နှလုံးသွင်းစ ပြုသည်နှင့် တပြိုင်နက် မှတ်သိ သောကြောင့်” ကာမရာဂစသည် ထင်ရှား မဖြစ်ပေါ်ဘဲ ကင်းငြိမ်း သွားသည်လည်း ရှိတတ်သေး၏။ ယဉ္ဇ တဒုဘယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သံယောဇနံ၊ တဉ္ဇ ပဇာနာတိ။ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ၊ တဉ္ဇ ပဇာနာတိ၊ ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သံယောဇနဿ ပဟာနံ ဟောတိ၊ တဉ္ဇ ပဇာနာတိ နှင့် အညီပင်တည်း။

ယထာ စ ပဟိနဿ သံယောဇနဿ အာယတိံ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ၊ တဉ္ဇ ပဇာနာတိ နှင့် အညီ သံယောဇဉ်တို့ကို အကြွင်းမဲ့ ငြိမ်းစေတတ်သော မဂ်ကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းသည်ကား ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သို့ ရောက်မှ ဖြစ်၏။ သုတမယဖြင့် သိရန်ကား ဤသို့တည်း၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတ ပရာမာသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်က အကြွင်းမဲ့ ငြိမ်းစေ၏။ ကြမ်းတန်းသော ကာမရာဂ ပဋိသန္တတို့ကို သကဒါဂါမိမဂ်က ငြိမ်းစေ၏။ သိမ်မွေ့သော ကာမရာဂ၊ ပဋိသန္တတို့ကို အနာဂါမိမဂ်က

ငြိမ်းစေ၏။ မာန၊ ဘဝရာဂ၊ အဝိဇ္ဇာတို့ကို အရဟတ္တမဂ်က ငြိမ်းစေ၏။

မပေးတိုင်း၊ မစ္ဆရိယ မဟုတ် ... ဤအရာ၌ “မစ္ဆရိယကို သောတာပတ္တိ မဂ်က ပယ်သည်” ဟု ဆိုသောကြောင့် “သောတာပန်သည် မိမိ၏ပစ္စည်းကို တောင်းတိုင်း စွန့်လှူသည်၊ ပစ္စည်းကို သိမ်းဆည်းခြင်း မရှိ” ဟူ၍ ကား မယူအပ်။ အကြောင်းမူကား... ပစ္စည်းကို သိမ်းပိုက်ခြင်း ကိုယ်ပိုင်အဖြစ်မှ မစွန့်လိုခြင်း၊ ခင်မင် တွယ်တာခြင်းသည် လောဘ သာတည်း၊ မစ္ဆရိယမဟုတ်။ မိမိ ပစ္စည်းကို သူတပါး ပိုင်ဆိုင်မည်၊ သုံးစွဲမည်၌ သည်းမခံနိုင် မကြည်ဖြူနိုင်သော ဝန်တိုမှုသည်သာလျှင် မစ္ဆရိယပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ မစွန့်လှူနိုင်ခြင်းသည် မစ္ဆရိယနှင့်သာ ဆိုင်သည်မဟုတ် လောဘနှင့်လဲ ဆိုင်သေး၏။ သောတာပန်မှာ မစ္ဆရိယ ကင်းသော်လဲ လောဘကား မကင်းသေးသည် သာ တည်း။ ဤအရာ၌ ဘုရားလက်ထက်က သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်ဖြစ်ကြသော သူဌေးကြီးများ၊ သူဌေးကတော်ကြီးများ၊ မင်းနှင့် မိဖုရားများ အကြောင်းကို စဉ်းစား ကြည့်သင့်၏။ ထို ကာလက သူခိုး ဒဗြများလဲ ရှိကြ၏။ သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင် ဘက်ကို ပြုကြသော တိတ္ထိများ၊ ၎င်းတို့၏ တပည့်များလဲ ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် အရမ်း တောင်းမည့်သူများ ရှိကြမည်သာတည်း။ ထို သူတို့အား တောင်းတိုင်းပေးရလျှင်၊ ထိုအရိယာမင်း သူဌေးများ သည် ဥစ္စာလက်မဲ့ ဖြစ်လေရာ၏။ ထို့ပြင်... အနာထပိဏ် သူဌေး အိမ်သို့ သူခိုး ကပ်သော ဝတ္ထုကိုလဲ စဉ်းစား ကြည့်သင့်၏။ တောင်း၍ လိုသလောက် ရမည်ဆိုလျှင်၊ အပြစ် ကြီးလေးသော ခိုးမှုကို ထိုသူတို့ မပြုကြလေရာ။ သို့ဖြစ်၍ သူတပါး ပိုင်ဆိုင်သွား မည်၊ သုံးစွဲမည်၌ မကြည်ဖြူနိုင်ခြင်း ဝန်တိုခြင်းကိုသာလျှင် မစ္ဆရိယ ဟု မှတ်အပ်၏။ သူတပါး ပိုင်ဆိုင် သုံးစွဲမည့်အတွက် မကြည်ဖြူခြင်း မရှိပါဘဲလျက် ခင်မင် မြတ်နိုးအပ်သော ဝတ္ထုကို မစွန့်လှူ နိုင်ခြင်း သည်ကား လောဘ၏ အရာသာတည်း။ မပေးသင့်သည်ကို တောင်းသောသူအား မပေးနိုင်ခြင်းသည်ကား လောဘ၊ မစ္ဆရိယ

၂-ပါးလုံးနှင့် မဆိုင်ဟု မှတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် သင်းပိုင်ကို အလှူခံသော အရှင် ဥဒါယိအား ဥပ္ပလဝဏ် ထေရီမက “မယံ ခေါဘန္တေ မာတုဂါမာနာမ ကိစ္ဆလာဘာ၊ ဣဒဉ္စ မေ အန္တိမံ ပဉ္စမံ စိဝရံ၊ နာ-ဟံ ဒဿာမိ = အရှင်ဘုရား ! တပည့်တော်တို့ မာတုဂါမများမှာ ရနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ တပည့်တော်၏ ဤသင်္ကန်းကလဲ အနည်းဆုံးထဲက ငါးထည်မြောက် သင်္ကန်း ဖြစ်ပါသည်။ တပည့်တော် လှူမည် မဟုတ်” ဟု ငြင်းပယ်လေပြီ။ ဤ ထေရီမသည် လောဘ၊ မစ္ဆရိယတို့မှသာ ကင်းသည်မဟုတ်သေး။ ကိလေသာ အလုံးစုံ ကင်းငြိမ်းပြီးသော ရဟန္တာမ အစစ်ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်ပါလျက် “သင်းပိုင်ကို မလှူနိုင်” ဟု ငြင်းပယ်သည်မှာ အဘယ်ကြောင့် ပါနည်း?၊ မလှူသင့်သော ပစ္စည်းကို တောင်းသောကြောင့်ပင် မဟုတ်ပါလော? သို့ဖြစ်၍ တောင်းခံ၍မရတိုင်း မပေးမလှူသောသူကို ‘မစ္ဆရိယ ရှိသည်’ ဟု မစွပ်စွဲမိစေရန် သတိပြုရ၏။

ဗောဇ္ဈင်ကို သိပုံ

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ မှတ်မှု စင်ကြယ်သော အခါ၌ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မှတ်အပ်သောအာရုံ၌ မှီကပ်လျက်နေသကဲ့သို့ ထင်သောသတိသည် ထက်သန် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုအခါ၌ ဖြစ်ပျက်သော ရုပ်နာမ်အာရုံသည် မှတ်သောစိတ်ထဲ၌ အလိုလိုပင် ကျရောက် လာသကဲ့သို့ ရှိ၏။ အာရုံ တခုခုကို မှတ်သိပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် အခြား အာရုံ တခုခုသည် အသင့် ထင်ပေါ်လျက် ရှိ၏။ မှတ်သောစိတ်ကို အာရုံထဲ၌ စုံစုံမြုပ် ဝင်စေဘိသကဲ့သို့ ရှိ၏။ မှတ်သိစရာအာရုံကိုလဲ မှတ်သိမှုစိတ်ထဲ၌ စုံစုံမြုပ် ဝင်စေဘိသကဲ့သို့ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ၎င်းသတိကို “အဝိလာပနလက္ခဏာ = သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံမှ မပေါ်မထွက်စေခြင်း-မှတ်သိစရာ အာရုံကိုလဲ မှတ်သိမှုမှ မပေါ် မထွက်စေခြင်း သဘောရှိသည်” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုလေသည်။ ဤသို့ ထက်သန် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်သော သတိသည် မဂ်ဉာဏ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ် သောကြောင့် **သတိသမ္ပောဇ္ဈင်** မည်၏။

မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မှတ်အပ်သောအာရုံ၌ ပါဝင်သော အထူး ထင်ရှားသည့် ရုပ်နာမ် တပါးပါး၏ သဘောမှန်ကိုလဲ သိ၏။ မှတ်သောစိတ်ထဲ၌ ခေါင်းပြု၍ ဝင်လာသကဲ့သို့သော ထိုရုပ်နာမ်၏ အစဖြစ်ပေါ်မှုကိုလဲ ပိုင်းခြား၍ သိ၏။ တိကနဲ ပြတ်သွားသကဲ့သို့သော ကုန်ဆုံး ပျောက်ပြယ်မှု = ပျက်မှုကိုလဲ ပိုင်းခြား၍ သိ၏။ မမြဲသော အမူအရာဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဆင်းရဲသော မကောင်းသော အမူအရာ = မနှစ်သက်ဖွယ် အမူအရာ ဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အလိုအတိုင်း ပြီးစေနိုင်သည့် ငါကောင်မဟုတ် ငါကောင် မရှိသည့် အမူအရာဟူသော အနတ္တလက္ခဏာ၊ ဤလက္ခဏာ၊ တို့ကိုလဲ ရှင်းလင်းစွာ သိ၏။ ဤ အသိဉာဏ်သည် **ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်** မည်၏။

မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မယုတ် မလွန်သော အားထုတ်မှုသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ တရံတခါတွင် တခုခုသော ဣရိယာပုထ်၌ အခြေပြုသည်မှစ၍ ဤ အားထုတ်မှုကို အလွန်တင်းစွာ မြှင့်တင်၍ ထားမိသောကြောင့် နောက်အဖို့၌လဲ အလွန် ကြောင့်ကြစိုက်လျက် ရှိတတ်၏။ ထိုအခါ၌ ပျံ့လွင့်မှု မကင်းသောကြောင့် မှတ်မှုသည် ကောင်းသင့်သလောက် မကောင်းဘဲ ရှိတတ်၏။ တရံတခါ၌ကား အခြေပြုသည်မှစ၍ လျော့လွန်းစွာ ထားမိသောကြောင့် နောက်အဖို့၌လဲ လျော့ယဲယဲဖြစ်၍ နေတတ်၏။ ထိုင်းမှိုင်းမှု မကင်းသောကြောင့် မှတ်မှုသည် မှိန်မှေးမှေး ဖြစ်၍ နေတတ်၏။ အခြေပြုသည်မှစ၍ မလျော့ မတင်း ခပ်မှန်မှန် အားထုတ်ခဲ့၍ ဖြစ်စေ၊ တင်းလွန်းသော အားထုတ်မှုကို အနည်းငယ် လျော့၍ ဖြစ်စေ၊ လျော့လွန်းသည်ကို အနည်းငယ် တင်းစေ၍ ဖြစ်စေ၊ ညီမျှသော အားထုတ်မှုဖြစ်သော ကာလ၌ကား အလွန် ကြောင့်ကြ မစိုက်သောကြောင့်လဲ ပျံ့လွင့်မှု ကင်း၏။ ကြောင့်ကြစိုက်မှု အလျှင်း မကင်းသော ကြောင့်လဲ ထိုင်းမှိုင်း မှိန်မှေးခြင်းမရှိ။ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းကို မလစ်လပ်ရအောင် မှတ်မိလျက်၊ မှတ်မိလျက်ချည်းသာ ရှိလေ၏။ ဤသို့သော အားထုတ်မှုသည် **ဝိရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်** မည်၏။

မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်းသော စိတ်၏ နှစ်သိမ့် ရောင့်ရဲမှု၊ အားရ ကျေနပ်မှုသည် **ဝီတိသမ္ပောဇ္ဈင်** မည်၏။ ရှုမှတ်မိစေရန် ကြောင့်ကြ ဗျာပါရ မစိုက်ထုတ်ရတော့ဘဲ စိတ်၏ ငြိမ်းအေးမှု သည် **ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင်** မည်၏။ ဤ ဝီတိ ပဿဒ္ဓိတို့သည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြစ်ခါစ၌ အလွန် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထိုအခါ၌ မကြိုဘူးသော ပျော်မွေ့ ငြိမ်းအေးမှုတို့ကို တွေ့ရသော ကြောင့် ဝမ်းသာ၍ မဆုံးနိုင်အောင် ရှိတတ်၏။ သဗ္ဗရတိ° မေဗ္ဗရတိ ဇိနာတိ = ပျော်မွေ့မှု အလုံးစုံကို တရားဖြင့် ပျော်မွေ့မှု က သာလွန်၊ အောင်နိုင်သည်” ဟူသော ဒေသနာကို မှန်ပါပေစွ ဟု ထောက်ခံနိုင်၏။ သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း၊ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်း၊ မှတ်ခြင်းစသော ကိုယ် စိတ် အမှုအရာ အလုံးစုံတို့၌ သုခဝေဒနာ မကင်းသောကြောင့် အခါခပ်သိမ်း ကောင်းနေသည်ကိုသာ တွေ့ရတတ်၏။ ဝီတိ၏ အစွမ်းကြောင့် လေပုခက်၌ စီးနေရသကဲ့သို့ တငြိမ့်ငြိမ့်ဖြစ်၍လဲ နေတတ်၏။ ပဿဒ္ဓိ၏ အစွမ်းကြောင့် ဘာကိုမျှ မမှတ်ရတော့ဘဲ ငြိမ်းအေး နေသလို၊ ငေးနေသလိုလဲ ဖြစ်တတ်၏။ ဘင်္ဂဉာဏ် စသည်တို့၌ ကား ဤ ဝီတိ ပဿဒ္ဓိတို့သည် တရံတခါသာ ထင်ရှားဖြစ်ကုန် ၏။ သို့သော် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်၌ကား တရံတခါ ကြာမြင့်စွာ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်တတ်ကုန်သေး၏။

မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မှတ်အပ်သော အာရုံ၌သာလျှင် စိုက်၍ စိုက်၍ ကျသွားသကဲ့သို့၎င်း၊ ကပ်လျက် ကပ်လျက် နေသကဲ့သို့ ၎င်း မပျံ့မလွင့် စူးစိုက် တည်ကြည်မှုသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ် ၏။ ဤ တည်ကြည်မှု ထက်သန်စွာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မှတ်အပ်သော ရုပ် နာမ်၏ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကို၎င်း၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှု အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်ကို၎င်း၊ မှန်ကန်စွာ သိနိုင် ပေသည်။ မှတ်ချက်တိုင်း၌ ပါဝင်လျက် ထက်သန်စွာ ဖြစ်သော ဤ ခဏိက သမာဓိသည် **သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်** မည်၏။

ရှုမှတ်မှု၌ မယုတ် မလွန် ညီမျှစေခြင်း သဘောသည်လည်း မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ တဩမဇ္ဈတ္တတာ

ဟုခေါ်သော ဤညီမျှစေခြင်းသဘောသည် ဥပေက္ခာသမ္ပေ-
 ရာ မည်၏။ ဤဥပေက္ခာသည် ကိုယ်တိုင် တွေ့အားဖြင့် သိနား
 လည်ရန်လဲ ခက်၏။ သူတပါးအား နားလည်အောင် ပြောပြရန်
 လဲ ခက်၏။ သို့သော်လဲ ဥဒယဗ္ဗယစသော ဉာဏ်များသို့ ရောက်
 သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား မိမိသန္တာန်၌ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်သော
 ကြောင့် ၎င်းကို လွယ်ကူစွာ သိနိုင်ပေ၏။

ညီမျှစေပုံ....ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းကို မှတ်၍ ရုပ်နာမ်မျှ၊ ဖြစ်မှု
 ပျက်မှုမျှသာ ထင်သော အခါ၌ သဒ္ဓါလွန်က
 သောသူသည် ယုံကြည်ချက် ကျလျက် အဖန်ဖန် စဉ်းစား ဆင်ခြင်
 ၍ နေတတ်၏။ စဉ်းစားပုံကား....“ရုပ် နာမ် ၂-ပါးမျှသာ ရှိသည်၊
 ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအကောင်အထည် မရှိ”ဟု ဆိုသည်မှာ ဟုတ်ပါ
 ပေသည်။ “မျက်စိ တမှိတ်ခန့်မျှ တည်တန့်ခိုင်မြဲသော တရား မရှိ၊
 ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် ချက်ခြင်း ပျက်စီးတတ်သော တရားမျှသာ
 ရှိသည်”ဟု ဆိုသည်မှာ မှန်ပါပေသည်။ မမြဲတာ၊ ဆင်းရဲတာ၊
 မကောင်းတာ၊ ငါကောင် မရှိတာ၊ ငါကောင် မဟုတ်တာ မှန်ပါ
 ပေသည်။ တရားအလုံးစုံကိုသိသော ဘုရားဆိုသည်မှာ မှန်ပါပေ
 သည်။ ဘုရားဟောသည့်အတိုင်းပင် မှန်ပါပေသည်။ ဆရာပြော
 သည့်အတိုင်းပင် မှန်ပါပေသည်—ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယုံကြည်၍
 ကြည်ညို၍ မဆုံးနိုင်ဘဲ အဖန်ဖန် စဉ်းစား ဆင်ခြင်၍သာ နေ
 တတ်၏။ ထိုအခါမှာ စဉ်းစား ဆင်ခြင်မှုတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကိုလဲ
 ကောင်းစွာ မသိနိုင်ပြီ။ တခြား ရုပ် နာမ်တို့ကိုလဲ ဖြစ်တိုင်း
 ပျက်တိုင်း စေ့စပ်အောင် မမှတ်နိုင်ပြီ။ မှတ်ချက်တိုင်း၌ သဒ္ဓါလွန်
 နေသောကြောင့် မှတ်မိသမျှကိုလဲ ထင်ရှား ပြီသစွာ မသိနိုင်ပြီ။
 ဤသည်ကား သဒ္ဓါလွန်၍ မှတ်သိမှု ပျက်ပုံတည်း။

ပညာ လွန်ကဲသော သူသည်လည်း ခဏ ခဏ စဉ်းစား
 ဆင်ခြင်မိတတ်၏။ မှတ်မှုတို့၏ အကြား အကြား၌ ရုပ်လေလော၊
 နာမ်လေလော၊ ဖဿလေလော၊ ဝေဒနာလေလော စသည်
 ဖြင့်၎င်း၊ ကောင်းစွာ ထင်လေသလော၊ မထင်လေသလော၊
 လက္ခဏာထင်လေသလော၊ ရသထင်လေသလော စသည်ဖြင့်

၎င်း၊ ဖြစ်မှု ထင်လေသလော၊ ပျက်မှုထင်လေသလော၊ အနိစ္စ-
လက္ခဏာ ထင်လေသလော စသည်ဖြင့်၎င်း စဉ်းစား ဆင်ခြင်မိ
တတ်၏။ မှတ်၍ ရှင်းလင်းစွာ သိရတိုင်း မှတ်သားဘူးသော
သုတ၊ ကြံဆဘူးသော သဘော၊ နှစ်ခြိုက်သော ဥပမာတို့နှင့်လဲ
မကြာ မကြာ တိုက်ဆိုင်၍ ဆင်ခြင်မိတတ်၏။ ထိုအခါ၌ ဆင်ခြင်
သော စိတ်များ၏ အဖြစ်အပျက်ကိုလဲ ကောင်းစွာ မသိနိုင်ပြီ၊
တခြား ရုပ် နာမ်တို့ကိုလဲ ဖြစ်တိုင်း ပျက်တိုင်း စေ့စပ်အောင်
မမှတ်နိုင်ပြီ၊ မှတ်ချက်တိုင်း၌ စူးစမ်းလိုသော ပညာ လွန်နေသော
ကြောင့် မှတ်မိသမျှကိုလဲ ထင်ရှား ပီသစွာ မသိနိုင်ပြီ။ ဤသည်
ကား ပညာ လွန်၍ မှတ်သိမှု ပျက်ပုံတည်း။

ညီမျှစေခြင်း သဘောရှိသော ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းကြောင့်
သဒ္ဓါပညာတို့ ညီမျှသောအခါ၌ကား ယုံကြည်မှုလဲ မလွန်၊
စဉ်းစားမှုလဲ မလွန်၊ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းကို မှတ်သိရုံသာ မှတ်သိ
လျက် ရှိ၏။ ယုံကြည် သဘောကျလျက် အဖန်ဖန် စဉ်းစား၍လဲ
မနေပြီ၊ မှတ်သိပြီးကို ပြန်လည်၍လဲ အဖန်ဖန် မစဉ်းစားပြီ။
ထို့ကြောင့် ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ် နာမ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း
ကောင်းစွာ မှတ်သိနိုင်လေ၏။

ဝီရိယ လွန်ကဲသောအခါ၌ ကြောင့်ကြစိုက်မှု များလျက်ရှိ၏။
မှတ်ရန် အာရုံကို ရှာကြံ မြှော်လင့်လျက် ရှိ၏။ မှတ်မိလေသလော၊
မမှတ်မိဘဲ လွတ်သွားလေသလော ဟု ခဏ ခဏ ပြန်၍ ဆင်ခြင်
တတ်၏။ ဘယ်နေရာက လစ်လပ်သေးသနည်း ဟူ၍လဲ ခဏ ခဏ
ဆင်ခြင်မိတတ်၏။ သည်တခါ သာ၍ ကောင်းအောင် မှတ်မည်
ဟူ၍လဲ ခဏ ခဏ ကြံမိတတ်၏။ ဤသို့ ကြောင့်ကြစိုက်မှု များခြင်း
ကြောင့် စိတ်သည် ကောင်းစွာ မတည်ကြည်နိုင်၊ ပျံ့လွင့်လျက်
သာ ရှိ၏။ ပျံ့လွင့်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ် နာမ်တို့ကို
စေ့စပ်အောင် မမှတ်နိုင်ပြီ၊ မှတ်ချက်တိုင်း၌ ကြောင့်ကြမှု လွန်၍
တည်ကြည်မှု အားနည်းခြင်းကြောင့် မှတ်မိသမျှကိုလဲ ထင်ရှား
ပြီသစွာ မသိနိုင်ပြီ၊ ဤသည်ကား ဝီရိယ လွန်၍ မှတ်သိမှု ပျက်ပုံ
တည်း။

သမာဓိ လွန်ကဲသော အခါ၌လဲ တမျိုးတည်းသော အာရုံကို သာ ကြာမြင့်စွာ မှတ်လျက် နေရတတ်၏။ တခြား တပါးသော အာရုံများ မထင်လာခြင်းကြောင့် ထိုအာရုံ အသစ် အထူးများ ကို မှတ်ရန် ကြောင့်ကြစိုက်မှုမှ ကင်းလျက်ရှိ၏။ ဤသို့ ကြောင့်ကြ မစိုက်ရဘဲ မှတ်နေကျကိုသာ သက်သက် သာသာနှင့် မှတ်နေရ သောကြောင့် အားထုတ်မှု လျော့လျက် ရှိ၏။ နှုတ်တက် ကြေပွန် နေသော စာ, ဘုရားရှိခိုး, ပရိတ်တို့ကို ရွတ်ဆိုရာ၌ အားထုတ်မှု လျော့နေသကဲ့သို့ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် အာရုံနှင့် မှတ်မှုသည် တစ တစနှင့် မွေးမှိန်၍ သွားတတ်၏။ မှတ်မှုသည် အားလျော့၍ ထိုင်းမှိုင်းမှု = ထိနမိဒ္ဓအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားတတ်၏။ ဖြစ်တိုင်း သော ရုပ်နာမ်တို့ကို စေ့စပ်အောင် မမှတ်နိုင်ပြီ။ အားထုတ်မှု လျော့၍ မှတ်မှုတို့၏အကြား၌ ထိုင်းမှိုင်းမှုများ ပါဝင်လျက်ရှိခြင်း ကြောင့် မှတ်မိသမျှကိုလဲ ထင်ရှားဝိသစွာ မသိနိုင်ပြီ။ ဤသည် ကား သမာဓိလွန်၍ မှတ်သိမှု ပျက်ပုံတည်း။

ညီမျှစေခြင်း သဘောရှိသော ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းကြောင့် ဝီရိယ သမာဓိတို့ ညီမျှသောအခါ၌ကား ကြောင့်ကြစိုက်မှုလဲ မလွန်၊ စူးစိုက် တည်ကြည်မှုလဲ မလွန်၊ အထူး ကြောင့်ကြ မစိုက် ရဘဲ ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်များလဲ ထင်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ ထင် သော အာရုံတွေများသည့်အတွက်လဲ စိတ် မပျံ့လွင့်။ ထင်တိုင်း သော ရုပ်နာမ်တို့ကို အလိုလိုပင် မှတ်သိလျက် မှတ်သိလျက်ရှိ၏။ သိတိုင်းသော အာရုံ၌ စူးစိုက် တည်ကြည်မှုလဲ ထင်ရှား၏။ ထိုသို့ သောကာလ၌ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် “မမှတ်မိဘဲ လွတ်သွားသော အာရုံ မရှိတော့ပြီ၊ အလုံးစုံကိုပင် သိသည်” ဟူ၍ မှတ်ထင်ရ၏။

ဤဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့် သဒ္ဓါနှင့် ပညာ, ဝီရိယနှင့်သမာဓိ စသော တရားတို့၏ ညီမျှစွာ ဖြစ်ခြင်းသဘော၊ ၎င်းတို့ကို ညီမျှစေ ခြင်း သဘောသည် **ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်** မည်၏။ ဤ ဥပေက္ခာ သမ္ပောဇ္ဈင် ထက်သန်စွာ ဖြစ်သောအခါ၌ သတိ စသော တရား တို့သည်လည်း အညီအမျှ ထက်သန် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို အခါ၌ မှတ်စရာ အာရုံကို မရှာကြံရပြီ၊ တမှတ်ဆုံးလျှင်, တခြား

တပါးသော မှတ်စရာအာရုံသည် အဆင်သင့် ထင်ပေါ်လျက် ရှိ၏။ မှတ်မိအောင်လဲ အထူးကြောင့်ကြ မစိုက်ရပြီ၊ သူ့အလိုလို ပင် မှတ်သိလျက် မှတ်သိလျက် ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ မှတ်စရာ အာရုံကို မမြော်ရသောကြောင့် ကျရာ ကျရာ အာရုံ၌ စူးစိုက် တည်ကြည်လျက်သာ ရှိ၏။ မှတ်မိသော အာရုံကို ရုပ်သဘောမျှ၊ နာမ်သဘောမျှ၊ ဖြစ်ပျက်သော သဘောမျှ၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ မျှဟု အထူး မစဉ်းစားရဘဲ မှတ်ရုံမျှဖြင့်ပင် ရှင်းလင်းစွာ သိလျက် ရှိ၏။ သိပြီးကိုလဲ ယုံကြည် ဆုံးဖြတ်လျက် တဖန်ပြန်၍ မစဉ်းစား ပြီ။ ဤသို့ မှတ်သိမှု ညီမျှသောအခါ၌ တိုး၍လဲ အားမထုတ်အပ်၊ လျော့၍လဲ မပေးအပ်။ တိုး၍ အားထုတ်လျှင် ဝီရိယလွန်၍ ပျက်သွားတတ်၏။ လျော့လိုက်လျှင်၊ ဝီရိယလျော့လွန်း၍ ပျက် သွားတတ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ မူလ မှတ်သိမြဲ အတိုင်းသာလျှင် အခြေမပျက် မှတ်လျက် လိုက်အပ်၏။ သိလျက် သိလျက်နေသော ထိုဝိပဿနာစိတ်ကို တဖန် ရှုမှတ်မှု = **ပဋိဝိပဿနာ** ဖြင့် ဖြစ်ပေါ် ဆဲဖြစ်သော ဤဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးကို မှန်ကန်စွာ သိ၏။ သန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂံ အတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ သတိ သမ္ပော-ဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

ဤဗောဇ္ဈင်တရားတို့ ထင်ရှားဖြစ်လျက် အမှတ်ကောင်းနေ ရာမှ ဝီရိယလွန်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် အမှတ်မကောင်းသော အခါ၌ဖြစ်စေ၊ မမှတ်မိဘဲ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်း၊ စဉ်းစားခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်သွားသော အခါ၌ဖြစ်စေ “မကောင်းဘူး၊ မေ့တယ်၊ စဉ်းစားတယ်” စသည်ဖြင့် မှတ်၍ ဤဗောဇ္ဈင်တရားတို့ မဖြစ်ပေါ်သည်ကိုလဲ သိ၏။ အသန္တံ ဝါ အဇ္ဈတ္တံ သတိသမ္ပော-ဇ္ဈင်္ဂံ နတ္ထိ မေ အဇ္ဈတ္တံ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပဇာနာတိ စသည် နှင့် အညီပင်တည်း။

ဤဗောဇ္ဈင်တရားတို့သည် “ရှေး ရှေး မှတ်မှု၊ ‘သတိစသည် ကို ဖြစ်စေမည်’ဟု နှလုံးသွင်းမှု၊ ကြည်ညိုဖွယ် အာရုံ စသည်ကို နှလုံးသွင်းမှု”ဟူသော **ယောနိသောမနသိကာရ** ကြောင့် ထင် ရှားဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ နည်းလမ်းမှန်သော ထိုနှလုံးသွင်းမှုကိုလဲ

“ဘယ်လို နှလုံးသွင်းမိ၍ ဤဗောဇ္ဈင်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကြသည်”ဟု ဗောဇ္ဈင်တို့ကိုမှတ်သိသောသူသည် သိ၏။ ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ၊ တဉ္စ ပဇာနာတိ စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

ယထာ စ ဥပ္ပန္နဿ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ပါရိ-
ပူရိ ဟောတိ၊ တဉ္စ ပဇာနာတိ စသည်နှင့် အညီသိခြင်းသည်
ကား……ဤဗောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားစေမှုသည် အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်သာ
လျှင် အလုံးစုံပြည့်စုံသောကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော အခါ၌
သာလျှင် ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ်ဖြင့် ပြီးစီးပါလတုံ။

အရိယသစ္စာ ၄-ပါး

ဒုက္ခ အရိယသစ္စာ = အရိယာတို့ သိအပ်သော ဆင်းရဲ အစစ်
အမှန်၊ ဒုက္ခသမုဒယ အရိယသစ္စာ = အရိယာတို့ သိအပ်သော
ဆင်းရဲကြောင်း အစစ် အမှန်၊ ဒုက္ခနိရောဓ အရိယသစ္စာ =
အရိယာတို့သိအပ်သော ဆင်းရဲငြိမ်းရာ ချမ်းသာ အစစ်အမှန်၊
ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စာ = ဆင်းရဲငြိမ်းရာ ချမ်း
သာသို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အရိယာတို့သိအပ်သော အကျင့်
လမ်းကြောင်း အစစ်အမှန်၊ ဤ ၄-ပါးသည် အရိယာတို့ သိအပ်
သည့် တရားမှန်ဖြစ်သောကြောင့် **အရိယသစ္စာ** မည်၏။ ၎င်း
တို့ကို အတိုချုပ်အားဖြင့် **ဒုက္ခသစ္စာ**၊ **သမုဒယသစ္စာ**၊ **နိရောဓ-
သစ္စာ**၊ **မဂ္ဂသစ္စာ** ဟူ၍လဲ ခေါ်ကြ၏။

ဒုက္ခသစ္စာ……တခုခုသော ဘဝ၌ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့၏ ရှေး
ဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် ဇာတိမည်၏။ အဖန်ဖန် ဆက်လက်၍
ဖြစ်သော ထိုခန္ဓာတို့၏ ဒိုမင်း ရင့်ရော်ခြင်းသည် ဇရာ မည်၏။
ထိုခန္ဓာတို့၏ နောက်ဆုံး ချုပ်ပျက်ခြင်း သေခြင်းသည် မရဏ
မည်၏။ ဘဝတိုင်း ဘဝတိုင်းနှင့် ဆိုင်သော ဤဖြစ်ခြင်း၊ ဒိုခြင်း၊
သေခြင်းတို့သည် ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲ အမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေ
တတ်သောကြောင့် **ဒုက္ခသစ္စာ** မည်၏။ ဆင်းရဲသောတရား =
မကောင်းသော တရား = နှစ်သက်ဖွယ် ကင်းသော တရား =

ရုံမုန်း စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်းသော တရား အစစ်အမှန်ဟု ဆိုလို
၏။ **ဇာတိပိ ဒုက္ခာ, ဇရာပိ ဒုက္ခာ, မရဏဗ္ဗိ ဒုက္ခံ။**

ဒုက္ခ ၇-ပါး ...နာကျင် ကိုက် ခဲခြင်းစသော ကိုယ်ဆင်းရဲ
အမျိုးမျိုး၊ နှလုံးမသာခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်းစသော
စိတ်ဆင်းရဲ အမျိုးမျိုးသည် **ဒုက္ခဒုက္ခ** မည်၏။ မမြဲသောကြောင့်
၎င်း၊ ဖြစ်ပေါ်ခိုက်၌ မခံသာသောကြောင့်၎င်း အဆင်းရဲဆုံး
မကောင်းဆုံး တရားဟု ဆိုလို၏။

ကောင်းသည်၊ ဝမ်းသာသည် စသည်ဖြင့်ခေါ်အပ်သော ကိုယ်
စိတ် ချမ်းသာမှု = သုခဝေဒနာ အမျိုးမျိုးသည် **ဝိပရိဏာမဒုက္ခ**
မည်၏။ “သူ ဖြစ်ပေါ်ခိုက်၌ သာယာ နှစ်သိမ့်စေပြီးလျှင်၊ သူ
ကွယ်ပျောက်သွားသောအခါ၌ နေမထိ ထိုင်မသာ ဖြစ်အောင်
ဆင်းရဲ ပင်ပန်းစေတတ်သော တရား”ဟု ဆိုလို၏။ ဤ ချမ်းသာ
မှုသည် အားနည်းစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် သူ ကွယ်ပျောက်သွားသော
အခါ၌ အနည်းငယ်သာ ဆင်းရဲစေနိုင်၏။ နိမ့်ရာမှ ကျလျှင်
နာကျင်မှု မထင်ရှားသကဲ့သို့ပင်တည်း။ အားကြီးစွာ ဖြစ်ခဲ့ပါမူ
ကား သူ ကွယ်ပျောက်သွားသောအခါ၌ အလွန် ကြီးကျယ်စွာ
ဆင်းရဲ ပင်ပန်းစေတတ်၏။ မြင့်ရာမှ ကျလျှင် ကျိုးပဲ့ သေကြေ
သည်အထိ အကျနာသကဲ့သို့ ရူးသွပ်၊ သေဆုံးသည်အထိသော်လဲ
ဆင်းရဲ စေနိုင်၏။ ချမ်းသာမှု = သုခဝေဒနာ ဟူသမျှသည် ဤ
နည်းချည်းသာတည်း။ သူ ဖြစ်ခိုက်၌ ချမ်းသာ ကောင်းစားသည်
နှင့်အမျှ သူ မရှိသော အခါ၌ ဆင်းရဲ ပင်ပန်းစေတတ်သည်ချည်း
သာတည်း။ ချစ်ခင်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝတ္ထုတို့နှင့် ကွေကွင်းရ
သောအခါ၌ နေမထိ ထိုင်မသာ ပင်ပန်း ဆင်းရဲရခြင်းသည် ထို
ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝတ္ထုတို့နှင့် ပြည့်စုံစဉ်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ချမ်းသာမှု =
သုခ ဝေဒနာ ကြောင့်ပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ သုခ ဝေဒနာသည်
“အာရုံအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖြားယောင်း သွေးဆောင်၍ စိတ်နောက်
ရူးသွပ်စေသော” ဘီလူးမနှင့် တူ၏။ အမှန် အတိုင်း သိရလျှင်
ထို ဘီလူးမကဲ့သို့ပင် ကြောက်မက်ဖွယ် မုန်းဖွယ် ကောင်း၏။
ထို့ကြောင့် ၎င်းသုခဝေဒနာကို ဝိပရိဏာမဒုက္ခဟု ခေါ်သည်။

သာယာ တောင့်တမှု = တဏှာကို ချန်ထား၍ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့်တကွ ကြွင်းသော လောကီ ရုပ်နာမ် အပေါင်းသည် ဖြစ်ပျက်မှု ရှိ၍ မမြဲသောကြောင့် **သင်္ခါရဒုက္ခ** မည်၏။ ဤ ဒုက္ခသည် အလုံးစုံသော ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၌ ပြန့်နှံ့၏။ သုခ, ဒုက္ခ, ဝေဒနာတို့သည်လည်း ဤ သင်္ခါရဒုက္ခအဖြစ်မှ မလွတ်ကြကုန်၊ ထို့ကြောင့်ပင် သဠာယတနဝဂ္ဂ ဝေဒနာသံယုတ် ၄၁၇-၌—

“တံ ခေါ ပနေတံ ဘိက္ခု မယာ ‘သင်္ခါရာနံ ယေဝ အနိစ္စတံ သန္ဓာယ’ ဘာသိတံ ‘ယံကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ၊ တံ ဒုက္ခသ္မိန္တ’ = အို-ရဟန်း! “အလုံးစုံသော အကြင် ခံစားမှုသည် ရှိ၏၊ ထို ခံစားမှု အလုံးစုံသည် ဆင်းရဲချည်းသာ ဟူသော” ထို စကားကို ‘သင်္ခါရတို့၏ မမြဲခြင်းကိုသာ ရည်၍’ ငါ ဟောအပ်သည်” ဟု ဟောတော်မူပေသည်။ သို့သော်လဲ သုခဝေဒနာသည် သာမန် သင်္ခါရ ဒုက္ခထက် ထူးကဲ၏။ သူ ကွယ်ပျောက်သွားသော အခါ၌ သူ့ကို တမ်းတလျက် ပကတိ အနေမှ ပြောင်းလဲ၍ ဆင်းရဲ စေတတ်သောကြောင့် အမှန် အတိုင်း သိလျှင် သာမန် သင်္ခါရ ဒုက္ခထက် ကြောက်စရာ ရှုံ့မှန်းစရာ ကောင်း၏။ ဒုက္ခ ဝေဒနာ သည်ကား ဖြစ်ပေါ်ခိုက်၌ လက်ငင်းပင် မခံသာသော သဘော ဖြစ်၍ သာမန် သင်္ခါရဒုက္ခ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခတို့ထက် ကြောက်စရာ ရှုံ့မှန်းစရာ ကောင်း၏။ အဆိုးဆုံး ဆင်းရဲဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကို သင်္ခါရဒုက္ခမှ အသီးထုတ်၍ **ဝိပရိဏာမဒုက္ခ, ဒုက္ခဒုက္ခ** ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတို့ မိန့်ဆိုကြပေသည်။ ကိုယ်တွင်း, ကိုယ်ပ အာရုံ ဝတ္ထုတို့ကို သာယာတပ်မက်နိုင်ကြသည်မှာ ရုပ် နာမ် သင်္ခါရတို့ကို မြဲသည်ဟု ထင်မှားခြင်းကြောင့် သာတည်း။ “မပြတ်မစဲ ဖြစ်ပျက် နေသည်, ချမ်းသာ ကောင်းစားရန် မပြတ် ပြုပြင်ပေးနေရသည်” ဟု အမှန်အတိုင်း သိလျှင်ကား “မြဲသည်, ချမ်းသာသည်, ကောင်းသည်” ဟု မထင်နိုင်ကြပြီ။ ကြောက်ဖွယ်, ရှုံ့မှန်းဖွယ်တို့ ဟူ၍သာ ထင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်, ထိုသင်္ခါရတို့ကို မတပ်မက် မသာယာနိုင် ကြပြီ။ သို့ဖြစ်၍ ဝိပဿနာအရာ, ဒုက္ခသစ္စာအရာ၌ ဤ သင်္ခါရ ဒုက္ခကို ပိုင်နိုင်စွာ သိရန်လို၏။

ခေါင်းကိုက်ခြင်း၊ နားကိုက်ခြင်း၊ သွားနာခြင်း စသော ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ ရာဂကြောင့် စိတ်ပူခြင်း၊ ဒေါသကြောင့် စိတ်ပူခြင်း၊ စိတ်ညစ်ခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်းစသော စိတ်ဆင်းရဲ-ဤ ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲတို့ကို ခံစားနေသူက ပြောမှသာလျှင် တခြားသူတို့ သိနိုင်ကြသည်။ မပြောလျှင်ကား မသိနိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုသို့သော ဆင်းရဲသည် **ပဋိစ္ဆန္ဒဒုက္ခ** = ကွယ်ဝှက်သော ဆင်းရဲမည်၏။ **အ-ပါကဋ္ဌ-ဒုက္ခ** = မထင်ရှားသော ဆင်းရဲဟူ၍လဲ ခေါ်၏။ တုတ် ထား လှံ ဒဏ်ရာ အိုင်းအမာ စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော ကိုယ်ဆင်းရဲသည် **အ-ပဋိစ္ဆန္ဒဒုက္ခ** = မကွယ်ဝှက်သော ဆင်းရဲမည်၏။ **ပါကဋ္ဌ-ဒုက္ခ** = ထင်ရှားသောဆင်းရဲ ဟူ၍လဲ ခေါ်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာသည် **နိပ္ပရိယာယဒုက္ခ** မည်၏။ မုချဆင်းရဲဟု ဆိုလို၏။ ထိုမှကြွင်းသော ဇာတိဒုက္ခစသည်တို့သည် **ပရိယာယ-ဒုက္ခ** မည်ကုန်၏။ ပင်ကိုယ်ရင်း သဘောအားဖြင့် မခံသာခြင်း မရှိသော်လဲ ကိုယ် စိတ် ဆင်းရဲအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသော အကြောင်း ပရိယာယ် အလိုအားဖြင့် ဆင်းရဲသော တရား = မကောင်းသောတရား မည်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤ (၇) ပါးသောဒုက္ခတို့တွင် ပရိယာယဒုက္ခဖြစ်သောကြောင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏတို့သည် **ဒုက္ခသစ္စာ** မည်ကုန်၏။

ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေတို့၏ ပျက်စီးခြင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏ ဆုံးပါးပျက်စီးခြင်း၊ မကျန်းမာခြင်း၊ သီလပျက်ခြင်း၊ အယူ မှားယွင်းပျက်စီးခြင်းဟူသော ဗျသနငါးပါးနှင့်တွေ့ကြုံရ၍ ဖြစ်စေ၊ ရိုက်နှက်ညှဉ်းဆဲခံရခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ခံရခြင်း စသော ဆင်းရဲကြောင်း တမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံရ၍ ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့နှင့် တွေ့ကြုံရမည်ကို ကြံတွေးမိ၍ ဖြစ်စေ၊ ဝမ်းနဲခြင်း၊ ပူဆွေး လွမ်းဆွတ်ခြင်း၊ စိုးရိမ်ခြင်းသည် **သောက** မည်၏။ ပြင်းထန်သော သောကအဟုန်ကြောင့် ငိုကြွေး မြည်တမ်းခြင်းသည် **ပရိဒေဝ** မည်၏။ ငိုကြွေးရလှ မတတ် ယူကြိုးမရဖြစ်လျက် သည်းမခံနိုင်အောင် စိတ်ပူလောင်မှု = ဒေါသသည် **ဥပါယာသ** မည်၏။ ကိုယ်ဆင်းရဲဟူသမျှသည် **ဒုက္ခ** မည်၏။ သာမန် စိတ်နှလုံးမသာမှုသည် **ဒေါမနဿ** မည်၏။

ထိုတွင် သောက, ဒုက္ခ, ဒေါမနဿဟူသော ဤ ၃-ပါးသည် ဒုက္ခဒုက္ခ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ နောက်ထပ် ကိုယ် စိတ် ဆင်းရဲများကို ဖြစ်ပွား စေတတ် သောကြောင့် ၎င်း **ဒုက္ခသစ္စာ** မည်၏။ ပရိဒေဝ, ဥပါယာသ ဟူသော ဤ ၂-ပါးသည်ကား ကိုယ် စိတ် ဆင်းရဲတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ပရိယာယဒုက္ခ ဖြစ်သောကြောင့် သာလျှင် **ဒုက္ခသစ္စာ** မည်၏။ မုန်းအပ်သောပုဂ္ဂိုလ် အာရုံ ဝတ္ထုတို့နှင့် တွေ့ဆုံလျက် နေရခြင်း၊ ချစ်အပ်သောပုဂ္ဂိုလ် အာရုံ ဝတ္ထုတို့နှင့် ကွဲပြားရခြင်း၊ မတွေ့ဆုံရခြင်း၊ မရနိုင်သည်ကို တောင့်တလိုလားခြင်း ဟူသော ဤသုံးပါးသည်လည်း ကိုယ် စိတ် ဆင်းရဲအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် **ဒုက္ခသစ္စာ** မည်၏။

မြင်ဆဲ, ကြားဆဲ စသည်၌ မရှုမိသော သူသည် ထိုထို ခဏ၌ ထင်ရှားရှိသော ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ကို တဏှာဒိဋ္ဌိ အလိုအားဖြင့် စွဲလမ်း၏။ စွဲလမ်းပုံကို **အခဏ်း (၃)** ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤသို့ မရှုမှတ်မိတိုင်း စွဲလမ်းအပ်, စွဲလမ်းထိုက်သောကြောင့် ထို ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဏ်တို့သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်ကုန်၏။ ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ရှိကြလျှင်, ဇာတိစသော (၁၁) မျိုးသော ဒုက္ခတို့သည် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်၏။ မရှိကြလျှင်ကား မဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြီ။ ထို့ကြောင့်, အကျဉ်းအားဖြင့် ဆိုရလျှင်, မြင်ဆဲ, ကြားဆဲ စသည်၌ ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးသည် **ဒုက္ခသစ္စာ** မည်၏။ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ရှိ၍ မမြဲသော သင်္ခါရဒုက္ခ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း, ဇာတိဒုက္ခ စသော ဆင်းရဲ အမျိုးမျိုးတို့၏ ဖြစ်ပွားရာ တည်ရာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း, ဆင်းရဲသောတရား = မကောင်းသောတရား = နှစ်သက်သာယာဖွယ် ကင်းသော တရား = ရှုံ့မုန်း စက်ဆုပ်ဖွယ် ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသော တရား အစစ် အမှန်ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် **သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ** ဟု ဟောတော်မူ၏။

သံခိတ္တေန၊ အကျဉ်းအားဖြင့်။ ပဉ္စ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ စွဲလမ်းတတ်သော တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့က စွဲလမ်းအပ် စွဲလမ်းထိုက်ကုန်သော

ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။ ဒုက္ခာ၊ ဆင်းရဲတို့ပေတည်း။ ဝါ၊ မကောင်းသောတရားတို့ပေတည်း။

သမုဒယသစ္စာ....မြင်ဆဲ စသည်၌ ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါ-
နက္ခန္ဓာ ဒုက္ခသစ္စာ တရားတို့ကိုပင် “အကောင်း အမြတ်တွေ” ဟု ထင်လျက် သာယာနှစ်ချိုက် ပျော်ပိုက်မှု၊ လိုလားတောင့်တမှုသည် တဏှာပင်တည်း။ ဤတဏှာ မကင်းသေးသော သူအား ယခု ချမ်းသာ ကောင်းစားရန်၊ နောင် ချမ်းသာ ကောင်းစားရန် မြှော်၍ ကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့် ကြံစည်မိတိုင်း၊ ပြောဆိုမိတိုင်း၊ ပြုလုပ်မိတိုင်း၊ ကုသိုလ်ကံ (အပြစ် ကင်းသော အမှု) ဖြစ်၏။ မကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့် ကြံစည်မိတိုင်း၊ ပြောဆိုမိတိုင်း၊ ပြုလုပ်မိတိုင်း၊ အကုသိုလ်ကံ (အပြစ် ရှိသော အမှု) ဖြစ်၏။ တခုခု သောဘဝ၌ ဤကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ တို့သည် မရေတွက်နိုင်အောင် များစွာပင်ဖြစ်ကုန်၏။ သို့သော်လဲ ပြုအပ်ပြီးသော ထိုကံ များစွာတို့တွင် အခွင့်သင့်သည်အားလျော်စွာ တပါးပါးသောကံ ဖြစ်စေ၊ ထိုကံကိုပြုစဉ်က အာရုံ ဖြစ်စေ၊ သေခါနီးကာလ၌ စိတ် ထဲတွင် ထင်ပေါ်လာ၏။ သို့မဟုတ်လျှင် ဖြစ်ရမည့် ဘဝသစ်၏ တည်ရာဌာနက အခြေအနေ အာရုံသည် ထိုကံကြောင့်ပင် စိတ် ထဲ၌ ထင်ပေါ်လာ၏။ အိပ်မက်ကို မြင်မက်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ ဤ အာရုံ ၃-မျိုးတွင် ထင်ပေါ်သော အာရုံ၌ စွဲလမ်းပြီးလျှင် သေလေသောသူအား နောက်ဆုံး ရုပ်နာမ် ချုပ်ပျက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ထိုအာရုံကိုပင် စွဲလမ်းလျက် ထိုကံကြောင့်ပင် ဘဝသစ်ဌာန၌ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါး ဖြစ်ပေါ်လေ၏။ ဤအရာ၌ စွဲလမ်းပုံမှာ ကြောက်ဖွယ် အိပ်မက်ကို မြင်မက်သောသူအား နိုးပြီးစ ကာလ၌လဲ အကြောက်မပြေသည်နှင့် တူ၏။ ရှေ့နောက် ဆက်စပ်ပုံမှာ မြင်ပြီးသောအဆင်း၌ ကြံစည်မှု ဆက်လက်၍ ဖြစ်သည်နှင့် တူ၏။ (ယောဂီတို့ မျက်မှောက် သိနိုင်သော ဥပမာတို့တည်း)။

ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်သော ထိုခန္ဓာတို့မှ ဆက်လက်၍ ထိုဘဝ သစ်၌ သေသည်တိုင်အောင် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တို့သည် ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ယခုဘဝ၌ မြင်ပြီးလျှင်

တဖန်မြင်၊ မြင်ပြီးလျှင် ကြံစည်၊ မြင်ပြီးလျှင် ကြား-ဤသို့ စသည်
ဖြင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့သည် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေကြသကဲ့သို့
ပင်တည်း။ ဤသို့ဖြစ်ရာ၌ ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်ခြင်း
သည် ဇာတိဒုက္ခပင်တည်း။ အထပ်ထပ်ဖြစ်လျက် ထိုခန္ဓာတို့၏
ရင့်ခြင်းသည် ဇရာဒုက္ခပင်တည်း။ နောက်ဆုံးဖြစ်သော ထိုခန္ဓာ
တို့၏ ချုပ်ခြင်းသည် မရဏဒုက္ခပင်တည်း။ မသေမီ၌ အကြောင်း
အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်ကြသော သောက၊ ပရိဒေဝ စသည်တို့
သည်လည်း ဒုက္ခတို့ပင်တည်း။ မြင်မှု၊ ကြားမှု စသည်တို့ အလို
အားဖြင့် မပြတ်ဖြစ်လျက်ရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့သည်လည်း
ဒုက္ခတို့ပင်တည်း။ ဤဒုက္ခသစ္စာ တရားတို့သည် အဘယ့်ကြောင့်
ဖြစ်ကြသနည်းဟူမူ .. ကံကြောင့် ဖြစ်ကြ၏။ ကံသည် အဘယ့်
ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နိုင်၊ အကျိုးပေးနိုင်သနည်းဟူမူ...ဥပါဒါ-
နက္ခန္ဓာတို့၌ သာယာတပ်မက်သော တဏှာကြောင့်ပင်တည်း။
ဤတဏှာကင်းသောသူအား ကံအသစ်လဲ မဖြစ်နိုင်ပြီ၊ မြင်ပြီး
သော ကံဟောင်းကလဲ ဘဝသစ်ခန္ဓာအကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ပြီ။
သို့ဖြစ်၍ ဘဝတိုင်း ဘဝတိုင်း၌ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်သော
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ အစရှိသော ဆင်းရဲဟူသမျှ၏ မူလအကြောင်း
ရင်းသည် တဏှာသာလျှင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်၊ မြင်ဆဲ စသည်၌
ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကိုပင် ‘အကောင်းအမြတ်တွေ’
ဟု ထင်မြင်လျက် သာယာနှစ်ချိုက်ပျော်ပိုက်မှု၊ လိုလားတောင့်
တမှုဟူသော တဏှာသည် **သမုဒယသစ္စာ** မည်၏။ ယာယံ
တဏှာ ပေါ်နေောဗ္ဘဝိကာ နန္ဒီရာဂသဟဂတာ စသည်နှင့် အညီ
ပင်တည်း။

နိရောဓသစ္စာ...ငြိမ်းအေးသောနိဗ္ဗာန်ကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်
လတ်သော် ဖြစ်ပျက်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ
ဟူသမျှကို ဆင်းရဲချည်းသာဟူ၍ အမှန်အတိုင်း ဆုံးဖြတ် သိမြင်
နိုင်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာတို့၌ သာယာတောင့်တမှု
တဏှာ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ။ သာယာတောင့်တမှုကင်းသောကြောင့်
ဘဝသစ် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း မဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြပြီ။ ဤဘဝ

သစ် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ‘အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်’ ဟု ခေါ်သော (ဆင်းရဲ၏) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းပင်တည်း။ ဤအရာ၌ ချုပ်ငြိမ်းဟူသည်မှာ ဖြစ်ထိုက်သော ခန္ဓာတို့၏ မဖြစ်ခြင်းပင် တည်း။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ **အနုပ္ပါဒနိရောဓ**ဟု မိန့်ဆိုကြ ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ သမုဒယသစ္စာ မည်သော တဏှာနှင့်၊ ဒုက္ခသစ္စာမည်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ မဖြစ်ရာ ချုပ်ငြိမ်းရာ ဖြစ်သော (မဂ်ဉာဏ်၏အာရုံ) နိဗ္ဗာန်သည် **နိရောဓသစ္စာ**မည်၏။ ယော တဿာ ယေဝ တဏှာယ အသေသဝိရာဂနိရောဓော စသည်နှင့် အညီပင်တည်း။

မဂ္ဂသစ္စာ ...ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် မျက်မှောက်သိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးသည် **မဂ္ဂ သစ္စာ** မည်၏။

သုတနည်းသူတို့ အတွက်...ပုထုဇဉ်တို့၏သန္တာန်၌ ဖြစ်ပျက် သမျှ ရုပ်နာမ် တို့သည် ဒုက္ခနှင့်၊ သမုဒယတို့သာတည်း။ ထို ၂-ပါးတို့တွင် လိုချင်တောင့်တမှု၊ သာယာနှစ်သက်မှုသည် သမုဒယသစ္စာချည်းသာတည်း။ ကြွင်း သော ရုပ်နာမ်ဟူသမျှသည် ဒုက္ခသစ္စာချည်းသာတည်း။ မှတ်အပ် သော အာရုံနှင့်၊ မှတ်သိမှုတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းကင်းပြတ်ခြင်း သဘော သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။ ထိုချုပ်ငြိမ်းကင်းပြတ်ခြင်းသဘောသို့ ရောက်လျက် မျက်မှောက်သိသောတရားသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

သစ္စာလေးပါးကို ရှုပုံ...ဤ သစ္စာ ၄-ပါးတို့တွင် ဒုက္ခ၊ သမုဒယ ဟူသော ဝဋ်သစ္စာ ၂- ပါးကိုသာလျှင် ရှုမှတ်အပ်၏။ နိရောဓ၊ မဂ္ဂဟူသော ဝိဝဋ်သစ္စာ ၂-ပါးကိုကား ကောင်းသည်၊ မွန်မြတ်သည်၊ဟု သုတမျှဖြင့် သိ၍ စိတ်ညွတ်ရုံမျှသာ လို၏။ စိတ်ညွတ်ရုံမျှဖြင့် ထိုသစ္စာ ၂-ပါး၌ ရှုခြင်းကိစ္စပြီး၏။ ထို့ကြောင့် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဋ္ဌကထာ တို့၌ ဤသို့ပြ၏။

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ်၊ ပစ္ဆိမာနိ ဝိဝဋ်။ တေသု
ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ။ ဝိဝဋ္ဋေ
နတ္ထိ အဘိနိဝေသော၊ ပုရိမာနိ ဟိ ဒွေ သစ္စာနိ ‘ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒုက္ခံ၊
တဏှာ သမုဒယော’တိ ဧဝံ သင်္ခေပေန စ၊ ကတမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ
ရူပက္ခန္ဓောတိ အာဒိနာ နယေန ဝိတ္ထာရေန စ၊ အာစရိယဿ
သန္တိကေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ဝါစာယ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝတ္တေန္တော
ယောဂါဝစရော ကမ္ပံ ကရေတိ။ ဣတရေသု ပန ဦးသု သစ္စေသု
“နိရောဓသစ္စံ ဣဋ္ဌိ ကန္တံ မနာပံ၊ မဂ္ဂသစ္စံ ဣဋ္ဌိ ကန္တံ မနာပ”န္တိ
ဧဝံ သဝနေနေဝ ကမ္ပံ ကရေတိ။ သော ဧဝံ ကရေန္တော
စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဧကပ္ပဋိဝေဓေနော ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ ဧကာဘိ-
သမယေန အဘိသမေတိ။ ဒုက္ခံ ပရိညာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊
သမုဒယံ ပဟာနပ္ပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ နိရောဓံ သမ္ဘိကိရိယာ
ပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ မဂ္ဂံ ဘာဝနာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ။
ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန အဘိသမေတိ၊ သမုဒယံ ပဟာနာဘိ-
သမယေန၊ နိရောဓံ သမ္ဘိကိရိယာဘိသမယေန၊ မဂ္ဂံ ဘာဝနာဘိ-
သမယေန အဘိသမေတိ။ ဧဝမဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဦးသု သစ္စေသု
ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာ သဝနဓာရဏသမ္ပသနပ္ပဋိဝေဓော ဟောတိ၊
ဦးသု ပန သဝနပ္ပဋိဝေဓောယေဝ။ အပရဘာဂေ တီသု ကိစ္စတော
ပဋိဝေဓော ဟောတိ။ နိရောဓေ အာရမ္မဏပ္ပဋိဝေဓော။

(ဒိ-၄ ၂-၃၉၁-စသည်)

တတ္ထ၊ ထိုသစ္စာ ၄-ပါးတို့တွင်။ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ၊
ရှေးသစ္စာ ၂-ပါးတို့သည်။ ဝဋ်၊ ဝဋ်သစ္စာမည်၏။ ပစ္ဆိမာနိ၊
နောက်သစ္စာ ၂-ပါးတို့သည်။ ဝိဝဋ်၊ ဝဋ်ဆင်းရဲကင်းသော သစ္စာ
မည်၏။ တေသု၊ ထိုဝဋ်သစ္စာ၊ ဝိဝဋ်သစ္စာတို့တွင်။ ဝဋ္ဋေ၊ ဝဋ်သစ္စာ
၂-ပါး၌။ ဘိက္ခုနော၊ ရဟန်း၏။ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော၊
ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဝင်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။
ဝိဝဋ္ဋေ၊ ဝိဝဋ်သစ္စာ၌။ အဘိနိဝေသော၊ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။
နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဟိ၊ အကျယ်ကား။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။
ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲတည်း။ တဏှာ၊ တဏှာသည်။ သမုဒယော၊ ဆင်းရဲ

ကြောင်းတည်း။ ဣတိဧဝံ၊ ဤသို့။ သင်္ခေပေန စ၊ အကျဉ်းအားဖြင့်
သော်၎င်း။ (ဥဂ္ဂဏိတွာ၌ စပ်)။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။
ကတမေ၊ အဘယ်သည်တို့နည်း ဟူမူကား။ ရူပက္ခန္ဓော၊ ရုပ်အစု။
ဣတိအာဒိနာနယေန၊ ဤသို့ စသော နည်းဖြင့်။ ဝိတ္ထာရေနစ၊
အကျယ်အားဖြင့်သော်၎င်း။ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ၊ ရှေးသစ္စာ
၂-ပါးတို့ကို။ အာစရိယဿ သန္တိကေ၊ ဆရာ၏ထံ၌။ ဥဂ္ဂဏိတွာ၊
သင်ယူပြီး၍။ ဝါစာယ၊ နှုတ်ဖြင့်။ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝတ္တေန္တော၊ အဖန်ဖန်
ပြန်လှန်လျက်။ ယောဂါဝစရော၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကမ္မံ၊
ဝိပဿနာအလုပ်ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။

ဣတရေသု ပန ဒွိသု သစ္စေသု၊ ဤမှ တပါးသော သစ္စာ
၂-မျိုးတို့၌ကား။ နိရောဓသစ္စံ၊ နိရောဓသစ္စာသည်။ ဣဉ္ဇံ၊ လိုလား
တောင့်တအပ်သောတရား = ကောင်းသောတရားတည်း။ ကန္တံ၊
နှစ်သက်အပ်သောတရား = မွန်မြတ်သောတရားတည်း။ မနာပံ၊
နှလုံးကို ပွားစေ ရှင်စေတတ်သောတရား = မြတ်နိုးဖွယ် တရား
တည်း။ မဂ္ဂသစ္စံ၊ မဂ္ဂသစ္စာသည်။ ဣဉ္ဇံ ကန္တံ မနာပံ၊ လိုလားအပ်၊
နှစ်သက်အပ်၊ နှလုံးကိုပွားစေတတ်သော တရားတည်း။ ဣတိဧဝံ၊
ဤသို့။ သဝနေနေဝ၊ နာကြားခြင်းဖြင့်သာလျှင်။ ကမ္မံ၊ ဝိပဿနာ
အလုပ်ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ သော၊ ထိုယောဂီသည်။ ဧဝံ၊
ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်။ ကရောန္တော၊ အားထုတ်လတ်သော်။
စတ္တာရိ သစ္စာနိ၊ သစ္စာ ၄-ပါးတို့ကို။ ဧကပ္ပဋိဝေဓေနော၊ တကြိမ်
တည်း ဖောက်ထွင်းသိမြင်ခြင်းဖြင့်ပင်လျှင်။ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ မဂ်ခဏ၌
ဖောက်ထွင်း သိမြင်၏။ ဧကာဘိသမယေန၊ တကြိမ်တည်း တဲ့တဲ့
မတ်မတ် သိမြင်ခြင်းဖြင့်ပင်လျှင်။ အဘိသမေတိ၊ မဂ်ခဏ၌ တဲ့တဲ့
မတ်မတ်သိ၏။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသစ္စာကို။ ပရိညာပဋိဝေဓေန၊ ပိုင်းခြား၍
သိမြင်ဟူသော ဖောက်ထွင်းခြင်းဖြင့်။ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ ဖောက်ထွင်း
သိမြင်၏။ သမုဒယံ၊ သမုဒယသစ္စာကို။ ပဟာနပဋိဝေဓေန၊
ပယ်ခြင်းဟူသော ဖောက်ထွင်းခြင်းဖြင့်။ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ ဖောက်ထွင်း
သိမြင်၏။ နိရောဓံ၊ နိရောဓသစ္စာကို။ သန္တိကိရိယာပဋိဝေဓေန၊
မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော ဖောက်ထွင်းခြင်းဖြင့်။ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊

ဖောက်ထွင်းသိမြင်၏။ မဂ္ဂံ၊ မဂ္ဂသစ္စာကို။ ဘာဝနာပဋိဝေဓေန၊
ဖြစ်စေ ပွားစေခြင်းဟူသော ဖောက်ထွင်းခြင်းဖြင့်။ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊
ဖောက်ထွင်းသိမြင်၏။

ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသစ္စာကို။ ပရိညာဘိသမယေန၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း
ဟူသော သိခြင်းဖြင့်။ အဘိသမေတိ၊ တဲ့တဲ့မတ်မတ်သိ၏။
သမုဒယံ၊ သမုဒယသစ္စာကို။ ပဟာနာဘိသမယေန၊ ပယ်ခြင်း
ဟူသောသိခြင်းဖြင့်။ နိရောဓံ၊ နိရောဓသစ္စာကို။ သန္တိကိရိယာဘိ-
သမယေန၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော သိခြင်းဖြင့်။ မဂ္ဂံ၊ မဂ္ဂ
သစ္စာကိုကို။ ဘာဝနာဘိသမယေန၊ ဖြစ်စေ ပွားစေခြင်း ဟူသော
သိခြင်းဖြင့်။ အဘိသမေတိ၊ တဲ့တဲ့မတ်မတ်သိ၏။ ဧဝံ၊ ဤဆိုခဲ့သော
နည်းဖြင့်။ အဿ၊ ထိုယောဂီအား။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ ရှေးအဘို့၌။
ဒွိသု သစ္စေသု၊ လောကီသစ္စာ ၂-ပါးတို့၌။ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာသဝန-
ဓာရဏ သမ္မသနပုဋိဝေဓော၊ သင်ယူခြင်း၊ မေးမြန်းခြင်း၊
နာကြားခြင်း၊ ဆောင်မှတ်ထားခြင်း၊ သုံးသပ်ရှုမှတ်ခြင်းဟူသော
သိခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။^၁။ ဒွိသု ပန၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂသစ္စာ
၂-ပါးတို့၌ကား။ သဝနပုဋိဝေဓောယေဝ၊ နာကြား၍ သိခြင်းမျှ
သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ အပရဘာဂေ၊ နောက်အဘို့ဖြစ်သော
မဂ်ခဏ၌။ တီသု၊ ဒုက္ခ၊ သမုဒယ၊ မဂ္ဂ ဟူသော သစ္စာသုံးပါး
တို့၌။ ကိစ္စတော၊ သိခြင်းကိစ္စပြီးသောအားဖြင့်။ ပဋိဝေဓော၊
သိခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ နိရောဓေ၊ နိရောဓသစ္စာ၌။
အာရမ္မဏပုဋိဝေဓော၊ အာရုံပြု၍သိခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။^၂။

၁-ဥဂ္ဂဟ၊ ပရိပုစ္ဆာ၊ သဝန၊ ဓာရဏတို့ အလိုအားဖြင့် သိခြင်းသည် ပရိယတ်
အသိမျှသာတည်း။ ဝိပဿနာပဋိပတ်သိ မဟုတ်သေး။ သမ္မသန အလိုအားဖြင့်
သိခြင်းသည်သာလျှင် ဝိပဿနာအသိဖြစ်၏။ ဤအရာ၌၊ ဝိပဿနာအလုံးစုံကို
သမ္မသနပုဋိဝေဓောဟုဆိုသည်။ သမ္မသနဉာဏ်ကိုသာ ဆိုသည်မဟုတ်။

၂-နိရောဓကိုသာလျှင် မဂ်ဉာဏ်က အာရုံပြုလျက် သိသည်။ ကြွင်းသောသစ္စာ ၃-ပါး
တို့၌ကား ပရိညာ၊ ပဟာန၊ ဘာဝနာကိစ္စပြီးသောကြောင့် သိသည်ဟုဆိုရသည်။
၎င်းတို့ကို အာရုံပြုလျက် သိသည်ကား မဟုတ်ဟု ဆိုလို၏။

ပုထုဇဉ်တို့သည် လောကုတ္တရာ အစစ်ကို အာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ အရိယာတို့သည် အာရုံပြုနိုင်သော်လည်း လောကုတ္တရာကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်းဟူသော အကျိုးမရှိသောကြောင့်၎င်း၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂတို့ကို ဆင်ခြင်၍ မရှုရပေသည်။

ဣဉ္ဇ နန္တံ စသော အဋ္ဌကထာဖြင့် လောကုတ္တရာ သစ္စာတို့၌ စိတ်ညွတ်ခြင်းကို ပြ၏။ “အဒ္ဓါ ဣမာယ ပဋိပဒါယ ဇရာမရဏမှာ ပရိမုစ္ဆိဿာမိ = ဤအကျင့်ဖြင့် အိုရ သေရခြင်းမှ ဧကန် လွတ်ရပေလိမ့်မည်” ဟု စိတ်ညွတ်ခြင်းကဲ့သို့ “နိဗ္ဗာန်တရား၊ မဂ်တရားသည် ကောင်း၏။ ၎င်းတို့ကို ရအောင်၊ သိအောင် အားထုတ်ရမည်” ဟု ရှေးအဖို့က စိတ်ညွတ်ရုံမျှဖြင့်သာလျှင်၊ ထိုသစ္စာ ၂-ပါးတို့၌ ပြသင့်သမျှကို ပြခြင်းကိစ္စပြီး၏။ သို့သော်လည်း အလွန်အမင်း သာယာတောင့်တလျက် ခဏ ခဏ နှလုံးသွင်းနေရမည်ကား မဟုတ်။ အားထုတ်ဆဲ၌ ထိုသို့ပြုနေလျှင်ကား တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိဖြစ်၍ ဝိပဿနာကို ပျက်စေတတ်၏။ ပျက်စေပုံကို **အခဏ်း(၂)** ပဌမနိယျာနာဝရဏ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာတို့၌ ဤသို့ ဖွင့်ပြ၏။

ဝဇ္ဇေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော၊ သရူပတော ပရိဂ္ဂဟသမ္ဘာဝတော။ ဝိဝဇ္ဇေ နတ္ထိ၊ အဝိသယတ္တာ၊ ဝိသယတ္တေဝိစ ပယောဇနာဘာဝတော။ ပ။ ဣဉ္ဇ နန္တံ နိရောဓ မဂ္ဂေသု နိန္ဒာဘာဝဒဿတိ၊ န အဘိနန္ဒနံ၊ တန္နိန္ဒာဘာဝေါယေဝ စ တတ္ထကမ္မကရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (ဒိ-ဋ္ဌ ၂-၃၄၃)

သရူပတော၊ သရုပ်သဘောအားဖြင့်။ ပရိဂ္ဂဟသမ္ဘာဝတော၊ သိမ်းဆည်းရှုမှတ်မှုဖြစ်နိုင်သောကြောင့်။ ဝဇ္ဇေ၊ ဝဋ်သစ္စာ ၂-ပါး၌။ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ အဝိသယတ္တာ စ၊ ပုထုဇဉ်တို့သည် သရုပ်အားဖြင့် သိမ်းဆည်းရှုမှတ်နိုင်ကောင်းသော အာရုံမဟုတ်သောကြောင့်၎င်း။ ဝိသယတ္တေဝိ၊ အရိယာတို့သည် ဆင်ခြင်နိုင်ကောင်းသော အာရုံဖြစ်ငြားသော်လည်း။ ပယောဇနာဘာဝတော စ၊ အကျိုးမရှိခြင်းကြောင့်၎င်း။ ဝိဝဇ္ဇေ၊ ဝိဝဋ္ဌသစ္စာ ၂-ပါး၌။ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ပ။

ဣဉ္ဇိ ကန္တန္တိ၊ ဣဉ္ဇိ ကန္တံ စသည်ဖြင့်။ နိရောဓမဂ္ဂေသု၊ နိရောဓ၊
မဂ္ဂသစ္စာတို့၌။ နိန္ဒဘာဝံ၊ ညွတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊
ပြတော်မူ၏။ အဘိနန္ဒနံ၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် သာယာစွဲလမ်းခြင်းကို။
န ဒဿေတိ၊ ပြသည်မဟုတ်။ စ၊ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့။ တန္တိန္ဒဘာဝေါ
ယေဝ၊ ထိုနိဗ္ဗာန်၊ မဂ်တို့၌ ညွတ်ကောင်းခြင်းကိုပင်လျှင်။ တတ္ထ
ကမ္မကရဏံ၊ ထိုနိရောဓ၊မဂ္ဂသစ္စာတို့၌ ပြသင့်သည်ကိုပြုခြင်းဟူ၍။
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မှတ်အပ်၏။

ဒုက္ခကို သိပုံ....ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို မှတ်သော
သူသည် မြင်ဆဲ စသည်၌ ထင်ရှားရှိသော
ရုပ်နာမ်တို့၏ အသီးအသီးသော သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ကိုလဲ
သိ၏။ ရူပနလက္ခဏာ = ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်း သဘော၊
နမနလက္ခဏာ = အာရုံဆီသို့ ညွတ်သွားခြင်း သဘော တို့ကိုလဲ
သိ၏။ ဗာဓနလက္ခဏာ = ဖြစ်ပျက်မှုတို့ဖြင့် အနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊
တည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို နှိပ်စက်တတ်ခြင်းသဘော၊ ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲ
များကို ဖြစ်စေလျက် နှိပ်စက်ခြင်းသဘော၊ မခံသာအောင် ဖြစ်
ပေါ်လျက် နှိပ်စက်သော ဒုက္ခဝေဒနာ သဘောတို့ကိုလဲ သိ၏။
ဤဗာဓနလက္ခဏာကို သိသောကြောင့်ပင်၊ သုတမရှိသော သူတို့
သည်လည်း ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ ဤသို့ ညည်းညူလျက် ပြောဆို
တတ်ကြ၏။ မပြတ် ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ တရားတွေချည်းဘဲ၊ တပျက်ထဲ
ပျက် နေတာ ချည်းဘဲ၊ မကောင်း တာတွေ ကိုချည်း မှတ်နေရ
တာဘဲ၊ သည်ဟာတွေ မငြိမ်းသေးသမျှ မအေးနိုင်ပါဘူး၊ သူတို့
ရှိနေတဲ့အတွက် ဒုက္ခရောက်နေတာဘဲ၊ ဘယ်တော့မှ ငြိမ်းပါ
မလဲ-ဤသို့စသည်ဖြင့် ညည်းညူလျက် ပြောဆိုတတ်ကြလေသည်။
ဤသို့ သဘာဝလက္ခဏာ စသည်ဖြင့်၎င်း၊ ရူပန၊ နမန၊ ဗာဓန
လက္ခဏာတို့ဖြင့်၎င်း၊ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မှန်စွာသိခြင်းသည်—

ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ-ဟူသော ပါဠိတော်၊
ဌပေတွာ တဏှံ တေဘူမက ဓမ္မေ ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာ
သဘာဝတော ပဇာနာတိ-ဟူသော အဋ္ဌကထာ[ဒိ-ဌ ၂-၃၈၆]

ယထာသဘာဝတောတိ အဝိပရိတသဘာဝတော၊ ဗာဓန-
လက္ခဏတော။ ယော ယော ဝါ သဘာဝေါ ယထာ-
သဘာဝေါ၊ တတော ရူပနာဒိ ကက္ခဋတ္တာဒိ သဘာဝတော-
ဟူသော ဋီကာ (ဒိ-ဋီ ၂-၃၃၆) တို့နှင့်အညီ,—

ဝိပဿနာဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းပင်တည်း။

အဋ္ဌကထာ၏ အနက် ...ဌပေတွာ တဏှံ၊ တဏှာကို ချန်ထား
၍။ တေဘူမက ဓမ္မေ၊ ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သော တရားတို့ကို။ ဣဒံ
ဒုက္ခန္တိ၊ ဤသည်ကား ဆင်းရဲဟူ၍။ ယထာသဘာဝတော၊ မှန်
သောသဘောအားဖြင့်။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။

ဋီကာ၏ အနက်...ယထာသဘာဝတောတိ၊ ဟူသည်ကား။
အဝိပရိတ သဘာဝတော၊ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော သဘော
အားဖြင့်။ ဗာဓနလက္ခဏတော၊ မခံသာသော ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်၍
ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲတို့ကို ဖြစ်စေလျက် ညှဉ်းဆဲခြင်း၊
ဖြစ်ပျက်မှုတို့ဖြင့် ညှဉ်းဆဲခံရခြင်း၊ ဖြစ်ပျက်မှုတို့ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို
ညှဉ်းဆဲခြင်း ဟူသောသဘောအားဖြင့်။ (ဗာဓနလက္ခဏန္တိ ဧတ္ထ
ဒုက္ခဒုက္ခ တံနိမိတ္တဘာဝေါ၊ ဥဒယဗ္ဗယပ္ပဋိဝိဋ္ဌိတဘာဝေါ ဝါ။
မဟာဋီကာ)။ ။ ဝါ၊ တနည်းကား။ ယော ယော သဘာဝေါ၊
အကြင်အကြင်သဘောသည်။ ယထာသဘာဝေါ၊ ယထာသဘာဝ
မည်၏။ တတော ရူပနာဒိကက္ခဋတ္တာဒိ သဘာဝတော၊ ထို
ဖောက်ပြန်ခြင်းစသော သဘော၊ ကြမ်းတန်းခြင်းစသော သဘော
အားဖြင့်။ (ပဇာနာတိ၊ သိ၏။)

အနိဇ္ဈိယဗဒ္ဓ ရုပ်သည် ဒုက္ခသစ္စာ မမည်

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာတွင် တေဘူမက ဓမ္မဟူရာ၌ သတ္တဝါ
တို့၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ တရားတို့ကိုသာလျှင်
အရိယဒုက္ခသစ္စာဟု ယူအပ်ကုန်၏။ သတ္တဝါတို့၏ အတ္တဘော၌
အတွင်းမဝင်သော အနိဇ္ဈိယဗဒ္ဓ ရုပ်တို့ကိုကား အရိယဒုက္ခသစ္စာ၌
ထည့်သွင်း၍ မယူအပ်ကုန်။ အကြောင်းမူကား... အနိဇ္ဈိယဗဒ္ဓ

ရုပ်တို့သည် ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းရှိ၍ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ မည်ကြငြားသော်လဲ သမုဒယကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်ကား မဟုတ်ကုန်။ ထို့ပြင် မဂ္ဂသစ္စာဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်ကောင်းသော တရားလဲ မဟုတ်ကုန်။ သို့ဖြစ်၍၊ အဝတ်စသော ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုတို့ကို အာရုံပြုလျက် ကိလေသာ မဖြစ်စေခြင်းငှါ၎င်း၊ အနိစ္စ အနတ္တ အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသော ထို ဗဟိဒ္ဓရုပ်ဘို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ အဇ္ဈတ္တ၌ ထင်လွယ်စေခြင်းငှါ၎င်း၊ ဒွါရ ၆-ပါး၌ အလိုလိုထင်လာသော ဗဟိဒ္ဓရုပ်တို့၌ ဝိပဿနာ ရှုအပ်သော်လဲ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ ဗဟိဒ္ဓရုပ် ဟူသမျှသည် **ပရိညေယျ အရိယဒုက္ခ သစ္စာကား မမည်သည်သာ** ဟု မှတ်အပ်၏။

ကိုယ့် သစ္စာကိုသာ သိရန် လို၏...သတ္တဝါ တို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားတို့တွင်လဲ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော သစ္စာ ၄-ပါးကိုသာလျှင် သိရန် လိုရင်းပေတည်း။ အကြောင်းမူကား ...မိမိ၏ တဏှာ သမုဒယကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပေါ်လျှင် မိမိသန္တာန်၌သာ ဖြစ်ပေါ်၏။ သူတပါး သန္တာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်။ သူတပါး၏ သမုဒယကြောင့် ဒုက္ခ ဖြစ်လျှင်လဲ ထိုသူတပါး သန္တာန်၌သာ ဖြစ်၏။ မိမိ သန္တာန်၌ကား မဖြစ်။ ထို့ပြင်၊ မိမိ၏ မဂ္ဂသစ္စာသည် မိမိ၏ ဒုက္ခ၊ သမုဒယတို့ကိုသာ ငြိမ်းစေနိုင်၏။ သူတပါး၏ ဒုက္ခ၊ သမုဒယတို့ကိုကား မငြိမ်းစေနိုင်။ သူတပါး၏ မဂ်သည်လည်း ထို သူတပါး၏ ဒုက္ခ၊ သမုဒယတို့ကိုသာ ငြိမ်းစေနိုင်၏။ မိမိ၏ ဒုက္ခ၊ သမုဒယတို့ကိုကား မငြိမ်းစေနိုင်။ ထို့ပြင်၊ အရိယာ အသီး အသီးတို့၏ သန္တာန်နှင့်ဆိုင်သော သမုဒယ၊ ဒုက္ခတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု = နိရောဓသစ္စာကို ထိုအရိယာတို့၏ အဇ္ဈတ္တ တရားကဲ့သို့ ပြု၍လဲ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဟောအပ်၊ ဖွင့်ပြအပ်၏။ သူတပါး၏ သစ္စာ ၄-ပါးကို မျက်မှောက် သိနိုင်သည်လဲ မဟုတ်ချေ။ မိမိ၏ သစ္စာ ၄-ပါးကို သိပြီးလျှင်ကား သူတပါးတို့၏ သစ္စာကိုလဲ ဆ၍ သိနိုင်သည်သာတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ဗဟိဒ္ဓ၌ ဝိပဿနာ ရှုခြင်းဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်သော်လဲ “အဇ္ဈတ္တ သစ္စာ ၄-ပါးကိုသိခြင်းသည်သာလျှင်လိုရင်းဖြစ်သည်” ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင်၊ သတိပဋ္ဌာန်ပါဠိ စသည်တို့၌

အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ၊ အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ စသည်ဖြင့် အဇ္ဈတ္တံ ရူပံကို ရှေးဦးစွာ၎င်း၊ ပဓာနပြု၍၎င်း ဟောတော်မူ ပေသည်။ ဤအရာ၌ အောက်ပါ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့သည်လည်း သာဓကတို့ပင်တည်း။

ယတ္ထ ခေါ အာရုသော န ဇာယတိ၊ န ဇိယုတိ၊ န မိယုတိ။ န စဝတိ၊ န ဥပပဇ္ဇတိ၊ နာဟံ တံ ဂမနေန လောကဿ အန္တံ ဉာတေယျံ ဒဋ္ဌေယျံ ပတ္တေယျန္တိ ဝဒါမိ၊ နခေါ ပနာဟံ အာရုသော အပ္ပတွာ လောကဿ အန္တံ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယံ ဝဒါမိ၊ အပိ စ ခေါဟံ အာရုသော ဣမသ္မိညေဝ ဗျာမမတ္တေ ကဋ္ဌေဝရေ သသညိမှိ သ-မနကေ လောကဉ္စ ပညပေမိ၊ လောကသမုဒယဉ္စ၊ လောက- နိရောဓဉ္စ၊ လောကနိရောဓဂါမိနိဉ္စ ပဋိပဒံ။ (ဒေဝပုတ္တ သံယုတ် ၆၁-နှင့် စတုတ္ထဂုံတ္တရ ပါဠိတော် ၃၅၇)

အာရုသော၊ အမောင်ရောဟိတဿ ဗြဟ္မာ။ ယတ္ထ ခေါ၊ အကြင် အရပ်၌။ န ဇာယတိ၊ မဖြစ်။ န ဇိယုတိ၊ မအို။ န မိယုတိ၊ မသေ။ န စဝတိ၊ အဆက်ဆက်လဲ မသေ။ န ဥပပဇ္ဇတိ၊ အဆက်ဆက်လဲ မဖြစ်။ လောကဿ အန္တံ၊ သင်္ခါရလောက၏အဆုံးဖြစ်သော။ တံ၊ ထို နိဗ္ဗာန်အရပ်ကို။ ဂမနေန၊ ခြေလျင်သွားခြင်း၊ ယာဉ်ရထား တန်းခိုးတို့ကို မှီ၍ သွားခြင်းဖြင့်။ ဉာတေယျံ ဒဋ္ဌေယျံ ပတ္တေယျန္တိ၊ သိနိုင်ကောင်းသည်၊ မြင်တွေ့နိုင်ကောင်းသည်၊ ရောက်နိုင်ကောင်း သည်ဟူ၍။ အဟံ၊ ငါဘုရားသည်။ န ဝဒါမိ၊ မဟောပေ။ အာရု- သော၊ အမောင် ရောဟိတဿ။ ပန၊ ထို့ပြင်လဲ။ လောကဿ အန္တံ အ-ပ္ပတွာ၊ သင်္ခါရလောက၏ အဆုံးသို့ မရောက်မူ၍။ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယံ၊ ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြီးစေနိုင်ခြင်းကို။ အဟံ၊ ငါသည်။ န ခေါ ဝဒါမိ၊ မဟောပေ။ အပိ စ ခေါ၊ စင်စစ် အမှန် အားဖြင့် သော်ကား။ သ-သညိမှိ၊ အမှတ်သညာ ရှိသော။ သ-မနကေ၊ စိတ် ရှိသော။ ဣမသ္မိညေဝ ဗျာမမတ္တေ ကဋ္ဌေဝရေ၊ တလံမျှရှိသော ဤ ကိုယ်ထဲ၌သာလျှင်။ လောကဉ္စ၊ ပျက်တတ်သောကြောင့် လောက ဟု ခေါ်သော ဒုက္ခသစ္စာကိုလဲ။ အဟံ၊ ငါသည်။ ပညပေမိ၊ ပညတ် ဟောကြားပေ၏။ လောက သမုဒယဉ္စ၊ လောကမည်သော

ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာ ကိုလဲ ပညတ် ဟောကြားပေ၏။ လောကနိရောဓဉ္စ၊ လောကမည်သော ဒုက္ခ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း = နိရောဓသစ္စာ ကိုလဲ ပညတ် ဟောကြားပေ၏။ လောကနိရောဓဂါမိနိ° ပဋိပဒံ စ၊ လောကမည်သော ဒုက္ခ၏ချုပ်ငြိမ်းမှုသို့ သွားရောက်တတ်၊ ရောက်စေတတ်သော အကျင့် = မဂ္ဂသစ္စာ ကိုလဲ ပညတ် ဟောကြားပေ၏။

လောကန္တိ ဒုက္ခသစ္စံ၊ လောကသမုဒယန္တိ သမုဒယသစ္စံ၊ လောကနိရောဓန္တိ နိရောဓသစ္စံ၊ ပဋိပဒန္တိ မဂ္ဂသစ္စံ၊ ဣတိ “နာဟံ အာရုဿော ဣမာနိ စတ္တာရိ သစ္စာနိ တိဏကဋ္ဌာဒိသု ပညပေမိ၊ ဣမသ္မိ° ပန စာတုမဟာဘူတိကေ ကာယသ္မိ° ယေဝ ပညပေမိ”တိ ဒဿေတိ။ (သံ-ဋ ၁-၁၀၉၊ အံ-ဋ ၂-၃၀၅)

လောကန္တိ၊ လောကံ ဟူသည်ကား။ ဒုက္ခသစ္စံ၊ ဒုက္ခသစ္စာကို။ လောကသမုဒယန္တိ၊ လောကသမုဒယံ ဟူသည်ကား။ သမုဒယသစ္စံ၊ သမုဒယသစ္စာကို။ လောကနိရောဓန္တိ၊ လောကနိရောဓံ ဟူသည်ကား။ နိရောဓသစ္စံ၊ နိရောဓသစ္စာကို။ ပဋိပဒန္တိ၊ ပဋိပဒံ ဟူသည်ကား။ မဂ္ဂသစ္စံ၊ မဂ္ဂသစ္စာကို။ ဣတိ၊ “အပိစ ခွါဟံ (ပ) ပဋိပဒံ”ဟူသော ဤစကားဖြင့်။ ။(ဒဿေတိ၌ စပ်)။ အာရုဿော၊ အမောင် ရောဟိတသံ။ အဟံ၊ ငါဘုရားသည်။ ဣမာနိ စတ္တာရိ သစ္စာနိ၊ ဤသစ္စာ ၄-ပါးတို့ကို။ တိဏကဋ္ဌာဒိသု၊ မြက်ပင်၊ ထင်းတုံး၊ သစ်ပင် အစရှိသော အနိန္ဒြိယ ဗဒ္ဓရုပ်တို့၌။ န ပညပေမိ၊ ပညတ် ဟောကြားတော်မူ။ ပန၊ အမှန်အားဖြင့် သော်ကား။ စာတုမဟာဘူတိကေ၊ မဟာဘုတ် ၄-ပါးကို မှီ၍ဖြစ်သော။ ဣမသ္မိ° ကာယသ္မိ° ယေဝ၊ ဤကိုယ်ထဲ၌ သာလျှင်။ ပညပေမိ၊ ပညတ် ဟောကြားတော်မူ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။

သ-သန္တတိ ပရိယာပန္နာနံ ဒုက္ခသမုဒယာနံ အ-ပုဝတ္တိဘာဝေန ပရိဂ္ဂယုမာနော နိရောဓောပိ သ-သန္တတိ ပရိယာပန္နော ဝိယ ဟောတိတိ ကတွာ ဝုတ္တံ အတ္တနော ဝါ စတ္တာရိ သစ္စာနိတိ။ ပရဿံ ဝါတိ ဧတ္တာပိ ဧသေဝ နယော။ (ဒိ-ဋိ ၂-၃၄၈)

သ-သန္တတိ ပရိယာပန္နာနံ၊ မိမိ သန္တာန်၌ အကျုံး ဝင်ကုန်သော။ ဒုက္ခသမုဒယာနံ၊ ဒုက္ခနှင့် သမုဒယတို့၏။ အ-ပ္ပဝတ္တိဘာဝေန၊ တဖန်မဖြစ်ခြင်း သဘောအားဖြင့်။ ပရိဂ္ဂဟမာနော၊ သိမ်းဆည်းအပ်၊ နှလုံးသွင်းအပ်သော။ နိရောဓောပိ၊ နိရောဓသစ္စာသည်လည်း။ သ-သန္တတိ ပရိယာပန္နော ဝိယ၊ မိမိ သန္တာန်၌ အကျုံးဝင်သကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိကတွာ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်းခြင်းကိုပြု၍။ အတ္တနော ဝါ စတ္တာရိ သစ္စာနီတိ၊ မိမိ၏ သစ္စာ ၄-ပါးတို့ကိုသော်လဲ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်၏။ ပရဿ ဝါတိ ဧတ္တာပိ၊ သူတပါး၏ သစ္စာ ၄-ပါးဟု ဆိုရာ၌လဲ။ ဧသေဝနယော၊ ဤနည်းပင်တည်း။

ဆုံးဖြတ်ချက်.....အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ ရုပ်သည် အရိယ ဒုက္ခသစ္စာ မဟုတ်။ သတ္တဝါ အသီး အသီး၏ သန္တာန်၌ သာလျှင် သစ္စာ ၄-ပါးစီ ရှိသည် ဟူသော ဤ အနက်ကို ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌ တိုက်ရိုက် ပြ၏။ နိရောဓ သစ္စာသည် ဗဟိဒ္ဓအစစ် ဖြစ်ငြား သော်လဲ ၎င်းကိုပါ ထည့်သွင်း၍ မိမိ၏ သစ္စာ ၄-ပါး၊ သူတပါး၏ သစ္စာ ၄-ပါးဟု ဆိုထိုက်ကြောင်းကို ဋီကာ၌ ထင်ရှားဖော်ပြ၏။ ဤသို့ သန္တာန်အသီး အသီး၌ သစ္စာ ၄-ပါးစီ ရကောင်းရာတွင် မိမိ၏ သမုဒယကိုသာ ပယ်နိုင်၏။ ထို ပယ်ခြင်းသည်သာ ပဟာန ပဋိဝေဓ၊ အဘိသမယတည်း။ မိမိ၏ သမုဒယ ဒုက္ခတို့ကိုသာ ချုပ်ငြိမ်း စေနိုင်၏။ ထို ချုပ်ငြိမ်းမှုကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းသည်သာ သစ္စိကိရိယာ ပဋိဝေဓ၊ အဘိသမယတည်း။ မိမိ သန္တာန်၌သာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ဖြစ်ပွားစေနိုင်၏။ ထို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်သာ ဘာဝနာ ပဋိဝေဓ၊ အဘိသမယတည်း။ သူတပါး သန္တာန်၌ကား သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂတို့ကို မိမိက မပယ်နိုင်၊ မျက်မှောက်မပြုနိုင်၊ မဖြစ်ပွားစေနိုင်။ ထို့ကြောင့် သူတပါးတို့၏ သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂတို့နှင့် စပ်၍ မိမိအား ပဟာန ပဋိဝေဓ စသည်တို့ မဖြစ်ကြသည် သာတည်း။ ဤသည်တို့ကို ထောက်၍ မိမိ၏ သစ္စာ ၄-ပါးကို သိသင့်သည့်အတိုင်း သိခြင်းကိုသာလျှင် လိုရင်းဟူ၍ မြဲမြံစွာ မှတ်အပ်၏။

သမုဒယကို သိပုံ ... ဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ကို မှတ်သော သူသည် မြင်ဆဲ စသည်၌ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်သော နှစ်သက်သာယာမှု၊ လိုချင်တောင့်တမှုတို့ကို ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်းပင် မှတ်လျက် သိ၏။ ဤသို့ သိခြင်းသည် ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယကို မျက်မှောက်အားဖြင့် မှန်စွာ သိခြင်းပင်တည်း။ သို့သော်လဲ ဤပစ္စုပ္ပန် သမုဒယသည် ယခုဘဝ၌ ပြုအပ်သော ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော နောင်ဘဝ ရုပ်နာမ် ဒုက္ခသစ္စာ၏ သာလျှင် အကြောင်းရင်း ဖြစ်ပေ၏။ ယခုဘဝ ဒုက္ခ၏ အကြောင်းရင်း သမုဒယကား မဟုတ်သေး။ ယခုဘဝ ဒုက္ခ၏ အကြောင်းရင်း တဏှာသည်ကား ရှေး ကမ္မဘဝကို ပြုစဉ်ကာလက ပြီးခဲ့ပြီ။ ပြီးခဲ့ပုံကား ... မိမိကိုယ် မိမိဘဝကို၎င်း၊ ကာမအာရုံ ဝတ္ထုတို့ကို၎င်း၊ သာယာ တောင့်တမှု-တဏှာ ရှိသောကြောင့် အလိုပြည့်လျက်၊ ကောင်းစားချမ်းသာစေရန် တရားသောနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မတရားသောနည်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ယခုဘဝ၌ ကြံစည် အားထုတ်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင်၊ ရှေးဘဝ တပါးပါးကလဲ သာယာ တောင့်တမှု ရှိသောကြောင့်ပင် ကုသိုလ်ကံကို ပြုခဲ့၏။ ထိုကံကြောင့်ပင် ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ရုပ်နာမ် ဒုက္ခသစ္စာတို့ ယခု ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိကြ၏။ ရှေးဘဝက ပြီးခဲ့သော ထို တဏှာကိုကား မျက်မှောက်အားဖြင့် မသိနိုင်ပြီ။ သို့သော်လဲ ယခုမျက်မှောက် သိအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် တဏှာနှင့် အတိတ်တဏှာသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်မျှသာ ထူး၏။ သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်ကား မထူးပြီ။ တဦးတည်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဧကတ္တနည်းအရအားဖြင့် တခုတည်းပင်ဟူ၍လဲ ဆိုနိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍ သမုဒြာ၏ တစိတ်ကိုသာ မြင်ရသော်လဲ ‘သမုဒြာကို မြင်သည်၊ သိသည်’ဟု ဆိုနိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ တောင်၏ တစိတ်တပိုင်းကိုသာ မြင်ရသော်လဲ တောင်ကိုမြင်သည် သိသည်’ဟု ဆိုနိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန် သမုဒယမျှကို သိခြင်းဖြင့်လဲ ‘သမုဒယသစ္စာကို သိသည်’ဟု ဆိုနိုင်သည်သာတည်း။ သို့သော်လဲ ရှုမှတ်သော သူသည်ကား ပစ္စုပ္ပန် တဏှာကိုသာလျှင် သိသည် မဟုတ်သေး။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ရင့်သန်ပြည့်စုံသောကာလမှ စ၍ အတိတ်တဏှာကိုလဲ မှန်းဆ၍ သိသေးသည်သာတည်း။

‘သိပုံကား……ကွေးချင်မှု စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကြပါမှ ကွေးရပ် စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြသည်ကို၎င်း၊ အအေး ဓာတ် စသည်ကြောင့် အေးသောရုပ် အဆင့်ဆင့် စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကြသည်ကို၎င်း၊ မြင်စရာ အဆင်း၊ ကြည်သော မျက်စိ စသည်တို့ရှိပါမှ မြင်မှု စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြသည်ကို၎င်း၊ အာရုံတခုခုရှိပါမှ ကြံမှု၊ မှတ်မှု ဖြစ်နိုင်သည်ကို၎င်း၊ ရှေးရှေး စိတ်ရှိ၍ နောက်နောက်စိတ် ဖြစ်သည်ကို၎င်း-ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်ခြင်းကို ဝိပဿနာရှုသူသည် မျက်မှောက်တွေ့ရ၏။ ဤသို့တွေ့မြင်ခြင်းသည် အထက်အထက်ဉာဏ်များ၌ သာ၍ သာ၍ ရှင်းလင်း၏။ အထက် မဂ်တို့၏ ဝိပဿနာ၌ သာ၍ သာ၍ ရှင်းလင်း၏။ ထိုသို့ တွေ့ရ သောအခါ၌ “ယခု မှတ်သိရသော ရုပ်နာမ်တို့သည် အကြောင်း မကင်းကြသကဲ့သို့” ပဋိသန္ဓေမှစ၍ တဘဝလုံး၌ ဖြစ်သော ရုပ် နာမ်တို့သည်လည်း အကြောင်း ရှိကြရမည်သာတည်း။ “အဘယ့် ကြောင့်ဖြစ်ကြသနည်း” ဟူ၍ မှတ်မှုတို့၏အကြား၌ စဉ်းစားလတ် သော် “ရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်ကြသည်” ဟု လွယ်ကူစွာပင် ဆုံးဖြတ်လျက်သိ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဤသို့ သိနိုင် သနည်းဟူမူ …ဘာဝနာကို အားထုတ်သူ ဟူသမျှသည် **ဒိဋ္ဌိ** • **ဥဇုကာ** နှင့်အညီ၊ ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည် သိမြင်ပြီးသာ ဖြစ်၏။ ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို စင်ကြယ်စေပြီးသာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ သုတ၊ စိန္တာမျှဖြင့် သဘောကျပြီးသောသူအား ပစ္စက္ခဉာဏ် က ထပ်မံ၍ အားပေးကူညီသောကြောင့် ပေတည်း။ ထို့ပြင် သာယာတောင့်တမှုကြောင့် ကြံစည်အားထုတ်မှု ဖြစ်သည်ကို ဒိဋ္ဌတွေ့မြင်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ထိုကံသည်လည်း တဏှာရှိ၍ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ သာယာတောင့်တမှု တဏှာသည်သာလျှင် ဤဘဝ ရုပ်နာမ်တို့၏အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်” ဟူ၍လဲ မှန်းဆ၍ သိ၏။

ယခုဘဝ၌ သာယာတောင့်တလျက် အားထုတ်သကဲ့သို့ ရှေး ဘဝကလဲ သာယာတောင့်တလျက် အားထုတ်ခဲ့သောကံရှိသည်။

ထိုသာယာတောင့်တမှု တဏှာကြောင့် ယခုဘဝ ရုပ်နာမ်များ မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟူ၍ သိခြင်းသည်—

တဿေဝ ခေါ် ပန ဒုက္ခဿ ဇနိကံ သမုဋ္ဌာပိကံ ပုရိမတဏှံ အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ (ဒီ-ဋ္ဌ ၂-၃၈၆) ဟူသော အဋ္ဌကထာ နှင့် အညီ,—

ယခုဘဝ ဒုက္ခ၏ အကြောင်းရင်း သမုဒယကို အနုမာန ဝိပဿနာဖြင့် သိခြင်းပင်တည်း။ ဤအရာ၌ အနုမာန သိပုံကို ရှည်လျားစွာ ပြခြင်းသည် စာဖတ်သူတို့အား နားလည်စေရန် မျှသာတည်း။ ရှုမှတ်သောသူ၏ သိပုံသည်ကား ကြာမြင့်သည် မဟုတ်၊ ရှေးတကြိမ် မှတ်ချက်၌ သဘောကျသည်နှင့် တပြိုင်နက် သော်လဲ ၎င်း၏အခြားမဲ့၌ ဆ၍သိနိုင်၏။ ထိုအသိဆုံးလျှင်လဲ မှတ်သင့်သော မှတ်နေကျအာရုံကို ပစ္စုပ္ပန်ကျအောင် မှတ်သွား နိုင်၏။

အဋ္ဌကထာ၏အနက်……တဿေဝ ဒုက္ခဿ၊ ပဝတ္ထ၊ နိမိတ္တ သဘောရှိသော ထိုဆင်းရဲကိုသာလျှင်။ ဇနိကံ၊ ဖြစ်စေတတ်သော။ (ဝိပါက ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ပဝတ္ထကို “ကံနှင့်တကွ ဖြစ်၍သော်၎င်း၊ ကံ၏ အဖော်ဖြစ်၍ သော်၎င်း” ဖြစ်စေသည်ဟူလို)။ သမုဋ္ဌာပိကံ၊ ထကြွပေါ်ပေါက်စေတတ် သော။ (ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ ဘိဇရုပ်ဟူသော နိမိတ္တကို ထကြွဖြစ်ပေါ်စေ သည့် ဟူလို)။ ပုရိမတဏှံ၊ ကံကိုပြုစဉ် ရှေးဘဝကပြီးခဲ့သော တဏှာ ကို။ အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ၊ ဤသည်ကား ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း ဟူ၍။ ယထာသဘာဝတော၊ မှန်သောသဘောအားဖြင့်။ ပဇာ- နာတိ၊ သိ၏။

ပေါ်လွင်ပါလျက် အသိခက်၏ … ဤ ဒုက္ခနှင့်၊ သမုဒယတို့ သည် မိမိတို့ သန္တာန်၌ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိကြသောကြောင့် ဖြစ်ပုံအားဖြင့် ပေါ် လွင် ထင်ရှားကုန်သည်သာတည်း။ မနက်နဲ မတိမ်မြုပ်ကုန်။ သို့သော်လဲ ဆင်းရဲမျှ၊ မကောင်းသော သဘောမျှဟူ၍၎င်း၊ ဆင်းရဲကို သာယာတောင့်တတတ်သောကြောင့်၊ ဆင်းရဲကြောင်း

သဘောမျှဟူ၍၎င်း၊ သိမြင်ရန်ကား ခက်ခဲ နက်နဲစွာ ကုန်၏။ မပေါ်လွင်ကြကုန်၊ ဤသို့ ပေါ်လွင်ပါလျက် အသိခက်ခြင်းမှာ သတိမမူ ဂူမမြင် ဟူသကဲ့သို့ အမှတ်မပြုခြင်း၊ နှလုံးမသွင်းခြင်း၊ မရှုခြင်းကြောင့်သာတည်း။ ရှုမှတ် နှလုံးသွင်းလျှင်ကား ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့်လဲ သိသင့်သမျှကို သိနိုင်ပေ၏။ ၎င်းဉာဏ်ဆုံးသော ကာလ၌ကား မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မပျက်နိုင်အောင် ခိုင်မြဲစွာသိနိုင်ပေ၏။

ဒုက္ခသစ္စာ၌ ဥပ္ပတ္တိတော ပါကဋ်၊ ခါဏု ကဏ္ဍကပ္ပဟာရာဒိသု အဟော ဒုက္ခန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတမ္ပိ အာပဇ္ဇတိ။ သမုဒယမ္ပိ ခါဒိတုကာမတာ ဘုဉ္ဇိတုကာမတာဒိဝသေန ဥပ္ပတ္တိတော ပါကဋ်၊ လက္ခဏပ္ပုဋ္ဌိဝေဓတော ပန ဥဘယမ္ပိ တံ ဂမ္ဘီရံ။ ဣတိ တာနိ ဒုဒ္ဒသတ္တာ ဂမ္ဘီရာနိ။ (ဒိ-ဋ္ဌ ၂-၃၉၁)

ဒုက္ခသစ္စာ၊ ဒုက္ခသစ္စာသည်။ ဥပ္ပတ္တိတော၊ ဖြစ်ပေါ်မှုအားဖြင့်။ ပါကဋ်၊ ထင်ရှား၏။ (မြင်မှု၊ ကွေးမှု စသော ဒုက္ခသစ္စာဟူသမျှ ထင်ရှားပါ၏ ဟူလို)။ «ခါဏုကဏ္ဍကပ္ပဟာရာဒိသု၊ သစ်ငုတ်၊ ဆူးငြောင့် စူးသောအခါ စသည်တို့၌။ အဟော ဒုက္ခန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတမ္ပိ၊ ဪ... ဆင်းရဲစွဟုညည်းညူရခြင်းသို့သော်လဲ။ အာပဇ္ဇတိ၊ ရောက်သေး၏။ (ဒုက္ခသစ္စာတို့တွင် ဒုက္ခဒဝဒနာ၏ ထင်ရှားပုံကိုသာ အထူးသိလွယ်သောကြောင့် ထုတ်ပြ ဖေသည်)။ သမုဒယမ္ပိ၊ သမုဒယသစ္စာသည်လည်း။ ခါဒိတုကာမတာ ဘုဉ္ဇိတုကာမတာဒိဝသေန၊ ခဲလိုခြင်း၊ စားလိုခြင်း စသည်တို့ အလိုအားဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိတော၊ ဖြစ်ပေါ်မှုအားဖြင့်။ ပါကဋ်၊ ထင်ရှား၏။ လက္ခဏပ္ပုဋ္ဌိဝေဓတော ပန၊ သဘောလက္ခဏာကို သိခြင်းအားဖြင့်သော်ကား။ တံ ဥဘယမ္ပိ၊ ထိုသစ္စာ ၂-ပါးလုံးပင်။ ဂမ္ဘီရံ၊ နက်နဲ၏။ ဣတိ ဒုဒ္ဒသတ္တာ၊ ဤသို့ရှုနိုင်ခဲ မြင်နိုင်ခဲသော ကြောင့်။ တာနိ၊ ထိုသစ္စာ ၂-ပါးတို့သည်။ ဂမ္ဘီရာနိ၊ နက်နဲကုန်၏။

ဒုဒ္ဒသတ္တာတိ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏဝသေန ပါကဋာနိဝိ ပကတိဉာဏေန သဘာဝရသတော ဒဋ္ဌံ၊ အသက္ကုဏေယုတ္တာ၊ ဂမ္ဘီရေနော စ ဘာဝနာဉာဏေန၊ တတ္တာပိ မတ္တကပ္ပတ္တေန အရိယမဂ္ဂဉာဏေနော ယာထာဝတော ပဿိတဗ္ဗတ္တာ ဂမ္ဘီရာနိ။

(ဒိ-နိ ၂-၃၄၄)

ဒုဒ္ဒသတ္တာတိ၊ ဟူသည်ကား။ တာနိ၊ ထိုဒုက္ခ၊ သမုဒယသစ္စာတို့သည်။ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏာဝသေန၊ မိမိ၏ဖြစ်ဆဲခဏအလိုအားဖြင့်။ ပါကဋ္ဌာနိပိ၊ ထင်ရှားကုန်သော်လဲ။ ပကတိဉာဏေန၊ ရှုမှတ်ခြင်းကင်းသော ပကတိဉာဏ်ဖြင့်။ သဘာဝ ရသတော ဒဋ္ဌံ၊ သဘော၊ ကိစ္စအားဖြင့် မြင်ခြင်းငှါ။ အသက္ကုဏေယျတ္တာ စ၊ မစွမ်းနိုင်ကောင်းသောကြောင့်၎င်း။ ဂမ္ဘီရေနော၊ နက်နဲသော သဘောကို သိတတ်သောကြောင့် နက်နဲသည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ ဘာဝနာဉာဏေန၊ မှတ်လျက်ပွားစေအပ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်။ ပဿိတဗ္ဗတ္တာ စ၊ မြင်နိုင်ကောင်းသောကြောင့်၎င်း။ တတ္ထာပိ၊ ထိုဘာဝနာဉာဏ်တို့တွင်လဲ။ မတ္ထကပ္ပတ္တေန၊ ခေါင်ထိပ် အဆုံးသို့ ရောက်သော။ အရိယမဂ္ဂဉာဏေနော၊ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သာလျှင်။ ယာထာဝတော ပဿိတဗ္ဗတ္တာ စ၊ မှန်ကန်ခိုင်မြဲစွာ မြင်နိုင်ကောင်းသောကြောင့်၎င်း။ ဂမ္ဘီရာနိ၊ နက်နဲကုန်၏။

နိရောဓ မဂ္ဂတို့ကို သိပုံ ... ဒွေ ဂမ္ဘီရတ္တာ ဒုဒ္ဒသာနိ ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ နိရောဓ၊ မဂ္ဂသစ္စာတို့သည် ပုထုဇဉ်တို့၏ သန္တာန်၌ မဖြစ်ဘူးသောကြောင့် အလွန်နက်နဲကုန်၏။ ပစ္စက္ခအားဖြင့် မသိမမြင်နိုင်ကုန်။ ထို့ကြောင့်၊ အားထုတ်စ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရှေး၌ပြခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ‘ကောင်းသည်၊ မှန်မြတ်သည်’ဟု ကြားဘူး၍ စိတ်ညွတ်ရုံမျှသာလို၏။ စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ သိရန်ကား မလိုပြီ။ သို့သော်လဲ အစဉ်အတိုင်း အားထုတ်၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ရောက်သောအခါ၌ကား အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ အာဟာရ၊ ဖဿ၊ နာမ်ရုပ်တို့ မရှိလျှင် ခန္ဓာငါးပါး မဖြစ်ပေါ်နိုင်ခြင်းကို အလိုလိုပင် ဆင်ခြင်လျက် သိမှု ဖြစ်တတ်သေး၏။ ဘယဉာဏ်စသည်တို့ဖြစ်သောအခါ၌လဲ **ဥပ္ပါဒေါ ဘယံ၊ အနုပ္ပါဒေါ ခေမံ** စသော ပဋိသန္တိဒါမဂ်နှင့် အညီ “မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ တွေ့ထိမှု၊ ကြံသိမှု၊ မှတ်မှု စသည်တို့ ရှိနေသမျှ ကာလပတ်လုံး မငြိမ်းအေးနိုင်၊ သူတို့မရှိမှ ငြိမ်းအေးနိုင်မည်၊ သူတို့မရှိခြင်းက ကောင်းသည်”ဟု အလိုလိုပင် ဆင်ခြင်လျက် သိမှု ဖြစ်တတ်သေး၏။ ဤအသိ ၂-မျိုးသည် ဝိပဿနာရှုဆဲ၌ နိရောဓကို

မှန်းဆ၍ သိမှုပေတည်း။ မုဇ္ဈိတုကမုတာဉာဏ် ဖြစ်သောအခါ၌ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း မကောင်းသောတရားတို့ကိုသာ တွေ့ရခြင်းကြောင့် မမှတ်လိုသောစိတ် ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ အချို့သောသူသည် မမှတ်ဘဲ၊ ရပ်နားလျက် နေတတ်၏။ ရပ်နားနေသော်လဲ ရှေးရှေး ဝိပဿနာအဟုန်ကြောင့် ရပ်နာမိတို့သည် ထင်မြဲ ထင်ပေါ်လျက်သာ ရှိကြ၏။ ၎င်းတို့ကိုရှုမှတ်ရန် ကြောင့်ကြမစိုက်သော်လဲ သိမြဲသိလျက်သာရှိ၏။ ထိုသို့သောသူအား ဖြစ်စေ၊ မမှတ်လိုသောစိတ်ဖြစ်ရုံမျှသော သူအားဖြစ်စေ၊ “မမှတ်ဘဲ နေရုံမျှဖြင့် ဤရပ်နာမိတို့သည် မငြိမ်းကုန်။ မှတ်မြဲ မှတ်၍ ငြိမ်းသောနိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်မသောလျှင် ငြိမ်းကြမည်”ဟု အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဤဉာဏ်သည် ဝိပဿနာရူပသမ္ဘာဝါဒကို မှန်းဆ၍သိသော ဉာဏ်ပေတည်း။ ဤသည်ကား ဝိပဿနာရူပသမ္ဘာ ၄-ပါးလုံးကို အာရုံပြုလျက် သိနိုင်ပုံတည်း။

သို့သော်လဲ သစ္စာ ၄-ပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာသည် သာလျှင်ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သော **ပရိညေယျ** တရားမည်၏။ ကြွင်းသော သစ္စာတို့သည်ကား ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သော ပရိညေယျ တရားမဟုတ်ကုန်။ ထိုသစ္စာတို့တွင်၊ သမုဒယသည် ပယ်အပ်သော **ပဟာတဗ္ဗ** တရားတည်း။ နိရောဓသည် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော **သန္တိကာတဗ္ဗ** တရားတည်း။ မဂ္ဂသည် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်စေအပ်သော **ဘာဝေတဗ္ဗ** တရားတည်း။ သို့ဖြစ်၍ သမုဒယကို ပယ်လျှင်၊ နိရောဓကို မျက်မှောက်ပြုလျှင်၊ မဂ္ဂကို ဖြစ်ပေါ်စေလျှင်၊ ထိုသစ္စာတို့ကို သိသည်သာမည်၏။ တကြိမ် တကြိမ် မှတ်ချက်၌ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ ပယ်ခြင်း၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ပွားစေခြင်း ဟူသော ဤကိစ္စ လေးချက်လုံးပင် တပြိုင်နက် ပြီးစီးသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း သစ္စာ ၄-ပါးကို သိသည် ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။

မှတ်တိုင်း သစ္စာ ၄-ပါးကို သိပုံ... မှတ်သိရသော ရပ်နာမိ
ဟူသမျှသည် ဖြစ်ပျက်မှု
တို့က မပြတ် နှိပ်စက်အပ်သော သင်္ခါရဒုက္ခဖြစ်၍ ဒုက္ခသစ္စာချည်း

သာတည်း။ ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို သဘာဝလက္ခဏာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့်၎င်း၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှု အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့်၎င်း၊ ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း ပိုင်းပိုင်းခြားခြား ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သိ၏။ ထို့ကြောင့် **ပရိညာကိစ္စလ** ပြီးစီး၏။

ထိုသို့သိအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့၌ နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ထင်မှတ်စွဲသမ်းလျက် သာယာတောင့်တမှု = တဏှာမဖြစ်နိုင်ပြီ။ ဤတဏှာမဖြစ်နိုင်အောင် သိခြင်းသည် တဏှာကို ပယ်ခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် **ပဟာနကိစ္စလ** ပြီးစီး၏။ ထိုသိအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့၌ တဏှာပင် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စွဲလမ်းမှု = ဥပါဒါန်၊ ချမ်းသာအောင် အားထုတ်မှု = ကံ၊ ထိုကံ၏ အကျိုးဘဝသစ် ရုပ်နာမ်တို့သည်လည်း မဖြစ်နိုင်ကုန်ပြီ။ တဏှာမှစ၍ ဘဝအမျိုးမျိုးတိုင်အောင် မဖြစ်ခြင်း၊ ငြိမ်းခြင်းသည် ဝိပဿနာအရာ၌ **တဒင်္ဂနိရောဓသစ္စာ** မည်၏။ ထိုမှတ်မှုဟူသော အကြောင်းတစိတ်ဖြင့် သမုဒယ၊ ဒုက္ခတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟု ဆိုလို၏။ ဤနိရောဓသို့ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ရောက်လျက်ရှိသောကြောင့် **သစ္စိကိရိယာကိစ္စလ** ပြီးစီး၏။ မဂ်ဉာဏ်၏ အရာ၌ကား နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလျက် သိခြင်းသည် သစ္စိကိရိယာ မည်၏။ ဝိပဿနာအရာ၌ကား ချုပ်ငြိမ်းမှုကို ပြီးစေခြင်းမျှသာတည်း။ ချုပ်ငြိမ်းသည်ကို အာရုံပြုလျက် သိခြင်းကား မဟုတ်ပေ။

မှတ်အပ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သဘာဝလက္ခဏာ စသည်၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှု အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့် အမှန်အတိုင်း သိမှုသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏။ အမှန်အတိုင်း ကြံမှု၊ အားထုတ်မှု၊ အမှတ်ရမှု၊ တည်ကြည်မှုတို့သည် သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိတို့ မည်ကုန်၏။ ထိုရုပ်နာမ်နှင့် စပ်၍ ဒုစရိုက်၊ ဒုရာဇီဝ မဖြစ်ထိုက်သောကြောင့် ၎င်းဒုစရိုက်၊ ဒုရာဇီဝတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မှတ်မှု = စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် သမ္မာဝါစာလဲ မည်၏။ သမ္မာကမ္မန္တလဲ မည်၏။ သမ္မာအာဇီဝလဲ မည်၏။ (ဤအနက်သည် နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့)။ ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိ စသော မဂ္ဂင်တရားအပေါင်းသည် လောကီ

မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း ဤမဂ္ဂသစ္စာကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်စေသောကြောင့် **ဘာဝနာကိစ္စ**လဲ ပြီးစီး၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၂-၂၆၈)၌ ဤသို့ မိန့်ဆို၏။

ယဉ္ဇဿ ဥဒယဗ္ဗယ ဒဿနံ မဂ္ဂေါ ဝါ ယံ၊
လောကီကောတိ မဂ္ဂသစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ။

အဿ၊ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ထိုယောဂီ၏။ ယဉ္ဇ ဥဒယဗ္ဗယ ဒဿနံ၊ အကြင် အဖြစ်အပျက်ကို မြင်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ အယံ၊ ဤသိမြင်ခြင်းသည်။ လောကီကော မဂ္ဂေါ၊ လောကီ မဂ်ပေတည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ မဂ္ဂသစ္စံ၊ မဂ္ဂသစ္စာသည်။ အဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား။ ပါကဋံ ဟောတိ၊ ထင်ရှား၏။

ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် တကြိမ် တကြိမ် မှတ်မှု၌ ကိစ္စ ၄-ပါး လုံး ပါဝင် ပြီးစီးသောကြောင့် ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း သစ္စာ ၄-ပါးလုံးကို သိသင့်သည့်အတိုင်း သိနေသည် သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ကိစ္စလေးချက်ကို တပြိုင်နက်ပြီးစေသော မှတ်မှု = သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာကို ပွားစေသော သူသည် အဆင့် ဆင့် တက်၍ ဝိပဿနာဉာဏ် ထက်သန် ပြည့်စုံသော ကာလ၌ **လောကုတ္တရာ မဂ္ဂသစ္စာ** သို့ ဆိုက်ရောက်၏။ ထိုအခါ၌ အရိယ-သစ္စာ ၄-ပါးကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိသင့်သည့်အတိုင်း တပြိုင်နက် သိမြင်၏။ ထို့ကြောင့် ဉာယဿ အဓိဂမာယ ဟူသော ပါဠိကို အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ ဖွင့်ပြ၏—

ဉာယော ဝုစ္စတိ အရိယော အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ၊ တဿ အဓိဂမာယ ပတ္တိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အယဉ္ဇိ ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကီယော သတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေါ ဘာဝိတော လောကုတ္တရာ-မဂ္ဂဿ အဓိဂမာယ သံဝတ္တတိ။ (ဒိ-ဋ္ဌ ၂-၃၄၂-စသည်)

အရိယော အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ၊ အင်္ဂါ ရှစ်ပါးရှိသော အရိယာ မဂ်ကို။ ဉာယော၊ ဉာယ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ တဿ၊ ဉာယ ဟု ခေါ်သော ထိုအရိယာ မဂ်ကို။ အဓိဂမာယ၊ ရခြင်းငှါ။ ပတ္တိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ရောက်ခြင်းငှါဟု ဆိုလို၏။ ဟိ၊

မှန်ပေ၏။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ မဂ်သို့ မရောက်သေးမီ ရှေးအဖို့၌။
လောကီယော၊ လောကီသာ ဖြစ်သော။ အယံ သတိပဋ္ဌာန-
မဂ္ဂေါ၊ ဤမှတ်မှုဟူသော သတိပဋ္ဌာန်မဂ်သည်။ ဘာဝိတော၊
ပွားစေအပ်သည်ရှိသော်။ လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ၊ လောကုတ္တရာ
မဂ်ကို။ အဓိဂမာယ၊ ရခြင်း၊ ရောက်ခြင်းငှါ။ သံဝတ္တတိ၊ ဖြစ်
ပါ၏။

မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာ လေးပါးကို သိပုံ.....သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်း

အေးရာ နိဗ္ဗာန်ကို

မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက် တွေ့မြင်လတ်သော် မှတ်သိခဲ့ရသော
ရုပ်နာမ်နှင့် မှတ်သိမှုဟူသမျှတို့ကို၎င်း၊ အလားတူ ရုပ်နာမ်
တို့ကို၎င်း၊ “ဖြစ်မှုပျက်မှုရှိသောကြောင့် ဆင်းရဲတွေ မကောင်း
တာတွေချည်းဘဲ မငြိမ်းအေးတာတွေချည်းဘဲ၊ မြီယောင် ချမ်းသာ
ယောင် ငါကောင်ယောင် ငါ့ဥစ္စာယောင် ဆောင်၍ သက်သက်
ညှဉ်းဆဲနေတာတွေချည်းဘဲ”ဟူ၍ မတွေ့မဝေ သိနိုင်၏။
ထို့ကြောင့် မဂ်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာကို အာရုံမပြုသော်လဲ “မဂ်ဉာဏ်
ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကိုလဲ သိမြင်သည်”ဟူ၍သာ ဆိုအပ်၏။ ဥပမာ.....
ဘယ်ဆီမှာ မြို့ရွာရှိသည်၊ ဘယ်ဆီမှာ လမ်းရှိသည်၊ ဘယ်ဆီမှာ
ရေတွင်း ရေကန်ရှိသည်၊ ဘယ်အရပ်က အရှေ့ အနောက် စသည်
ဖြင့် မသိနိုင်အောင် မျက်စိလည်သော သူသည် မျက်စိလည်
ပြေသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဘယ်ဆီမှာ မြို့ရွာရှိသည် စသည်ဖြင့်
သိလိုရာကို မတွေ့မဝေ သိနိုင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ တနည်းကား.....
အလွန် ပူပြင်းသော အရပ်မှ အနည်းငယ်သာ ပူသော အရပ်သို့
ရောက်လျှင် “ယခင် နေခဲ့သော အရပ်က ပူသည်၊ ဤ အရပ်က
အေးမြပါပေသည်”ဟု ထင်မှတ်၏။ တဖန် အနည်းငယ် အေး
သော အရပ်သို့ ရောက်ပြန်လျှင် ထိုအရပ်ကိုသာ အေးမြသည်ဟု
ထင်ပြန်၏။ အအေးဆုံး အရပ်သို့ ရောက်သောအခါ၌ကား ထို
အရပ်ကိုသာ အအေးဆုံးဟု အမှန်အတိုင်း သိ၍ ရှေးက နေခဲ့ရာ
အရပ်များကို ပူသည်ဟု ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်နိုင်၏။ ဤဥပမာ၌
ဝိပဿနာ ကင်းသော သူမှာ “ဒုက္ခဝေဒနာမှ တပါးသော ရုပ်

နာမ် ဟူသမျှကို အကောင်းချည်း”ဟူ၍ ထင်ခြင်းသည် အပူ သက်သာသော အရပ်ကိုပင် “အေးမြပါပေသည်”ဟု ထင်ခြင်း နှင့် တူ၏။ ဝိပဿနာယောဂီမှာ ရှုအပ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို မကောင်းဟု သိသော်လည်း ရှုမှု ဝိပဿနာကိုကား ကောင်းသည် ဟု ထင်ခြင်းသည် အနည်းငယ်အေးသော အရပ်ကိုပင် အေးမြ သည်ဟု ထင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ မဂ်ခဏ၌ နိဗ္ဗာန်အစစ်ကို သိရ၍ ရုပ်နာမ် သင်္ခါရ အလုံးစုံကို “မငြိမ်းအေးသော တရား”ဟု သိနိုင် ခြင်းသည် အအေးဆုံး အရပ်ကို အမှန်အတိုင်း သိရ၍ တပါး သော အရပ်တို့ကို ပူသည်ဟု ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ဤသို့ နှိုးနှောအပ်၏။ အလှဆုံး အဆင်း၊ အမွှေးဆုံး အနံ့၊ အကောင်းဆုံးအသံ၊ အရသာ၊ အတွေ့၊ အကောင်းဆုံးမိတ်ဆွေ၊ လမ်း၊ မြို့၊ အရပ်တို့ကို သိရသည်နှင့် တပြိုင်နက် တပါးသော အဆင်း စသည်တို့ကို မကောင်းဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်နှင့်လဲ တူ၏။ ဒုက္ခသစ္စာကို အာရုံမပြုပါဘဲလျက် သိမှုကိစ္စ ပြီးသော အားဖြင့် ဤမဂ်ဉာဏ်၏ သိခြင်းသည် **ပရိညာပဋိဝေဝ, ပရိညာဘိသမယ** မည်၏။ “ဆင်းရဲ၏ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းဟူသော အဆီး အတားမရှိ ထုတ်ချင်းခတ် ဖောက်ထွင်း သိမြင်ခြင်း၊ ဆင်းရဲ၏ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း ဟူသော မချွတ်မယွင်း တဲ့တဲ့ မတ်မတ် သိမြင်ခြင်း”ဟု ဆိုလို၏။

ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာတို့၏ အသိ ထူးခြားကြောင်း

ဘာဝနာဉာဏ်ကင်းသော ပုထုဇဉ်တို့သည် အထက်ပါ မဂ်- ပရိညာကို မရသေးသောကြောင့် သုတမယ စိန္တာမယဖြင့် ဆင်ခြင်လျှင် ရုပ်နာမ်တို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် မဆုံးဖြတ်နိုင်ကုန်။ ဝိစိကိစ္ဆာဖြင့် သို့လော သို့လော တွေးတော ယုံမှားမှု မကင်းဘဲ ရှိကုန်၏။ စဉ်းစား ဆင်ခြင်ဖန် များလေလေ၊ ယုံမှားမှု များလေလေ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ သောတာပန် စသော အရိယာတို့သည်ကား အထက်ပါ မဂ် ပရိညာကို ရပြီးဖြစ်သော ကြောင့် စဉ်းစား ဆင်ခြင်လျှင် ပုထုဇဉ် စသည်တို့ကဲ့သို့ ရုပ်နာမ် တို့၌ နိစ္စ သုခ အတ္တဟု မထင်မှတ်၊ မစွဲလမ်းနိုင်ကြပြီ။ အနိစ္စ

ဒုက္ခ အနတ္တ ဟူ၍သာလျှင် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ကြ၏။ အဖန်ဖန် စဉ်းစားလေလေ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တအဖြစ်ကို ထင်ရှားစွာ သိလေလေသာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် အညံ့ဆုံးသောတာပန်သည်လည်း “ထိုရုပ်နာမ်တို့၌ သာယာ စွဲလမ်း၍ ကောင်းစား ချမ်းသာအောင် အားထုတ်မှု မကင်းသေးသော်လဲ” အပါယ်သို့ ကျစေနိုင်သော မကောင်းမှုမျိုးကိုကား မပြုလိုဘဲသာ ရှိပေသည်။ ဤသည်ကား ဒုက္ခကို သိပုံတည်း။

ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မတွေ့မဝေ သိနိုင်သောကြောင့်ပင်လျှင် ရုပ်နာမ်တို့၌ သာယာတောင့်တမှု တဏှာသည် မဖြစ်နိုင်ပြီ။ မဖြစ်ပုံကား ...အပါယ်သို့ လားကြောင်း ကံကို ဖြစ်စေတတ်၊ အားပေးတတ်သော တဏှာနှင့် သုဂတိ၌လဲ (၇) ဘဝထက် အလွန် ဖြစ်စေနိုင်သော တဏှာများသည် ပဌမမဂ်ကြောင့် မဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြပြီ။ ကြမ်းတန်းသော ကာမရာဂနှင့် (၂) ဘဝထက် အလွန် ဖြစ်စေနိုင်သော တဏှာများသည် ဒုတိယမဂ်ကြောင့် မဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြပြီ။ သိမ်မွေ့သော ကာမရာဂ ကာမတဏှာသည် တတိယမဂ်ကြောင့် မဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြီ။ ရူပ အရူပ ဘဝတို့ကို သာယာတောင့်တမှု တဏှာသည် စတုတ္ထမဂ်ကြောင့် မဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြီ။ ဥပမာ...ဆင်းရဲသားအဖြစ်မှ သူဌေးအဖြစ်၊ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်လျက် ရှိသောသူသည် ယခင် ဆင်းရဲသားအဖြစ်မျိုးကို မသာယာမတောင့်တသကဲ့သို့ပင်တည်း။

တနည်းကား...ဆိုးဝါး၍ အပြစ်များသော မယားနှင့် အတူ နေရသောသူသည် လိမ္မာ၍ အပြစ်ကင်းသောမယားကို ရပြန်လျှင် ထိုမယားအသစ်၏ ကောင်းသောဂုဏ်ကို သိရသည်နှင့်တပြိုင်နက် မယားဟောင်း၏ အပြစ်များကို ကောင်းစွာမြင်နိုင်သောကြောင့် ထိုအခါမှစ၍ မယားဟောင်းကို မချစ်နိုင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ မဂ်ဉာဏ်ကြောင့် ဤသာယာ တောင့်တမှု၏ မဖြစ်ထိုက်ခြင်းသည် ပဟာနုပ္ပဋိဝေဝေ၊ ပဟာနာဘိသမယ မည်၏။ တဏှာကို ပယ်ခြင်းဟူသော ထုတ်ချင်းခတ် ဖောက်ထွင်း သိမြင်ခြင်း၊ တဲ့တဲ့မတ်မတ် သိမြင်ခြင်းဟု ဆိုလို၏။ ဤ သမုဒယကိုလဲ မဂ်ဉာဏ်က

အာရုံပြု၍ သိသည် မဟုတ်ပေ။ သိမှုကိစ္စပြီးသောကြောင့် ပယ်ခြင်း-မဖြစ်ပေါ်စေခြင်းကိုပင် ပဋိဝေဓ, အဘိသမယ ဟု ဆိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာတို့၌ ပဟာနမေဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ ပဟာနပ္ပဋိဝေဓော စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြကြလေပြီ။ မဂ်ခဏကပင် ဤပဟာနပ္ပဋိဝေဓ ပြီးခဲ့သောကြောင့် သောတာပန်စသော အရိယာတို့သည် စဉ်းစား ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် ရုပ်နာမ်တို့၌ သာယာ တောင့်တသော တဏှာကို “ဆင်းရဲ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း တရား” ဟူ၍သာ သိကုန်၏။ ပုထုဇဉ် စသည်တို့ကဲ့သို့ “ချမ်းသာ ကောင်းစားကြောင်း” ဟူ၍ကား မထင်မှတ်ကုန်ပြီ။ ဥပမာ ... ဆေးလိပ်သောက်မှုမှ ကောင်းစွာ ပြတ်စဲပြီးသောသူသည် ဆေးလိပ်သောက်လိုမှု၊ သောက်မှုများကို ကောင်းသည်ဟု ရှေးက ထင်သကဲ့သို့ မထင်မှတ်မှု၍ “အလုပ်ပို ဒုက္ခပိုကို ဖြစ်စေသည်” ဟူ၍သာ သိနိုင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ ဤကား သမုဒယကို သိပုံတည်း။

ဝိပဿနာ ဖြစ်ခိုက်၌ မှတ်သိအပ်သော ရုပ်နာမ် သင်္ခါရလဲထင်ရှား၏။ မှတ်မှု သင်္ခါရလဲ ထင်ရှား၏။ ဖြစ်မှု ပျက်မှု အားဖြင့် ထိုသင်္ခါရတို့၏ ရွှေ့လျော့ ပျက်စီးခြင်းလဲ ထင်ရှား၏။ ထိုသင်္ခါရတို့သည် အသီးအသီးသော ကိစ္စ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် အထည်ကိုယ် နိမိတ် ရှိကုန်သကဲ့သို့လဲ ထင်ရှားကုန်၏။ မဂ် ဖိုလ် ဖြစ်ခိုက်၌ကား ထိုသင်္ခါရ ဒုက္ခတို့ ချုပ်ပြတ်၍ ငြိမ်းအေးသော သဘောသာ ထင်ရှား၏။ ထိုငြိမ်းအေးသော သဘောသည်လည်း အစအဆုံး ဖြစ်မှု ပျက်မှု ကင်းလျက် ရွှေ့လျော့ ပျက်စီးခြင်းကင်းသည့် အနေအားဖြင့်သာ ထင်ရှား၏။ အထည်ကိုယ် ပုံသဏ္ဌာန် နိမိတ် ကင်းသည့် အနေအားဖြင့်သာ ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် မဂ်ခဏ၌ နိရောဓသစ္စာ မည်သော နိဗ္ဗာန်ကို သန္တိလက္ခဏာ, အစ္စ၊ တိရသ, အနိမိတ္တ ပစ္စ၊ ပဋ္ဌာန်တို့ အလိုအားဖြင့် မျက်မှောက် အာရုံပြုလျက်ပင် သိ၏။ ဤအသိသည် သန္တိကိရိယာ ပဋိဝေဓ, သန္တိကိရိယာ အဘိသမယ မည်၏။ မျက်မှောက်ပြုခြင်း ဟူသော အဆီးအတားမရှိ ထုတ်ချင်းခတ် ဖောက်ထွင်း သိမြင်ခြင်း, မချွတ်မယွင်း

တဲ့တဲ့ မတ်မတ် သိမြင်ခြင်းဟု ဆိုလို၏။ ကြံဆ၍ သိခြင်းမျိုး မဟုတ်မှ၍ လက်ဝါးပေါ်၌ရှိသော ကျောက်ပတ္တမြားကို သေသေ ချာချာကြည့်၍ သိမြင်ရခြင်းကဲ့သို့ပင် သင်္ခါရ ဒုက္ခ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း သဘောသို့ ဆိုက်ရောက်လျက် သိခြင်းကို မျက်မှောက် ပြုခြင်းဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ မဂ်ခဏက မျက်မှောက် ပြုခဲ့ပြီးသောကြောင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ပြန်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ၌ ၎င်းနိဗ္ဗာန်ကို “သင်္ခါရတို့မှ ကင်းဆိတ်လျက် ငြိမ်းအေးသော တရား”ဟူ၍၎င်း၊ “ဖြစ်မှု ပျက်မှု ကင်း၍ ရွှေလျော့ ပျက်စီးခြင်းမရှိဘဲ မြဲသော တရား”ဟူ၍၎င်း “အထည် ကိုယ်ခြေမ ပုံသဏ္ဌာန် နိမိတ် ကင်း သော တရား”ဟူ၍၎င်း၊ အရိယာတို့ သိနိုင်ကြလေသည်။ နေပူ ထဲမှ နေရိပ် အေးမြရာသို့ ရောက်ပြီးသောသူသည် ထို အရပ်ကို အေးမြသည်ဟု သိနိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ ကြာမြင့်စွာ ခံစားနေရသော ရောဂါမှ ပျောက်ငြိမ်းသွားသော သူသည် ထိုရောဂါ ကင်းငြိမ်း မှုကို ကောင်းသည်ဟု သိနိုင်သကဲ့သို့၎င်းပင်တည်း။ ဤကား နိရောဓကို သိပုံတည်း။

မဂ္ဂသစ္စာ မည်သော မဂ္ဂင်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဝိပဿနာ ရှုခဲ့ပြီးသောကြောင့် ထိုမဂ္ဂင်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ ပြုကုန်လျက် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း သည်ပင် **ဘာဝနာပဋိဝေဓ, ဘာဝနာဘိသမယ** မည်၏။ မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်းဟူသော ထုတ်ချင်းခတ် ဖောက်ထွင်း သိမြင်ခြင်း၊ တဲ့တဲ့မတ်မတ် သိမြင်ခြင်းဟု ဆိုလို၏။ ဤသိခြင်း သည်လည်း “လက်ညှိုး၏အဖျားဖြင့် ၎င်းလက်ညှိုး၏အဖျားကိုပင် ထိခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ၎င်း မဂ်ဉာဏ်ကိုပင် သိခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင် သောကြောင့်” အာရုံပြု၍ သိခြင်းကား မဟုတ်၊ သိမှု ပြီးခြင်းမျှသာတည်း။ ဥပမာ……ခက်ခဲသော အနက် အဓိပ္ပါယ် စသည်ကို ကြံစည်သောသူအား ၎င်းကို သဘောကျ နားလည်သော အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အသိ ဉာဏ်ကို ရသွားပြီ သိသွားပြီ”ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ပင်တည်း။ ဤသို့ သိမှု ပြီးခဲ့သောကြောင့် ပြန်၍ ဆင်ခြင်သော အခါ၌ “ငြိမ်းအေး

သော နိဗ္ဗာန်ကို သိမှုမဖြစ်သေးမီက ဖြစ်ပျက်သော သင်္ခါရဒုက္ခတို့ မငြိမ်းကြသေး၊ သိမှု ဖြစ်ပေါ်မှသာလျှင် ၎င်း ဒုက္ခတို့သည် ကင်း ပြတ်ချုပ်ငြိမ်း သွားကြသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤသိမြင်မှုသည် သင်္ခါရ ဒုက္ခတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာသို့ ရောက်တတ်၊ ရောက်စေတတ်သော အကျင့် လမ်းမှန် ပင်တည်း” ဟု အရိယာတို့ သိနိုင်ကြလေသည်။ ဤသည်ကား မဂ္ဂသစ္စာကို သိပုံတည်း။

ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နိရောဓကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် ၎င်း၊ ကြွင်းသော သစ္စာ ၃-ပါးကို သိမှုကိစ္စ ပြီးသောအားဖြင့် ၎င်း၊ သိသောမဂ်ဉာဏ်ကိုပင် “သစ္စာ ၄-ပါးကို တပြိုင်နက် သိသည်” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုလေသည်။ အဋ္ဌကထာစကားကို ပြန်၍ ဖတ် ကြည့်ပါ။

မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးကို ပွားစေပုံ

သစ္စာ ၄-ပါးကို တပြိုင်နက်သိ၍၊ အရိယာဖြစ်လိုလျှင် မဂ္ဂသစ္စာ ကို မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်၏။ ထို လောကုတ္တရာမဂ်ကို ဖြစ်စေ လိုလျှင် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို မှတ်လျက် သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော လောကီဝိပဿနာမဂ်ကို ပွားစေအပ်၏။ အကြောင်းမူ ကား……ဝိပဿနာမဂ်သည် ဥပနိဿယပစ္စည်း အကြောင်းတရား ပေတည်း။ လောကုတ္တရာမဂ်သည် ဥပနိဿယပစ္စယုပ္ပန် အကျိုး တရား ပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍၊ ဝိပဿနာမဂ် မပြည့်စုံလျှင် လောကုတ္တရာ မဂ်သည် မဖြစ်ပေါ်နိုင်၊ ဝိပဿနာမဂ်ကို အနု-လောမဉာဏ် တိုင်အောင် ပြည့်စုံစွာ ပွားစေပြီးလျှင် ကား လောကုတ္တရာ မဂ်သည် အသီးအခြား အားမထုတ်ရတော့ဘဲ အလိုလိုပင် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဤသို့ မိန့်ဆို လေပြီ—

တတ္ထ ပဌမ မဂ္ဂ ဉာဏံ တာဝ သမ္မာဒေတုကာမေန အညံ ကိဉ္စိ ကာတဗ္ဗံ နာမ နတ္ထိ၊ ယဉ္စိ အနေန ကာတဗ္ဗံ၊ တံ အနုလောမာဝသာနံ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေန္တေန ကတမေဝ။

တတ္ထ၊ ထိုမဂ်ဉာဏ် ၄-ပါးတို့တွင်။ တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ။ ပဌမ မဂ္ဂ ဉာဏ် သမ္ပာဒေတုကာမေန၊ ပဌမ မဂ်ဉာဏ်ကို ပြီးစေလိုသော သူသည်။ အညံ၊ ဝိပဿနာ ရှုမှတ်မှုမှ တပေါ်သော။ ကိဉ္စိ ကာတဗ္ဗ နာမ၊ တစုံတခုသော ပြုဖွယ်မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိချေ။ ဟိ၊ အကြောင်းကား။ အနေန၊ ဤဝိပဿနာယောဂီသည်။ ယံ၊ အကြင် မဂ်ဉာဏ် ဖြစ်ကြောင်းအမှုကို။ ကာတဗ္ဗ သိယာ၊ ပြုထိုက် သည် ဖြစ်ရာ၏။ တံ၊ ထိုပြုထိုက်သော မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း ဟူသမျှကို။ အနုလောမာဝသာနံ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေန္တေန၊ အနု- လောမဉာဏ် အဆုံးရှိသော ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေလျက်။ ကတမေဝ၊ ပြုအပ်ပြီးသည်သာတည်း။

မဂ်ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေလိုလျှင် ဝိပဿနာကိုသာ ပွားစေအပ်သော ကြောင့်ပင် ဝိပဿနာမဂ်ကိုလဲ ဘာဝေတဗ္ဗ မဂ္ဂသစ္စာ၌ ထည့်သွင်း အပ်ကြောင်းကို သမ္မောဟဝိနောဒနီ (၁၁၄) ၌ ဤသို့ မိန့်ဆို အပ်၏။

ဧသ လောကုတ္တရော အရိယော အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ၊ ယော သဟ လောကိယေန မဂ္ဂေန ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒါတိ သင်္ချံ ဂတော။

ဧသ၊ ဤသည်ကား။ အဋ္ဌဂီကော၊ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော။ လောကုတ္တရော၊ လောကုတ္တရာ ဖြစ်သော။ အရိယော မဂ္ဂေါ၊ အရိယာမဂ်တည်း။ ယော၊ ယင်းအရိယာမဂ်သည်။ သဟ လောကိယေန မဂ္ဂေန၊ လောကီ ဝိပဿနာမဂ်နှင့်တကွ။ ဒုက္ခ- နိရောဓ ဂါမိနိ ပဋိပဒါတိသင်္ချံ၊ ဆင်းရဲငြိမ်းရာသို့ ဆိုက်ရောက် သောအကျင့် ဟု ရေတွက်ခြင်းသို့။ ဂတော၊ ရောက်၏။

မဂ်စိတ္တ ပွါဒ၌ ပါဝင်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် လောကုတ္တရာ မဂ် မည်၏။ ၎င်းမဂ်သည် အကြောင်းဝိပဿနာနှင့် ကင်း၍ နိရောဓဂါမိနိ မဖြစ်နိုင်။ “ဝိပဿနာကို မပွားစေဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် သူချည်းသက်သက် မဖြစ်နိုင်” ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့်၊ လောကီဝိပဿနာမဂ်နှင့်တကွ တမေင်းတည်းပင်

ဒုက္ခနိရောဂေါမိနီပဋိပဒါဟု ခေါ်သော မဂ္ဂသစ္စာ မည်သည်ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့်၊ မဟာဋီကာ၌—

နာနာန္တရိယဘာဝေန ပနေတ္ထ လောကီယာပိ ဂဟိတာဝ
ဟောန္တိ၊ လောကီယ သမထဝိပဿနာယ ဝိနာ တဒဘာဝတော
ဟု မိန့်ဆိုလေပြီ။ (၁-၁၅)

အနက်ကား……ပန၊ လောကုတ္တရာ သမာဓိ ပညာကိုသာလျှင်
ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ (အလွန်အမြတ်ဆုံးကို ညွှန်ပြ
ခြင်း)အားဖြင့် ဘာဝေတဗ္ဗဟု ဆိုအပ်သော်လဲ။ နာနာန္တရိယ-
ဘာဝေန၊ အသီးအခြား ဖြစ်ကုန်လျက် အတွင်းဝင်ကြသည်၏
အဖြစ်အားဖြင့်။ (အန္တရေ ဘဝါ၊ နာနာ စ တာ အန္တရိယာ စ၊ တာသံ
ဘာဝေါ၊ တေန ဟု ဝေဒနာပိ)။ လောကီယာပိ၊ လောကီသမာဓိ၊ ပညာ
တို့ကိုလဲ။ ဧတ္ထ၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ ဟူသော ဤပါဌ၌။
ဂဟိတာဝ၊ ဘာဝေတဗ္ဗ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်သာလျှင်။
ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ။
လောကီယ သမထဝိပဿနာယ ဝိနာ၊ လောကီယ သမာဓိပညာ
နှင့် ကင်း၍။ တဒဘာဝတော၊ ထို လောကုတ္တရာ သမာဓိ ပညာ
တို့၏ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

အဓိပ္ပာယ်ကား……“သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊
စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ၊ စသော ဂါထာ၌
ပွားစေအပ်သော သမာဓိ၊ ပညာတို့ ဟူသည်မှာ အလွန်အမြတ်
ဆုံးအားဖြင့် လောကုတ္တရာတို့သာတည်း။ သို့သော်လဲ လောကီ
သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို မပွားစေဘဲ ထိုလောကုတ္တရာတို့ကို မဖြစ်စေ
နိုင်သောကြောင့် “လောကုတ္တရာ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို ပွားစေ
သည်” ဟု ဆိုရာ၌ “လောကီ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကိုလဲ ပွားစေ
ခဲ့ပြီ” ဟူသော အနက်သည် အတွင်းဝင်လျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်၊
လောကီ သမာဓိ၊ ပညာတို့သည် လောကုတ္တရာမှ အသီးအခြား
ဖြစ်ကုန်သော်လဲ၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ ဟူသောပါဌ၌ ဘာဝေ-
တဗ္ဗတရား မည်ကြသေး၏။ ၎င်းတို့ကိုလဲ ပွားစေရမည် ဟု ဆိုလို၏။

(နည်းလေးဆယ်ကျမ်း၌ ဌာန, အကြောင်းကို ဆိုရာတွင် ဌာနီ, အကျိုးကိုလဲယူရလျှင် နာနာန္တရိကနည်း ဟု ဆို၏။ ဤဒီကာဋ္ဌကား ထိုသို့သော အဓိပ္ပါယ်ကိုယူ၍ မဖြစ်နိုင်ချေ။ မဂ်သမာဓိ, ပညာကလဲ ဌာန, အကြောင်းမဟုတ်၊ လောကီ သမာဓိ, ပညာကလဲ ဌာနီ, အကျိုးမဟုတ်သောကြောင့်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ထိုကျမ်း၌ ပြအပ်သော ဗုဒ္ဓတ္ထိကဿ ဗုဒ္ဓမာနယ ဟူရာ၌လဲ ထောပတ်သည် အိုးမဟုတ်။ အိုးသည်လည်း ထောပတ်မဟုတ်။ ဤသို့ အသီးအခြားဖြစ်ကြသော်လဲ “ထောပတ် လိုချင်သူအတွက် ထောပတ်အိုးကိုယူခဲ့ပါ” ဟု ဆိုရာတွင်၊ အိုးကိုသာယူခဲ့ရန် တိုက်ရိုက်ဆိုသော်လဲ၊ အိုးထဲ၌အတွင်းဝင်လျက် ရှိသော ထောပတ်ကိုလဲ ယူခဲ့ပါဟု ဆိုရာ ရောက်သည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသာယူလျှင်၊ ဤဒီကာ နှင့် တသားတည်း ညီညွတ်ရာ၏။ စပ်လျဉ်း၍ သုတအလို့ငှါ ပြလိုက်သည်။

မဂ္ဂင်ကို ပွားစေပုံ

ဣဓာနန္တ ဘိက္ခု သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဘာဝေတိ ဝိဝေကနိဿိတံ
ဝိရာဂနိဿိတံ နိရောဓနိဿိတံ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိံ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပံ
ဘာဝေတိ။ ပ။ သမ္မာဝါစိံ။ ပ။ သမ္မာကမ္မန္တံ။ ပ။ သမ္မာအာဇီဝံ ။ပ။
သမ္မာဝါယာမံ။ ပ။ သမ္မာသတိံ သမ္မာသမာဓိံ ဘာဝေတိ
ဝိဝေကနိဿိတံ ဝိရာဂနိဿိတံ နိရောဓနိဿိတံ ဝေါသဂ္ဂ-
ပရိဏာမိံ။ ဧဝံ ခေါ အာနန္တ ဘိက္ခု ကလျာဏမိတ္တော ကလျာဏ-
သဟာယော ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကော အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ
ဘာဝေတိ၊ အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဗဟုလီ ကရောတိ။

(ကောသလ သံယုတ် ၈၈-စသည်)။

အာနန္တ၊ အာနန္တာ။ ဣဓ၊ ဤသာသနာ၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။
ဝိဝေကနိဿိတံ၊ ကိလေသာ ဆိတ်ခြင်းကိုလဲ မှီသော။ ဝိရာဂ-
နိဿိတံ၊ ကိလေသာ ပျက်ပြယ်ခြင်းကိုလဲ မှီသော။ နိရောဓနိဿိတံ၊
ကိလေသာချုပ်ခြင်းကိုလဲ မှီသော။ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိံ၊ ကိလေ-
သာကိုလွှတ်ရန်၊ မိမိကိုယ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့လွှတ်ရန်၊ ရင့်ကျက်ဆဲ
ရင့်ကျက်ပြီးဖြစ်သော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်
ဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၊ ပွားစေ၏။ သမ္မာ-
သင်္ကပ္ပံ၊ ဝိပဿနာစိတ်၊ မဂ်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော အမှန်အတိုင်း
ကြံမှု = သမ္မာသင်္ကပ္ပကို။ သမ္မာဝါစိံ၊ အမှန်အတိုင်း ပြောဆိုမှု =
သမ္မာဝါစာကို။ (ဝိပဿနာရှုစဉ်၊ မဂ်ဖြစ်စဉ်၌၊ စကားပြောခြင်းကို ဆိုလိုသည်

မဟုတ်။ ဝစီဒုစရိုက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အနုသယ၊ ပရိယုဇ္ဈာန်၊ ဝိတိက္ကမတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍၊ ၎င်းတို့ကို ပယ်တတ်၊ ကင်းငြိမ်းစေတတ်သော သဘောကိုသာ ဆိုလိုသည်။ ကမ္မန္တ၊ အာဇီဝတို့၌လဲ နည်းတူပင်တည်း။)။ သမ္မာကမ္မန္တံ၊ အမှန်အတိုင်း ပြုမှုကို။ သမ္မာအာဇီဝံ၊ အမှန်အတိုင်းအသက်မွေးမှုကို။ သမ္မာဝါယာမံ၊ အမှန်အတိုင်းအားထုတ်မှုကို။ သမ္မာသတိံ၊ အမှန်အတိုင်းအမှတ်ရမှုကို။ သမ္မာသမာဓိံ၊ အမှန်အတိုင်း စူးစိုက်တည်ကြည်မှုကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၊ ပွားစေ၏။ အာနန္ဒ၊ အာနန္ဒာ။ ကလျာဏမိတ္တော၊ ဘုရားအစရှိသော မိတ်ဆွေကောင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ ကလျာဏသဟာယော၊ ဘုရားအစရှိသော အဖော်ကောင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ ကလျာဏသမ္ပဝဏံ၊ ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်သော စိတ် ရှိသော။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ အရိယံ အဋ္ဌဂီကံ မဂ္ဂံ၊ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော အရိယာမဂ်ကို။ ဧဝံခေါ၊ ဤဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့်။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဗဟုလီကရောတိ၊ အကြိမ်များစွာပြု၏။ ဝါ၊ ပွားစေ၏။

ဝိဝေက နိဿိတန္တိ တဒင်္ဂံ ဝိဝေက နိဿိတံ၊ သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေက နိဿိတံ၊ နိဿရဏ ဝိဝေက နိဿိတဉ္စ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဘာဝေတီတိ အယ မတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တထာ ဟိ အယံ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာနုယုတ္တော ယောဂီ ဝိပဿနာက္ခဏေ ကိစ္စတော တဒင်္ဂံ ဝိဝေက နိဿိတံ၊ အဇ္ဈာသယတော နိဿရဏ ဝိဝေက နိဿိတံ၊ မဂ္ဂကာလေ ပန ကိစ္စတော သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေက နိဿိတံ၊ အာရမ္မဏတော နိဿရဏ ဝိဝေက နိဿိတံ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဘာဝေတိ။ ဧသ နယော ဝိရာဂ နိဿိတာဒိသု။ ဝိဝေကတ္တာ ဧဝ ဟိ ဝိရာဂါဒယော။ ကေဝလဥေတ္ထ ဝေါသဂ္ဂေါ ဒုဝိဓော ပရိစ္စာဂ ဝေါသဂ္ဂေါ စ ပက္ခန္ဓန ဝေါသဂ္ဂေါ စာတိ၊ တတ္ထ ပရိစ္စာဂ ဝေါသဂ္ဂေါတိ ဝိပဿနာက္ခဏေ စ တဒင်္ဂံဝသေန၊ မဂ္ဂက္ခဏေ စ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသပ္ပဟာနံ။ ပက္ခန္ဓန-ဝေါသဂ္ဂေါတိ ဝိပဿနာက္ခဏေ တန္နိန္ဒာဘာဝေန၊ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန အာရမ္မဏ ကရဏေန နိဗ္ဗာနပက္ခန္ဓနံ။ တဒုဘယမ္ပိ ဣမသ္မိံ

လောကီယ လောကုတ္တရ မိဿကေ အတ္တသံဝဏ္ဏနာနယေ ဝဇ္ဇတိ။ တထာ ဟိ အယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ယထာဝုတ္တေန ပကာရေန ကိလေသေစ ပရိစ္စဇတိ၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ ပက္ခန္တတိ။ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိန္တိ ဣမိနာ ပန သကလဝစနေန ဝေါသဂ္ဂတ္ထံ ပရိဏမန္တံ ပရိဏတဉ္စ၊ ပရိပစ္စန္တံ ပရိပက္ကဉ္စာတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အယံ ဟိ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာနုယုတ္တော ဘိက္ခု ယထာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ကိလေသပရိစ္စာဂ ဝေါသဂ္ဂတ္ထံ၊ နိဗ္ဗာန ပက္ခန္တန ဝေါသဂ္ဂတ္ထဉ္စ ပရိပစ္စတိ၊ ယထာ စ ပရိပက္ကာ ဟောတိ၊ တထာ နံ ဘာဝေတိတိ။ ဧသ နယော သေသမဂ္ဂဇ်သု။ (၎င်း၏အဖွင့်အဋ္ဌကထာ)

မြန်မာပြန်....ဝိဝေကနိဿိတံ ဟူရာ၌ ဝိပဿနာအကြောင်း တစိတ်ဖြင့် ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်းဟူသော တဒင်္ဂဝိဝေကကိုလဲ မှီသော မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကိလေသာ အကြွင်းမဲ့ ဆိတ်ခြင်းဟူသော သမုစ္ဆေဒဝိဝေကကိုလဲ မှီသော၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိဿရဏဝိဝေကကိုလဲ မှီသော ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ် ဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွားစေ၏ ဟူ၍ ဤအနက်ကို သိအပ်၏။ ထိုစကားကို ချဲ့၍ပြရလျှင်....အရိယာမဂ်ကို ပွားစေမှု၌ အားထုတ်သော ဤယောဂီသည် ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ “ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးသောအားဖြင့် တဒင်္ဂဝိဝေကကို မှီသော” ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွားစေ၏။ “လိုလားမှုအားဖြင့် နိဿရဏဝိဝေကကို မှီသော” ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွားစေ၏။ မဂ်ဖြစ်ဆဲကာလ၌ကား “ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးသောအားဖြင့် သမုစ္ဆေဒ = ဝိဝေကကို မှီသော” မဂ်သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွားစေ၏။ “အာရုံပြုသော အားဖြင့် နိဿရဏဝိဝေကကို မှီသော” မဂ်သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွားစေ၏။ ဝိရာဂနိဿိတစသည်တို့၌လဲ ဤနည်းပင်တည်း။ မှန်ပေ၏။ ဝိရာဂစသော သဒ္ဓါတို့သည် ဝိဝေကသဒ္ဓါ၏ အနက်နှင့်တူသော အနက် ရှိကြသည်သာတည်း။ (ဝိဝေက-ဆိတ်ခြင်း၊ ဝိရာဂ-ပျက်ပြယ်ခြင်း၊ နိရောဓ-ချုပ်ချိမ်း ဤသဒ္ဓါတို့သည် ဝေါဟာရအားဖြင့်သာ ထူးကုန်၏။ လိုရင်းအနက်အားဖြင့်ကား မထူးကြပြီ ဟူလို)။ ထူးရာကိုဆိုဦးအံ့။ သက်သက် ဝေါသဂ္ဂ၏ အနက်သည် စွန့်ခြင်းဟူသော လွှတ်ခြင်း၊ ပြေးဝင်ခြင်း၊ = မိမိကိုယ်ကို

စေခြင်းဟူသော လွှတ်ခြင်းဟူ၍ ၂-မျိုးပြား၏။ ၎င်းတို့တွင် ပရိစ္ဆာဂ ဝေါသဂ္ဂ = စွန့်လွှတ်ခြင်း ဟူသည်မှာ ရှုမှတ်ခိုက်၌ တဒင်္ဂပဟာန်အလိုအားဖြင့် ကိလေသာကိုပယ်ခြင်းနှင့်၊ မဂ္ဂဇာတိ သမုစ္ဆေဒပဟာန်အလိုအားဖြင့် ကိလေသာကိုပယ်ခြင်းပင်တည်း။ ပက္ခန္ဓနဝေါသဂ္ဂ = ပြေးဝင်စေလွှတ်ခြင်းဟူသည်မှာ ရှုမှတ်ခိုက်၌ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို လိုလားကိုင်ညွှတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ မဂ္ဂဇာတိကား အာရုံပြုသဖြင့်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းပင်တည်း။ လောကီ လောကုတ္တရာ ရောနှောသော ဤအနက်အဖွင့်နည်း၌ ထိုအနက် ၂-မျိုးလုံးပင် သင့်လျော်၏။ ထိုစကား သင့်ပါ၏။ ဤဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် “တဒင်္ဂ၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့် ပယ်စွန့်သည်။ ညွှတ်ခြင်း၊ အာရုံပြုခြင်းအားဖြင့် ပြေးဝင်သည်” ဟု ဆိုခဲ့သောအပြားအားဖြင့် ကိလေသာတို့ကိုလဲ စွန့်ပယ်တတ်၏။ နိဗ္ဗာန်သို့လဲ ပြေးဝင်တတ်၏။ ထို့ပြင်၊ ဝေါသဂ္ဂပရိဇာတိဟူသော ဤဘုဒ္ဓလုံးဖြင့် (သံယုတ်အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ သင်္ခေပဝေဒနာ ဟု ရှိ၏။ ဤသမာဓိပုဒ်ဖြင့် ဟူ၍ ပြန်ရာ၏)။ စွန့်ခြင်း၊ ပြေးဝင်ခြင်းငှါ ရင့်ကျက်ဆဲလဲဖြစ်သော ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊ ရင့်ကျက်ပြီးလဲဖြစ်သော မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိကို-ဤသို့သောအနက်ကို သိအပ်၏။ ဆိုလိုရင်းကား... အရိယာမဂ္ဂကို ပွားစေမှု၌ အားထုတ်သော ဤရဟန်းသည် (ပွားစေ၏-၌ စပ်) “သင်္ခါရအာရုံကို မှတ်သိသော အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပွားစေအပ်လျှင် ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် စွန့်လွှတ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ညွှတ်သောအားဖြင့် ပြေးဝင်ခြင်း စေလွှတ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ ရင့်ကျက်ဆဲ ဖြစ်၏။ သင်္ခါရချုပ်သည့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပွားစေအပ်လျှင် ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ကိလေသာတို့ကို သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် စွန့်လွှတ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုလျက် ပြေးဝင်ခြင်း စေလွှတ်ခြင်းငှါ၎င်း ရင့်ကျက်ပြီးလဲ ဖြစ်၏။ ထို ၂-မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ၎င်းဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွားစေ၏ဟု ဆိုလိုသည်။ ကြွင်းသော မဂ္ဂင် (၇)ပါးတို့၌လဲ ဤဆိုခဲ့သော နည်းပင်တည်း။

ဝိဝေကနိဿိတစသည်ဖြစ်ပုံ

အဓိပ္ပါယ်ကား...ဝိဝေကသည် တဒင်္ဂ ဝိဝေက၊ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေက၊ သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေက၊ နိဿရဏ ဝိဝေက၊ ပဋိပဿဒ္ဓိ ဝိဝေကဟူ၍ ငါးပါးအပြားရှိ၏။ ဝိရာဂ၊ နိရောဓတို့သည်လည်း တဒင်္ဂဝိရာဂ၊ တဒင်္ဂနိရောဓ စသည်ဖြင့် နည်းတူပင် ငါးပါးစီ အပြားရှိကြကုန်၏။ ၎င်းတို့တွင် ဘင်္ဂညဏ် စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်သော အခါ မှတ်အပ်သော အာရုံ၌ အာရမ္မဏာနုဿယ မကိန်းသောကြောင့် ထိုအာရုံနှင့် စပ်၍ ပရိယုဋ္ဌာန်၊ ဝိတိက္ကမတို့လဲ မဖြစ်ထိုက်ကုန်ပြီ။ ဤကိလေသာ သုံးမျိုး၏ မဖြစ်ထိုက်ခြင်းသည် ဝိပဿနာဟူသော အကြောင်း တစ်ခုဖြင့် ကိလေသာ ကင်းဆိတ်မှု ဖြစ်သောကြောင့် တဒင်္ဂ-ဝိဝေက မည်၏။ ကိလေသာ ပျက်ပြယ်မှု ဖြစ်သောကြောင့် တဒင်္ဂ-ဝိရာဂလဲ မည်၏။ ကိလေသာ ချုပ်ငြိမ်းမှု ဖြစ်သောကြောင့် တဒင်္ဂနိရောဓလဲ မည်၏။ မှတ်မှု တကြိမ် တကြိမ်၌ မှတ်အပ်သော ရုပ်နာမ်ကို အမှန်အတိုင်း သိမှုသည် ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏။ ၎င်းနှင့် ယှဉ်တွဲလျက် တပေါင်းတည်း ဖြစ်ပေါ်ကြသော အမှန် အတိုင်း ကြံမှု၊ အားထုတ်မှု၊ အမှတ်ရမှု၊ တည်ကြည်မှုတို့သည် ဝိပဿနာ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိတို့ မည်ကုန်၏။ မှတ်သိနိုင်အောင် စေ့ဆော် ထိုက်တွန်းမှု စေတနာနှင့် ကြွင်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် သိက္ခာပဒဝိဘင်း စသည်၌ ဟောအပ်သော ပရိယာယ်အားဖြင့် သမ္မာဝါစာလဲ မည်၏။ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝတို့လဲ မည်၏။ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း တပေါင်းတည်း ဖြစ်ပေါ်ကြသော ဤ ဝိပဿနာမဂ္ဂင် ရှစ်ပါး တို့သည် ဆိုခဲ့ပြီးသော တဒင်္ဂဝိဝေက၊ ဝိရာဂ၊ နိရောဓ တို့ကို မှီသောကြောင့် ဝိဝေက နိဿိတ၊ ဝိရာဂ နိဿိတ၊ နိရောဓ-နိဿိတ မည်ကုန်၏။ ဤအရာ၌ မှီ ဟူသည်မှာ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ကိလေသာ ၃-မျိုး၏ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ ပျက်ပြယ်ခြင်း၊ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို ပြီးစေခြင်းမျှသာတည်း။ ထိုဝိဝေက၊ ဝိရာဂ၊ နိရောဓတို့ကို အာရုံပြုလျက် သိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်

ပင် အဋ္ဌကထာ၌ **အာရမ္မဏတော**ဟု မဆိုမူ၍၊ **ကိစ္စတော** ဟူ၍သာ ဆိုပေသည်။

နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာ၊ ကံ၊ ဝိပါက်ခန္ဓာ ဟူသော ဝဋ်ဆင်းရဲ ဟူသမျှတို့၏ ထွက်သွားရာ = ကုန်ပျောက်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် **နိဿရဏ** မည်၏။ “ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက် ကျွတ်လွတ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် နိဿရဏ မည်သည်” ဟူ၍လဲ ဆိုကြ၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်သည်လည်း ကိလေသာတို့၏ ကင်းဆိတ်ရာ၊ ပျက်ပြယ်ရာ၊ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သောကြောင့် **နိဿရဏ ဝိဝေက**၊ **ဝိရာဂ**၊ **နိရောဓ** မည်၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိပဿနာမဂ္ဂင်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို ရလိုမှု သိလိုမှု = အဇ္ဈာသယရှိ၍ ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို မှတ်သော သူအားသာလျှင် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို မရလိုဘဲ၊ ဘဝ၌သာ ပျော်မွေ့နေသူ အား မူကား မှတ်မှုမျှပင် မရှိသောကြောင့် ၎င်းဝိပဿနာမဂ္ဂင်တို့ မဖြစ်ကုန်ပြီ။ သို့ဖြစ်၍ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း တပေါင်းတည်း ဖြစ်ပေါ်ကြသော ထိုမဂ္ဂင်တို့သည် ရှေးအဖို့က လိုလားခဲ့သော အဇ္ဈာသယအလိုအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မှီသည်မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်လဲ **ဝိဝေက နိဿိတ**၊ **ဝိရာဂ နိဿိတ**၊ **နိရောဓ နိဿိတ** မည်ကုန်၏။ ဤအရာ၌လဲ မှတ်ခိုက်မှာ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသည်ကား မဟုတ်ပေ။ နိဗ္ဗာန်ကို သိရအောင် အားထုတ်မည်ဟု ရှေးအဖို့က လိုလားမှု အဇ္ဈာသယ ရှိခြင်းကြောင့်သာလျှင် ‘နိဗ္ဗာန်ကို မှီသည်’ ဟု ဆိုရပေသည်။ ဥပမာ……နိဗ္ဗာန်ကို ရည်သန်၍ လှူဒါန်းသော သူအား လှူဆဲ၌ဖြစ်သော မုဇ္ဈစေတနာသည် ဒါနဝတ္ထုကိုသာ အာရုံပြု၏။ နိဗ္ဗာန်ကိုကား အာရုံမပြု။ သို့သော်လဲ ရှေးအဖို့ကပင် နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ညွှတ်၍ ပြုသောကြောင့် **ဝိဝေက နိဿိတ** = ဝဋ်ကင်းသော နိဗ္ဗာန်ကို မှီသော ကုသိုလ်မည်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင်၊ ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကိုသာ အာရုံပြုသော်လဲ ရှေးအဖို့ကပင် နိဗ္ဗာန်ကို ရည်သန်လိုလားမှု အဇ္ဈာသယရှိ၍ ရှုမှတ်ခြင်းကြောင့် ဝိပဿနာသည် နိဗ္ဗာန်ကို မှီသည်မည်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာ၌ **အဇ္ဈာသယတော** ဟူ၍သာ ဆိုပေသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ဝိပဿနာယောဂီသည် ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း တဒင်္ဂ ဝိဝေက၊

ဝိရာဂ, နိရောဓ နိဿရဏ ဝိဝေက, ဝိရာဂ, နိရောဓတို့ကို မှီသော
ဝိပဿနာမဂ္ဂင်ကို ပွားစေသည်မည်၏။ ဤ၌ ဆိုအပ်သော **တဒင်္ဂ-
နိရောဓ**ကိုပင် ဝိပဿနာဖြင့် မျက်မှောက် ပြုအပ်သော **တဒင်္ဂ-
နိရောဓသစ္စာ**ဟု ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပေသည်။

လောကုတ္တရာမဂ် ၄-ပါးဖြင့် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့၏
အကြွင်းမဲ့ ပြတ်ခြင်း ဟူသော ဆိတ်ခြင်း, ပြယ်ခြင်း, ချုပ်ခြင်းသည်
သမုဇ္ဈေဒ ဝိဝေက, ဝိရာဂ, နိရောဓ မည်၏။ လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်တို့
သည် ထိုကိလေသာတို့၏ အကြွင်းမဲ့ပြတ်လျက် ဆိတ်ခြင်း, ပြတ်ခြင်း,
ချုပ်ခြင်းကို ပြီးစေသောကြောင့် **ဝိဝေက နိဿိတ, ဝိရာဂ နိဿိတ,
နိရောဓ နိဿိတ** မည်ကုန်၏။ ထို့ပြင် နိဿရဏ ဝိဝေက, ဝိရာဂ,
နိရောဓမည်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့်လဲ **ဝိဝေက
နိဿိတ, ဝိရာဂ နိဿိတ, နိရောဓ နိဿိတ** မည်ကုန်၏။ မဂ္ဂဋ္ဌာန်
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုသို့သော အရိယာ မဂ္ဂင်တို့ကို ပွားစေသည်
မည်၏။

ဝေါသဂ္ဂ ပရိဏာမိ ဖြစ်ပုံ ...ဝိပဿနာ မဂ္ဂင်တို့သည် တဒင်္ဂ
ပဟာန် အလိုအားဖြင့် ကိလေ
သာကို ပယ်စွန့်ခြင်းငှါလဲ ရင့်ကျက်ဆဲ ဖြစ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို
လိုလားသော သူအား သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်ကြခြင်းကြောင့်
ညွတ်ကိုင်သည့် အလိုအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ဆီသို့ မိမိကိုယ်ကို စေလွှတ်
ခြင်း = ပြေးဝင်ခြင်းငှါလဲ ရင့်ကျက်ဆဲ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်
ဝေါသဂ္ဂ ပရိဏာမိ မည်ကုန်၏။ ယောဂီသည် ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်
ကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ထိုသို့သော မဂ္ဂင်တို့ကို ပွားစေသည်
မည်၏။ အရိယာမဂ္ဂင်တို့သည်ကား ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကိလေသာ
တို့ကို အကြွင်းမဲ့ စွန့်ပယ်ခြင်းငှါလဲ ရင့်ကျက်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။
အာရုံပြုလျက် နိဗ္ဗာန်ဆီသို့ မိမိကိုယ်ကို စေလွှတ်ခြင်း = ပြေးဝင်
ခြင်းငှါလဲ ရင့်ကျက်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် **ဝေါသဂ္ဂ ပရိ-
ဏာမိ** မည်ကုန်၏။ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုသို့သော မဂ္ဂင်တို့ကို
ပွားစေသည် မည်၏။ ဤအရာ၌ **ရင့်ကျက်ပြီး** ဟူသည်မှာ အနု-
လောမ, ဂေါတြဘူဉာဏ် တိုင်အောင် ပုဗ္ဗဘာဂ ဝိပဿနာမဂ်ကို

ပွားစေခဲ့ပြီး၊ ရင့်စေခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထိုမဂ်ခဏ၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုမိရန်လဲ ကြောင့်ကြ မစိုက်ရပြီ။ ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ရန်လဲ ကြောင့်ကြ မစိုက်ရပြီ။ ပုဗ္ဗဘာဝမဂ်၏ အဟုန်ဖြင့် အလိုလိုပင် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက်လဲ ဖြစ်၏။ ကိလေသာကိုလဲ ကင်းပြတ်စေ၏။ ဤသို့ ရင့်ကျက်ပြီးဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ.... မြောင်းငယ်ကို ခုန်ကျော်လိုသောသူသည် ခတ်လှမ်းလှမ်းမှ ပြေးလာခဲ့ပြီးလျှင် ကမ်းနဖူးမှ ခုန်ကြွပြီးသည်၏ နောက်၌ အထူးအားမထုတ်ရတော့ဘဲ အလိုလိုပင် လွင့်စင်လျက် လိုရာ တဖက်ကမ်းသို့ ကျရောက်သွားသကဲ့သို့ပင်တည်း။ **သိနိုင်ခဲ့စွ!**။ အဋ္ဌကထာနှင့် ပြခဲ့သောအဓိပ္ပာယ်များကို အဖန်ဖန်ဆင်ခြင်၍ သက်ဝင်နိုင်ကြပါစေ။

ဝိပဿနာ၌ သီလမဂ္ဂင် ပါဝင်ကြောင်း

ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ ဝိရတီ မဂ္ဂင်တို့ကို ထုတ်ပြခြင်း၏ မှီရာတို့ကား သိက္ခာပဒဝိဘင်းနှင့် ပဋိသန္တဒါမဂ် ပါဠိတော်၊ ဥဒါန်းဗာဟိယသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် **“သေနယော သေသ မဂ္ဂဇ်သု** ဟူ၍၎င်း၊ သမ္မာဝါစာဒယော တယော ဝိရတိယောဝိ ဟောန္တိ စေတနာဒယောဝိ၊ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဝိရတိယောဝိ ဟူ၍၎င်း”

ပြဆိုသော ဤသုတ်၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာတို့ပင်တည်း။

ဤ အဋ္ဌကထာ၏ အနက်ကား ...သမ္မာဝါစာဒယော၊ သမ္မာဝါစာ အစရှိကုန်သော။ တယော၊ သုံးပါးသော မဂ္ဂင်တို့သည်။ ဝိရတိယောဝိ၊ ဝိရတီတို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ စေတနာဒယောဝိ၊ စေတနာစသော တရားတို့သည်လည်း။ ဝါ၊ စေတနာနှင့် ကြွင်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန၊ မဂ်ဖြစ်ခိုက်၌ကား။ ဝိရတိယောဝိ၊ ဝိရတီတို့သည်သာလျှင်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

အဓိပ္ပာယ်ကား...ဝစီဒုစရိုက်၊ ကာယဒုစရိုက်၊ မိစ္ဆာဇီဝတို့မှ ကြဉ်ရှောင်ဆဲ သီလ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ သမ္မာဝါစာ၊ ကမ္မန္တ၊ အာဇီဝတို့သည် ဝိရတီ စေတသိက်တို့သာ

တည်း၊ ဝစီ၊ ကာယ၊ မနော သုစရိုက်တို့ ဖြစ်ဆဲ၌ကား စေတနာ သည်၎င်း၊ ကြွင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၎င်း၊ သမ္မာ ဝါစာ စသည် မည်၏။ မဂ်ခဏ၌ကား ဝိရတိ စေတသိက်တို့သည်သာလျှင် သမ္မာဝါစာ စသည် မည်ကုန်၏ ဟူလို။ သို့ဖြစ်၍ မနောသုစရိုက် ဝိပဿနာ အရာ၌ စေတနာနှင့် ကြွင်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် သမ္မာဝါစာ စသည် မည်၏။ ဝိဝေက နိဿိတဖြစ်ပုံ စသည် ကို ဝိပဿနာခဏ၊ မဂ်ခဏတို့၌သာ ပြသောကြောင့်၎င်း၊ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိကဲ့သို့ပင် ကြွင်းသော မဂ္ဂင်တို့၌ သိရန် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် ၎င်း သီလ စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌သာ ယှဉ်သော ဝိရတိ စေတသိက်တို့ ကိုကား ဤသုတ်၌ မယူသင့်ပြီ။

သိက္ခာပဒ ဝိဘဏ် ဝိရတိ၊ စေတနာ၊ သဗ္ဗေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စ၊ သိက္ခာပဒါနီတိ ဝုတ္တာတိ တတ္ထ ပဓာနာနံ ဝိရတိ စေတနာနံ ဝသေန “ဝိရတိယောဝိ ဟောန္တိ စေတနာယောဝိ”တိ အာဟ၊ မုသာဝါဒါဒီဟိ ဝိရမဏကာလေ ဝါ ဝိရတိယော၊ သုဘာသိ-တာဒိဝါစာဘာသနာဒိကာလေ စ စေတနာယော ယောဇေ-တဗ္ဗာ။ (မူလ-ဦး ၂-၇၁)

သိက္ခာပဒဝိဘဏ်၊ သိက္ခာပဒဝိဘင်း၌။ ဝိရတိ စ၊ ဝိရတိကို ၎င်း။ စေတနာ စ၊ စေတနာကို၎င်း။ သဗ္ဗေ - သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စ၊ အလုံးစုံသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၎င်း။ သိက္ခာပဒါနီတိ၊ သိက္ခာ ပုဒ်တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟောအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို ၃-မျိုးတို့တွင်။ ပဓာနာနံ၊ ပြဓာန်းကုန်သော။ ဝိရတိ စေတ-နာနံ ဝသေန၊ ဝိရတိနှင့်၊ စေတနာတို့၏ အလိုအားဖြင့်။ ဝိရတိ-ယောဝိ ဟောန္တိ စေတနာယောဝိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာ ဆို၏။

(ဤအလိုအားဖြင့် စေတနာဒယောဝိ ဟု ရှိသော သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၌ အာဒိ သဒ္ဓါ ပိုနသကဲ့သို့ ရှိ၏။ သို့သော်လဲ အာဒိသဒ္ဓါ ပါရှိသော ပါဠိသည် သိက္ခာပဒဝိဘင်း ပါဠိနှင့် ညီညွတ်သောကြောင့်၎င်း၊ အာဒိဝန် ယူရာ၌ မသင့်ဖွယ်ကား မရှိ၊ သင့်ဖွယ်သာ ရှိသော ကြောင့်၎င်း၊ ဒွိကာဆရာ ကြည့်ရှုသော အဋ္ဌကထာ ပေစာတို့၌ ရှိသည့်အတိုင်းသာ မူလ ပါဠိမှန်ဟု ကော်မဆုံးဖြတ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ သံယုတ်အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ တွေ့ရသည့် အတိုင်းသာ ထုတ်ပြ၍ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ပြဆိုလိုက်ပေသည်။)

ဝါ၊ တနည်းကား။ မုသာဝါဒါဒီဟိ ဝိရမဏကာလေ၊ မုသာဝါဒသည်တို့မှ ကြဉ်သောအခါ၌။ ဝိရတိယော၊ ဝိရတိတို့ကို။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။ သုဘာသိတာဒိဝါစာ ဘာသနာဒိကာလေ စ၊ စကားကောင်း အစရှိသော စကားကို ပြောဆိုသောကာလ အစရှိသည်၌လဲ။ စေတနာယော၊ စေတနာတို့ကို။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။

ဤဋီကာတွင် **ဘာသနာဒိ** ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ကာယသုစရိုက်၊ မနောသုစရိုက် ဖြစ်ရာ ကာလတို့ကို ယူအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ၌ ... သုဘာသိတာဒိတိ အသမ္ပပ္ပလာပါဒိ၊ အာဒိသဒ္ဓေန အပိသုဏာဒိ သင်္ဂဟိတာ၊ ဘာသနာဒိတိ ဧတ္ထ ပန ကာယသုစရိတာဒိ ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ ဤအနုဋီကာ ကာယသုစရိတာဒိပုဒ်၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်ကား ကြွင်းကျန်သော မနောသုစရိုက်ကိုသာ ယူအပ်၏။ ဝိပဿနာ ဘာဝနာသည် မနောသုစရိုက်၌ ဝင်၏။ ထို့ကြောင့်၊ ဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌ စေတနာနှင့် ကြွင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုပင် ပရိယာယ်အားဖြင့် သမ္မာဝါစာ၊ ကမ္မန္တ၊ အာဇီဝ မဂ္ဂင်ဟု မှတ်အပ်၏။

စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း

သစ္စာ ၄-ပါးကိုရှုပုံအရာ၌ ထုတ်ပြခဲ့ပြီးသော တတ္ထ ပုရိမာနိဒ္ဒေ သစ္စာနိ ဝဋ် စသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ၊ နိဗ္ဗာန်တရား၊ မဂ်တရားတို့ကို ကောင်းမြတ်သည်ဟု ကြားဘူးသော သုတ မျှဖြင့် စိတ်ညွတ် လိုလားမှု ရှိသည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ ထိုက်သော တရားတို့ကိုသာ ရှုမှတ်မှု = ဝိပဿနာသည် သစ္စာ ၄-ပါးကို သိသော မဂ်ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ သစ္စာ ၄-ပါးကို သိရန်ရည်၍ ပွားစေအပ်သော ဘာဝနာအမှု ဖြစ်သည့်ပြင် မဂ်၊ ဖိုလ်ချမ်းသာထူးတို့၏ အကြောင်းလဲ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ **စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း** မည်၏။

စတုသစ္စပ္ပဋိဝေဓာဝဟံ ကမ္မဋ္ဌာနံ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ၊ စတုသစ္စံ
ဝါ ဥဒ္ဓိဿ ပဝတ္တံ ဘာဝနာကမ္မံ ယောဂိနော သုခဝိသေသာနံ
ဌာန ဘူဘန္တိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ။ (ဒိ-ဒီ ၂-၃၄၂)

စတုသစ္စပ္ပဋိဝေဓာဝဟံ၊ သစ္စာ ၄-ပါးကိုသိသော မဂ်ဉာဏ်ကို
ဆောင်တတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သော။ ကမ္မဋ္ဌာနံ၊ ဝိပဿနာ
ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်။ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏။
ဝါ၊ တနည်းကား။ စတုသစ္စံ၊ သစ္စာ ၄-ပါးကို။ ဥဒ္ဓိဿ၊ သိမြင်ရန်
ရည်စူး၍။ ပဝတ္တံ၊ ဖြစ်စေအပ်သော။ ဘာဝနာကမ္မံ၊ ဝိပဿနာ
ဘာဝနာအမှုသည်။ ယောဂိနော သုခဝိသေသာနံ၊ ယောဂီ၏
မဂ် ဖိုလ်ချမ်းသာအထူးတို့၏။ ဌာနဘူတံ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်၏။
ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏။

သဘိပဋ္ဌာနသုတ်၌ ဟောအပ်သော ၂၁-ပိုင်းတို့တွင် တပါး
ပါးသော အပိုင်းဒေသနာနှင့်အညီ အားထုတ်သော သူအား
စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်၍၊ အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်ရောက်နိုင်ပုံကို၊
အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုတော်မူ၏။ အောက်ပါမှာ အာနာပါနပိုင်း၌
ပြသော အဋ္ဌကထာပင်တည်း။

တတ္ထ အဿာသ ပဿာသ ပရိဂ္ဂါဟိကာ သတိ ဒုက္ခသစ္စံ
တဿာ သမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာ သမုဒယသစ္စံ၊ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိ
နိရောဓသစ္စံ၊ ဒုက္ခပရိဇာနနော သမုဒယပ္ပဇဟနော နိရောဓာ-
ရမ္မဏော အရိယမဂ္ဂေါ မဂ္ဂသစ္စံ၊ ဧဝံ စတုသစ္စဝသေန ဥဿ ကြိတွာ
နိဗ္ဗုတိံ ပါပုဏာတီဘိ ဣဒမေကဿ အဿာသပဿာသဝသေန
အဘိနိဝိဋ္ဌဿ ဘိက္ခုနော ယာဝ အရဟတ္တာ နိယျာနမုခံ။

(ဒိ-ဋ္ဌ ၂-၃၅၆)

တတ္ထ၊ ထိုအာနာပါနပိုင်း၌။ အဿာသပဿာသပရိဂ္ဂါဟိကာ
သတိ၊ ထွက်သက်၊ ဝင်သက်ကို သိမ်းဆည်းရှုမှတ်သောသတိသည်။
ဒုက္ခသစ္စံ၊ ဒုက္ခသစ္စာတည်း။ တဿာ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ထိုသတိကို
ထကြွဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော။ ပုရိမတဏှာ၊ ကုသိုလ်ကံကို ပြုခဲ့ရာ
ရှေးဘဝကာလက ပြီးခဲ့သောတဏှာသည်။ သမုဒယသစ္စံ၊ သမုဒယ

သစ္စာတည်း။ ဥဘိန္ဒ အပ္ပဝတ္တိ၊ ဒုက္ခနှင့် သမုဒယ ၂-ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သည်။ နိရောဓသစ္စ၊ နိရောဓသစ္စာ တည်း။ ဒုက္ခဝရိဇာနဇော၊ ဒုက္ခကိုလဲ ပိုင်းခြား၍သိသော။ သမုဒယပ္ပဇဟနော၊ သမုဒယကိုလဲ ပယ်သော။ နိရောဓာရမ္မဏော၊ နိဗ္ဗာန်ကိုလဲ အာရုံပြုသော။ အရိယမဂ္ဂေါ၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်သော အရိယာမဂ်သည်။ မဂ္ဂသစ္စ၊ မဂ္ဂသစ္စာတည်း။ ဧဝံ၊ ဤ နှို။ စတုသစ္စဝသေန၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း အလိုအားဖြင့်။ (စတုသစ္စဝသေနာတိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဝသေန - ဋီကာဖွင့်)။ ဥဿက္ကိက္ခာ၊ ဝိသုဒ္ဓိအဆင့်ဆင့်အားဖြင့် တက်၍။ နိဗ္ဗုတိံ၊ ကိလေသာငြိမ်းအေးခြင်းသို့။ ပါပုဏာတိ၊ ရောက်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ရောက်နိုင်သောကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည်။ အဿာသပဿာသဝသေန အဘိနိဝိဋ္ဌဿ၊ ထွက်သက် ဝင်သက် အလိုအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသော။ (ထွက်သက်၊ ဝင်သက်ကို ရှုမှတ်သော ဟု ဆိုလို၏)။ ဧကဿ ဘိက္ခုနော၊ တဦးသောရဟန်း၏။ ယာဝအရဟတ္တာ၊ အရဟတ္တဖိုလ် တိုင်အောင်။ နိယျာနမုခံ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းပေတည်း။

အဓိပ္ပါယ်ကား...အာနာပါနပိုင်း ဒေသနာနှင့်အညီ အားထုတ်သော ဝိပဿနာယောဂီအား ထွက်သက် ဝင်သက်တို့ကို ‘ထွက်ဘယ်၊ ဝင်ဘယ်’ဟု မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း၊ ဝါယော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်တို့ကို အမှတ်ရသော သတိဖြစ်ပေါ်၏။ ဤသတိသည် ပုဗ္ဗဘာဝ ဝိပဿနာမဂ် ဖြစ်သောကြောင့် နာနာန္တရိယနည်းအရအားဖြင့် **ဘာဝေတဗ္ဗ မဂ္ဂသစ္စာ**ပင်တည်း။ သို့သော်လဲ အရိယာမဂ်နှင့်ယှဉ်သော လောကုတ္တရာသတိမဟုတ်သောကြောင့် မုချအားဖြင့်ကား **အရိယမဂ္ဂသစ္စာမမည်**။ လောကီတရားမျှသာဖြစ်၍ ဒုက္ခအရိယသစ္စာ၌သာ ဝင်၏။ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသည်မှာလဲ မုချအရိယသစ္စာတို့ကိုသာ ရည်၍ အားထုတ်အပ်သော ဝိပဿနာပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ဤစတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်ပုံကိုပြရာ၌ ၎င်းသတိကို ဒုက္ခသစ္စာ ဟူ၍သာ အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုပေသည်။ သတိကိုသာ ဒုက္ခသစ္စာဟု ပြဆို

ခြင်းသည်ကား ပဓာနနည်းဖြင့် ပြဆိုခြင်းပေတည်း။ ထို့ကြောင့် “၎င်းသတိနှင့် ယှဉ်သော စိတ်၊ စေတသိက်၊ ၎င်းသတိ၏ မှီရာ ဖြစ်သော ရုပ်၊ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက် ဝင်သက် ဝါယော ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ရုပ်” ဟူသော ဤမပြခန်းသောတရားတို့ကိုလဲ ဒုက္ခသစ္စာ ဟူ၍သာ သိအပ်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍၊ သတိကိုသာ ပဓာနပြု၍ ဆိုသော ‘သတိ ဒုက္ခသစ္စာ’ ဟူသောစကားဖြင့် ဤသို့ပြ၏။ စတုသစ္စ ကမ္မဋ္ဌာန်းမည်သော ဝိပဿနာကို အာနာပါနပိုင်း၊ ဒေသနာနှင့် အညီ ပူးစေသော ယောဂီသည် ထွက်သက် ဝင်သက် တို့ကို၎င်း၊ ၎င်းတို့၌ဖြစ်သော သတိကို၎င်း၊ ထိုသတိနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို၎င်း၊ ထိုသတိ၏မှီရာ ရုပ်ကို၎င်း—ဤဒုက္ခသစ္စာ တရားတို့ကို ရှေးအဖို့၌ ရှုမှတ်သည်ဖြစ်၍ နောက်အဖို့ မဂ်ခဏ၌ ၎င်းတရားတို့ကို ဒုက္ခသစ္စာ အဖြစ်ဖြင့် မတွေ့မဝေ ပိုင်းခြား၍ သိသည်ဟု ပြ၏။ ထိုတွင် သတိနှင့် ယှဉ်ဘက် စိတ် စေတသိက်တို့ကို ရှေးအဖို့၌ မှတ်ခြင်းသည် **ဝိပဿနာ ပဋိဝိပဿနာ** မည်၏။ မှတ်မှုဝိပဿနာကိုပင် တဖန်မှတ်သော ဝိပဿနာဟု ဆိုလို၏။

သာ ပန သတိ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ၊ တဿ သမုဋ္ဌာပိကာ တဏှာ တဿာပိ သမုဋ္ဌာပိကာ ဧဝ နာမ ဟောတိ၊ တဒဘာဝေ အဘာဝတောတိ အာဟ တဿာ သမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာတိ၊ ယထာ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ တံဝိညာဏဗီဇ—တံ သန္တတိ-သမ္ဘူတော သဗ္ဗေပိ လောကီယော ဝိညာဏပ္ပဗန္ဓော သင်္ခါရ-ပစ္စယာ ဝိညာဏန္တေဝ ဝုစ္စတိ သုတ္တန္တနယေန။

(၎င်း၏အဖွင့်ဦးကာ-၃၀၃)

သာ ပန သတိ၊ ထွက်သက် ဝင်သက်ကို မှတ်သော ထို သတိသည်။ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ၊ အကြင်အတ္တဘော၌ ဖြစ်၏။ တဿ သမုဋ္ဌာပိကာ တဏှာ၊ ထိုအတ္တဘောကို ဖြစ်စေသော တဏှာသည်။ တဿာပိ သမုဋ္ဌာပိကာ ဧဝ နာမ၊ ထိုမှတ်မှု သတိကိုလဲ ဖြစ်စေသည်သာမည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ။ တဒဘာဝေ၊ ထိုတဏှာ မရှိခဲ့သော်။ အဘာဝတော၊ တည်ရာ အတ္တဘောနှင့်တကွ မှတ်မှု သတိ၏

မရှိခြင်းကြောင့်ပင်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်မှုသတိကိုလဲ ဖြစ်စေ
တတ်သောကြောင့်။ တဿာ သမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာတ်၊ ဟူ၍။
အာဟ၊ အဋ္ဌကထာဆရာ ဆို၏။ ကိယထာ၊ အဘယ်သို့နည်း
ဟူမူ။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ၊ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်
ဖြစ်သည် ဟူရာ၌။ တံဝိညာဏဗီဇ-တံသန္တတိသမ္ဘူတော၊ ထို
ဝိညာဏ်လျှင် မျိုးစေ့ရှိ၍၊ ထိုဝိညာဏ်အစဉ်၌ ဖြစ်သော။ သဗ္ဗေပိ
လောကီယော ဝိညာဏပ္ပဗန္ဓော၊ လောကီဝိညာဏ် အစဉ်အဆက်
အလုံးစုံကိုပင်။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တော၊ သင်္ခါရကြောင့်
ဖြစ်သော ဝိညာဏ်ဟူ၍ သာလျှင်။ သုတ္တန္တနယေန၊ သုတ္တန်
နည်းအားဖြင့်။ ဝုစ္စတိယထာ၊ ခေါ်ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။

ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ယခုဘဝ ရုပ်နာမ်အလုံးစုံသည် တခုခုသော
ရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်၏ ထိုကံသည်လည်း
“ဘဝနှင့်၊ ကံ၏အကျိုးကို တောင့်တ သာယာမှု = တဏှာရှိခြင်း
ကြောင့်သာလျှင်” ဖြစ်လဲ ဖြစ်ခဲ့၏။ အကျိုးကိုလဲ ဖြစ်စေနိုင်၏။
ထို့ကြောင့်၊ ယခုဘဝရုပ်နာမ် အလုံးစုံ၏ အကြောင်းရင်းကား၊
ထိုတဏှာသာ ဖြစ်၏။ မှတ်မှုသတိကိုလဲ ထိုတဏှာက ဖြစ်စေ
သည်သာမည်၏။ ဥပမာ... သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်သည်ဟု
ဆိုရာ၌ ဝိပါက်စိတ်များသာလျှင် မုချအားဖြင့် သင်္ခါရကြောင့်
ဖြစ်ကြ၏။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ကြိယာစိတ်တို့ သည်ကား မုချ
အားဖြင့် သင်္ခါရ၏အကျိုး မဟုတ်ကုန်။ သို့သော်လဲ ထိုစိတ်တို့သည်
ဝိပါက်စိတ်မှ ဆက်လက်၍ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ဝိပါက်စိတ်လျှင်
အကြောင်းမျိုးစေ့ ရှိကုန်၏။ ဝိပါက်စိတ် အစဉ်၌သာ ဖြစ်ပေါ်
ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်၊ လောကီစိတ် ဟူသမျှကို၊ သုတ္တန်နည်းအရ
အားဖြင့် “သင်္ခါရကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏ်” ဟူ၍သာ ခေါ်ဆိုရ
သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင်၊ ရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော တဏှာကြောင့် ယခု
ဘဝ၌ ကံ၏အကျိုး ရုပ်နာမ် အစဉ်ဖြစ်၏။ ၎င်းရုပ်နာမ် အစဉ်၌
ဖြစ်သော မှတ်မှုသတိကိုလဲ ထိုတဏှာကပင် ဖြစ်စေသည်သာ
မည်၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာမည်သောသတိ၏ အကြောင်းရင်း
ဖြစ်သော ထိုရှေးဘဝက တဏှာသည် **သမုဒယသစ္စာ** မည်၏ဟု

ဆိုလို၏။ ရှေးဘဝကပြီးခဲ့သော ဤသမုဒယကိုကား ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မသိနိုင်ချေ။ ဉာဏ်ရင့်သော အခါ၌ ယခုလောလောဆယ် ဖြစ်ပေါ်သောတဏှာကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မှတ်သိပြီး၍ အနုမာန ဉာဏ်ဖြင့် သာလျှင် ၎င်းအတိတ်တဏှာကို ရှုနိုင်ပေသည်။ သို့သော်လဲ အတိတ်တဏှာနှင့် ပစ္စုပ္ပန်တဏှာသည် သဘော အားဖြင့်တူသည့်ပြင် တဦးတည်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဧကတ္တနည်းအားဖြင့် တခုတည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် တဏှာကို မှတ်မိတိုင်း၊ မှတ်မိတိုင်း၊ သမုဒယသစ္စာကိုမျက်မှောက် သိမြင်သည်သာမည်၏။

သတိစသော ဒုက္ခသစ္စာနှင့် သမုဒယတဏှာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် သတိ စသော ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၌ ဆင်းရဲဟု သိခြင်းကိစ္စကိုလဲ ပြီးစေသော သမုဒယတဏှာကိုလဲ ကင်းစေသော အရိယာမဂ္ဂင် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။ ဤနိရောဓမဂ္ဂတို့၌ကား ‘ကောင်း မြတ်သည်’ ဟု နာကြားဘူး၍ စိတ်ညွတ်ရုံ၊ လိုလားရုံမျှသာ ရှေးအဖို့၌ လိုကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီ။ သို့ဖြစ်၍ အဋ္ဌါဗ္ဗမာယ ပဋိပဒါယ ဇရာမရဏမှာ ပရိမုစ္စိ သာမိ ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့်အညီ “ဤဝိပဿနာအကျင့်ဖြင့် အိုခြင်း၊ သေခြင်းမှ ကောက်ပင် ကျွတ်လွတ် ထွက်မြောက်ရ ပေတော့မည်။ ဆင်းရဲ ဟူသမျှမှ ကင်းလွတ်ရ ပေတော့မည်။ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ကောက်သိမြင်ရပေတော့မည်” ဟု နိရောဓမဂ္ဂတို့ကို ရှေးအဖို့၌ စိတ်ညွတ် မြော်လင့်လျက် ထွက်သက် ဝင်သက် စသော ဖြစ်ဆဲ ရုပ်နာမ် ဒုက္ခသစ္စာနှင့် သမုဒယသစ္စာ တို့ကို ရှုမှတ်သောသူသည် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သော ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပွားများ အားထုတ်နေသည် မည်၏။ ထိုသို့သောသူသည် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ စသော ဝိသုဒ္ဓိ အစဉ်အားဖြင့် ၎င်း၊ ပဌမမဂ်ဉာဏ် စသော ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ၄-ပါး အစဉ်အားဖြင့် ၎င်း၊ အဆင့်ဆင့်တိုးတက်၍ ကိလေသာငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။ ရဟန္တာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤသို့ ရောက်သည်ကို ပြလို၍ အဋ္ဌကထာ၌ “ဧဝံ စတုသစ္စဝသေန ဥဿတ္တိတွာ နိဗ္ဗုတိ”

ပါပုဏ္ဏာတိ”ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။ ဦးကာဉ္ဇလ “စတုသစ္စ-
ဓသေနာတိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဝသေန။ ဥဿတ္တိက္ခာတိ ဝိသုဒ္ဓိ-
ပရမ္ပရာယ အာရူဟိတွာ၊ ဘာဝနံ ဥပရိ နေတွာတိ အတ္ထော”ဟု
ဖွင့်ပြလေသည်။

ဤဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ မည်သော မဂ်ဉာဏ် ၄-ပါးသို့ ရောက်ဆဲ
ခဏတို့၌ သစ္စာ ၄-ပါးကို တပြိုင်နက် သိမြင်၏။ သိပုံကို ရှေး၌
ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လဲ အနည်းငယ် ထူးသောကြောင့် အကျဉ်းမျှ
ပြဆိုဦးအံ့။

ဒုက္ခကိုသိပုံ ... ဖြစ်ပျက်မှု ရှိသော ထွက်သက် ဝင်သက်နှင့်၊
မှတ်မှု သတိစသော သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်း
ကင်းပြတ်ခြင်း သဘောဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မျက်
မှောက် တွေ့မြင်ရသောကြောင့် မှတ်သိရသော ထွက်သက်
ဝင်သက် ရုပ်တို့ကို၎င်း၊ မှတ်မှု သတိစသော ဝိပဿနာကို၎င်း၊
မှီရာဖြစ်သော ရုပ်တို့ကို၎င်း၊ ဖြစ်ပျက်မှု မကင်းသောအားဖြင့်
အလားတူဖြစ်သော ရုပ် နာမ် သင်္ခါရတို့ကို၎င်း၊ “ဆင်းရဲသော
တရား = မငြိမ်းအေးသော တရား”ဟု မတွေ့မဝေသိမှု ပြီး၏။

သမုဒယကိုသိပုံ ... ထိုသင်္ခါရတို့ကို ဆင်းရဲဟု မတွေ့မဝေ သိမှု
ပြီးသောကြောင့် ထွက်သက် ဝင်သက်နှင့်၊
မှတ်မှု သတိ စသော ရုပ် နာမ် သင်္ခါရတို့၌ သာယာတောင့်တမှု
မဖြစ်ထိုက်တော့ပြီ။ ဤမဖြစ်ထိုက်ခြင်းသည်ပင် **ပဟာနပ္ပဋိဝေဝ**၊
ပဟာနာဘိသမယ မည်၏။

နိရောဓ၊ **မဂ္ဂတို့ကိုသိပုံ** ... မှတ်အပ်သော ထွက်သက် ဝင်သက်
နှင့်၊ မှတ်မှု သတိ စသော သင်္ခါရ
တို့၏ ချုပ်ငြိမ်း ကင်းပြတ်ခြင်းသဘော = နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက်
အမှန်အတိုင်းသိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသော မဂ္ဂင်တရားတို့သည်
မိမိသန္တာန်၌ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ဤသို့ ဖြစ်ရာ၌ နိဗ္ဗာန်ကို
မျက်မှောက်သိခြင်းသည် **သန္တိကိရိယာ ပဋိဝေဝ**၊ **အဘိသမယ**
မည်၏။ မိမိသန္တာန်၌ မဂ္ဂင်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်စေရန် ထွက်သက်

ဝင်သက်စသည်ကို ရှေးအဖို့က ရှုမှတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ၎င်းမဂ္ဂင်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် **ဘာဝနာ ပဋိဝေဓ**၊ **အဘိသမယ** မည်၏။ အကျယ်ကို ရှေး၌ ပြန်၍ ကြည့်ပါလေ။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ထွက်သက် ဝင်သက်ကို အရင်းခံထား၍ မှတ်သော ဝိပဿနာယောဂီ၏ အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ဆိုက်ရောက်ပုံ အကျဉ်းတည်း။ ဣရိယာပထ စသော အပိုင်း ၂၀-တို့၌လဲ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်၍ အရဟတ္တဖိုလ် တိုင်အောင် ရောက်ပုံကို အဋ္ဌကထာ၌ နည်းတူပင်ပြ၏။ သတိ၏ အာရုံမျှသာထူး၏။ ထိုအထူးမျှကိုသာ ထုတ်ပြဦးအံ့။

ဣရိယာပထပိုင်း၌ သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်းဟု ခေါ်သော ဣရိယာပုထိ ရုပ်တို့ကို မှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

သမ္ပဗညပိုင်း၌ သွားခြင်း၊ ပြန်ခြင်း၊ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်း စသည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သောရုပ်တို့ကို မှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်း၌ ဆံပင်၊ အမွေး၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း၊ သွား၊ အရေ စသော ၃၂-တို့ကို ရှုသော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။ ဤသတိသည်ကား သမထနှင့်ယှဉ်သော သတိသာတည်း။ ဝိပဿနာ သတိမဟုတ်၊ ဆံပင် စသော အာရုံသည် လည်း ပရမတ်မဟုတ်၊ ပညတ်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤအပိုင်း၌ သတိ၏ အာရုံကို ဒုက္ခသစ္စာ၌ မထည့်မသွင်းအပ်။

ဓာတုမနသိကာရပိုင်း၌ ဓာတ် ၄-ပါးကို မှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။

သီဝထိက ၉-ပိုင်း၌ ဖူးဖူးရောင်သော သူသေကောင်စသည် ကဲ့သို့ ထင်သည့် ရုပ်အပေါင်းကို ရှုမှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။

ဝေဒနာနုပဿနာ၌ ဝေဒနာတို့ကို မှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

စိတ္တာနုပဿနာ၌ စိတ်တို့ကိုမှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

နိဝရဏပိုင်း၌ နိဝရဏတို့ကိုမှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာပိုင်း၌ ခန္ဓာတို့ကို မှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

အာယတနပိုင်း၌ အာယတန၊ သံယောဇဉ်တို့ကို မှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

ဗောဇ္ဈင်ပိုင်း၌ ဗောဇ္ဈင်တို့ကို မှတ်သော သတိသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။

သစ္စာပိုင်း၌ ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာတို့ကိုမှတ်သော သတိသည်၎င်း၊ နိရောဓ မဂ္ဂတို့၌ ညွတ်ကောင်းသော သတိသည်၎င်း ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။

ဤအပိုင်း ၂၀-တို့၌လဲ သတိကိုသာ ဒုက္ခဟု ဆိုခြင်းသည် ပဓာန နည်းဖြင့် ပြဆိုခြင်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် သတိ၏ ယှဉ်ဘက် စိတ်၊ စေတသိက်၊ အာရုံဖြစ်သော ရုပ် နာမ်၊ မှီရာ ရုပ်-ဤတရားတို့ကိုလဲ “ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သော ဒုက္ခသစ္စာ” ဟူ၍သာ မှတ်ရာ၏။ သို့ဖြစ်၍ မဂ်တရား နိဗ္ဗာန်တို့ကို ကောင်းမြတ်သည်ဟု နာကြားဘူးသည် အားလျော်စွာ ထိုမဂ် နိဗ္ဗာန်တို့၌ ညွတ်ကောင်းလိုလားခြင်း ရှိသည် ဖြစ်၍ ဣရိယာပထပိုင်း စသော ထိုထိုအပိုင်း ဒေသနာနှင့်အညီ၊ ဝိပဿနာရှုလိုသောသူသည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် ပြအပ်သော ဣရိယာပုထ်စသည်ကိုလဲ မှတ်အပ်၏။ မှတ်မှုသတိနှင့် ယှဉ်ဘက် စိတ် စေတသိက်များကိုလဲ မှတ်အပ်၏။ ထင်ရှားလျှင် ၎င်းတို့၏ မှီရာရုပ်ကိုလဲ မှတ်အပ်၏။ သတိ၏ အကြောင်းရင်း အတိတ်

တဏှာနှင့် တမျိုးတည်းပင်ဖြစ်သော လောလောဆယ် သာယာ
တောင့်တမှုကိုလဲ မှတ်အပ်၏။ အတိတ် သမုဒယကို မှန်းဆ၍
ရှုခြင်းသည်ကား ဉာဏ်ရင့်သောအခါ၌ အလိုလိုပင် ဖြစ်လတံ့၊
ကြောင့်ကြစိုက်၍ ဆင်ခြင်ရန် မလိုပြီ။ ဤဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့်
နိရောဓ၊ မဂ္ဂတို့၌ စိတ်ညွတ်ခြင်း၊ လိုလားခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ဆဲ
ဣရိယာပုထ် စသော ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ တရားတို့ကို
မှတ်သောသူသည် စတုသစ္စ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဟု ခေါ်သော ဝိပဿနာ
ဘာဝနာ ကို ပွားများ အားထုတ်နေသည် မည်၏။ ထိုသို့သော
သူသည် ဝိသုဒ္ဓိ အဆင့်ဆင့်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းတက်၍ ကိလေသာ
ကင်းငြိမ်းသော ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။ ဤသည်ကား
သတိပဋ္ဌာနသုတ်၌ ဟောအပ်သော ၂၁-ပိုင်းတို့တွင် တပါးပါး
သော အပိုင်းနှင့် အညီ အားထုတ်သောသူအား စတုသစ္စ
ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်၍ အရဟတ္တဖိုလ် တိုင်အောင် ရောက်နိုင်ပုံကို
အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ အကျဉ်း ပြဆိုခြင်းပေတည်း။

သတိပဋ္ဌာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး

သတိပဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်နှင့် အညီ အားထုတ်၍ မဂ် ၄-ပါး၊
ဖိုလ် ၄-ပါးသို့ ရောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရာဂဒေါသမောဟ
အစရှိသော ကိလေသာ အညစ်အကြေး ဟူသမျှမှလဲ သန့်ရှင်း
စင်ကြယ်၏။ စိုးရိမ်ပူဆွေးမှုဟူသော သောက၊ ငိုကြွေး တမ်းတမှု
ဟူသော ပရိဒေဝတို့ကိုလဲ လွန်မြောက်၏။ ကိုယ်ထဲ၌ ပင်ပန်း
ဆင်းရဲခြင်းဟူသော ဒုက္ခ၊ စိတ်ထဲ၌ ပင်ပန်း ဆင်းရဲခြင်းဟူသော
ဒေါမနဿတို့လဲ ချုပ်ငြိမ်း ကင်းပျောက်ကုန်၏။ “ပရိနိဗ္ဗာန်စုတိမှ
နောက်၌ ကိုယ်ဆင်းရဲ မဖြစ်ထိုက်ပြီ။ အရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်
သည်မှစ၍ စိတ်ဆင်းရဲ မဖြစ်ထိုက်ပြီ” ဟု ဆိုလို၏။ ဉာယမည်သော
မဂ်ဉာဏ် ၄-ပါးကိုလဲ သိမြင်ပြီး၊ ရပြီး ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲဟူသမျှတို့၏
ကင်းပြတ်ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန် တရားကိုလဲ မျက်မှောက် ထင်ထင်
သိမြင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသခင်က သတိပဋ္ဌာန်
၄-ပါးကို အောက်ပါအတိုင်း ချီးမွမ်းတော်မူလေပြီ—

ဧကောယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ၊
သောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယ၊ ဒုက္ခ ဒေါမနဿာနံ
အတ္တင်္ဂမာယ၊ ဉ္ဗယဿ အဓိဂမာယ၊ နိဗ္ဗာနဿ သစ္စိကိရိယာယ၊
ယဒိဒံ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယဒိဒံ = ယေ ဣမေ စတ္တာရော သတိ-
ပဋ္ဌာနာ၊ အကြင်လေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့သည်။ သစ္စိ၊
ရှိကုန်၏။ အယံ မဂ္ဂေါ၊ သတိပဋ္ဌာန် တည်းဟူသော ဤခရီးလမ်း
သည်။ သတ္တာနံ၊ ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သာဝက အလောင်း
ဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏။ ဝိသုဒ္ဓိယာ၊ စိတ်၏
အညစ်အကြေးဖြစ်သောကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းငှါ။ ဧကော-
ယနော၊ တခုတည်း၊ တကြောင်းတည်းသော ခရီးလမ်းပေတည်း။
သောက ပရိဒေဝါနံ၊ စိုးရိမ်ပူဆွေးမှု၊ ငိုကြွေး တမ်းတမှုတို့ကို။
သမတိက္ကမာယ၊ လွန်မြောက်ခြင်း = ပယ်စွန့်ခြင်းငှါ။ ဧကော-
ယနော၊ တခုတည်း၊ တကြောင်းတည်းသောခရီးလမ်းပေတည်း။
ဒုက္ခ ဒေါမနဿာနံ၊ ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲတို့၏။ အတ္တင်္ဂ-
မာယ၊ ချုပ်ငြိမ်းကွယ်ပျောက်ခြင်းငှါ။ ဧကောယနော၊ တခုတည်း၊
တကြောင်းတည်းသော ခရီးလမ်းပေတည်း။ ဉ္ဗယဿ အဓိ-
ဂမာယ၊ လေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်ကို သိခြင်း-ရခြင်းငှါ။ နိဗ္ဗာနဿ
သစ္စိကိရိယာယ၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ထင်ထင် သိမြင်ခြင်းငှါ။
ဧကောယနော၊ တခုတည်း၊ တကြောင်းတည်းသော ခရီးလမ်းပေ
တည်း။

ဤမိန့်ခွန်းတော်၌ သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာကို “ကိလေသာမှ
စင်ကြယ်ရန်၊ နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်ရန် တခုတည်း၊ တကြောင်းတည်း
သော ခရီး”ဟု တိုက်ရိုက် ပြတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ပရမတ်
အစစ်ဖြစ်သော ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့ကို မှတ်သိလျက်
ပွားစေအပ်သော သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာကိုသာလျှင် “စတုသစ္စ-
ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူ၍၎င်း၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာဟူ၍၎င်း၊ ဧကောယန
မဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ ပုဗ္ဗဘာဝ သတိပဋ္ဌာန မဂ္ဂေါ-ဤပါဠိနှင့်အညီ
ပုဗ္ဗဘာဝမဂ်ဟူ၍၎င်း ခေါ်သည်”ဟု ယုံမှားမရှိမှတ်အပ်၏။

ထို့ပြင်....သမ္မပ္ပဓာနဘာဝနာ၊ ဣန္ဒြိယဘာဝနာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂ-
ဘာဝနာ မဂ္ဂင်္ဂဘာဝနာ—ဤသို့ အစရှိသော နိဗ္ဗာန်ရောက်
ကြောင်း ဘာဝနာဟူသမျှလဲ ဤသတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာ၌ အတွင်း
ဝင်သည် ဟူ၍သာ မှတ်အပ်၏။ ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ
တို့ကို မှတ်သိမှုဟူသော သတိပဋ္ဌာန်မှ ကင်း၍ နိဗ္ဗာန်ရောက်
ကြောင်းဖြစ်သော အသီး အခြား ဘာဝနာ ရှိသေးသည်ဟူ၍
ကား မထင်မှတ်အပ်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌
ဤသို့ ဖွင့်ပြ၏။

ကောယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါတိ ဧတ္ထ ဧကမဂ္ဂေါ အယံ
ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ။ န ဒွိဓာ ပထဘူတောတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဒီ-၆ ၂-၃၃၅)

ကောယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါတိ ဧတ္ထ၊ မဂ္ဂေါဟူသော
ဤ စကား၌။ “ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ မဂ္ဂေါ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်
ခရီးလမ်းသည်။ ဧကမဂ္ဂေါ၊ တခုတည်းသော ခရီး၊ တကြောင်း
တည်းသော ခရီးပေတည်း။ န ဒွိဓာ ပထဘူတော၊ နှစ်သွယ်
နှစ်ခွဖြစ်သော ခရီးလမ်း မဟုတ်”။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ အတ္ထော၊
အနက်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်အပ်၏။

ဧကမဂ္ဂေါတိ ဧကော ဧဝ မဂ္ဂေါ၊ န ဟိ နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂေါ
အညော အတ္ထိတိ၊ နနု သတိပဋ္ဌာနံ ဣဓ မဂ္ဂေါတိ အဓိပ္ပေတံ၊
တဒညေ စ ဗဟူ မဂ္ဂဓမ္မာ အတ္ထိတိ၊ သစ္စံ အတ္ထိ၊ တေ ပန
သတိပဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာ၊ တဒဝိနာဘာဝတော။
တထာ ဟိ ဉာဏဝီရိယာဒယော နိဒ္ဒေသေ ဂဟိတာ။ ဥဒ္ဓေသေ
ပန သတိယာ ဧဝ ဂဟဏံ ဝေနယျုဇ္ဈာသယ ဝသေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊
န ဒွိဓာပထဘူတောတိ ဣမိနာ ဣမဿ မဂ္ဂဿ အနေကမဂ္ဂ-
ဘာဝါဘာဝံ ဝိယ အနိဗ္ဗာနဂါမိ ဘာဝါဘာဝဉ္စ ဒဿေတိ။
(၎င်း၏ အဖွင့် ဒီကာ-၂၇၉)

ဧကမဂ္ဂေါတိ၊ ဧကမဂ္ဂေါဟူသည်ကား။ ဧကော ဧဝ၊ တခု
တည်း၊ တကြောင်းတည်းသာ ဖြစ်သော။ မဂ္ဂေါ၊ ခရီးတည်း။

ဟိ သစ္စံ၊ မှန်၏။ အညော၊ သတိပဋ္ဌာန်မှ တပါးသော။ နိဗ္ဗာန-
ဂါမိမဂ္ဂေါ၊ နိဗ္ဗာန်သို့သွားကြောင်းခရီးသည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိချေ။
ဇုတိ၊ ဤသို့ဆိုလို၏။ နနု၊ စောဒနာဦးအံ့။ ဣဓ၊ ဤသုတ်၌။
သတိပဋ္ဌာနံ၊ သတိပဋ္ဌာန်ကို။ မဂ္ဂေါတိ၊ မဂ်ဟူ၍။ အဓိပ္ပေတံ၊
အလိုရှိအပ်၏။ တဒညေ၊ ထိုသတိမှ တပါးကုန်သော။ ဗဟူ
မဂ္ဂဓမ္မာ စ၊ များစွာသော မဂ်တရားတို့သည်လည်း။ အတ္ထိ နနု၊
ရှိကြသည် မဟုတ်ပါလော။ ဇုတိ၊ ဤသို့ စောဒနာဌားအံ့။ သစ္စံ
အတ္ထိ၊ ရှိကြသည်ကား မှန်ပေ၏။ ပန၊ သို့သော်လဲ။ တဒဝိနာ-
ဘာဝတော၊ ထိုသတိနှင့် ကင်း၍ မဖြစ်ကြသောကြောင့်။ တေ၊
ထိုတပါးသော မဂ်တရားတို့ကို။ သတိပဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏေနေဝ၊
သတိပဋ္ဌာန်ကို ဆိုခြင်းဖြင့်ပင်လျှင်။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်ပြီ။
တထာ ဟိ၊ ထိုသို့သတိကိုဆိုရာ၌ အတွင်းဝင်ကြသောကြောင့်
ပင်လျှင်။ နိဒ္ဒေသေ၊ အကျယ်ဝေဘန်ရာပါဠိ၌။ ဉာဏဝီရိယာ-
ဒယော၊ ဉာဏ်၊ ဝီရိယစသော မဂ်တရားတို့ကို။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်
ဟောပြအပ်ကုန်၏။ ဥဒ္ဒေသေ၊ အကျဉ်းပြရာပါဠိ၌။ သတိယာ
ဧဝ ဂဟဏံ ပန၊ သတိကိုသာ ဟောခြင်းကိုကား။ ဝေနေယျဇ္ဈာ-
သယဝသေနာတိ၊ ဝေနေယျတို့၏ အလို၏ အစွမ်းအားဖြင့်
ဟောခြင်းဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မှတ်အပ်၏။ န ဒွိဓာပထဘူတောတိ
ဇုမိနာ၊ န ဒွိဓာ ပထဘူတော ဟူသော ဤဗျတိရေက သံဝဏ္ဏနာ
စကားဖြင့်။ ဣမဿ မဂ္ဂဿ၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်ခရီး၏။ အနေက-
မဂ္ဂဘာဝါဘာဝံဝိယ၊ တပါးမက များသောခရီး၏ အဖြစ်မရှိ
ခြင်းကို ပြသကဲ့သို့။ အနိဗ္ဗာနဂါမိ ဘာဝါဘာဝဉ္စ၊ နိဗ္ဗာန်သို့
မရောက်စေတတ်သည့် အဖြစ်မရှိခြင်းကိုလဲ။ ဒသေတိ၊ ပြ၏။

(နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ခရီးသည် သတိပဋ္ဌာန်တမျိုးတည်းသာရှိသည်။
ထိုသတိပဋ္ဌာန်ခရီးသည် နိဗ္ဗာန်သို့ ဧကန် ရောက်စေတတ်သည်သာ၊ မရောက်စေတတ်
သည်ကား မဟုတ်ဟု ဆိုလို၏)

ထို့ပြင်....“ကပ္ပါပေါင်း လေးအသင်္ချေနှင့်၊ တသိန်း အတွင်း၌
ပွင့်တော်မူကြပြီးသော များစွာသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ = မြတ်စွာ
ဘုရားများ၊ ရာပေါင်းများစွာသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါများ၊ မရေမတွက်

နိုင်အောင် များစွာသော အရိယာသာဝကများဟူသော ဤပုဂ္ဂိုလ် အလုံးစုံတို့သည် ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့ကို သတိပဋ္ဌာန် မဂ်ဖြင့်သာလျှင် လျော်ဆေးသုခိသင်၍ စင်စစ် စင်ကြယ်ခြင်းသို့ ရောက်တော်မူကြသည်ဟူ၍၎င်း၊ ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ တို့တွင် တစုံတခုကိုမျှ မရှုမှတ်မူ၍ ပညာဘာဝနာမဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့်၊ ဂါထာတပုဒ်ကို နာကြားရ၍ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်သော သူတို့သည် လည်း သတိပဋ္ဌာန် မဂ်ဖြင့်သာလျှင် အရိယာဖိုလ်သို့ ရောက်၍ သောကပရိဒေဝတို့ကို လွန်မြောက်ကြသည်ဟူ၍၎င်း” အဋ္ဌကထာ တို့၌ မိန့်ဆို၏။ ထို့ကြောင့်၊ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟူသည်မှာ သတိပဋ္ဌာန် ဒေသနာတော်နှင့် အညီ ပရမတ်အစစ်ဖြစ်သော ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့ကို ရှုမှတ်လျက် ပွားစေအပ်သော သတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာသာလျှင် တည်း၊ ၎င်းသတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာမှတစ်ပါး၊ အသီးအခြားဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာဘာဝနာမည်သည် မရှိပြီ ဟူ၍ မြဲမြံစွာ မှတ်အပ်၏။

ဤသတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာကို ၂၁-ပိုင်းတို့တွင် တခုခုသော အပိုင်း ဒေသနာနှင့်အညီ ပွားစေလျှင် မဇ္ဈိမနေယျ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အနှေးဆုံး ၇-နှစ်၊ အမြန်ဆုံး ၇-ရက် အတွင်း၌ အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မြတ်စွာဘုရားက ဝန်ခံတော်မူ၏။ အောက်ပါမှာ အမြန်ဆုံး ဖြစ်နိုင်ပုံကို ဝန်ခံသော စကားတော် ပေတည်း။

ဝန်ခံတော်မူချက်

ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ စတ္တာရော
သတိပဋ္ဌာနေ ဧဝံ ဘာဝေယျ သတ္တာဟံ၊ တဿ ခြိန္တံ
ဖလာနံ အညတရံ ဖလံ ပါဠိကင်္ခံ ဝိဇ္ဇေဝ ဓမ္မေ
အညာ၊ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေ အနာဂါမိတာ။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ယောဟိ ကောစိ၊ အမှတ်မရှိ တစုံ
တယောက်သော ရဟန်း၊ ရှင်၊ လူ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမပုဂ္ဂိုလ်သည်။

ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ၊ ဤလေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်
တို့ကို။ ဧဝံ၊ အာနာပါနပိုင်းစသော ၂၁-ပိုင်းတို့၌ ဟောတော်မူ
ခဲ့သော ဤနည်းဖြင့်။ သတ္တာဟံ၊ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး။ ဘာဝေယျ၊
ပွားစေငြားအံ့။ တဿ၊ ထိုပွားစေသောပုဂ္ဂိုလ်အား။ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ၊
မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်။ အညာ ဝါ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုဖြစ်စေ။
သတိ ဥပါဒိသေသေ၊ စွဲလမ်းမှုကြွင်းကျန်သေးလျှင်။ အနာဂါမိတာ
ဝါ၊ အနာဂါမိဖိုလ်ကိုဖြစ်စေ။ ခုန့် ဖလာနံ၊ ၂-ပါးသော ဖိုလ်တို့
တွင်။ အညတရံ ဖလံ၊ တပါးပါးသောဖိုလ်ကို။ ပါဠိကံ၊ အလိုရှိ
အပ်၏။ ဝါ၊ မချွတ်ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်အပ်၏။

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ-ဗောဓိရာဇကုမာရသုတ်၌ကား တိက္ခပညာ-
နေယျ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်၍ တည၌အတွင်း၊ တနေ့အတွင်းမှာပင်
တရားထူးကို ရနိုင်သည်ဟူ၍လဲ ဝန်ခံတော်မူသေး၏။ ဝန်ခံပုံမှာ
အောက်ပါအတိုင်းပင်တည်း။

ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ပဓာနိယင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတော
ဘိက္ခု၊ တထာဂတံ နာယကံ လဘမာနော သာယ
မနုသိဋ္ဌော ပါတော ဝိသေသံ အဓိဂမိဿတိ။
ပါတော အနုသိဋ္ဌော သာယံ ဝိသေသံ အဓိ-
ဂမိဿတိ။ (မ ၂-၃၀၀)

ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ပဓာနိယင်္ဂေဟိ၊ ဤငါးပါးသော တရား
အားထုတ်ကြောင်း အင်္ဂါတို့နှင့်။ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု၊ ပြည့်စုံ
သော ရဟန်းသည်။ တထာဂတံ နာယကံ၊ မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူ
သော နည်းပေးညွှန်ပြသောဆရာကို။ လဘမာနော၊ ရပါမူ။
သာယံ အနုသိဋ္ဌော၊ ညနေချမ်း၌ ဆုံးမခံ၍ အားထုတ်လျှင်။
ပါတော၊ နံနက်လင်းသောအခါ၌။ ဝိသေသံ၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်
တရားထူးကို။ အဓိဂမိဿတိ၊ သိလတုံ = ရလတုံ။ ပါတော
အနုသိဋ္ဌော၊ နံနက်ကာလ၌ ဆုံးမခံ၍ အားထုတ်လျှင်။ သာယံ၊
ညနေချမ်း အခါ၌။ ဝိသေသံ၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် တရားထူးကို။
အဓိဂမိဿတိ၊ သိလတုံ = ရလတုံ။

ပဓာနိယင်္ဂါးပါး.....ဟူသည်မှာ (၁)ဘုရား,တရား,သံဃာ,
ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသော ဆရာ,ရှုမှတ်နည်း

တို့ကို ကောင်းစွာ သက်ဝင်လျက် ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရား။
(၂) စားသောက်သမျှ အစာကို အညီအမျှ ကြေစေနိုင်သော
ပါစကဝမ်းမီးနှင့်ပြည့်စုံ၍ ကောင်းစွာ ကျန်းမာခြင်း။ (၃) မိမိ၌
မရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မဖော်ပြတတ်သည့်ပြင်, ရှိသော အပြစ်
ကိုလဲ မဖုံးကွယ်မှု၍ ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်း အမှန်ကိုသာ ဆရာ
သမား သီတင်းသုံးဘော်တို့အား ပြောပြတတ်ခြင်း။ (၄) အသား
အသွေး ခန်းခြောက်လိုက ခန်းခြောက်ပျက်စီးပေစေ အရေ,
အကြော, အရိုးမျှသာ ကျန်လိုက ကျန်ပေစေ တရားအထူးကို
မရမချင်း မပြတ် အားထုတ်မည်ဟု ဆောက်တည်လျက် စတုရင်္ဂ
ဝီရိယဖြင့် ပြင်းထန်စွာ အားထုတ်ခြင်း။ (၅) ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့၏
အဖြစ်အပျက်ကို သိမြင်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။
ဤအင်္ဂါငါးပါးတို့ပင်တည်း။

၇-နှစ် စသည်အတွင်း, ၇-ရက်အတွင်း, တည၌အတွင်း, တနေ့
အတွင်း၌ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် တရားထူးကို သိနိုင်သည်-ရနိုင်သည်
ဟု ဆိုသော စကားများသည် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စကားမဟုတ်
ကုန်၊ တရားအလုံးစုံကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် အမှန်အတိုင်း သိပြီး
သောကြောင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏
စကားတော်များသာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဟုတ်မှန်၍ အကျိုးရှိသော
စကားကိုသာ ဆိုတော်မူသောကြောင့် သုဂတ မည်တော်မူသော
မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်များသာ ဖြစ်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍
ယုံကြည်မှု = သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံကြသည့်ပြင်, ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
ထွက်မြောက်လိုသော သမ္မာဆန္ဒနှင့်လဲ ပြည့်စုံကြသော သူတော်
ကောင်းတို့သည်—

“အဒ္ဓေဇ္ဈ ဝစနာ ဗုဒ္ဓါ၊ အမောဃ ဝစနာ
ဇိနာ = ဗုဒ္ဓါ၊ ဘုရားရှင်တို့သည်။ အဒ္ဓေဇ္ဈ ဝစနာ၊
နှစ်သွယ် နှစ်ခွဖြစ်သော စကား မရှိကုန်။ ဝါ၊
နှစ်သွယ် နှစ်ခွမဟုတ်မှု၍ မချွတ်ကောက် မှန်သော

စကားကိုသာ မိန့်ဆိုလေ့ရှိကုန်၏။ ဇိနာ၊ ငါးမာရ်
အောင်မြင် ဘုရားရှင်တို့သည်။ အမောဃ ၀စနာ၊
အချည်းနှီး မဟုတ်သော စကားရှိကုန်၏။ ဝါ၊
အချည်းနှီးမဟုတ်မှု၍ ကေန် အကျိုး များသော
စကားကိုသာ မိန့်ဆိုလေ့ ရှိကုန်၏”ဟူသော—

ဤဗုဒ္ဓဝင် ပါဠိတော်နှင့် အညီ ပြခဲ့သော ဝန်ခံတော်မူချက်
စကား ၂-ရပ်ကို မချွတ်ကေန် မှန်သော စကား၊ မချွတ်ကေန်
အကျိုးများသော စကားဟု ယုံကြည်ကြပြီးလျှင်—

“ငါသည် တိက္ခပညာ နေယျပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လျှင်၊
တညဉ့်အတွင်း၊ တနေ့အတွင်းမှာပင် တရားထူးကို
သိရပေလိမ့်မည်၊ မဇ္ဈိမပညာ နေယျပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင်၊
အမြန်ဆုံးအားဖြင့် ၇-ရက်အတွင်းမှာ၊ အလတ်
စားအားဖြင့် ၁၅-ရက် စသည်အတွင်းမှာ၊ အနှေး
ဆုံးအားဖြင့် ၇-နှစ်အတွင်းမှာ တရားထူးကို သိရ
ပေလိမ့်မည်”ဟု မြော်လင့်လျက် သတိပဋ္ဌာန်-

ဘာဝနာ ကို ပွားများ အားထုတ်နိုင်ကုန်ရာ၏။ အားထုတ်နိုင်
ကြပါစေ။

အထူး မှာထားချက်....သတိပဋ္ဌာန် ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌
အာနာပါနပိုင်း စသော ၂၁-ပိုင်း
တို့တွင် တခုခုသော အပိုင်းဖြင့်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်နိုင်
ကြောင်းကို ပြတော်မူကြ၏။ သို့သော်လဲ “အပိုင်း တခုခုဖြင့်သာ
လျှင် အားထုတ်မှ မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်နိုင်သည်၊ အပိုင်းများစွာ
ရောပြွမ်း၍ အားထုတ်လျှင်ကား မဂ်ဖိုလ်သို့မရောက်နိုင်”ဟူ၍ကား
မဆိုလိုသည်သာတည်း။ မဆိုလိုသောကြောင့်ပင်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း
တောင်းသော ဥက္ကိယရဟန်း စသည်တို့အား မြတ်စွာဘုရားသခင်
ကိုယ်တော်တိုင်ပင် ဓမ္မာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဘာဝေယျာသီ
စသည်ဖြင့် သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးလုံးရောပြွမ်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတော်
မူပေသည်။ ပေးသည့်အတိုင်း အားထုတ်ကြ၍လဲ ရဟန္တာဖြစ်တော်

မူကြပေသည်။ ထို့ပြင် ... “တခုခုသော အပိုင်းဖြင့်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်နိုင်သည်” ဟူရာ၌လဲ ထိုအပိုင်းတခုခုတို့ကို အမြဲတမ်း နှလုံးသွင်းသော မူလကမ္မဋ္ဌာန်းအဖြစ် ယူထားခြင်းကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။ “တပါးသော အပိုင်းများနှင့်ဆိုင်သော ရုပ် နာမ်များ ထင်ရှားပါလျက်၊ ထိုရုပ် နာမ်များကို မရှုရ” ဟူ၍ကား မဆိုလိုပေ။ အကယ်၍ ထင်ရှားသော ထို ရုပ် နာမ် များကို မရှုငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင်၊ ထိုရုပ် နာမ်အပေါ်၌ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ၊ သုဘ ဟု စွဲလမ်းလျက် ကိလေသာများ ဖြစ်ပေါ်လေရာ၏။

ထို့ပြင်... ယခု ကာလ၌ အားထုတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်များတွင် “မည်သူသည် မည်သည့် အပိုင်းနှင့်သာ သင့်လျော်သည်” ဟု ဧကန် တပ်အပ် မဆုံးဖြတ်နိုင်ချေ။ သို့သော်လဲ၊ လက်တွေ့အားဖြင့် ကား ကာယာနုပဿနာကို အရင်းခံပြု၍ ရှုလျှင်၊ ယခုကာလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အများအားဖြင့် သင့်လျော်သည်ကိုသာ လျှင်တွေ့ရပေသည်။ သို့ဖြစ်၍၊ ဤ ဝိပဿနာ ရှုနည်းကျမ်း အခန်း(၅) ၌ ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်း၊ သိဝထိကပိုင်းတို့မှ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ အဖို့များကို ချန်လှပ်ထားပြီးလျှင် ကာယာနုပဿနာကို ပင် အရင်းခံပြု၍ သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးလုံး၊ ၂၁-ပိုင်းလုံး တို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ရှုမှတ်ပုံများကို ဒေသနာစဉ် မဖက်၊ သက်သက် ကျင့်စဉ်အတိုင်း ညွှန်ပြပေအံ့။ ထိုသို့ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် ညွှန်ပြသည့်အတိုင်း လိုက်နာ၍ အားထုတ်ကုန်သော ယောဂီတို့သည် မိမိ မိမိ၏ အဇ္ဈာသယ၊ စရိယအားလျော်စွာ တခုခုသော အနုပဿနာအပိုင်းနှင့် ဖြစ်စေ၊ များစွာသော အနုပဿနာ အပိုင်းတို့နှင့် ဖြစ်စေ သက်ဆိုင်ကြသော ရုပ် နာမ်တို့ကို ကောင်းစွာ ရှုမှတ်နိုင်၊ သိနိုင်ကြသည့်ဖြစ်၍ ဝိပဿနာ ဉာဏ်အစဉ်ဖြင့် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့ လျင်မြန်စွာ ဆိုက်ရောက်နိုင်ကြပေ လိမ့်မည်ဟု ရည်ရွယ် မြှော်လင့်ပါသတည်း။

အခန်း (၄) ပြီး၏။

ဝိပဿနာရှုနည်းကျမ်း ပဌမတွဲ ပြီး၏။

